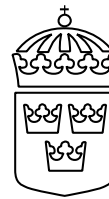

Regeringens proposition

2017/18:156

Ny lag om tobak och liknande produkter

Prop.
2017/18:156

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 8 mars 2018

Stefan Löfven

Annika Strandhäll
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att tobakslagen (1993:581) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska upphävas och ersättas av en ny lag om tobak och liknande produkter.

Flertalet av bestämmelserna i tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare förs i sak oförändrade över till den nya lagen. Därutöver lämnas ett antal förslag som syftar till att minska bruket av tobak och till att motverka illegal handel med tobak.

Det införs en tillståndsplikt för handel med tobak. Detaljhandel och partihandel med tobaksvaror ska få bedrivas endast av den som har tillstånd för sådan handel. Som en följd av kravet på tillståndsplikt införs en ny sekretessbestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Nuvarande rökförbud utvidgas till att omfatta vissa allmänna platser utomhus, nämligen uteserveringar, entréer till rökfria lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till, områden utomhus som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik, inhägnade platser huvudsakligen avsedda för idrottsutövning och lekplatser som allmänheten har tillträde till. Rökförbudet utvidgas också till att omfatta bl.a. elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och njutningsmedel som till användningsättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Möjligheterna att marknadsföra tobaksvaror genom kommersiella meddelanden på försäljningsställen tas bort. Marknadsföring i form av uppvisande av tobaksförpackningar och varu- och prislistor är dock även fortsättningsvis tillåten.

Prop. 2017/18:156 I propositionen lämnas också förslag till genomförande av tobaksproduktdirektivets (2014/40/EU) regler om spårbarhet och säkerhetsmärkning.

I propositionen föreslås att styckförpackningar med portionsförpackat snus måste innehålla minst 20 portioner. Vidare föreslås en delvis ändrad tillsynsorganisation, nya bestämmelser om straffansvar och förverkande samt tydligare överklagandebestämmelser. I propositionen föreslås också att riksdagen godkänner att regeringen ratificerar WHO:s protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning föreslås träda i kraft den 20 maj 2019 vad gäller cigaretter och rulltobak och den 20 maj 2024 vad gäller andra tobaksvaror. Två bestämmelser om märkning av tobaksvaror föreslås träda i kraft den 1 september 2018.

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Lagtext	8
2.1	Förslag till lag om tobak och liknande produkter	8
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.....	30
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.....	32
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter.....	34
2.5	Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)	36
2.6	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	38
2.7	Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)	39
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter.....	41
3	Ärendet och dess beredning	42
4	De tobakspolitiska målsättningarna	43
4.1	Ett rökfritt Sverige år 2025.....	44
5	Regelverk kring tobak och liknande produkter	46
5.1	Tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.....	46
5.2	Tobaksproduktdirektivet.....	47
5.3	Marknadsföring av tobak.....	48
5.4	Övergripande EU-rättslig reglering	48
5.5	Internationella avtal och riktlinjer på tobaksområdet	49
6	Allmänt om regeringens förslag.....	49
7	En ny lag om tobak och liknande produkter.....	51
7.1	Den nya lagens utformning	51
7.2	Lagens syfte och tillämpningsområde	53
7.3	Uttryck i lagen.....	54
8	Tillståndsplikt för tobaksförsäljning	56
8.1	Tillståndsplikt för detaljhandel införs.....	56
8.2	Tillståndsplikt för partihandel införs	59
8.3	Tillstånd till detaljhandeln med tobak ska avse ett särskilt försäljningsställe	60
8.4	Ansökan om tillstånd prövas av kommunen.....	61
8.5	Krav för försäljningstillstånd.....	62
8.6	Tillståndsförfarandets utformning	65
8.7	Regler för den tillståndspliktiga partihandeln.....	72
8.8	Särskilda bestämmelser vid förändringar i tillståndspliktig verksamhet.....	74

Prop. 2017/18:156	8.9	Återkallelse av försäljningstillstånd	76
	8.10	Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror ska registreras	77
	9	Möjligheten att marknadsföra tobaksvaror begränsas och självbetjäning förbjuds.....	79
	10	Utvidgat rökförbud.....	88
	10.1	Fler utomhusmiljöer ska vara rökfria	88
	10.2	Ansvariga för att upprätthålla rökförbudet	97
	10.3	Krav på den som ansvarar för rökförbudet.....	99
	10.4	Ingripandemöjligheter vid överträdelse av rökförbudet.....	100
	10.5	Rökförbudet ska omfatta användningen av andra produkter än tobaksvaror.....	101
	11	Reglering av snus.....	103
	11.1	Minsta innehåll i styckförpackningar med portionsförpackat snus.....	104
	12	Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om spårbarhet och säkerhetsmärkning	109
	12.1	Identitetsmärkning och säkerhetsmärkning av tobaksvaror	110
	12.2	Krav på registrering av styckförpackningar och registerföring av relevanta transaktioner	112
	12.3	Datalagring	114
	13	Frågor om tillsyn.....	116
	13.1	Nuvarande tillsynsorganisation	116
	13.2	Ett tydliggörande av tillsynsansvaret.....	118
	13.3	Införande av en underrättelseskyldighet för kommunerna.....	122
	13.4	Möjligheten att omhänderta tobaksvaror tas bort	123
	13.5	Tillsyn över tillståndspliktig tobaksförsäljning	124
	13.6	Tillsyn över gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror	125
	13.7	Tillsyn över bestämmelserna om marknadsföring och förbudet mot självbetjäning	126
	13.8	Tillsyn över rökfria utomhusmiljöer	127
	13.9	Tillsyn över bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning.....	128
	14	Avgifter	129
	15	Överklagande	130
	16	Straffansvar och förverkande	134
	17	Vissa övriga ändringar	139
	18	Sekretess för uppgifter hos kommun.....	141
	19	Register	142
	20	Godkännande av WHO:s protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror	145

21	EU-rättsliga aspekter	146
21.1	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.....	147
21.2	Anmälningsdirektivet	148
21.3	Tjänstedirektivet	148
21.4	Tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror.....	149
21.5	Krav på partihandlare	150
21.6	Marknadsföring av tobaksvaror och förbud mot självbetjäning.....	151
21.7	Utvidgat rökförbud	153
21.8	Reglering av styckförpackningar med snus.....	155
22	Tillkännagivande om tillståndsplikt för försäljning	155
23	Konsekvenser	156
23.1	Tillståndsplikt för tobaksförsäljning.....	157
23.1.1	Myndigheterna.....	157
23.1.2	Domstolarna	159
23.1.3	Företagen	160
23.2	En begränsad marknadsföring av tobaksvaror.....	162
23.2.1	Tillsynsmyndigheterna	162
23.2.2	Domstolarna	162
23.2.3	Företagen	162
23.3	Utvidgat rökförbud	163
23.4	Regleringen av snus.....	164
23.5	Spårbarhet och säkerhetsmärkning	165
23.5.1	Tillsynsmyndigheterna	165
23.5.2	Domstolarna	165
23.5.3	Företagen	166
23.6	Sammantagna konsekvenser för kommunerna och den kommunala självstyrelsen.....	166
23.7	Tydligare överklagandebestämmelser	167
24	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	167
25	Författningskommentar	172
25.1	Förslaget till lag om tobak och liknande produkter	172
25.2	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	230
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG	231
Bilaga 2	Sammanfattning av SOU 2016:14 En översyn av tobakslagen – Nya steg mot ett minskat tobaksbruk.....	287
Bilaga 3	Författningsförslag i SOU 2016:14	293
Bilaga 4	Remissinstanser till SOU 2016:14.....	320
Bilaga 5	Kompletterande promemoria till SOU 2016:14.....	322

Prop. 2017/18:156	Bilaga 6	Remissinstanser till kompletterande promemoria till SOU 2016:14.....	328
	Bilaga 7	WHO:s protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror	329
	Bilaga 8	Jämförelsetabell: Lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter/Tobakslagen (1993:369) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare	357
	Bilaga 9	Jämförelsetabell: Tobakslagen (1993:369)/Lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter	361
	Bilaga 10	Jämförelsetabell: Lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare/Lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter	363
	Bilaga 11	Lagrådsremissens lagförslag	365
	Bilaga 12	Lagrådets yttrande	399
		Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 2018	408

Regeringen föreslår att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

1. lag om tobak och liknande produkter,
2. lag om ändring i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen,
4. lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter,
5. lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486),
6. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
7. lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696),
8. lag om ändring i lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter,
dels godkänner
9. att regeringen ratificerar Världshälsoorganisationens protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror (avsnitt 20).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om tobak och liknande produkter

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte och innehåll

1 § Denna lag syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter.

2 § Denna lag innehåller bestämmelser om tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och om användningen av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

I lagen finns bestämmelser om

- produktkrav och rapporteringsskyldighet (2 kap.),
- märkning och förpackning (3 kap.),
- marknadsföring (4 kap.),
- handel (5 kap.),
- rökfria miljöer (6 kap.),
- tillsyn (7 kap.),
- avgifter (8 kap.),
- överklagande (9 kap.),
- straffbestämmelser och förverkande (10 kap.), och
- bemyndiganden (11 kap.).

Uttryck i lagen

3 § I denna lag avses med

1. *elektronisk cigarett*: produkt som kan användas för konsumtion av nikotinånga via ett munstycke, eller beståndsdel av den produkten, inbegripet en patron, en tank och anordningen utan patron eller tank,

2. *påfyllningsbehållare*: behållare som innehåller vätska som innehåller nikotin och som kan användas för att fylla på en elektronisk cigarett,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG, i den ursprungliga lydelsen. Se även Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informations samhällens tjänster.

3. *örtprodukter för rökning*: produkter som är baserade på växter, örter eller frukter som inte innehåller tobak och som kan förbrukas via förbränning,

4. *detaljhandel*: försäljning till konsumenter,

5. *partihandel*: annan försäljning än detaljhandel,

6. *försäljningsställe*: en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme för detaljhandel,

7. *specialbutik för tobaksvaror*: försäljningsställe där det enbart säljs tobaksvaror och tillhör till sådana varor,

8. *gränsöverskridande distansförsäljning*: försäljning där, vid tidpunkten för beställningen av varan eller produkten, konsumenten finns i Sverige och återförsäljningsstället i ett annat land, eller där återförsäljningsstället finns i Sverige och konsumenten i en annan medlemsstat, och

9. *medlemsstat*: en stat som är medlem i Europeiska unionen eller en annan stat som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och som har genomfört bestämmelserna i direktiv 2014/40/EU i nationell rätt.

Förhållandet till andra lagar

4 § Lagen ska inte tillämpas på produkter som är klassificerade som narkotika enligt narkotikastrafflagen (1968:64) eller som hälsofarliga varor enligt lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

I fråga om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska lagen inte tillämpas på läkemedel eller medicintekniska produkter som omfattas av läkemedelslagen (2015:315) eller lagen (1993:584) om medicintekniska produkter.

I fråga om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare gäller även produktsäkerhetslagen (2004:451).

2 kap. Produktkrav och rapporteringsskyldighet

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

Smaker, tillsatser och gränsvärden

1 § Cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak och tobaksvaror som innehåller tillsatser som har förbjudits enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Tobaksvaror som inte uppfyller de föreskrifter om tillåtna gränsvärden eller mätning och övervakning av sådana gränsvärden som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § får inte tillverkas eller tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Varor som avses i andra stycket får inte föras ut till ett land utanför Europeiska unionen.

Rapportering av ingredienser

2 § Tillverkare och importörer av tobaksvaror eller örtprodukter för rökning ska till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter av dessa ingredienser i tobaksvaror och i örtprodukter för rökning.

Prop. 2017/18:156 Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska till Folkhälsomyndigheten även lämna uppgifter om ingrediensernas effekter på hälsan och genomföra analyser av tillsatser i cigaretter och rulltobak samt lämna uppgifter om resultatet av analyserna till Folkhälsomyndigheten.

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om den rapporteringsskyldighet som följer av första och andra styckena eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § inte har uppfyllts.

Anmälan av nya tobaksvaror

3 § Tillverkare och importörer ska till Folkhälsomyndigheten anmäla nya tobaksvaror som de avser att tillhandahålla konsumenterna på den svenska marknaden.

En ny tobaksvara som inte har anmälts i enlighet med första stycket eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 3 § får inte tillhandahållas konsumenterna på den svenska marknaden.

4 § Tillverkare och importörer av sådana nya tobaksvaror som har anmälts enligt 3 § ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in alla nya eller uppdaterade uppgifter om de studier, undersökningar och annan information som ska redovisas i eller i samband med anmälan.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om den rapporteringsskyldighet som följer av första stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 3 § inte har uppfyllts.

Rapportering av marknadsföringskostnader

5 § Tillverkare, partihandlare och importörer av tobaksvaror ska till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om de kostnader som de har haft för reklam, annan marknadsföring och sponsring för sådana varor.

6 § Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in marknadsundersökningar, studier, rapporter om försäljningsvolymerna och i förekommande fall sådana sammanfattningar av marknadsundersökningar som utförs i samband med lanseringen av nya tobaksvaror.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om den rapporteringsskyldighet som följer av första stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 4 § andra stycket inte har uppfyllts.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Produktanmälan

7 § Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare ska till Folkhälsomyndigheten anmäla alla sådana produkter som de avser att tillhandahålla konsumenterna på den svenska marknaden. En ny anmälan ska lämnas in för varje väsentlig ändring av produkten. Anmälan ska lämnas in senast sex månader innan produkten är avsedd att tillhandahållas konsumenterna på marknaden. Anmälan ska även

göras när produkten återkallas från marknaden av tillverkaren eller importören. Prop. 2017/18:156

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden om en anmälan enligt första stycket inte har gjorts. Detsamma gäller om anmälan inte uppfyller de föreskrifter om hur anmälan ska vara utformad och vad den ska innehålla som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 1.

Innehåll och utformning

8 § Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att produkterna uppfyller de krav som följer av föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 2.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som inte uppfyller de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 2 får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Rapportering av försäljningsvolym

9 § Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in

1. fullständiga uppgifter om försäljningsvolym, uppdelade på varumärke och produktsort,

2. uppgifter om preferenserna hos olika konsumentgrupper, inbegripet unga människor, icke-rökare och de viktigaste typerna av nuvarande konsumenter,

3. uppgifter om det sätt på vilket produkterna säljs, och

4. sammanfattningar av och kommentarer till eventuella marknadsundersökningar om sådana uppgifter som anges i 1–3, med en översättning till engelska.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om den rapporteringsskyldighet som följer av första stycket inte har uppfyllts. Detsamma gäller om rapporteringen inte uppfyller föreskrifter om rapporteringsskyldighet som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 3.

Produktkontroll

10 § Tillverkare, importörer och distributörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska upprätta och upprätthålla ett system för att samla in information om alla misstänkta skadliga effekter som dessa produkter har på människors hälsa.

Informationen ska på begäran lämnas till Folkhälsomyndigheten.

11 § Om en tillverkare, importör eller distributör av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare anser, eller har skäl att anta, att en sådan produkt inte är säker eller av god kvalitet eller att den på annat sätt inte är förenlig med denna lag eller anslutande föreskrifter, ska denne omedelbart

1. vidta de korrigerande åtgärder som är nödvändiga för att den berörda produkten ska bli förenlig med denna lag,

2. dra tillbaka produkten, eller

När en åtgärd enligt första stycket vidtas, ska Folkhälsomyndigheten omedelbart underrättas om produktens brister, vilken åtgärd som vidtagits och resultaten av åtgärden.

3 kap. Märkning och förpackning

Hälsovarningar

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

1 § Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenter på marknaden ska förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förenade med bruk av tobak och örtprodukter för rökning samt om rökavvänjning (hälsovarningar).

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning saknar hälsovarningar, får varan eller produkten inte tillhandahållas konsumenter eller, när det gäller tobaksvaror, detaljhandlare på marknaden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

2 § Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med hälsovarningar.

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att förpackningar till sådana produkter förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar hälsovarningar, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.

Produktpresentation och medföljande information

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

3 § Märkningen på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och på själva tobaksvaran får inte

1. antyda att en viss tobaksvara eller örtprodukt för rökning är mindre skadlig än andra sådana varor eller produkter,
2. innehålla information om halten av nikotin, tjära eller kolmonoxid i tobaksvaror eller örtprodukter för rökning, eller
3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror eller på själva tobaksvaran får inte heller

1. antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar, eller
2. hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

4 § Märkningen på elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller på sådana produkters förpackningar får inte

1. antyda att en viss elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare är mindre skadlig än andra sådana produkter,
2. innehålla information om halten av tjära eller kolmonoxid i produkten,
3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt,
4. antyda att en viss produkt har miljöfördelar, eller
5. hänvisa till doft eller tillsatser, utom när det gäller smaktillsatser.

Styckförpackningar och eventuell ytterförpackning till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte antyda ekonomiska fördelar genom att innehålla tryckta kuponger, erbjudanden om rabatt, gratisutdelning, två varor till priset av en eller liknande erbjudanden.

5 § Styckförpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska innehålla ett informationsblad.

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att styckförpackningar till sådana produkter innehåller ett informationsblad.

Om en styckförpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar informationsblad, får produkten inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden. Detsamma gäller om informationsbladet inte har det innehåll och den utformning som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 6.

6 § Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med en innehållsdeklaration.

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare förses med en innehållsdeklaration.

Om en förpackning saknar innehållsdeklaration, får produkten inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden. Detsamma gäller om innehållsdeklarationen inte uppfyller de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 7.

Spårbarhet och säkerhetsmärkning av tobaksvaror

7 § Styckförpackningar till tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning.

Tillverkare och importörer ansvarar för att styckförpackningar till tobaksvaror förses med sådan märkning.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenterna eller detaljhandlarna på marknaden, om sådan märkning saknas.

8 § En näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror utan att bedriva detaljhandel ska se till att alla styckförpackningar registreras när de kommer i respektive lämnar dennes besittning. Även åtgärder som rör

Prop. 2017/18:156 styckförpackningar och som vidtas under den tid som besittningen pågår ska registreras. Registrerade uppgifter får inte ändras eller raderas.

Tillverkare av tobaksvaror ska tillhandahålla de näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror den utrustning som är nödvändig för att registrera tobaksvaror som köps, säljs, lagras, transporteras eller hanteras på annat sätt.

9 § En näringsidkare som deltar i leveranskedjan för tobaksvaror ska upprätthålla register över samtliga relevanta transaktioner.

10 § Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska sluta avtal om data-lagring med en oberoende tredje part, som ska vara värd för datalagringsanläggningen för alla relevanta uppgifter. Datalagringsanläggningen ska vara fysiskt belägen på Europeiska unionens territorium. Avtalet och den tredje partens lämplighet ska godkännas av Europeiska kommissionen.

Den tredje partens verksamhet ska övervakas av en extern revisor, som ska föreslås och betalas av tillverkaren av tobaksvaror och godkännas av Europeiska kommissionen. Den externa revisorn ska varje år lämna in en rapport till Europeiska kommissionen och den myndighet som regeringen bestämmer.

11 § Europeiska kommissionen, den myndighet som regeringen bestämmer, behöriga myndigheter i andra medlemsstater och den externa revisorn ska ha full tillgång till datalagringsanläggningarna.

Den myndighet som regeringen bestämmer får, när det är motiverat, bevilja tillverkare och importörer tillgång till de lagrade uppgifterna. Även Europeiska kommissionen kan fatta ett sådant beslut.

4 kap. Marknadsföring

Reklam och annan marknadsföring

Tobaksvaror

1 § En näringsidkare som marknadsför tobaksvaror till konsumenter får inte använda kommersiella annonser i

1. periodiska skrifter eller andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig,
2. ljudradio- eller tv-program eller tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696), eller
3. andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig.

2 § Även annan marknadsföring av tobaksvaror till konsumenter än som avses i 1 § är förbjuden. Detta gäller dock inte

1. i tryckta skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig eller i överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig,
2. marknadsföring som endast består i att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning,
3. marknadsföring inne på försäljningsställen som består i uppvisande av tobaksförpackningar,

4. varu- och prislistor där tobaksvaror tillhandahålls för försäljning, eller

5. kommersiella meddelanden inne i specialbutiker för tobaksvaror.

Sådan marknadsföring som avses i första stycket 3–5 får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak.

Tobaksförpackningar, varu- och prislistor och andra kommersiella meddelanden ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av ett försäljningsställe.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

3 § En näringsidkare som marknadsför elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare till konsumenter får inte använda kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig.

4 § En näringsidkare får inte marknadsföra elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare till konsumenter

1. inom informationssamhällets tjänster, eller

2. i ljudradiosändningar, tv-sändningar eller beställ-tv som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696).

Förbudet i första stycket gäller dock inte

1. marknadsföring som endast består i att tillhandahålla elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare för försäljning, eller

2. marknadsföring i överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig, med undantag för marknadsföring genom kommersiella annonser.

Användning av varukännetecken

5 § En näringsidkare som marknadsför antingen en annan vara än en tobaksvara eller en tjänst till konsumenter får inte använda ett varukännetecken som helt eller delvis används för en tobaksvara eller enligt gällande bestämmelser om varumärken är registrerat eller inarbetat för en sådan vara, om marknadsföringen sker i kommersiella annonser i

1. periodiska skrifter eller i andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig,

2. ljudradio- eller tv-program eller i tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696), eller

3. andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig.

6 § Om en näringsidkare använder ett sådant varukännetecken som avses i 5 § vid marknadsföring till konsumenter på något annat sätt än som sägs där, ska näringsidkaren iaktta den måttfullhet som är betingad av att kännetecknet också kan förknippas med tobaksvaran.

7 § Bestämmelserna i 5 och 6 §§ tillämpas inte

1. i fråga om ett varukännetecken som i endast begränsad omfattning förekommer vid marknadsföring av tobaksvaror,

2. i fråga om ett varukännetecken som framträder i en form som tydligt skiljer sig från utseendet på tobaksvarans kännetecken, eller

Sponsring och produktplacering

8 § Tillverkare, partihandlare och importörer av tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare får inte sponsra ett evenemang eller en verksamhet dit allmänheten har tillträde eller som kan antas få gränsöverskridande effekt, om sponsringen kan antas medföra att avsättningen av tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare främjas.

Bestämmelser om förbud mot sponsring av program i radio och tv samt om produktplacering i tv finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

5 kap. Handel

Försäljning av tobaksvaror

Tillstånd

1 § Endast den som har tillstånd får bedriva detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror.

Tillstånd krävs inte för detalj- eller partihandlare som varken har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Ett tillstånd kan gälla för viss tid eller tills vidare. Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett försäljningsställe, ska tillståndet avse försäljningsstället.

2 § Ett tillstånd får beviljas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

3 § En ansökan om tillstånd ska vara skriftlig.

Tillstånd för detaljhandel meddelas av den kommun där försäljningsstället är beläget. Om försäljningsställe saknas meddelas tillstånd av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Tillstånd för partihandel meddelas av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

4 § Vid prövningen av en ansökan om tillstånd för detaljhandel får kommunen inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. En ansökan om tillstånd för partihandel får inte bifallas utan att Polismyndighetens och Tullverkets yttranden har inhämtats.

Myndigheterna ska yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten och ska i sina yttranden redovisa de omständigheter som ligger till grund för deras bedömning i det enskilda fallet.

5 § En näringsidkare som inte omfattas av tillståndsplikten i 1 § får inte bedriva gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till Sverige utan att först ha registrerat försäljningen hos Folkhälsomyndigheten och fått registreringen bekräftad. Bekräftelsen ska lämnas skyndsamt.

Egenkontroll och uppgiftslämnande

6 § Den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror eller gränsöverskridande distansförsäljning ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

7 § Till ansökan om tillstånd enligt 3 § eller registrering enligt 5 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens prövning och tillsyn eller Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas.

Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

Tillstånd vid förändringar av verksamheten

8 § Om den som har försäljningstillstånd enligt denna lag har avlidit eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och om dödsboet eller förvaltaren vill fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Om den som har tillstånd till detaljhandel överlåter rörelsen får även lagret av tobaksvaror ingå i överlåtelsen om förvärvaren har tillstånd till detaljhandel.

9 § Ett försäljningstillstånd upphör att gälla om tillståndshavaren försätts i konkurs. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska en ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Ett konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får trots denna lag sälja tobaksvaror till den som har försäljningstillstånd till handel med sådana varor. Detsamma gäller när en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillståndet har återkallats.

Partihandlares kontrollskyldighet

10 § Den som bedriver partihandel med tobaksvaror får endast sälja sådana varor till den som har försäljningstillstånd. Säljaren ska förvissa sig om att köparen har sådant tillstånd.

Information

11 § Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter.

Prop. 2017/18:156 **12 §** En näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa denna lag och anslutande föreskrifter.

Förbud mot självbetjäning av tobaksvaror

13 § Vid detaljhandel får tobaksvaror inte tillhandahållas så att kunden får tillgång till varorna innan de har betalats. Detta gäller dock inte specialbutiker för tobaksvaror.

Styckförsäljning av cigaretter, rulltobak och snus

14 § En styckförpackning med

1. cigaretter ska innehålla minst 20 cigaretter,
2. rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram, och
3. portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner.

Cigaretter, rulltobak och portionsförpackat snus får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden i mindre mängd än vad som anges i första stycket.

Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Anmälan

15 § En näringsidkare som har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige får inte bedriva detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske.

Gränsöverskridande distansförsäljning

16 § En näringsidkare får inte bedriva gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare utan att först ha registrerat försäljningen hos Folkhälsomyndigheten och fått registreringen bekräftad. Bekräftelsen ska lämnas skyndsamt.

Egenkontroll och uppgiftslämnande

17 § Den som bedriver försäljning enligt 15 eller 16 § ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till anmälan om försäljning enligt 15 § eller registrering enligt 16 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens och Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

Åldersgräns

18 § Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder.

Om det finns särskild anledning att anta att varan eller produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut.

På försäljningsställen ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor eller produkter som avses i första stycket till den som inte har fyllt 18 år.

19 § Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, via postorder, distansförsäljning eller på liknande sätt.

20 § Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får föras in i landet endast av den som har fyllt 18 år.

Personuppgifter vid gränsöverskridande distansförsäljning

21 § En näringsidkare som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning med tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare får inte lämna ut personuppgifter om konsumenten till tillverkaren av sådana varor och produkter eller till företag som ingår i samma koncern eller till andra tredje parter. Personuppgifter får inte heller användas eller överföras för andra ändamål än det aktuella köpet.

6 kap. Rökfria miljöer

Tillämpningsområde

1 § Med rökning avses vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel

1. rökning av tobak,
2. inhalering efter förångning eller annan upphettning av tobak,
3. användning av elektroniska cigaretter,
4. rökning av örtprodukter för rökning, och
5. användning av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Rökförbud

2 § Rökning är förbjuden

1. i lokaler avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem,
2. i lokaler som är avsedda för hälso- och sjukvård,
3. i lokaler som är avsedda för gemensamt bruk i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård,
4. på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel och på motsvarande områden utomhus,
5. i restauranger och på andra serveringsställen,
6. i andra lokaler än sådana som avses i 1–5 när en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning som avses i 2 kap. 1–3 §§ ordnings-

- Prop. 2017/18:156 lagen (1993:1617) anordnas och i lokaler som är avsedda att användas av den som deltar i sammankomsten eller tillställningen,
- 7. i andra lokaler än sådana som avses i 1–6 om allmänheten har tillträde till lokalerna,
 - 8. på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning,
 - 9. på lekplatser som allmänheten har tillträde till, och
 - 10. vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som avses i 1–7 som allmänheten har tillträde till.

3 § I hotell och andra inrättningar där tillfällig bostad yrkesmässigt upplåts, ska i ett visst antal av de rum eller liknande som upplåts rökning vara förbjuden. I fråga om sovkupéer och andra utrymmen som upplåts för tillfällig bostad på färdmedel i inrikes kollektivtrafik gäller i stället 2 § 4.

Undantag från rökförbudet

4 § Bestämmelserna i 2 § gäller inte i fråga om bostäder och andra lokaler för boende som inte är tillfälligt.

5 § Rökning är trots 2 § 2–4, 6 och 7 tillåten i delar av de lokaler eller andra utrymmen som avses där, om dessa delar särskilt avsatts för rökning. Detsamma gäller lokaler som avses i 2 § 1 och som är upplåtna enbart för personal.

6 § Trots 2 § 5 får rökning tillåtas i restauranger och på andra serveringsställen i separata rum som särskilt avsatts för rökning. Rum där rökning tillåts får endast utgöra en mindre del av serveringsställets yta. Rummen ska vara belägna så att besökare inte måste passera genom dessa. Arbetstagare ska endast tillfälligtvis behöva vistas i rummen när rökning pågår. Servering eller annan liknande verksamhet får inte bedrivas i rummen när rökning pågår. Detta gäller dock inte sådan verksamhet som har direkt samband med rummens funktion. Mat eller dryck får inte föras med in i dessa rum.

7 § Avvikelse från 2 § 1–3, 6 och 7 och 3 § får göras om det finns särskilda skäl till det på grund av utrymmets eller områdets beskaffenhet eller användningssätt eller av omständigheterna i övrigt. Detsamma gäller för sådana färdmedel, lokaler och andra utrymmen som avses i 2 § 4.

Ansvar för att upprätthålla rökförbudet

8 § Den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område utomhus som omfattas av någon av bestämmelserna i 2 § 1–9 eller 3 § ansvarar för att bestämmelserna följs.

För områden som omfattas av 2 § 10 ansvarar i stället den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet innanför entrén.

9 § Den som är ansvarig enligt 8 § ska genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser. Om någon trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten, får denne avvisas.

Rökfri arbetsmiljö

10 § I andra fall än som avses i 2 och 3 §§ ansvarar arbetsgivaren för att en arbetstagare inte mot sin vilja utsätts för tobaksrök eller utsläpp från produkter som anges i 1 § 2–5 i den arbetslokal eller det liknande utrymme där arbetstagaren är verksam. Som arbetstagare räknas här personer som avses i 1 kap. 2 § första stycket och 3 § arbetsmiljölagen (1977:1160).

7 kap. Tillsyn

Tillsynsansvar

1 § Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 3 § 1, 2 och 4 och kommunens och Polismyndighetens tillsyn enligt 4 §.

Den myndighet som regeringen bestämmer ansvarar dock för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 3 § 1 över bestämmelserna om identitets- och säkerhetsmärkning i 3 kap. 7 §.

Konsumentverket ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 3 § 3.

2 § Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn enligt 3 och 4 §§. I tillsynen ingår att

1. följa kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd, och
2. främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.

3 § Kommunen utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. hälsovarningar, produktpresentation och identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 1, 3, 4 och 7 §§ på försäljningsställen,
2. tillhandahållande av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 7–9 §§ och 3 kap. 2, 5 och 6 §§ på försäljningsställen,
3. marknadsföring enligt 4 kap. 1, 2 och 5–7 §§ när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsställen, och
4. rökfria miljöer som avses i 6 kap. 2 § och som inte är upplåtna enbart för personal samt lokaler som avses i 6 kap. 3 §.

4 § Kommunen och Polismyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. tillhandahållande av nya tobaksvaror enligt 2 kap. 3 § på försäljningsställen,

2. försäljning av tobaksvaror, i andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, enligt 5 kap. 1, 6–10 och 12–14 §§,

3. anmälan om försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt egenkontroll, i andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, enligt 5 kap. 15 och 17 §§, och

4. åldersgräns enligt 5 kap. 18 och 19 §§.

5 § Folkhälsomyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. produktkrav och rapporteringsskyldighet, i andra fall än som avses i 4 §, enligt 2 kap. 1 § första och andra styckena och 2 kap. 2–11 §§,

2. hälsovarningar, produktpresentation och medföljande information, i andra fall än som avses i 3 §, enligt 3 kap. 1–6 §§,

3. registrering enligt 5 kap. 5 och 16 §§ vid gränsöverskridande distansförsäljning och egenkontroll enligt 5 kap. 6, 7 och 17 §§ vid sådan distansförsäljning, och

4. förbud mot sådan tillverkning eller införsel som avses enligt föreskrifter meddelade med stöd av 11 kap. 5 §.

6 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller spårbarhet och säkerhetsmärkning, i andra fall än som avses i 3 §, enligt 3 kap. 7–11 §§.

7 § Arbetsmiljöverket utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller lokaler och andra utrymmen som avses i 6 kap. 2 § och som är upplåtta enbart för personal samt lokaler och andra utrymmen som avses i 6 kap. 10 §.

8 § Konsumentverket utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller marknadsföring, i andra fall än som avses i 3 §, enligt 4 kap. 1–8 §§.

Vid Konsumentverkets tillsyn tillämpas bestämmelserna i marknadsföringslagen (2008:486).

En marknadsföringsåtgärd som strider mot 3 kap. 3 eller 4 § eller 4 kap. 1–8 §§ ska, vid tillämpningen av 5, 23 och 26 §§ marknadsföringslagen, anses vara otillbörlig mot konsumenterna. En marknadsföringsåtgärd som strider mot 4 kap. 1 § 2 eller 3, 3 § första stycket 2, 4 § eller 5 § 2 eller 3 kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 29–36 §§ marknadsföringslagen.

Befogenheter

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

9 § En tillsynsmyndighet som anges i 2–7 §§ får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att denna lag och anslutande föreskrifter ska följas.

I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite. Vitet får inte omvandlas till fängelse.

10 § En kommun får återkalla ett försäljningstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,

2. tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande,

3. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället, eller i anslutning till detta, eller annars inom den tillståndspliktiga verksamheten utan att tillståndshavaren har ingripit, eller

4. tillståndshavaren har tilldelats varning utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

11 § I stället för återkallelse enligt 10 § får kommunen meddela tillståndshavaren en varning, om varning kan anses vara en tillräckligt ingripande åtgärd.

En varning får också meddelas tillståndshavare vid allvarliga eller upprepade överträdelser av det som gäller enligt denna lag eller anslutande föreskrifter.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

12 § En tillsynsmyndighet som anges i 3–7 §§ får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att bestämmelserna i denna lag och anslutande föreskrifter ska följas.

13 § Vid allvarliga eller upprepade överträdelser av denna lag får kommunen förbjuda den som bedriver detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare att fortsätta försäljningen eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela varning. Kommunens beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader.

14 § Om Folkhälsomyndigheten konstaterar eller har rimliga skäl att anta att en typ av eller specifika elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare kan utgöra en allvarlig risk för människors hälsa, trots att produkten uppfyller kraven i denna lag, får myndigheten förbjuda att produkterna tillhandahålls konsumenter på marknaden. Om sådana produkter redan har tillhandahållits konsumenter på marknaden, får Folkhälsomyndigheten förelägga tillverkaren, importören eller distributören av produkterna att dra tillbaka eller återkalla dessa.

Folkhälsomyndigheten ska omedelbart underrätta Europeiska kommissionen och de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater om åtgärder som vidtagits enligt första stycket och översända annan relevant information.

När Europeiska kommissionen har meddelat om den anser att en åtgärd enligt första stycket är motiverad ska Folkhälsomyndigheten besluta om åtgärden ska bestå.

15 § Beslut om föreläggande eller förbud enligt 12 och 14 §§ får förenas med vite. Vitet får inte förvandlas till fängelse.

16 § Folkhälsomyndigheten ska i fråga om sådana krav på innehåll och utformning som följer av 2 kap. 8 § utöva marknadskontroll av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som omfattas av denna lag.

Bestämmelser om marknadskontroll finns i artiklarna 15.3 och 16–29 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93.

Rätt till upplysningar och tillträde

17 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för myndighetens tillsyn enligt denna lag.

18 § För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har en tillsynsmyndighet rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som berörs av denna lag eller anslutande föreskrifter och får där göra undersökningar och ta prover. För uttagna prover betalas inte ersättning.

19 § Polismyndigheten ska på begäran av en annan tillsynsmyndighet lämna den hjälp som behövs vid tillämpningen av 18 §.

En begäran enligt första stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Underrättelser

20 § Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen.

En kommun som har fattat beslut i ett ärende enligt denna lag ska skicka en kopia av beslutet till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och den länsstyrelse som berörs av beslutet.

21 § Kommunerna ska underrätta Folkhälsomyndigheten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för Folkhälsomyndighetens tillsyn.

Kontrollköp

22 § I syfte att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare om skyldigheten att förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år, får kommunen genomföra kontrollköp. Vid ett sådant köp får kommunen endast anlita en person som har fyllt 18 år.

Ett kontrollköp får genomföras utan att näringsidkaren underrättas i förväg om kontrollköpet. Kommunen ska snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om kontrollköpet.

23 § Vad som framkommit genom kontrollköp får inte utgöra grund för Prop. 2017/18:156 kommunen att meddela föreläggande, förbud, återkallelse eller varning enligt 9–13 §§.

Tystnadsplikt

24 § Den som har tagit befattning med något ärende enligt denna lag får inte obehörigen röja eller på annat sätt utnyttja vad han eller hon då har fått veta om yrkeshemligheter eller affärsförhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

8 kap. Avgifter

Avgift för ansökan om försäljningstillstånd

1 § Kommunen får ta ut en avgift för prövningen av ansökan om försäljningstillstånd enligt 5 kap. 1 § enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

Avgift för tillsyn

2 § En kommun får ta ut avgifter för sin tillsyn av den som bedriver tillståndspliktig försäljning enligt 5 kap. 1 § och av den som bedriver anmälningspliktig försäljning enligt 5 kap. 15 §.

3 § Folkhälsomyndigheten får ta ut avgifter för sin tillsyn över att tillverkare och importörer av tobaksvaror följer 2 kap. 1, 2 och 6 §§.

Avgift för produkthanmälan

4 § Folkhälsomyndigheten får ta ut avgifter av tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare för att ta emot, lagra, hantera och analysera de uppgifter som enligt 2 kap. 7 § lämnas till myndigheten.

9 kap. Överklagande

1 § Beslut enligt denna lag eller anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

10 kap. Straffbestämmelser och förverkande

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror utan tillstånd ska, om försäljningen inte är tillåten enligt 5 kap. 8 eller 9 §, dömas för *olovlig tobaksförsäljning* till böter eller fängelse i högst två år.

Om ett brott som anges i första stycket har begåtts uppsåtligen och är grovt, ska dömas till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gär-

Prop. 2017/18:156 ningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning eller har varit inriktad mot underåriga.

2 § Den som uppsåtligen i strid med förbudet i 3 kap. 1 § tredje stycket tillhandahåller tobaksvaror som saknar föreskrivna hälsovarningar, ska dömas för *olovlig tobakshantering* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut tobaksvaror i strid med 5 kap. 18 § första eller andra stycket.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot registreringskyldigheten i 5 kap. 5 § första stycket ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

4 § Den som uppsåtligen bryter mot 3 kap. 2 § tredje stycket eller 6 § tredje stycket, eller säljer elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare i strid med ett förbud som har meddelats enligt 7 kap. 13 §, ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 5 kap. 15 eller 16 §, eller säljer eller lämnar ut elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare i strid med 5 kap. 18 § första eller andra stycket.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

5 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för den eller de gärningar som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

6 § Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och olovlig utförsel av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

7 § Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

11 kap. Bemyndiganden

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

Produktkrav och rapporteringsskyldighet

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka cigaretter och vilken rulltobak som ska anses ha karakteristisk smak,

2. vilka tillsatser i tobaksvaror som ska förbjudas,

3. gränsvärden för skadliga ämnen som tobaksvaror får innehålla eller ge upphov till, och

4. mätning och övervakning av sådana gränsvärden.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om den uppgiftsskyldighet som anges i 2 kap. 2 §.

Krav på anmälan av nya tobaksvaror

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur anmälan av nya tobaksvaror ska göras enligt 2 kap. 3 § första stycket, och vad den ska innehålla, och
2. den rapporteringsskyldighet som anges i 2 kap. 4 § första stycket.

Rapportering av marknadsföringskostnader för tobaksvaror

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om omfattningen av den rapporteringsskyldighet som anges i 2 kap. 5 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den rapporteringsskyldighet som anges i 2 kap. 6 §.

Förbud mot viss tillverkning och införsel

5 § Regeringen får, om det finns särskilda hälsoskäl, meddela föreskrifter om att vissa slag av tobaksvaror inte får tillverkas i eller föras in till Sverige för försäljning till konsumenter.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur en anmälan enligt 2 kap. 7 § ska vara utformad och vad den ska innehålla,
2. produktinnehåll och utformning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 8 §,
3. fullgörandet av den rapporteringsskyldighet som anges i 2 kap. 9 §,
4. det system för informationsinsamling som anges i 2 kap. 10 § första stycket,
5. underrättelseskyldigheten enligt 2 kap. 11 § andra stycket,
6. vilka uppgifter informationsblad enligt 3 kap. 5 § ska innehålla och hur de ska utformas, och
7. innehållet i och utformningen av innehållsdeklarationen enligt 3 kap. 6 §.

Hälsovarningar

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur hälsovarningar enligt 3 kap. 1 och 2 §§ ska utformas.

Spårbarhet och säkerhetsmärkning

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformningen av den unika identitetsmärkningen och säkerhetsmärkningen enligt 3 kap. 7 §.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. registreringskyldigheten och skyldigheten att upprätthålla register enligt 3 kap. 8 och 9 §§, och

2. tekniska standarder för inrättande och drift av ett system för spårning.

Varu- och prislistor

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur varu- och prislistor enligt 4 kap. 2 § ska utformas och vilka uppgifter sådana listor ska få innehålla.

Tidsfrister för beslut om försäljningstillstånd

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om tillstånd för försäljning enligt 5 kap. 1 §.

Egenkontrollprogram

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogram som anges i 5 kap. 6 och 17 §§.

Utformningen av styckförpackningar för cigaretter och rulltobak

13 § Regeringen får, utöver de krav som följer av 5 kap. 14 §, meddela ytterligare föreskrifter om styckförpackningar för cigaretter och rulltobak.

Krav i fråga om ventilation av rum som särskilt avsatts för rökning

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformning och ventilation av sådana rum som enligt 6 kap. 6 § särskilt avsatts för rökning.

Kontrollköp

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om genomförandet av kontrollköp enligt 7 kap. 22 §.

Avgifter

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att ersätta en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov enligt 7 kap. 18 §.

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om avgifter enligt 8 kap. 3 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2018 i fråga om 3 kap. 7 § och 11 kap. 8 §, den 20 maj 2019 i fråga om 3 kap. 8–11 §§ och 11 kap. 9 §, samt i övrigt den 1 januari 2019.

2. Genom lagen upphävs

a. tobakslagen (1993:581),

b. lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

3. När det gäller cigaretter och rulltobak tillämpas bestämmelsen i 3 kap. 7 § första gången för tid från och med den 20 maj 2019.

4. När det gäller andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 7–11 §§ och 11 kap. 9 § första gången för tid från och med den 20 maj 2024.

5. En detaljhandlare som före lagens ikraftträdande har anmält försäljning av tobaksvaror enligt 12 c § tobakslagen får fortsätta att bedriva sådan försäljning, om detaljhandlaren senast den 1 april 2019 ansöker om tillstånd till försäljning enligt den nya lagen. Försäljning får efter en sådan ansökan fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut. För försäljning som sker innan tillståndsmyndigheten har meddelat beslut i tillståndsfrågan ska bestämmelserna i tobakslagen gälla.

6. Partihandel med tobaksvaror får bedrivas utan tillstånd fram till den 1 april 2019. Har en ansökan om tillstånd till partihandel kommit in till tillståndsmyndigheten före detta datum, får verksamheten fortsätta till dess att beslut i tillståndsfrågan meddelats.

7. Styckförpackningar med portionsförpackat snus som har tillverkats före den 1 januari 2019 och som inte innehåller minst 20 portioner ska få fortsätta tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till och med den 30 juni 2019.

8. Cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak som vid ikraftträdandet har en marknadsandel om minst 3 procent i Europeiska unionen i en viss produktkategori får fortsätta att tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till den 20 maj 2020.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 och 7 §§ lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m. ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §¹

Frihet från skatt ska under de förutsättningar som anges i 1 § samt med de begränsningar som framgår av 7 och 8 §§ medges en resande för import av

1. 200 cigaretter eller 100 cigariller eller 50 cigarrer eller 250 gram röktobak eller en proportionell blandning av dessa tobaksvaror,
2. en liter spritdryck eller två liter starkvin,
3. fyra liter vin, och
4. sexton liter starköl.

Bestämmelser om hinder för den som inte fyllt 20 år att föra in spritdrycker, vin och starköl i landet finns i 4 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622). En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § tobakslagen (1993:581).

Bestämmelser om hinder för den som inte fyllt 20 år att föra in spritdrycker, vin och starköl i landet finns i 4 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622). En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 5 kap. 20 § lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

I denna lag förstås med

spritdryck: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 22 volymprocent,

starkvin: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 15 volymprocent men inte 22 volymprocent samt mousserande vin,

vin: annat vin än starkvin samt annan alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 3,5 men inte 15 volymprocent och som inte är starköl,

starköl: öl med en alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent.

7 §²

Frihet från skatt enligt detta kapitel ska medges en besättningsman på ett fartyg eller ett luftfartyg som kommer från *tredje land* endast för besättningsmannens personliga bagage, när detta tillfälligt förs in eller återinförs efter en tillfällig utförsel, samt för 100

Frihet från skatt enligt detta kapitel ska medges en besättningsman på ett fartyg eller ett luftfartyg som kommer från *tredjeland* endast för besättningsmannens personliga bagage, när detta tillfälligt förs in eller återinförs efter en tillfällig utförsel, samt för 100

¹ Senaste lydelse 2010:1627.

² Senaste lydelse 2008:1413.

cigaretter eller 20 cigarrer eller 20 cigariller eller 100 gram rökto bak eller en proportionell blandning av dessa tobaksvaror, om bagaget och varorna förs in när besättningsmannen reser i samband med sitt arbete.

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § tobakslagen (1993:581).

Begränsningen av rätten till frihet från skatt enligt första stycket gäller inte om besättningsmannen

1. inför varorna i samband med att han slutar sin anställning hos rederiet eller flygföretaget eller hos annan som driver rörelse ombord, eller

2. gör ett uppehåll i tjänstgöringen ombord för semester eller annan ledighet och ledigheten avses vara minst 15 dagar, eller

3. är bosatt i Sverige och har vistats utomlands minst 15 dagar.

Begränsningen av rätten till frihet från skatt enligt första stycket gäller endast personal som utför arbete som sammanhänger med transportmedlets gång eller med servicen ombord. Till service ombord på transportmedlet hänförs förutom sedvanliga tjänster som servering, upppassning och städning även sådana tjänster som lämnas av frisörer, butikspersonal, underhållningsartister och andra jämförbara personalgrupper.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

cigaretter eller 20 cigarrer eller 20 cigariller eller 100 gram rökto bak eller en proportionell blandning av dessa tobaksvaror, om bagaget och varorna förs in när besättningsmannen reser i samband med sitt arbete.

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 5 kap. 20 § lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,

2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),

3. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),

4. injektionssprutor och kanyler,

5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karatepinnar, blydaggjar, spikklubbor och liknande,

7. kulturföremål som avses i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,

8. hundar och katter för annat ändamål än handel,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), samt tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581) och 19 § lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), samt tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 5 kap. 20 § lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter,

10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,

11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

¹ Senaste lydelse 2017:626.

14. varor som ska beskattas enligt lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter, Prop. 2017/18:156

15. sprängämnesprekursorer enligt artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 98/2013 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer,

16. explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 13 a och 16 a §§ lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

13 a §²

Skatten på varan ska efterges om Tullverket har beslutat om skatt på

1. en sådan beskattad alkoholvara som avses i 7 a § lagen (1994:1564) om alkoholskatt och den som kan antas göra anspråk på varan om omhändertagandet skulle upphävas enligt 15 § saknar rätt enligt 4 kap. 4 § eller 6 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622) att föra in varan,

2. en sådan beskattad tobaksvara som avses i 8 a § lagen (1994:1563) om tobaksskatt och den som kan antas göra anspråk på varan om omhändertagandet skulle upphävas enligt 15 § är under 18 år, eller

3. en sådan beskattad tobaksvara som avses i 8 a § lagen om tobaksskatt och det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 11 § tobakslagen (1993:581) eller 4 § lagen om tobaksskatt.

3. en sådan beskattad tobaksvara som avses i 8 a § lagen om tobaksskatt och det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 3 kap. 1 § tredje stycket lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter eller 4 § lagen om tobaksskatt.

16 a §³

Om omhändertagandet av en tobaksvara upphävs men det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 11 § tobakslagen (1993:581) eller 4 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, ska beslut fattas om att varan inte ska lämnas ut.

Om omhändertagandet av en tobaksvara upphävs men det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 3 kap. 1 § tredje stycket lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter eller 4 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, ska beslut fattas om att varan inte ska lämnas ut.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2006:1510.

² Senaste lydelse 2013:1076.

³ Senaste lydelse 2013:1076.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Prop. 2017/18:156 2.5 Förslag till lag om ändring i
marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs att 1 och 29 §§ marknadsföringslagen (2008:486) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag har till syfte att främja konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare.

Bestämmelser om marknadsföring finns bl.a. i

- lagen (1992:1672) om paketresor,
- *tobakslagen (1993:581)*,
- lotterilagen (1994:1000),
- sjölagen (1994:1009),
- lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,
- lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet,
- lagen (1996:1118) om marknadsföring av kristallglas,
- lagen (1999:158) om investerarskydd,
- lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster,
- lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
- lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,
- prisinformationslagen (2004:347),
- lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler,
- försäkringsavtalslagen (2005:104),
- lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,
- lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet,
- lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- lagen (2010:510) om lufttransporter,
- radio- och tv-lagen (2010:696),
- alkohollagen (2010:1622),
- konsumentkreditlagen (2010:1846),
- lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt,
- lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
- lagen (2013:1054) om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring,
- lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar,
- lagen (2015:671) om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden,
- lagen (2015:953) om kollektivtrafikresenärers rättigheter,
- lagen (2016:415) om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner,

¹ Senaste lydelse 2017:1309.

– lagen (2016:915) om krav på installationer för alternativa drivmedel, Prop. 2017/18:156
och

– lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. – lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

29 §²

En näringsidkare får åläggas att betala en särskild avgift (marknadsstörningsavgift) om näringsidkaren, eller någon som handlar på näringsidkarens vägnar, uppsåtligen eller av oaktsamhet har brutit mot

- 7 §,
- 8 § och någon av bestämmelserna i 9, 10, 12–17 §§,
- 18 §,
- 20 §, eller
- någon av bestämmelserna i bilaga I till direktiv 2005/29/EG.

Detsamma gäller om en näringsidkare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot någon av bestämmelserna i

– 14 § första stycket 2 eller 3
eller 14 a § första stycket 2 eller 3
tobakslagen (1993:581),

– 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622),

– 8 kap. 7 § första stycket, 8, 9 eller 14 § första eller andra stycket samt 15 kap. 4 § radio- och tv-lagen (2010:696),

– 11 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti eller 8 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet när det gäller ett erbjudande som inte är riktat bara till andra än konsumenter,

– 11 § första stycket 2 eller 12 § lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

– 11 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti eller 8 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet när det gäller ett erbjudande som inte är riktat bara till andra än konsumenter,

– 4 kap. 1 § 2 eller 3, 3 § första stycket 2, 4 § eller 5 § 2 eller 3 lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller också en näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet väsentligt har bidragit till överträdelsen.

Avgiften tillfaller staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

² Senaste lydelse 2017:427.

Prop. 2017/18:156 2.6 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 20 § och rubriken närmast före 30 kap. 20 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Alkohol

Alkohol och tobak

30 kap.

20 §¹

Sekretess gäller hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:1622) för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:1622) *och hos kommun i ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning enligt lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter* för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende om tillstånd.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:1633.

2.7 Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696) Prop. 2017/18:156

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 2 §, 7 kap. 2 §, 8 kap. 13 § och 15 kap. 5 och 9 §§ radio- och tv-lagen (2010:696) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagrådsremiss En Föreslagen lydelse omreglerad spelmarknad

6 kap.
2 §¹

Leverantörer av medietjänster får på de villkor som anges i 3 och 4 §§ sända filmer, tv-serier, sportprogram och program med lätt underhållning där det förekommer produktplacering.

Första stycket gäller dock inte program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år och inte heller program där det förekommer produktplacering av

1. alkoholdrycker och tobaksvaror,
2. andra produkter som kommer från företag vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker eller tobaksvaror,
3. receptbelagda läkemedel och sådan medicinsk behandling som bara är tillgänglig efter ordination,
4. modersmjölksersättning,
5. sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, eller
5. sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter, eller
6. spelprodukter från ett företag som inte har nödvändig licens enligt spellagen (2018:000).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.
2 §²

Program i tv-sändningar, sökbar text-tv eller i beställ-tv får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och

Program i tv-sändningar, sökbar text-tv eller i beställ-tv får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

¹ Senaste lydelse 2017:428.

² Senaste lydelse 2017:428.

8 kap.

13 §³

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622), i 14 § tobakslagen (1993:581) samt i 11 och 12 §§ lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

15 kap.

5 §⁴

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622), i 14 § tobakslagen (1993:581) samt i 11 och 12 §§ lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

9 §⁵

Program i ljudradiosändning får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Program i ljudradiosändning får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

³ Senaste lydelse 2017:428.

⁴ Senaste lydelse 2017:428.

⁵ Senaste lydelse 2017:428.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

En enskild person som har förvärvat och som själv, för sitt eller sin familjs personliga bruk, till Sverige för in cigaretter från Bulgarien, Kroatien, Lettland, Litauen, Rumänien eller Ungern ska, om inte annat följer av 2 §, betala skatt med 1 krona och 51 öre per cigarett.

Cigaretter med en längd, exklusive filter eller munstycke, som överstiger 8 centimeter men inte 11 centimeter anses som två cigaretter. Är cigarettens längre anses varje påbörjad ytterligare längd av 3 centimeter som en cigarett.

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § tobakslagen (1993:581).

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 5 kap. 20 § lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 10 juli 2014 (dir. 2014:108) att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att ge förslag kring det nationella genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG. I denna proposition används nedan benämningen tobaksproduktdirektivet. Tobaksproduktdirektivet finns i *bilaga 1*.

Utredningen antog namnet Tobaksdirektivsutredningen. I delbetänkandet Mer gemensamma tobaksregler – ett genomförande av tobaksproduktdirektivet (SOU 2015:6) redovisade utredningen sina förslag till genomförande av de delar av direktivet som skulle vara genomförda i medlemsstaterna senast den 20 maj 2016. Förslagen behandlas i proposition Åtgärder för ökad folkhälsa på tobaksområdet – genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv (prop. 2015/16:82). Därefter överlämnade utredaren förslaget Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigarett (S2016/01612/FS). Förslagen behandlas i proposition Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigarett (prop. 2016/17:132).

I ursprungsdirektivet ingick även att analysera och vid behov lämna förslag om bl.a. en ändamålsenlig reglering av snus, begränsning av rökning av t.ex. e-cigarett och örtprodukter för rökning i rökfria miljöer samt förslag till ett nationellt genomförande av WHO:s protokoll om eliminering av illegal handel med tobaksvaror (The Protocol to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products, the first Protocol to the Convention, adopted on 12 November 2012).

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska göra en översyn för att möjliggöra tillståndsplikt för försäljning av tobak och därefter skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag på hur en sådan ska utformas (bet. 2013/14:SoU13 s. 8 f.). Av detta skäl ingick i ursprungsdirektivet även att se över frågan om tillståndsplikt för försäljning av tobak.

I tilläggsdirektiv den 19 februari 2015 (dir. 2015:16) beslutade regeringen att utredaren även skulle få i uppdrag att lämna förslag på en reglering för att begränsa tobaksrökning och rökning av tobaksrelaterade produkter på vissa allmänna platser. Utredaren skulle också utreda möjligheten att införa exponeringsförbud för tobaksprodukter och krav på neutrala tobaksförpackningar.

I mars 2016 överlämnade utredningen slutbetänkandet En översyn av tobakslagen – Nya steg mot ett minskat tobaksbruk (SOU 2016:14). I betänkandet lämnas bl.a. förslag på en tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror, en utvidgning av nuvarande rökförbud i tobakslagen till att omfatta fler miljöer och fler produkter, ett förbud mot exponering av tobaksvaror i butiker och vissa förändringar i regleringen av snus och tillsynsorganisationen. Det lämnades också förslag till genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om spårbarhet och säkerhetsmärkning. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 2*. Betänk-

andets författningsförslag finns i *bilaga 3*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*.

Vid framtagandet av lagrådsremissen uppmärksammades ett behov av att föreslå ändrade överklagandebestämmelser. Socialdepartementet lämnade till följd av detta ett förslag om sådana bestämmelser i en särskild promemoria. Promemorian finns i *bilaga 5*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2016/01610/FS).

I *bilaga 7* finns WHO:s protokoll om eliminering av illegal handel med tobaksvaror.

I *bilagorna 8–10* finns tabeller för jämförelser mellan tobakslagen (1993:581), lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och den nya lagen om tobak och liknande produkter.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 25 januari 2018 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 11*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 12*. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 7.1, 7.3, 10.1, 10.2, 15 och 17 och i författningskommentaren. Regeringen har i allt väsentligt följt Lagrådets synpunkter. I förhållande till lagrådsremissen har därutöver vissa språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

4 De tobakspolitiska målsättningarna

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen (prop. 2002/03:35, bet. 2002/03:SoU7, rskr. 2002/03:145). Regeringen arbetar även utifrån sitt långsiktiga mål om att sluta de påverkbara hälso-klyftorna inom en generation. Arbetet för en god hälsa i befolkningen ska ske utifrån regeringens ambition vad gäller jämställdhet mellan kvinnor och män respektive flickor och pojkar.

År 2011 beslutade riksdagen att målet för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk (prop. 2010/11:47, bet. 2010/11:SoU8, rskr. 2010/11:203). Målet med ett minskat tobaksbruk innebär att allt tobaksbruk ska minska och att förhindra att minderåriga börjar använda tobak.

I februari 2016 beslutade regeringen om en ny ANDT-strategi för perioden 2016–2020 (skr. 2015/16:86). Det övergripande målet för ANDT-politiken från 2011 ligger fast. I strategin betonas vidare vikten av att tre perspektiv ska genomsyra allt ANDT-arbete. Dessa är jämlikhets-, jämställdhets- och barn- och ungdomsperspektiven. I strategin betonas även att hälsofrämjande och preventiva åtgärder inom ANDT-området är av största vikt samt att ett strategiskt samlat ANDT-arbete på samhällets alla nivåer bidrar till minskad förekomst av alkohol- och narkotikamissbruk, minskat bruk av tobak samt minskad användning av dopningspreparat.

Det finns i dag många olika produkter som innehåller tobak, till exempel cigaretter, snus, vattenpipstobak och tuggtobak. Förutom tobaksbrukets stora inverkan på hälsan ger det upphov till stora kostnader för stat, landsting, kommuner, arbetsgivare och brukaren själv. Tobakens skadeverkningar kan bara minskas genom ett brett arbete som omfattar många olika strategier och målgrupper. Särskilt viktiga åtgärder är information, utbildning, opinionsbildning, målgruppsanpassad tobaksavvänjning, rökfria miljöer, skyddande och begränsande lagstiftning med syfte att kontrollera tobaksindustrin och en aktiv prispolitik, allt för att minska tillgängligheten och förändra människors attityder till tobak.

År 2003 antogs WHO:s ramkonvention om tobaks kontroll. Hittills har 180 parter anslutit sig till konventionen. Konventionen innehåller metoder och strategier med vetenskapligt stöd för att både minska efterfrågan på och tillgången till tobak. Konventionen ger stöd för att vidta åtgärder för att förebygga och minska alla former av tobaksbruk, nikotinberoende och passiv rökning. Sverige ratificerade konventionen 2005 och förstärkte i samband med det tobakslagen (1993:581) på några punkter. Bland annat skärptes reglerna om marknadsföring av tobak, och ett förbud mot lågpriscigaretter och förpackningar med mindre än 19 cigaretter infördes. År 2005 förbjöds även rökning i serveringsmiljöer och 2010 förändrades reglerna om försäljning av tobak, för att öka efterlevnaden av tobakslagen. Det finns flera direktiv och rådsrekommendationer från EU som påverkar den svenska tobakspolitiken.

Även Barnkonventionens fastställande av att barn har rätt till en god hälsa (artikel 24), rätt att skyddas mot droger (artikel 33) och att barns bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn (artikel 3) är en viktig utgångspunkt i framtagandet av en ny tobakslagstiftning. Regeringen har också uppmärksammat att Barnrättskommittén i en allmän kommentar rörande ungdomars hälsa och utveckling uttryckt oro över det inflytande som marknadsföring av ohälsosamma produkter har på ungdomars hälsobeteenden och uppmanat konventionsstaterna att reglera eller förbjuda information om och marknadsföring av ämnen som alkohol och tobak, särskilt när målgruppen är barn och ungdomar (CRC/GC/2003 nr 4, punkt 25).

4.1 Ett rökfritt Sverige år 2025

Rökningens kostnader för samhälle och individ

Tobaksrökning är fortfarande västvärldens enskilt största folkhälsoproblem som kan förebyggas och beskrivs av Världshälsoorganisationen (WHO) som en global epidemi som årligen dödar 5,4 miljoner människor.

Tobaksbruk är den ledande påverkbara dödsorsaken i höginkomstländer och flera studier har visat en betydande koppling mellan rökning och sjukdom. Institutet för Hälso- och Sjukvårdsekonomi (IHE) har på uppdrag av Cancerfonden och Skandia genomfört beräkningar av de samhällsekonomiska kostnaderna för rökning under år 2015 (Samhällskostnaden för rökning relaterad sjuklighet i Sverige, IHE Rapport 2017:4).

Resultat från studien från IHE pekar på förändringar i kostnadsbilden sedan en tidigare rapport som publicerades av Statens folkhälsoinstitut och påvisar samhällsbesparingar när en lägre andel av befolkningen röker.

Rökning är den enskilt största påverkbara orsaken till en rad allvarliga sjukdomar. Ändå röker i dag var fjärde gymnasieelev och hela tio procent av Sveriges befolkning. Konsekvenserna är stora för den enskilde men även för hela samhället.

Enligt studiens beräkningar uppgick de totala samhällsekonomiska kostnaderna för rökning till 31,5 miljarder kronor år 2015. Hjärt- och kärlsjukdomar var den rökningensrelaterade sjukdomsgrupp som utgjorde störst andel av kostnaderna och beräknades till 7,6 miljarder kronor. Cancer beräknades generera nästan lika höga kostnader och svarade för 7,1 miljarder kronor. Den rökningensrelaterade sjukdom som enskilt svarade för störst andel av de totala kostnaderna var lungcancer som beräknades uppgå till 3,6 miljarder kronor. Den största kostnadsposten var bortfall i marknadsproduktion följt av sjukvårdskostnaderna.

Trots att andelen rökare har minskat skattade denna studie de samhällsekonomiska kostnaderna för rökning år 2015 till 5,1 miljarder mer än rapporten från Statens folkhälsoinstitut som belyste förhållandena för år 2001.

Behovet av fler åtgärder för att minska tobaksbruket

I propositionen Mål för folkhälsan (prop. 2002/03:35) antogs fyra delmål för ett minskat tobaksbruk som skulle vara uppnådda till 2014. Trots att tobaksbruket under denna period minskade och utvecklingen har gått åt rätt håll uppnåddes inte målen.

Tobaks målen har nu ersatts av det övergripande tobakspolitiska målet att minska allt tobaksbruk och att förhindra att ungdomar börjar använda tobak. I regeringens ANDT-strategi för perioden 2016–2020 ställer sig regeringen även bakom målet om ett rökfritt Sverige till år 2025. Det innebär en utfasning av rökningen i Sverige och målet är att mindre än fem procent av befolkningen då röker. Det är en nivå som kommer att göra rökningen till ett betydligt mindre dominerande folkhälsoproblem.

Mer än varannan rökare dör av sina cigaretter och i genomsnitt förlorar varje rökare mer än tio år av sitt liv. Att minska rökningen genererar vinster för såväl individen som samhället.

Sedan år 2014 har regeringen vidtagit ett antal åtgärder för att minska tobaksbruket. Genomförandet av tobaksprodukt direktivet har varit ett viktigt steg framåt i det tobaksförebyggande arbetet inom EU. Det har inneburit flera viktiga förändringar som kan bidra till minskad rökning, utjämnade hälsoklyftor och minskade kostnader för samhället i stort.

Ungdomar är en viktig målgrupp då de allra flesta börjar röka i tonåren. Tillgänglighetsbegränsande åtgärder, exempelvis en effektiv tillsyn har stor betydelse för att förhindra att unga börjar använda tobak. För att minska ungas exponering för tobaksbruk krävs rökfria miljöer och en bättre efterlevnad av tobakslagen, inte minst bestämmelsen om rökfria skolgårdar. Utvecklingen av nya tobaksprodukter och tobaksrelaterade produkter måste följas och ungdomars användning av elektroniska cigaretter är oroande. De ideella organisationernas opinionsskapande

Prop. 2017/18:156 arbete för att nå framför allt ungdomar är en viktig del av de samlade insatserna inom området. Regeringen beslutade därför den 22 juni 2017 att ge flera uppdrag till Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna för att minska tobaksbruket i Sverige. Uppdragen innebär en förstärkning av tillsynen, med särskilt fokus på ungdomar. Folkhälsomyndigheten får vidare i uppdrag att fördela ytterligare medel till ideella organisationer som arbetar tobaksförebyggande.

I juni 2015 beslutade regeringen att inrätta en kommission för jämlik hälsa. Kommissionens huvudsakliga fokus har varit hälsoskillnader mellan olika socioekonomiska grupper i samhället. Därutöver ska hälsoskillnader mellan könen genomgående uppmärksammas i kommissionens arbete. Till grund för kommissionens uppdrag var regeringens mål om att de påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation. Kommissionen lämnade sitt slutbetänkande i juni 2017. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Sammantaget innebär detta att regeringen genomför ett antal åtgärder på olika nivåer för att minska tobaksbruket och uppnå målet om ett rökfritt Sverige till år 2025.

Det tobaksförebyggande arbetet behöver emellertid förstärkas ytterligare. I propositionen lämnas därför förslag på en ny lag om tobak och liknande produkter som kan bidra till att minska bruket av tobak och tobaksrelaterade produkter och därmed stärka möjligheterna att nå ett rökfritt Sverige till år 2025.

5 Regelverk kring tobak och liknande produkter

I detta avsnitt ges en översiktlig redovisning över den svenska och internationella tobakslagsregleringen. Närmare beskrivning av relevanta bestämmelser finns i respektive skälavsnitt nedan.

5.1 Tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

I tobakslagen (1993:581) finns bestämmelser som syftar till att minska hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och exponering för tobaksrök. I lagen finns bl.a. bestämmelser om rökförbud i vissa lokaler och områden, hälsovarningar, begränsningar av handel och införsel, marknadsföring, innehållsreglering och produktkontroll. Vissa av bestämmelserna är även tillämpliga på örtprodukter för rökning. Lagen kompletteras av bestämmelser i tobaksförordningen (2016:354) och Folkhälsomyndighetens föreskrifter.

I lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns bl.a. bestämmelser om anmälan, produktkrav, försäljning och marknadsföring av elektroniska cigaretter (e-cigaretter) och påfyllnings-

5.2 Tobaksproduktdirektivet

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 3 april 2014 direktiv 2014/40/EU om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG (tobaksproduktdirektivet). Direktivet ersätter direktiv 2001/37/EG (märkningsdirektivet) som genomfördes i Sverige år 2002, se prop. 2001/02:162.

Genom tobaksdirektivet harmoniseras bestämmelser om bl.a. ingredienser i och utsläpp från tobaksvaror och därmed sammanhängande rapporteringsskyldigheter samt vissa aspekter av märkning och förpackning av tobaksvaror, inbegripet hälsovarningar samt spårbarhet och säkerhetsmärkning. Direktivet innehåller också bestämmelser om utsläppandet på marknaden och märkning av e-cigaretter och påfyllningsbehållare samt örtprodukter för rökning.

Direktivet syftar till att underlätta att den inre marknaden för tobaksvaror och relaterade produkter fungerar smidigt. Samtidigt är utgångspunkten en hög skydds nivå för folkhälsan, särskilt för ungdomar. Genom direktivet ska unionen uppfylla sina skyldigheter enligt WHO:s ramkonvention om tobakskontroll.

Direktivet omfattar olika sorters tobaksvaror, bl.a. tobak för användning i munnen, dvs. snus. I ingressen till direktivet konstateras att i rådets direktiv 89/622/EEG förbjöds försäljning av vissa sorters tobak för användning i munnen i medlemsstaterna. Förbudet bekräftades i direktiv 2001/37/EG. Sverige har beviljats ett undantag från detta förbud genom artikel 151 i anslutningsakten för Österrike, Finland och Sverige. Vidare konstateras att förbudet mot försäljning av tobak för användning i munnen bör behållas för att förhindra att en beroendeframkallande produkt med skadliga hälsoeffekter införs i unionen (med undantag för Sverige).

I ingressen anförs även att, med tanke på det allmänna förbudet mot försäljning av tobak för användning i munnen i unionen, bör ansvaret för att reglera ingredienserna i tobak för användning i munnen, vilket kräver djupgående kunskap om särdragen för denna produkt och dess konsumtionsmönster, i enlighet med subsidiaritetsprincipen förbli hos Sverige där försäljning av denna produkt är tillåten. Däremot omfattas snus av direktivets övriga bestämmelser om rökfria tobaksvaror, t.ex. bestämmelserna om märkning och rapporteringsskyldigheter.

Genom ändringar i tobakslagen och tobaksförordningen samt antagandet av lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare med tillhörande förordning har tobaksproduktdirektivet, med undantag för direktivets bestämmelser om spårbarhet och märkning, genomförts i svensk rätt.

5.3 Marknadsföring av tobak

Marknadsföring av tobak aktualiserar frågeställningar om yttrandefrihet och i vilken utsträckning yttrandefriheten kan begränsas. Både Europakonventionen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande friheterna innehåller skydd för yttrandefriheten, se artikel 10 respektive artikel 11. Skyddet omfattar även yttranden som utgör kommersiell reklam, oavsett i vilka medier ett yttrande förekommer. Både konventionen och stadgan ger dock utrymme för inskränkningar av yttrandefriheten om de är föreskrivna i lag, kan motiveras av vissa viktiga samhällsintressen och är proportionerliga.

Av 2 kap. 1 § regeringsformen (RF) framgår bl.a. att varje medborgare gentemot det allmänna är tillförsäkrad yttrandefrihet, dvs. frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Yttrandefriheten får begränsas genom lag men endast för att tillgodose vissa särskilda ändamål, och begränsningen måste vara proportionerlig, se 2 kap. 20, 21 och 23 §§.

Yttranden som faller under tryckfrihetsförordningens (TF) eller yttrandefrihetsgrundlagens (YGL) tillämpningsområde har ett särskilt skydd. Tryck- och yttrandefriheten enligt dessa grundlagar är dock inte utan begränsningar. Exempelvis följer det av 1 kap. 9 § TF att det är möjligt att i lag förbjuda kommersiella annonser i den mån annonsen används vid marknadsföring av tobaksvaror. TF möjliggör även förbud mot viss s.k. indirekt reklam. Detsamma gäller enligt 1 kap. 12 § YGL.

Bestämmelser om reklam för tobaksvaror finns också i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/33/EG av den 26 maj 2003 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror.

Möjligheterna i TF och YGL att förbjuda vissa kommersiella annonser och indirekt reklam för tobaksvaror har utnyttjats genom bestämmelser i 14 och 14 a §§ tobakslagen. Genom ändringar i de bestämmelserna har direktiv 2003/33/EG genomförts i svensk rätt (se prop. 2004/05:118).

5.4 Övergripande EU-rättslig reglering

I fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) regleras frågor om inrättande av och upprätthållandet av den inre marknaden inom EU. Principerna om fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital är grundläggande för en välfungerande inre marknad. Vad gäller regleringen på tobaksområdet är det framför allt frågor kring fri rörlighet av varor och tjänster samt rätten att etablera sig i ett annat EU-land som aktualiseras. Generellt sett är åtgärder som ställer upp hinder för den fria rörligheten förbjudna, om de inte är icke-diskriminerande, proportionerliga och kan motiveras med hänsyn till tvingande allmänintressen som t.ex. allmän säkerhet eller skydd av människors hälsa och liv.

För att förebygga att medlemsstaterna antar bestämmelser som kan hindra handeln på den inre marknaden finns krav på att sådana bestäm-

meler ska anmälas till kommissionen. Detta regleras i anmälningsdirektivet¹ och tjänstedirektivet². Dessa direktiv ställer krav på att medlemsstaterna anmäler förslag till nya lagar och andra författningar som innehåller vissa krav eller tekniska föreskrifter till kommissionen.

I avsnitt 21 finns närmare beskrivning av EUF-fördraget och direktiven samt bedömningar av om regeringens förslag i denna proposition överensstämmer med EU-rätten och om de bör anmälas.

5.5 Internationella avtal och riktlinjer på tobaksområdet

WHO:s Världshälsoförsamling antog den 21 maj 2003 ramkonventionen om tobakskontroll (nedan kallad ramkonventionen). Ramkonventionen ger stöd till enskilda länder att utveckla sin nationella lagstiftning och politik och är en regelsamling för de områden som påverkar tobakskonsumtionen. Länderna kan ha strängare nationell lagstiftning. Sverige ratificerade konventionen 2005, se prop. 2004/05:118 Tobakskontroll – genomförande av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll.

I dag pågår ett omfattande arbete för att omsätta ramkonventionen till praktisk handling inom och mellan anslutna länder. Detta innebär bland annat att det har tagits fram riktlinjer och protokoll för hur konventionens 38 artiklar kan tolkas. Riktlinjer (Guidelines) är en icke-bindande rekommendation som har arbetats fram av de anslutna länderna tillsammans. Protokoll är juridiskt bindande och förhandlas fram under officiella förhandlingmöten mellan de länder som har anslutit sig till ramkonventionen. Syftet är att stödja och hjälpa länderna med genomförandet och tillämpningen av de olika artiklarna i ramkonventionen. Ett exempel är WHO:s protokoll om eliminering av illegal handel med tobaksvaror.

6 Allmänt om regeringens förslag

I nedanstående skälavsnitt presenteras innehållet i regeringens förslag till ny lag om tobak och liknande produkter som ska ersätta tobakslagen (1993:581) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Ett flertal bestämmelser i de lagarna förs över till den nya lagen utan att det görs några ändringar i sak. Sådana bestämmelser berörs inte närmare i skälavsnitten. Samtliga bestämmelser i den nya lagen kommenteras dock i avsnitt 25 Författningskommentar.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden

Prop. 2017/18:156 I det följande används förkortningen e-cigarett för elektroniska cigarett, förutom vid hänvisningar till lagtext (jfr användningen av de begreppen i prop. 2016/17:132).

Särskilt om neutrala tobaksförpackningar

I tilläggsdirektiven till Tobaksdirektivutredningen fick den särskilda utredaren i uppdrag att utreda frågan om neutrala tobaksförpackningar.

När det i tobaksförebyggande sammanhang talas om neutrala förpackningar är det i allmänhet en standardisering av tobaksförpackningar enligt den modell som Australien har infört som avses. Australien var nämligen först i världen med att införa neutrala förpackningar år 2012. Den australiensiska lagstiftningen föregicks av ett flertal vetenskapliga studier som syftade till att fastställa vilken effekt neutrala tobaksförpackningar skulle få för tobakskonsumtionen och hur kravet på förpackningarnas utseende närmare bör utformas för att få en så stor effekt som möjligt. Flera länder har därefter följt Australiens exempel och beslutat att införa krav på neutrala förpackningar i sin nationella lagstiftning, bl.a. Storbritannien, Irland, Norge och Frankrike. Dessa länders lagstiftningar tar sin utgångspunkt i hur Australien utformat sin reglering och lagstiftningarna är mycket lika, även om det finns vissa mindre skillnader.

Utredningen gjorde bedömningen att ett införande av neutrala förpackningar kan förväntas leda till minskad andel tobakskonsumenter i Sverige, vilket skulle få en positiv effekt på folkhälsan. Vidare bedömde utredningen att ett krav på att tobak endast får säljas i neutrala förpackningar bör kunna anses förenligt med Europakonventionen, varumärkesrätten, mönsterrätten, WTO-rätten och EU-rätten. Däremot bedömde utredningen att åtgärden inte är förenlig med tryckfrihetsförordningens bestämmelser.

Utredningen hade inte i uppdrag att lämna förslag till grundlagsändringar. Regeringen gav dock, genom tilläggsdirektiv i februari 2016, i uppdrag till Mediegrundlagskommittén (Ju 2014:17) att analysera hur en reglering om s.k. neutrala tobaksförpackningar förhåller sig till tryckfrihetsförordningen. I betänkandet Ändrade mediegrundlagar (SOU 2016:58) bekräftade Mediegrundlagskommittén att ett krav på neutrala tobaksförpackningar inte är förenligt med tryckfrihetsförordningens bestämmelser.

Regeringen lämnade i prop. 2017/18:49 Ändrade mediegrundlagar inte något förslag till grundlagsändring i denna del. Något förslag om ändring av grundlag med anledning av frågan om neutrala tobaksförpackningar är därmed för närvarande inte aktuellt. Det kan dock finnas anledning för regeringen att återkomma till den frågan.

7 En ny lag om tobak och liknande produkter

Prop. 2017/18:156

7.1 Den nya lagens utformning

Regeringens förslag: Bestämmelserna i tobakslagen och i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska föras över till en ny lag benämnd lagen om tobak och liknande produkter.

Den nya lagen ska vara indelad i kapitel med löpande paragrafnumrering och innehålla huvud- och underrubriker.

Med anledning av den nya lagen ska följdändringar göras i vissa andra lagar.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. I utredningens lagförslag är inte bestämmelserna i lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare införda i den nya lagen. Utredningens lagförslag har en delvis annan lagteknisk lösning med färre kapitel.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har inte kommenterat den lagtekniska lösningen. *Förvaltningsrätten i Malmö* anser att det vore lämpligt att samla bestämmelserna om tobak och e-cigaretter i samma lag.

Skälen för regeringens förslag: Tobakslagen (1993:581) har sedan sin tillkomst varit föremål för ett flertal ändringar och tillägg. Genomförandet av tobaksproduktdirektivet har medfört en rad nya bestämmelser, bl.a. har bestämmelser om örtprodukter för rökning införts i lagen. Regeringen föreslår nu en rad ändringar som ytterligare kommer att utöka antalet bestämmelser. Ett viktigt syfte med de förändringar som görs är att förenkla tillämpningen av lagen för bl.a. företagare och kommuner. Om de nya bestämmelserna läggs in i nuvarande tobakslag kommer den lagen att bli mycket svåröverskådlig. Av detta skäl bör en ny lag tas fram.

Vid genomförandet av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter gjordes överväganden om regleringen av e-cigaretter och påfyllningsbehållare borde föras in i tobakslagen eller i en egen lag. Bland remissinstanserna var meningarna delade. För att så snabbt som möjligt få en lagstiftning på plats som genomförde tobaksprodukt-direktivets bestämmelser om e-cigaretter togs de nödvändiga bestämmelserna in i en egen lag. Med hänsyn till att e-cigaretter och tobaksvaror regleras på ett liknande sätt i flera avseenden konstaterade regeringen emellertid då att det kunde finnas anledning att på nytt överväga om bestämmelserna om e-cigaretter borde föras in i tobakslagen (prop. 2016/17:132, s. 23–24).

I ingressen till tobaksproduktdirektivet slås det fast att en hög folkhälsoskyddsnivå bör tas i beaktande vid regleringen av e-cigaretter samt att dessa kan utvecklas till en inkörsport till nikotinberoende och resultera i traditionell tobakskonsumtion, eftersom de efterliknar och normaliserar rökning (se skäl 36 och 43 i ingressen). E-cigaretter är således inte vilken konsumentprodukt som helst, utan en produkt som är i behov av en särskild skyddsreglering.

Prop. 2017/18:156 Sammantaget talar den likartade regleringen av tobaksprodukter och e-cigarettor för att bestämmelserna förs samman i en ny lag som reglerar tobak och tobaksrelaterade produkter.

I den nya lagen kommer således inte bara tobaksvaror att regleras. Utöver e-cigarettor och påfyllningsbehållare finns det bl.a. bestämmelser om örterprodukter för rökning och om användningen av andra produkter som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak. Regeringen anser därför att den nya lagen ska benämnas lag om tobak och liknande produkter.

Nuvarande bestämmelser i tobakslagen och lagen om elektroniska cigarettor och påfyllningsbehållare om innehåll, utsläpp och produktkrav förs över utan ändring i sak till den nya lagen. *Lagrådet* konstaterar att det i flera av dessa bestämmelser, som förs in i 2 och 3 kap. den nya lagen, anges att varor och produkter inte får tillverkas eller tillhandahållas om inte föreskrifter som har meddelats ”med stöd av” någon av bestämmelserna i 11 kap. den nya lagen har uppfyllts. En stor del av de föreskrifter som avses där torde emellertid vara sådana som kan meddelas utan stöd av bemyndigande från riksdagen eftersom de utgör verkställighetsföreskrifter eller faller under regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. *Lagrådet* anser att det bör uppmärksammas vad det betyder för tillämpningen om de meddelade föreskrifterna inte har krävt sådant stöd som anges i 11 kap.

Regeringen konstaterar att de föreskrifter som kan meddelas med stöd av 11 kap. är sådana där det har bedömts att riksdagens bemyndigande krävs. Det kan dock inte uteslutas att regeringen i framtiden kommer att besluta förordningar som rör produktkrav, märkning eller liknande och som meddelas med stöd av regeringens restkompetens eller som utgör verkställighetsföreskrifter. Eftersom en sådan förordning inte skulle vara meddelad med stöd av 11 kap. kan de nu aktuella bestämmelserna i 2 och 3 kap. inte användas som grund för att förbjuda tillverkning eller tillhandahållande av varor eller produkter som inte uppfyller förordningens krav.

Bestämmelserna i tobakslagen om hälsovarningar och om produktpresentation förs över till den nya lagen i huvudsak utan ändring i sak, se dock avsnitt 17. Utöver begränsningen av marknadsföring för tobaksvaror (se avsnitt 9) gäller detsamma tobakslagens bestämmelser om marknadsföring. Även vissa bestämmelser om handel förs över utan några sakliga ändringar, såsom bestämmelserna om åldersgräns och kontrollköp. Vad gäller regleringen av e-cigarettor och påfyllningsbehållare förtydligas bestämmelserna om överklagande och det görs en mindre ändring om vem som ska anmäla försäljning. I övrigt görs inga ändringar i sak.

I flera lagar finns hänvisningar till tobakslagen eller lagen om elektroniska cigarettor och påfyllningsbehållare. Som en följd av den nya lagen ska dessa hänvisningar ändras. De lagar som avses är lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m., lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter, marknadsföringslagen (2008:486), radio- och tv-lagen (2010:696) och lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigarettor.

Regeringens förslag: Lagen ska syfta till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter.

Lagen ska innehålla bestämmelser om tobak, e-cigarett och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och om användningen av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Lagen ska inte tillämpas på produkter som enligt annan lagstiftning är klassificerade som narkotika eller som hälsofarliga varor.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag innehåller inte bestämmelser om e-cigarett och påfyllningsbehållare.

Remissinstanserna: De remissinstanser som tillstyrkt utredningens förslag instämmer också i huvudsak i de syften som den nya lagen avser att uppnå.

Skälen för regeringens förslag: De stora hälsoriskerna med bruk av tobaksprodukter och framför allt tobaksrökning innebär att tobak och bruk av tobak är föremål för en strikt reglering. Rökningen har stadigt minskat vilket bidrar till att det i samhället finns en vilja att fler miljöer ska vara rökfria. Regeringen vill se ett fortsatt minskat tobaksbruk där rökningen ska vara starkt reducerad och inte längre utgöra ett dominerande folkhälsoproblem. Regeringen har därför ställt sig bakom målet om att nå ett rökfritt Sverige till år 2025. I regeringens ANDT-strategi för 2016–2020 slås det tobakspolitiska målet fast att allt tobaksbruk ska minska (se även avsnitt 4).

Regeringens avsikt är att den nya lagen ska bidra till att uppnå de tobakspolitiska målen. Lagen ska därför syfta till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och de andra produkter som regleras i lagen, dvs. e-cigarett, örtprodukter för rökning och njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak. För dessa produkter används benämningen liknande produkter. Ett viktigt medel för regeringen för att uppnå målen är att avnormalisera rökningen, framförallt för att skydda barn och unga från exponering av tobak.

Vad gäller lagens förhållande till andra lagar finns i dag en bestämmelse i 1 § b tobakslagen om att lagen inte ska tillämpas på rökbara produkter som är klassificerade som narkotika eller hälsofarliga varor. Syftet med att införa bestämmelsen var att klargöra att örtprodukter för rökning som är klassificerade som narkotika eller hälsofarliga varor inte ska omfattas av tobakslagens bestämmelser (se prop. 2015/16:82 s. 24). Den nya lagen omfattar fler produkter än sådana som röks, bl.a. sådana som inhaleras. Regeringen anser att det ska framgå tydligt att lagen inte ska tillämpas på några produkter som enligt annan lagstiftning är klassificerade som narkotika eller som hälsofarliga varor. Begreppet ”rökbara” ska därför tas bort.

Regeringens förslag: Befintliga definitioner i tobakslagen och i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska föras över till den nya lagen. Därutöver ska följande definitioner föras in i lagen:

Detaljhandel: försäljning till konsumenter.

Partihandel: annan försäljning än detaljhandel.

Försäljningsställe: en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme för detaljhandel.

Specialbutik för tobaksvaror: försäljningsställe där det enbart säljs tobaksvaror och tillbehör till sådana varor.

Gränsöverskridande distansförsäljning: försäljning där, vid tidpunkten för beställningen av varan eller produkten, konsumenten finns i Sverige och återförsäljningsstället i ett annat land, eller där återförsäljningsstället finns i Sverige och konsumenten i en annan medlemsstat.

Medlemsstat: en stat som är medlem i Europeiska unionen eller en annan stat som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och som har genomfört bestämmelserna i direktiv 2014/40/EU i nationell rätt.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas någon definition av tobak, tobaksrelaterade begrepp eller andra begrepp i lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens, men i utredningens lagförslag är definitionerna inte samlade i en paragraf. Utredningen lämnar inte heller förslag till definition av specialbutik för tobaksvaror, gränsöverskridande distansförsäljning eller medlemsstat.

Remissinstanserna: *Åklagarmyndigheten* framhåller att det skulle vara positivt med en definition av vad tobak är. *Varbergs kommun* lyfter fram att det behövs tydligare definitioner initialt i lagtexten för nikotin, tobak, tobaksvara, örtprodukt för rökning, råttobak och rulltobak m.m.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Tobakslagen reglerar bl.a. bruk av tobak och tobaksrök. Lagen innehåller inte en samling definitioner trots att märkningsdirektivet³ innehåller definitioner av tobaksvaror, tjära, nikotin, tobak och ingrediens. Tobaksproduktdirektivet innehåller också definitioner av ett flertal begrepp och företeelser. Vid införlivandet av märkningsdirektivet gjorde regeringen bedömningen att några sådana definitioner inte borde införas i tobakslagen, eftersom innebörden av dessa begrepp är väl etablerade i svensk rätt (se prop. 2001/02:162 s. 12). Regeringen anförde vid införlivandet av tobaksproduktdirektivet att det finns skäl att hålla fast vid den bedömning som gjordes i samband med införlivandet av märkningsdirektivet. Regeringen konstaterade att tobaksproduktdirektivet innehåller definitioner av olika begrepp och företeelser och anförde att tobakslagen inte behöver belastas med definitioner av tobak och olika tobaksprodukter, eftersom dessa

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG av den 5 juni 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror

begrepp är väl inarbetade i svensk rätt. En definition av örtprodukter för rökning infördes dock eftersom regleringen kring sådana produkter var ny (se prop. 2015/16:82 s. 23 f.). Regeringen finner inte skäl att nu göra en annan bedömning vad gäller definitioner av tobak och andra tobaksrelaterade begrepp.

Lagrådet anser dock att det är missvisande att det i lagen förekommer termer och uttryck som har en annan allmänspråklig innebörd än den innebörd som följer av direktivet. Med en direktivkonform tolkning blir definitionen i direktivet utslagsgivande. *Lagrådet* anser därför att termerna nya tobaksvaror, tillverkare och importör bör definieras i lagen med utgångspunkt i de definitioner som ges i direktivet.

Regeringen har tidigare gjort bedömningen att definitioner av dessa begrepp inte bör föras in i tobakslagen och finner inte nu skäl att göra en annan bedömning. Vid tillämpningen av bestämmelser som genomför direktivet måste alltid en direktivkonform tolkning av bestämmelserna göras. Regeringen anser därför att det inte är nödvändigt att tynga lagen med dessa definitioner. I relevanta delar av författningskommentaren görs hänvisningar till direktivets definitioner.

Lagrådet anför också att anpassningar av lagen kan behöva göras för det fall en utvidgning av direktivets tillämpningsområde till andra länder än EU:s medlemsstater är att vänta. Regeringen konstaterar att tobaksproduktdirektivet ännu inte är införlivat i EES-avtalet men att ett sådant arbete är påbörjat. Begreppet medlemsstat bör därför definieras i lagen så att EES-stater som har införlivat bestämmelserna i direktivet i sin nationella rätt anses vara medlemsstater och inte tredjeländer. Om ett land, exempelvis Schweiz, i ett senare skede ingår ett bilateralt avtal med EU om att tillämpa direktivet kan detta kräva att ändringar och tillägg görs i lagen.

I den nya lagen förs det in ett antal nya uttryck som bör definieras. Regeringen föreslår att det ska införas tillståndskrav för handel med tobaksvaror, se avsnitt 8. De nya bestämmelserna måste vara tydliga för såväl näringsidkare som kommunerna. Av detta skäl bör uttrycken detaljhandel, partihandel och försäljningsställe definieras.

I den nya lagen används uttrycket försäljningsställe bl.a. i bestämmelser om marknadsföring och försäljning. För att förtydliga att de bestämmelser i lagen som innehåller uttrycket försäljningsställe inte omfattar lokaler där det t.ex. bedrivs partihandel anser regeringen, i likhet med *Lagrådet*, att det ska förtydligas att med försäljningsställe avses en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme för detaljhandel.

I 21 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns en definition av gränsöverskridande distansförsäljning. Regeringen anser att en sådan definition bör finnas även i den nya lagen. Den föreslagna definitionen utgår ifrån artikel 2.34 i tobaksproduktdirektivet men är anpassad till svenska förhållanden.

I den nya lagen görs undantag från vissa bestämmelser om marknadsföring och handel för specialbutiker för tobaksvaror. För tydlighetens skull anser regeringen att även specialbutik för tobaksvaror ska definieras.

De definitioner i övrigt som finns i tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (dvs. örtprodukter för

Prop. 2017/18:156 rökning, elektronisk cigarett och påfyllningsbehållare) bör föras över till den nya lagen.

För överskådlighetens skull samlas alla definitioner i den nya lagens första kapitel.

8 Tillståndsplikt för tobaksförsäljning

8.1 Tillståndsplikt för detaljhandel införs

Regeringens förslag: Detaljhandel med tobaksvaror ska få bedrivas endast av den som har tillstånd till sådan handel. Tillståndskravet ska inte omfatta detaljhandlare som saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att samtliga detaljhandlare, dvs. även sådana som inte är etablerade i Sverige, ska omfattas av tillståndskravet.

Remissinstanserna: Ungefär hälften av remissinstanserna, däribland *Folkhälsomyndigheten* och flertalet kommuner och länsstyrelser, tillstyrker förslaget. De tillstyrkande instanserna framför bland annat att en tillståndsplikt skulle få mer tyngd än den nuvarande anmälningsplikten. Ett antal instanser, däribland flertalet kommuner, tillstyrker förslaget men påpekar att det kommer att innebära ökade kostnader för kommunerna till följd av ökad tillsyn. Vidare framförs bland annat att det bör övervägas om tillståndsplikten även ska omfatta örtprodukter för rökning, att man bör införa åldersgräns för tillståndshavare och att det bör tas fram tillståndsbevis. Ett tiotal instanser, däribland *Konkurrensverket*, *EMAB*, *JTI Sweden*, *Näringslivets regelnämnd*, *Skruf* och *Visita*, motsätter sig eller avstyrker förslaget, främst med hänvisning till att förslaget innebär en inskränkning av näringsfriheten, är en onödig byråkratisk process, samt får konsekvenser i form av ökade kostnader för kommuner och företag. Vidare framförs att det finns risk att förslaget inte får de effekter man avser åstadkomma, t.ex. vad gäller illegal handel.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska göra en översyn för att möjliggöra tillståndsplikt för försäljning av tobak och därefter skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag på hur en sådan ska utformas (bet. 2013/14:SoU13 s. 8 f.). Frågan om tillståndsplikt för tobaksförsäljning har varit föremål för utredning vid ett flertal tidigare tillfällen. En aspekt som inte tidigare har vägts in i bedömningen vid vägvalet mellan anmälningsplikt och tillståndsplikt för tobaksförsäljning är hur de olika systemen är ägnade att stötta arbetet mot den illegala handeln med tobaksvaror. Utredningen pekar på att den illegala tobakshandeln i Sverige enligt tobaksbranschen uppskattas stå för 10,3 procent av konsumtionen. Skattebortfallet från den illegala handeln uppskattas till drygt 1,3 miljarder kronor, under antagandet att dessa cigaretter i stället hade beskattats fullt ut. Med illegala cigaretter avses

t.ex. cigaretter tillverkade för en utländsk marknad, dvs. med utländska varningstexter.

Undersökningar av den olagliga handelns omfång och omfattning inom EU bekräftar att det är svårt att mäta olaglig handel just på grund av att det rör sig om en illegal och därigenom hemlig typ av verksamhet.

Illegal handel med tobak är problematisk av flera skäl. Staten går miste om skatteintäkter, kriminella aktörer profiterar på hanteringen och konkurrensen blir osund mellan hederliga och ohederliga handlare. Kontrollen av försäljningen blir också sämre. Det förhållandet att tobaksvarorna, främst cigaretter, säljs utan punktskatt gör dem prismässigt överkomliga inte minst för barn och ungdomar. Illegal handel med tobak innebär följaktligen ett hot mot de folkhälsopolitiska målen. Problemet med försäljning av illegala cigaretter inom detaljhandeln har påtalats av bl.a. Polismyndigheten och Tullverket.

Konkurrensverket menar att det inte är motiverat att införa ett system med säljtillstånd för detaljhandel med tobaksvaror för att stävja den illegala handeln och skydda seriösa näringsidkare mot oseriös konkurrens. Myndigheten menar att för att beivra oseriös handel bör kommunens tillsyn över tobakshandeln i stället ges förutsättningar att vara tillräckligt effektiv för att få bort oseriösa näringsidkare från marknaden.

En majoritet av de tillsynsmyndigheter som besvarat utredningens enkätundersökning har ställt sig positiva till en tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror. Regeringens bedömning är att en tillståndsreglering, som innefattar en möjlighet att på förhand pröva näringsidkarens lämplighet och vandel samt en möjlighet att senare återkalla tillståndet, är en ändamålsenlig åtgärd för att begränsa förekomsten av illegal tobak inom detaljhandeln och att en sådan plikt, tillsammans med de föreslagna reglerna om spårbarhet och märkning, kan bidra till att stävja den illegala handeln inom alla led av leverans- och försäljningskedjan.

En tillståndsreglering ligger väl i linje med de strävanden som framhålls i artikel 6.2 a i WHO:s protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror.

Den främsta förtjänsten med en tillståndsreglering är enligt regeringen att en sådan, till skillnad från det nuvarande anmälningssystemet, ger möjlighet att på förhand pröva näringsidkarens lämplighet och vandel. Eftersom en vandelsprövning ger möjlighet att sälla bort sådana personer som tidigare har gjort sig skyldiga till exempelvis brottslig verksamhet, kan det momentet i en tillståndsprövning antas begränsa de illegala eller annars oseriösa inslagen inom detaljhandeln. Till skillnad från systemet med anmälningsplikt innebär en tillståndsprövning också att tillståndet kan återkallas. Möjligheten till återkallelse av tillståndet ger tillsynsmyndigheterna tillgång till en mer ingripande sanktion än vad som finns i dag. Skarpare sanktionsmöjligheter är något som efterfrågats av ett stort antal tillsynsmyndigheter och regeringen bedömer att blotta möjligheten till tillståndsåterkallelse kan få en viktig preventiv effekt.

Den främsta nackdelen med en tillståndsplikt kan sägas vara den ökade administrationen, vilket förs fram av branschföreträdare, och de ökade kostnader som en sådan skulle innebära för tillsynsmyndigheterna, i valt fall i ett initialt skede. Kommunen ska få ta ut avgift för prövning av

Prop. 2017/18:156 ansökan om tillstånd till försäljning av tobaksvaror enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige, se avsnitt 14.

Många tillsynsmyndigheter har påtalat att en alltför administrativt betungande reglering av tobakshandeln skulle kunna leda till att tillsynsmyndigheterna får mindre tid för faktisk tillsyn. Denna farhåga, som inte bör ignoreras, utgör inte ett tillräckligt skäl för att avstå från att föreslå en tillståndsordning. Däremot är det viktigt att ett tillståndsförfarande ges en så pragmatisk och enkel utformning som möjligt. Även om ett tillståndsförfarande generellt sett är mer administrativt betungade än ett anmälningsförfarande, vilket påtalats av ett par remissinstanser, kan det dessutom medföra vissa effektivitetsvinster i tillsynen. Genom en förhandsprövning av tobaksförsäljaren och en möjlighet att, innan försäljningen påbörjas, granska och avhjälpa brister i egenkontrollprogrammen kan behovet av tillsynsinsatser minska och den operativa tillsynen på så sätt bli mer effektiv.

Sammantaget bedömer regeringen att fördelarna med en tillståndsplikt överväger nackdelarna. Regeringen föreslår därför att detaljhandel med tobaksvaror ska få bedrivas endast av den som har tillstånd för sådan handel.

För tillstånd för distanshandel och gränsöverskridande distanshandel av tobaksvaror anser *Folkhälsomyndigheten* att problemen ur folkhälsosynpunkt som följer med svårigheter att utöva tillsyn över regelefterlevnaden är påtagliga. Folkhälsomyndigheten anser att det saknas klargörande regler vilken typ av distanshandel, inhemsk eller gränsöverskridande, som kan ges tillstånd enligt den nya lagen.

Regeringen instämmer i att det innebär praktiska svårigheter att upprätthålla ett tillståndskrav för utländska näringsidkare som saknar anknytning till Sverige. Tillståndskravet ska därför inte omfatta detaljhandlare som saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige. Begreppet fast driftställe för näringsverksamhet har i detta sammanhang samma innebörd som i inkomstskattelagen (1999:1229). Med begreppet avses sålunda en stadigvarande plats för affärsverksamhet, varifrån verksamheten helt eller delvis bedrivs, se 2 kap. 29 § i den lagen. Som en följd av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om gränsöverskridande distansförsäljning behålls dock nuvarande reglering om att sådan handel ska registreras innan försäljningen får påbörjas, se avsnitt 8.10.

Den föreslagna tillståndsplikten gäller endast försäljning av tobaksvaror. Regeringen delar utredningens bedömning att de skäl som motiverar en tillståndsplikt för tobaksförsäljning inte gör sig gällande med samma styrka när det gäller örtprodukter för rökning. Handeln med sådana produkter är relativt begränsad. Örtprodukter för rökning har inte heller tidigare omfattats av någon anmälningsplikt. I dagsläget framkommer inte några vägande skäl som kan motivera en tillståndsplikt för försäljning av sådana produkter.

Regeringens förslag: Partihandel med tobaksvaror ska endast få bedrivas av den som har tillstånd för sådan handel. Tillståndskravet ska inte omfatta partihandlare som saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Enligt utredningens förslag ska även partihandlare som inte har verksamhet i Sverige omfattas av tillståndskravet.

Remissinstanserna: Ungefär hälften av remissinstanserna, däribland *JTI Sweden*, tillstyrker förslaget. Ett par instanser är i huvudsak positiva till förslaget men påpekar att det krävs tydlighet i genomförandet, då det t.ex. inom partihandeln är vanligt med flera verksamheter i samma bolag.

Tullverket är positivt till den föreslagna regleringen. En stor förtjänst med en sådan tillståndsplikt är förhandsprövningen av näringsidkarens lämplighet och vandel. Omständigheten att tillståndsplikten även ska omfatta partihandeln innebär dessutom att tobakshandeln blir mer reglerad och kontrollerad. *Tullverket* framhåller att myndigheten utgår ifrån att även råttobak räknas som en tobaksvara och således omfattas av förslaget om tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror vid partihandel.

Länsstyrelsen i Stockholm är positiv till att tillståndsplikt införs även för partihandel med tobak. Länsstyrelsen anser att det måste utredas grundligt hur detta ska genomföras på ett korrekt sätt.

Skälen för regeringens förslag: Diskussionen om tillståndsplikt tar ofta sikte på detaljhandel med tobak. Flera myndigheter har enligt utredningen påpekat att det finns en problematik i att det kan vara svårt kontrollera och ingripa mot partihandel med illegal tobak. Med utgångspunkten att en tillståndsplikt är ett verksamt verktyg för att motverka illegal handel kan en tillståndsplikt för partihandlare motiveras utifrån i allt väsentligt samma skäl som en tillståndsplikt för detaljhandlare. Liksom den föreslagna tillståndsplikten för detaljhandel med tobaksvaror ligger en tillståndsplikt för partihandlare väl i linje med WHO:s protokoll om eliminering av illegal handel med tobaksprodukter, se avsnitt 20. Att ställa krav på tillstånd för de aktörer som handlar med tobaksvaror i partihandelsledet är därför, enligt regeringens mening, både ändamålsenligt och konsekvent. Regeringen bedömer att en i detta avseende enhetlig reglering av försäljningen, dvs. även partihandeln, kan antas öka förutsättningarna för att endast korrekt märkta förpackningar når slutkonsumenten. Regeringen föreslår därför att tobaksvaror som på grund av bristfälligt eller felaktigt märkning inte får tillhandahållas konsumenter inte heller ska få tillhandahållas detaljhandlare, se avsnitt 8.7.

Många aktörer som bedriver partihandel med tobaksvaror finns visserligen redan i dag registrerade hos Skatteverket som t.ex. godkända upplagshavare, lagerhållare eller registrerade varumottagare enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt. För godkännande krävs bl.a. att den som ansöker är lämplig med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt. Det finns dock aktörer som kan bedriva partihandel utan att omfattas av kraven på godkännande i skattelagstiftningen. Den nuvarande ordningen medger alltså inte någon generell förhandsgranskning av samtliga aktörer som bedriver eller avser att

Prop. 2017/18:156 bedriva partihandel med tobaksvaror. Det skatterättsliga kravet för registrering är alltså, i förhållande till den nu föreslagna tillståndsplikten, inte heltäckande.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det skatterättsliga registreringskravet inte är tillräckligt för att säkerställa att en nödvändig förhandsgranskning av samtliga aktörer som bedriver partihandel med tobaksvaror sker.

Regeringen föreslår alltså att även partihandel med tobaksvaror ska få bedrivas endast av den som har tillstånd till sådan handel. Att även partihandlare omfattas av en tillståndsplikt är inte unikt. Motsvarande ordning gäller t.ex. partihandel med läkemedel. I jämförelse med antalet försäljningsställen i detaljistledet är antalet partihandlare i princip försumbart. Att låta även partihandlare omfattas av tillståndsplikten innebär därför inte någon nämnvärd ökning av den totala administrationen av tillstånden. I likhet med vad som gäller för detaljhandel med tobaksvaror ska tillståndskravet inte omfatta partihandlare som saknar försäljningsställe, säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Den som bedriver partihandel med tobaksvaror utan tillstånd kan dömas för olovlig tobaksförsäljning, se avsnitt 16.

Tullverket utgår i sitt remissvar ifrån att även råttobak räknas som en tobaksvara och således omfattas av förslaget om tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror vid partihandel. Då utredningen inte har analyserat frågan om hur råttobak i framtiden bör hanteras, saknas beredningsunderlag för regeringen att lägga fram förslag om råttobak.

8.3 Tillstånd till detaljhandeln med tobak ska avse ett särskilt försäljningsställe

Regeringens förslag: Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett försäljningsställe, ska tillståndet avse försäljningsstället.

Ett tillstånd kan gälla för viss tid eller tills vidare.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Ungefär hälften av de remissinstanser som särskilt kommenterar förslaget tillstyrker. Ett tiotal instanser avstyrker förslaget. Bland annat *Visita* framför att förslaget innebär en orimlig administrativ börda för företagen och föreslår att det ska vara tillräckligt att bli beviljad tillstånd för detaljhandel en gång i stället för att beviljas ett tillstånd per försäljningsställe.

Skälen för regeringens förslag: Den nuvarande skyldigheten för tobaksförsäljare att anmäla försäljningen till kommunen är knuten till försäljningsstället. Detta sammanhänger med att flera av tobakslagens (1993:581) försäljningsregler är kopplade just till försäljningsstället. Regeringen anser att det finns goda skäl för att hålla fast vid den systematik som redan finns i tobakslagen även vad gäller den nu föreslagna tillståndsplikten. Eftersom vissa särskilda regler gäller för specialbutiker för tobaksvaror (se avsnitt 9) är det nödvändigt att vid

tillståndsprövningen kunna pröva om det aktuella försäljningsstället är en sådan butik.

Den föreslagna ordningen innebär att en detaljhandlare som har flera olika försäljningsställen måste söka tillstånd för vart och ett av dem och att möjligheterna att marknadsföra tobaksvaror kan skilja sig åt mellan olika försäljningsställen, beroende på om tillståndet avser en specialbutik eller inte.

Med beaktande av att partihandel bedrivs på ett annat sätt än detaljhandel bedömer regeringen att det inte är nödvändigt när det gäller partihandel att knyta tillståndet till en särskild plats. Ett tillstånd för partihandel föreslås alltså gälla generellt för sådan handel. Detsamma gäller detaljhandel som bedrivs av en näringsidkare med säte eller fast driftsställe i Sverige men som saknar försäljningsställe, t.ex. då försäljningen sker via internet.

Regeringen föreslår vidare att ett försäljningstillstånd ska gälla tills vidare om det inte av ansökan framgår att den avser en viss tidsperiod eller ett enstaka tillfälle. Tidsbegränsade tillstånd skulle visserligen ge tillsynsmyndigheterna en naturlig möjlighet att ompröva om tillståndshavaren lever upp till de krav som ställs på verksamheten, men skulle samtidigt öka såväl tillståndsinnehavarnas som tillståndsmyndigheternas administrativa börda i en utsträckning som inte kan anses motiverad. Kontrollen av att tillståndsinnehavarna lever upp till de krav som ställs på verksamheten kan i stället tillgodoses inom ramen för tillsynen.

I fråga om tillståndsförfarandet föreslår regeringen inte några skillnader mellan tidsbegränsade tillstånd och sådana tillstånd som gäller tills vidare (jfr 8 kap. 11 § första stycket alkohollagen).

8.4 Ansökan om tillstånd prövas av kommunen

Regeringens förslag: Tillstånd till detaljhandel ska meddelas av den kommun där försäljningsstället är beläget. Om försäljningsställe saknas ska tillstånd meddelas av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Tillstånd till partihandel ska meddelas av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår ingen forumregel för detaljhandlare som saknar försäljningsställe.

Remissinstanserna: Ungefär hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Kammarrätten i Stockholm* anser att det i lagen bör införas en uttrycklig forumregel som omfattar företag som säljer varor via internet.

Skälen för regeringens förslag: Kommunerna utövar i dag den omedelbara tillsynen över detaljhandelsförsäljningen av tobak. Regeringen bedömer att det finns klara fördelar med att ansökningar om detaljhandelstillstånd prövas av samma myndigheter som ansvarar för tillsynen över lagens försäljningsregler. Därtill kommer att kommunerna

Prop. 2017/18:156 har andra arbetsuppgifter som i många fall berör försäljare av tobaksvaror, t.ex. tillsyn över livsmedelshantering och över detaljhandel med folköl. Kommunerna har också genom reglerna om serverings-tillstånd för alkoholdrycker vana av att hantera liknande tillståndsprövningar. Regeringen bedömer därför att ansökningar om tillstånd för detaljhandel med tobaksvaror bör hanteras av kommunen – en ordning som har förordats av en majoritet av de tillsynsmyndigheter som besvarat utredningens enkätundersökning.

Enligt nuvarande bestämmelser i tobakslagen ska en anmälan om försäljning göras till den kommun där försäljningen ska ske. Regeringen föreslår i linje med detta att tillstånd till detaljhandel ska meddelas av den kommun där försäljningsstället är beläget. För detaljhandlare som omfattas av tillståndsplikt men som saknar försäljningsställe ska i stället tillstånd meddelas av den kommun där den som vill bedriva detaljhandel har sitt säte eller, om säte saknas, av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Partihandel är inte i samma utsträckning som detaljhandel kopplad till en särskild plats. Antalet aktörer som bedriver partihandel med tobaksvaror är mycket begränsat i förhållande till antalet aktörer som bedriver detaljhandel med sådana varor. Med hänsyn till detta ifrågasatte utredningen om det är nödvändigt och rationellt att ett företag som bedriver partihandel i flera kommuner ska behöva ansöka om tillstånd i varje kommun där sådan handel bedrivs. Enligt regeringens bedömning kan syftet med tillståndsplikten uppfyllas på ett tillfredställande sätt genom att ansökan prövas enbart av en kommun. Regeringen föreslår därför att tillstånd till partihandel ska meddelas av den kommun där det företag som vill bedriva partihandel har sitt säte. Om ansökan avser ett företag som saknar säte inom landet, ska tillstånd meddelas av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

8.5 Krav för försäljningstillstånd

Regeringens förslag: Försäljningstillstånd ska endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med lagens krav.

Den som bedriver tillståndspliktig försäljning med tobaksvaror ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogram för försäljning av tobaksvaror.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens. Något bemyndigande avseende föreskrifter om egenkontrollprogram för försäljning av tobaksvaror föreslås dock inte.

Remissinstanserna: Ungefär hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Folkhälsomyndigheten* förhåller sig neutral vad gäller vändsprövning då en sådan inte framstår som helt motiverad, men till-

styrker förslaget om ekonomisk prövning. Folkhälsomyndigheten anser att myndigheten bör få rätt att meddela föreskrifter om egenkontroll vid tobaksförsäljning. Vidare efterfrågas kunskapsprov för bättre egenkontroll av flera länsstyrelser och kommuner. Ett par instanser, däribland *Läkare mot Tobak*, vill kunna väga in i lämplighetsprövningen om försäljningsstället ligger nära skola, fritids osv. Bland annat *Swedish Match* framför att man vill se en enhetlig mall för egenkontroll.

Ett tiotal instanser motsätter sig förslaget. *Tobaksleverantörsföreningen* framför att många försäljare kan bli nekade försäljningstillstånd av andra skäl än hur de bedriver tobaksförsäljning vid en prövning i enlighet med förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Lämplighetsprövning – vandel och ekonomiska förhållanden

Regeringen bedömer att det är både nödvändigt och ändamålsenligt att uppställa vissa krav i fråga om lämpligheten hos den som avser att bedriva tobaksförsäljning. Lämplighetsprövningen bör i allt väsentligt kunna ske på samma sätt som vid en ansökan om serveringstillstånd. Prövningen bör sålunda avse dels sökandens s.k. vandel – i huvudsak ekonomisk skötsamhet och eventuell förekomst av tidigare brottslig belastning, dels sökandens ekonomiska förhållanden i övrigt. Hur brottslighet ska påverka bedömningen kan inte sägas generellt. När det framgår att sökanden varit inblandad i brottslig verksamhet måste en bedömning göras i varje enskilt fall utifrån brottets art, svårighetsgrad och relevans för sökandens lämplighet att bedriva tobaksförsäljning. Särskilt graverande bör vara t.ex. brott som har anknytning till rörelsen, ekonomisk brottslighet och tobaksrelaterad brottslighet. Innan försäljningstillstånd kan komma i fråga för någon som är brottsligt belastad, har varit ekonomiskt misskötsam eller fått ett tidigare försäljningstillstånd återkallat måste sökanden visa att han eller hon under viss tid har levt laglydigt och varit ekonomisk skötsam. Hur lång karenstid som är lämplig får bedömas utifrån förhållandena i det enskilda fallet, dvs. karenstiden måste kunna variera med hänsyn till bl.a. brottets art.

I ansökningsärenden som rör ett nytt företag eller ny företagare kan det vara befogat att sökanden visar en finansieringsplan, varav framgår varifrån kapitalet kommer, för att motverka tillkomsten av försäljningsställena som finansieras med illegala medel. Det kan också vara motiverat för att kontrollera att sökanden inte är ekonomiskt beroende av någon som är olämplig att bedriva tobaksförsäljning eller är underkastad sådana ekonomiska åtaganden som väsentligt begränsar sökandens möjlighet att bestämma över försäljningsställets drift.

När en juridisk person ansöker om försäljningstillstånd bör lämplighetsprövningen avse såväl den juridiska personen som den eller de fysiska personer som har ett betydande inflytande i rörelsen. Det är viktigt att tillståndsmyndigheten är uppmärksam på ansökningar där sökanden i själva verket företräder någon som vill undandra sig prövning, dvs. när det är fråga om ett s.k. bulvanförhållande. Exempel på situationer när sådana misstankar torde föreligga – och då en närmare utredning är påkallad – är bl.a. när en sökande inkommer med en ansökan strax efter det att en ”närstående” (släkting, f.d. kompanjon eller liknande)

Prop. 2017/18:156 bedömts som olämplig eller den personkrets som har redovisats i ansökan återkommande ändras. Sådan misstanke torde också kunna uppkomma när en person som i ansökan inte är redovisad som en person med betydande inflytande i rörelsen ändå har undertecknat viktiga handlingar, dvs. personen har agerat som om han eller hon är en person med betydande inflytande.

Det kan diskuteras om det finns skäl att uppställa ytterligare krav eller förutsättningar för ett försäljningstillstånd såsom flera remissinstanser påpekar. Några kommuner har i sina svar på den enkätundersökning som genomförts av utredningen föreslagit att tobaksförsäljning ska begränsas till vissa typer av försäljningsställen eller förbjudas på vissa typer av platser, t.ex. i närheten av skolor. Till skillnad från alkoholservering gör sig de huvudsakliga skälen bakom en sådan ordning – risken för ordningsstörningar – inte gällande med någon nämnvärd styrka när det gäller tobaksförsäljning. Regeringen ser inte heller några andra vägande skäl för att, utifrån de utgångspunkter som nu är aktuella, införa en generell möjlighet till motsvarande begränsning av tobaksförsäljning inom ramen för vissa verksamheter eller på särskilda platser. Regeringen föreslår sålunda inte att ansökningsförfarandet ska innefatta någon förprovning av försäljningsstället, annat än när ansökan avser en specialbutik.

En klar majoritet av de kommuner som besvarat tobaksutredningens enkätundersökning har också förordat att en allmän lämplighetsprovning ska förenas med ett kunskapsprov. Regeringen bedömer emellertid att det huvudsakliga problem som den föreslagna tillståndsplikten riktar sig mot – illegal handel med tobaksvaror – inte har sin primära grund i kunskapsbrist. Ett testförfarande skulle dessutom riskera att göra tillståndsprövningen mer administrativt betungande än vad som kan anses nödvändigt för att tillgodose syftet. Eftersom tillståndshavaren har ett ansvar för att inom ramen för egenkontrollen utbilda och se till att personalen följer gällande regler bedömer regeringen det inte heller nödvändigt att uppställa särskilda krav för den personal som sköter den faktiska försäljningen.

När det gäller det underlag som krävs för att en myndighet ska kunna fatta beslut gäller normalt den s.k. officialprincipen, som innebär att det är myndigheten som har det yttersta ansvaret för ärendets utredning. När det däremot gäller ärenden där den enskilde ansöker om en förmån eller ett tillstånd är den normala ordningen att sökanden visar att förutsättningarna för förmånen eller tillståndet är uppfyllda. För att markera detta föreslås att det direkt i lagtexten anges att tillstånd ska beviljas den som visar att han eller hon har förutsättningar att uppfylla villkoren. En bestämmelse med motsvarande utformning finns i 8 kap. 12 § alkohollagen. Sökanden kan sålunda åläggas att komma in med behövligt underlag från t.ex. myndigheter som har etablerade rutiner för hantering av relevanta intyg av olika slag, så som Kronofogdemyndigheten och Skatteverket.

I avsnitt 9 föreslår regeringen begränsningar i möjligheterna att marknadsföra tobaksvaror på försäljningsställen, liksom ett förbud mot självbetjäning av sådana varor. Undantag görs dock för specialbutiker för tobaksvaror, dvs. sådana försäljningsställen som endast säljer tobaksvaror och tillhör till sådana varor. Om ansökan avser en specialbutik för tobaksvaror ankommer det på sökanden att visa, och kommunen att pröva, om försäljningsstället uppfyller kriterierna för att kunna anses vara en sådan butik.

Den nuvarande skyldigheten för detaljhandlare att utöva egenkontroll över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram bör kvarstå. Däremot måste den nuvarande egenkontrollen anpassas utifrån de nya regler som nu föreslås, t.ex. i fråga om förbudet mot självbetjäning.

För att säkerställa att egenkontrollprogram ges in i föreskriven ordning – och ges en lämplig utformning – föreslås i enlighet med utredningens förslag att programmet ska fogas till ansökan och utgöra en nödvändig del av underlaget för beslutet i tillståndsfrågan. En ansökan bör följaktligen kunna avslås såväl på den grunden att ett egenkontrollprogram saknas som att egenkontrollprogrammet inte är lämpligt.

Det nuvarande kravet på egenkontroll ska utsträckas till att gälla även för partihandlare. Utan ett egenkontrollprogram skulle tillsynen behöva vara mer omfattande, något som i sig skulle kunna innebära en administrativ börda för företagen och tillsynsmyndigheterna. Egenkontrollen måste naturligtvis anpassas till de särskilda regler som gäller – och föreslås gälla – för partihandel, t.ex. de föreslagna reglerna om spårbarhet och säkerhetsmärkning.

För att Folkhälsomyndigheten ska kunna ge bättre stöd för myndighetstillsynen bör myndigheten kunna meddela föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogram riktade mot de som handlar med tobaksvaror. Regeringen föreslår därför att det införs ett bemyndigande i den nya lagen på samma sätt som i dag gäller enligt 48 § 9 lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (jfr prop. 2016/17:132 s. 62).

8.6 Tillståndsförfarandets utformning

Regeringens förslag: En ansökan om försäljningstillstånd ska vara skriftlig. Till ansökan ska näringsidkaren bifoga ett egenkontrollprogram och de övriga uppgifter som behövs för kommunens tillsyn. Om uppgifterna ändras, ska det anmälas till kommunen utan dröjsmål.

Vid prövningen av en ansökan om tillstånd för detaljhandel ska kommunen få inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. En ansökan om tillstånd för partihandel ska inte få bifallas utan att Polismyndighetens och Tullverkets yttrande har inhämtats. Myndigheterna ska yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten och ska i sina yttranden redovisa de omständigheter som ligger till grund för deras bedömning i det enskilda fallet.

Beslut i tillståndsfrågan ska fattas inom den tid som regeringen föreskriver.

Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt lagen och anslutande föreskrifter.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att kommunen inte ska få bevilja en ansökan om tillstånd för detaljhandel utan att yttrande har inhämtats från Polismyndigheten. Det föreslås också att Skatteverket och Kronofogde-

Prop. 2017/18:156 myndigheten på begäran av kommunen ska lämna de uppgifter som kommunen behöver för sin tillståndsprövning. Vidare föreslår utredningen att kommunerna ska ta fram riktlinjer för tillämpning av lagen och anslutande föreskrifter.

Remissinstanserna: Ett par instanser, däribland *Swedish Match*, framhåller att tillståndsprövningen bör förenklas. *Tullverket* tillstyrker att kommunen inte ska få bifalla en ansökan om partihandel utan att *Tullverkets* yttrande inhämtats men anför att uppgifter från myndighetens underrättelseverksamhet inte kan omfattas av uppgiftsskyldigheten. *Datainspektionen* efterlyser en kartläggning och integritetsanalys över vilka personuppgifter som kommer att behandlas, vilken reglering som ger stöd för behandlingen samt övervägningar kring vilka konsekvenser förslagen kan medföra för den personliga integriteten.

Skälen för regeringens förslag

Ansökan

Regeringen anser att en ansökan om försäljningstillstånd, i likhet med vad som gäller t.ex. ansökan om serveringstillstånd, ska lämnas i skriftlig form. Som anges i avsnitt 8.5 är det den som ansöker om ett tillstånd som ska visa att förutsättningarna för tillståndet är uppfyllda. Utöver kravet på egenkontrollprogram bör det i lagen anges att sökanden även ska tillhandahålla de uppgifter som behövs för att kommunens tillsyn ska kunna genomföras. För att skapa förutsebarhet och underlätta hanteringen av ansökan bör det av ansökningsformuläret framgå vilka handlingar utöver egenkontrollprogrammet som ska bifogas ansökan.

Som en konsekvens av att sökanden ska ge in de uppgifter som behövs för att kommunens tillsyn ska kunna genomföras, ska tillståndshavare ha en skyldighet att anmäla om de lämnade uppgifterna ändras. Uppgifter som ska anmälas kan t.ex. vara förändrade ägarförhållanden.

Yttranden

Utredningen föreslår, med regleringen om serveringstillstånd i 8 kap. 11 § alkohollagen som förebild, att det i lagen ska ställas ett krav på att kommunen inhämtar ett yttrande från Polismyndigheten innan den beviljar en ansökan om tillstånd för detalj- eller partihandel. Vidare föreslås att yttrande ska inhämtas från *Tullverket* innan ett tillstånd om partihandel beviljas.

Regeringen anser att kommunen har behov av att i samband med tillståndsprövningen kunna inhämta yttranden från både Polismyndigheten och *Tullverket*. Regeringen anser dock, till skillnad från utredningen, att det inte ska vara obligatoriskt att inhämta yttrande från Polismyndigheten innan en ansökan om detaljhandelstillstånd beviljas. Kommunen ska i stället få inhämta ett sådant yttrande i de fall kommunen finner skäl till det. Ett av huvudskälen till det obligatoriska remissförfarandet i alkohollagen är att kommunen, enligt 8 kap. 17 § alkohollagen, vid beviljande av serveringstillstånd ska ta hänsyn till platsens lämplighet. Polisen kan i sådana fall ha relevant information som kommunen inte kan få ta del av på annat sätt. Några liknande hänsyn ska inte tas enligt lagen om tobak och liknande produkter utan det

är enbart den enskildes lämplighet som ska bedömas. Kommunen har i dag tillsynsansvar över anmälningspliktig försäljning och förutsätts ha viss förkunskap om de flesta sökandes lämplighet. Om alla de försäljningsställen som i dag har anmält tobaksförsäljning vill fortsätta försäljningen handlar det om drygt 11 000 ärenden. Regeringen bedömer att Polismyndigheten i långt ifrån alla dessa ärenden kommer kunna tillföra information som är nödvändig för att kommunen ska kunna fatta sitt beslut. Som anges nedan anser regeringen att införandet av tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror innebär att kommunen bör kunna få ta del av uppgifter i polisens belastningsregister. Om en sökande inte finns i belastningsregistret och kommunen inte heller i övrigt har anledning att misstänka att denne varit inblandad i brottslig verksamhet, innebär en ordning med ett obligatoriskt remissförfarande onödigt merarbete både för kommunen och Polismyndigheten. Regeringen finner därför att det inte ska vara nödvändigt att inhämta Polismyndighetens yttrande innan kommunen beviljar en ansökan om tillstånd för detaljhandel.

Däremot kan det i vissa fall uppstå behov för kommunen att få in Polismyndighetens bedömning om huruvida en sökande bör kunna få tillstånd eller inte. Det ska därför finnas en möjlighet för kommunen att inhämta yttrande från Polismyndigheten innan beslut fattas i ett ärende om ansökan om tillstånd för detaljhandel. Exempelvis kan uppgifter i belastningsregistret eller information som inhämtats i samband med kommunens tillsyn innebära att kommunen behöver mer information för att kunna avgöra ett ärende. När ärendet gäller en juridisk person kan omdöme om personer med betydande inflytande behöva inhämtas genom särskild remiss till Polismyndigheten.

Regeringen anser att det ska vara obligatoriskt för kommunen att, innan den beviljar en ansökan om partihandel, inhämta yttrande från både Polismyndigheten och Tullverket. Dagens anmälningsskyldighet i tobakslagen omfattar inte partihandel med tobaksvaror. Kommunerna kan därför inte förväntas ha någon förkunskap om den som ansöker om tillstånd för sådan handel. Behovet av yttrande från Polismyndigheten är därför större i ärenden om tillstånd för partihandel än i ärenden om tillstånd för detaljhandel. Tullverkets yttrande behövs för att kunna motverka förekomsten av oseriös verksamhet inom partihandelsledet. Det finns i dag ett mycket begränsat antal partihandlare. Ett obligatoriskt remissförfarande i ärenden om partihandelstillstånd torde därför knappast vara särskilt betungande för kommunen, Polismyndigheten eller Tullverket.

Syftet med att kunna inhämta yttranden från Polismyndigheten och Tullverket är att kommunen ska få underlag för att fatta beslut i ärenden om tillstånd till detalj- och partihandel. Det som myndigheterna ska yttra sig om är därför sökandens allmänna lämplighet för verksamheten. Myndigheterna ska i sina yttranden redovisa de omständigheter som ligger till grund för deras bedömning i det enskilda fallet, jfr 8 kap. 11 § alkohollagen. De uppgifter som Polismyndigheten kan grunda sina yttranden på är i första hand sådana som finns i belastnings- och misstankeregistren. Tullverket kan framför allt grunda sina yttranden på uppgifter om transport- och tulltillägg, viten och uppgifter som relaterar till administrativa brister hos sökanden. *Tullverket* har framfört att uppgifter

Prop. 2017/18:156 som finns i myndighetens underrättelseverksamhet inte borde omfattas av uppgiftsskyldigheten. Regeringen konstaterar att myndigheterna får göra en bedömning i varje enskilt fall av vilka uppgifter som bedöms kunna lämnas ut. Det kan tilläggas att regeringen föreslår att uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden ska omfattas av sekretess hos kommun i ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning, se avsnitt 18.

Utredningen föreslår att Skatteverket och Kronofogdemyndigheten på begäran av en kommun ska lämna ut sådana uppgifter som kommunen behöver för sin tillståndsprövning. Någon beskrivning av vilka uppgifter det skulle kunna röra sig om saknas i betänkandet. Regeringen konstaterar att det enligt den föreslagna lagen är sökanden som ska visa att denne uppfyller lagens krav för att kunna få ett tillstånd, se även avsnitt 8.5. Regeringen ser inte att det finns behov för kommunen att, utöver de uppgifter som sökanden kan lämna in från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten, inhämta ytterligare uppgifter från dessa myndigheter. Någon sådan möjlighet finns inte heller på alkoholområdet, se 8 kap. 11 och 12 §§ alkohollagen och prop. 1994/95:89 s. 64. Till skillnad från utredningen gör regeringen därför bedömningen att en sådan bestämmelse inte bör införas.

Som tillstånds- och tillsynsmyndighet bör kommunen ges möjlighet att inhämta uppgifter om sökanden ur belastningsregistret för att kontrollera vandeln hos de personer som ansöker om att få bedriva tillståndspliktig verksamhet eller som redan bedriver sådan verksamhet. Kommunerna har i dag möjlighet att inhämta sådana uppgifter i ärenden om tillstånd för alkoholservice. Det är regeringen som ska överväga anpassningar i förordningen (1999:1134) om belastningsregister. I ärenden om serveringstillstånd kan en kommun få uppgift ur belastningsregistret endast i fråga om den som ärendet gäller. Motsvarande bör gälla vid tillståndsprövningen enligt lagen om tobak och liknande produkter. Det innebär att när ärendet gäller en juridisk person får omdöme om personer med betydande inflytande inhämtas genom särskild remiss till Polismyndigheten.

Behandling av personuppgifter i tillståndsärenden

En förutsättning för att kommunen ska kunna inhämta yttrande från Polismyndigheten och Tullverket och använda uppgifterna i sin tillståndsprövning är att dessa aktörer har lagligt stöd för behandlingen av sådana personuppgifter som förekommer i ärendet.

Från och med den 25 maj 2018 kommer reglering om behandling av personuppgifter att finnas i EU:s dataskyddsförordning⁴ och dataskyddslagen (2018:000), såsom en del av EU:s dataskyddsreform (se prop. 2017/18:105 Ny dataskyddslag). Reformen, som just nu genomförs

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)

i svensk rätt, består även av ett nytt dataskyddsdirektiv⁵ som bl.a. reglerar personuppgiftsbehandling i brottsförebyggande syfte. Gränsdragningen mellan dataskyddsförordningen och det nya dataskyddsdirektivet är inte helt utredd vad gäller behandling av uppgifter om brott och brottsmisstankar i tillståndsärenden. Utredningen om 2016 års dataskyddsdirektiv har emellertid gjort bedömningen att sådan behandling ligger utanför direktivets område (SOU 2017:29 s. 216) och i Ds 2017:58 kommer man inte till någon annan slutsats (s. 156 f.).

Enligt dataskyddsförordningen är behandlingen av personuppgifter laglig bl.a. om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Medlemsstaterna får enligt artikel 6.2 behålla eller införa mer specifika bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen med hänsyn till behandling för att efterleva artikel 6.1 c och e genom att närmare fastställa specifika krav för uppgiftsbehandlingen och andra åtgärder för att säkerställa en laglig och rättvis behandling. Den grund för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e ska enligt artikel 6.3 fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. För behandling som grundar sig på artikel 6.1 c ska syftet med behandlingen fastställas i den rättsliga grunden. Utöver att laglig behandling av personuppgifter endast kan ske om behandlingen är förenlig med något av de villkor som uppställs i artikel 6, måste all behandling även uppfylla förordningens principer om laglig behandling enligt artikel 5, exempelvis att uppgifterna behandlas på ett korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade samt att de samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

Vad gäller kommunens personuppgiftsbehandling i tillståndsärenden bedömer regeringen att sådan behandling är nödvändig för att kommunen ska kunna fullfölja sin uppgift som tillståndsmyndighet och att behandlingen därmed är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse, utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövningen. Syftet med behandlingen är även fastställt i nationell rätt. Rättslig grund för behandlingen finns i artikel 6.1 c och e samt i 5 kap. 3 och 4 §§ den föreslagna lagen.

De uppgifter som det kan bli aktuellt att behandla för kommunen är sådana som identifierar sökanden, t.ex. personnummer, organisationsnummer, namn och kontaktuppgifter. Även uppgifter om att en person förekommer i Polismyndighetens belastnings- eller misstankeregister eller att Tullverket fattat administrativa beslut gentemot en person måste

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF

Prop. 2017/18:156 kunna behandlas. När ansökan avser en juridisk person måste motsvarande personuppgifter som avser personer med betydande inflytande kunna behandlas (se avsnitt 8.5). Regeringen ser inte att det finns behov av att i tillståndsärenden behandla sådana särskilda kategorier av personuppgifter som enligt huvudregeln i artikel 9 i dataskyddsförordningen ska vara förbjuden (t.ex. personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller uppgifter om hälsa).

Enligt artikel 87 i dataskyddsförordningen får medlemsstaterna närmare bestämma på vilka särskilda villkor bl.a. ett nationellt identifikationsnummer får behandlas. I 3 kap. 10 § förslaget till dataskyddslag anges att personnummer och samordningsnummer får behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl. Regeringen anser att skälen till att det införs en tillståndsplikt, bl.a. att förhindra den illegala handeln med tobaksvaror, motiverar att kommunen behandlar uppgifter om personnummer eller samordningsnummer i sin tillståndsverksamhet.

Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen (RF) är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Denna rättighet kan begränsas genom lag men endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den (2 kap. 20 och 21 §§ RF).

Det intrång i den personliga integriteten som den nu aktuella personuppgiftsbehandlingen kan innebära ska ställas mot det allmänna intresset av att försäkra sig om att det enbart är lämpliga personer som får tillstånd att sälja tobaksvaror. Syftet med tillståndsförfarandet är främst att minska förekomsten av illegal handel med tobaksvaror. Illegal handel innebär bl.a. att kriminella aktörer profiterar på hanteringen, att konkurrensen blir osund mellan hederliga och ohederliga handlare och att det säljs illegala tobaksvaror som är prismässigt överkomliga för barn och ungdomar. Illegal handel är således ett hot mot de tobakspolitiska målen. Det måste också beaktas att det naturligtvis är frivilligt för den enskilde om den vill bedriva handel med tobaksvaror och att personuppgiftsbehandlingen sker i en tillståndsprocess som kan utmynna i ett gynnande beslut för den enskilde. Regeringen bedömer därför att intrånget i den personliga integriteten är proportionerligt.

Om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från dataskyddslagen, ska enligt 1 kap. 6 § dataskyddslagen den bestämmelsen gälla. Särskilda bestämmelser om behandling av personuppgifter hos Polismyndigheten finns i polisdatalagen (2010:361). Enligt 2 kap. 8 § andra stycket polisdatalagen får personuppgifter behandlas bl.a. när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till andra än riksdagen och regeringen – exempelvis kommuner – i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning. För behandling av personuppgifter i belastnings- eller misstankeregistret gäller i stället lagen (1998:620) om belastningsregister respektive lagen (1998:621) om misstankeregister. Enligt 2 § 4 lagen om belastnings-

register ska belastningsregistret föras för att bl.a. ge information om sådana belastningsuppgifter som behövs i verksamhet hos Polismyndigheten och andra myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning. Misstankeregistret ska enligt 2 § 3 lagen om misstankeregister föras för att bl.a. underlätta tillgången till sådana uppgifter om skäligen misstanke om brott som behövs i verksamhet hos Polismyndigheten och andra myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning.

För behandling av personuppgifter hos Tullverket finns särskilda bestämmelser i lagen (2001:185) om behandling av uppgifter i Tullverkets verksamhet. Enligt 1 kap. 5 § andra stycket får uppgifter behandlas för att tillhandahålla information i den utsträckning som en skyldighet att lämna uppgifterna följer av lag eller förordning. Det kan inte uteslutas att Tullverket bedömer att yttrandet bör grunda sig på personuppgifter som förekommer i myndighetens brottsbekämpande verksamhet. Särskilda bestämmelser om behandling av sådana personuppgifter finns i tullbrottsdatalagen (2017:447). Av 2 kap. 6 § andra stycket följer att personuppgifter får behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen och regeringen samt, i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning, till andra.

Regeringen bedömer att den personuppgiftsbehandling som behöver göras hos Polismyndigheten och Tullverket är laglig då den har stöd i de speciallagstiftningar som gäller för dessa myndigheters verksamhet.

Handläggningsfrist

Med anledning av tjänstedirektivets krav i fråga om förfarandena och formaliteterna för tillståndsgivningen måste det säkerställas att tillståndsförfarandet fullgörs inom rimlig tid och att de tidsfrister inom vilka tillståndsmyndigheten måste agera fastställs och offentliggörs. En bestämmelse måste därför införas som fastställer den yttersta tidsgräns inom vilken tid en kommun ska fatta beslut i ett tillståndsärende. En sådan bestämmelse bör införas i förordning, jfr 8 kap. 10 § alkohollagen och 5 § alkoholförordningen (2010:1636).

Eftersom lämplighetsprövningen av sökanden utgör själva grunden för tillståndsförfarandet är det nödvändigt att en förhandsprövning görs och att det inte är möjligt att låta tjänstedirektivets mekanism med tyst beviljande medföra att tillstånd medges automatiskt efter viss tid, utan någon som helst prövning (jfr prop. 2008/09:187 s. 98).

Information

Regeringen bedömer att det för att förenkla för den som vill ansöka om tillstånd är viktigt att det är tydligt vilka krav som ställs i lagen och i anslutande föreskrifter till lagen. Det underlättar också för kommunen om den som ansöker om tillstånd har kunskap om gällande regler. Att kommunen ger sådan information ökar också förutsebarheten för den som har tillstånd. Informationsskyldigheten kan fullgöras genom information på kommunens webbplats och genom kontakter mellan kommunen och enskilda som överväger att ansöka om ett tillstånd.

Utredningen föreslår, med 8 kap. 9 § alkohollagen som förebild, att kommunen även ska ta fram riktlinjer för tillämpningen av den nya lagen och anslutande föreskrifter i kommunen. Skälet till regleringen om kommunala riktlinjer i alkohollagen är att den lagen ger ett visst utrymme till lokal anpassning av när och var servering av alkoholdrycker ska tillåtas i kommunen (se prop. 2009/10:125 s. 94). Något motsvarande utrymme ges inte i lagen om tobak och liknande produkter. Regeringen anser att det är ofrånkomligt att variationerna mellan kommunernas riktlinjer skulle bli stora. Det är också oklart vilken rättslig status sådana riktlinjer skulle ha (jfr Lagrådets yttrande i prop. 2009/10:125). Regeringen anser därför att det inte ska införas bestämmelser om kommunala riktlinjer i den nya lagen.

Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna får en viktig roll när det gäller att lämna information och råd om de nya bestämmelserna till kommunerna (se även avsnitt 23).

8.7 Regler för den tillståndspliktiga partihandeln

Regeringens förslag: Tobaksvaror som till följd av felaktig märkning inte får tillhandahållas konsumenter på marknaden ska inte heller få tillhandahållas detaljhandlare.

Den som bedriver partihandel med tobaksvaror ska endast få sälja sådana varor till den som har tillstånd att bedriva partihandel eller detaljhandel med sådana varor. Säljaren ska förvissa sig om att köparen har sådant tillstånd.

En partihandlare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning ska ge sin personal den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa den nya lagen och anslutande föreskrifter.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ungefär hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Swedish Match* anför att det inte är rimligt att ansvaret för kontroll av tillstånd åligger leverantören vid varje givet leveranstillfälle.

Skälen för regeringens förslag: Tobakslagens nuvarande bestämmelser om försäljning avser i stor utsträckning försäljning till konsument, dvs. detaljhandel. Regeringen föreslår inte några genomgripande förändringar av detta regelverk. Införandet av en tillståndsplikt för partihandel med tobaksvaror motiverar emellertid en anpassning av vissa försäljningsbestämmelser. Inom detaljhandeln råder i dag förbud mot att tillhandahålla tobaksvaror eller örtprodukter för rökning till konsumenter på marknaden om förpackningen saknar eller har uppenbart oriktiga hälsovarningar (se 11 § tobakslagen). Regeringen föreslår att förbudet mot att tillhandahålla konsumenter varor också ska gälla när bristerna i märkningen avser identitets- och säkerhetsmärkningar, se avsnitt 12.1.

Regeringen ser inga principiella eller praktiska skäl för att det nuvarande och föreslagna förbudet ska vara begränsat till detaljistledet. En enhetlig reglering av försäljningen, dvs. även partihandeln, kan antas öka förutsättningarna för att endast korrekt märkta förpackningar når slutkonsumenten. Därför föreslås att tobaksvaror som på grund av bristfällig

eller felaktig märkning inte får tillhandahållas konsumenter inte heller ska få tillhandahållas detaljhandlare.

Som en naturlig konsekvens av den föreslagna tillståndsplikten för partihandel är det också befogat att i den nya lagen införa en bestämmelse som föreskriver att den som bedriver sådan handel får sälja tobaksvaror endast till den som har tillstånd till partihandel eller detaljhandel. Denna skyldighet bör förenas med ett krav för säljaren att förvissa sig om att köparen har rätt att sälja tobaksvarorna vidare. I allmänhet borde det räcka att partihandlaren begär en kopia av tillståndsbeslutet. Kravet innebär inte någon generell skyldighet att vid varje transaktionsfall kontrollera mottagarens rätt att sälja varorna vidare. Om en initial kontroll har gjorts av mottagarens tillstånd bör partihandlaren kunna förlita sig på detta, i vart fall om det är fråga om en mottagare som partihandlaren har regelbundna leveranser till.

Enligt 12 d § tobakslagen ska en näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsument ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa tobakslagen och anslutande föreskrifter. Det är rimligt och konsekvent att en partihandlare ges en motsvarande informationsskyldighet gentemot sin personal. Därför föreslås att den informationsskyldighet som i dag är begränsad till detaljistledet ska utvidgas till att omfatta alla näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror, dvs. även partihandlare.

Tobakslagen innehåller vidare bestämmelser om åldersgräns vid försäljning, se 12 § första och andra stycket. Bestämmelserna har en generell utformning och gäller all försäljning eller allt utlämnande i näringsverksamhet. Bestämmelsen omfattar sålunda till sin lydelse även partihandeln. Regeringen föreslår inte någon förändring i detta avseende.

Vid detaljhandel ska tobaksvaror tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder, se 12 a § tobakslagen. Regeringen bedömer att regleringen saknar större praktisk betydelse vid partihandelsförsäljning, varför någon utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde inte föreslås.

Tobakslagen innehåller i 12 b § ett förbud mot styckförsäljning av cigaretter till konsumenter. Regeringen bedömer att det saknas skäl att utvidga det förbudet till att omfatta försäljning inom partihandeln.

I tobakslagen finns en bestämmelse som föreskriver att det på de försäljningsställen där det bedrivs detaljhandel med tobaksvaror ska finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor till den som inte har fyllt 18 år, se 12 § tredje stycket. Ett tillstånd till partihandel behöver inte vara knutet till en viss plats, till skillnad från ett tillstånd till detaljhandel. Av den anledningen föreslås inte att kravet på skyltning ska utvidgas till att gälla även för partihandeln.

8.8 Särskilda bestämmelser vid förändringar i tillståndspliktig verksamhet

Regeringens förslag: Om den som har försäljningstillstånd har avlidit eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen, och dödsboet eller förvaltaren vill fortsätta rörelsen ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid ska tillståndet upphöra att gälla.

Ett försäljningstillstånd ska upphöra att gälla om tillståndshavaren försätts i konkurs. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska en ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Om den som har tillstånd till detaljhandel överlåter rörelsen ska även lagret av tobaksvaror kunna ingå i överlåtelsen, om förvärvaren har tillstånd till detaljhandel.

Ett konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten ska trots bestämmelserna i lagen få sälja tobaksvaror till den som har försäljningstillstånd till handel med sådana varor. Motsvarande ska gälla när en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillståndet har återkallats.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ungefär hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Detalj- eller partihandel med tobaksvaror ska som huvudregel få bedrivas endast av den som har ansökt om och beviljats tillstånd till sådan handel. En förutsättning för att beviljas ett sådant tillstånd är att sökanden med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt bedöms vara lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med lagens krav. Ur ett principiellt perspektiv saknas det enligt regeringen anledning att möjliggöra undantag från dessa grundläggande krav. Det finns dock ett antal situationer där ett ovillkorligt tillståndskrav skulle leda till orimliga praktiska konsekvenser. Det är fråga om situationen när tillståndshavaren på ett eller annat sätt har förlorat rådigheten över verksamheten. Så är fallet t.ex. när tillståndshavaren försätts i konkurs eller fått en förvaltare utsedd för sig enligt föräldrabalken. Motsvarande läge inträder när tillståndshavaren har avlidit. Även i vissa andra fall, t.ex. när en tillståndshavare fått sitt försäljningstillstånd återkallat eller när tobaksvaror har utmätts för tillståndshavarens skulder, bedömer regeringen att det kan vara praktiskt motiverat att göra avkall på tillståndskravet.

Därför föreslår regeringen att en rörelse som innefattar tobaksförsäljning ska kunna drivas vidare, i vart fall under en begränsad tid, även om tillståndshavaren avlider eller får en förvaltare utsedd för sig enligt föräldrabalken. Det är alltså fråga om situationer som kan uppkomma mer eller mindre oförutsett och där de ekonomiska konsekvenserna av ett avbrott i verksamheten kan bli mycket stora. Dödsboet eller förvaltaren bör i dessa fall ges en skälig frist för att göra nödvändiga överväganden i fråga om

rörelsens fortsatta drift. En motsvarande reglering finns i fråga om serveringstillstånd i 9 kap. 12 § alkohollagen. Enligt den bestämmelsen är fristen två månader. Det framstår som lämpligt att tillämpa samma frist i nu aktuella fall. Om en anmälan om fortsatt drift inte inkommer inom denna tid bör emellertid tillståndet upphöra att gälla. Om en anmälan kommer in, fortsätter dödsboet eller förvaltaren att driva den tillståndspliktiga verksamheten. I likhet med all övrig sådan verksamhet kan tillståndet komma att återkallas om kraven för tillståndet inte följs löpande, se avsnitt 8.9.

Om en tillståndshavare försätts i konkurs framstår det som rimligt att tillståndet upphör att gälla omedelbart. Detta bör framgå av lag (jfr 9 kap. 12 § andra stycket alkohollagen). Även ett konkursbo bör, liksom en förvaltare enligt föräldrabalken och dödsbon, ha möjlighet att fortsätta rörelsen. I det fallet bedömer regeringen dock inte att ett avsteg från tillståndskravet är motiverat. Det är svårt att tänka sig situationen att bolaget i konkurs ska kunna driva en rörelse vidare, medan det i så fall är mer troligt att konkursboet vill fortsätta försäljningen av tobaksvaror. I en sådan situation ska det krävas att en ny ansökan om försäljningstillstånd görs hos kommunen. För att begränsa de ekonomiska konsekvenser som ett avbrott i försäljningen kan tänkas medföra bör en sådan ansökan behandlas med förtur.

Det finns också anledning att särskilt reglera den situationen att en rörelse som innefattar detaljhandel med tobaksvaror överläts. Ett tillstånd till detaljhandel innefattar endast en rätt att sälja tobaksvaror till konsument. Det framstår som motiverat att man vid företagsöverlåtelse ska få sälja hela rörelsen, dvs. även sitt lager av tobaksvaror, till efterträdaren utan särskilt tillstånd till partihandel. En förutsättning bör dock vara att efterträdaren har tillstånd till detaljhandel med tobaksvaror. Därigenom säkerställs att den fortsatta omsättningen av varorna sker inom ramen för den kontrollerade tobakshandeln. En partihandlars tillstånd har inte motsvarande begränsning, vilket innebär att denne redan genom partihandelstillståndet har samma möjlighet att i samband med en överlåtelse av verksamheten också överlåta lagret.

Slutligen bedömer regeringen att det ska vara möjligt för konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten att – utan tillstånd – sälja tobaksvaror till en näringsidkare som ett led i att verksamheten avvecklas. En förutsättning för att försäljning ska vara tillåten ska här vara att köparen har tillstånd till antingen detalj- eller partihandel med tobaksvaror. Motsvarande bör gälla när en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillståndet har återkallats. En näringsidkare som avser att upphöra med tillståndspliktig handel med tobaksvaror ska anmäla detta till kommunen som då ska återkalla tillståndet. Först när så har skett ska näringsidkaren ha rätt att sälja de tobaksvaror som finns i lager.

Regeringens förslag: Den nuvarande möjligheten för kommunen att meddela en näringsidkare försäljningsförbud ska tas bort. I stället ska kommunen få återkalla ett meddelat tillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande,
3. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället, eller i anslutning till detta, eller annars inom den tillståndspliktiga verksamheten utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
4. tillståndshavaren har tilldelats varning utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Kommunen ska, i stället för att återkalla tillståndet, kunna få meddela tillståndshavaren en varning, om varning kan anses vara en tillräckligt ingripande åtgärd. En varning ska också kunna få meddelas vid allvarliga eller upprepade överträdelser av bestämmelserna i lagen eller anslutande föreskrifter.

Vad som framkommit genom kontrollköp ska inte få utgöra grund för kommunen att återkalla tillståndet eller meddela en varning.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ungefär hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. Ett par kommuner framför att möjligheten till erinran bör införas i regleringen av sanktioner. *Konkurrensverket* påpekar risken för konkurrensnackdelar vid återkallelse av försäljningstillstånd. Ett tiotal instanser avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som en följd av införandet av tillståndsplikt för tobaksförsäljning föreslår regeringen att kommunens nuvarande möjlighet att meddela försäljningsförbud tas bort. I stället föreslås en möjlighet att återkalla tillståndet. Återkallelse av tillståndet bör kunna komma i fråga inte bara vid överträdelser av den nya lagen utan också om det visar sig att det finns brister hos en tillståndshavare som är av sådant slag att de skulle utgöra hinder mot att meddela tillstånd. Detsamma gäller naturligtvis om bristen fanns redan vid tillståndsgivningen, men uppdagas senare.

Eftersom försäljningen är knuten till tillståndet kan detta också återkallas när tillståndet inte längre utnyttjas. Som anges i avsnitt 8.6 har en tillståndsgivare en skyldighet att anmäla ändrade uppgifter till kommunen. Återkallelse får också ske om tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, dvs. inte längre bedöms vara lämplig för att bedriva tobaksförsäljning. Därutöver får återkallelse ske om det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället, eller i anslutning till detta, eller annars inom den tillståndspliktiga verksamheten utan att tillståndshavaren har ingripit.

I den mån en återkallelse bedöms vara alltför ingripande, ska de nuvarande möjligheterna att meddela varning användas. I de fall tillståndshavaren har tilldelats varning utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till får dock tillståndet återkallas.

Möjligheten i 22 a § tobakslagen för kommunen att genomföra kontrollköp kommer att föras över till den nya lagen. Nuvarande bestämmelse i 22 b § tobakslagen om att det som framkommit vid kontrollköp inte får utgöra grund för kommunen att meddela administrativa sanktioner ska dock anpassas till det nya systemet med tillståndskrav för tobaksförsäljning. Regeringen föreslår därför, i linje med de uttalanden som görs i prop. 2013/4:56 s. 20 f., att vad som framkommit genom kontrollköp inte ska få utgöra grund för kommunen att återkalla tillståndet eller meddela en varning.

Som anges i avsnitt 8.1 bedömer regeringen att en tillståndsplikt har sådana fördelar att det överväger intrånget i näringsfriheten och de konkurrensnackdelar som systemet innebär för näringsidkare som nekas tillstånd. *Konkurrensverket* invänder att även återkallelse av ett tillstånd kan innebära stora konkurrensnackdelar. Regeringen konstaterar dock att grunderna för återkallelse i huvudsak avser att träffa sådana verksamheter som kan vara skadliga för konkurrensen bland seriösa aktörer. Risken för att möjligheten att återkalla tillstånd skulle medföra allvarliga ingrepp i näringsfriheten är därför begränsade. Till skillnad från dagens system där kommunen har möjlighet att förbjuda tobaksförsäljning vid allvarliga eller upprepade överträdelse, specificeras nu tydligt på vilka grunder som återkallelse kan ske. Syftet är att skapa bättre förutsebarhet och mer likartad rättstillämpning, vilket stärker näringsidkarnas rätts-säkerhet.

8.10 Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror ska registreras

Regeringens förslag: Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till Sverige ska registreras hos Folkhälsomyndigheten, som skyndsamt efter en registrering ska bekräfta denna. Försäljning ska inte få bedrivas förrän näringsidkaren har fått registreringen bekräftad.

Till registreringen ska egenkontrollprogram lämnas in till Folkhälsomyndigheten. Detsamma gäller de övriga uppgifter som behövs för Folkhälsomyndighetens tillsyn. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till Folkhälsomyndigheten.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår ingen särskild reglering för gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror utan föreslår att all detaljhandel med tobaksvaror ska vara tillståndspliktig.

Remissinstanserna: *Folkhälsomyndigheten* anför att det finns påtagliga svårigheter med att utöva tillsyn över regelefterlevnaden vid gränsöverskridande distansförsäljning. Det saknas klaggörande regler kring vilken typ av distanshandel, inhemsk eller gränsöverskridande, som kan ges tillstånd enligt lagen. För den verksamhet som möjligen inte uppfyller förutsättningar för tillstånd, men som kan antas vara tillåten, ges inte någon klarhet kring hur den typen av verksamhet ska kunna bedrivas i enlighet med tobaksproduktdirektivets regler. Folkhälsomyndigheten

Prop. 2017/18:156 föreslår att myndigheten ska ansvara för registrering av anmälningar av gränsöverskridande distansförsäljning.

Skälen för regeringens förslag: Med gränsöverskridande distansförsäljning avses enligt 1 kap. 3 § den föreslagna lagen försäljning där, vid tidpunkten för beställningen av varan eller produkten, konsumenten finns i Sverige och återförsäljningsstället i ett annat land, eller där återförsäljningsstället finns i Sverige och konsumenten i en annan medlemsstat. Enligt artikel 18 i tobaksproduktdirektivet måste medlemsstater som inte förbjuder gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror införa en registreringsskyldighet för sådan försäljning. Registreringsskyldigheten i artikel 18 omfattar således både detaljhandlare som är etablerade i Sverige och som säljer tobaksvaror till konsumenter i en annan medlemsstat och detaljhandlare som är etablerade i en annan medlemsstat eller ett tredjeland och som säljer tobaksvaror till konsumenter i Sverige.

Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror är inte förbjuden i Sverige. Regeringen bedömde i propositionen Åtgärder för ökad folkhälsa på tobaksområdet – genomförandet av EU:s tobaksprodukt-direktiv (prop. 2015/16:82 s. 49 f.) att det inte var lämpligt eller ändamålsenligt att införa ett sådant förbud. Regeringen finner inte i nuläget skäl att frångå de bedömningar som gjorts tidigare och föreslår därför inte att gränsöverskridande distansförsäljning ska förbjudas. Kravet på registreringsskyldighet ska därför kvarstå.

Utredningen anför att registreringsskyldigheten i direktivet uppfylls genom kravet på tillstånd och föreslår därför ingen särskild bestämmelse om gränsöverskridande distansförsäljning. Regeringen instämmer i detta vad gäller detaljhandlare som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror från Sverige. Sådana har rimligtvis säte eller i vart fall fast driftställe för näringsverksamhet i landet och omfattas därför av kravet på tillstånd. Eftersom regeringen föreslår att detaljhandlare som saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i landet inte ska omfattas av tillståndskravet, måste den nuvarande anmälningsskyldigheten föras över till den nya lagen vad gäller dessa aktörer för att artikel 18 även fortsättningsvis ska vara uppfylld. Ordet ”anmält” ska dock ersättas med ”registrerat” för att stämma bättre överens med artikel 18, se även 21 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och prop. 2016/17:132 s. 51.

Enligt 12 c § tobakslagen ska anmälan om tobaksförsäljning göras till den kommun där försäljningen ska ske. Vid gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror från ett annat land är det svårt att på förhand avgöra i vilken kommun försäljningen ska ske. Näringsidkare som omfattas av registreringskravet saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i landet. Registreringen kan därför inte heller ske till någon kommun som företaget har anknytning till. Regeringen anser därför att det är mest praktiskt och förutsebart att registreringarna görs till en statlig aktör med nationellt ansvar. Enligt lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska registrering av gränsöverskridande distansförsäljning av sådana produkter göras till Folkhälsomyndigheten. Regeringen anser att det är lämpligt med samma lösning för tobaksvaror. För att uppfylla direktivets krav ska det föras in i den nya lagen att försäljning inte får påbörjas förrän näringsidkaren har fått registreringen

bekräftad. Folkhälsomyndigheten ska skyndsamt efter en registrering bekräfta denna. Prop. 2017/18:156

Det nuvarande kravet på egenkontroll vid gränsöverskridande distansförsäljning samt skyldighet att anmäla ändrade uppgifter ska föras över till den nya lagen. Som en följd av att Folkhälsomyndigheten övertar kommunens ansvar ska egenkontrollprogram och övriga uppgifter som behövs för tillsynen samt anmälan om ändrade uppgifter lämnas in till myndigheten. Straffansvaret för den som bryter mot skyldigheten att registrera gränsöverskridande distansförsäljning förs över från tobakslagen, se även avsnitt 16.

9 Möjligheten att marknadsföra tobaksvaror begränsas och självbetjäning förbjuds

Regeringens förslag: Marknadsföring i form av kommersiella meddelanden för tobaksvaror inne på försäljningsställen ska vara förbjuden. Marknadsföring i form av uppvisande av tobaksförpackningar inne på försäljningsställen samt varu- och prislister ska vara tillåten, om den inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak.

Marknadsföring i form av kommersiella meddelanden för tobaksvaror som inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak ska vara tillåten inne i specialbutiker för tobaksvaror.

Tobaksförpackningar, varu- och prislister och andra kommersiella meddelanden ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av ett försäljningsställe.

Tobaksvaror som säljs till konsumenter ska inte få tillhandahållas så att kunden får tillgång till varorna före betalning (förbud mot självbetjäning). Förbudet ska inte gälla i specialbutiker för tobaksvaror.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela närmare föreskrifter om hur varu- och prislister ska utformas och vilka uppgifter sådana listor ska få innehålla.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas ett exponeringsförbud för tobaksvaror. Försäljning av tobaksvaror i varuautomater bör inte förbjudas.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslog också att det ska vara förbjudet att förvara tobaksvaror och deras förpackningar synligt för kunder på försäljningsställen (s.k. exponeringsförbud).

Remissinstanserna: Knappt hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. Flera av dessa efterfrågar ytterligare åtstramningar. T.ex. föreslår bland andra *Cancerfonden*, *IOGT-NTO*, *Sveriges Tandläkarförbund*, *Svenska Läkaresällskapet*, *Läkareförbundet*, *Tobaksfakta*, *Yrkesföreningar mot Tobak* och *Läkare mot Tobak* att exponeringsförbudet även

Prop. 2017/18:156 ska gälla tobaksrelaterade varor såsom e-cigarett. *Folkhälsomyndigheten* tillstyrker förslaget i stort, men menar att det kräver informationsinsatser, samt att lagen bör omformuleras till en förbudstext. Vidare delar *Patent- och registreringsverket* utredningens bedömning att förslaget inte strider mot varumärkesrätten.

Ett 30-tal instanser avstyrker förslaget, däribland *EMAB*, *Svensk handel* och *British American Tobacco*.

Flera instanser så som *Svensk Bensinhandel*, *Svensk Handel*, *Tobakslieferantörsföreningen*, *Svensk dagligvaruhandel* och *Marknadsförbundet* framför att konsekvensanalysen är bristfällig, i synnerhet när det gäller små butiker. Vidare framhåller ett flertal instanser risken för ökad illegal handel samt piratkopiering, närmare bestämt *JTI Sweden*, *Phillip Morris*, *Skruf*, *Svensk Handel*, *Svensk Servicehandel & Fast Food*, *Tobakslieferantörsföreningen*, *SACG* samt *ISDP*.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Nuvarande regler om marknadsföring av tobaksvaror

I 14 § tobakslagen (1993:581) finns reglering om marknadsföring av tobaksvaror som riktar sig till konsumenterna. Med marknadsföring avses samma sak som i 3 § marknadsföringslagen (2008:486), dvs. reklam och andra åtgärder i näringsverksamhet som är ägnade att främja avsättningen av och tillgången till produkter inbegripet en näringsidkares handlande, underlåtenhet eller någon annan åtgärd eller beteende i övrigt före, under eller efter försäljning eller leverans av produkter till konsumenterna eller näringsidkaren. Även själva saluhållandet av en vara omfattas av begreppet marknadsföring, även om saluförandet är rent passivt (se prop. 1975/76:34 s. 124). Bestämmelserna i tobakslagen bygger delvis på Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/33/EG av den 26 maj 2003 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror. Av detta direktiv framgår bl.a. att all reklam för tobaksvaror riktad mot konsumenterna i tidningar, andra tryckta publikationer, radiosändningar och i informations-samhällets tjänster ska vara förbjuden. Med reklam avses enligt artikel 2 b i direktivet varje form av kommersiella meddelanden vars syfte eller direkta eller indirekta verkan är att främja en tobaksvara.

I 14 § första stycket tobakslagen finns förbud mot kommersiella annonser för tobaksvaror i skrifter som omfattas av tryckfrihetsförordningen (TF), i ljudradio- eller tv-program eller tv-sändningar som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696) och i andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) är tillämplig.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (det s.k. AV-direktivet) är till största delen genomfört i radio- och tv-lagen. AV-direktivet är för närvarande föremål för omförhandling. Enligt kommissionens förslag ska det utvidgas till att också omfatta s.k. videodelningsplattformar där tjänsteleverantörerna inte har redaktionellt ansvar men kontrollerar hur innehållet organiseras.

Beroende på slutlig utformning av direktivet kan förbudet mot kommersiella annonser för tobaksvaror eventuellt utökas. Regeringen avser att under våren 2018 ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. analysera vilka författningsändringar som krävs med anledning av det reviderade direktivet.

Även annan marknadsföring av tobaksvaror till konsumenter än sådana kommersiella annonser är enligt 14 § andra stycket tobakslagen förbjuden. Det innebär att även kommersiella annonser utanför TF:s och YGL:s tillämpningsområde är förbjudna. Exempel på annan marknadsföring som är förbjuden är gratisutdelning av tobaksvaror eller varuprover till konsumenter, PR-material, liksom säljfrämjande åtgärder mot konsumenter i form av t.ex. rabatter, prissubventioner, gåvor, premier eller möjlighet att delta i reklamtävlingar och spel (se prop. 2004/05:118 s. 59).

Från marknadsföringsförbudet görs i 14 § andra stycket tobakslagen tre undantag. Förutom förbudet mot kommersiella annonser i medier som skyddas av TF och YGL, är det tillåtet med marknadsföring i grundlagskyddade tryckta skrifter, överföringar och tekniska upptagningar.

Som anges ovan omfattas även själva saluhållandet av en vara av begreppet marknadsföring. För att inte i praktiken omöjliggöra försäljning av tobaksvaror finns ett undantag från marknadsföringsförbudet för sådan marknadsföring som endast består i att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning.

Marknadsföring i form av kommersiella meddelanden inne på försäljningsställen är också tillåten, under förutsättning att marknadsföringen inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak. Skälet är att sådan marknadsföring från tobaksköparens synpunkt kan fylla en informativ funktion. Det har även ansetts rimligt att inte helt hindra en varumärkeshavare från att utnyttja varumärket. Som exempel anges i förarbetena att neutral information om att man säljer tobaksvaror måste godtas, liksom varu- och prislistor och liknande kommersiella meddelanden som endast fyller funktionen att göra det möjligt för konsumenter att skilja mellan olika tobaksvaror. Vidare tillåts reklamskyltar av måttfull karaktär och diskreta logotyper på exempelvis kyldiskar för snusförpackningar (a. prop. s. 36–37 och 59). Uppvisandet av en tobaksvara anses vara ett kommersiellt meddelande.

Möjligheten att marknadsföra tobaksvaror ska begränsas

En konsekvens av att tobaksförpackningar och deras varumärken förvaras synliga på försäljningsställen är att försäljningsställets kunder inte kan undvika kommersiella meddelanden samt förpackningarnas reklameffekt. Detta gäller oavsett om kunderna är tobakskonsumenter eller inte. Exponering för tobaksvaror i butiker har bl.a. befunnits öka sannolikheten för att vara rökare, att röka fler cigaretter, ökad mottaglighet för rökning samt svårigheter att sluta röka. Även barn och ungdomar, som på grund av 18-årsgränsen inte får köpa tobaksvaror, påverkas av kommersiella meddelanden och de synliga förpackningarnas reklameffekt. Forskningen har kunnat visa att ett marknadsförings- och exponeringsförbud på försäljningsställen kan minska ungdomars exponering för tobaksprodukter och påverka deras uppfattning av tobaks-

Prop. 2017/18:156 märken. Ungdomar som ofta besöker försäljningsställen med en utbredd marknadsföring har upp till dubbelt så stor risk att börja röka jämfört med andra.

Mot denna bakgrund konstaterar utredningen att det finns skäl att införa exponeringsförbud för tobaksvaror i Sverige. Utredningen föreslog därför ett förbud mot att förvara tobaksvaror och förpackningar synliga för kunder och ett förbud mot andra kommersiella meddelanden för tobaksvaror, med undantag för neutrala varu- och prislistor.

Knappt hälften av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag. En stor del av dessa tillstyrker förslaget men efterfrågar ytterligare åtgärder. Till exempel föreslår bland andra *Cancerfonden*, *IOGT-NTO*, *Sveriges Tandläkarförbund*, *Svenska Läkaresällskapet*, *Läkarförbundet*, *Tobaksfakta*, *Yrkesföreningar mot Tobak* och *Läkare mot Tobak* att exponeringsförbudet även ska gälla tobaksrelaterade varor såsom e-cigarettor.

Företrädare för branschen och näringslivet riktar kritik mot utredningens förslag och anser bland annat att förslaget är oproportionerligt och innebär försämrade konsumentinformation. Enligt *Svensk Handel* skulle införandet av ett exponeringsförbud slå hårt mot små butiker, särskilt på landsbygden. Flera instanser så som *Svensk Bensinhandel*, *Svensk Handel*, *Tobaksleverantörsföreningen*, *Svensk dagligvaruhandel* och *Marknadsförbundet* framför att konsekvensanalysen är bristfällig, i synnerhet gällande små butiker. *Svensk dagligvaruhandel* framför att det med anledning av införandet av tobaksproduktdirektivet finns anledning att utvärdera denna lagstiftning innan ytterligare lagstiftning införs.

Utredningen överväger som alternativ till ett exponeringsförbud att som ett första steg ytterligare marknadsföringsrestriktioner endast förbjuda kommersiella meddelanden inne på försäljningsställen och låta möjligheten att exponera tobaksförpackningar vara kvar. Ett argument för en sådan lösning är att konsumenten fortfarande skulle ha större möjligheter att orientera sig när det gäller varuutbud och priser. Den skulle också minska reklameffekten genom att ta bort de mer kvalificerade kommersiella meddelandena på försäljningsställen.

Utredningen anser dock att en sådan lösning inte är tillräcklig för att bidra till avnormaliseringen av tobaksbruket. Exponeringen av tobaksförpackningar på försäljningsställen skulle fortfarande innebära en viss reklameffekt, både för de kunder som redan är tobakskonsumenter och för de kunder som inte använder tobak.

I denna proposition lämnar regeringen flera förslag som kan bidra till ett minskat tobaksbruk. Tillsammans med de förändringar som redan införts i samband med genomförandet av tobaksproduktdirektivet innebär det att en omfattande reglering på tobaksområdet införs på kort tid. Regeringen gör därför bedömningen att det i detta skede är mer lämpligt att införa förbud mot kommersiella meddelanden på försäljningsställen, med undantag för uppvisandet av tobaksförpackningar och varu- och prislistor, samt att behålla kravet på att den tillåtna marknadsföringen inte får vara uppsökande, påträngande eller uppmana till bruk av tobak.

Regeringen bedömer att det för närvarande är en tillräcklig åtgärd för att skydda konsumenter från att exponeras från marknadsföring av tobaksvaror samtidigt som det fortfarande finns möjligheter att orientera sig när det gäller varuutbud och priser. Regeringen avser dock att följa

utvecklingen. Om de föreslagna marknadsföringsbegränsningarna skulle Prop. 2017/18:156
visa sig vara otillräckliga, kan regeringen återkomma i frågan.

Det införs förbud mot vissa kommersiella meddelanden inne på försäljningsställen och förbud mot självbetjäning

Regeringen föreslår alltså att möjligheten att inne på försäljningsställen marknadsföra tobaksvaror genom kommersiella meddelanden tas bort. Undantag gäller för specialbutiker för tobaksvaror, se nedan. Detta innebär att det exempelvis inte får finnas reklamskyltar eller logotyper på kyldiskar för snusförpackningar. Tobaksförpackningar får dock även fortsättningsvis visas upp och förvaras synligt inne på försäljningsställen. Sådan marknadsföring får inte utformas på ett sådant sätt att den är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak. Den nuvarande praxisen vid bedömning av om ett kommersiellt meddelande uppfyller lagens krav är fortfarande tillämplig. Det borde således vara uteslutet att förvara tobaksförpackningarna på ett sätt som drar till sig uppmärksamheten t.ex. genom att förse förvaringsutrymmen med starka färger, ljud eller ljus. Med hänsyn till förslaget om förbud mot självbetjäning, se nedan, torde det vara uteslutet att förvara tobaksvaror någon annanstans i butiken än i anslutning till kassan. I vart fall kan förvaring på en annan plats anses vara uppsökande.

Marknadsföring som endast består i att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning ska även fortsättningsvis vara tillåten. Eftersom undantaget omfattar rent passivt saluhållande (se prop. 1975/76:34 s. 124 och prop. 2004/05/118 s. 33) anser regeringen att det saknas behov av att införa krav på att sådan marknadsföring inte får vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak.

De flesta försäljningsställen förvarar regelmässigt tobaksvaror antingen bakom/ovanför kassan eller i varuautomater. Att kunden själv får hämta cigaretter i butiken och ta med sig dem till kassan, dvs. självbetjäning, är ovanligt. Däremot kan snus förvaras i kylskåp ute i butiken där kunden själv kan plocka snusdosor innan han eller hon har betalat för dessa.

Förbudet mot kommersiella meddelanden för tobaksvaror på försäljningsställen samt begränsningarna av på vilket sätt tobaksförpackningar får visas upp, syftar till att begränsa marknadsföringen av tobaksvaror. En person som uppsöker en vanlig butik, dvs. inte en specialbutik för tobaksvaror, och inte har för avsikt att inhandla tobak ska inte behöva bli utsatt för sådan marknadsföring. Åtgärden är särskilt angelägen för att skydda barn och ungdomar. Som konstateras ovan torde förvaring av tobaksvaror inne i butiken anses vara uppsökande och därmed inte vara ett tillåtet tillhandahållande av tobaksvaror. För att uppnå syftet med de begränsningar vad gäller marknadsföring av tobaksvaror som nu föreslås bör även självbetjäning av tobaksvaror vara förbjudet. De begränsningar som föreslås avseende marknadsföring av tobaksvaror på försäljningsställen kompletteras därför, i enlighet med utredningens förslag, med ett förbud mot självbetjäning av tobaksvaror.

Syftet med ovanstående förslag, dvs. att minska tobakskonsumtionen och avnormalisera bruk av tobaksvaror, gör sig gällande med samma styrka oberoende av på vilket slags försäljningsställe som tobaksförpackningarna exponeras. Begränsningen av marknadsföring i form av kom-

Prop. 2017/18:156 kommersiella meddelanden och förbudet mot självbetjäning ska därför gälla på alla försäljningsställen. Det innebär att bestämmelserna gäller i dagligvarubutiker, kiosker, bensinstationer, barer, restauranger osv. Vidare bör andra försäljningsställen än de traditionella omfattas av förbudet, t.ex. tillfälliga försäljningsställen i samband med konserter, utställningar och festivaler och försäljningsställen vid arenor. Även s.k. tax free-butiker enligt lagen (1999:445) om exportbutiker omfattas av förbudet.

Utredningen föreslår, som en konsekvens av att kravet på pris- och konsumentinformation måste kunna tillgodoses även vid ett exponeringsförbud av tobaksvaror, att kommersiella meddelanden i form av neutrala varu- och prislistor ska vara tillåten marknadsföring på försäljningsställen. Regeringen föreslår att alla kommersiella meddelanden, förutom uppvisandet av tobaksförpackningar, ska vara förbjudna på försäljningsställen. Det skulle innebära att varu- och prislistor också förbjuds (jfr prop. 2004/05:118 s. 59). Beroende på hur försäljaren väljer att förvara tobaksvarorna kan det finnas behov av att kunna tillhandahålla listor där konsumenten får information om vilka varor som säljs och priset på dessa. Ett undantag för sådan marknadsföring ska därför göras i den nya lagen. Inte heller sådan marknadsföring får vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak.

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det är lämpligt att den närmare utformningen av varu- och prislistor regleras i myndighetsföreskrifter. Ett sådant bemyndigande ska därför föras in i lagen.

För att begränsa reklameffekten av exponerade tobaksförpackningar föreslår regeringen att sådana förpackningar samt varu- och prislistor inte ska få placeras så att de är synliga från utsidan av försäljningsstället.

Ett antal remissinstanser har framfört att bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror och förbud mot självbetjäning av tobaksvaror som utredningen föreslår även bör omfatta andra tobaksrelaterade produkter som t.ex. e-cigaretter. Huruvida bestämmelserna i den nya lagen ska omfatta även andra produkter än tobaksvaror kräver ytterligare analyser. Regeringen utesluter dock inte att det framöver kan finnas anledning att se över behovet av att också reglera marknadsföringen av tobaksrelaterade produkter.

Specialbutiker för tobaksvaror undantas från förbudet mot kommersiella meddelanden samt förbudet mot självbetjäning

Med specialbutiker för tobaksvaror avses försäljningsställen där det enbart säljs tobaksvaror och tillhör till sådana varor, se avsnitt 7.3. För specialbutiker är försäljning av tobaksvaror kärnområdet för verksamheten. Den föreslagna begränsningen av möjligheten till marknadsföring av tobaksvaror skulle vara ett större ingrepp för sådana försäljningsställen än för försäljningsställen där andra typer av varor utgör en större del av omsättningen. De kunder som besöker specialbutiker för tobak torde vidare göra det av en egen önskan om att köpa tobaksvaror eller få information om sådana varor. Det är alltså fråga om en annan situation än att i det dagliga mötas av exponerade tobaksförpackningar och tobaksreklam i butiker utan en medveten önskan om det. Det finns därför skäl att undanta specialbutiker för tobak från det föreslagna förbudet mot kommersiella meddelanden.

Regeringen föreslår därför att kommersiella meddelanden för tobaksvaror även fortsättningsvis ska vara tillåtna i specialbutiker för tobak. Inte heller i fortsättningen får sådana kommersiella meddelanden vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak.

Kommersiella meddelanden i specialbutiker ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av försäljningsstället. Specialbutiker kan således inte inrättas i exempelvis förbutiker i stora livsmedelsaffärer eller sådana lokaler i köpcenter där det inte finns väggar som skyddar specialbutiken mot insyn från personer som bara passerar förbi utanför butiken utan att ha för avsikt att besöka den.

Av samma skäl som specialbutiker för tobaksvaror undantas från förbudet mot kommersiella meddelanden ska sådana butiker också vara undantagna från förbudet mot självbetjäning.

Regeringens förslag är förenligt med grundlagarna, Europakonventionen och varumärkesrätten

Regeringen föreslår inget exponeringsförbud. Även i fortsättningen kommer tobaksförpackningar att få förvaras synliga på försäljningsställen. I och med att varumärket får visas behöver därför inte samma övervägningar som utredningen gjort göras när det gäller om åtgärden är förenlig med grundlagarna, Europakonventionen eller varumärkesrätten.

Regeringen föreslår att möjligheten att ha kommersiella meddelanden på försäljningsställen, förutom varu- och prislister och sådana kommersiella meddelanden som finns på förpackningen till en tobaksvara, ska tas bort. Det kan inte uteslutas att vissa kommersiella meddelanden som träffas av förbudet, t.ex. reklamskyltar, ljudmeddelanden eller meddelanden på bildskärmar, kan omfattas av TF eller YGL. Det finns dock möjlighet att i lag förbjuda marknadsföring i form av kommersiella annonser för tobaksvaror i grundlagsskyddade medier, se 1 kap. 9 § TF och 1 kap. 12 § YGL. Det torde enligt regeringens bedömning vara väldigt få kommersiella meddelanden på försäljningsställen som inte också är att betrakta som kommersiella annonser. Regeringen bedömer därför att en utvidgning av marknadsföringsförbudet på nu aktuellt sätt är förenligt med bestämmelserna i TF och YGL. Meddelanden som framställs i medieformer som omfattas av TF eller YGL och som inte uppfyller definitionen av kommersiell annons, är dock även fortsättningsvis tillåtna.

Utöver det skydd för yttrandefriheten som finns i TF och YGL finns bestämmelser om yttrandefrihet i RF och Europakonventionen, vilket framför allt aktualiseras för sådana kommersiella meddelanden som inte omfattas av TF eller YGL. Som framgår av avsnitt 5.3 kan yttrandefriheten enligt RF och Europakonventionen begränsas under vissa förutsättningar, bl.a. om begränsningen föranleds av ett samhälleligt intresse och begränsningen står i proportion till det ändamål som ska tillgodoses. Syftet med att förbjuda andra kommersiella meddelanden än uppvisandet av tobaksförpackningar och varu- och prislister är att minska tobakskonsumtionen. Ändamålet med lagstiftningen är således att skydda folkhälsan. Regeringen anser att inskränkningen i yttrandefriheten står i rimlig proportion till det ändamål som ska tillgodoses med lagstiftningen och gör därför bedömningen att förbudet mot kommersiella meddelanden

Prop. 2017/18:156 är förenligt med RF:s och Europakonventionens bestämmelser om skyddet för yttrandefriheten.

Regeringen finner inte heller att förslagen skulle strida mot bestämmelserna i Europakonventionen eller RF om rätten till egendom eller rätten till näringsfrihet.

Utredningen har bedömt att förslaget om exponeringsförbud är förenligt med varumärkesrätten, vilket *Patent- och registreringsverket* instämmer i. Med hänsyn till att regeringens förslag innebär en mindre inskränkning i möjligheten att marknadsföra tobaksvaror än utredningen föreslog, finner regeringen inte skäl att göra någon annan bedömning än att de nu aktuella förslagen är förenliga med varumärkesrätten.

Marknadsföring av tobaksvaror på internet

Innehållet på webbsidor på internet faller vanligen utanför YGL:s tillämpningsområde. Om webbsidan drivs av någon med utgivningsbevis eller av traditionella medier, kan den dock ha skydd enligt databasregeln i 1 kap. 9 §. YGL är också enligt 1 kap. 6 § tillämplig på webbsändningar.

I betänkandet anges att internet omfattas av det generella marknadsföringsförbudet i 14 § andra stycket tobakslagen, i den mån det inte är fråga om sådana överföringar eller tekniska upptagningar som omfattas av YGL. Vid distansförsäljning, vilken inbegriper försäljning via internet, gäller enligt utredningen som huvudregel marknadsföringsförbud (s. 315 och 468).

Konsumentverket har i sitt remissvar anfört att det inte för verket eller branschen varit uppenbart att det enligt nuvarande lagstiftning skulle råda ett totalt förbud mot marknadsföring av tobaksvaror på internet. Verket anser att lagstiftningen i vart fall torde tillåta marknadsföring som endast består i att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning även på internet. Det är vidare enligt verket tveksamt om skrivningen ”inne på försäljningsställen” helt utesluter webbutiker.

Regeringen konstaterar att det inte är helt tydligt vad som är tillåten marknadsföring för tobaksvaror på internet, utöver i YGL-skyddade medier. Det går dock inte att utläsa vare sig av nuvarande lagtext eller tidigare förarbeten att marknadsföringsbestämmelserna skulle innebära att försäljning av tobaksvaror via internet i praktiken är förbjuden (se prop. 2004/05:118 s. 35). Ett sådant förbud går inte heller att utläsa av direktiv 2003/33/EG som förbjuder reklam avsedd för konsumenter i informationssamhällets tjänster, dvs. varje form av kommersiella meddelanden vars syfte eller direkta eller indirekta verkan är att främja en tobaksvara (se artikel 2 och 3). Det skulle inte heller vara möjligt att utnyttja möjligheten i artikel 18 i tobaksproduktdirektivet att tillåta gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror om det var förbjudet att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning på internet. Att undantaget från marknadsföringsförbudet i 14 § andra stycket 2 tobakslagen även möjliggör marknadsföring på internet som endast består i tillhandahållande av tobaksvaror för försäljning förefaller därför stå klart.

Vad gäller undantaget för kommersiella meddelanden inne på försäljningsställen är rättsläget mer oklart. Att avsikten är att själva exponeringen av tobaksvaran och dess förpackningar ska anses ingå i begreppet

kommersiellt meddelande framgår av prop. 2004/05:118 s. 59. Utredningen anför att undantaget för kommersiella meddelanden på försäljningsställen möjliggör exponering av tobaksförpackningar (s. 285 och 466), vilket inga remissinstanser har invänt mot. Frågan är i stället vad som avses med försäljningsställe.

Begreppet försäljningsställe är inte definierat i något tobaksrättsligt sammanhang och några uttalanden om tolkningen av begreppet finns inte heller i förarbetena till tobakslagen. Regleringen av tillsynsorganisationen i tobakslagen där kommunen ansvarar för tillsyn över bestämmelserna om marknadsföring på eller i anslutning till försäljningsställen talar för att det är ett fysiskt försäljningsställe som avses. Något annat går inte heller att utläsa av förarbetsuttalandena till bestämmelsen om kommersiella meddelanden, se prop. 2004/05:118 s. 36 f. och 59. Frågan har inte varit uppe för prövning i domstol. Marknadsdomstolen prövade i och för sig i MD 2015:13 om kommersiella meddelanden avseende snus på en webbsida uppfyllde kraven i tobakslagen. Några långtgående slutsatser kan dock inte dras av avgörandet eftersom ingen av parterna förde något resonemang om huruvida undantaget för kommersiella meddelanden ska anses vara begränsat till fysiska försäljningsställen eller inte.

Regeringen anser att utformningen av nuvarande lagstiftning, förarbetsuttalanden och bestämmelserna i direktiv 2003/33/EG talar för att marknadsföring av tobaksvaror är tillåten på internet så länge det rör sig om att enbart tillhandahålla varorna för försäljning. Övrig marknadsföring på webbsidor som inte skyddas av YGL torde vara förbjuden. Detta bör klargöras i den nya lagen.

Som framgår av avsnitt 7.3 föreslår regeringen att begreppet försäljningsställe i lagen ska definieras som en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme för detaljhandel, dvs. en fysisk plats. Möjligheten till marknadsföring i form av tillhandahållande av tobaksvaror för försäljning knyts inte till ett försäljningsställe. Sådan marknadsföring är därför tillåten även på internet. Övrig marknadsföring, t.ex. uppvisande av bilder på tobaksvaror och deras förpackningar eller andra kommersiella meddelanden, är förbjuden på internet. Undantag gäller dock för YGL-skyddade webbsidor. För att inte omöjliggöra försäljning av tobaksvaror på internet tillåts dock neutrala varu- och prislistor. Undantaget för specialbutiker för tobaksvaror gäller inte internetförsäljning då även specialbutiker är försäljningsställen.

Försäljning av tobak i varuautomater är fortsatt tillåten

En särskild fråga är hur de begränsningar av marknadsföringen av tobaksvaror som föreslås bör påverka försäljningen av tobak i varuautomater. Den övervägande delen av den försäljning av tobaksvaror som äger rum i varuautomater förefaller i dag ske i de större dagligvarubutikerna. I många av dessa butiker används varuautomater som förutom tobaksvaror även innehåller t.ex. rakblad, saffran och kondomer. På en del automater finns reklam för tobaksvaror. I WHO:s riktlinjer anges att tobaksvaruautomater bör förbjudas eftersom de i sig utgör marknadsföring av tobaksvaror. Det skulle också kunna hävdas att det skulle vara konsekvent att även förbjuda försäljning av tobak i varuautomater om det införs ett förbud mot självbetjäning. Om varuautomater

Prop. 2017/18:156 ska vara tillåtna, kommer varuautomaterna inte få ha kommersiella meddelanden. Däremot får tobaksvarorna vara synliga. Marknadsförings-effekten av sådana automater skulle då enligt regeringens bedömning vara relativt liten. Detta talar för att försäljning ur varuautomater inte bör förbjudas. I den riktningen talar också att det skulle minska omställningskostnaderna för i vart fall vissa av butikerna om försäljningen i varuautomater kan fortsätta.

Regeringen gör därför bedömningen att det inte finns anledning att förbjuda försäljning av tobak i varuautomater. Sådana automater ska därför även fortsättningsvis vara tillåtna men omfattas av de föreslagna marknadsföringsreglerna. Detta innebär att det inte får finnas några kommersiella meddelanden för tobaksvaror på varuautomaterna, däremot får tobaksvarorna i automaten vara synliga.

10 Utvidgat rökförbud

10.1 Fler utomhusmiljöer ska vara rökfria

Regeringens förslag: Rökning ska vara förbjuden:

- på uteserveringar,
- vid entréer till rökfria lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till,
- i områden utomhus som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik,
- på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning, och
- på lekplatser som allmänheten har tillträde till.

Regeringens bedömning: Avvikelse från rökförbudet bör inte vara tillåten för nämnda utomhusområden.

Nuvarande förbud i ordningslagen mot rökning på ett trafikföretags område bör behållas.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens, utredningen föreslår dock att rökförbudet inom kollektivtrafik enligt ordningslagen (1993:1617) ska upphävas.

Remissinstanserna: Knappt hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. Av dessa vill flera remissinstanser, bland andra *Länsstyrelsen i Kronobergs län*, *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, *Länsstyrelsen i Dalarnas län*, *Astma- och allergiförbundet*, *A Non Smoking Generation*, *Cancerfonden*, *Svenska Läkaresällskapet*, *Vårdförbundet*, *Yrkesföreningar mot Tobak*, *RCC i Samverkan* och *Läkare mot tobak*, att förbudet utvidgas till att omfatta ytterligare områden utöver dem som nu föreslås.

Några remissinstanser, däribland *Kammarrätten i Stockholm*, *Varbergs kommun*, *Astma- och allergiförbundet* och *Svenska läkaresällskapet* efterfrågar ett förtydligande av gränsdragningar då vissa platser kan bli svåra att tillämpa lagen på. Även *Åklagarmyndigheten* pekar på tillämpningsproblem.

Ett par instanser, däribland *British American Tobacco, Visita* och *Sveriges advokatsamfund*, avstyrker förslaget. De menar framför allt att ett rökförbud medför risker på uteserveringar, att det saknas vetenskaplig grund för förslaget samt att det är en oproportionerlig detaljreglering.

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslagen om rökförbud på uteserveringar, i områden utomhus som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik och på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning där myndigheten menar att det finns möjlighet att precisera området. Myndigheten avstyrker där- emot förslag om rökförbud vad avser entréer till rökfria lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till samt lekplatser som allmänheten har tillträde till. Myndigheten menar att det tänkta området för rökförbud inte är tillräckligt precist och anser att förslaget behöver utredas ytterligare.

Stockholms läns landsting och *Folkhälsomyndigheten* anser att rök- förbudet inom kollektivtrafiken ska ligga kvar i ordningslagen då rök- förbudet finns av ordnings- och brandsäkerhetsskäl inom kollektiv- trafiken.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det finns skäl att utvidga nuvarande rökförbud till att omfatta vissa allmänna platser utomhus

Den 1 mars 2012 fick *Folkhälsomyndigheten* regeringens uppdrag att utreda och analysera förekomsten av passiv rökning på allmänna platser, i synnerhet där barn vistas, och att lämna förslag på åtgärder för att ytterligare minska den passiva rökningen. *Folkhälsomyndigheten* redovisade resultatet av utredningen den 15 oktober 2014 (Utredning om framtida rökfria miljöer på allmänna platser, i synnerhet där barn vistas, *Folkhälsomyndigheten*, 2014). Myndigheten kom till slutsatsen att det finns goda skäl att, som en del i ett samlat tobaksförebyggande arbete, med legala medel införa rökfria allmänna platser utomhus. Det bedömdes finnas skäl till det när det gäller entréer till byggnader som allmänheten har tillträde till, platser där allmänheten väntar på kollektivtrafik, uteserveringar samt lekplatser, sportanläggningar och arenor utomhus som allmänheten har tillträde till. Utredningen har följt myndighetens förslag.

Flera remissinstanser tillstyrker förslaget om att utvidga nuvarande rökförbud men vill se att förbudet utvidgas till att omfatta ytterligare områden utöver dem som nu föreslås.

Några remissinstanser har invändningar mot förslaget. *Sveriges advokatförbund* menar bland annat att det utgör ett oproportionerligt angrepp på den personliga friheten och integriteten att införa ett utvidgat rökförbud avseende vissa allmänna platser. *BAT* och *Tobaksleverantörsföreningen* menar bland annat att förslaget inte kan motiveras utifrån folkhälsoskäl.

Regeringen konstaterar att det finns ett starkt vetenskapligt stöd för att införandet av rökfria inomhusmiljöer har minskat rökningen och risken för tobaksröksrelaterade sjukdomar. Det får antas att ett rökförbud på allmänna platser utomhus skulle få en motsvarande effekt, även om det vetenskapliga stödet för detta inte är lika starkt som för inomhusmiljöer.

Prop. 2017/18:156 Det är vidare inte ovanligt att personer som är överkänsliga för rök måste undvika att besöka miljöer där rökning tillåts. Barn vars luftvägar är särskilt känsliga bör också så långt som möjligt skyddas från tobaksrök. Även andra som inte röker känner sig ofta besvärade av att utsättas för tobaksrök. Eftersom rökning kan antas begränsa tillgängligheten för personer som inte vill utsättas för tobaksrök framstår det som angeläget att utvidga nuvarande rökförbud till att omfatta även vissa allmänna platser utomhus.

Därtill kommer att en minskning av den sociala exponeringen för rökning är en viktig åtgärd för att avnormalisera rökning. Enligt WHO:s undersökningar är ungdomar särskilt känsliga för visuella signaler och sociala normer. Att införa rökförbud på fler allmänna platser kan bidra till att uppnå målen i regeringens ANDT-strategi att minska tobaksbruket, minska den passiva rökningen samt uppnå målet om ett rökfritt Sverige till år 2025. Åtgärden ligger vidare i linje med WHO:s ramkonvention om tobakskontroll samt EU:s rådsrekommendationer om rökfria miljöer från år 2009.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns skäl att utvidga nuvarande rökförbud till att även omfatta vissa allmänna platser utomhus enligt förslagen nedan. Regeringen gör bedömningen att det för närvarande inte finns skäl att utvidga rökförbudet ytterligare till andra områden än vad som nu föreslås.

Folkhälsomyndigheten har tillstyrkt rökförbud på uteserveringar, områden utomhus som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik och inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning. Myndigheten har dock framfört att förslagen om rökförbud vad avser entréer till rökfria lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till samt lekplatser som allmänheten har tillträde till inte är tillräckligt precisa för att kunna genomföras. *Kammarrätten i Stockholm* anser att det finns anledning att överväga om de delar av förslaget som gäller entréer, områden utomhus för den som reser med inrikes kollektivtrafik och lekplatser (på t.ex. gräsmattor), som inte nödvändigtvis är inhägnade eller annars tydligt avgränsade, kan förtydligas. *Kammarrätten* befarar att förslagen i dessa delar annars kan resultera i praktiska tillämpningssvårigheter såväl för den som ska se till att förbuden efterlevs som för den som har att rätta sig efter dem. Även *Åklagarmyndigheten* pekar på tillämpningsproblemen.

Ett rökförbud på allmän plats måste, för att tillgodose behovet av förutsebarhet och tydlighet, uppfylla vissa krav på precision. Till skillnad från de inomhusmiljöer som i dag omfattas av rökförbud är flera av de nu aktuella utomhusmiljöerna inte nödvändigtvis inhägnade eller annars särskilt markerade. Ett sätt att förekomma eventuella oklarheter beträffande rökförbudets geografiska gränser på sådana platser skulle kunna vara att införa särskilda säkerhets- eller buffertzoner. Så har gjorts i vissa andra länder.

Enligt regeringens mening framstår det som svårt att fastställa enhetliga och ändamålsenliga avstånd. De aktuella rökfria miljöerna kan skilja sig åt avsevärt, både i fråga om storlek och utformning. Ett säkerhetsavstånd skulle dessutom i vissa fall riskera att inkräkta på t.ex. angränsande privatfastigheter. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att både lämpligheten och genomförbarheten av enhetligt fastställda

säkerhetszoner kan ifrågasättas. Regeringen anser därför att rökförbudet ska knytas till särskilda, i möjligaste mån avgränsade geografiska platser eller miljöer. Det innebär att det får accepteras att rökförbudets yttre gränser i vissa fall kommer att vara något oskarpa.

Folkhälsomyndighetens utredning om framtida rökfria miljöer på allmänna platser har visat att det finns ett stöd bland allmänheten för införandet av rökförbud på de platser som nu föreslås. Såsom också konstateras nedan under avsnitt 10.2–10.4, vad gäller frågan om ansvar och möjligheten att ingripa vid överträdelser av rökförbudet, torde det därför i allmänhet vara tillräckligt med information och tillsägelser för att bestämmelserna om rökfria miljöer ska respekteras. Det kan också läggas till att någon straffsanktion inte är kopplad till överträdelser av rökförbudet. Se även nedan angående *Lagrådets* synpunkter på förslaget att införa rökförbud vid vissa entréer.

Rökfria platser utomhus bör regleras i lag

I Sverige finns i dag flera frivilliga initiativ till rökfria miljöer utomhus, till exempel entréer, nöjesparker, sportanläggningar och hållplatser för busstrafik.

Stockholms läns landsting beslutade den 1 januari 2015 om rökförbud på perrongerna till tunnelbanan i Stockholm. Rökförbudet omfattar inte pendeltågsperrongerna eftersom landstinget inte äger pendeltågstationerna. Flera sjukhus har infört rökfria sjukhusområden. Exempelvis införde Sahlgrenska Universitetssjukhuset ett sådant rökförbud den 1 mars 2014. Vidare drev Astma- och Allergiförbundet under åren 2012–2014 projektet ”Vi gillar rökfritt”. Det övergripande målet med projektet, som finansierades av Statens Folkhälsoinstitut, var att skapa fler rökfria uteserveringar på frivillig väg och på sikt också utöka rökförbudet enligt tobakslagen (1993:581).

Erfarenheterna av frivilliga initiativ har varit blandade och det kan finnas svårigheter vad gäller möjlighet att upprätthålla förbuden.

I WHO:s policyrekommendationer för skydd mot tobaksrök anges att det krävs lagstiftning för att skydda människor mot exponering av tobaksrök då frivilliga regleringar anses vara ineffektiva och ge otillräckligt skydd. Samtidigt kan det konstateras att det finns flera exempel på positiva effekter av frivilliga rökförbud, som dessutom har den fördelen att de enklare kan anpassas utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet. Problemen med att upprätthålla det nuvarande rökförbudet på skolgårdar visar också att även effektiviteten av lagreglerade rökförbud på vissa platser kan ifrågasättas.

Oavsett effektiviteten av frivilliga och lagreglerade rökförbud i enskilda fall bedömer regeringen att en lagreglering är ägnad att skapa större enhetlighet och förutsebarhet än frivilliga lösningar. En sådan enhetlighet kan antas öka medvetenheten om gällande rökförbud i vissa miljöer, minska behovet av lokala informationsinsatser och i förlängningen skapa bättre förutsättningar för följsamhet.

Regeringen anser därför att ett utvidgat rökförbud ska regleras i lag. Det hindrar inte att frivilliga initiativ fortfarande kan komplettera den lagreglering som nu föreslås.

I sammanhanget bör det påpekas att det i dag finns möjlighet att avvika från bestämmelserna om rökförbud om det finns särskilda skäl på grund av utrymmets eller områdets beskaffenhet eller användningssätt, eller av omständigheterna i övrigt. Avvikelse från rökförbudet tillåts dock inte för restauranger och andra serveringsställen, se 6 § tredje stycket tobakslagen. Av motiven till tobakslagen framgår att särskilda skäl kan vara relaterade till utrymmets beskaffenhet, såsom att det gäller en lokal med en öppen planlösning med mycket god ventilation eller då krav ställs på avsättning av rökfria områden och det med hänsyn till lokalens ringa storlek m.m. inte framstår som rimligt att kräva sådan avsättning, se prop. 1992/93:185 s. 27.

De skäl som ligger bakom den nuvarande möjligheten att i vissa fall avvika från bestämmelserna om rökförbud kan av naturliga skäl inte anföras till stöd för att utsträcka möjligheten till de nu föreslagna utomhusmiljöerna. Regeringen bedömer att det även i övrigt saknas vägande skäl för en sådan undantagsmöjlighet. Regeringen bedömer alltså att möjligheten att göra avvikelser från rökförbudet inte ska gälla i de nu föreslagna rökfria utomhusmiljöerna.

Uteserveringar

Det är sedan år 2005 förbjudet att röka på restauranger och andra serveringsställen. Undantag gäller dock när servering sker utomhus.

Regeringen föreslår att undantaget tas bort och att samtliga serveringsmiljöer görs rökfria för att ytterligare minska den passiva rökningen.

Enligt det nuvarande regelverket är det möjligt att avsätta särskilda delar av en serveringsmiljö för rökning. För sådana röktrum i restauranglokaler uppställs särskilda krav på utformning och ventilation, se 5 § tobaksförordningen (2001:312). Regeringen föreslår inte några ändringar vad gäller möjligheten att inrätta särskilda röktrum inne i serveringsmiljöer. Det kan dock diskuteras om det på motsvarande sätt bör vara möjligt att tillåta rökning på särskilda delar av en uteservering. Som argument för en sådan lösning kan anföras risken för ordningsstörningar när gäster – i synnerhet berusade sådana – samlas utanför en restaurang för att röka. Motsvarande argument framfördes under det lagstiftningsarbete som mynnade ut i den nuvarande regleringen och risken för ordningsstörningar framhölls som ett skäl för att tillåta rökning i särskilt avgränsade utrymmen. Under lagstiftningsärendet påtalade regeringen då att för de restauranger och andra serveringsställen som av utrymmesskäl inte hade möjlighet att avsätta separata röktrum kunde möjligheten att röka utanför lokalen utnyttjas. Så kunde enligt regeringen bli aktuellt för serveringsställen med begränsad yta och ett förhållandevis begränsat antal gäster. Risken för ordningsstörningar utanför dessa ställen förväntades därför bli begränsad (prop. 2003/04:65 s. 22).

Några remissinstanser, bland andra *BAT*, *Visita* och *Sveriges advokatsamfund*, är kritiska till förslaget på rökförbud på uteserveringar. *Visita* menar bland annat att det krävs tungt vägande och övertygande skäl för att införa en lagstiftning som belastar företagen på det sätt som ett införande av rökförbud på uteserveringar skulle göra och att utredningen inte visar belegg som övertygar om att införandet av ett rökförbud på

uteserveringar skulle ha några positiva effekter ur hälsosynpunkt. Vidare anser Visita att det finns en uppenbar risk för uppkomst av trängsel, bristande framkomlighet och tillgänglighet samt ordning och nedskräpning om gäster från restauranger ska hänvisas ut på trottoaren för att röka.

Erfarenheterna av rökfria serveringar är i princip genomgående positiva. I en Temo-undersökning som dåvarande Statens Folkhälsoinstitut lät genomföra några månader efter införandet av rökfria restauranger ställde sig 90 procent av de tillfrågade – och 80 procent av de tillfrågade rökarna – positiva till rökförbudet. Undersökningen visade också att förbudet respekterades i stor utsträckning och att besöksfrekvensen inte hade påverkats negativt av rökförbudet, snarare tvärtom.⁶ Flera senare undersökningar visar på positiva erfarenheter av rökförbudet på serveringar inomhus, både när det gäller restaurangernas lönsamhet, arbetsmiljön för personalen och miljön för gästerna. *Hotell- och restaurangfacket* framhåller i remissvar alla arbetstagares rätt till ett lagligt skydd mot exponering av tobaksrök. Sedan rökförbudet på restauranger infördes har anställda fått en betydligt förbättrad inomhusmiljö och både serviceprofessionen och gäster har uppskattat den förbättrade inomhusluften. Hotell- och restaurangfacket menar att det därför är viktigt att gå vidare med ett utökat rökförbud.

Möjligheten för restauranger att inrätta rökrum kvarstår, liksom möjligheten för gäster att röka utanför serveringsområdet. Det finns därför inte skäl att också tillåta inrättandet av särskilda rökrområden på uteserveringar. Eftersom det i en utomhusmiljö dessutom rimligen är mycket svårt att genom utformning eller ventilation säkerställa att tobaksrök inte sprider sig till serveringsstället, skulle ett sådant undantag också riskera att undergräva ett av huvudsyftena med rökförbudet – att skydda gäster och personal från exponering för tobaksrök.

Det är enligt regeringen inte möjligt att lagstiftningsvägen genom inrättandet av rökfria miljöer lösa alla de situationer där konflikter kan uppstå mellan dem som önskar röka och dem som blir besvärade av röken. Även om ambitionen är att åstadkomma helt rökfria serveringsställen är det i praktiken endast möjligt att genom rökförbud reducera röken på sådana platser. Ett rökförbud på uteserveringar kan av naturliga skäl inte garantera att gäster och personal inte exponeras för rök som kommer från rökning utanför serveringsstället.

Mot denna bakgrund anser regeringen att övervägande skäl talar för att alla serveringsmiljöer ska vara rökfria. Undantaget i lagen för utomhusmiljöer tas därför bort. Någon möjlighet att inrätta särskilda rökrområden på uteserveringar föreslås inte.

Entréer till rökfria lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till

För närvarande råder rökförbud i ett antal uppräknade lokaler och andra utrymmen. Begreppet ”utrymme” är vidsträckt. Det används i tobaks-

⁶ Temoundersökning genomförd genom 1 000 telefonintervjuer under perioden den 28 november till och med den 8 december 2005.

Prop. 2017/18:156 lagen som samlingsbeteckning och inkluderar såväl lokaler som andra inomhusutrymmen. Samtliga i 2 § 1–6 tobakslagen uppräknade lokaler och utrymmen är sådana som allmänheten normalt sett har tillträde till, dvs. lokaler och utrymmen som är öppna för allmänheten. Därutöver finns i 2 § 7 en bestämmelse som innebär att även andra lokaler än sådana som avses i 1–6 ska vara rökfria under förutsättning att allmänheten har tillträde till lokalerna. För tillämpningen av bestämmelsen saknar det betydelse om det är ett offentligt organ eller en person, fysisk eller juridisk, som disponerar eller äger lokalen.

Lagrådet avstyrker förslaget till rökförbud vid entréer i den utformning som förslaget har i lagrådsremissen. Lagrådet konstaterar att förslaget om utvidgat rökförbud i vissa fall tar sikte på områden som inte har preciserats på det sätt som är fallet för dagens förbud. De problem som i detta avseende kan uppstå framträder med särskild tydlighet när det gäller ansvaret för att upprätthålla rökförbudet vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till. Ett viktigt skäl till förslaget torde vara att få bort rökningen från entréer till bl.a. restauranger och krogar. Att i sådana miljöer upprätthålla rökförbudet för den som driver verksamheten kan enligt Lagrådet många gånger vara en svår och riskfylld uppgift, inte minst i ljuset av att gränserna för förbudets närmare omfattning i regel torde vara oklara. Regleringen av ansvaret bygger på att det är den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område som ska se till att förbudet följs. När det gäller upprätthållandet av ett rökförbud vid entréer handlar det inte sällan om områden som den ansvarige inte disponerar över. Det torde i stället många gånger vara fråga om trottoarer och gator. Men det kan också vara privat mark som ägs av någon annan. Det framstår enligt Lagrådet från principiella utgångspunkter som mycket tveksamt att på det sätt som föreslås ålägga enskilda ett ansvar för att upprätthålla lagregler på platser som de inte äger eller på annan grund disponerar över. Ansvaret för att ordningen upprätthålls på allmänt tillgängliga platser är i grunden en uppgift för polisen.

Regeringen konstaterar inledningsvis att förbud mot rökning vid entréer till lokaler och utrymmen ökar tillgängligheten för personer som inte bör eller vill utsättas för tobaksrök eller rök eller utsläpp från andra produkter. Ett sådant förbud kan också bidra till att avnormalisera rökning. Det är – utifrån syftet med ett utvidgat förbud – naturligt att begränsa utvidgningen av rökförbudet till att gälla endast sådana entréer dit allmänheten har tillträde.

Regeringen instämmer i att ett rökförbud som innebär att ansvar åläggs enskilda måste vara tydligt utformat. Ett sätt kan vara att införa säkerhets- eller buffertzoner inom vilka rökförbud gäller. Som anges ovan anser dock regeringen att det är svårt att på förhand fastställa enhetliga och ändamålsenliga regler kring detta. I stället anser regeringen att kommunen vid sin tillsyn i varje enskilt fall får bedöma hur långt det rökfria området vid en entré sträcker sig och ha en kommunikation kring detta med den som ansvarar för att upprätthålla rökförbudet. Utgångspunkten vid en sådan bedömning måste vara syftet med bestämmelsen, framför allt att skydda barn och andra känsliga personer. Det ska vara möjligt för t.ex. allergiker att ta sig in i och ut ur en lokal eller ett

utrymme där det råder rökförbud utan att exponeras för tobaksrök eller rök eller utsläpp från andra produkter. I normalfallet bör rökförbudet därför gälla i vart fall inom ett par meters avstånd från entrén. Det rökfria området måste vara så pass stort att tobaksrök eller rök eller utsläpp från andra produkter inte kommer in i lokaler eller utrymmen där det råder rökförbud. Regeringen bedömer att det utifrån dessa utgångspunkter i de allra flesta fall kommer att vara tydligt var rökning kan ske utan att andra som passerar entrén besväras. Området där det råder rökförbud får därför anses kunna preciseras på ett godtagbart sätt.

Det som Lagrådet i huvudsak invänder emot är att den som äger eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet innanför entrén är ansvarig för att rökförbudet upprätthålls. För bemötande av denna synpunkt, se avsnitt 10.2 nedan.

Platser utomhus som är avsedda att användas av den som reser med kollektivtrafik

I dag råder enligt tobakslagen rökförbud i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med på färdmedel i inrikes kollektivtrafik. Regeringen föreslår att förbudet utvidgas till att omfatta motsvarande områden utomhus. Syftet är att alla ska kunna utnyttja kollektivtrafiken utan att besväras av rökning. Rökning kan antas begränsa tillgängligheten för personer som t.ex. inte vill utsättas för tobaksrök. Regeringen anser därför att det är angeläget att rökförbudet gäller såväl utomhusområden i anslutning till av- och påstigning, t.ex. busshållplatser, perronger och taxizoner, som andra utomhusområden som är avsedda för resenärer, t.ex. biljettområden och gångbanor i anslutning till spårområden.

Regeringen är medveten om att det inte alltid kommer att vara möjligt att knyta rökförbudet till särskild avgränsade geografiska platser eller miljöer. Det innebär att det får accepteras att rökförbudets yttre gränser i vissa fall kommer att vara något oskarpa. Under förutsättning att rökförbudet kommuniceras på ett tydligt sätt bör emellertid detta förhållande inte få några egentliga konsekvenser i fråga om förutsättningarna för att följa förbudet. Som anges ovan torde det i allmänhet torde vara tillräckligt med information och tillsägelser för att bestämmelserna om rökfria miljöer ska respekteras. Någon straffsanktion är inte kopplad till överträdelse av rökförbudet.

I 4 kap. 6 § 2 ordningslagen finns en bestämmelse om förbud mot att röka tobak inom ett trafikföretags område som är beläget inomhus eller under jord och på andra färdmedel än som ingår i taxitrafik. Bestämmelsens tillämpningsområde överlappar enligt utredningen i stor utsträckning bestämmelserna om rökfria miljöer i tobakslagen. Nuvarande rökförbud i tobakslagen omfattar t.ex. väntsalar, biljetthallar, korridorer och hissar. Även exempelvis tunnelbaneperronger insprängda i ett bergrum hör dit. Detta innebär att de delar av ett trafikföretags område som är belägna inomhus eller under jord omfattas av rökförbudet i 2 § 4 tobakslagen i den mån dessa områden är avsedda för resande. Många andra delar, t.ex. lokstallar och bussgarage, torde i stället omfattas av tobakslagens regler om rökfri arbetsmiljö. Mot denna bakgrund anser utredningen att rökförbudet i ordningslagen är överflödigt.

Syftena bakom rökförbudet i ordningslagen respektive tobakslagen skiljer sig emellertid åt. Reglerna om rökfria miljöer i tobakslagen syftar till att motverka de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och exponering för tobaksrök. Rökförbudet i 4 kap. 6 § 2 ordningslagen syftar i stället till att upprätthålla ordning och säkerhet inom kollektivtrafiken. Det innebär att även ingripandemöjligheterna skiljer sig åt mellan de olika lagarna. Det i ordningslagen intagna rökförbudet är, till skillnad från rökförbudet i tobakslagen, straffsanktionerat. Det kan därför diskuteras om det, trots de till stora delar överlappande regelverken, finns anledning att utifrån ordnings- och säkerhetsskäl behålla rökförbudet i ordningslagen.

Stockholms läns landsting och *Folkhälsomyndigheten* anser att rökförbudet bör finnas kvar i ordningslagen då förbudet i lagen finns av ordnings- och brandsäkerhetsskäl. Stockholms läns landsting framför bland annat att regleringen i ordningslagen är straffsanktionerad, vilket innebär att den som bryter mot reglerna kan dömas till penningböter, något som enligt Stockholms läns landsting är angeläget mot bakgrund av lagens syfte.

Med hänsyn till att syftet bakom rökförbudet i ordningslagen respektive tobakslagen skiljer sig åt bedömer regeringen, till skillnad från utredningen, att det av ordnings- och säkerhetsskäl finns anledning att behålla bestämmelsen om rökförbud i ordningslagen.

Idrottsanläggningar utomhus

Regeringen föreslår att det ska råda rökförbud på inhägnade platser utomhus som är huvudsakligen avsedda för idrottsutövning. Begreppet ”idrottsanläggning” förekommer t.ex. i 5 kap. 2 § ordningslagen och 1 § lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. I dessa bestämmelser definieras en idrottsanläggning som ”en inhägnad plats huvudsakligen avsedd för idrottsutövning”. Definitionen förefaller överensstämna väl med vad som i vardagligt tal ofta benämns som arena eller stadion, dvs. utomhusanläggningar huvudsakligen avsedda för olika idrotts- och nöjesarrangemang.

Den närmare preciseringen av begreppet idrottsanläggning bör ske utifrån den definition av begreppet som görs i nämnda lagar. Samtidigt är den definitionen mycket vid och det är tveksamt om ett förbud är ändamålsenligt eller behövligt för alla anläggningar som faller inom definitionen. Genom att uppställa ett krav på att idrottsplatsen ska vara inhägnad knyts förbudet till tydligt avgränsade geografiska platser. Samtidigt kan det konstateras att lösningen innebär en viss begränsning av rökförbudets räckvidd, eftersom förbudet inte kommer att träffa friluftsområden eller motions- och idrottsanläggningar som inte är inhägnade. Många sådana platser torde dock ofta vara större till ytan och möjligheten att förflytta sig inom området är inte lika begränsad som på t.ex. en läktare. Rent generellt gör sig alltså de ovan nämnda motiven bakom ett rökförbud på idrottsanläggningar inte gällande med samma styrka på sådana platser. Det kan dock på ett mer principiellt plan argumenteras för att utomhusmiljöer avsedda för aktiviteter som främjar hälsa och välmående – och som ofta besöks av barn och ungdomar – bör vara rökfria i sin helhet. Med ett sådant resonemang skulle rökförbudet emellertid bli mycket

vidsträckt och till exempel omfatta friluftsområden, löpar- och vandrings-spår och golfbanor. Avgränsningen blir otydligare och kan skapa gränsdragningsproblem. Regeringen anser också att en alltför vidsträckt definition av de rökfria miljöerna i detta avseende skulle medföra svårigheter att förena rökförbudet med nödvändiga ansvars- och tillsynsbestämmelser. En sådan lösning skulle riskera att underminera de positiva effekter som ett rökförbud kan antas få.

Rökförbud ska införas på lekplatser som allmänheten har tillträde till

Regeringen föreslår att det ska införas rökförbud på lekplatser som allmänheten har tillträde till. När det gäller lekplatser så anser regeringen att det är en viktig plats att göra rökfri eftersom sådana platser är avsedda för barn.

Det finns ingen legaldefinition av begreppet lekplats. Begreppet förekommer dock t.ex. i 8 kap. 15 § plan- och bygglagen (2010:900) där det föreskrivs vissa krav på utformning och underhåll av lekplatser och fasta anordningar på lekplatser. Utifrån de krav som uppställs i plan- och bygglagen förefaller begreppet lekplats närmast syfta på ett för lek avsett och iordninggjort område med lekredskap, t.ex. gungor och rutschkanor. En sådan definition torde under alla förhållanden överensstämma väl med den gängse uppfattningen om vad en lekplats är och erbjuder därför en ändamålsenlig beskrivning av rökförbudets tilltänkta räckvidd i detta avseende. Rökförbudet bör begränsa sig till sådana lekplatser som allmänheten har tillträde till.

I de fall en lekplats som allmänheten har tillgång till inte är tydligt avgränsad måste bedömningen av rökförbudets räckvidd göras i varje enskilt fall utifrån syftet med bestämmelsen. En plats som är inrättad för barns lek måste kunna användas av barn utan att de riskerar att besväras av t.ex. tobaksrök eller på annat sätt uppfatta att någon röker.

10.2 Ansvariga för att upprätthålla rökförbudet

Regeringens förslag: Den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över ett område utomhus som omfattas av rökförbud ska ansvara för att rökförbudet upprätthålls.

När det gäller entréer till lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till ska den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet ansvara för att rökförbudet vid sådana entréer upprätthålls.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Knappt hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Folkhälsomyndigheten* har framfört att det kan finns svårigheter att utpeka en ansvarig för flera av de föreslagna platser som föreslås bli rökfria.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 7 § tobakslagen är det den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område utomhus som omfattas av ett föreskrivet rökförbud som svarar för att bestämmelserna följs. Samma princip bör

Prop. 2017/18:156 gälla i fråga om de nu aktuella utomhusmiljöerna. Det borde därför som regel inte råda några tvivel om vem som ansvarar för att rökförbudet upprätthålls på uteserveringar och idrottsanläggningar.

Folkhälsomyndigheten menar att det kan finnas svårigheter att avgränsa och utpeka en ansvarig för de rökförbud som föreslås gälla för entréer till lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till samt allmänna lekplatser.

Regeringen konstaterar att utrymmen avsedda för kollektivtrafik utomhus och de flesta lekplatser som allmänheten har tillträde till i stor utsträckning är belägna på kommunal mark. Det förefaller i de fallen vara svårt att hålla någon annan än kommunen ansvarig för att rökförbudet upprätthålls där. Även om rökförbudets yttre gränser i vissa fall kommer att vara något oskarpa torde det i allmänhet inte heller innebära några svårigheter att fastställa rökförbudets tilltänkta räckvidd, och tillhörande ansvar, i detta avseende, se avsnitt 10.1 ovan.

Som anges i avsnitt 10.1 avstyrker *Lagrådet* förslaget till rökförbud vid entréer. För att den föreslagna skyldigheten att upprätthålla rökförbudet ska kunna föreskrivas anser *Lagrådet* att det måste vara möjligt för den ansvarige att i rimlig grad få klart för sig var gränserna går för det rökförbud som ska upprätthållas. Detta gäller särskilt som den ansvarige inom ramen för den tillsyn som utövas enligt lagen kan bli föremål för olika förelägganden och också drabbas av viten om föreläggandena inte följs. *Lagrådet* anför att det från principiella utgångspunkter framstår som mycket tveksamt att på det sätt som föreslås ålägga enskilda ett ansvar för att upprätthålla lagregler på platser som de inte äger eller på annan grund disponerar över. Ansvaret för att ordningen upprätthålls på allmänt tillgängliga platser är enligt *Lagrådet* i grunden en uppgift för *Polismyndigheten*.

Regeringen konstaterar i avsnitt 10.1 att räckvidden av rökförbudet vid entréer till lokaler och utrymmen som allmänheten har tillträde till inte bör avgränsas geografiskt. Regeringen bedömer att det i de allra flesta fall kommer vara tydligt på vilket avstånd från entrén som rökning kan ske för att syftet med rökförbudet ska uppfyllas. När det gäller entréer till lokaler som allmänheten har tillträde till måste det dock övervägas vem som bör ha ansvaret för att rökförbudet upprätthålls. Området utanför entrén kan ägas av någon annan än den som äger eller disponerar över lokalen innanför entrén. Ofta rör det sig om kommunal mark men det kan också vara en privat markägare.

Utgångspunkten för regeringens förslag är att ansvaret för att upprätthålla rökförbudet ska ligga på den som har praktiska möjligheter att ta detta ansvar. Den som äger eller disponerar en lokal eller ett utrymme där det råder rökförbud befinner sig ofta själv där eller har anställda på plats, och har därför möjlighet att direkt ingripa i fall rökning sker vid entrén. Denne har också ett intresse av att rökning inte sker vid entrén, inte minst för att rökförbudet inne i lokalen eller utrymmet ska kunna upprätthållas. Det finns vidare redan i dag en möjlighet att i vissa fall utvidga ansvaret för fastighetsägare till att omfatta områden i anslutning till fastigheten, se 3 § lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning där kommunen kan ålägga en fastighetsinnehavare att utföra bl.a. renhållnings- och snöröjningsåtgärder på t.ex. gångbanor utanför

fastigheten. Regeringen anser att det är lämpligt att ha en liknande ansvarsfördelning vad gäller upprätthållandet av rökförbudet vid entréer.

Till skillnad från vad som gäller enligt 14 § lagen med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning finns inte någon straffrättslig sanktion för den som inte tar sitt ansvar för att upprätthålla rökförbudet. Däremot kan kommunen meddela ett föreläggande förenat med vite riktat mot en ansvarig som inte vidtar tillräckliga åtgärder för att rökförbudet ska kunna upprätthållas. Vite får dock inte föreläggas om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet, se 2 § lagen (1985:206) om viten.

Det är kommunen som i varje enskilt fall ska bedöma om ett föreläggande med vite är en lämplig tillsynsåtgärd. Utgångspunkten är att det vid tillsynen i första hand ska eftersträvas att rättelse sker frivilligt. Förelägganden bör komma i fråga först om frivillig rättelse inte sker, om det är uppenbart att så inte kommer att ske eller om saken brådskar (se prop. 1992/93:185 s. 43 f.). Vid vitesföreläggande måste kommunen ta hänsyn till adressatens faktiska och rättsliga möjligheter att följa föreläggandet. Eftersom de yttre gränserna för rökförbudet vid entréer inte är lagfästa och den ansvarige kan behöva vidta åtgärder på någon annans mark för att upprätthålla rökförbudet, bör det endast i undantagsfall blir aktuellt att förena ett föreläggande med vite. Det skulle t.ex. kunna handla om att omgivningen påtagligt besväras av den rökning som sker vid entrén och adressaten trots upprepade förelägganden inte vidtagit tillräckliga åtgärder, eller att adressaten uttryckt att denne inte tänker följa ett föreläggande.

Regeringen finner mot denna bakgrund att det är godtagbart att ålägga den som äger eller på annan grund disponerar över en rökfri lokal eller ett utrymme ansvar för att upprätthålla rökförbudet vid entrén, oavsett om någon annan äger eller disponerar området utanför entrén.

Om utrymmet närmast innanför entrén inte angränsar till en lokal eller ett utrymme för vilken ansvar kan framställas, ska ansvaret ligga på den som äger eller på annat sätt disponerar över byggnaden. För en entré till exempelvis ett köpcentrum eller ett kontorskomplex som inrymmer flera olika affärsrörelser eller verksamheter torde sålunda ansvaret normalt ligga på fastighetsägaren.

10.3 Krav på den som ansvarar för rökförbudet

Regeringens förslag: Den som ansvarar för att rökförbudet upprätthålls ska genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Knappt hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. Ett par av dessa, såsom *Länsstyrelsen Stockholm*, *Dalarnas läns landsting* och *Astma- och allergiförbundet*, framhåller behovet av informationskampanjer och att tillräckliga resurser måste avsättas.

Skälen för regeringens förslag: I 7 § tobakslagen anges vem som är ansvarig för att reglerna om rökförbud upprätthålls, men av lagen går det inte att utläsa innebörden av detta ansvar. I förarbetena till bestämmelsen

Prop. 2017/18:156 uttalas att det åligger den ansvarige att tydligt markera var rökning är respektive inte är tillåten och att detta kan ske genom skyltning. Vidare anges att den ansvarige, eller företrädare för denne, också måste övervaka att reglerna inte överträds och vid behov ingripa med information och tillsägelser (prop. 1992/93:185 s. 56).

Regeringen anser att det i lag ska anges vad ansvaret inbegriper. Det innebär att det i den nya lagen ska införas en bestämmelse som ålägger den ansvarige att genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser.

Bestämmelsen ska omfatta samtliga rökfria lokaler och miljöer. Samtidigt måste det beaktas att vissa utomhusmiljöer som nu föreslås bli rökfria, till skillnad från lokaler, inte alltid är tydligt avgränsade. I vissa fall torde det inte ens vara möjligt att på objektiva grunder göra en sådan avgränsning, i vart fall inte med någon precision. Det framstår mot den bakgrunden inte som rimligt att kräva att den ansvarige tydligt ska markera var rökning inte är tillåten. Däremot bör det åligga den ansvarige att på ett tydligt sätt informera om rökförbudet genom skyltning. Exempelvis måste befintliga askkoppar inom det rökfria området och markerade områden där rökning tidigare varit tillåten tas bort.

Regeringen anser att det framstår som befogat att den ansvarige vid behov, t.ex. efter påpekanden om regelmässiga överträdelser av rökförbudet, ingriper med information och tillsägelser. Någon allmän skyldighet för den ansvarige att informera om var rökning kan ske bör däremot inte finnas.

Bestämmelsen, som bör vara tillämplig oavsett om ansvaret avser en inomhus- eller utomhusmiljö, är inte avsedd att vare sig inskränka eller utvidga det ansvar som gäller för de i dag rökfria miljöerna.

10.4 Ingripandemöjligheter vid överträdelse av rökförbudet

Regeringens förslag: Möjligheten att avvisa en person som trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten ska gälla samtliga rökfria miljöer.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Knappt hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Folkhälsomyndigheten* avstyrker förslaget om att införa en möjlighet att avvisa någon som trots tillsägelse röker i en rökfri utomhusmiljö. Myndigheten anser att rätten att genomföra den typen av åtgärd utomhus bör vara exklusivt förbehållen polisman eller ordningsvakter.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 7 § andra stycket tobakslagen får en person som trots tillsägelse röker där rökning är förbjuden, avvisas. Vid införandet av den bestämmelsen konstaterades det att det i allmänhet torde vara tillräckligt med information och tillsägelser för att bestämmelserna om rökfria miljöer ska respekteras men att det även ska finnas en möjlighet att avvisa en person som röker. Vidare sägs att avvisning inte torde behöva komma i fråga så ofta och när så måste ske torde det

vanligen fungera utan att polis behöver tillkallas. Skulle det bli aktuellt med ett polisingripande kan det också antas att situationen ofta är sådan att ett ingripande ändå skulle ha skett av andra skäl (prop. 1992/93:185 s. 44).

Det finns ingen anledning att anta att förhållandena skulle vara annorlunda för de nya miljöer som nu föreslås bli rökfria. Samtidigt är det viktigt att det finns förutsättningar för att upprätthålla rökförbudet. Rätten för den som ansvarar för området att avvisa en person som trots tillsägelser röker där rökning är förbjuden bör därför även finnas för utomhusmiljöer.

Tobakslagen innehåller däremot inte någon uttrycklig möjlighet att avlägsna en person som bryter mot ett rökförbud. Rätten att avlägsna någon från allmänna utomhusplatser är förbehållen polismän och ordningsvakter. För att ge den ansvarige bättre möjligheter att upprätthålla ett rökförbud, skulle denne kunna ges befogenhet att även avlägsna personer som efter tillsägelse bryter mot förbudet. Det finns emellertid betänkligheter mot att ge någon annan än polismän och ordningsvakter rätt att ingripa på allmän plats utomhus. Detta särskilt eftersom det handlar om att den som bryter mot rökförbudet endast behöver flytta sig några meter bort från platsen. Någon rätt för den ansvarige att avlägsna personer som efter tillsägelse bryter mot förbudet föreslås därför inte.

10.5 Rökförbudet ska omfatta användningen av andra produkter än tobaksvaror

Regeringens förslag: Med rökning ska vid tillämpningen av bestämmelserna om rökförbud avses

1. rökning av tobak,
2. inhalering efter förångning eller annan upphettning av tobak,
3. användning av e-cigarett,
4. rökning av örtprodukter för rökning, och
5. användning av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Knappt hälften av remissinstanserna tillstyrker förslaget. Några instanser, däribland *BAT*, *JTI Sweden*, *Visita* och *Sveriges advokatsamfund*, avstyrker förslaget. De menar bland annat att förslaget inte kan motiveras utifrån folkhälsoskäl. *JTI Sweden* och *Vape Sweden* menar att det inte finns skäl att inkludera e-cigarett i förbudet.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1 § tobakslagen omfattar den lagen bruk av tobak och exponering för tobaksrök. Nuvarande reglering om rökfria miljöer omfattar endast rökning av tobak. Regeringen ser ett behov av att begränsa rökning och liknande användning även av tobaksrelaterade produkter, såsom exempelvis e-cigarett och örtprodukter för rökning. Detta är ett viktigt led i att avnormalisera rökning.

Örtprodukter för rökning innehåller med nödvändighet organiskt material, eftersom produkterna enligt tobaksproduktdirektivets definition utgörs av växter, örter eller frukter. Rök från förbränning av organiskt material innehåller hälsofarliga ämnen, t.ex. kolmonoxid som ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar. Det kan också bildas cancerframkallande ämnen vid förbränning av organiskt material. Från de få studier som finns gällande örtcigaretter och liknande produkter framgår att de ämnen som frigörs vid förbränning är jämförbara med tobakscigaretter. Förbränningen av dessa produkter innebär alltså hälsorisker som liknar dem för traditionella fabrikstillverkade cigaretter, även om de inte har samma beroendeframkallande egenskaper och inte innehåller tobak. Exponering för röken är alltså förknippad med hälsorisker och olägenheter.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det ska vara förbjudet att röka örtprodukter för rökning i de rökfria miljöerna.

E-cigaretter

Det är i stor utsträckning oklart exakt vad e-cigaretter innehåller. Forskningen om e-cigaretter är fortfarande i inledningsskedet och det finns endast ett fåtal studier om vilka hälsorisker som rökning av e-cigaretter kan medföra. E-cigaretter marknadsförs bl.a. som en metod för att sluta röka eller minska konsumtionen samt för användning på platser där rökning är förbjuden.

E-cigaretten avger en form av ånga som kan irritera luftvägarna hos andra människor, men man vet ännu inte hur farlig den är. Folkhälsomyndigheten rekommenderar att rökfria miljöer hålls fria även från e-cigaretrök. Myndigheten framhåller bland annat att det är svårt att avgöra om en e-cigarett innehåller tobak eller inte och att det finns en risk för att de rökfria miljöerna luckras upp om exempelvis e-cigaretter tillåts där. En allmän acceptans av rökning på offentliga platser kommer också troligen att medföra en ökning av antalet användare av denna typ av produkter. Även WHO:s rekommendation om e-cigaretrökning är att låta e-cigaretter omfattas av rådande tobaksrökningsförbud. Skälen för detta är att omgivande personer rimligen bör kunna förvänta sig inte bara en minskad risk i jämförelse med exponering för tobaksrök; de bör rimligen kunna förvänta sig att de inte utsätts för någon förhöjd risk alls till följd av utsläpp från någon produkt i den luft som de andas in.

Det råder oklarheter beträffande skadligheten av den ånga som e-cigaretter avger. Utifrån denna osäkerhet kan man argumentera för att det saknas tillräckligt stöd för att utifrån ett hälsoperspektiv förbjuda användningen av dessa produkter på vissa platser. I den riktningen går flera remissvar, bland annat från olika tillverkare samt *Sveriges advokatsamfund*. Det går å andra sidan att argumentera för att en försiktighetsprincip bör tillämpas och användningen av e-cigaretter på vissa platser bör begränsas så länge det saknas klara belägg för att ångan från sådana produkter inte medför några hälsomässiga risker för personer i omgivningen som utsätts för sådan ånga.

Vidare syftar rökförbudet inte bara till att minimera risker för att utsättas för passiv rökning. Ett annat syfte är att undanta vissa platser från det rökande beteendet, för att på så sätt inte locka eller fresta till rökning.

E-cigarett är en produkt som efterliknar det rökande beteendet både genom anordningens utformning och på grund av ångutsläppen, som kan liknas vid rök. Det finns även tydliga tecken på att e-cigarett som företeelse attraherar unga personer i stor utsträckning. Det är därför angeläget att rökförbudet även omfattar produkter vars användning tydligt påminner om rökning.

Av denna anledning föreslås att rökförbudet även ska omfatta användning av e-cigarett. Liknande förslag har lagts fram i Danmark, Finland och Norge.

Andra produkter

Det kommer hela tiden ut nya produkter på marknaden vars användningsändamål motsvarar tobaksprodukternas, särskilt produkter som inte innehåller egentlig tobak men som till användningssättet motsvarar rökning av tobak. Ett exempel är e-cigarett som inte innehåller nikotin och därför inte faller under lagens definition för elektronisk cigarett. I sammanhanget kan också nämnas vattenpipsrökning av en mineralmassa bestående av mikroskopiska stenar, smaksatta på olika sätt. När stenarna hettas upp med hjälp av glödande kol, precis som vid annan vattenpipsrökning, avger de vad som ser ut som rök men som, enligt producenterna, i huvudsak är vattenånga. Oavsett vad ”röken” faktiskt innehåller kan det konstateras att det i vart fall inte är fråga om rök i egentlig mening, eftersom det inte sker någon förbränning av organiskt material.

Det finns också e-cigarettliknande anordningar som innehåller tobak, men som vid användningen aldrig når förbränningspunkten utan endast värmer tobaken på elektronisk väg och på så sätt avger inhalerbara partiklar. Dessa s.k. ”heat-not-burn”-produkter marknadsförs av flera stora tobaksbolag under olika produktnamn.

Användning av ovan angivna produkter i rökfria miljöer skulle, på motsvarande sätt som för e-cigarett, medföra svårigheter att upprätthålla rökförbudet. Regeringen föreslår därför att rökförbudet utsträcks till att omfatta även bruk av sådana produkter.

När det gäller frågan om vilka lokaler, utrymmen eller platser utomhus som bör omfattas av ett sådant förbud finns ingen anledning att frångå vad som i dag gäller – och som nu föreslås gälla – beträffande rökning av tobak. Omfattningen av rökförbudet bör alltså vara densamma för tobak som för de andra produkterna.

11 Reglering av snus

Snus och tuggtobak regleras av bestämmelser i både tobakslagstiftningen och livsmedelslagstiftningen. Med tobakslagstiftningen avses bestämmelserna i tobakslagen (1993:581), tobaksförordningen (2016:354) och Folkhälsomyndighetens föreskrifter om varningstexter på tobaksvaror samt innehållsdeklaration för och begränsning av halten av vissa beståndsdelar i cigarrettrök (FoHMFS 2016:46). Med livsmedelslagstiftningen avses bestämmelserna i livsmedelslagen (2006:804), livsmedelsförordningen

Prop. 2017/18:156 (2006:813) och Livsmedelsverkets föreskrifter om snus och tuggtobak (LIVSFS 2012:6).

Riktlinjerna till WHO:s ramkonvention om tobakskontroll (nedan kallad ramkonventionen) innehåller rekommendationer om reglering av tobaksvarors innehåll och reglering av information om tobaksvaror som särskilt syftar till att avlägsna ingredienser som gör produkterna mer välsmakande, ger intryck av att tobaksvarorna har hälsofördelar, är förknippade med energi och vitalitet eller har färgande egenskaper. Dessa riktlinjer har använts som stöd vid utformningen av den innehållsreglering som finns i tobaksproduktdirektivet.

Snus är undantaget från innehållsregleringen i tobaksproduktdirektivet, vilket innebär att ansvaret för att reglera innehållet i snus har överlämnats till Sverige. Bakgrunden till detta är att snus är en produkt som inom EU endast är tillåten att saluföras i Sverige.

Under 2000-talet har det skett en betydande produktutveckling när det gäller snus då ett stort antal nya snusmärken och märkesvarianter har lanserats, samtidigt som användningen av smaktillsatser kraftigt har ökat. Numera finns snus med smak av t.ex. mint, vanilj, lakrits, tranbär, citrus och lingon.

I 2016 års undersökningar var omkring 18 procent av männen och 4 procent av kvinnorna i befolkningen dagligsnusare (Drogutvecklingen i Sverige år 2017). Av CAN:s statistik kan det utläsas att andelen kvinnliga snusare i befolkningen har ökat väsentligt sedan mitten av 1990-talet. Det saknas oberoende svenska undersökningar av i vilka åldersgrupper smaksatt snus är särskilt populärt.

11.1 Minsta innehåll i styckförpackningar med portionsförpackat snus

Regeringens förslag: En styckförpackning med portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner. Styckförpackningar med färre portioner ska inte få tillhandahållas konsumenter.

Regeringens bedömning: Snus bör även fortsättningsvis jämföras med livsmedel i livsmedelslagen.

Någon reglering av smaker i snus bör inte ske.

Märkningen på förpackningar till snus eller på själva varan bör även fortsättningsvis få hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer delvis med regeringens men utredningen föreslår att snus inte längre ska jämföras med livsmedel i livsmedelslagen samt att märkningen på förpackningar till snus eller på själva varan inte ska få hänvisa till smak, doft eller tillsatser. Utredningen bedömer att Folkhälsomyndigheten bör få meddela föreskrifter om gränsvärden för skadliga ämnen i snus och tuggtobak och om förbud mot vissa tillsatser i snus.

Remissinstanserna: Knappt hälften av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag. Ett flertal av dessa (bland andra *Länsstyrelsen i Stockholm, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen Västernorrland län,*

Landstinget i Dalarnas län, Stockholms läns landsting, A Non Smoking Generation, Cancerfonden, VISIR, Sveriges tandläkarförbund, Svenska läkaresällskapet och Sveriges kommuner och landsting) anser dock att även smaktillsatser bör regleras.

Flera remissinstanser, t.ex. *British American Tobacco* och *Livsmedelsarbetareförbundet*, motsätter sig förslaget om att snus inte ska jämföras med livsmedel och anför att Livsmedelsverket har hög kompetens samt att nuvarande ordning säkrar en hög kvalitet. Enligt remissinstanserna riskerar förslaget försämra en väl fungerande kontroll av svensk snusproduktion.

Livsmedelsverket tillstyrker förslaget och ställer sig positivt till att kontrollen av tobak samordnas hos Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten avstyrker förslaget i sin helhet förutom vad avser antalet portioner i styckförpackningar med styckportionerat snus.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Flera studier och litteraturgenomgångar under de senaste åren visar att det finns tillräcklig kunskap om snusets skadeverkningar för att avråda från snusbruk. Nikotinet i snus är beroendeframkallande. Snus orsakar reversibla förändringar på munslemhinnan och det kan även uppstå permanenta skador på tandköttet på de ställen där snuset vanligtvis placeras. Snus användning vid graviditet ökar risken för t.ex. för tidig födsel och intrauterin fosterdöd (Snusbruk och hälsorisker, Folkhälsomyndigheten, 2016, hämtad den 10 januari 2017 från www.folkhalsomyndigheten.se). Andra hälsoeffekter är i dagsläget inte så tydligt belagda för snus som för tobak avsedd för rökning.

Den övergripande tobakspolitiska målsättningen är att minska allt tobaksbruk och att förhindra att minderåriga börjar använda tobak.

Till skillnad från andelen rökare har andelen snusare legat på en mer stabil nivå sedan år 2007, särskilt sett till utvecklingen bland männen. Bland kvinnor har andelen snusare ökat något – från 4 % år 2007 till lite drygt 6 % år 2016 (CAN, Tobaksvanor i Sverige, 2017).

Sedan år 2012 har nivån av snus användning bland niondeklassarna varit relativt stabil kring de nivåer som även uppmättes i den senaste undersökningen år 2016 då 9 % av pojkarna och drygt 1 % av flickorna klassades som snusare. Även i gymnasiets årskurs 2 har nivån varit förhållandevis stabil. Ingen signifikant skillnad kan uppmätas mot den nivå som uppmättes år 2012, 21 % bland pojkarna och 4 % bland flickorna, varken bland pojkarna eller bland flickorna.

Flera av de åtgärder som nu föreslås träffar samtliga tobaksprodukter, inklusive snus, medan andra endast omfattar röktobak, till exempel förslag om nya rökfria miljöer. Snusbruket har inte minskat i samma utsträckning som rökning. För att uppnå de tobakspolitiska målsättningarna att minska allt bruk av tobak och förhindra att minderåriga börjar använda tobak finns därför skäl att införa ytterligare reglering även av snus.

Reglering av minsta innehåll i snusförpackningar

Det framgår av artikel 16.3 i ramkonventionen att små förpackningar ökar cigaretters tillgänglighet för minderåriga. För närvarande gäller att cigaretter inte får säljas i paket om mindre än 20 cigaretter. Någon mot-

Prop. 2017/18:156 svarande reglering finns i dag inte vad gäller snus. En åtgärd som skulle minska snusets tillgänglighet för minderåriga är att förbjuda försäljning av snus i små och prismässigt attraktiva förpackningar. Att en reglering av minsta förpackningsstorlek för snus skulle ha någon annan effekt än motsvarande regler för cigaretter framstår som osannolikt.

Redan en översiktlig granskning av snusutbudet på marknaden visar att variationer förekommer mellan olika produktkategorier såväl vad gäller pris som mängden snus i förpackningarna. En särskild produktkategori på marknaden utgörs av mindre snuspåsar, ofta benämnda miniportioner. Förpackningar med sådana miniportioner väger ofta hälften så mycket som förpackningar med ”vanligt” portionssnus eller ännu mindre. Prismässigt ligger dock dessa ofta klart högre än de billigare dosorna med vanligt portionssnus, även om det finns några få undantag. Det finns också varianter med större portionspåsar. En dosa med snus innehåller normalt omkring 20 portionspåsar, oavsett om det är fråga om minisnus eller vanligt portionssnus.

Det förekommer snusförpackningar som innehåller så lite som fem portionspåsar med snus på marknaden och som endast kostar några kronor. Så små förpackningar kan närmast jämföras med styckförsäljning. Även om dessa typer av produkter inte förefaller vara vanligt förekommande, kan ett förbud mot små snusförpackningar motiveras av samma skäl som ligger bakom införandet av minsta förpackningsstorlekar för cigaretter och rulltobak, nämligen att göra varan mindre attraktiv för ungdomar. Det finns därför skäl att införa en minimireglering av innehållet i snusförpackningar.

En utgångspunkt för en sådan reglering är lämpligen vad som gäller för cigaretter, dvs. att antalet portioner inte bör understiga 20. En sådan reglering får inte några produktionsmässiga konsekvenser för största delen av det portionsförpackade snuset. För de snusprodukter som i dag innehåller strax under 20 portionspåsar per förpackning borde förslaget inte leda till något behov av genomgripande omställningar av produktionen.

I fråga om rulltobak finns krav på en minimivikt om 30 gram per förpackning. Om en motsvarande viktreglering skulle införas för snus, skulle bl.a. mängden snus i de förpackningar med s.k. minisnus som i dag finns på marknaden, dvs. dosor som normalt innehåller upp till 10 gram tobak per förpackning, behöva öka väsentligt. För att uppnå en sådan minimivikt skulle i vissa fall snusdosorna behöva innehålla minst 100 portioner. En sådan reglering skulle följaktligen få stora konsekvenser för denna produktkategori.

Det finns i dagsläget inte anledning att anta att dessa produkter på grund av priset skulle göra snus mera tillgängliga för ungdomar. Med hänsyn till detta bedöms inte att en viktreglering avseende portionssnus är motiverad.

Lössnus förekommer i dag inte i förpackningar som väger mindre än 30 gram. En minsta försäljningsvikt motsvarande den som gäller för rulltobak skulle därför inte få någon praktisk konsekvens för det befintliga utbudet av lössnus. En reglerad minsta vikt skulle visserligen kunna motverka en framtida produktutveckling där lössnus saluförs i mycket små förpackningar. I dagsläget framstår en sådan utveckling emellertid som osannolik. Regeringen ser därför inte heller någon anledning att med hänsyn till lössnuset nu införa en minsta tobaksvikt i snusförpackningar.

Regeringen föreslår därför att styckförpackningar med portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner och att det ska vara förbjudet att tillhandahålla konsumenter snus i förpackningar som innehåller färre portioner än så.

Snus bör även fortsättningsvis jämföras med livsmedel

Tobaksvaror exkluderas uttryckligen från definitionen av livsmedel, se 2 § livsmedelslagen. Att snus inte är ett livsmedel står därför klart. Vid införandet av livsmedelslagen konstaterades dock bland annat att det finns moment i produktionen av snus och tuggtobak som medför risker som kan jämföras med dem som finns vid livsmedelsberedning. Det bedömdes därför finnas skäl att låta snus och tuggtobak även fortsättningsvis omfattas av livsmedelslagens bestämmelser. Lagtekniskt löstes detta genom att livsmedelslagens bestämmelser generellt gjordes tillämpliga på dessa produkter (prop. 2005/06:128 s. 194–195).

Det övergripande syftet med livsmedelslagen är att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel. Grunden för reglerna i livsmedelslagstiftningen är att konsumenten inte ska behöva riskera att bli sjuk för att maten innehåller farliga bakterier, främmande ämnen och föremål eller saknar information om allergiframkallande ämnen. Konsumenten ska inte heller bli vilseledd eller lurad av märkning, presentation eller information om livsmedlet. Eftersom snus och tuggtobak omfattas av såväl livsmedelslagen som tobakslagen finns i detta avseende parallella och delvis överlappande regler.

Utredningen menar att snus och tuggtobak är en lågriskprodukt sett ur ett livsmedelsperspektiv och att mikrobiologiska risker genom kontaminering i det närmaste är försumbara. Vidare menar utredningen att användningen av tobak är förenad med hälsorisker oavsett hur produkten bereds. Det framstår mot den bakgrunden som motsägelsefullt att samtidigt låta sådana produkter omfattas av livsmedelslagstiftningens övergripande skyddsintresse. Att associera snus och tuggtobak med livsmedel på det sätt som nu sker riskerar enligt utredningen att skapa falska föreställningar om att snus är en säker eller till och med hälsosam produkt. Utredningen föreslår därför att snus och tuggtobak inte längre ska jämföras med livsmedel i livsmedelslagen.

Flera remissinstanser, bl.a. *British American Tobacco*, *Livsmedelsarbetareförbundet*, *Livsmedelsföretagen*, *Skruf*, *Svensk snustillverkarförening*, *Swedish Match* och *Gotlands snus*, motsätter sig förslaget. Bland annat framförs att förslaget riskerar att försämra en väl fungerande kontroll av svensk snusproduktion. Även *Folkhälsomyndigheten* avstyrker förslaget. Myndigheten menar att Livsmedelsverkets roll som kontrollorgan och föreskrivande myndighet i hög grad har inverkat positivt på de kvalitetskrav som råder inom snustillverkningen. Även om riskerna med snustillverkning av utredningen beskrivs som ”närmast försumbara” anser Folkhälsomyndigheten att Livsmedelsverkets kontroll av de hygieniska aspekterna är väsentlig och bygger det på bl.a. den omständligheten att 45–60 % av snuset består av vatten (och 40–45 % är tobak). Myndigheten menar att det saknas förutsättningar, både formellt

Prop. 2017/18:156 och materiellt, för att genomföra det omfattande uppdrag som utredaren föreslår ska läggas på Folkhälsomyndigheten.

Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att det inte är lämpligt att genomföra utredningens förslag. Snus bör därför även fortsättningsvis, i enlighet med nuvarande ordning, jämnställas med livsmedel.

Reglering av innehåll i snus och hänvisning till smak på snusförpackningar

I ingressen till tobaksproduktdirektivet anges att tobaksvaror med en annan smak än tobak skulle kunna göra att människor lättare börjar konsumera tobak eller påverka konsumtionsmönster. Skälen bakom förbudet i direktivet mot tobaksvaror med karakteristisk smak verkar alltså vara att smaksatta tobaksvaror kan göra att fler börjar konsumera tobak. Förbudet begränsas till att avse endast cigaretter och rulltobak eftersom dessa varor dels i högre utsträckning än andra tobaksvaror tilltalar ungdomar, dels har störst marknadsandelar på tobaksmarknaden inom EU.

Under det senaste årtiondet har antalet snussorter ökat i stor utsträckning och det har tillkommit fler smaksatta sorter. Syftet med denna produktutveckling kan knappast vara något annat än att göra produkterna attraktivare och skapa möjligheter för snustillverkarna att rikta sig till så många konsumenter som möjligt.

Att snus har en stor marknadsandel och i stor utsträckning tilltalar ungdomar innebär enligt såväl WHO:s rekommendationer som de resonemang som ligger bakom tobaksproduktdirektivets reglering i och för sig att det finns sakliga skäl att förbjuda karakteristiska smaker i snus.

Det finns dock svårigheter med en sådan reglering. En granskning av de uppgifter om innehållet i snus som tillverkare och importörer enligt 16 § tobakslagen är skyldiga att varje år lämna till Folkhälsomyndigheten, visar att samtliga snussorter med något enstaka undantag innehåller smaktillsatser. Det har också i marknadsföringen av snus framförts att viss smaksättning, bl.a. bergamott och enbär, har traditioner sedan 1800-talet. Det innebär alltså att snuset som produkt i allt väsentligt är en smaksatt tobaksprodukt.

Att snus av tradition är smaksatt, och att i princip allt snus som säljs i dag är smaksatt, innebär att snus i detta avseende skiljer sig från cigaretter. Ett förbud mot karakteristiska smaker i snus skulle kunna få till följd att nästan inga av de produkter som finns på marknaden i dag skulle få säljas.

Utredningen bedömer att det finns starka folkhälsoskäl som talar för att sådana smaker i snus som riktar sig mot unga eller som lockar till sig nya användare inte bör få förekomma. Utredningen anser emellertid, med hänsyn till de praktiska svårigheterna att skapa ett rättssäkert och förutsebart regelverk, att det inte är möjligt att förbjuda vissa smaker i snus. Regeringen gör samma bedömning som utredningen i den delen och föreslår därför inte någon reglering av smaker i snus.

Trots att utredningen inte föreslår någon smakreglering av snus anser utredningen att det bör vara förbjudet att hänvisa till smak på förpackningarna till snus, då det skulle begränsa möjligheten att använda smak som en del av marknadsföringen på förpackningar.

I regeringens proposition 2015/16:82 Åtgärder för ökad folkhälsa på tobaksområdet – genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv fastslogs att då ansvaret för att reglera ingredienserna i snus vilar på Sverige bör även ansvaret för att reglera hänvisningar till smak, doft eller tillsatser vara Sveriges ansvar, något som också kräver djupgående kunskap om särdragen för produkten och dess konsumtionsmönster. Regeringen föreslog därför, till skillnad från utredningen, att artikel 13.1 c i tobaksproduktdirektivet, som förbjuder hänvisning till smak, doft, eventuella smaksatser eller andra tillsatser, inte ska omfatta snus. Regeringen aviserade dock samtidigt att den avsåg att återkomma och ta förnyad ställning till frågan i samband med beredningen av utredningens slutbetänkande.

Mot bakgrund av att det nu inte föreslås något förbud mot smaksatt snus finner regeringen ingen anledning att ändra ståndpunkt i frågan. Det bör därför även fortsättningsvis vara tillåtet att hänvisa till smak, doft, eventuella smaksatser eller andra tillsatser på snusförpackningar.

12 Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om spårbarhet och säkerhetsmärkning

Tobaksproduktdirektivet är genomfört i svensk rätt bl.a. genom ändringar i tobakslagen (1993:581) och genom antagandet av lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Undantag gäller för direktivets artikel 15 och 16 om spårbarhet och säkerhetsmärkning. Dessa bestämmelser ska enligt direktivet börja tillämpas först den 20 maj 2019 när det gäller cigaretter och rulltobak och den 20 maj 2024 när det gäller andra tobaksvaror. I denna proposition lämnas förslag till ett nationellt genomförande av dessa direktivbestämmelser.

Bestämmelserna om spårbarhet i artikel 15 och om säkerhetsmärkning i artikel 16 syftar till att motverka illegal handel med tobaksvaror. I direktivets ingress framhålls att olagliga produkter undergräver den fria rörligheten för produkter som uppfyller kraven och det skydd som lagstiftningen om tobakskontroll ger. Vidare påpekas att unionen enligt WHO:s ramkonvention om tobakskontroll är skyldig att bekämpa olagliga tobaksvaror, inbegripet sådana som importeras olagligt till unionen, som en del av en övergripande unionspolitik för tobakskontroll. Mot den bakgrunden konstateras att det är nödvändigt att införa bestämmelser om att styckförpackningar till tobaksvaror ska märkas med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning och att transporten av tobaksvaror ska registreras så att de kan spåras i hela unionen (ingresspunkt 29). Vidare anges att ett driftskompatibelt system för spårning och säkerhetsmärkning bör utvecklas på unionsnivå. För att säkerställa oberoende och öppenhet för systemet för spårning bör tillverkare av tobaksvaror sluta avtal med oberoende tredje parter (ingresspunkt 30 och 31).

Direktivets bestämmelser är av övergripande slag och måste kompletteras med mer detaljerade bestämmelser. Kommissionen ska därför

Prop. 2017/18:156 enligt artikel 15.11 och 16.2 genom genomförandeakter fastställa tekniska standarder för inrättande av drift av systemet för spårning och för säkerhetsmärkning. Kommissionen ges också enligt artikel 15.12 befogenhet att anta delegerade akter för att definiera centrala delar av det datalagringsavtal som ska slutas med en oberoende tredje part. Kommissionen antog sådana genomförandeakter och delegerade akter i december 2017.

Närmare beskrivning av innehållet i artikel 15 och 16 finns under respektive avsnitt nedan.

12.1 Identitetsmärkning och säkerhetsmärkning av tobaksvaror

Regeringens förslag: Styckförpackningar till tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning. Tillverkare och importörer ska ansvara för att förpackningar till tobaksvaror förses med sådana märkningar.

Tobaksvaror som saknar sådan märkning ska inte få tillhandahållas konsumenter eller detaljhandlare på marknaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om märkningarnas utformning och föreskrifter om tekniska standarder för inrättande och drift av ett system för spårning.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanser som har kommenterat förslaget tillstyrker eller anför att de inte har några synpunkter. Ett antal instanser, däribland *Skruf* och *Svenska Snustillverkarföreningen*, avstyrker förslaget och framhåller att förslaget inte bör gälla snus.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 15.1 ska medlemsstaterna se till att alla styckförpackningar med tobaksvaror förses med en unik identitetsmärkning. Den unika identitetsmärkningen är en grundläggande förutsättning för att systemet för spårning av tobaksvaror ska fungera. Enligt artikel 15.2 ska den unika identitetsmärkningen göra det möjligt att fastställa bl.a. datum och plats för tillverkningen, tillverkningsanläggningen, den faktiska leveransvägen från tillverkning till det första återförsäljningsstället och identiteten på alla köpare från tillverkning till det första återförsäljningsstället. Vissa av dessa uppgifter ska ingå i själva identitetsmärkningen. När det gäller vissa andra uppgifter ska medlemsstaterna säkerställa att dessa är elektroniskt tillgängliga genom en koppling till den unika identitetsmärkningen, se artikel 15.3 och 15.4.

För att kunna kontrollera om en tobaksvara är äkta eller inte ska medlemsstaterna enligt artikel 16.1 även kräva att alla styckförpackningar med tobaksvaror som släpps ut på marknaden är försedda med en säkerhetsmärkning.

Regeringen anser att direktivets bestämmelser i dessa delar bör genomföras genom att kraven på märkning förs in i den nya lagen.

Ett system för spårning och märkning ska enligt direktivet utvecklas på EU-nivå och de närmare bestämmelserna har fastställts av kommissionen i genomförandeakter och delegerade akter. Utarbetandet av dessa akter har skett i kommissionens särskilda expertgrupper samt i tobaksprodukt-direktivets genomförandekommitté. I detta arbete har regeringen verkat för att systemet för spårbarhet och säkerhetsmärkning ska vara effektivt och anpassat för samtliga tobaksprodukter som finns på den svenska marknaden. Vidare har regeringen arbetat för att riskerna för oegentligheter i systemet ska minimeras och att systemet som utvecklas ska vara kostnadseffektivt såväl för myndigheter som för näringsliv.

Kommissionen antog den 15 december 2017 med stöd av artikel 15.11 en genomförandeförordning i vilken tekniska standarder för inrättande och drift av spårningssystemet regleras, inbegripet bl.a. utformningen av den unika identitetsmärkningen, och med stöd av artikel 16.2 ett genomförandebeslut där tekniska standarder för säkerhetsmärkningen regleras. Dessa rättsakter är ännu inte publicerade.

I den mån närmare detaljer om märkningarnas utformning måste införas i nationell rätt bör det lämpligen ske i förordning och myndighetsföreskrifter. Det ska därför i den nya lagen föras in ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om utformningen av den unika identitetsmärkningen och säkerhetsmärkningen. Det bör också finnas möjlighet att meddela föreskrifter om spårningssystemets utformning. Regeringen föreslår därför att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få bemyndigande att meddela föreskrifter om tekniska standarder för inrättande och drift av ett system för spårning.

Av artikel 23.2 följer att medlemsstaterna ska se till att tobaksvaror som inte uppfyller kraven i direktivet inte släpps ut på marknaden. Tillverkare och importörer ansvarar enligt 10 § tobakslagen för att förpackningarna till tobaksvaror förses med varningstexter och innehållsdeklaration. Regeringen anser att detta ansvar ska utsträckas till att gälla även identitets- och säkerhetsmärkning. Regeringen föreslår därför att tillverkarnas och importörernas ansvar i detta avseende ska fastslås i den nya lagen. Enligt 11 § tobakslagen är det förbjudet att tillhandahålla konsumenter felaktigt märkta tobaksvaror. Regeringen anser att det är ändamålsenligt och konsekvent att utvidga det förbudet till att omfatta tobaksvaror som saknar föreskriven identitets- eller säkerhetsmärkning. För att uppfylla skyldigheten i artikel 23.2 föreslår regeringen att det i den nya lagen införs ett förbud mot att tillhandahålla konsumenter tobaksvaror som saknar sådan märkning.

Utöver de krav som följer av direktivet anser regeringen att det ska vara förbjudet för partihandlare att tillhandahålla detaljhandlare tobaksvaror som saknar identitets- eller säkerhetsmärkning. Som framgår av avsnitt 8.1 och 8.2 föreslår regeringen att både detalj- och partihandel med tobaksvaror ska vara tillståndspliktig. Syftet är bl.a. att motverka illegal handel. Regeringen ser inga principiella eller praktiska skäl för att det föreslagna förbudet ska vara begränsat till detaljistledet. En i detta avseende enhetlig reglering av försäljningen, dvs. även partihandeln, kan antas öka förutsättningarna för att endast korrekt märkta förpackningar når slutkonsumenten.

Kraven på unik identitetsmärkning och säkerhetsmärkning avser tobaksvaror. Med begreppet tobaksvaror avses enligt artikel 2.4 alla produkter som kan förbrukas och som består av tobak. Snus är en tobaksvara och omfattas således av kraven i artikel 15 och 16. Snus undantas från direktivets bestämmelser om innehållsreglering (se ingresspunkt 20 och artikel 7.15). Något liknande undantag finns inte vad gäller bestämmelserna i artikel 15 och 16. Bestämmelserna i den nya lagen som avser genomförandet av dessa artiklar ska därför även inkludera snus. Det kan även framhållas att bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning syftar till att motverka handel med olagliga produkter (ingresspunkt 29) och därför även är av intresse för svenska snustillverkare.

12.2 Krav på registrering av styckförpackningar och registerföring av relevanta transaktioner

Regeringens förslag: En näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror utan att bedriva detaljhandel ska se till att alla styckförpackningar registreras när de kommer i respektive lämnar dennes besittning. Även åtgärder som rör styckförpackningar och som vidtas under den tid som besittningen pågår ska registreras. Registrerade uppgifter ska inte få ändras eller raderas.

En näringsidkare som deltar i leveranskedjan för tobaksvaror ska upprätthålla register över samtliga relevanta transaktioner.

Tillverkare av tobaksvaror ska tillhandahålla de näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror den utrustning som är nödvändig för att registrera tobaksvaror som köps, säljs, lagras, transporteras eller hanteras på annat sätt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om registreringskyldigheten och skyldigheten att upprätthålla register.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna kommenterar inte detta förslag särskilt. Ett tiotal instanser avstyrker förslaget i och med att utredningen avstyrks i sin helhet.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 15.5 i tobaksprodukt-direktivet ska medlemsstaterna se till att alla ekonomiska aktörer som är inblandade i handel med tobaksvaror, från tillverkaren till den sista ekonomiska aktören före det första återförsäljningsstället, registrerar alla styckförpackningar som kommer i deras besittning. I artikel 15.9 anges att registrerade uppgifter inte ska ändras eller raderas. Medlemsstaterna ska enligt artikel 15.6 säkerställa att alla fysiska och juridiska personer som deltar i leveranskedjan för tobaksvaror upprätthåller fullständiga och korrekta register över samtliga relevanta transaktioner. Vidare ska medlemsstaterna se till att tillverkarna av tobaksvaror tillhandahåller alla ekonomiska aktörer som är inblandade i handel med tobaksvaror, från tillverkaren till den sista ekonomiska aktören före det första återförsäljningsstället, inbegripet importörer, lageranläggningar och transport-

företag, den utrustning som är nödvändig för att registrera tobaksvaror som köps, säljs, lagras, transporteras eller hanteras på annat sätt.

Regeringen anser att direktivet i dessa delar ska genomföras på så sätt att skyldigheten som åläggs näringsidkare att registrera styckförpackningar till tobaksvaror och att föra register förs in i den nya lagen. Skyldigheten för tillverkare att tillhandahålla utrustning som är nödvändig för registreringen innebär ett intrång i ett annars civilrättsligt förhållande. Även denna skyldighet ska därför regleras i den nya lagen.

I artikel 15 används både begreppen ”ekonomisk aktör” och ”fysiska och juridiska personer”. I direktivet klargörs inte närmare vad som avses med dessa begrepp. Begreppet ”ekonomisk aktör” är kopplat till handeln och hanteringen av tobaksvaror och inte till aktörens särskilda status. Begreppet omfattar i vart fall alla aktörer som köper, säljer, transporterar eller på annat sätt hanterat tobaksvaror (se artikel 15.7), dvs. tillverkare, importörer, partihandlare, transportföretag och lageranläggningar. Det framstår som klart att det är näringsidkare i vid bemärkelse som avses, dvs. fysiska eller juridiska personer som yrkesmässigt bedriver verksamhet av ekonomisk natur (jfr prop. 1983/84:92 s. 15 f.).

Det kan diskuteras om begreppet ”fysiska och juridiska personer” kan ha en annan innebörd än ”ekonomisk aktör”. Transportföretag anges i direktivet som ett exempel på en ekonomisk aktör (se artikel 15.7). Samtidigt kan transportverksamhet bedrivas av såväl fysiska som juridiska personer. Det kan inte utläsas av direktivet att det finns någon relevant skillnad mellan innebörden av dessa begrepp. Regeringen anser därför att både registreringskravet och skyldigheten att föra register ska omfatta näringsidkare.

Näringsidkare ska föra register över samtliga relevanta transaktioner. När det gäller frågan om vilka uppgifter som i sammanhanget är relevanta måste svaret rimligtvis sökas i de kriterier som den unika identitetsmärkningen syftar till att fastställa, men som inte ingår i själva märkningen, t.ex. leveransens destination, avreseplats och mottagare. Regeringen bedömer att förändret av registret inte innebär ett betydande intrång i den personliga integriteten och inte heller att registreringen innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

Kommissionens genomförandeförordning om fastställande av tekniska standarder för inrättande och drift av spårningssystemet innehåller mer detaljerade bestämmelser om bl.a. registreringskyldigheten. Det kan finnas behov av en möjlighet att i förordning eller myndighetsföreskrifter reglera de mer detaljerade bestämmelserna om nu aktuella skyldigheter. Ett bemyndigande ska därför införas för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om registerföringen och registreringskyldigheten. Bemyndigandet omfattar inte skyldigheten för tillverkare att tillhandahålla viss utrustning.

Regeringens förslag: Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska sluta avtal om datalagring med en oberoende tredje part, som ska vara värd för datalagringsanläggningen för alla relevanta uppgifter. Datalagringsanläggningen ska vara fysiskt belägen på Europeiska unionens territorium. Avtalet och den tredje partens lämplighet ska godkännas av Europeiska kommissionen.

Den tredje partens verksamhet ska övervakas av en extern revisor, som ska föreslås och betalas av tillverkaren av tobaksvaror och godkännas av Europeiska kommissionen. Den externa revisorn ska varje år lämna in en rapport till Europeiska kommissionen och den myndighet som regeringen bestämmer.

Europeiska kommissionen, den myndighet som regeringen bestämmer, behöriga myndigheter i andra medlemsstater och den externa revisorn ska ha full tillgång till datalagringsanläggningarna. Den myndighet som regeringen bestämmer får, när det är motiverat, bevilja tillverkare och importörer tillgång till de lagrade uppgifterna. Det ska upplysas om att även Europeiska kommissionen kan fatta ett sådant beslut.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att Folkhälsomyndigheten ska utpekas som ansvarig myndighet i Sverige. Utredningen föreslår också ett bemyndigande avseende datalagringsavtalet.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna kommenterar inte förslaget särskilt eller tillstyrker förslaget. Ett tiotal instanser avstyrker förslaget i och med att utredningen avstyrks i sin helhet.

Tullverket framför att det vore mycket värdefullt för Tullverkets verksamhet att ha tillgång till uppgifterna. *Svenska Infobyte AB* anser att eftersom datalagringsanläggningarna troligtvis även kommer att användas till lagring av andra data tillhörande andra än tobaksbranschens aktörer, är kravet på att flera aktörer ska ha "full tillgång" till datalagringsanläggningen alltför långtgående.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna ska enligt artikel 15.8 se till att tillverkare och importörer av tobaksvaror sluter avtal om datalagring med en oberoende tredje part som ska vara värd för datalagringsanläggningen för alla relevanta uppgifter. Datalagringsanläggningen ska vara fysiskt belägen på unionens territorium. Avtalet och den tredje partens lämplighet, särskilt dennes oberoende och tekniska kapacitet, ska godkännas av kommissionen. Den tredje partens verksamhet ska övervakas av en extern revisor som ska föreslås och betalas av tobakstillverkaren och godkännas av kommissionen. Den externa revisorn ska lämna in en årsrapport till de behöriga myndigheterna och kommissionen.

Vidare ska medlemsstaterna säkerställa att kommissionen, behöriga myndigheter i medlemsstaterna och den externa revisorn har full tillgång till datalagringsanläggningarna. I motiverade fall får kommissionen eller medlemsstaterna bevilja tillverkare och importörer tillgång till de lagrade uppgifterna, förutsatt att kommersiellt känsliga uppgifter på ett adekvat sätt förblir skyddade i enlighet med relevant unionsrätt och nationell rätt.

Syftet med bestämmelserna är att säkerställa oberoende och öppenhet för systemet för spårning. Uppgifter från systemet för spårning bör hållas åtskilda från andra företagsrelaterade uppgifter och ständigt stå under kontroll av och vara tillgängliga för de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna och för kommissionen (se ingresspunkt 31).

Huvudregeln inom svensk avtalsrätt är att ingen kan tvingas att ingå avtal mot sin vilja, utan var och en har rätt att välja om avtal ska ingås eller inte. Den i artikel 15.8 föreskrivna kontraheringsplikten för tillverkare och importörer av tobaksvaror innebär ett undantag från denna huvudregel. Regler om kontraheringsplikt finns dock även i svensk rätt och motiveras av olika skäl. Exempelvis kan det nämnas att man inom sjukvård och transport måste tillhandahålla tjänster och prestationer till ett förutbestämt pris. Vidare kan kontraheringsplikt motiveras av främjande av den fria konkurrensen. Därför kan vissa producenter som tillhandahåller särskilt attraktiva varor underkastas ett säljtvång. Sociala skyddsaspekter kan också föranleda kontraheringsplikt. Även t.ex. säkerhet och miljö utgör i vissa fall motiv för att begränsa avtalsfriheten. Exempelvis innehåller lagen (2008:286) om kvalitets- och säkerhetsnormer vid hantering av mänskliga vävnader och celler krav på att vissa vävnadsinrättningar ska ingå skriftliga avtal med leverantörer och det regleras vad avtalet ska innehålla (se prop. 2016/17:88 s. 44 f.).

Den i tobaksproduktdirektivet föreskrivna kontraheringsplikten syftar till att säkerställa oberoende och öppenhet för systemet med spårning. Regeringen delar utredningens bedömning att det inte finns några rättsliga hinder mot genomförandet av direktivets bestämmelser även i de fall de medför ett ingrepp i rent civilrättsliga förhållanden. Det är dock nödvändigt att bestämmelserna om lagring av uppgifter – inbegripet den föreskrivna avtalskyldigheten, kravet på godkännande och reglerna om extern övervakning samt tillgång till lagrade uppgifter – regleras i lag. Sådana bestämmelser ska därför föras in i den nya lagen.

I direktivet anges att kommissionen, behöriga myndigheter i medlemsstaterna och den externa revisorn ska ha full tillgång till datalagringsanläggningarna. För ett korrekt genomförande av direktivet föreslår regeringen att samma formulering används i den nya lagen. Tillverkare och importörer ska enligt direktivet sluta avtal om datalagring med en tredje part som ska vara värd för datalagringsanläggningen för alla relevanta uppgifter. Mot bakgrund av detta kan ”full tillgång till datalagringsanläggningarna” bara avse tillgång till de uppgifter som ska lagras enligt direktivet. Någon rätt att få tillgång till eventuellt andra uppgifter som lagras finns inte.

Vad gäller lagkravet på att datalagringsanläggningarna ska vara belägna på Europeiska unionens territorium kan det inte uteslutas att lagändringar kan behöva göras i fall tobaksproduktdirektivet införlivas i EES-avtalet eller om EU sluter bilaterala avtal med tredjeland, se även avsnitt 7.3.

Utredningen föreslår att Folkhälsomyndigheten ska vara den myndighet som ska ta emot årsrapporter, som ska ha tillgång till datalagringsanläggningarna och som ska kunna bevilja tillgång till de lagrade uppgifterna. Enligt artikel 15.1 ska kommissionen i genomförandeakter fastställa tekniska standarder för inrättande och drift av spårningssystemet. Kommissionen har också enligt artikel 15.12 befogenhet att i

Prop. 2017/18:156 delegerade akter definiera centrala aspekter av datalagringsavtalet såsom varaktighet, förnybarhet, nödvändig sakkunskap eller konfidentialitet inbegripet regelbunden övervakning. Dessa genomförandeakter och delegerade akter antogs av kommissionen den 15 december 2017.

De närmare detaljerna för spårnings- och märkningssystemet har alltså inte förrän helt nyligen fastställts. Folkhälsomyndigheten har haft regeringens uppdrag att förbereda för genomförandet av tobaksprodukt-direktivets bestämmelser om spårbarhet och säkerhetsmärkning. Den 1 februari 2018 redovisade myndigheten hur kommissionens genomförandeakter och delegerade akter påverkar det svenska genomförandet av direktivets artikel 15 och 16. Regeringen anser att det är för tidigt att utpeka Folkhälsomyndigheten som ansvarig myndighet i detta avseende. Det är tänkbart att det är lämpligare att ansvaret helt eller delvis läggs på någon annan myndighet. Frågan om ansvarig myndighet bör därför regleras i förordning.

För att möjliggöra en nationell anpassning till innehållet i den delegerade akten om datalagringsavtalet föreslår utredningen ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om datalagringsavtalet. Regeringen konstaterar att sådana föreskrifter avser civilrättsliga förhållanden som inte kan regleras i förordning eller i myndighetsföreskrifter. Kommissionens delegerade förordning om datalagringsavtalet ger inte heller utrymme för medlemsstaterna att anta kompletterande föreskrifter i detta avseende. Därför föreslår regeringen inte något sådant bemyndigande.

13 Frågor om tillsyn

Som framgår av avsnitten nedan lämnar regeringen förslag som endast marginellt ändrar dagens tillsynsorganisation. Vissa tillsynsmyndigheters ansvar ändras dock som en följd av regeringens förslag om tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror, styckförsäljning av snus, begränsade marknadsföringsmöjligheter vid tobaksförsäljning, utökad rökförbud samt spårbarhet och säkerhetsmärkning. Vidare föreslås vissa ändringar vad gäller myndigheternas skyldigheter och befogenheter i samband med tillsynen.

13.1 Nuvarande tillsynsorganisation

Tillsyn över bestämmelserna i tobakslagen (1993:581) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare bedrivs av kommunen, Polismyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Arbetsmiljöverket, länsstyrelsen och Konsumentombudsmannen respektive Konsumentverket, se 19 och 19 a §§ tobakslagen och 24–26 §§ lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Tillsynsorganisationen och myndigheternas ansvar och befogenheter är, med några undantag, identiska för tobaksvaror, e-cigaretter och påfyllningsbehållare.

I båda lagarna görs en distinktion mellan central tillsyn och omedelbar tillsyn. Den centrala tillsynen innefattar bl.a. samordnande, uppföljande och vägledande uppgifter. Myndigheter som ansvarar för sådan tillsyn förutsätts utfärda allmänna råd beträffande den regionala och omedelbara tillsynen. Den centrala tillsynen innefattar inte handläggning av enskilda ärenden. Den omedelbara tillsynen innefattar den faktiska kontrollverksamheten över att lagens bestämmelser upprätthålls. Bland annat ska tillsynsmyndigheten företa inspektioner (se prop. 1992/93:185 s. 43 och 59).

Arbetsmiljöverkets tillsyn

Enligt tobakslagen ansvarar Arbetsmiljöverket för central tillsyn över bestämmelserna om rökfria lokaler och andra utrymmen som är upplåtta enbart för personal eller där arbetstagare är verksamma. Arbetsmiljöverket utövar också omedelbar tillsyn över sådana lokaler. Eftersom det saknas bestämmelser om rökförbud i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, har Arbetsmiljöverket inget tillsynsansvar enligt den lagen.

Konsumentverkets och Konsumentombudsmannens tillsyn

Konsumentombudsmannen utövar central tillsyn över tobakslagens bestämmelser om marknadsföring men har inget ansvar för omedelbar tillsyn. Enligt lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare är det Konsumentverket som utövar omedelbar tillsyn över bestämmelserna om marknadsföring, ingen myndighet utövar central tillsyn.

Folkhälsomyndighetens tillsyn

Folkhälsomyndigheten ansvarar för central tillsyn enligt båda lagarna. Ansvar enligt tobakslagen omfattar bestämmelserna om sådana rökfria miljöer och lokaler som inte faller under Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar. Vidare har myndigheten ansvar för central tillsyn vad gäller bestämmelserna om hälsovarningar, åldersgräns, styckförpackningar, anmälningspliktig försäljning, egenkontroll, anmälan av nya tobaksvaror, innehållsreglering och produktkontroll. Folkhälsomyndighetens ansvar omfattar också central tillsyn över bestämmelserna om inrapportering av marknadsundersökningar, uppgifter om studier etc. som rör nya tobaksvaror samt kostnader för marknadsföring. Vad gäller e-cigaretter och påfyllningsbehållare utövar Folkhälsomyndigheten central tillsyn på de områden som kommunen och Polismyndigheten har omedelbar tillsyn över, se nedan.

Folkhälsomyndigheten har enligt tobakslagen inget ansvar för omedelbar tillsyn. Enligt lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare har dock myndigheten ansvar för omedelbar tillsyn vad gäller bestämmelserna om produktkontroll och gränsöverskridande distansförsäljning. Myndighetens ansvar omfattar också bestämmelserna om produktanmälan, produktkrav, informationsblad, innehållsdeklaration, produktpresentation och hälsovarningar samt rapportering av försäljningsvolymerna m.m. Ansvar i den delen gäller endast i de fall som inte kommunen utövar omedelbar tillsyn.

Kommunen utövar enligt tobakslagen omedelbar tillsyn över bestämmelserna om rökförbud, förutom sådana rökfria miljöer och lokaler som faller under Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar. Kommunen bedriver också på försäljningsställen omedelbar tillsyn över bestämmelserna om hälsovarningar, märkning och marknadsföring. Därutöver har kommunen tillsammans med Polismyndigheten tillsynsansvar när det gäller bestämmelserna om åldersgräns, styckförpackningar, anmälningsplikt för försäljning och anmälningsplikt av nya tobaksvaror.

När det gäller e-cigarett och påfyllningsbehållare har kommunen ansvar för omedelbar tillsyn på försäljningsställen över att det enbart tillhandahålls produkter som uppfyller lagens krav på produktanmälan, produktkrav, informationsblad, innehållsdeklaration och hälsovarningar. Kommunen ansvarar också för tillsyn på försäljningsställen vad gäller bestämmelserna om produktpresentation och att det enbart tillhandahålls produkter där skyldigheten att rapportera in försäljningsvolymerna m.m. till Folkhälsomyndigheten har uppfyllts. Kommunen har tillsammans med Polismyndigheten ansvar för omedelbar tillsyn över bestämmelserna om åldersgräns, att försäljningen av e-cigarett eller påfyllningsbehållare är anmäld och att den som bedriver försäljningen utövar egenkontroll.

Länsstyrelsens tillsyn

Enligt båda lagarna utövar länsstyrelsen inom länet tillsyn över de områden där kommunen eller kommunen och Polismyndigheten har ansvar för den omedelbara tillsynen. Länsstyrelsen ska följa kommunernas verksamhet, biträda kommunerna med information och råd samt främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.

13.2 Ett tydliggörande av tillsynsansvaret

Regeringens förslag: Uttrycken central tillsyn och omedelbar tillsyn ska bytas ut mot tillsynsvägledning och tillsyn. uttrycket regional tillsyn ska inte användas.

Folkhälsomyndighetens och Konsumentverkets ansvar för tillsynsvägledning och för att utöva tillsyn ska tydliggöras.

Arbetsmiljöverket ska inte ansvara för tillsynsvägledning.

Regeringens bedömning: Polismyndigheten och kommunen bör inte ha ett likvärdigt tillsynsansvar.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att kommunen och Polismyndigheten ska ha ett likvärdigt tillsynsansvar. Utredningen föreslår inga ändrade begrepp.

Remissinstanserna: *Folkhälsomyndigheten* anser att det är av betydelse att begreppet tillsynsvägledning definieras och särskiljs från den operativa tillsynen, som i tobakslagen kallas omedelbar tillsyn. *Konsumentverket* anför att eftersom det är Konsumentverket som har tillsynsansvaret över marknadsföringsbestämmelserna medan Konsument-

ombudsmannen ansvarar för rättsliga åtgärder bör detta också återspeglas i lagtexten och förarbeten.

De remissinstanser som kommenterat förslaget om likvärdigt tillsyns- ansvar för kommunen och Polismyndigheten är positiva.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Regeringen har i ANDT-strategin slagit fast att en fortsatt effektiv och likvärdig tillsyn utgör en grundbult i det tillgänglighetsbegränsande ANDT-arbetet. Regeringen bedömer i strategin att en fortsatt utveckling av tillsynen är viktig (skr. 2015/16:86 s. 39). Utgångspunkten för regeringens förslag som rör tillsynsfrågor är därför att ge förutsättningar för en välfungerande tillsyn som bl.a. syftar till att förhindra att unga börjar använda tobaksvaror och liknande produkter.

På några få punkter avviker bestämmelserna om tillsyn i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare från motsvarande bestämmelser i tobakslagen, exempelvis vad gäller länsstyrelsens befogenheter vid tillsyn. Det har inte i detta lagstiftningsärende funnits beredningsunderlag för att ändra sakinnehållet i tillsynsbestämmelserna som rör e-cigaretter och påfyllningsbehållare.

Uttrycken central tillsyn och omedelbar tillsyn byts ut

I enlighet med vad regeringen uttalat i skrivelsen En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn (skr. 2009/10:79) bör uttrycket tillsyn främst användas för verksamhet som avser självständig granskning för att kontrollera om tillsynsobjekt uppfyller krav som följer av lagar och andra bindande föreskrifter och vid behov kan leda till beslut om åtgärder som syftar till att åstadkomma rättelse. I skrivelsen framhålls vidare att det för varje tillsynsområde där tillsynen utförs av mer än ett organ bör finnas en statlig myndighet som ansvarar för samordningen av tillsynen och som vid behov kan utfärda föreskrifter kring tillsynen. Denna funktion – tillsynsvägledning – bör bestå av utvärdering, uppföljning och samordning av tillsynsverksamheten samt stöd och råd till tillsynsorganen.

Det görs således skillnad mellan den tillsyn som utövas direkt gentemot ett tillsynsobjekt och tillsynsvägledning. I tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare används uttrycken central tillsyn och omedelbar tillsyn. Regeringen anser att det mot bakgrund av vad som framförs i skrivelsen bör framgå tydligt av den nya lagen vilka myndigheter som har ansvar för tillsynsvägledning och vilka myndigheter som har ansvar för tillsyn. Uttrycken central tillsyn och omedelbar tillsyn bör därför bytas ut mot tillsynsvägledning och tillsyn, någon ändring i sak är inte avsedd.

I lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare används uttrycket regional tillsyn som benämning på den tillsyn som länsstyrelsen utövar inom länet. I den ovan nämnda skrivelsen anges att detta uttryck inte bör användas. Uttrycket förs därför inte över till den nya lagen.

Folkhälsomyndighetens ansvar för tillsynsvägledning och tillsyn tydliggörs

Folkhälsomyndighetens tillsynsansvar är inte tydligt reglerat i tobakslagen. Det anges enbart att Folkhälsomyndigheten har ett centralt tillsynsansvar, myndigheten finns inte med i den uppräkningslista av myndig-

Prop. 2017/18:156 heter som enligt 19 a § tobakslagen har ansvar för omedelbar tillsyn. Trots detta anges i 20 § första stycket tobakslagen att Folkhälsomyndigheten t.ex. får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att bestämmelserna om hälsovarningar och innehållsreglering ska följas. Folkhälsomyndigheten har alltså möjlighet att besluta om sanktioner vid överträdelse av bestämmelser som ingen myndighet, i vart fall formellt sett, utövar omedelbar tillsyn över. Av motiven till bestämmelsen i 20 § tobakslagen framgår att befogenheten syftar till att möjliggöra en effektiv kontroll av att tillverkare, lokalinnehavare m.fl. fullgör sin skyldighet enligt lagen och med stöd av de meddelade föreskrifterna (prop. 1992/93:185 s. 59–60). Folkhälsomyndigheten har således ansvar för att bedriva tillsyn direkt mot vissa tillsynsobjekt.

Regeringen instämmer med *Folkhälsomyndigheten* att det är viktigt att särskilja myndighetens ansvar för tillsynsvägledning från ansvaret att utöva tillsyn. En sådan uppdelning finns i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Regeringen föreslår därför att myndighetens olika tillsynsuppgifter tydliggörs i den nya lagen. Någon ändring i sak är inte avsedd, myndigheten behåller det tillsynsansvar den har enligt tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Myndighetens ansvar för tillsynsvägledning kommer dock utökas till följd av de förslag som regeringen lägger om tillståndsplikt för tobaksförsäljning, styckförsäljning av snus, begränsade möjligheter till marknadsföring av tobaksvaror och ett utökat rökförbud, se avsnitt 13.5, 7 och 8 nedan.

Konsumentverkets tillsynsansvar tydliggörs

Enligt tobakslagen ansvarar Konsumentombudsmannen (KO) för den centrala tillsynen över lagens bestämmelser i 14–14 b §§ om marknadsföring. Kommunen utövar den omedelbara tillsynen över bestämmelserna om reklam och annan marknadsföring i 14 § och om varukännetecken i 14 a §, när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsställen. I fråga om marknadsföringsåtgärder som inte vidtas på försäljningsställen finns, i vart fall formellt sätt, ingen utpekad myndighet med ansvar för den omedelbara tillsynen. Inte heller finns det några regler om omedelbar tillsyn knutna till bestämmelserna i 14 b § om sponsring.

Som *Konsumentverket* anför är det verket och inte Konsumentombudsmannen som ska ha tillsynsansvar. Detta överensstämmer också med utformningen av 26 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Regeringen föreslår därför en sådan ändring.

Regeringen anser att det i den nya lagen ska tydliggöras i vilken utsträckning Konsumentverket har ansvar för tillsynsvägledning respektive tillsyn. Konsumentverket ska ansvara för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn över bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror på eller i anslutning till försäljningsställen. Det förtydligas att Konsumentverket ska ansvara för att utöva tillsyn över bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror i de fall inte kommunen har detta ansvar, dvs. sådan marknadsföring som inte sker på eller i anslutning till försäljningsställen. Det förtydligas också att Konsumentverket utövar tillsyn över bestämmelsen om sponsring. Något behov av

tillsynsvägledning över den bestämmelsen finns inte. I och med att det införs begränsade möjligheter att marknadsföra tobaksvaror utökas verkets tillsynsansvar i samma omfattning, se avsnitt 13.7 nedan.

I tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns bestämmelser om sanktioner enligt marknadsföringslagen (2008:486). I dessa anges bl.a. att vissa marknadsföringsåtgärder som strider mot lagarnas bestämmelser om reklam, varukännetecken, sponsring och produktpresentation ska anses vara otillbörliga mot konsumenterna. *Konsumentverket* anser att eftersom verket inte längre har tillsyn över bestämmelserna om produktpresentation bör hänvisningen till dessa tas bort. Regeringen anser dock att det även fortsättningsvis bör göras en sådan hänvisning, detta för att möjliggöra att *Konsumentverket* med stöd av marknadsföringslagen ska kunna ingripa mot en marknadsföringsåtgärd som strider mot de bestämmelserna (jfr prop. 2016/17:132 s. 65 och 98 f.).

Arbetsmiljöverket ska inte ansvara för tillsynsvägledning

Arbetsmiljöverket har enligt tobakslagen ansvar både för central tillsyn och omedelbar tillsyn när det gäller bestämmelserna om rökfria lokaler och andra utrymmen som är upplåtna enbart för personal eller där arbetstagare är verksamma. Vid tobakslagens tillkomst hade Arbetarskyddsstyrelsen central tillsyn och Yrkesinspektion omedelbar tillsyn över de bestämmelser som styrelsen hade central tillsyn över. Vid den tidpunkten fanns det alltså anledning att göra en distinktion mellan den centrala och omedelbara tillsynen. Numera finns ingen formell eller praktisk betydelse av en sådan distinktion. Eftersom ingen annan myndighet än Arbetsmiljöverket har ett tillsynsansvar eller utför tillsynsuppgifter i detta avseende, finns inte något behov av samordning av tillsynen genom centrala föreskrifter eller på annat sätt. Därför föreslås att Arbetsmiljöverket enbart ska ansvara för att utöva tillsyn, inte tillsynsvägledning. Förslaget får inga praktiska konsekvenser i fråga om tillsynens utövande och begränsar inte Arbetsmiljöverkets möjligheter att enligt arbetsmiljölagsstiftningen meddela föreskrifter om arbetsmiljö.

Polismyndigheten och kommunen bör inte ha ett likvärdigt tillsynsansvar

Enligt tobakslagen har Polismyndigheten, tillsammans med kommunen, ansvar för omedelbar tillsyn över bestämmelserna om åldersgräns, styckförsäljning, anmälningsplikt för försäljning och anmälningsplikt för nya tobaksvaror. Utredningen föreslår att kommunen och Polismyndigheten ska ha ett likvärdigt tillsynsansvar. Det skulle innebära att Polismyndighetens tillsynsansvar utökas till att omfatta bestämmelserna om rökfria miljöer, hälsovarningar, produktpresentation och marknadsföring.

Regeringen anser att det i nuläget inte är lämpligt att utöka Polismyndighetens tillsynsansvar på det sätt som utredningen föreslår. Behovet av att renodla polisens arbetsuppgifter har aldrig varit större än nu. Flera faktorer har på den senaste tiden påverkat Polismyndighetens arbete, vilket bl.a. har lett till ett försämrat resultat i brottsutredningsverksamheten. Någon entydig förklaring till vad det försämrade resultatet beror på finns inte men sannolikt har det sin grund i flera samverkande faktorer, kopplade både till Polismyndigheten och till förändringar i

Prop. 2017/18:156 omvärlden. Bland annat har polisorganisationens ombildning medfört en stor påfrestning på verksamheten. Samtidigt som ombildningen har genomförts har arbetsbelastningen för polisen ökat. I samband med de stora migrationsströmmarna hösten 2015 infördes gränskontroller och arbetet med inre utlänningskontroller och verkställigheter intensifierades. Myndigheten har också under de senaste åren arbetat för att höja förmågan att bekämpa terrorism. Den grova brottsligheten med ett ökat antal skjutningar, många av dem med dödlig utgång, har ökat. Dessa brott, som ofta inträffar i de socialt mest utsatta områdena, är svåra att klara upp och tar stora resurser i anspråk vilket medför negativa konsekvenser för övrig polisverksamhet. Det finns också tecken på att brottsligheten till sin karaktär har blivit alltmer komplex och tidskrävande att utreda. För att upprätthålla förtroendet för Polismyndighetens arbete med utredning och lagföring måste fler brott klaras upp. Det är därför viktigt att den negativa resultatutvecklingen bryts. Att utreda brott är en av polisens kärnuppgifter och måste, tillsammans med övriga kärnuppgifter, prioriteras för att Polismyndigheten med sin verksamhet ska kunna bidra till att nå det övergripande målet för den nuvarande kriminalpolitiken, dvs. att minska brottsligheten och öka människors trygghet (prop. 2016/17:1 utgiftsområde 4 s. 13).

Regeringen anser dock att det för en effektiv tillsyn är av vikt att Polismyndigheten är fortsatt delaktig i tillsynen över tobaksförsäljningen. Myndighetens nuvarande tillsynsansvar ska därför, med några mindre avvikelser (se avsnitt 13.5 och 13.7), vara oförändrat.

13.3 Införande av en underrättelseskyldighet för kommunerna

Regeringens förslag: Kommunerna ska underrätta Folkhälsomyndigheten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för myndighetens tillsynsuppdrag.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig, däribland *Folkhälsomyndigheten*, är positiva till förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Folkhälsomyndigheten har i dag ett centralt tillsynsansvar för efterlevnaden av en stor del av de materiella bestämmelserna i tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Genom de förslag som regeringen nu lämnar t.ex. i fråga om handel med tobaksvaror och rökförbud, utvidgas tillsynsansvaret i viss utsträckning. För att Folkhälsomyndigheten ska kunna fullgöra sin uppgift att ge råd och annan vägledning till länsstyrelser och kommuner i deras tillsynsverksamhet krävs att myndigheten har möjlighet att på ett strukturerat sätt följa utvecklingen och analysera sakförhållanden.

Regeringen anser därför att det ska införas en skyldighet för kommunerna att underrätta Folkhälsomyndigheten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för Folkhälsomyndighetens tillsynsuppdrag. En liknande reglering finns i 9 kap. 10 § alkohollagen

(2010:1622). Det som avses är endast underrättelser om iakttagelser som har gjorts i verksamheten, någon särskild utredning från kommunernas sida bör inte krävas. Kommunen ska bara behöva lämna Folkhälsomyndigheten sådana uppgifter som kommunen har tillgängliga på grund av sin egen tillstånds- eller tillsynsverksamhet och som inte behöver efterforskas särskilt. Folkhälsomyndigheten bör vid behov ge kommunerna råd och stöd avseende fullgörandet av underrättelseskyldigheten. På så sätt kan myndigheten styra och effektivisera informationsflödet.

Även om underrättelser inte behöver lämnas på en detaljerad nivå med information om enskilda personer, kan det inte uteslutas att kommunen i vissa fall kommer att behöva behandla personuppgifter i samband med att underrättelser görs till Folkhälsomyndigheten. Det torde då i huvudsak röra sig om uppgifter som behövs för att identifiera t.ex. en tillståndshavare, exempelvis person- eller organisationsnummer eller adressuppgifter. I avsnitt 8.6 görs en analys av den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter i samband med tillståndsprövningen. På samma grunder som anges i det avsnittet bedömer regeringen att den nu aktuella personuppgiftsbehandlingen har stöd i dataskyddsförordningen. Det intrång i den personliga integriteten som regeringens förslag skulle kunna innebära måste ställas mot behovet av en välfungerande och effektiv tillsyn över bestämmelserna i den nya lagen. Att både den kommunala och nationella tillsynen fungerar är en förutsättning för att Sverige ska kunna uppfylla de krav som ställs i tobaksproduktdirektivet. Regeringen bedömer mot bakgrund av detta och med hänsyn till de tobakspolitiska målsättningarna att intrånget i den personliga integriteten är proportionerligt.

Som anges i avsnitt 18 införs sekretess hos kommunen för uppgift om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i ärenden om tillståndspliktig verksamhet enligt lagen om tobak och liknande produkter. Enligt 11 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) blir den sekretessbestämmelsen tillämplig på uppgifter även hos Folkhälsomyndigheten.

13.4 Möjligheten att omhänderta tobaksvaror tas bort

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheterna ska inte längre ha möjlighet att besluta om omhändertagande av tobaksvaror.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har kommenterat förslaget är positiva.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 21 § tobakslagen får en tillsynsmyndighet besluta att en tobaksvara ska tas om hand om den bjuds ut till försäljning eller uppenbart är avsedd att bjudas ut till försäljning i strid med tobakslagen eller anslutande föreskrifter. Om en vara har tagits om hand, får ägaren vidta de rättelser som behövs för att varan ska få säljas. Varan ska återlämnas om det görs sannolikt att den inte kommer

Prop. 2017/18:156 att säljas i strid med tobakslagen eller anslutande föreskrifter. I annat fall får varan förstöras genom tillsynsmyndighetens försorg. Bestämmelsen kan exempelvis aktualiseras om en näringsidkare tillhandahåller felaktigt märkta tobaksvaror till försäljning till konsumenter.

Av befintlig statistik och utredningens enkätundersökning framgår att möjligheten till omhändertagande används i mycket begränsad utsträckning och att många kommuner anser att bestämmelsen är svårtillämpad. Gränsdragningen mellan vad som utgör ett omhändertagande och vad som utgör ett beslag är svår att göra i praktiken, vilket ibland kan innebära att kommunen i sin tillsyn beslagtagit tobak utan att ha laglig möjlighet till det.

Mot bakgrund av detta anser regeringen att det saknas vägande skäl att behålla den nuvarande omhändertagandebestämmelsen. Tillsynsmyndigheterna ska därför inte längre ha möjlighet att besluta om omhändertagande av tobaksvaror.

13.5 Tillsyn över tillståndspliktig tobaksförsäljning

Regeringens förslag: Kommunen och Polismyndigheten ska utöva tillsyn över bestämmelserna om tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror och om styckförsäljning av portionsförpackat snus. Folkhälsomyndigheten ska ansvara för tillsynsvägledning. Länsstyrelsen ska ansvara för tillsyn inom länet.

Utredningens förslag: Motsvarar i huvudsak regeringens förslag. Utredningen anger inga skäl för förslaget.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kommunen och Polismyndigheten ansvarar enligt 19 a § 3 tobakslagen för omedelbar tillsyn när det gäller lagens bestämmelser om handel och Folkhälsomyndigheten utövar central tillsyn. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet.

Den omedelbara tillsynen omfattar i dag bestämmelserna om åldersgräns, styckförsäljning, att näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter har anmält försäljningen samt att sådana näringsidkare utövar egenkontroll. Tillsynen omfattar också att sådana näringsidkare ger personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa gällande regler. Kommunen och Polismyndigheten utövar också omedelbar tillsyn över att det inte säljs nya tobaksvaror till konsumenter som inte har anmälts till Folkhälsomyndigheten.

Regeringen föreslår att både detalj- och partihandel ska vara tillståndspliktig, se avsnitt 8. Mot bakgrund av det tillsynsansvar som kommunen och Polismyndigheten har i dag vad gäller bestämmelserna om handel anser regeringen att det är naturligt att de myndigheterna utövar tillsyn över de nya bestämmelserna om tillståndspliktig handel. Detta innebär delvis en ändring och utökning av kommunens och Polismyndighetens tillsynsansvar jämfört med tobakslagen. Tillsynsansvaret ändras från att ha avsett bestämmelser om anmälningsplikt till att avse bestämmelser om tillståndsplikt för handel med tobaksvaror. Tillsynsansvaret utökas också

till att avse partihandlare som, till skillnad från bestämmelserna om anmälningsplikt, omfattas av tillståndsplikt.

Kommunen och Polismyndigheten utövar i dag omedelbar tillsyn över bestämmelserna om styckförsäljning av cigaretter och rulltobak. Regeringen anser därför att det är naturligt att de även ska utöva tillsyn över att bestämmelserna om minsta tillåtna innehåll i styckförpackningar med portionsförpackat snus följs.

Som anges i avsnitt 13.2 pågår ett arbete med att renodla Polismyndighetens arbetsuppgifter. Utökningen av Polismyndighetens tillsynsansvar vad gäller bestämmelserna om handel är dock av begränsad omfattning och ligger i linje med myndighetens nuvarande tillsynsansvar. Regeringen anser därför Polismyndigheten och kommunen ska ha ett fortsatt delat ansvar vad gäller tillsyn över bestämmelserna om handel.

Folkhälsomyndighetens och länsstyrelsens ansvar för tillsynsvägledning respektive tillsyn inom länet ska justeras så att det motsvarar den ändring och utökning som görs av kommunens och Polismyndighetens ansvar för tillsyn.

13.6 Tillsyn över gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror

Regeringens förslag: Folkhälsomyndigheten ska utöva tillsyn över bestämmelserna om gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår inga särskilda bestämmelser om gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror utan sådan försäljning inkluderas i förslaget om tillståndsplikt för detaljhandel med tobaksvaror. Utredningen föreslår att kommunen och Polismyndigheten ska utöva tillsyn över sådan handel.

Remissinstanserna: *Folkhälsomyndigheten* föreslår att myndigheten ska ansvara för registrering av anmälningar av gränsöverskridande distansförsäljning.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslår i avsnitt 8.10 att gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror, i likhet med vad som gäller för e-cigaretter, ska registreras hos Folkhälsomyndigheten. Som en följd av detta föreslår regeringen, i enlighet med vad som i dag gäller enligt 26 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, att ansvaret för att utöva tillsyn över den gränsöverskridande distansförsäljningen av tobaksvaror ska ligga på Folkhälsomyndigheten. Det innebär att Folkhälsomyndigheten ska utöva tillsyn över att ingen försäljning påbörjas förrän registrering har skett och näringsidkaren har fått en bekräftelse på registreringen från Folkhälsomyndigheten. Tillsynen omfattar också att den som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning utövar egenkontroll och har ett egenkontrollprogram.

13.7 Tillsyn över bestämmelserna om marknadsföring och förbudet mot självbetjäning

Regeringens förslag: Tillsyn över de ändrade bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror ska utövas av kommunen i de fall marknadsföringen sker på eller i anslutning till försäljningsställen. I andra fall ska tillsynen utövas av Konsumentverket.

Kommunen och Polismyndigheten ska utöva tillsyn över förbudet mot självbetjäning.

Konsumentverket ska ansvara för tillsynsvägledning vad gäller de ändrade bestämmelserna om marknadsföring. Folkhälsomyndigheten ska ansvara för tillsynsvägledning vad gäller förbudet mot självbetjäning. Länsstyrelsen ska utöva tillsyn inom länet vad gäller de bestämmelser som faller under kommunens tillsynsansvar.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. I utredningens förslag används begreppen omedelbar tillsyn och central tillsyn. Utredningen föreslår att Konsumentombudsmannen ska ha tillsynsansvar. Utredningen föreslår att kommunen och Polismyndigheten ska ha ett delat tillsynsansvar över bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror.

Remissinstanserna: Inga av remissinstanserna har invänt mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som anges i avsnitt 9 föreslår regeringen att möjligheten att marknadsföra tobaksvaror till konsumenterna inne på försäljningsställen genom kommersiella meddelanden i huvudsak ska tas bort. Det ska även vara förbjudet med självbetjäning. Detta får återverkningar på bestämmelserna om tillsyn. Enligt tobakslagen utövar i dag Konsumentombudsmannen den centrala tillsynen över lagens bestämmelser om marknadsföring och kommunen utövar den omedelbara tillsynen över dessa bestämmelser på eller i anslutning till försäljningsställen.

Införandet av förbud mot kommersiella meddelanden för tobaksvaror inne på försäljningsställen och förbud mot självbetjäning kräver enligt regeringens bedömning inte några övergripande förändringar av tillsynsorganisationen. Utredningen föreslog dock att kommunen och Polismyndigheten skulle ha ett delat tillsynsansvar över bl.a. bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror på försäljningsställen och förbudet mot självbetjäning. Med hänsyn till de skäl som redovisas i avsnitt 13.2 bedömer regeringen att det i nuläget inte är lämpligt att utöka Polismyndighetens tillsynsansvar på det sättet.

Regeringen föreslår därför att kommunen även fortsättningsvis ska utöva tillsyn på och i anslutning till försäljningsställen över att bestämmelserna om marknadsföring följs. Skillnaden är att tillsynen även ska omfatta att det inte förekommer otillåtna kommersiella meddelanden för tobaksvaror på försäljningsställena, och att marknadsföring i form av uppvisande av tobaksförpackningar samt varu- och prislistor inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak.

Vad gäller ansvaret för tillsynsvägledning ska det, som *Konsumentverket* anför, vara Konsumentverket och inte Konsumentombudsmannen som ska ha tillsynsansvar, se även avsnitt 13.2. I linje med nuvarande tillsynsansvar ska Konsumentverket ansvara för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn över marknadsföringsåtgärder som sker på eller i anslutning till försäljningsställen, och ansvara för att utöva tillsyn över marknadsföringsbestämmelserna i andra fall.

Vad gäller förbudet mot självbetjäning anser regeringen att tillsyn ska utövas av kommunen och Polismyndigheten samt att Folkhälsomyndigheten ska ansvara för tillsynsvägledning. Dessa myndigheter har i dag tillsynsansvar över bestämmelserna om handel. Eftersom förbudet om självbetjäning har nära anknytning till de övriga områden på försäljningsställen som kommunen och Polismyndigheten redan utövar tillsyn över anser regeringen att det är rimligt att myndigheternas tillsynsansvar utökas till att omfatta detta förbud. Även om det, som anges i avsnitt 13.2, finns behov av att renodla Polismyndighetens uppdrag anser regeringen att denna utökning av tillsynsansvaret enbart påverkar myndighetens verksamhet högst marginellt.

Specialbutiker för tobaksvaror är undantagna från förbudet mot kommersiella meddelanden och självbetjäning. Tillsynsmyndigheterna kan i sin tillsyn utgå ifrån det meddelade försäljningstillståndet för att avgöra om lagens bestämmelser om specialbutiker för tobaksvaror ska tillämpas på det aktuella tillsynsobjektet.

Länsstyrelsen utövar i dag tillsyn inom länet över de bestämmelser som kommunen har tillsynsansvar för, se 19 a § andra stycket tobakslagen. Regeringen anser att länsstyrelsens tillsynsansvar ska justeras så att det även omfattar de nu aktuella bestämmelserna om marknadsföring och förbudet mot självbetjäning som kommunen utövar tillsyn över.

13.8 Tillsyn över rökfria utomhusmiljöer

Regeringens förslag: Tillsynen över de föreslagna rökfria utomhusmiljöerna ska utövas av kommunen. Folkhälsomyndigheten ska ansvara för tillsynsvägledning. Länsstyrelsen ska utöva tillsyn inom länet.

Utredningens förslag: Utredningens lagförslag innebär, till skillnad från regeringens, att tillsynen över de föreslagna rökfria utomhusmiljöerna även ska utövas av Polismyndigheten.

Remissinstanserna: Ett par länsstyrelser och kommuner framför att det krävs tydliga föreskrifter och vägledning, samt vissa förtydliganden, för att det operativa tillsynsarbetet ska fungera.

Skälen för regeringens förslag: Kommunen har i dag enligt tobakslagen ansvar för omedelbar tillsyn över bestämmelserna om rökförbud, förutom vad gäller sådana lokaler och utrymmen där Arbetsmiljöverket utövar sådan tillsyn. Folkhälsomyndigheten utövar central tillsyn. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet.

Regeringen förslår i avsnitt 10.1 och 10.5 att rökförbudet ska utökas till att omfatta olika områden utomhus och användningen av flera typer av produkter. Det saknas skäl att i fråga om tillsyn avvika från vad som

Prop. 2017/18:156 gäller enligt tobakslagen. Tillsynen över de rökfria utomhusmiljöerna ska följaktligen utövas av kommunerna, vilka i sin tillsynsverksamhet ska kunna meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att bestämmelserna om rökförbud ska följas. Som anges i avsnitt 13.2 föreslår regeringen dock att uttrycken omedelbar tillsyn och central tillsyn ska bytas ut mot tillsyn och tillsynsvägledning.

Som en följd av kommunens utökade tillsynsansvar ska Folkhälsomyndigheten ansvara för tillsynsvägledning och länsstyrelsen ansvara för tillsyn inom länet även vad gäller de rökfria utomhusmiljöerna.

Av utredningens lagförslag framgår att även Polismyndigheten ska utöva tillsyn över bestämmelserna om rökförbud. Mot bakgrund av vad som anges i avsnitt 13.2 bedömer regeringen att Polismyndighetens tillsynsansvar i huvudsak inte bör utökas i förhållande till vad som gäller enligt tobakslagen och lämnar därför inget sådant förslag i denna del.

13.9 Tillsyn över bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning

Regeringens förslag: Kommunen ska utöva tillsyn på försäljningsställen över förbudet mot att i näringsverksamhet tillhandahålla tobaksvaror som saknar identitets- och säkerhetsmärkning. Länsstyrelsen ska utöva tillsyn inom länet.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska i andra fall utöva tillsyn över att bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning följs. Den myndighet som regeringen bestämmer ska ansvara för tillsynsvägledning.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att även Polismyndigheten ska utöva tillsyn på försäljningsställen över förbudet mot att tillhandahålla tobaksvaror som saknar identitets- och säkerhetsmärkning. Vidare föreslås att Folkhälsomyndigheten ska ha ansvar för tillsyn och tillsynsvägledning. I utredningens förslag används begreppen ”omedelbar tillsyn” och ”central tillsyn”.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har kommenterat förslaget är positiva. *Philip Morris* anser dock att det vore mer logiskt att ge Polismyndigheten eller Tullverket tillsynsansvar.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 12.1 föreslås att tobaksvaror som saknar föreskriven identitets- och säkerhetsmärkning inte ska få tillhandahållas konsumenter i näringsverksamhet. Regeringen föreslår också ett förbud för partihandlare att tillhandahålla detaljhandlare tobaksvaror som på grund av bristfällig eller felaktig märkning inte får tillhandahållas konsumenter, se avsnitt 8.7.

För att säkerställa efterlevnaden av de föreslagna reglerna om spårbarhet och märkning krävs tillsyn. Utredningen föreslår att både Polismyndigheten och kommunen ska utöva tillsyn på försäljningsställen över förbudet mot att i näringsverksamhet tillhandahålla tobaksvaror som saknar identitets- och säkerhetsmärkning. Att kommunen ska ansvara för att utöva tillsyn över detta förbud framstår enligt regeringen som

naturligt eftersom kommunen enligt tobakslagen utövar den omedelbara tillsynen på försäljningsställen över bestämmelserna om varningstexter och produktpresentation. Som anges i avsnitt 13.2 bedömer regeringen att Polismyndighetens tillsynsansvar inte bör utökas i förhållande till vad som gäller enligt tobakslagen. Regeringen föreslår därför att enbart kommunen ska ha detta tillsynsansvar.

Länsstyrelsen ansvarar i dag för tillsyn inom länet vad gäller de bestämmelser som kommunen utövar tillsyn över. Regeringen föreslår därför att länsstyrelsens tillsynsansvar även ska omfatta förbudet mot att i näringsverksamhet tillhandahålla tobaksvaror som saknar identitets- och säkerhetsmärkning.

Utredningen föreslår att Folkhälsomyndigheten ska ansvara för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsynsansvar över bestämmelserna om identitets- och säkerhetsmärkning. Därutöver föreslås att Folkhälsomyndigheten ska utöva tillsyn över lagens övriga bestämmelser om spårbarhet och märkning.

Kommissionen har i en genomförandeförordning fastställt tekniska standarder för inrättande och drift av spårningssystemet, inbegripet bl.a. märkningen med den unika identitetsmärkningen. När det gäller säkerhetsmärkningen har tekniska standarder fastställts i ett genomförandebeslut. Rättsakterna antogs av kommissionen den 15 december 2017 men är ännu inte publicerade.

Den närmare regleringen av spårnings- och märkningssystemet har alltså helt nyligen fastslagits. Regeringen anser att det ännu är för tidigt att utpeka Folkhälsomyndigheten som tillsynsmyndighet i detta avseende, då det är tänkbart att det är lämpligare att lägga tillsynsansvaret helt eller delvis på någon annan myndighet (se även avsnitt 12.3). Ett tillsynsansvar på nationell nivå bör därför inte slås fast i den nya lagen utan regeringen anser att det är lämpligare att tillsynsansvaret beslutas på förordningsnivå.

14 Avgifter

Regeringens förslag: Kommunen ska få ta ut en avgift för prövning av ansökan om tillstånd till försäljning av tobaksvaror enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

Kommunen ska få ta ut avgifter för sin tillsyn av den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ett par instanser, däribland *Swedish Match*, framhåller att det krävs nationell enhetlighet vad gäller kommunernas avgifter. *Reitan Convenience Sweden AB* anför att för att inte en avgift ska slå oproportionerligt hårt mot mindre butiker är det angeläget att avgifterna som kommunerna får ta ut är anpassade till de mindre butikernas omsättning och lika för alla.

Skälen för regeringens förslag: Kommunen har enligt 8 kap. 10 § alkohollagen (2010:1622) rätt att ta ut avgift för prövning av ansökan om

Prop. 2017/18:156 serveringstillstånd. Regeringen anser att kommunen på motsvarande sätt ska ha rätt att ta ut en avgift för prövningen av en tillståndsansökan för att sälja tobaksvaror. Grunderna för avgiftsuttaget får bestämmas av kommunfullmäktige (jfr RÅ 1994 ref. 72) och ska följa de allmänna krav om självkostnadsprincipen som finns beträffande kommunala taxor (jfr RÅ 1986 ref. 30). Avgifterna ska sålunda spegla kommunernas faktiska kostnad för hanteringen av tillståndsansökningar vilket innebär att avgifterna kommer att variera mellan kommunerna. I det avseendet kan nämnas att Näringslivets regelnämnd i en rapport från 2013 (Serveringstillstånd – handläggningstider, servicegarantier, avgifter och tillsyn) har undersökt bl.a. vilka avgifter kommunerna tar ut för serveringstillstånd. Uppgifterna, som baseras på svaren på enkätfrågor riktade till kommunerna, visar på kraftiga skillnader mellan kommunernas tillståndsavgifter. Den kommun som redovisade lägst avgift tog ut 1 000 kronor för efterfrågat serveringstillstånd medan den dyraste kommunen som medverkade i undersökningen tog ut en avgift på drygt 12 000 kronor.

Med hänsyn till att det föreslagna tillståndsförfarandet för tobaksförsäljning har klara beröringspunkter med det förfarande som gäller vid tillståndsgivning enligt alkohollagen bör angivna siffror kunna tjäna som riktmärke. Den nu föreslagna tillståndsordningen innehåller emellertid färre bedömningskriterier och är inte fullt lika komplex. Regeringen bedömer därför att kommunernas kostnad för att hantera ansökningar om tillstånd för tobaksförsäljning generellt sett kan komma att vara något lägre än motsvarande kommunala kostnader för serveringstillstånd.

Kommunen får enligt 19 b § tobakslagen ta ut avgift för sin tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig näringsverksamhet med tobaksvaror. Som en följd av att anmälningsplikten ersätts med tillståndsplikt ska kommunen få möjlighet att ta ut avgift av den som bedriver tillståndspliktig försäljning.

15 Överklagande

Regeringens förslag: Beslut enligt den nya lagen eller anslutande föreskrifter ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Beslut om myndighetsföreskrifter ska inte kunna överklagas.

Utredningens förslag: Avviker från regeringens på så sätt att det bara anges att beslut av en kommun eller Arbetsmiljöverket eller tillsynsbeslut av Folkhälsomyndigheten får överklagas. Utredningen föreslår att beslut om vissa föreskrifter även fortsättningsvis ska kunna överklagas hos regeringen.

Remissinstanserna: *Förvaltningsrätten i Malmö* och *Kammarrätten i Stockholm* anför att även Polismyndighetens beslut om förelägganden och förbud bör kunna överklagas. Kammarrätten i Stockholm anför också att om avsikten är att andra beslut än förelägganden och förbud ska kunna överklagas, bör det införas en bestämmelse som möjliggör detta.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens. I promemorians lagförslag görs en uppräknning av de myndigheter vars beslut kan överklagas.

Remissinstansernas synpunkter på promemorians förslag: *Länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Länsstyrelsen i Södermanlands län* framhåller att länsstyrelsens tillsynsbeslut är riktade mot kommunerna, inte enskilda, och sällan innehåller förelägganden eller förbud. Besluten grundar sig i stället direkt på 19 a § tobakslagen (1993:581) och kan innebära att länsstyrelsen finner brister eller riktar kritik mot kommunen. I vissa fall kan det krävas åtgärder för att komma tillrätta med de brister som uppmärksammats. Det efterfrågas därför ett förtydligande om vilka beslut som ska kunna överklagas.

Folkhälsomyndigheten anför att även beslut om att bevilja eller inte bevilja tillverkare och importörer tillgång till lagrade uppgifter i en data-lagringsanläggning kan komma att omfattas av överklagandebestäm- melsen. Innan myndigheten enligt 5 § tobaksförordningen (2016:354) offentliggör inrapporterade uppgifter på en webbplats, fattas ett publiceringsbeslut riktat till tillverkaren eller importören. Både myndig- heten och förvaltningsdomstolarna kommer att ha en omfattande ärende- hantering när det gäller överklagande i dessa ärenden.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en tydligare överklagandebestämmelse

Enligt 25 § tobakslagen får beslut som en kommun har fattat enligt lagen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat. Vidare anges att beslut som Folkhälso- myndigheten har meddelat med stöd av 20 § första stycket, dvs. tillsyns- beslut i form av förelägganden och förbud, eller 21 §, dvs. omhänder- tagande av en tobaksvara, får överklagas. En liknande lösning finns i 41 § lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllnings- behållare. Där anges att beslut som en kommun har fattat enligt lagen och beslut som Folkhälsomyndigheten har meddelat med stöd av 31 och 33 §§, bl.a. förbud och föreläggande, får överklagas till allmän förvalt- ningsdomstol.

Det framgår således varken av tobakslagen eller av lagen om elek- troniska cigaretter och påfyllningsbehållare om beslut fattade av andra tillsynsmyndigheter eller andra beslut än tillsynsbeslut som Folkhälso- myndigheten fattar är överklagbara.

I Lagrådets yttrande över lagrådsremissen Genomförande av tobaks- produktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter anges att det ligger nära till hands att uppfatta regleringen om överklagande i lagen om elek- troniska cigaretter och påfyllningsbehållare som att beslut av Polis- myndigheten, andra beslut av Folkhälsomyndigheten än förelägganden och förbud, och beslut av länsstyrelserna inte är överklagbara. Enligt Lagrådet bör det övervägas om inte förvaltningslagens bestämmelser om överklagande bör gälla alla beslut som fattas med stöd av den föreslagna lagen. Under alla förhållanden bör det särskilt motiveras varför avsteg i något fall ska göras från denna ordning. Regeringen konstaterade dock i efterföljande proposition att det saknades beredningsunderlag för att i det

Prop. 2017/18:156 lagstiftningsärendet överväga en annan ordning än den föreslagna, se prop. 2016/17:132 s. 73 och 189 f.).

Med anledning av Lagrådets yttrande och remissynpunkter från *Förvaltningsrätten i Malmö* och *Kammarrätten i Stockholm*, har en kompletterande promemoria remitterats där det föreslås att alla beslut enligt lagen om tobak och liknande produkter eller anslutande föreskrifter som fattas av en kommun, Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten, Arbetsmiljöverket eller en länsstyrelse ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Eftersom regeringen föreslår att bestämmelserna i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare förs in i den nya lagen, omfattas även beslut om sådana produkter av den föreslagna lagens överklagandebestämmelse.

Lagförslaget i promemorian är utformat med 10 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622) som förebild. Regeringen anser att överklagandebestämmelsen i den nya lagen ska förenklas på så sätt att det inte räknas upp vilka myndigheters beslut som kan överklagas. De som kan fatta beslut enligt den nya lagen är en kommun, Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten, Arbetsmiljöverket och en länsstyrelse. Beslut kan även fattas av den myndighet som regeringen bestämmer när det gäller bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning.

Beslut om föreläggande och förbud kan ha betydande rättsverkningar. Regeringen anser därför att det ur rättssäkerhetssynpunkt är av vikt att det tydliggörs i lagen att sådana beslut kan överklagas, oavsett vilken tillsynsmyndighet som fattat beslutet. Regeringen anser dock att överklagandemöjligheterna inte ska begränsas till enbart tillsynsbeslut. Folkhälsomyndigheten fattar i dag även andra beslut än tillsynsbeslut och regeringen har inte för avsikt att göra några förändringar av myndighetens uppdrag i dessa hänseenden. Myndigheten har möjlighet att ta ut och i vissa fall sätta ner avgifter, se 19 b § tobakslagen, 47 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, 7–10 §§ tobaksförordningen och 6 a–d §§ förordningen (2017:429) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Myndigheten ansvarar också för att offentliggöra vissa uppgifter som har lämnats eller rapporterats in enligt tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, se 5 § tobaksförordningen och 19 § förordningen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Det kan inte uteslutas att myndigheten i samband med denna hantering fattar beslut som påverkar den enskilde. Någon anledning att undanta sådana beslut från överklagandemöjligheterna finns inte.

Ett flertal länsstyrelser har, mot bakgrund av att de i sin tillsyn över kommunerna fattar särskilda tillsynsbeslut som inte innehåller förelägganden eller förbud, efterfrågat förtydligande om vilka beslut som ska anses vara överklagbara. Regeringen konstaterar att det är svårt att i den nya lagen räkna upp alla beslut som kan överklagas. Det är vanligt att överklagandebestämmelser i specialförfattning saknar en sådan utförmade uppräknings av överklagbara beslut och att de i stället är utformade så att det anges allmänt t.ex. att ”beslut enligt denna lag” får överklagas. Detta innebär dock inte att alla tänkbara beslut enligt lagen därmed görs överklagbara. Frågan om en länsstyrelses beslut gentemot en kommun i ett tillsynsärende ska anses vara överklagbart eller inte får ytterst avgöras av rättstillämparen som i varje enskilt fall får avgöra

frågan med ledning av allmänna förvaltningsrättsliga principer (jfr förarbetena till nya förvaltningslagen, prop. 2016/17:180 s. 254).

Regeringen konstaterar att det inte kan uteslutas att Polismyndigheten i samband med ett tillsynsärende enligt den föreslagna lagen även fattar polisiära beslut. Sådana beslut ska inte anses fattade enligt den föreslagna lagen eller anslutande föreskrifter och kan följaktligen inte överklagas särskilt. Beslut om exempelvis förverkande får i stället överklagas enligt allmänna straffprocessuella regler.

I likhet med 10 kap. 1 § alkohollagen bör det anges i lagen om tobak och liknande produkter att även beslut som myndigheterna fattar enligt anslutande föreskrifter, dvs. bestämmelser som har meddelats med stöd av ett bemyndigande av regeringen i en förordning, kan överklagas (jfr prop. 2016/17:180 s. 251–255 samt Lagrådets yttrande i fråga om en ny alkohollag, prop. 2009/10:125 s. 263, och Lagrådets yttrande i fråga om olovlig tobaksförsäljning, prop. 2009/10:207 s. 58).

Enligt 10 kap. 1 § alkohollagen gäller beslut enligt denna lag omedelbart om inte något annat anges i beslutet. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i tobakslagen. Däremot anges i 20 a § tobakslagen att beslut om att förbjuda en näringsidkare att sälja tobaksvaror till konsumenter eller beslut om att meddela varning gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet. En motsvarande bestämmelse finns i 32 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Regeringen föreslår att den sistnämnda bestämmelsen i sak ska överföras till den nya lagen, se 7 kap. 13 §. I och med att det införs tillståndsplikt för handel med tobaksvaror ersätts möjligheten att meddela förbud mot försäljning av tobaksvaror med återkallelse av försäljningstillstånd, se avsnitt 8.9.

Lagrådet konstaterar att det, förutom i 7 kap. 13 §, inte föreslås några uttryckliga bestämmelser om omedelbar verkställbarhet av överklagbara beslut. Det ligger därför nära till hands att dra slutsatsen att dessa beslut inte får verkställas förrän klagotiden gått ut. Det bör enligt *Lagrådet* klargöras om detta är avsikten eller om frågan om när beslutet får verkställas ska prövas enligt de allmänna bestämmelserna i 35 § förvaltningslagen (2017:900).

Regeringen konstaterar att lagen om tobak och liknande produkter i likhet med alkohollagen är en social skyddslagstiftning. Det finns dock på tobaksområdet inte lika ofta behov av att förelägganden eller förbud ska gälla omedelbart. De grunder som kan föranleda återkallelse av ett försäljningstillstånd är inte heller sådana att beslutet som huvudregel ska gälla omedelbart. En sådan generell bestämmelse som finns i 10 kap. 1 § alkohollagen är därför mer långtgående än vad som framstår som rimligt med hänsyn till ändamålet. Den myndighet som fattar ett beslut enligt den nya lagen har dock alltid möjlighet att bedöma om förutsättningarna i 35 § förvaltningslagen är uppfyllda för att ett beslut ska kunna verkställas omedelbart.

Rätten att överklaga vissa myndighetsföreskrifter tas bort

Tillverkare och importörer av tobaksvaror får enligt 26 § tobakslagen överklaga vissa myndighetsföreskrifter hos regeringen. Utredningen föreslår att tillverkare och importörer även fortsättningsvis ska kunna överklaga myndighetsföreskrifter om hälsovarningar. Vidare föreslår utred-

Prop. 2017/18:156 ningen att sådana aktörer ska kunna överklaga myndighetsföreskrifter om spårbarhet och säkerhetsmärkning. Några närmare skäl för förslaget anförs inte.

Någon möjlighet att överklaga föreskrifter finns inte i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Regeringen övervägde om föreskrifter om innehållsdeklaration borde få överklagas men bedömde att sådan överklagandemöjlighet var obehövlig. Skälet var att regleringen av innehållsdeklaration finns i tobaksproduktdirektivet och det finns inte anledning för tillverkare och importörer att ha särskild rätt att överklaga en myndighets beslut att meddela föreskrifter. Vidare anförde regeringen att huvudregeln enligt 30 § myndighetsförordningen (2007:515) är att föreskrifter inte ska kunna överklagas (se prop. 2016/17:132 s. 73).

Regeringen konstaterar att det saknas skäl i förarbetena till tobakslagen om varför beslut att anta vissa myndighetsföreskrifter ska kunna överklagas. Huvudregeln enligt myndighetsförordningen är att myndighetens beslut i ärenden om meddelande av föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen inte får överklagas. Utformningen av hälsovarningar regleras i stor utsträckning av tobaksproduktdirektivet och kommissionens genomförandeakter och delegerade akter. Detsamma kommer att gälla regleringen kring spårbarhet och säkerhetsmärkning. Någon anledning att just tillverkare och importörer ska kunna överklaga sådana myndighetsföreskrifter särskilt finns inte. Regeringen anser därför att det i den nya lagen inte ska finnas någon sådan överklagandemöjlighet.

16 Straffansvar och förverkande

Regeringens förslag: Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror utan tillstånd ska, om inte undantag från tillståndskravet föreligger, dömas för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst två år. Om brottet har begåtts uppsåtligen och är grovt, ska dömas till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning, eller har varit inriktad mot underåriga.

Brott mot förbudet att tillhandahålla tobaksvaror som saknar föreskrivna hälsovarningar och mot bestämmelserna om åldersgräns ska rubriceras som olovlig tobakshantering.

Tobaksvaror som varit föremål för brott enligt lagen om tobak och likande produkter eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska kunna förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Straffansvaret för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot kravet att registrera gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror ska kvarstå.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Enligt utredningens förslag kan även oaktsamhet föranleda att brottet bedöms som grovt. Utredningen har föreslagit att näringsidkare som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning från land utanför Sverige

ska omfattas av tillståndskrav och har som en följd föreslagit att straffansvaret för sådan försäljning som sker utan tillstånd ska bestraffas som olovlig tobaksförsäljning.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslagen. Några instanser, däribland *British American Tobacco*, vill se en strängare straffskala. Bland annat *Polismyndigheten* och *Åklagarmyndigheten* ser positivt på en förverkanderegulering. Åklagarmyndigheten anför att om straffskalorna ändras kan en konkurrenssituation ur straffrättsligt hänseende förutses när det gäller brotten olovlig befattningsmed punkt- och skattepliktiga varor respektive olovlig befattningsmed smuggelgods. Åklagarmyndigheten anser att en förändring av de subjektiva rekvisiten beträffande grovt brott, i likhet med vad som gäller enligt alkohollagen (2010:1622), bör övervägas.

Skälen för regeringens förslag

Straffansvar

I dag kan den som uppsåtligt tillhandahåller tobaksvaror som saknar föreskriven hälsovarning eller som säljer tobaksvaror i strid med meddelat försäljningsförbud, dömas för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna om åldersgräns eller som säljer tobaksvaror utan att först ha anmält försäljningen, se 27 § tobakslagen (1993:581). Är gärningen att anse som ringa döms inte till ansvar.

Som anges i avsnitt 8 föreslår regeringen att anmälningsplikten för handel med tobaksvaror ska ersättas av tillståndsplikt. Tillståndsplikten omfattar både detalj- och partihandel med tobaksvaror. Regeringen anser att detalj- och partihandel med tobaksvaror utan tillstånd ska vara straffbart på samma sätt som i dag gäller försäljning i strid med anmälningskyldigheten. Undantag ska göras för de fall tillstånd inte krävs, se avsnitt 8.8.

Brottsrubriceringen olovlig tobaksförsäljning omfattar i dag flera olika gärningar, bl.a. försäljning i strid med gällande åldersgräns och försäljning av förpackningar utan hälsovarning. Regeringen föreslår att rubriceringen förbehålls utpräglad illegal verksamhet, dvs. tobaksförsäljning utan tillstånd. Övriga straffbelagda gärningar bör i stället rubriceras som olovlig tobakshantering. Därigenom tydliggörs skillnaden mellan illegal handel och olovliga förfaranden som förekommer inom ramen för annars legala försäljningsverksamheter. Liknande brottsrubriceringar används i 11 kap. 3 och 9 §§ alkohollagen.

Skälet till att det införs tillståndsplikt för handel med tobaksvaror är framför allt att motverka illegal handel med tobaksvaror, se avsnitt 8.1. Sådan handel är problematisk av flera skäl, t.ex. leder den till uteblivna skatteintäkter, osund konkurrens och sämre kontroll av försäljningen. Illegal handel med främst cigaretter är också en viktig inkomstkälla i den organiserade brottsligheten. Illegala tobaksvaror är prismässigt överkomliga, inte minst för barn och ungdomar, vilket innebär att illegal handel med tobak är ett hot mot de folkhälsopolitiska målen.

Regeringen anser att den illegala tobaksförsäljningen utgör en allvarlig form av brottslighet, vilket bör komma till tydligare uttryck i lagstiftningen och rättstillämpningen. Nuvarande straffskala ska därför skärpas.

Prop. 2017/18:156 Vid bedömningen av hur straffskärpningen bör utformas konstaterar regeringen att det finns många likheter mellan olovlig försäljning av tobaksvaror och olovlig försäljning av alkohol. Syftena med både alkohollagen och lagen om tobak och liknande produkter är att uppnå den folkhälsopolitiska målsättningen att sänka den totala konsumtionen av alkoholdrycker respektive tobaksvaror. Olovlig försäljning av alkoholdrycker och tobaksvaror motverkar detta mål. Sådan olovlig försäljning får också likartade negativa konsekvenser vare sig det rör sig om alkoholdrycker eller tobaksvaror; försäljningen gynnar den organiserade brottsligheten och riktar ofta in sig mot sådana målgrupper som regleringen är till för att skydda, främst barn och unga (jfr prop. 2004/05:126 s. 34 f.).

Regeringen anser därför att brottet olovlig tobaksförsäljning ska anses vara lika allvarligt som olovlig försäljning av alkohol. Nuvarande straffmaximum med fängelse i högst sex månader är inte tillräckligt för att kunna beakta allvaret i samtliga fall som kan uppkomma inom ramen för normalgraden av brottet. Regeringen föreslår därför att straffmaximum för den som gör sig skyldig till olovlig tobaksförsäljning ska höjas till fängelse i högst två år, vilket motsvarar straffet för olovlig försäljning av alkohol enligt 11 kap. 3 § alkohollagen.

Regeringen anser att ringa gärningar, i enlighet med vad som gäller enligt tobakslagen i dag, inte bör föranleda straffansvar.

Vid allvarliga fall av olovlig tobaksförsäljning måste det vara möjligt att döma ut ett straff som står i proportion till brottets allvar. Regeringen föreslår därför att grovt brott ska kunna föranleda fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Motsvarande reglering för grova fall av olovlig försäljning av alkohol finns i 11 kap. 4 § alkohollagen. För att skapa förutsebarhet och ge bättre ledning och enhetlighet i rättstillämpningen ska det i lagen anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. Mot bakgrund av de likartade skyddsintressen som finns bakom regleringen av hanteringen av alkohol och tobak anser regeringen att samma kvalifikationsgrunder ska gälla vid grovt olovlig tobaksförsäljning som vid grova fall av olovlig försäljning av alkohol.

Det ska alltså särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning, eller har varit inriktad mot underåriga (jfr 11 kap. 4 § alkohollagen). Omständigheter som kan innebära att brottet bedöms som grovt är att den olovliga försäljningen omfattat en större mängd tobaksvaror, omsatt stora belopp eller att det varit fråga om mer avancerad affärsmässig verksamhet. Av betydelse är också om verksamheten har haft underåriga som målgrupp, exempelvis genom att underåriga har uppsökts och erbjudits att köpa tobaksvaror. Domstolen måste dock alltid göra en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Vid bedömningen av om brottet ska anses vara grovt bör domstolen kunna ta hänsyn till den praxis som utarbetats på alkoholområdet.

Utredningen föreslår att de subjektiva rekvisiten även vid grovt brott ska vara uppsåt eller oaktsamhet. De omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt innebär dock att det i praktiken inte finns något utrymme för att begå grovt brott av oaktsamhet, se även prop. 2004/05:126 s. 36. Även i övrigt är det svårt att se

att ett brott av oaktsamhet skulle kunna bedömas som grovt. Regeringen instämmer därför med *Åklagarmyndigheten* att grovt brott ska kräva uppsåt.

Den föreslagna straffskalan för grovt brott innebär att det ges möjlighet att använda vissa straffprocessuella tvångsmedel. Om domstolen gör bedömningen att brottets straffvärde är högre än två år kan beslut fattas om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och om hemlig kameraövervakning. Förslaget innebär också att preskriptionstiden förlängs från två till fem år för brott av normalgraden och till tio år för grovt brott. Regeringen anser att dessa konsekvenser är rimliga mot bakgrund av brottets allvarlighet. Regeringen ser inte anledning att i detta hänseende behandla olovlig tobaksförsäljning på annat sätt än olovlig försäljning av alkohol.

Åklagarmyndigheten anför att den höjning av straffskalorna som nu sker innebär risk för straffrättslig konkurrens mellan brottet olovlig tobaksförsäljning och brotten olovlig befattning med punktskattepliktiga varor och olovlig befattning med smuggelgods. Straffet för normalgraden av de senare brotten är också böter eller fängelse i högst två år, se 5 kap. 1 a § lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter och 12 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Regeringen anser dock inte att det finns tillräckliga skäl för att ange en prioriteringsordning mellan brotten. Om det skulle bli fråga om konkurrens mellan brottet olovlig tobaksförsäljning och ett annat brott med samma skyddsintresse får domstolen göra en prövning i varje enskilt fall enligt gällande konkurrensprinciper.

Regeringen föreslår att den som bedriver detaljhandel med tobaksvaror till svenska konsumenterna men som saknar försäljningsställe, säte eller fast driftsställe för näringsverksamhet i Sverige (gränsöverskridande distansförsäljning), inte ska omfattas av tillståndsplikt. Däremot ska bestämmelsen om anmälningsskyldighet i tobakslagen föras över till den nya lagen avseende dessa aktörer, se avsnitt 8.10. Regeringen finner inga skäl att avkriminalisera försäljning som sker i strid mot detta krav. Den nuvarande straffbestämmelsen i 27 § andra stycket tobakslagen ska därför föras över till den nya lagen vad gäller gränsöverskridande distansförsäljning. Sådan försäljning av tobaksvaror är fortfarande av begränsad omfattning. De överväganden som ligger bakom höjningen av straffskalan vad gäller tobaksförsäljning i strid med kravet på tillstånd gör sig inte gällande vid gränsöverskridande distansförsäljning, där det enbart ställs krav på att näringsidkaren registrerar försäljningen. Regeringen bedömer därför att det i nuläget inte finns skäl att höja straffskalan för försäljning som sker i strid med kravet på registrering. Den som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning med tobaksvaror utan att ha registrerat försäljningen ska därför även i fortsättningen dömas för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst sex månader. Ringa gärningar ska liksom i dag inte leda till straffansvar.

Förverkande

Avsaknaden av en särskild förverkandebestämmelse i tobakslagen medför att det inte är lagligen möjligt att förverka tobak enbart på den grunden att tobaken varit föremål för brott. I stället måste grunder för

Prop. 2017/18:156 förverkande sökas i de allmänna regler om förverkande som finns i 36 kap. brottsbalken.

I 36 kap. 3 § första stycket 1 brottsbalken finns en möjlighet att förverka föremål som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning. Förverkande är en särskild rättsverkan av brott och förutsätter att brott har konstaterats. Det är en del av den samlade reaktionen på brottet men utgör inte någon brottspåföljd. Utgångspunkten vid förverkande av utbyte är att den som har begått ett brott inte ska göra någon vinst på sin brottslighet. Den vinning som har uppkommit till följd av verksamhet som utgör brott bör därför kunna bli föremål för förverkande.

Enligt utredningen har svårigheterna att i avsaknad av en särskild förverkandebestämmelse förverka tobak som varit föremål för brott enligt tobakslagen påtalats av bl.a. Polismyndigheten. Av de stickprovsvisa nedslag som utredningen har gjort framgår också att domstolarna har behandlat frågan om förverkande av tobak med stöd av reglerna i 36 kap. brottsbalken på skiftande sätt.

Regeringen anser att förverkande fyller en viktig funktion, eftersom det inte bara hindrar gärningsmannen från att göra vinning på sin brottslighet utan även kan motverka fortsatt brottslighet. Detta gäller såväl vid grov brottslighet som vid brottslighet av mindre allvarligt slag. Med beaktande av detta – och med hänsyn till de övriga förslag som lämnas för att beivra problemet med illegal tobaksförsäljning – föreslår regeringen att tobaksvaror som varit föremål för brott eller dess värde samt utbyte av sådant brott ska kunna förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Genom förslaget blir regleringen om förverkande likadan för tobaksvaror och e-cigarett, se 44 § lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som kommer att föras över till den nya lagen.

Förslaget innebär bl.a. att den som bedriver tillståndspliktig verksamhet utan att ha beviljats tillstånd och fälls till ansvar för detta kan få tobaksvarorna eller dess värde samt utbyte av brottet förverkat. Bestämmelsen täcker också in situationen då tobaksvaror i och för sig har varit föremål för brott men det inte ska utdömas något ansvar, eftersom överträdelsen är ringa. Presumtionen är alltså att förverkande ska ske, men åtgärden får underlätas om det föreligger starka skäl som talar mot ett förverkande.

Regeringens förslag: Förbudet mot att tillhandahålla förpackningar till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning som har uppenbart oriktiga hälsovarningar tas bort. Det läggs till att det är förbjudet att tillhandahålla tobaksvaror eller örtprodukter för rökning vars förpackningar har hälsovarningar som inte uppfyller de föreskrifter som har meddelats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Skyldigheten att anmäla detaljhandel med e-cigarett eller påfyllningsbehållare ska gälla näringsidkare som har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Regeringens bedömning: Möjligheten för en kommun att träffa avtal med en annan kommun om utförandet av tillsynsuppgifter bör inte föras in i den nya lagen.

Utredningens förslag: Motsvarande förslag och bedömning saknas i betänkandet.

Remissinstanserna: Inga remissinstanser tar uttryckligen upp frågan om reglering av hälsovarningar men ett flertal remissinstanser lyfter allmänt behovet av mer enhetlig reglering av tobaksvaror och e-cigarett och påfyllningsbehållare.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Hälsovarningar

I 11 § tobakslagen (1993:581) anges att om en förpackning till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning saknar hälsovarning eller denna är uppenbart oriktig, får varan eller produkten inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden. Förbudet mot att tillhandahålla varor som har uppenbart oriktiga hälsovarningar har funnits med i tobaksregleringen sedan lagen (1975:1154) om varningstext och innehållsdeklaration på tobaksvaror, dvs. innan Sverige omfattades av reglering på EU-nivå.

Av 10 § lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare följer att om en förpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar hälsovarning, får produkten inte tillhandahållas konsumenterna. Förbud mot att tillhandahålla produkter som har uppenbart oriktiga hälsovarningar finns inte. Enligt 7 och 8 §§ samma lag gäller detsamma om en förpackning saknar informationsblad och innehållsdeklaration. Regeringen konstaterade i prop. 2016/17:132 s. 32 f. att det saknas stöd i tobaksproduktdirektivet för att införa förbud mot försäljning i de fall informationsblad och innehållsdeklaration har uppenbart oriktigt innehåll. Regeringen bedömde att en sådan reglering inte heller är nödvändig, om innehållet är i enlighet med föreskrivna krav är det inte sannolikt att det skulle kunna vara uppenbart oriktigt.

Regeringen anser att samma resonemang bör tillämpas vid utformningen av bestämmelsen om hälsovarningar på tobaksvaror och örtprodukter för rökning. Hur sådana hälsovarningar ska utformas regleras i

Prop. 2017/18:156 detalj i artikel 8–12 tobaksproduktdirektivet och, vad gäller vissa tobaksvaror, även i genomförandeakter som kommissionen beslutat.

I likhet med regleringen av e-cigarett och påfyllningsbehållare ska det läggas till att förbudet mot att tillhandahålla tobaksvaror eller örtprodukter för rökning även ska gälla i de fall hälsovarningarna inte uppfyller bestämmelser i förordning eller myndighetsföreskrifter om hur sådana varningar ska vara utformade.

Anmälan av försäljning av e-cigarett och påfyllningsbehållare

Av 20 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare följer att en näringsidkare som har sitt säte eller sin affärsverksamhet i Sverige inte får tillhandahålla e-cigarett eller påfyllningsbehållare för försäljning till konsumenter utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske. Syftet med användningen av begreppen säte och affärsverksamhet är att tydliggöra att anmälningskyldigheten inte omfattar gränsöverskridande distansförsäljning, sådan försäljning ska i stället registreras till Folkhälsomyndigheten (se prop. 2016/17:132 Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigarett). I lagrådsremissen Lag om tobak och liknande produkter föreslås att bestämmelsen med språkliga ändringar förs över till lagen om tobak och liknande produkter.

Lagrådet konstaterar att tillståndsskyldigheten för handel med tobaksvaror enligt 5 kap. 1 § den föreslagna lagen omfattar den som har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige. *Lagrådet* anser att den anknytning som fordras till Sverige bör vara densamma oavsett om det är fråga om handel med tobaksvaror eller handel med e-cigarett och påfyllningsbehållare. Samma anknytningspunkter till Sverige bör därför användas i båda dessa fall.

Begreppet fast driftställe för näringsverksamhet är definierat i 2 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229) och är ett väletablerat begrepp. Regeringen anser därför att det begreppet ska användas i stället för affärsverksamhet för att avgöra vem som är skyldig att anmäla försäljning av e-cigarett och påfyllningsbehållare. Regeringen bedömer att denna ändring inte innebär en utvidgning av vilka näringsidkare som i praktiken kan komma att träffas av anmälningskyldigheten.

Kommunala avtal om samarbete

I 19 c § tobakslagen och 29 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare anges att en kommun får träffa avtal med en annan kommun om att tillsynsuppgifter som kommunen har enligt dessa lagar ska ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. I lagrådsremissen En generell rätt till kommunal avtalssamverkan föreslås bl.a. att det ska införas en generell möjlighet till avtalssamverkan mellan kommuner i kommunallagen (2017:725). Detta innebär att en kommun eller ett landsting får träffa avtal om att dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller ett annat landsting. Som en följd föreslås att vissa bestämmelser om samarbetsavtal mellan kommuner i speciallagstiftning tas bort, däribland 19 c § tobakslagen och 29 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Planeringen är att en proposition ska beslutas under våren 2018. Av detta skäl bedömer

18 Sekretess för uppgifter hos kommun

Regeringens förslag: Sekretess ska gälla för uppgift hos kommun i ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning enligt lagen om tobak och liknande produkter om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretessen ska inte gälla beslut i ärende om tillstånd.

För uppgift i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst femtio år.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens föreslår att sekretess ska gälla för uppgift hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt den av utredningen föreslagna tobakslagen.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller framför att de inte har några synpunkter.

Skälen för regeringens förslag: För kommunernas tillsynsverksamhet på tobaksområdet gäller i dag sekretess enligt 30 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, för bl.a. uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Motsvarande sekretess gäller i den tillsynsverksamhet som bedrivs av statliga myndigheter enligt tobakslagen (1993:581) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, se 30 kap. 23 § OSL samt 9 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) och punkten 61 i bilagan till den förordningen.

Det i avsnitt 8 föreslagna tillståndsförfarandet innebär bl.a. att kommunerna i egenskap av tillståndsmyndigheter kommer att få tillgång till uppgifter om t.ex. en sökandes ekonomi eller en tillståndshavares personliga vandel. Bestämmelsen i 30 kap. 27 § OSL omfattar inte sådana uppgifter, vilket innebär att de saknar sekretesskydd hos kommunen. På alkoholområdet gäller sekretess hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:1622) för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs (se 30 kap. 20 § OSL). Regeringen anser mot bakgrund av den föreslagna tillståndsplikten att ett i princip motsvarande sekretesskydd är motiverat även på tobaksområdet.

Uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden kommer att finnas hos kommunerna i ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning, dvs. vid prövning av ansökan om tillstånd att bedriva detalj- eller partihandel med tobaksvaror samt vid tillsyn över sådan tillståndspliktig försäljning. I kommunens övriga tillsynsverksamhet och i andra tillsynsmyndigheters verksamhet enligt lagen om tobak och liknande produkter torde det inte förekomma sådana uppgifter. Till

Prop. 2017/18:156 skillnad från vad som gäller på alkoholområdet anser regeringen därför att sekretessen endast ska omfatta kommunens verksamhet i ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning.

Regeringen föreslår att sekretessbestämmelsen ska innehålla ett rakt skaderekvisit, dvs. att det ska råda en presumtion för offentlighet. Regeringen finner inte skäl att avvika från den reglering som i dag gäller på alkoholområdet. Uppgifterna förekommer i kommunens tillståndsverksamhet. Det är frivilligt för den enskilde att bedriva tillståndspliktig tobaksförsäljning och denne är medveten om att tillstånd endast kan beviljas om kravet på lämplighet är uppfyllt. Uppgifterna kan i det sammanhanget inte anses vara så skyddsvärda att det ska råda presumtion för sekretess.

Sekretessen hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen omfattar inte beslut i tillståndsärenden. Sekretesstiden för uppgifter i allmänna handlingar är högst femtio år. Regeringen föreslår att motsvarande ska gälla i kommunens ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning.

19 Register

Regeringens bedömning: Det bör inte föras in särskilda bestämmelser om register i den nya lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens. Utredningen föreslår att det i lagen ska införas bestämmelser om att Folkhälsomyndigheten ska föra ett register bl.a. för tillsyn, uppföljning och utvärdering av lagens tillämpning.

Remissinstanserna: *Folkhälsomyndigheten* anför att ett nationellt register över alla tillstånd för detaljhandel och partihandel skulle vara ett stort steg framåt vad gäller effektivisering av tillsynen. *Datainspektionen* efterlyser en kartläggning och integritetsanalys över vilka personuppgifter som kommer att behandlas, vilken reglering som ger stöd för behandlingen samt övervägningar kring vilka konsekvenser förslagen kan medföra för den personliga integriteten.

Skälen för regeringens bedömning

Särskilt om behandling av personuppgifter

Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen (RF) är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Denna rättighet kan begränsas genom lag men endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning, se 2 kap. 20 och 21 §§ RF.

Behandling av personuppgifter regleras från och med den 25 maj 2018 av EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen (2018:000), se även avsnitt 8.6. Dataskyddsförordningen påverkar inte möjligheten att ålägga någon att föra ett visst register. Behandlingen av personuppgifter i registret måste dock vara förenlig med dataskyddsförordningens bestämmelser.

Personuppgifter ska enligt artikel 5 i dataskyddsförordningen bl. a. behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade. De ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

Behandlingen av personuppgifter är laglig bl.a. om den registrerade har lämnat sitt samtycke till att dennes personuppgifter behandlas för ett eller flera specifika ändamål (artikel 6.1 a), om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e).

Av 2 kap. 1 § dataskyddslagen följer att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning. Personuppgifter får enligt 2 kap. 2 § behandlas med stöd av artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning.

Det saknas ett behov av särskilda bestämmelser om register i lagen om tobak och liknande produkter

Folkhälsomyndigheten har ett vidsträckt centralt tillsynsansvar enligt lagen om tobak och liknande produkter och myndigheten har också ett särskilt ansvar för den samordnade uppföljningen inom tobaksområdet, se 3 § 7 förordningen (2013:1020) med instruktion för Folkhälsomyndigheten. Fullgörandet av myndighetens uppföljande, rådgivande och vägledande verksamhet kräver en bred informationsbas. Utredningen har mot bakgrund av detta föreslagit att det ska införas särskilda bestämmelser om register hos Folkhälsomyndighetens i den nya lagen. Förslaget är utformat med 13 kap. alkohollagen (2010:1622) som förebild.

Regeringen anser att införandet av en tillståndsplikt för tobaksförsäljning motiverar ett liknande nationellt tillstånds- och statistikregister även på tobaksområdet. Uppgifterna i registret ska kunna lämnas ut till kommunerna i den mån uppgifterna är av betydelse för tillståndsprövningen eller tillsynen. Ett centralt register kan sålunda fylla en praktisk funktion. Regeringen bedömer dock att det finns stöd för den behövliga personuppgiftsbehandlingen i dataskyddsförordningen.

Prop. 2017/18:156 Det kan noteras att bestämmelserna i alkohollagen har sin grund i tidigare förhållanden då Alkoholinspektionen förde ett tillståndregister som fick innehålla bl.a. uppgifter om dom i brottmål, förekomst av ärende hos polis- eller åklagarmyndighet och konkurser (se prop. 1994/95:89 s. 77 f.).

Uppgifterna i registret bör bygga på de beslut som kommunerna enligt 7 kap. 20 § andra stycket den föreslagna lagen ska skicka till Folkhälsomyndigheten. Det innebär att registret bör innehålla uppgift om alla beslut som en kommun fattat enligt den föreslagna lagen. Även sådana uppgifter som tillverkare och importörer är skyldiga att rapportera in till Folkhälsomyndigheten kan ingå i registret.

Det är upp till Folkhälsomyndigheten som personuppgiftsansvarig myndighet att avgöra om behandlingen av personuppgifter överensstämmer med gällande rätt, däribland de grundläggande principerna om behandling enligt artikel 5 i dataskyddsförordningen. De personuppgifter som det kan finnas behov av att behandla är sådana som gör det möjligt att identifiera tillståndshavaren, t.ex. namn, adress, person- och organisationsnummer. Även uppgifter om den verksamhet som tillståndet avser kan behöva behandlas. Regeringen ser inte att registret behöver innehålla sådana personuppgifter som enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är förbjudna att behandla (t.ex. personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning). Inte heller finns behov av att behandla uppgifter om t.ex. fällande domar i brottmål eller förekomst i misstankeregister.

Regeringen bedömer att det finns rättslig grund för behandlingen av personuppgifter enligt artikel 6.1 c och 6.1 e i dataskyddsförordningen då behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar Folkhälsomyndigheten som personuppgiftsansvarig och som ett led i myndighetsutövningen. Att Folkhälsomyndigheten måste föra register följer bl.a. av att myndigheten kommer ha tillsynsansvar enligt den nya lagen. Myndigheten har också enligt sin instruktion ansvar för den samordnade uppföljningen inom tobaksområdet och har i uppgift att framställa statistik inom folkhälsoområdet. Kravet i artikel 6.3 på att grund för behandlingen som avses i punkt 1 c och e ska fastställas i enlighet med en medlemsstats nationella rätt borde därför vara uppfyllt.

I propositionen Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigarettor (prop. 2016/17:132 s. 66) gjordes bedömningen att stöd fanns i dataskyddsförordningen för att behandla personuppgifter i register över näringsidkare som har skyldighet att anmäla vissa produkter och försäljning till Folkhälsomyndigheten. Regeringen finner inte skäl att göra en annan bedömning i detta lagstiftningsärende.

20 Godkännande av WHO:s protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror

Prop. 2017/18:156

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att regeringen ratificerar WHO:s protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens vad gäller vilka lagändringar som krävs för att protokollet ska kunna ratificeras. Utredningen har inte gjort någon bedömning av om riksdagens godkännande måste inhämtas.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig i frågan, däribland *Folkhälsomyndigheten*, tillstyrker utredningens bedömning att genomförandet av protokollet i svensk rätt inte kräver några andra författningsändringar än de som följer av förslagen om spårbarhet och säkerhetsmärkning av tobaksvaror.

Skälen för regeringens förslag: WHO antog år 2003 ramkonventionen om tobakskontroll (nedan ramkonventionen), som syftar till att minska antalet tobaksrelaterade dödsfall och sjukdomar i hela världen. EU ingick ramkonventionen genom rådets beslut 2004/513/EG av den 2 juni 2004 och Sverige ratificerade konventionen den 7 juli 2005.

I artikel 15 i ramkonventionen erkänns att eliminering av olaglig handel med tobaksvaror, inklusive smuggling, olaglig framställning och förfälskning, utgör fundamentala delar av tobakskontrollen, och parterna åläggs att besluta om och genomföra effektiva åtgärder för att eliminera olaglig handel. Partskonferensen beslutade därför år 2007 att inrätta ett mellanstatligt förhandlingsorgan för att utarbeta och förhandla fram ett protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror (nedan protokollet). Protokollet antogs år 2012.

EU godkände protokollet genom rådets beslut (EU) 2016/1749 och (EU) 2016/1750 av den 17 juni 2016. Genom denna åtgärd är EU bunden av protokollet, och ska säkerställa att det finns bestämmelser i EU-rätten som genomför protokollet i de delar som omfattas av EU:s befogenhet. För närvarande har 54 parter undertecknat protokollet och 34 parter har ratificerat protokollet. Sverige undertecknade protokollet år 2014. Det krävs att 40 av parterna till ramkonventionen ratificerar protokollet innan det kan träda i kraft.

Syftet med protokollet är att eliminera alla former av olaglig handel med tobaksprodukter. Med ”olaglig handel” avses i detta sammanhang produktion, leverans, mottagande, besittning, distribution, försäljning eller köp av tobaksvaror som är förbjudet enligt lag. För att motverka den illegala handeln, syftar protokollet till att säkra leveranskedjan av tobaksvaror genom en rad åtgärder från parterna. Protokollet kräver bl.a. upprättande av ett internationellt spårnings- och märkningssystem och ett globalt informationsutbyte. Andra regler för att säkerställa kontrollen av leveranskedjan inkluderar bl.a. licensiering, registerföring, och reglering av internetförsäljning. För att kunna hantera den illegala handeln fastställer protokollet vissa otillåtna förfaranden samt behandlar frågor om

Prop. 2017/18:156 ansvar, betalningar, beslag och omhändertagande av beslagtagna produkter. Andra skyldigheter syftar till att stärka det internationella samarbetet genom bl.a. åtgärder för informationsutbyte, brottsbekämpande samarbete, ömsesidig rättslig och administrativ hjälp och utlämning. Protokollet innehåller särskilda skyldigheter när det gäller kontakterna med tobaksindustrin.

Protokollet är omfattande och innehåller en komplex uppsättning av åtgärder och regler. Många av dessa åtgärder och regler är emellertid mycket allmänt hållna eller utformade som mer allmänt hållna strävanden. Även flera av de mer konkreta skyldigheter som kommer till uttryck i protokollet är villkorade på olika sätt, t.ex. på så vis att åtgärderna endast behöver vidtas i den mån så bedöms vara "lämpligt" eller om åtgärderna är förenliga med nationell lagstiftning eller nationella rättsprinciper. Det sagda innebär att det inte finns någon ovillkorlig skyldighet i nationell rätt att skapa ett regelsystem som fullt ut överensstämmer med protokollet. Flera bestämmelser i protokollet har dessutom en närmast administrativ karaktär eller rör annars tillämpningen av protokollet som sådant, och är inte avsedda att genomföras i den nationella lagstiftningen. Regeringen bedömer att genomförandet av protokollet i svensk rätt inte kräver några andra författningsändringar än de som följer av regeringens förslag om spårbarhet och säkerhetsmärkning av tobaksvaror, se avsnitt 12.

För att motverka den illegala handeln med tobaksprodukter och stärka genomförandet av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll anser regeringen att det är angeläget att protokollet kan träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen anser därför att Sverige ska ratificera protokollet.

Enligt 10 kap. 3 § regeringsformen krävs riksdagens godkännande innan regeringen ingår en för riket bindande internationell överenskommelse som förutsätter att en lag ändras eller upphävs eller att en ny lag stiftas, eller i övrigt gäller ett ämne som riksdagen ska besluta om. Som anges ovan förutsätter en ratifikation av protokollet att nya lagbestämmelser om spårbarhet och säkerhetsmärkning antas. Enligt regeringens uppfattning ska protokollet därför underställas riksdagen för godkännande.

21 EU-rättsliga aspekter

Ett flertal av de förslag som regeringen lämnar har EU-rättslig anknytning. Förslaget om tillståndsplikt för tobaksförsäljning aktualiserar bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) om rätten till fri etablering och den fria rörligheten för tjänster. EUF-fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor har relevans för förslagen om utökad rökförbud, begränsade möjligheter till marknadsföring och förbud mot självbetjäning. Ett flertal av förslagen bör också anmälas enligt de s.k. anmälnings- och tjänstedirektiven. Nedan redogörs översiktligt för bestämmelserna i EUF-fördraget och nämnda direktiv. En analys av förslagens förenlighet med EU-rätten görs därefter för varje enskilt förslag.

Tobaksproduktdirektivet harmoniserar inte bestämmelserna om rökfria miljöer, inhemska försäljningsarrangemang eller inhemsk reklam (jfr ingresspunkt 48). I den omfattning förslagen inte omfattas av sekundärrätt ska förslagen prövas mot EU:s primärrätt och då närmast EUF-fördraget. I denna prövning ska även EU-domstolens praxis beaktas.

Principen om fri rörlighet för varor regleras i artikel 34 och 35 i EUF-fördraget. Av dessa artiklar framgår att kvantitativa import- och exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan är förbjudna. EU-domstolen har definierat ”åtgärder med motsvarande verkan” som ”alla handelsregler antagna av medlemsstater som kan utgöra ett hinder, direkt eller indirekt faktiskt eller potentiellt, för handeln inom unionen (se mål 8/74, Åklagaren mot Dassonville, REG 1974, svensk specialutgåva, volym 2). Om nationella åtgärder har handelshindrande effekter (om än bara potentiella) spelar det mindre roll vilken exakt rättslig form de har. Enligt EU-domstolens avgörande i den s.k. Keck- domen faller dock vissa typer av försäljningsåtgärder utanför tillämpningsområdet för artikel 34 (se de förenade målen C-267/91 och C-268/91 Keck och Mithouard, REG 1993, s. I-6097).

I artikel 36 anges att artiklarna 34 och 35 inte ska hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import eller export som grundas på hänsyn till de olika skyddsgrunder som anges i artikeln, bl.a. folkhälsa. Handels hinder som är icke-diskriminerande kan utöver artikel 36 i fördraget även motiveras genom åberopande av s.k. tvingande hänsyn som har skapats genom praxis. Oavsett om den nationella restriktionen grundar sig på artikel 36 eller på att det föreligger tvingande hänsyn, måste restriktionen vara proportionerlig i förhållande till det syfte som avses skyddas. I bedömningen om restriktionen är proportionerlig ligger att det inte ska finnas mindre ingripande sätt att uppnå samma ändamål.

I artikel 49–55 finns grundläggande bestämmelser om rätten till fri etablering. Artikel 49 innebär att det inom ramen för de aktuella bestämmelserna inte får finnas inskränkningar för medborgare i en medlemsstat att fritt etablera sig på en annan medlemsstats territorium. Etableringsfriheten innefattar rätt att starta och utöva verksamhet som egenföretagare samt rätt att bilda och driva företag på de villkor som etableringslandets lagstiftning föreskriver för egna medborgare. Etableringsfriheten hindrar enligt artikel 52.1 inte tillämpning av bestämmelser i lagar och andra författningar som föreskriver särskild behandling av utländska medborgare och som grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

De grundläggande bestämmelserna om fri rörlighet för tjänster finns i artikel 56–62 i EUF-fördraget. Enligt artikel 56.1 ska, inom ramen för bestämmelserna, inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster inom unionen förbjudas beträffande medborgare i medlemsstater som har etablerat sig i en annan medlemsstat än mottagaren av tjänsten. Som ”tjänster” i fördragets mening ska enligt artikel 57 anses prestationer som normalt utförs mot ersättning, i den utsträckning de inte faller under bestämmelserna om fri rörlighet för varor, kapital och personer. Med tjänster ska särskilt avses bl.a. verksamhet av kommersiell natur. Utan att

Prop. 2017/18:156 det påverkar tillämpningen av bestämmelserna om etableringsrätt får den som tillhandahåller en tjänst tillfälligt utöva sin verksamhet i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls på samma villkor som denna stat uppställer för sina egna medborgare.

21.2 Anmälningdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (anmälningdirektivet) syftar till att förebygga att nya nationella krav hindrar handeln på ett sätt som strider mot EU-rätten. Enligt artikel 5 ska alla utkast till tekniska föreskrifter överlämnas till kommissionen tillsammans med en redovisning av skälen till varför det är nödvändigt att utfärda en sådan teknisk föreskrift, om dessa inte redan framgår av förslaget. Av definitionen till begreppet teknisk föreskrift i artikel 1.1 f framgår att till detta begrepp räknas bl.a. ”tekniska specifikationer och andra krav eller föreskrifter för tjänster, inbegripet tillämpliga administrativa bestämmelser, som är rättsligt eller faktiskt tvingande vid saluföring, tillhandahållande av tjänster, etablering av en aktör som tillhandahåller tjänster eller användning i en medlemsstat eller en större del därav”.

Direktivet syftar till att garantera att den inre marknaden fungerar smidigt och att säkerställa att nationella initiativ till nya tekniska föreskrifter som kan orsaka handelshinder är nödvändiga och väsentliga samt har ett mål av allmänt intresse. Kommissionen granskar förslagen till tekniska föreskrifter och gör en bedömning av om dessa är motiverade med hänsyn till allmänintresset, t.ex. för skydd av hälsan och om de är proportionerliga och därmed kan rättfärdigas under artikel 36 i EUF-fördraget eller sådan annan tvingande hänsyn som erkänns i praxis. Kommissionen underrättar även övriga medlemsstater om förslagen och dessa ges möjlighet att lämna synpunkter på förslagen till nationella föreskrifter. Från det att kommissionen mottagit förslagen gäller vissa tidsfrister inom vilka dessa inte får antas. Efter att tidsfristerna löpt ut kan medlemsstaten anta förslagen.

21.3 Tjänstedirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet) syftar till att fastställa bestämmelser som ska underlätta utövandet av etableringsfriheten för tjänsteleverantörer och den fria rörligheten för tjänster. Direktivet innehåller bestämmelser om både etableringsfrihet för tjänsteleverantörer och fri rörlighet för tjänster och reglerar bl.a. tillståndsförfaranden, villkor för tillståndsgivning och vilka krav som får ställas. Direktivet är enligt artikel 2.1 tillämpligt på tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer som är etablerade i en medlemsstat i EU. Med tjänst

avses enligt artikel 4.1 all förvärvsverksamhet som egenföretagare utövar. Prop. 2017/18:156

Enligt artiklarna 15.7 och 39.5 är medlemsstaterna skyldiga att till kommissionen anmäla nya författningsförslag eller ändringar av befintliga författningar som innehåller vissa krav. Med krav avses enligt artikel 4.7 bl.a. skyldigheter, förbud, villkor eller begränsningar. Anmälningsplikten innebär inte att medlemsstaterna är skyldiga att vänta med att anta de aktuella bestämmelserna. Vid anmälningar av bestämmelser som innefattar krav för etablering av tjänsteleverantörer ska dock kommissionen inom tre månader undersöka om kraven är förenliga med gemenskapsrätten och vid behov fatta ett beslut om att begära att medlemsstaten i fråga ska avstå från att anta dem eller upphäva dem.

21.4 Tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror

Regeringens bedömning: Förslagen är förenliga med EU-rätten. Anmälan bör ske enligt tjänstedirektivet.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Kommerskollegium* delar utredningens bedömning att det föreslagna tillståndskravet bör anmälas enligt artikel 39.5 i tjänstedirektivet.

Skälen för regeringens bedömning: Den föreslagna tillståndsplikten kommer att omfatta såväl svenska näringsidkare som utländska näringsidkare som vill bedriva försäljning av tobaksvaror i Sverige. Det kan röra sig om dels utländska detaljhandelskedjor som vill öppna fysiska butiker i Sverige, dels utländska näringsidkare som har sitt säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige och som vill bedriva handel via internet i Sverige.

En grundläggande princip i EUF-fördraget och i tjänstedirektivet är att en tjänsteleverantör fritt ska kunna etablera sig inom EU. Tillståndsförfaranden är en av de vanligaste formaliteterna som tillämpas på tjänsteleverantörer i medlemsstaterna och de utgör en begränsning av etableringsfriheten, vilket EU-domstolen genomgående har fastställt i sin rättspraxis. Begreppet tillståndsförfarande omfattar alla förfaranden som innebär att en tjänsteleverantör eller tjänstemottagare måste vända sig till en behörig myndighet för att få ett formellt eller ett indirekt beslut om att få tillträde till eller utöva en tjänsteverksamhet.

Det föreslagna tillståndsförfarandet innebär en begränsning av etableringsfriheten och ett krav som bör bedömas utifrån artiklarna 9–15 i tjänstedirektivet. Med hänsyn till att tobak är en vara där det råder internationell enighet om dess skadlighet för folkhälsan kan den föreslagna tillståndsplikten för försäljning av tobaksvaror motiveras utifrån såväl folkhälsoskäl som konsumentskyddsintressen. Kravet på försäljningstillstånd är icke-diskriminerande och går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det avsedda syftet. De kriterier som ställs upp för tillståndsgivningen är motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset och uppfyller även i övrigt de krav som följer av EU-rätten. Förslaget innebär inte att det ställs sådana krav som strider mot bestämmelserna i EUF-

Prop. 2017/18:156 fördraget eller artikel 14–16 i tjänstedirektivet. Regeringen bedömer därför att den föreslagna tillståndsplikten är förenlig med EU-rätten.

Eftersom tillståndskravet påverkar tillträde till marknaden, dvs. etablering, ska det anmälas enligt artikel 15.7 i tjänstedirektivet.

Tillståndskravet gäller inte detalj- och partihandlare som saknar säte eller fast ställe för näringsverksamhet i landet. Anmälningsskyldigheten enligt artikel 39.5 som avser krav på tjänsteleverantörer som är etablerade i ett annat land inom EU/EES och som vill tillhandahålla tjänster i Sverige utan att etablera sig här, är därför inte aktuell.

21.5 Krav på partihandlare

Regeringens bedömning: Förslagen är förenliga med EU-rätten. Anmälan bör ske enligt tjänstedirektivet.

Utredningens bedömning: Utredningen har inte analyserat om de nya krav som ställs på partihandlare är förenliga med EU-rätten eller om förslagen ska anmälas enligt tjänste- eller anmälningdirektivet.

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har yttrat sig i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen föreslår i avsnitt 8.7 och 12.1 att tobaksvaror som till följd av felaktig märkning (dvs. som saknar hälsovarningar, identitets- eller säkerhetsmärkningar) inte får tillhandahållas konsumenterna på marknaden, inte ska få tillhandahållas detaljhandlare. Detta förslag går utöver kravet i artikel 23.2 i tobaksproduktdirektivet att tobaksvaror som inte uppfyller direktivets krav inte ska få släppas ut på marknaden, dvs. tillhandahållas konsumenterna.

Vidare föreslår regeringen att partihandlare endast ska få sälja tobaksvaror till den som har försäljningstillstånd och att säljaren ska förvissa sig om att köparen har sådant tillstånd. Partihandlare får också skyldighet att ge sin personal den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa lagen och anslutande föreskrifter.

Förslagens förenlighet med EUF-fördraget

Förslagen innebär inte att själva tobaksvarorna regleras utan tar i stället sikte på saluföringen av dessa varor. Detta talar för att åtgärderna bör betraktas som en försäljningsform i enlighet med EU-domstolens avgörande Keck och Mithouard. Åtgärden kan då inte anses utgöra en kvantitativ importrestriktion enligt artikel 34. Eftersom förslagen är icke-diskriminerande är de förenliga med EUF-fördraget. För det fall förslagen skulle anses falla innanför tillämpningsområdet för artikel 34 anser regeringen att de omfattas av undantaget i artikel 36 i EUF-fördraget eftersom de grundas på hänsyn till intresset av att skydda människors hälsa och liv. Förslagen är icke-diskriminerande och går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det avsedda syftet.

Tjänstedirektivet

De krav som ställs på att partihandlare ska försäkra sig om att köpare av tobaksvaror har försäljningstillstånd samt att partihandlare ska ge sin per-

sonal viss information och stöd kan i vissa fall komma att innebära krav på hur en tillfällig tjänsteutövning bedrivs. Förslagen kan därför komma att falla under artikel 16.3 i tjänstedirektivet. Anmälan bör därför ske enligt artikel 39.5.

21.6 Marknadsföring av tobaksvaror och förbud mot självbetjäning

Regeringens bedömning: Förslagen är förenliga med EU-rätten. Anmälan bör ske enligt tjänstedirektivet och anmälningsdirektivet.

Utredningens bedömning: Utredningen föreslår ett exponeringsförbud vilket inkluderar ett förbud mot kommersiella meddelanden. Utredningen bedömer att förslagen är förenliga med EU-rätten och att de bör anmälas enligt anmälningsdirektivet.

Remissinstanserna: *Kommerskollegium* instämmer i utredningens bedömning att förslagen bör anmälas enligt anmälningsdirektivet. De verksamheter där exponeringsförbudet föreslås gälla utgör i många fall tjänsteverksamhet. Kollegiet bedömer därför att tjänstedirektivet är tillämpligt på förslaget. Eftersom vissa av verksamheterna kan bedrivas i Sverige på tillfällig basis och exponeringsförbudet således kan påverka tillfällig tjänsteverksamhet, bedömer kollegiet att förslaget bör anmälas enligt artikel 39.5 i tjänstedirektivet.

Skälen för regeringens bedömning

Förslagets förenlighet med EUF-fördraget

Ett förbud mot kommersiella meddelanden på försäljningsställen är inte en åtgärd som reglerar själva tobaksvarorna. Ett sådant förbud tar i stället sikte på saluföringen av dessa varor. Detta talar för att åtgärden bör betraktas som en försäljningsform i enlighet med EU-domstolens avgörande *Keck* och *Mithouard*.

Det innebär att utgångspunkten är att ett sådant förbud inte är en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion; det är fråga om en sådan åtgärd endast om det bevisats att åtgärden i praktiken innebär en uppenbar diskriminering på grundval av produktens tillverkningsursprung. En möjlig konsekvens av förbudet mot kommersiella meddelanden på försäljningsställen är att etablerade och större tobaksvarumärken kan få en fördel i förhållande till nya och mindre varumärken eftersom förbudet skulle minska marknadsföringsmöjligheterna, vilket skulle göra det svårare för nya och mindre märken att bli kända på marknaden. Denna potentiella effekt skulle emellertid drabba mindre nationella och mindre importerade varumärken i lika hög grad. Någon diskriminering mellan nationella och importerade varor skulle då inte föreligga. Om de etablerade varumärkena i hög utsträckning är nationella, skulle emellertid nationella varor kunna få en fördel. Ett förbud skulle i så fall kunna anses diskriminera gentemot importerade varor.

När det gäller cigarettmarknaden finns det inte någon industriell cigarettproduktion kvar i Sverige. EFTA-domstolen har emellertid i fallet

Prop. 2017/18:156 som gällde det norska exponeringsförbudet angett att om exponeringsförbudet leder till att varor som tidigare tillverkades nationellt får en fördel i förhållande till andra varor så är det fråga om en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion. Samma resonemang skulle kunna användas på nu aktuellt förslag om kommersiella meddelanden. I Sverige finns det, liksom i Norge, cigarettvarumärken som tidigare tillverkades i Sverige men som nu tillverkas i andra EU-länder. Om ett förbud mot kommersiella meddelanden på försäljningsställen skulle leda till att varor som fram till nyligen tillverkades i Sverige skulle få en fördel i förhållande till andra varor så skulle förbudet alltså kunna anses vara diskriminerande.

Den svenska tobaksmarknaden omfattar också snus. Den helt övervägande delen av allt snus som säljs i Sverige är nationellt tillverkat, även om flera varumärken och produktionsanläggningar har utländska ägare. Eftersom förbudet mot kommersiella meddelanden omfattar alla produkter på den svenska tobaksmarknaden bör också frågan om en eventuell diskriminerande effekt för importerade varor bedömas utifrån hela marknaden för tobaksvaror, inklusive snusmarknaden. På den marknaden finns i och för sig såväl stora svenska snustillverkare som cigaretter av varumärken som fram till nyligen tillverkades i Sverige. Detta förhållande i sig innebär inte att förbudet skulle få en diskriminerande effekt på importerade tobaksvaror. Det förefaller visserligen rimligt att ett förbud skulle kunna leda till att mindre varumärken får det svårare att öka sina marknadsandelar eftersom möjligheterna till marknadsföring minskar. Ett förbud skulle emellertid också kunna leda till negativa konsekvenser för etablerade varumärken. Exempelvis har de större snustillverkarna, sannolikt genom avtal med försäljningsställena, redan i dag ofta en mer framträdande exponering av sina kommersiella meddelanden på försäljningsställen än de mindre märkena. Denna marknadsföringsfördel skulle försvinna med det nu aktuella förbudet.

Det finns alltså omständigheter som talar både för och emot att ett förbud skulle få en diskriminerande effekt. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det inte finns stöd för att ett förbud mot kommersiella meddelanden skulle vara uppenbart diskriminerande mot importerade tobaksvaror och utgöra en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion.

Oavsett bedömningen i förhållande till artikel 34 anser regeringen att förbudet omfattas av undantaget i artikel 36 i EUF-fördraget eftersom det grundas på hänsyn till intresset av att skydda människors hälsa och liv. Även om det finns svårigheter med att särskilja effekterna av olika tobakspolitiska åtgärder anser regeringen att ett förbud mot kommersiella meddelanden på försäljningsställen är en välgrundad och lämplig åtgärd.

I proportionalitetsbedömningen ingår också att bedöma nödvändigheten av åtgärden. Frågan är då om åtgärden är begränsad till vad som krävs för att uppnå det legitima målet att skydda folkhälsan, dvs. om det finns mindre ingripande åtgärder som kan uppnå ett lika högt eller högre skydd för folkhälsan. Regeringen lämnar i den här propositionen en rad förslag på åtgärder inom tobaksområdet. Inget av de övriga förslag som nu lämnas tar emellertid sikte på möjligheterna att marknadsföra tobaksvaror. Regeringen anser därför att det nu aktuella förbudet är nöd-

vändigt och att det inte finns någon annan mindre ingripande åtgärd som skulle kunna få en motsvarande effekt. Prop. 2017/18:156

Vad gäller förbudet mot självbetjäning tar även det sikte på saluföringen av dessa varor. Förbudet drabbar inhemska och utländska produkter lika. Förslaget är således icke-diskriminerande och strider inte mot artikel 34 i EUF-fördraget. Oavsett bedömningen i förhållande till artikel 34 anser regeringen att förbudet omfattas av undantaget i artikel 36 i EUF-fördraget eftersom det grundas på hänsyn till intresset av att skydda människors hälsa och liv och är proportionellt.

Anmälningsdirektivet

Det föreslagna förbudet mot kommersiella meddelanden på försäljningsställen och förbudet mot självbetjäning, kan betraktas som en teknisk föreskrift. Regeringen bedömer därför att förslagen ska anmälas enligt anmälningsdirektivet.

Tjänstedirektivet

Bestämmelserna om marknadsföring och förbudet mot självbetjäning gäller alla försäljningsställen, oavsett om verksamheten är permanent eller tillfällig. *Kommerskollegium* bedömer i sitt remissvar att då tillfälliga verksamheter i många fall utgör tjänsteverksamhet, är tjänstedirektivet tillämpligt på förslaget. Förslagen bör därför anmälas enligt artikel 39.5. Regeringen instämmer i denna bedömning.

21.7 Utvidgat rökförbud

Regeringens bedömning: Förslagen är förenliga med EU-rätten. Anmälan bör ske enligt tjänstedirektivet och anmälningsdirektivet.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Kommerskollegium* delar utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning

Förslagets förenlighet med EUF-fördraget

Ett utvidgat rökförbud omfattar både produkter som ger upphov till tobaksrök och andra produkter som till användningssättet motsvarar rökning men som inte ger upphov till tobaksrök, t.ex. e-cigaretter. Rökförbudet innebär att vidgade användningsbegränsningar införs för dessa produkter. Ur ett EU-rättsligt perspektiv har brukanderegler prövats i kontexten av artikel 34 EUF-fördraget och om åtgärderna kan anses störa marknadstillträdet för utländska produkter på ett för ingripande sätt (se EU-domstolens mål C-142/05 *Kommissionen mot Italien och Mickelsson*). Även om de föreslagna åtgärderna är icke-diskriminerande har EU-domstolen rest frågan om en nationell åtgärd kan leda till en sneddriven konkurrens inom EU:s inre marknad och därmed bör föranleda en tillämpning av artikel 34. EU-domstolen har här gett vägledning för när en brukanderegler kan anses störa marknadstillträdet. Hänsyn

Prop. 2017/18:156 ska tas till ”begränsningens räckvidd”, dess ”inverkan på konsumenternas beteende” och om den ”kraftigt begränsar” varans användning (Mickelsson).

I detta sammanhang går det att konstatera att rökförbudet till sin utformning inte gör skillnad på inhemska och utländska produkter. Det går också att konstatera att begränsningens räckvidd och omfång inte kan anses vara så långtgående att varans användning kraftigt begränsas. Rökförbudet omfattar endast ett antal platser, vilket måste sättas i förhållande till alla de andra platser där det är tillåtet att röka. Däremot förefaller det mer troligt att rökförbudet påverkar konsumenternas beteende. Mot bakgrund av de svenska tobakspolitiska målen är dock åtgärden motiverad. Tobaksrök är hälsovådligt och bör därför begränsas. Rökförbudet kan därför motiveras utifrån intresset att skydda människors hälsa och liv enligt artikel 36 EUF-fördraget.

Regeringen bedömer att den föreslagna utvidgningen av rökförbudet är icke-diskriminerande, uppfyller principerna om nödvändighet och proportionalitet. Förslagen är också motiverade av folkhälsoskäl. Regeringen bedömer mot bakgrund av det sagda att det utvidgade rökförbudet är förenligt med EU-rätten.

Tjänstedirektivet

De krav som nu uppställs i fråga om ansvar för upprätthållandet av det föreslagna rökförbudet kan i vissa fall komma att innebära krav på hur en tillfällig tjänsteutövning bedrivs. Förslagen kan därför komma att falla under artikel 16.3 i tjänstedirektivet. Anmälan bör därför ske enligt artikel 39.5.

Anmälningdirektivet

Regler om rökförbud kan ses som ett ”annat krav” enligt artikel 1.1 d i anmälningdirektivet. Anmälningsskyldighet kan därför uppkomma även enligt det direktivet. Med ett sådant ”annat krav” avses ett krav som inte är en teknisk specifikation och som ställs på en produkt framför allt av skyddshänsyn och i synnerhet för att skydda konsumenterna eller miljön. Det kan t.ex. röra sig om villkor för användning av en produkt. En förutsättning för att anmälningsskyldighet ska uppkomma är emellertid att föreskrifterna på ett väsentligt sätt kan påverka produktens sammansättning, natur eller saluföringen av den. EU-domstolen har inte slagit fast den närmare innebörden av begreppet väsentlig påverkan.

Även om det utvidgade rökförbudet primärt syftar till att förhindra att personer ofrivilligt utsätts för bl.a. tobaksrök kan förbudet på sikt komma att förändra konsumtionsmönstren genom avnormalisering av rökning till följd av en minskad social exponering. Det utvidgade rökförbudet kan sålunda påverka saluföringen av de tobaksvaror och de andra produkter som omfattas av rökförbudet. Det saknas i dagsläget underlag för att med någon grad av säkerhet fastslå att denna påverkan ska bedömas som väsentlig i direktivets mening. Av transparenskäl och med hänsyn till den osäkerhet som råder i detta avseende gör regeringen bedömningen att de föreslagna reglerna om utvidgat rökförbud bör anmälas enligt anmälningdirektivet.

Regeringens bedömning: Förslaget är förenligt med EU-rätten. Anmälan bör ske enligt anmälningsdirektivet.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Kommerskollegium* delar utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen föreslår en reglering av minsta antal portioner i styckförpackningar med portionsförpackat snus, se avsnitt 11. Tobaksproduktdirektivet reglerar endast innehållet i styckförpackningar med cigaretter och rulltobak. Direktivet ställer inte upp hinder mot att införa regler om innehåll av snus i detta avseende (jfr artikel 24).

Att införa nationella bestämmelser som ställer krav på minsta innehåll i förpackningar torde normalt sett kunna anses hindra den fria rörligheten för varor. Snus är emellertid en speciell vara såtillvida att den inom EU endast får säljas i Sverige, se artikel 17 i tobaksproduktdirektivet. Snus får inte heller föras ut från Sverige till ett annat land inom EU, se förordningen (1994:1266) om förbud mot export av snus. Det finns emellertid inget generellt EU-rättsligt hinder mot att tillverka snus i en annan medlemsstat under förutsättning att produkten inte tillhandahålls konsumenterna i tillverkningslandet. Det är alltså tillåtet att till Sverige föra in snus som tillverkats i andra EU-länder.

Förslaget till reglering av minsta antal portioner i styckförpackningar med portionsförpackat snus innebär att snustillverkare i andra medlemsstater måste uppfylla nya krav för att få tillhandahålla portionsförpackat snus till konsumenterna i Sverige. Enligt regeringens bedömning kan regleringen inte anses ha en diskriminerande verkan gentemot importerade varor eftersom snus inte får tillhandahållas konsumenterna i andra medlemsstater än Sverige.

Under alla förhållanden bedömer regeringen att åtgärden omfattas av undantaget i artikel 36 i EUF-fördraget eftersom den syftar till att skydda folkhälsan och är proportionerlig. Inte heller i övrigt bedömer regeringen att det med hänsyn till EU-rätten finns några hinder mot att införa den föreslagna regleringen.

Förslagen innefattar krav som är tvingande vid saluföring av snus. Dessa krav kan betraktas som tekniska föreskrifter enligt anmälningsdirektivet. Regeringen bedömer därför att förslagen ska anmälas enligt det direktivet.

22 Tillkännagivande om tillståndsplikt för försäljning

Riksdagen har beslutat om ett tillkännagivande om att regeringen ska göra en översyn för att möjliggöra tillståndsplikt för försäljning av tobak och därefter skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag på hur

Prop. 2017/18:156 en sådan ska utformas (bet. 2013/14:SoU13 s. 8 f.). Genom denna proposition tillmötesgår tillkännagivandet i och med att regeringen föreslår tillståndsplikt för tobaksförsäljning. Riksdagens tillkännagivande bör därför kunna slutbehandlas i samband med att en proposition lämnas till riksdagen.

23 Konsekvenser

Regeringens förslag i denna proposition berör statliga och kommunala myndigheter samt näringsidkare på olika sätt. De statliga myndigheter som primärt berörs av förslagen är Folkhälsomyndigheten, länsstyrelserna, Polismyndigheten och domstolarna.

Huvuddragen av förslagen är:

- införandet av en tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror,
- införandet av en begränsad marknadsföring av tobak,
- införandet av ett utvidgat rökförbud, och
- införandet av regler om spårbarhet och säkerhetsmärkning av tobaksvaror.

På ett övergripande plan innebär regeringens förslag att Folkhälsomyndigheten, i egenskap av central tillsynsmyndighet på tobaksområdet, får en viktig roll när det gäller att lämna information och råd om de nya bestämmelserna till länsstyrelserna och kommunerna. Vidare kommer länsstyrelserna att få en betydelsefull roll när det gäller att lämna information och råd till kommunerna om de nya reglerna. Dessa uppgifter ligger till stor del inom ramen för länsstyrelsernas och Folkhälsomyndighetens nuvarande uppgifter på tobaksområdet även om ökade kostnader för myndigheternas verksamhet på sikt inte kan uteslutas.

Flera av de åtgärder som föreslås syftar till att minska tobaksbruket för att därigenom förbättra folkhälsan. Detta motiverar att förslag läggs fram även om de i vissa avseenden innebär en ökad reglering och ökad börda för en del aktörer. Syftet har varit att åstadkomma en så enkel och effektiv reglering som möjligt för att underlätta tillämpning och förståelse hos både myndigheter och näringsidkare. Ett minskat tobaksbruk leder på sikt till en minskad försäljning av tobaksvaror. Med hänsyn till tobakens hälsofarlighet och de folkhälsopolitiska målen bör denna effekt betraktas som enbart positiv.

I det följande redovisas de konsekvenser som de olika förslagen kan förväntas få för berörda myndigheter och i förekommande fall näringsidkare.

Enligt regeringens bedömning får förslagen inga konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Regeringen bedömer inte heller i övrigt att förslagen får några sådana konsekvenser som anges i kommittéförordningen (1998:1474).

23.1.1 Myndigheterna

Den nuvarande anmälningsplikten för försäljning av tobaksvaror ska ersättas av en tillståndsplikt. Även partihandel med tobaksvaror ska underkastas en sådan tillståndsplikt. Den främsta förtjänsten med en tillståndsreglering är enligt regeringen att en sådan, till skillnad från det nuvarande anmälningsystemet, ger möjlighet att på förhand pröva näringsidkarens lämplighet och vandel.

Ett tillståndsförfarande är i grunden mer administrativt betungande än ett anmälningsförfarande. Utgångspunkten har varit att tillståndsförfarandet för tobaksförsäljning ska utformas på ett så enkelt och effektivt sätt som möjligt, men det kommer att innebära en administrativ merkostnad jämfört med i dag. Kommunerna får därför möjlighet att täcka dessa kostnader genom avgifter.

Vid bedömningen av kostnaden av ett enskilt tillståndsärende bör vägledning kunna hämtas från kommunernas hantering av ärenden om serveringstillstånd. Kostnaden för ansökningsförfarandet i sådana ärenden finansieras genom avgifter, vilka får bestämmas av kommunfullmäktige och ska följa de allmänna krav om självkostnadsprincipen som finns beträffande kommunala taxor. Avgifterna ska sålunda spegla kommunernas faktiska kostnad för hanteringen av tillståndsansökningar. I det avseendet kan nämnas att Näringslivets regelnämnd i en rapport från 2013, *Serveringstillstånd – handläggningstider, servicegarantier, avgifter och tillsyn*, har undersökt bl.a. vilka avgifter kommunerna tar ut för serveringstillstånd. Uppgifterna, som baseras på svaren på enkätfrågor riktade till kommunerna, visar på kraftiga skillnader mellan kommunernas tillståndsavgifter. Den kommun som redovisade lägst avgift tog ut 1 000 kronor för efterfrågat serveringstillstånd medan den dyraste kommunen som medverkade i undersökningen tog ut en avgift på drygt 12 000 kronor.

Med hänsyn till att det föreslagna tillståndsförfarandet för tobaksförsäljning har klara beröringspunkter med det förfarande som gäller vid tillståndsgivning enligt alkohollagen (2010:1622) bör angivna siffror kunna tjäna som riktmärke. Den nu föreslagna tillståndsordningen innehåller emellertid färre bedömningskriterier och är inte fullt lika komplex. Regeringen bedömer därför att kommunernas kostnad för att hantera ansökningar om tillstånd för tobaksförsäljning generellt sett kan komma att vara något lägre än motsvarande kommunala kostnader för serveringstillstånd.

Regeringen gör bedömningen att kommunernas kostnader i anslutning till tillståndshanteringen till fullo bör kunna finansieras genom ansökningsavgifter.

Kommunerna utövar i dag den omedelbara tillsynen över detaljhandelsförsäljningen av tobak. Regeringen bedömer att det finns klara fördelar med att ansökningar om detaljhandelstillstånd prövas av samma myndigheter som ansvarar för tillsynen över lagens försäljningsregler. Tillståndsprövningen innebär en helt ny uppgift på området för kommunerna och är därmed en inskränkning av självstyret. Kommunerna har redan andra arbetsuppgifter som i många fall berör försäljare av tobaksvaror, t.ex. tillsyn över livsmedelshantering och över detaljhandeln med folköl.

Prop. 2017/18:156 Kommunerna har också genom reglerna om serveringstillstånd för alkoholdrycker vana av att hantera liknande tillståndsprövningar. Regeringen anser mot denna bakgrund att kommunerna har goda förutsättningar att hantera denna nya uppgift. Med hänsyn till detta och vikten av att säkerställa ålderskontrollen och motverka illegal handel med tobaksvaror anser regeringen att förslaget i denna del är proportionerligt till ingreppet i det kommunala självstyret.

Förslaget om informationsskyldighet innebär en ny uppgift som kan fullgöras genom information på kommunens webbplats och genom kontakter mellan enskilda som överväger att ansöka om ett tillstånd och kommunen. Förslaget får därmed anses innebära ett begränsat ingrepp i självstyrelsen som med hänsyn till intresset för att det föreslagna systemet med tillståndsprövning ska fungera får anses vara motiverat. Informationsskyldigheten syftar till att för verksamhetsutövarna tydliggöra regelverket, vilket bör leda till effektivitetsvinster. En delvis motsvarande skyldighet föreligger redan i dag enligt alkohollagen. Skyldigheten ligger i linje med kommunernas nuvarande uppgifter och bör inte medföra några nämnvärda ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Kommunernas skyldighet att lämna uppgifter till Folkhälsomyndigheten är begränsad till uppgifter som kommunen har tillgängliga på grund av sin egen tillstånds- eller tillsynsverksamhet och som inte behöver efterforskas särskilt. De kostnader som uppstår med anledning av detta är således endast för bedömningen att uppgiften kan ha betydelse och för kontakter med Folkhälsomyndigheten vid ett eventuellt överlämnande. Regeringen bedömer, särskilt mot bakgrund av att Folkhälsomyndigheten kommer att kunna lämna vägledning om vilka uppgifter myndigheten vill få del av, att även detta förslag inte kommer leda till några märkbart ökade kostnader.

Den föreslagna tillståndsordningen innebär att en kommun får inhämta ett yttrande från Polismyndigheten innan beslut i kommunen fattar beslut i ärende om ansökan om detaljhandelstillstånd, om kommunen finner skäl för det. Detta kommer att leda till ett begränsat merarbete för Polismyndigheten. Regeringen bedömer att uppgiften bör kunna hanteras av Polismyndigheten inom ramen för den nuvarande verksamheten och utan särskilt resurstillskott.

Regeringens förslag innebär också att Polismyndigheten och Tullverket ska yttra sig över sökandens lämplighet om ansökan avser partihandel. Med hänsyn till det mycket begränsade antalet partihandlare bör förslaget dock inte få några egentliga konsekvenser för myndigheternas verksamhet i stort.

Även om ett tillståndsförfarande generellt sett är mer administrativt betungade än ett anmälningsförfarande är bedömningen att det kommer att medföra effektivitetsvinster för tillsynen. Förhandsprövningen av tobaksförsäljaren och möjligheten att, innan försäljningen påbörjas, granska och avhjälpa brister i egenkontrollprogrammen bör leda till ett minskat behov av tillsynsinsatser. Detta bör på sikt få till följd att den operativa tillsynen kan effektiviseras.

Tillståndsplikten ska förenas med en möjlighet att under vissa förutsättningar varna tillståndshavaren eller återkalla försäljningstillståndet. Eftersom de föreslagna sanktionerna utformats efter mönster av mot-

svarande sanktioner i alkohollagen torde inom kommunerna redan finnas kunskap och rutiner som kan förenkla tillämpningen av de nya reglerna. Inte heller det nya sanktionssystemet bör därför medföra några konsekvenser av betydelse för det kommunala tillsynsarbetet.

Folkhälsomyndigheten har redan i dag det centrala tillsynsansvaret för bestämmelserna om handel m.m. i tobakslagen (1993:581). Införandet av en tillståndsplikt förväntas, utöver de aspekter som berörs inledningsvis, påverka myndighetens verksamhet i mindre omfattning.

Folkhälsomyndigheten får ansvar för registrering av gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror, i likhet med vad i dag gäller för gränsöverskridande distansförsäljning av e-cigarett. Enligt utredningen har det inte gjorts några anmälningar om gränsöverskridande distansförsäljning av tobak till kommunerna. Regeringen bedömer därför att denna uppgift endast får mindre konsekvenser för myndighetens verksamhet.

Tobaksvaror som varit föremål för brott enligt lagen om tobak och liknande produkter eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Förslaget om förverkande bör inte innebära någon nämnvärd ökning av arbetsbelastningen för rättsväsendet. Förverkande kommer att ske i förhållandevis få fall. När det gäller Polismyndighetens hantering innebär förslaget en obetydlig ökning av arbetsbelastningen. Förslaget utgör närmast ett komplement till de befogenheter myndigheten har redan i dag enligt rättegångsbalken. Åklagarmyndigheten och de allmänna domstolarna handlägger i normalfallet förverkandefrågan tillsammans med ansvarsfrågan. Handläggningen av förverkandefrågan ingår alltså vanligtvis i hanteringen av ärendet i övrigt. Förslaget innebär därför inte heller för dessa myndigheter någon ökad arbetsbelastning.

Om ansökan avser partihandel ska den inte bifallas utan att Tullverkets yttrande har inhämtats. Uppgifterna bedöms kunna hanteras inom myndighetens anslagsram.

23.1.2 Domstolarna

Den föreslagna tillståndsplikten innebär dels att en ansökan om försäljningstillstånd kan avslås, dels att ett beviljat tillstånd under vissa förutsättningar kan återkallas. Sådana beslut, som fattas av kommunen, kan överklagas till förvaltningsrätten. Ansökningsförfarandet innefattande bl.a. en prövning av sökandens lämplighet är nytt och kan förväntas generera överklaganden som inte förekommer inom ramen för det nuvarande anmälningsförfarandet.

Det är dels initialt fråga om ett stort antal verksamheter som redan bedriver tobaksförsäljning som behöver ansöka om tillstånd för att få fortsätta bedriva sin försäljning, dels fråga om löpande ansökningar från verksamheter som vill börja bedriva tobaksförsäljning. Det går på förhand inte att förutse antalet överklaganden. Det saknas relevant jämförelsematerial, t.ex. central statistik beträffande antalet överklaganden av avslagna ansökningar om serveringstillstånd. Även om det initialt, när befintliga verksamheter ska tillståndsprövas, kan bli fråga om en något större mängd överklaganden saknas anledning att anta annat än att antalet

Prop. 2017/18:156 överklaganden på längre sikt kommer att ligga på en förhållandevis låg nivå. Tillståndsprövningen bör därför på sikt inte leda till annat än en liten ökning av arbetsbelastningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Den nuvarande möjligheten för kommunerna att förbjuda tobaksförsäljning ska ersättas med en möjlighet att återkalla ett meddelat försäljningstillstånd. Möjligheten att återkalla ett meddelat försäljningstillstånd kan förväntas leda till en viss ökning av antalet överklaganden eftersom återkallelse kan ske på fler grunder än meddelande av försäljningsförbud. Även detta kan därför på sikt leda till en liten ökning av arbetsbelastningen i förvaltningsdomstolarna.

Liksom tidigare ska det också vara möjligt att meddela en tobaksförsäljare en varning. Även varningar kan enligt förslaget meddelas på fler grunder än i dag, vilket sannolikt kommer att innebära att fler varningar meddelas jämfört med i dag. Med hänsyn till att ett beslut om varning inte får några direkta rättsverkningar för den som beslutet riktar sig mot, bedömes dock att antalet överklagade beslut om varning inte kommer att öka i någon nämnvärd utsträckning.

Tillståndsplikten ska omfatta även partihandeln. Det har tidigare inte uppställts några krav för att bedriva partihandel med tobaksvaror. Det innebär att tillståndsförfarandet såvitt avser partihandeln kommer att generera en helt ny typ av beslut, vilka i någon utsträckning kan förväntas leda till överklaganden. Mot bakgrund av att det i dag endast finns ett fåtal aktörer som bedriver partihandel med tobak, saknas anledning att anta att en sådan ökning blir annat än marginell.

Sammanfattningsvis bedöms handläggningen av ärenden om försäljningstillstånd inte att medföra någon nämnvärd ökad arbetsbelastning för de allmänna förvaltningsdomstolarna. Den ökning som kan förutses bör kunna hanteras inom ramen för den nuvarande verksamheten utan särskilda resurstillskott.

Den föreslagna regleringen av partihandeln innebär också en utvidgning av det i dag kriminaliserade området såtillvida att försäljning som inom partihandeln sker utan tillstånd föreslås vara brottslig. Detta förhållande, liksom den föreslagna höjningen av straffmaximum för olovlig tobaksförsäljning, får troligen en i huvudsak brottsförebyggande effekt. Liksom för övriga brott mot tobakslagen kan det antas att antalet anmälda brott och lagföringar avseende de nya brotten kommer att ligga på en mycket låg nivå. Regeringen bedömer därför att förslaget inte bör leda till några kostnadsökningar för de allmänna domstolarna och rättsväsendets övriga aktörer. Den föreslagna tillståndsplikten kan, i förening med de straffrättsliga förändringar som föreslås och förändringarna i tillsynen, sammantaget antas bidra till ett mera effektivt brottsförebyggande arbete. Förslagen kan därför på längre sikt antas leda till en minskad tobaksrelaterad brottslighet och sålunda en lägre belastning för rättsväsendet.

23.1.3 Företagen

Kostnaden för tillståndsförfarandet för kommunerna som bör finansieras genom avgifter, kommer att belasta de näringsidkare som avser bedriva

tillståndspliktig försäljning med tobaksvaror, vilket även kommer att omfatta partihandlare.

De ytterligare krav som följer av tillståndsplikten överensstämmer i allt väsentligt med vad som gäller för den i dag anmälningspliktiga tobaksförsäljningen. Redan i dag finns ett krav på att näringsidkaren ska ansvara för att det finns ett egenkontrollprogram för verksamheten. Det föreslagna kravet på att detta program ska fogas till tillståndsansökningen utgör därför inte någon tillkommande börda för näringsidkaren utöver den vandelsprövning som tillkommer. Detsamma gäller kravet på inlämnande av andra uppgifter som behövs för kommunens tillsyn. Partihandlare har emellertid inte haft någon anmälningsplikt enligt tobakslagen och kravet på tillstånd blir för dessa aktörer därför nytt.

En annan konsekvens av tillståndsplikten kan bli att vissa av de näringsidkare som i dag bedriver försäljning av tobaksvaror inte bedöms uppfylla de krav som tillkommer när sådan verksamhet görs tillståndspliktig. Detta är det huvudsakliga syftet med införande av tillståndsplikten. Eftersom en vandelsprövning ger möjlighet att sälla bort sådana personer som tidigare har gjort sig skyldiga till exempelvis brottslig verksamhet, kan det momentet i en tillståndsprövning antas begränsa de illegala eller annars oseriösa inslagen inom detaljhandeln. Förslaget kan därmed bidra till en sundare konkurrens inom detaljhandeln och möjliggöra en effektivare tillsyn, något som i sin tur kan få positiva ekonomiska konsekvenser för företagen.

Införandet av den föreslagna tillståndsplikten innebär bl.a. att de försäljningsställen som i dag anmält tobaksförsäljning – drygt 11 000 – måste ansöka om och beviljas tillstånd för att få fortsätta bedriva sådan försäljning. För att ge företagen möjlighet att vidta nödvändiga åtgärder vid övergången till det nya tillståndsförfarandet har lagens övergångsbestämmelser utformats med detta i beaktande.

I sammanhanget kan nämnas den överenskommelse som slutits mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om ett enklare företagande med digital förvaltning för perioden 2017–2019 (dnr N2017/04297/FF). Syftet med överenskommelsen är att göra det enklare att starta och driva företag genom att erbjuda digital information, guidning och tjänster som utgår från företagets förutsättningar och behov.

Det är lämpligt att de näringsidkare som redan anmält försäljning enligt nuvarande regler får fortsätta bedriva verksamheten till dess att tillståndsmyndigheten har haft möjlighet att hantera tillståndsansökan. Därför föreslås att försäljningen ska kunna fortgå under förutsättning att näringsidkaren inom tre månader ger in en tillståndsansökan. Försäljningen ska även därefter kunna fortsätta till dess tillståndsmyndigheten beslutat i tillståndsfrågan.

För att underlätta för företagen att börja tillämpa det nya regelverket bör företagen informeras om de ändrade förutsättningarna.

23.2 En begränsad marknadsföring av tobaksvaror

23.2.1 Tillsynsmyndigheterna

Möjligheten att marknadsföra tobaksvaror genom kommersiella meddelanden på försäljningsställen ska, med två mindre undantag, tas bort. Tobaksvaror ska inte få tillhandahållas genom självbetjäning. Särskilda regler föreslås gälla för specialbutiker.

Införandet av en begränsad marknadsföring av tobaksvaror föranleder inte några övergripande ändringar av tillsynsorganisationen. Även med de förändringar som föreslås i fråga om tillsynsansvaret kommer kommunen även fortsättningsvis att i praktiken utöva tillsyn av lagens marknadsföringsbestämmelser på försäljningsställen. Med hänsyn till att bestämmelserna om egenkontroll ska omfatta även en begränsad marknadsföring av tobaksvaror kan behovet av särskilda operativa tillsynsåtgärder i detta avseende antas bli begränsat. När det gäller specialbutiker för tobaksvaror ska bedömningen visserligen ske utifrån i princip de regler som gäller i dag. Antalet specialbutiker bedöms emellertid bli lågt.

Förslaget bedöms inte få några konsekvenser av nämnvärd betydelse för de övriga tillsynsmyndigheterna, dvs. Folkhälsomyndigheten, Länsstyrelserna och Konsumentverket.

23.2.2 Domstolarna

Bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror på försäljningsställen har i flera fall varit föremål för rättslig prövning. Sådana prövningar har behandlat frågan om kommersiella meddelanden på försäljningsställen varit att anse som påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak. Mot bakgrund av den begränsade möjligheten att marknadsföra tobaksvaror kommer behovet av sådana prövningar att vara nödvändiga i mindre utsträckning än i dag, eftersom de endast är relevanta i förhållande till specialbutiker för tobaksvaror. Därmed kan också antas att antalet mål avseende marknadsföring enligt den nya lagen kommer att minska, låt vara från en redan låg nivå. Det innebär att belastningen på patent- och marknadsdomstolarna och i någon utsträckning även de allmänna domstolarna kommer att minska i motsvarande grad. Några egentliga kostnadsbesparingar kan dock inte förutses.

23.2.3 Företagen

Till skillnad mot utredningen föreslår regeringen inte att det ska införas ett exponeringsförbud för tobaksprodukter. Möjligheten att marknadsföra tobaksvaror på försäljningsställen begränsas dock ytterligare. Det innebär att det exempelvis inte får finnas reklamskyltar eller logotyper på kyldiskar för snusförpackningar. Även självbetjäning av tobaksprodukter förbjuds. Undantag kommer att gälla för specialbutiker för tobaksprodukter. Även om förslagen innebär vissa begränsningar för hur tobaksprodukter kan säljas är de inte så ingripande att det bör få nämnvärda konsekvenser för näringsidkarna. En tänkbar konsekvens av minskade möjligheter att marknadsföra tobaksvaror kan emellertid vara minskad

försäljning av tobaksprodukter, något som får anses positivt ur ett folkhälsoperspektiv. Prop. 2017/18:156

Möjligheten att även i fortsättningen använda varuautomater för tobaksförsäljning borde också bidra till att hålla nere omställningskostnaderna för butiker.

Förslagen är avsedda att vara konkurrensneutrala. Några konkurrensfördelar för exempelvis en viss kategori av företag bör alltså inte uppkomma.

23.3 Utvidgat rökförbud

Regeringens förslag innebär dels att ett antal utomhusmiljöer görs rökfria, dels att begreppet rökning i detta sammanhang utvidgas till att avse användningen av vissa andra produkter än tobaksvaror. Regeringen föreslår att det liksom i dag som huvudregel ska vara den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en rökfri miljö som i första hand ska ansvara för att rökförbudet där upprätthålls. Det undantag regeringen föreslagit från denna huvudregel gäller rökfria utomhusområden i anslutning till entréer till vilka allmänheten har tillträde. Detta undantag syftar primärt till att motverka gränsdragningsproblem i fråga om ansvaret och på så sätt förenkla tillämpningen. För att tydliggöra innebörden av ansvaret ska det framgå att den som ansvarar för att rökförbudet upprätthålls genom skyltning tydligt ska informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser. Ansvaret överensstämmer i allt väsentligt med vad som uttalas i förarbetena till de nuvarande bestämmelserna om rökförbud och innebär därför i praktiken inte någon utvidgning eller inskränkning av det ansvar som finns vad gäller de i dag rökfria miljöerna. För de nya miljöer som föreslås göras rökfria innebär dock regleringen ett utvidgat ansvar för de myndigheter, organisationer och företag som ansvarar för att upprätthålla rökförbudet där.

Kravet på skyltning är allmänt formulerat och ger den ansvarige stora möjligheter att individuellt anpassa skyltningen utifrån de särskilda förhållanden som råder i de olika rökfria miljöerna. Kravet bör i de allra flesta fall kunna tillgodoses med förhållandevis enkla medel. Samtidigt innebär det utvidgade rökförbudet att ett stort antal miljöer behöver förses med skyltning. För de flesta miljöer torde skyltningen vara oproblematiske och inte medföra några nämnvärda kostnader, t.ex. på uteserveringar eller i anslutning till butiksentréer.

Vissa av miljöerna, t.ex. allmänna lekplatser och busshållplatser, avser förvisso platser som den ansvarige inte har anledning att frekvent inspektera eller besöka för andra ändamål. Inte desto mindre sker även på sådana platser besök eller inspektioner med någon grad av regelbundenhet. När det gäller t.ex. allmänna lekplatser måste kommunen uppfylla föreskrivna krav på utformning och underhåll. På busshållplatser anslås med viss regelbundenhet nya tidtabeller och annan information riktad till resenärerna. Förutsatt att skyltningen av rökförbudet görs i samband med att den ansvarige besöker miljön för andra ändamål torde merarbetet för skyltningen bli ytterst begränsat.

Regeringen föreslår inga förändringar av tillsynen av de rökfria miljöerna. Detta innebär bl.a. att kommunerna ska bedriva tillsyn av att den ansvarige gör vad som ankommer på honom eller henne. Tillsynen ska liksom tidigare utövas genom bl.a. inspektioner av miljöerna, men lagen uppställer inga närmare krav på hur tillsynen ska utövas. Kommunerna har under inga förhållanden ansvar för att upprätthålla rökförbudet i en rökfri miljö utan endast att kontrollera att den ansvarige uppfyller sina skyldigheter i detta avseende. Många gånger torde det vara tillräckligt att miljöerna inspekteras när kommunen uppmärksammas på t.ex. brister i fråga om skyltningen. Förslagen i denna del kommer inte att påverka kommunernas tillsynsarbete nämnvärt eller medföra några nämnvärda ekonomiska konsekvenser på tobaksområdet i någon beaktansvärd utsträckning.

Mot samma bakgrund anser regeringen vidare att det utökade rökförbudet får anses innebära en mycket begränsad inskränkning av självstyrelsen. Denna är vidare nödvändig mot bakgrund av intresset av att minska rökningen och risken för tobaksrelaterade sjukdomar.

Det saknas anledning att anta att förslaget kommer att medföra några negativa ekonomiska konsekvenser för restaurangnäringen.

En konsekvens av förslaget att utvidga rökförbudet till att omfatta användningen av andra produkter än tobaksvaror är att rökning av t.ex. vattenpipa förbjuds i bl.a. serveringsmiljöer inomhus och utomhus även om rökmassan inte innehåller tobak. Det kommer sannolikt innebära att de vattenpipscaféer som finns i dag kommer att tvingas lägga ner sina verksamheter eller ändra verksamheternas inriktning. Det saknas underlag för att fastställa hur många verksamhetsutövare som berörs av förslaget. Det står emellertid klart att även om det finns undersökningar som tyder på att vattenpipsrökningen i Sverige ökar, är sådan rökning än så länge en begränsad företeelse och antalet vattenpipscaféer få.

23.4 Regleringen av snus

Snus och tuggtobak ska fortsätta att jämsättas med livsmedel i livsmedelslagen (2006:804). Regeringen frångår i denna fråga utredningens förslag. En styckförpackning med portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner. Innehåller sådana styckförpackningar färre portioner ska de inte få tillhandahållas konsumenter. Märkningen på förpackningar till snus eller på själva varan ska även fortsättningsvis få hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

När det gäller frågan om portionsförpackat snus föreslås en reglering av minsta antal portionspåsar per styckförpackning. Regleringen bedöms inte komma att få några produktionsmässiga konsekvenser för merparten av det portionsförpackade snus som säljs i dag. För de snusprodukter som i dag innehåller strax under 20 portionspåsar per förpackning torde förslaget inte leda till något behov av mer genomgripande omställningar av produktionen. Med hänsyn till de ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som föreslås ges också tillverkarna en rimlig tid att vidta nödvändiga förändringar av produktionen samt en möjlighet att även efter det att regleringen trätt i kraft sälja sådana produkter som tillverkats

dessförinnan. Kommunernas tillsyn i detta avseende bör kunna hanteras inom ramen för den tillsyn som i övrigt bedrivs på försäljningsställen och regeringen bedömer inte att förslaget leder till ett behov av ökade resurser. Förslaget bedöms inte heller få några konsekvenser av betydelse för övriga tillsynsmyndigheter.

23.5 Spårbarhet och säkerhetsmärkning

Anpassningar av svensk rätt behöver göras för att genomföra tobaksproduktdirektivets regler om spårbarhet och säkerhetsmärkning. Eftersom de föreslagna bestämmelserna baseras på ett EU-direktiv, som förutsätter att vissa nationella anpassningar görs, begränsas i viss mån utrymmet för alternativa lösningar. I sammanhanget bör också framhållas att tobaksproduktdirektivet har föregåtts av ett omfattande arbete på EU-nivå inklusive konsekvensanalys där berörda aktörer har haft möjlighet att yttra sig.

23.5.1 Tillsynsmyndigheterna

Den myndighet som regeringen bestämmer kommer att ansvara för tillsynsvägledning när det gäller kommunernas tillsyn över bestämmelserna om identitets- och säkerhetsmärkning på försäljningsställen. I de fall kommunen inte ansvarar för tillsyn kommer den myndighet som regeringen bestämmer att ansvara för tillsyn över bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning.

Reglerna om spårbarhet- och märkningssystemet ska träda i kraft den 20 maj 2019 för cigaretter och rulltobak och 20 maj 2024 för övriga tobaksprodukter. För att uppfylla kraven i kommissionens genomförandebeslut om tekniska standarder för säkerhetsmärkning av tobaksvaror (ännu inte publicerat) ska dock bestämmelserna om att tobaksvaror ska vara försedda med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning träda i kraft den 1 september 2018 men tillämpas för tid från och med den 20 maj 2019.

23.5.2 Domstolarna

Den nya regleringen om spårbarhet och säkerhetsmärkning kan komma att leda till beslut av kommunerna och den myndighet som regeringen bestämmer. Sådana beslut kan överklagas i enlighet med den föreslagna regleringen. Omfattningen av antalet överklaganden är svår att förutse men eftersom det rör sig om beslut som i stor utsträckning riktar sig mot tillverkare och importörer, snarare än detaljistledet, är det rimligt att anta att det rör sig om endast ett fåtal mål som kan komma under förvaltningsdomstolarnas prövning. Regleringen kan därför inte beräknas få vare sig ekonomiska eller andra konsekvenser för domstolarnas verksamhet.

Reglerna kommer, med undantag för detaljhandlare, i någon mån påverka samtliga näringsidkare som på ett eller annat sätt är delaktiga i handeln med eller transporten av tobaksvaror. Regleringen innefattar krav på såväl särskild märkning på förpackningarna som skyldigheter i fråga om registrering av styckförpackningar och registerföring avseende relevanta transaktioner. Det står klart att de nya krav som ställs på näringsidkarna i dessa avseenden kommer att medföra kostnader. Hur spårningssystemet närmare kommer att utformas är emellertid beroende av delegerade akter från kommissionen och det går därför i dagsläget inte att med säkerhet uttala sig om i vilken utsträckning och på vilket sätt regleringen kommer att påverka berörda företag. Därmed är det också mycket vanskligt att uttala sig om de förväntade kostnaderna. I sammanhanget kan dock framhållas att den ovan nämnda konsekvensanalysen, som gjorts på EU-nivå, bl.a. har tagit i beaktande hur det föreslagna regelverket påverkar större och mindre företag. Vidare bör ändamålet med regleringen beaktas – att motverka illegal handel med tobaksvaror. Olagliga produkter undergräver den fria rörligheten för produkter som uppfyller kraven och det skydd som lagstiftningen om tobakskontroll ger. Ett skarpare och tydligare regelverk i nu berört avseende kan följaktligen antas gynna sunda konkurrensförhållanden för företagen.

23.6 Sammantagna konsekvenser för kommunerna och den kommunala självstyrelsen

När det gäller lagstiftning som inskränker kommunernas självbestämmande ska en avvägning göras mellan de kommunala självstyrelseintressena och de nationella intressen som den föreslagna lagstiftningen ska tillgodose.

Regeringens förslag innebär nya obligatoriska uppgifter för tillståndsprövning, utökat tillsynsansvar framför allt med anledning av utökat rökförbud, informationsskyldighet och underrättelseskyldighet gentemot Folkhälsomyndigheten. Regeringen har ovan bedömt att dessa förslag var för sig utgör nödvändiga inskränkningar av den kommunala självstyrelsen. Även om varje tobakspreventiv åtgärd, med påverkan på självstyrelsen, sedd isolerad i och för sig kan anses verksam för att nå de tobakspolitiska målen, är en särskild fråga om det är proportionerligt att införa ett flertal åtgärder samtidigt. Regeringen bedömer att även förslagets samlade effekt på den kommunala självstyrelsen är proportionerlig för att uppnå de nationella målen med förslagen. Att de olika förslagen i första hand tar sikte på olika delar av det tobakspreventiva arbetet innebär också att man kan förvänta sig att den sammantagna effekten av att genomföra samtliga de förslag som regeringen föreslår blir större än om varje förslag genomförs var för sig.

När staten inför nya obligatoriska uppgifter till kommuner ska den kommunala finansieringsprincipen tillämpas. Principens innebörd är att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera nya uppgifter som staten ålägger

dem. Staten ska kompensera kommuner och landsting för de merkostnader som ett utökat åtagande innebär. Prop. 2017/18:156

Regeringen bedömer, utöver vad som angetts om de enskilda förslagen ovan, att de ekonomiska konsekvenserna av förslagen, även sammantaget, är så marginella att kompensation i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen inte aktualiseras.

23.7 Tydligare överklagandebestämmelser

Förslaget innebär att det i lagtexten anges att beslut enligt lagen eller anslutande föreskrifter får överklagas. Något uttryckligt överklagandeförbud har inte funnits tidigare. Så vitt är känt har frågan om vilka beslut enligt nuvarande tobakslag som får överklagas aldrig prövats i domstol. Majoriteten av de beslut som fattas med stöd av nuvarande tobakslag torde vara beslut som fattas av kommunerna, och i viss utsträckning Folkhälsomyndigheten, inom ramen för tillsynsverksamheten. Att sådana beslut får överklagas framgår tydligt av nuvarande reglering. Det förefaller vara mycket ovanligt att Polismyndigheten eller länsstyrelserna fattar beslut om förelägganden eller förbud i sin tillsynsverksamhet. Konsekvenserna för kommuner, tillsynsansvariga myndigheter och domstolarna bedöms därför vara ytterst små. Förslaget bedöms dock stärka rättssäkerheten för de näringsidkare och enskilda personer som träffas av det aktuella beslutet.

24 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Den nya lagen ska träda i kraft den 1 januari 2019, förutom bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning som ska träda i kraft den 20 maj 2019. Bestämmelserna om att styckförpackningar till tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning samt tillhörande bemyndigande ska träda i kraft den 1 september 2018.

Övriga lagändringar ska träda i kraft den 1 januari 2019.

När det gäller cigaretter och rulltobak ska bestämmelserna om krav på unik identitetsmärkning och säkerhetsmärkning tillämpas första gången för tid från och med den 20 maj 2019.

När det gäller andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak ska bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning tillämpas första gången för tid från och med den 20 maj 2024.

Tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska upphöra att gälla den dag den nya lagen träder i kraft.

En detaljhandlare som före lagens ikraftträdande har anmält försäljning av tobaksvaror enligt 12 c § tobakslagen ska få fortsätta att bedriva sådan försäljning, om detaljhandlaren senast den 1 april 2019

ansöker om tillstånd till försäljning enligt den nya lagen. Försäljning ska efter en sådan ansökan få fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut. För försäljning som sker innan tillståndsmyndigheten har meddelat beslut i tillståndsfrågan ska bestämmelserna i tobakslagen tillämpas.

Partihandel med tobaksvaror ska få bedrivas utan tillstånd fram till den 1 april 2019. Har en ansökan om tillstånd till partihandel kommit in till tillståndsmyndigheten före detta datum, får verksamheten fortsätta till dess att beslut i tillståndsfrågan meddelats.

Styckförpackningar med portionsförpackat snus som har tillverkats före den 1 januari 2019 och som inte innehåller minst 20 portioner ska få fortsätta tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till och med den 30 juni 2019.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. I betänkandet föreslås ett tidigare ikraftträdandedatum.

Remissinstanserna: *Folkhälsomyndigheten* förordar ett stegvist införande med fler steg än de som utredningen föreslår. *Visita* anser att bestämmelserna om tillståndsplikt endast bör omfatta nya försäljningsställen som tillkommer efter att lagen trätt i kraft.

Skälen för regeringens förslag

Ikraftträdande

Förslaget till ny lag om tobak och liknande produkter innehåller ett flertal större förändringar i förhållande till gällande rätt, bl.a. ett tillståndsförfarande för försäljning av tobaksvaror, begränsning av marknadsföringsmöjligheterna på försäljningsställen, ett utvidgat rökförbud, införandet av ett system för spårbarhet och säkerhetsmärkning, reglering av storleken på styckförpackningar med snus och en något förändrad tillsynsordning. Förslagen innebär tillsammans en genomgripande reform av tobakslagstiftningen. En sådan reform förutsätter att det vidtas ett flertal anpassningsåtgärder och utbildningsinsatser hos berörda myndigheter och näringsidkare.

Förslagen läggs fram som en enhet, där vissa förslag bygger på att även andra delar genomförs. Exempelvis förutsätter de föreslagna bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror att näringsidkare inom ramen för egenkontrollen anpassar verksamheten utifrån de nya kraven, samtidigt som ett ändamålsenligt utformat egenkontrollprogram kommer att utgöra en ovillkorlig förutsättning för att kunna beviljas tillstånd för tobaksförsäljning.

För att tillgodose såväl näringsidkares som myndigheters berättigade behov av tid för nödvändiga omställnings- och anpassningsåtgärder är en viss omställningsperiod motiverad. Detta bör beaktas vid bestämmandet av tidpunkten för lagens ikraftträdande. Vid bestämmandet av denna tidpunkt måste det också beaktas att det ska finnas tid för att göra nödvändiga kompletteringar i förordningar och myndighetsföreskrifter. Såvitt nu går att bedöma är det knappast realistiskt att den reform som föreslås kan träda i kraft tidigare än den 1 januari 2019.

Även om en längre omställnings- och administrationsperiod är motiverad för flera av förslagen, torde vissa andra förslag i och för sig kunna

genomföras med kortare framförhållning. Exempelvis skulle de föreslagna reglerna om ett utvidgat rökförbud kunna träda i kraft tidigare, under förutsättning att bestämmelserna tas in i tobakslagen (1993:581). Om tillståndsplikten skulle träda i kraft före bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror, vilket i och för sig skulle vara möjligt, skulle egenkontrollprogrammen för de verksamheter som redan beviljats tillstånd behöva omarbetas. Detta skulle leda till en ökad administrativ hantering, och ökade kostnader, hos såväl tillståndshavarna som tillståndsmyndigheterna.

Mot bakgrund av att de föreslagna ändringarna kommer att kräva utbildnings- och informationsinsatser görs bedömningen att klara effektivitetsvinster kan uppnås för såväl myndigheter som näringsidkare genom att reformen genomförs i ett sammanhang. En sådan lösning kan också antas bidra till att reformen får en större uppmärksamhet och därmed också ett större genomslag bland allmänheten. Det är därför regeringens uppfattning att bestämmelserna i den nya lagen så långt som möjligt bör träda i kraft vid samma tidpunkt.

Vad gäller bestämmelserna om spårbarhet och märkning i 3 kap. 7–11 §§ den föreslagna lagen, genom vilka artikel 15 och 16 i tobaksproduktdirektivet genomförs, krävs särskild reglering kring ikraftträdande och när bestämmelserna ska börja tillämpas. Bestämmelserna innebär att det ställs krav på tillverkare och importörer att styckförpackningar till tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning. Därutöver ställs det bl.a. krav på att näringsidkare ska registrera de åtgärder som vidtas med styckförpackningarna, att näringsidkare ska upprätthålla register samt att tillverkare och importörer ska sluta avtal med en tredje part som ska vara värd för en datalagringsanläggning (se avsnitt 12).

Enligt direktivet ska bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning i fråga om cigaretter och rulltobak tillämpas från och med den 20 maj 2019 och när det gäller andra tobaksvaror från och med den 20 maj 2024. För att uppfylla direktivets krav behöver alltså bestämmelserna inte tillämpas vid någon tidigare tidpunkt. Regleringen förutsätter också att ett EU-gemensamt spårningssystem har tagits fram av kommissionen och tillämpas av samtliga medlemsstater. Framtagandet av detta system kommer att anpassas till ikraftträdandetidpunkterna i direktivet, vilket innebär att det också är praktiskt svårt att genomföra förändringarna tidigare. Regeringen föreslår därför att bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning av tobaksvaror ska träda i kraft den 20 maj 2019 (se undantag nedan) men att bestämmelserna inte ska tillämpas på andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak förrän den 20 maj 2024.

Direktivets krav på att styckförpackningar till tobaksvaror ska förses med säkerhetsmärknings kompletteras av bestämmelser i kommissionens genomförandebeslut om tekniska standarder för säkerhetsmärkning av tobaksvaror (ännu inte publicerat). Enligt artikel 3 i detta beslut får medlemsstaterna viss valfrihet att själva besluta hur säkerhetsmärkningen ska vara utformad. Senast den 20 september 2018 ska varje medlemsstat lämna besked till tillverkare och importörer som vill släppa ut tobaksvaror på medlemsstatens marknad hur säkerhetsmärkningen ska vara utformad. Regeringen anser att den

Prop. 2017/18:156 närmare utformningen av säkerhetsmärkningen bör regleras på föreskriftsnivå. Ett bemyndigande måste därför finnas på plats före den 20 september 2018. Regeringen anser, mot bakgrund av det pågående arbetet inom EU att ta fram ett gemensamt system för spårbarhet och säkerhetsmärkning, att det även är lämpligt att ett bemyndigande om utformningen av den unika identitetsmärkningen finns på plats så snart som möjligt.

Det föreslås därför att bestämmelserna i den nya lagen om att styckförpackningar till tobaksvaror ska vara försedda med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning samt tillhörande bemyndigande om märkningarnas utformning ska träda i kraft den 1 september 2018. Bemyndigandet ska tillämpas från och med ikraftträdandet men bestämmelserna om att tobaksvaror ska vara försedda med sådana märkningar ska tillämpas första gången för tid från och med den 20 maj 2019 vad gäller cigaretter och rulltobak och första gången från och med den 20 maj 2024 för andra tobaksvaror.

Regeringen föreslår en ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), se avsnitt 18. Därutöver föreslås följdändringar i ett antal andra lagar. Dessa lagändringar bör i, likhet med majoriteten av bestämmelserna i den nya lagen om tobak och liknande produkter, träda i kraft den 1 januari 2019.

Övergångsbestämmelser

Genom den nya lagen upphävs tobakslagen och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Utredningen föreslår en övergångsbestämmelse där det anges att föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar och som gäller när den nya lagen träder i kraft ska anses meddelade enligt den nya lagen. Regeringen anser dock att en sådan övergångsbestämmelse är överflödigt.

Om den föreslagna tillståndsplikten inte skulle omfatta sådan tobaksförsäljning som är anmäld enligt 12 c § tobakslagen, vilket *Visita* föreslår, skulle hela syftet med att tillståndsplikt införs undermineras. Införandet av den föreslagna tillståndsplikten innebär bl.a. därför att de detaljhandlare som i dag anmält försäljning av tobaksvaror till konsumenter – drygt 11 000 – måste ansöka om och beviljas tillstånd för att få fortsätta bedriva sådan försäljning.

Det är lämpligt att de detaljhandlare som redan anmält försäljning enligt nuvarande regler får fortsätta bedriva verksamheten till dess att kommunen har haft möjlighet att hantera tillståndsansökan. Därför föreslås att försäljningen ska kunna fortgå under förutsättning att detaljhandlaren inom tre månader från det att lagen träder i kraft ger in en tillståndsansökan. Försäljningen ska även därefter kunna fortsätta till dess att kommunen har beslutat i tillståndsfrågan. Under denna övergångsperiod bör de bestämmelser som gäller för anmälningspliktig försäljning enligt tobakslagen tillämpas. En övergångsbestämmelse med detta innehåll bör tas in i den nya lagen. Det innebär bl.a. att en kommun får ta ut avgift för sin tillsyn av en sådan näringsidkare och att försäljningsförbud kan meddelas vid överträdelser.

Den som bedriver partihandel med tobaksvaror behöver i dag inte anmäla försäljningen. Även partihandlare omfattas av den föreslagna

tillståndsplikten. Utan en övergångsbestämmelse som reglerar försäljningen inom partihandeln skulle sådan handel omöjliggöras under en inledande övergångsperiod. Detta framstår inte som rimligt. Liksom i fråga om den tidigare anmälningspliktiga detaljhandeln görs bedömningen att partihandlare bör ha möjlighet att bedriva försäljning till dess att beslut i tillståndsfrågan har meddelats. En förutsättning bör dock vara att partihandlaren ansöker om tillstånd inom en viss tid. Den ovan föreslagna tidsfristen för detaljhandlare om tre månader från lagens ikraftträdande framstår som lämplig även i detta avseende. Partihandel med tobaksvaror omfattas inte av tobakslagens bestämmelser om anmälningsplikt. Något behov av att ange att tobakslagens bestämmelser om försäljning gäller under övergångsperioden finns därför inte när det gäller sådan handel.

Förslaget om att portionsförpackat snus inte ska få säljas i förpackningar som innehåller färre än 20 portioner kräver ett visst förberedelsearbete för tobaksindustrin. Det finns därför behov av övergångsbestämmelser som ger snustillverkare möjlighet att tillhandahålla produkter som tillverkats i enlighet med äldre krav under en övergångsperiod. Regeringen anser att en övergångsperiod om sex månader från ikraftträdandet av den nya lagen är rimlig. Regeringens bedömning är att förslaget inte torde leda till något behov av mer genomgripande omställningar av produktionen. Med hänsyn till de ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som föreslås ges också tillverkarna en rimlig tid att vidta nödvändiga förändringar av produktionen samt en möjlighet att även efter det att regleringen trätt i kraft sälja sådana produkter som tillverkats dessförinnan.

Som anges ovan ska bestämmelserna om att styckförpackningar till cigaretter och rulltobak ska vara försedda med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning börja tillämpas den 20 maj 2019. För andra tobaksvaror tillämpas bestämmelserna för tid från och med den 20 maj 2024. Det bör dock uppmärksammas att övergångsbestämmelser finns i artikel 37 i kommissionens genomförandeförordning om tekniska standarder för inrättandet och drift av ett system för spårning av tobaksvaror och i artikel 9 i kommissionens genomförandebeslut om tekniska standarder för säkerhetsmärkning av tobaksvaror. I huvudsak får cigaretter och rulltobak som tillverkats i unionen eller importerats till unionen före den 20 maj 2019 och som inte har föreskrivna identitets- och säkerhetsmärknings, fortsätta vara i fri omsättning till den 20 maj 2020. Andra tobaksvaror som tillverkats i unionen eller importerats till unionen före den 20 maj 2024 och som inte har föreskrivna identitets- och säkerhetsmärknings, får fortsätta vara i fri omsättning till den 20 maj 2026.

I följande avsnitt kommenteras förslaget till ny lag om tobak och liknande produkter och förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Övriga lagförslag innebär endast att hänvisningar till tobakslagen (1993:581) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, eller vissa bestämmelser i dessa lagar, ersätts med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i lagen om tobak och liknande produkter. Dessa lagförslag kommenteras därför inte särskilt.

I författningskommentaren görs hänvisningar till de förarbeten som bedöms mest relevanta. Författningskommentarer till motsvarande bestämmelser i tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska alltjämt äga giltighet, om inte annat anges i denna författningskommentar.

Vid hänvisning i författningskommentaren till tobaksproduktdirektivet eller direktivet avses Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG.

I författningskommentaren används förkortningen e-cigaretter för elektroniska cigaretter, förutom vid hänvisningar till lagtext, jfr användningen av de uttrycken i prop. 2016/17:132 Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter.

25.1 Förslaget till lag om tobak och liknande produkter

Den nya lagen innebär till stora delar en redaktionell omarbetning av den nuvarande tobakslagen. Det görs ett flertal ändringar i sak vad gäller regleringen av tobaksvaror. Vidare inarbetas bestämmelserna i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare i den nya lagen.

Uppbyggnaden av lagen har delvis utformats med tobaksproduktdirektivet som förlaga och följer i viss mån ett kronologiskt förlopp från tillverkning till försäljning.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte och innehåll

1 § Denna lag syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter.

Paragrafen anger den nya lagens syfte. Bestämmelsen motsvarar delvis 1 § tobakslagen men anpassas till att lagen även reglerar andra produkter än tobak. Med uttrycket liknande produkter avses sådana produkter utöver tobak som regleras i lagen, dvs. e-cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning samt njutningsmedel som till använd-

ningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak, se 1 kap. 2 §. Prop. 2017/18:156

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 50, prop. 2004/05:118 s. 44 f. och 56 samt prop. 2015/16:82 s. 69.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

2 § *Denna lag innehåller bestämmelser om tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och om användningen av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.*

I lagen finns bestämmelser om

- produktkrav och rapporteringskyldighet (2 kap.),
- märkning och förpackning (3 kap.),
- marknadsföring (4 kap.),
- handel (5 kap.),
- rökfria miljöer (6 kap.),
- tillsyn (7 kap.),
- avgifter (8 kap.),
- överklagande (9 kap.),
- straffbestämmelser och förverkande (10 kap.), och
- bemyndiganden (11 kap.).

I första stycket, som delvis motsvarar 1 a § tobakslagen, anges vilka produkter som regleras i lagen. Av respektive bestämmelse i lagen, eller i rubriken till bestämmelsen, framgår på vilken eller vilka produkter bestämmelsen är tillämplig.

I andra stycket, som delvis motsvarar 1 § tobakslagen och 1 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, ges en översiktlig redovisning av lagens innehåll. Som framgår av redovisningen är den nya lagen indelad i kapitel.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Uttryck i lagen

3 § *I denna lag avses med*

1. elektronisk cigarett: produkt som kan användas för konsumtion av nikotinånga via ett munstycke, eller beståndsdel av den produkten, inbegripet en patron, en tank och anordningen utan patron eller tank,

2. påfyllningsbehållare: behållare som innehåller vätska som innehåller nikotin och som kan användas för att fylla på en elektronisk cigarett,

3. örtprodukter för rökning: produkter som är baserade på växter, örter eller frukter som inte innehåller tobak och som kan förbrukas via förbränning,

4. detaljhandel: försäljning till konsumenter,

5. partihandel: annan försäljning än detaljhandel,

6. försäljningsställe: en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme för detaljhandel,

7. specialbutik för tobaksvaror: försäljningsställe där det enbart säljs tobaksvaror och tillbehör till sådana varor,

8. gränsöverskridande distansförsäljning: försäljning där, vid tidpunkten för beställningen av varan eller produkten, konsumenten finns i Sverige och återförsäljningsstället i ett annat land, eller där återförsäljningsstället finns i Sverige och konsumenten i en annan medlemsstat, och

9. medlemsstat: en stat som är medlem i Europeiska unionen eller en annan stat som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och som har genomfört bestämmelserna i direktiv 2014/40/EU i nationell rätt.

I paragrafen, som delvis motsvarar 1 a § tobakslagen och 2 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, definieras vissa av de uttryck som används i lagen. Paragrafen är i huvudsak utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Punkterna 1 och 2 motsvarar 2 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Definitionen är hämtad från artikel 2.16 och 2.17 i tobaksproduktdirektivet. Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 24 f. och 83. I den mån e-cigaretter och påfyllningsbehållare till någon del innehåller tobak ska produkten anses vara en tobaksvara, se definitionen av tobaksvara i artikel 2.4 i tobaksproduktdirektivet. Sådana produkter faller därför under lagens bestämmelser om tobaksvaror, se även prop. 2016/17:132 s. 27.

Punkt 3 motsvarar 1 a § tobakslagen. Definitionen är hämtad från artikel 2.15 i tobaksproduktdirektivet. Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 23 f. och 69.

Punkterna 4 och 5 saknar motsvarighet i tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Definitionerna har utformats med 1 kap. 11 § andra stycket alkohollagen (2010:1622) som förebild. Verksamhet som endast inbegriper anskaffning och innehav utgör inte detalj- eller partihandel. Definitionen är inte begränsad till försäljning av en viss typ av tobaksvaror eller andra produkter.

Punkt 6 saknar motsvarighet i tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Det som avses är fysiska försäljningsställen för detaljhandel, t.ex. omfattas inte webbsidor och inte heller lokaler eller utrymmen där det bedrivs partihandel.

Punkt 7 saknar motsvarighet i tobakslagen. Med specialbutiker för tobaksvaror avses sådana försäljningsställen där det enbart säljs tobaksvaror och tillhör till sådana varor, exempelvis tändare, tändstickor, cigarettapper, cigarettfilter, pipor och förvaring för cigarrer, s.k. humidorer. En butik som säljer andra varor, exempelvis kosmetiska produkter eller kläder, är inte en specialbutik även om varorna har samma varumärke som de tobaksvaror som finns till försäljning i butiken. Försäljningsställen som erbjuder spel och tobak, frukt och tobak eller liknande är inte att anse som specialbutiker. Vid bedömningen av om ett försäljningsställe är att bedöma som en specialbutik saknar det betydelse hur innehavaren själv titulerar försäljningsstället. Att en butik är en specialbutik för tobaksvaror bör framgå av försäljningstillståndet, se kommentaren till 5 kap. 2 §.

Punkt 8 saknar motsvarighet i tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Definitionen utgår ifrån artikel 2.34 i

tobaksproduktdirektivet. Bestämmelser om gränsöverskridande distansförsäljning finns i lagens femte och sjunde kapitel.

Punkt 9 saknar motsvarighet i tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Det får i varje enskilt fall avgöras om en bestämmelse i den nya lagen är aktuell i förhållande till en EES-stat. Detta beror vid ett eventuellt införlivande av tobaksproduktdirektivet i EES-avtalet på hur direktivets bestämmelser har genomförts i EES-statens nationella rätt.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Förhållandet till andra lagar

4 § Lagen ska inte tillämpas på produkter som är klassificerade som narkotika enligt narkotikastrafflagen (1968:64) eller som hälsofarliga varor enligt lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

I fråga om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska lagen inte tillämpas på läkemedel eller medicintekniska produkter som omfattas av läkemedelslagen (2015:315) eller lagen (1993:584) om medicintekniska produkter.

I fråga om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare gäller även produktsäkerhetslagen (2004:451).

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar i huvudsak 1 b § tobakslagen och 3 § första stycket 2 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. I förhållande till tobakslagen har uttrycket ”rökbara produkter” ersatts med enbart ”produkter”.

Andra stycket motsvarar 3 § 1 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Tredje stycket innehåller en upplysningsbestämmelse som motsvarar 4 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 23 f. och 69 samt prop. 2016/17:132 s. 25 f. och 83 f.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

2 kap. Produktkrav och rapporteringskyldighet

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

Smaker, tillsatser och gränsvärden

1 § Cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak och tobaksvaror som innehåller tillsatser som har förbjudits enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden.

Tobaksvaror som inte uppfyller de föreskrifter om tillåtna gränsvärden eller mätning och övervakning av sådana gränsvärden som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § får inte tillverkas eller tillhandahållas konsumenterna på marknaden.

Varor som avses i andra stycket får inte föras ut till ett land utanför Europeiska unionen.

Prop. 2017/18:156 Bestämmelserna i första och andra styckena motsvarar 18 § andra och tredje styckena tobakslagen.

Bemyndigandet i 18 § första stycket tobakslagen har flyttats till 11 kap. 1 §. Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 33 f. och 74 f. Vad gäller utformningen av andra stycket, se avsnitt 7.1 där *Lagrådets* synpunkt på regleringen behandlas.

Tredje stycket motsvarar 18 a § tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2001/02:162 s. 13 och 24 samt prop. 2015/16:82 s. 76.

Rapportering av ingredienser

2 § *Tillverkare och importörer av tobaksvaror eller örtprodukter för rökning ska till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter av dessa ingredienser i tobaksvaror och i örtprodukter för rökning.*

Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska till Folkhälsomyndigheten även lämna uppgifter om ingrediensernas effekter på hälsan och genomföra analyser av tillsatser i cigaretter och rulltobak samt lämna uppgifter om resultatet av analyserna till Folkhälsomyndigheten.

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om den rapporteringskyldighet som följer av första och andra styckena eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § inte har uppfyllts.

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 16 § första, andra och fjärde styckena tobakslagen. Paragrafen är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. Med tillverkare avses enligt artikel 2.37 i direktivet varje fysisk eller juridisk person som tillverkar en produkt eller som låter konstruera eller tillverka en produkt och saluför produkten i eget namn eller under eget varumärke. Med importör avses enligt artikel 2.39 ägaren till, eller en person som har rätt att förfoga över, tobaksvaror och relaterade produkter som har förts in till unionens territorium. Med import avses enligt artikel 2.38 införsel till unionens territorium av sådana produkter om inte produkterna placeras i ett suspensivt tullförfarande eller arrangemang vid införseln till unionen, samt deras frisläppande efter ett sådant suspensivt tullförfarande eller arrangemang.

Bemyndigandet i 16 § tredje stycket tobakslagen har flyttats till 11 kap. 2 §. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 26 f., 58 f. och 74.

Anmälan av nya tobaksvaror

3 § *Tillverkare och importörer ska till Folkhälsomyndigheten anmäla nya tobaksvaror som de avser att tillhandahålla konsumenterna på den svenska marknaden.*

En ny tobaksvara som inte har anmälts i enlighet med första stycket eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 3 § får inte tillhandahållas konsumenterna på den svenska marknaden.

Paragrafen motsvarar 12 f § första och tredje styckena tobakslagen. Med ny tobaksvara avses enligt artikel 2.14 i direktivet en tobaksvara som inte

tillhör någon av kategorierna cigaretter, rulltobak, piptobak, tobak för vattenpipa, cigarrer, cigariller, tuggtobak, tobak för användning i näsan eller tobak för användning i munnen, och som släpps ut på marknaden efter den 19 maj 2014.

Bemyndigandet i 12 f § andra stycket tobakslagen har flyttats till 11 kap. 3 § 1. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 55 f. och 73 f.

4 § *Tillverkare och importörer av sådana nya tobaksvaror som har anmälts enligt 3 § ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in alla nya eller uppdaterade uppgifter om de studier, undersökningar och annan information som ska redovisas i eller i samband med anmälan.*

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om den rapporteringsskyldighet som följer av första stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 3 § inte har uppfyllts.

Första stycket motsvarar med språkliga ändringar 18 d § första stycket tobakslagen. Andra stycket motsvarar med redaktionella ändringar 18 d § tredje stycket tobakslagen. Bestämmelsen är utformad i enlighet med Lagrådets förslag.

Bemyndigandet i 18 d § andra stycket tobakslagen har flyttats till 11 kap. 3 § 2. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 57 f. och 77 f.

Rapportering av marknadsföringskostnader

5 § *Tillverkare, partihandlare och importörer av tobaksvaror ska till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om de kostnader som de har haft för reklam, annan marknadsföring och sponsring för sådana varor.*

Paragrafen motsvarar 18 b § första stycket tobakslagen. Bemyndigandet i 18 b § andra stycket tobakslagen har flyttats till 11 kap. 4 § första stycket.

Förarbeten finns i prop. 2004/05:118 s. 41 f. och 61.

6 § *Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in marknadsundersökningar, studier, rapporter om försäljningsvolym och i förekommande fall sådana sammanfattningar av marknadsundersökningar som utförs i samband med lanseringen av nya tobaksvaror.*

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om den rapporteringsskyldighet som följer av första stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 4 § andra stycket inte har uppfyllts.

Paragrafen motsvarar med språkliga och redaktionella ändringar 18 c § första och tredje styckena tobakslagen. Paragrafen är utformad i enlighet med Lagrådets förslag.

Bemyndigandet i 18 c § andra stycket har flyttats till 11 kap. 4 § andra stycket. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 30 f. och 76 f.

Produktanmälan

7 § Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare ska till Folkhälsomyndigheten anmäla alla sådana produkter som de avser att tillhandahålla konsumenter på den svenska marknaden. En ny anmälan ska lämnas in för varje väsentlig ändring av produkten. Anmälan ska lämnas in senast sex månader innan produkten är avsedd att tillhandahållas konsumenter på marknaden. Anmälan ska även göras när produkten återkallas från marknaden av tillverkaren eller importören.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden om en anmälan enligt första stycket inte har gjorts. Detsamma gäller om anmälan inte uppfyller de föreskrifter om hur anmälan ska vara utformad och vad den ska innehålla som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 1.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 5 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Det förtydligas att anmälan ska göras när produkten återkallas från marknaden av tillverkaren eller importören.

I 11 kap. 6 § 1 finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur en produktanmälan ska vara utformad och vad den ska innehålla. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 27 f. och 84 f.

Innehåll och utformning

8 § Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att produkterna uppfyller de krav som följer av föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 2.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som inte uppfyller de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 2 får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Paragrafen motsvarar med redaktionella ändringar 6 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

I 11 kap. 6 § 2 finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om produktinnehåll och utformning av e-cigaretter och påfyllningsbehållare. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 29 f. och 85.

Rapportering av försäljningsvolym

9 § Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in

1. fullständiga uppgifter om försäljningsvolym, uppdelade på varumärke och produktsort,

2. uppgifter om preferenserna hos olika konsumentgrupper, inbegripet unga människor, icke-rökare och de viktigaste typerna av nuvarande konsumenter,

3. uppgifter om det sätt på vilket produkterna säljs, och

4. sammanfattningar av och kommentarer till eventuella marknadsundersökningar om sådana uppgifter som anges i 1–3, med en översättning till engelska.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om den rapporteringsskyldighet som följer av första stycket inte har uppfyllts. Detsamma gäller om rapporteringen inte uppfyller föreskrifter om rapporteringsskyldighet som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 3.

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 14 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Paragrafen är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag.

I 11 kap. 6 § 3 finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om fullgörandet av rapporteringsskyldigheten. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 53 f. och 91.

Produktkontroll

10 § *Tillverkare, importörer och distributörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska upprätta och upprätthålla ett system för att samla in information om alla misstänkta skadliga effekter som dessa produkter har på människors hälsa.*

Informationen ska på begäran lämnas till Folkhälsomyndigheten.

Paragrafen motsvarar 15 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. I 11 kap. 6 § 4 finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om systemet för informationsinsamling.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 55 f. och 92.

11 § *Om en tillverkare, importör eller distributör av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare anser, eller har skäl att anta, att en sådan produkt inte är säker eller av god kvalitet eller att den på annat sätt inte är förenlig med denna lag eller anslutande föreskrifter, ska denne omedelbart*

1. vidta de korrigerande åtgärder som är nödvändiga för att den berörda produkten ska bli förenlig med denna lag,

2. dra tillbaka produkten, eller

3. återkalla produkten.

När en åtgärd enligt första stycket vidtas, ska Folkhälsomyndigheten omedelbart underrättas om produktens brister, vilken åtgärd som vidtagits och resultatet av åtgärden.

Paragrafen motsvarar 16 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Det läggs till att skyldigheten i första stycket även gäller

Prop. 2017/18:156 om produkten inte är förenlig med anslutande föreskrifter. Med anslutande föreskrifter avses både föreskrifter som har meddelats med direkt eller indirekt stöd av lagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av restkompetensen eller rätten att meddela verkställighetsföreskrifter enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

I 11 kap. 6 § 5 finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om underrättelse-skyldigheten enligt andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 55 f. och 93 f.

3 kap. Märkning och förpackning

Hälsovarningar

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

1 § *Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenter på marknaden ska förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förenade med bruk av tobak och örtprodukter för rökning samt om rök-
avvänjning (hälsovarningar).*

*Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till tobaks-
varor och örtprodukter för rökning förses med hälsovarningar.*

*Om en förpackning till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning saknar hälsovarningar, får varan eller produkten inte tillhandahållas konsumenter eller, när det gäller tobaksvaror, detaljhandlare på mark-
naden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.*

Paragrafens första stycke motsvarar 9 § första stycket tobakslagen.

Andra stycket motsvarar med en språklig ändring 10 § tobakslagen. Med tillverkare avses enligt artikel 2.37 i direktivet varje fysisk eller juridisk person som tillverkar en produkt eller som låter konstruera eller tillverka en produkt och saluför produkten i eget namn eller under eget varumärke. Med importör avses enligt artikel 2.39 ägaren till, eller en person som har rätt att förfoga över, tobaksvaror och relaterade produkter som har förts in till unionens territorium. Med import avses enligt artikel 2.38 införsel till unionens territorium av sådana produkter om inte produkterna placeras i ett suspensivt tullförfarande eller arrangemang vid införseln till unionen, samt deras frisläppande efter ett sådant suspensivt tullförfarande eller arrangemang.

Tredje stycket motsvarar delvis 11 § tobakslagen. Förbudet mot att tillhandahålla tobaksvaror eller örtprodukter för rökning som har uppenbart oriktiga hälsovarningar har tagits bort. Det har lagts till att det även är förbjudet att tillhandahålla tobaksvaror som inte uppfyller bestämmelser om hälsovarningar som har meddelats i förordning eller myndighetsföreskrifter med stöd av bemyndigande i lagen. Därutöver har förbudet utvidgats så att det även är förbjudet att tillhandahålla detaljhandlare sådana varor. Tillhandahållande av tobaksvaror som saknar föreskrivna hälsovarningar är enligt 10 kap. 2 § straffbart.

Bemyndigandet i 9 § tredje stycket tobakslagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur hälsovarningar ska utformas har flyttats till 11 kap. 7 §. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 32 f. och 57 samt prop. 2015/16:82 s. 36 f., 58 f. och 69 f.

Övervägandena finns i avsnitt 8.7 och 17.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

2 § *Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med hälsovarningar.*

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att förpackningar till sådana produkter förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar hälsovarningar, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 10 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

I 11 kap. 7 § finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur hälsovarningar ska utformas. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket. Tillhandahållande av e-cigaretter eller påfyllningsbehållare i strid med tredje stycket är enligt 10 kap. 4 § straffbart.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 37 f. och 88.

Produktpresentation och medföljande information

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

3 § *Märkningen på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och på själva tobaksvaran får inte*

1. antyda att en viss tobaksvara eller örtprodukt för rökning är mindre skadlig än andra sådana varor eller produkter,

2. innehålla information om halten av nikotin, tjära eller kolmonoxid i tobaksvaror eller örtprodukter för rökning, eller

3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror eller på själva tobaksvaran får inte heller

1. antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar, eller

2. hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Förbudet mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser gäller dock inte snus.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 9 a § tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2001/02:162 s. 20 f. och 23, prop. 2004/05:118 s. 56 f. samt prop. 2015/16:82 s. 41 f. och 70 f.

Övervägandena finns i avsnitt 11.

4 § Märkningen på elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller på sådana produkters förpackningar får inte

1. antyda att en viss elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare är mindre skadlig än andra sådana produkter,

2. innehålla information om halten av tjära eller kolmonoxid i produkten,

3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt,

4. antyda att en viss produkt har miljöfördelar, eller

5. hänvisa till doft eller tillsatser, utom när det gäller smaktillsatser.

Styckförpackningar och eventuell ytterförpackning till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte antyda ekonomiska fördelar genom att innehålla tryckta kuponger, erbjudanden om rabatt, gratisutdelning, två varor till priset av en eller liknande erbjudanden.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 9 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 35 f. och 87 f.

5 § Styckförpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska innehålla ett informationsblad.

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att styckförpackningar till sådana produkter innehåller ett informationsblad.

Om en styckförpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar informationsblad, får produkten inte tillhandhållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om informationsbladet inte har det innehåll och den utformning som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 6.

Paragrafen motsvarar med redaktionella ändringar 7 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

I 11 kap. 6 § 6 finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka uppgifter som informationsblad ska innehålla och hur de ska utformas. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 31 f. och 86.

6 § Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med en innehållsdeklaration.

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare förses med en innehållsdeklaration.

Om en förpackning saknar innehållsdeklaration, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om innehållsdeklarationen inte uppfyller de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 7.

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 8 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. I 11 kap. 6 § 7 finns bemyndigande

för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om innehållet i och utformningen av innehållsdeklarationen. Se även kommentaren till 2 kap. 1 § andra stycket. Tillhandahållande av e-cigarett eller påfyllningsbehållare i strid med tredje stycket är enligt 10 kap. 4 § straffbart.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 33 f. och 86 f.

Spårbarhet och säkerhetsmärkning av tobaksvaror

7 § *Styckförpackningar till tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning.*

Tillverkare och importörer ansvarar för att styckförpackningar till tobaksvaror förses med sådan märkning.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenter eller detaljhandlare på marknaden, om sådan märkning saknas.

Paragrafen är ny. Genom bestämmelsen genomförs artikel 15.1–15.4 och 16.1 i tobaksproduktdirektivet. Enligt 9 § andra stycket tobakslagen ska förpackningar till tobaksvaror som är avsedda att tillhandahållas konsumenter på marknaden förses med uppgifter för att säkerställa identifikation av platsen och tiden för tobaksvarans tillverkning. De nya utökade kraven i fråga om identifikationsmärkning ersätter den bestämmelsen.

De krav på unik identitetsmärkning och säkerhetsmärkning som ställs i *första stycket* syftar till att, tillsammans med register- och registrerings-skyldigheten enligt 3 kap. 8 och 9 §§, möjliggöra spårning av tobaksvaror inom EU för att lättare kunna säkerställa att varorna uppfyller de krav som ställs i direktivet. I 11 kap. 8 § ges bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om utformningen av den unika identitetsmärkningen och säkerhetsmärkningen. Bestämmelser om tekniska standarder för inrättande och drift av systemet för spårning och för säkerhetsmärkning finns i kommissionens genomförandeförordning om tekniska standarder för inrättandet och drift av ett system för spårning av tobaksvaror och i kommissionens genomförandebeslut om tekniska standarder för säkerhetsmärkning av tobaksvaror (ännu inte publicerade), jfr artikel 15.11 och 16.2 i direktivet.

I 11 kap. 9 § finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om tekniska standarder för inrättande och drift av ett system för spårning.

I likhet med regleringen av hälsovarningar i 3 kap. 1 § ansvarar tillverkare och importörer enligt *andra stycket* för att förpackningar till tobaksvaror förses med identitets- och säkerhetsmärknings.

I *tredje stycket* uppställs, i likhet med regleringen av hälsovarningar i 3 kap. 1 §, ett förbud mot att tillhandahålla konsumenter och detaljhandlare på marknaden sådana tobaksvaror som saknar föreskriven märkning.

I ikraftträdandebestämmelserna till lagen anges att bestämmelserna i 3 kap. 7 § träder i kraft den 1 september 2018 och tillämpas från och med den 20 maj 2019. För andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 7 § för tid från och med den 20 maj

Prop. 2017/18:156 2024. Övergångsbestämmelser finns dock i artikel 37 i genomförandeförordningen om tekniska standarder för inrättandet och drift av ett system för spårning av tobaksvaror och i artikel 9 i genomförandebeslutet om tekniska standarder för säkerhetsmärkning av tobaksvaror. I huvudsak får cigaretter och rulltobak som tillverkats i unionen eller importerats till unionen före den 20 maj 2019 och som inte har föreskrivna identitets- och säkerhetsmärkning, fortsätta vara i fri omsättning till den 20 maj 2020. Andra tobaksvaror som tillverkats i unionen eller importerats till unionen före den 20 maj 2024 och som inte har föreskrivna identitets- och säkerhetsmärkning, får fortsätta vara i fri omsättning till den 20 maj 2026.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1 och 22.

8 § En näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror utan att bedriva detaljhandel ska se till att alla styckförpackningar registreras när de kommer i respektive lämnar dennes besittning. Även åtgärder som rör styckförpackningar och som vidtas under den tid som besittningen pågår ska registreras. Registrerade uppgifter får inte ändras eller raderas.

Tillverkare av tobaksvaror ska tillhandahålla de näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror den utrustning som är nödvändig för att registrera tobaksvaror som köps, säljs, lagras, transporteras eller hanteras på annat sätt.

Paragrafen, som är ny, är i huvudsak utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. Genom bestämmelsen genomförs artikel 15.5, 15.7 och 15.9 i tobaksproduktdirektivet. Paragrafen är i huvudsak utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Med näringsidkare avses fysiska eller juridiska personer som yrkesmässigt bedriver verksamhet av ekonomisk natur (jfr. prop. 1983/84:92 s. 15 f.). Registreringsskyldigheten i *första stycket* inträder både när en tobaksvara kommer i och lämnar näringsidkarens besittning. Därutöver ska varje åtgärd som rör en styckförpackning och som vidtas under tiden den är i näringsidkarens besittning registreras. Både åtgärder kopplade till kravet på att tobaksvaran ska kunna spåras och ekonomiska transaktioner ska registreras. Närmare bestämmelser finns i artikel 32 och 33 i kommissionens genomförandeförordning om tekniska standarder för inrättandet och drift av ett system för spårning av tobaksvaror.

Alla aktörer som är inblandade i handel med tobaksvaror, från tillverkaren till den sista ekonomiska aktören före det första återförsäljningsstället, inbegripet importörer, lageranläggningar och transportföretag, omfattas av registreringsskyldigheten (jfr artikel 15.5 och 7). Registreringsskyldigheten får enligt artikel 15.5 uppfyllas genom märkning och registrering av aggregerad förpackning så som limpor, kartonger för limpor eller lastpallar, under förutsättning att spårning av styckförpackningar fortfarande är möjlig. Skyldigheten innefattar även ett förbud mot att ändra eller radera registrerade uppgifter (jfr artikel 15.9).

Genom *andra stycket* åläggs tillverkare av tobaksvaror en skyldighet att tillhandahålla näringsidkare den utrustning som krävs för att registre-

ringsskyldigheten enligt första stycket ska kunna fullgöras (jfr artikel 15.7) Prop. 2017/18:156

I 11 kap. 9 § ges bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om registrerings-skyldigheten, se även kommentaren till 3 kap. 9 §.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

9 § *En näringsidkare som deltar i leveranskedjan för tobaksvaror ska upprätthålla register över samtliga relevanta transaktioner.*

Paragrafen är ny. Genom bestämmelsen genomförs artikel 15.6 i tobaksproduktdirektivet. För att avgöra vilka uppgifter som ska registreras kan ledning tas av den information som ska gå att fastställa med hjälp av den unika identitetsmärkingen, exempelvis leveransens destination, avreseplats och mottagare (jfr artikel 15.2).

Rättslig grund för behandling av eventuella personuppgifter i registret finns i artikel 6.1 c och e i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

I 11 kap. 9 § ges bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldigheten att upprätthålla register.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

10 § *Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska sluta avtal om datalagring med en oberoende tredje part, som ska vara värd för datalagringsanläggningen för alla relevanta uppgifter. Datalagringsanläggningen ska vara fysiskt belägen på Europeiska unionens territorium. Avtalet och den tredje partens lämplighet ska godkännas av Europeiska kommissionen.*

Den tredje partens verksamhet ska övervakas av en extern revisor, som ska föreslås och betalas av tillverkaren av tobaksvaror och godkännas av Europeiska kommissionen. Den externa revisorn ska varje år lämna in en rapport till Europeiska kommissionen och den myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen är ny. Genom bestämmelsen genomförs artikel 15.8 första och andra styckena i tobaksproduktdirektivet. Rapporten som den externa revisorn enligt *andra stycket* ska lämna in ska framför allt innehålla en bedömning av eventuella oegentligheter i fråga om tillgång, se artikel 15.8 andra stycket i direktivet.

Centrala delar i datalagringsavtalet regleras i kommissionens delegerade förordning om datalagringsavtal (ännu inte publicerad), jfr artikel 15.12.

Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

11 § *Europeiska kommissionen, den myndighet som regeringen bestämmer, behöriga myndigheter i andra medlemsstater och den externa revisorn ska ha full tillgång till datalagringsanläggningarna.*

Prop. 2017/18:156 *Den myndighet som regeringen bestämmer får, när det är motiverat, bevilja tillverkare och importörer tillgång till de lagrade uppgifterna. Även Europeiska kommissionen kan fatta ett sådant beslut.*

I paragrafen, som är ny, regleras tillgången till de uppgifter som enligt 3 kap. 8 och 10 §§ ska registreras och lagras. Paragrafen är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. Genom regleringen genomförs artikel 15.8 tredje stycket i tobaksproduktdirektivet. Definition av uttrycket medlemsstat finns i 1 kap. 3 §.

I de fall kommissionen eller den myndighet som regeringen bestämmer beviljar tillverkare och importörer tillgång till de lagrade uppgifterna, ska det säkerställas att kommersiellt känsliga uppgifter på ett adekvat sätt förblir skyddade i enlighet med relevant unionsrätt och nationell rätt, se artikel 15.8 tredje stycket i direktivet.

Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

4 kap. Marknadsföring

Reklam och annan marknadsföring

Tobaksvaror

1 § *En näringsidkare som marknadsför tobaksvaror till konsumenter får inte använda kommersiella annonser i*

- 1. periodiska skrifter eller andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig,*
- 2. ljudradio- eller tv-program eller tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696), eller*
- 3. andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig.*

Paragrafen motsvarar 14 § första stycket tobakslagen. Se även avsnitt 9 där kommande ändringar i radio- och tv-lagen med anledning av omförhandling av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (det s.k. AV-direktivet) behandlas.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 33 f. och 57 och prop. 2004/05:118 s. 29 f. och 58 f.

2 § *Även annan marknadsföring av tobaksvaror till konsumenter än som avses i 1 § är förbjuden. Detta gäller dock inte*

- 1. i tryckta skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig eller i överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig,*
- 2. marknadsföring som endast består i att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning,*
- 3. marknadsföring inne på försäljningsställen som består i uppvisande av tobaksförpackningar,*
- 4. varu- och prislistor där tobaksvaror tillhandahålls för försäljning, eller*
- 5. kommersiella meddelanden inne i specialbutiker för tobaksvaror.*

Sådan marknadsföring som avses i första stycket 3–5 får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak.

Tobaksförpackningar, varu- och prislistor och andra kommersiella meddelanden ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av ett försäljningsställe.

Första stycket första meningen motsvarar 14 § andra stycket första meningen tobakslagen. Huvudregeln är således även fortsättningsvis att utöver kommersiella annonser i radio och tv och grundlagsskyddade medier är även annan marknadsföring av tobaksvaror riktad mot konsumenter förbjuden. Undantag från marknadsföringsförbudet finns i punkterna 1–5.

Punkt 1 motsvarar 14 § andra stycket 1 tobakslagen.

Punkt 2 motsvarar 14 § andra stycket 2 tobakslagen. Med uttrycket marknadsföring avses även själva saluhållandet av en vara, även om saluhållandet är rent passivt (se prop. 1975/76:34 s. 124 och prop. 2004/05:118 s. 33). Sådan marknadsföring ska även fortsättningsvis vara tillåten. Bestämmelsen i punkt 2 är inte knuten till ett försäljningsställe. Det är således även tillåtet med marknadsföring i form av tillhandahållande av tobaksvaror på internet.

Bestämmelsen i 14 § andra stycket 3 tobakslagen förs inte över till den nya lagen. Det innebär att möjligheten att marknadsföra tobaksvaror genom kommersiella meddelanden inne på försäljningsställen tas bort. Det får exempelvis inte längre visas upp reklamskyltar för tobaksvaror på försäljningsställen eller finnas logotyper på kyldiskar för snusförpackningar.

Uppvisandet av tobaksförpackningar är en form av kommersiellt meddelande. I *punkt 3* görs det undantag från marknadsföringsförbudet på så sätt att tobaksförpackningar får förvaras synliga på försäljningsställen. Sättet som tobaksförpackningarna visas upp på ska dock även fortsättningsvis inte få vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak, se *andra stycket*. Att visa upp tobaksvarorna på andra platser i butiken än vid kassan torde anses vara uppsökande, se även förbudet mot självbetjäning av tobaksvaror i 5 kap. 13 §. Det bör också vara uteslutet att förse kyldiskar och andra förvaringsutrymmen för tobaksvaror med t.ex. ljus- eller ljudanordningar som drar till sig uppmärksamheten.

Genom att undantaget i punkt 3 endast gäller inne på försäljningsställen innebär det att bilder av tobaksförpackningar t.ex. inte får visas upp på sådana webbsidor där tobaksvaror säljs. Webbsidor som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen omfattas dock av undantaget i punkt 1.

För att tillgodose intresset av konsumentinformation tillåts i *punkt 4* marknadsföring i form av varu- och prislistor där tobaksvaror tillhandahålls för försäljning. Undantaget är inte knutet till ett försäljningsställe utan det får finnas sådana listor även på webbsidor. Enligt *andra stycket* får inte marknadsföring i form av varu- och prislistor vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak. Listorna ska fylla en för konsumenterna rent informativ funktion och enbart innehålla sakliga uppgifter. Om det på listorna skulle finnas uppgifter som är förbjudna på förpackningar till tobaksvaror borde det kunna anses vara påträngande, uppsökande eller uppmanande (jfr prop. 2015/16:82 s. 44). Eftersom

Prop. 2017/18:156 marknadsföring i form av uppvisande av tobaksförpackningar enbart är tillåtet inne på försäljningsställen kan varu- och prislistor som publiceras på internet inte innehålla bilder på tobaksförpackningar.

I 11 kap. 10 § finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur varu- och prislistorna ska utformas och vilka uppgifter sådana listor ska få innehålla.

Förbudet mot andra kommersiella meddelanden än uppvisandet av tobaksförpackningar och varu- och prislistor samt kraven i andra stycket gäller alla försäljningsställen, även om vissa undantag görs för specialbutiker för tobak. Det innebär att även tillfälliga försäljningsställen vid exempelvis konserter, utställningar, festivaler och arenor samt s.k. tax free-butiker enligt lagen (1999:445) om exportbutiker omfattas av bestämmelserna.

Förbudet mot kommersiella meddelanden gäller enligt *punkt 5* inte specialbutiker för tobaksvaror. Med specialbutiker för tobaksvaror avses försäljningsställen som enbart säljer tobaksvaror och tillhör till sådana varor, se 1 kap. 3 §. Undantaget i punkt 5 från marknadsföringsförbudet gäller således inte sådan försäljning som sker på internet. I specialbutiker för tobaksvaror är det även fortsättningsvis tillåtet med marknadsföring av tobaksvaror i form av kommersiella meddelanden. Marknadsföringen får dock enligt andra stycket inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak.

Tredje stycket motsvarar delvis 14 § tredje stycket tobakslagen. Kommersiella meddelanden som får finnas inne på försäljningsställen, dvs. tobaksförpackningar, varu- och prislistor och sådana andra kommersiella meddelanden som får finnas i specialbutiker för tobaksvaror, ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av försäljningsstället. Detta gäller alla försäljningsställen, såväl permanenta som tillfälliga. Specialbutiker för tobaksvaror kan således inte inrättas i exempelvis förbutiker i stora livsmedelsaffärer eller sådana lokaler i köpcenter där det inte finns väggar som skyddar specialbutiken mot insyn från personer som bara passerar förbi utanför butiken utan att ha för avsikt att besöka butiken.

Förarbeten finns i prop. 2004/05:118 s. 29 f. och 58 f.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

3 § *En näringsidkare som marknadsför elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare till konsumenter får inte använda kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig.*

Paragrafen motsvarar 12 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 39 f. och 89 f.

4 § *En näringsidkare får inte marknadsföra elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare till konsumenter*

1. inom informationssamhällets tjänster, eller

2. i ljudradiosändningar, tv-sändningar eller beställ-tv som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696).

Förbudet i första stycket gäller dock inte

1. marknadsföring som endast består i att tillhandahålla elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare för försäljning, eller

2. marknadsföring i överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig, med undantag för marknadsföring genom kommersiella annonser.

Paragrafen motsvarar 11 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Se även kommentaren till 4 kap. 1 §.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 39 f. och 89 f.

Användning av varukännetecken

5 § En näringsidkare som marknadsför antingen en annan vara än en tobaksvara eller en tjänst till konsumenter får inte använda ett varukännetecken som helt eller delvis används för en tobaksvara eller enligt gällande bestämmelser om varumärken är registrerat eller inarbetat för en sådan vara, om marknadsföringen sker i kommersiella annonser i

1. periodiska skrifter eller i andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig,

2. ljudradio- eller tv-program eller i tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696), eller

3. andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig.

Paragrafen motsvarar 14 a § första stycket tobakslagen. Se även kommentaren till 4 kap. 1 §.

Förarbeten finns i prop. 2001/02:64 s. 27 f. och 56 f. samt prop. 2004/05:118 s. 29 f. och 60.

6 § Om en näringsidkare använder ett sådant varukännetecken som avses i 5 § vid marknadsföring till konsumenter på något annat sätt än som sägs där, ska näringsidkaren iaktta den måttfullhet som är betingad av att kännetecknet också kan förknippas med tobaksvaran.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 14 a § andra stycket tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2001/02:64 s. 27 f. och 56 f.

7 § Bestämmelserna i 5 och 6 §§ tillämpas inte

1. i fråga om ett varukännetecken som i endast begränsad omfattning förekommer vid marknadsföring av tobaksvaror,

2. i fråga om ett varukännetecken som framträder i en form som tydligt skiljer sig från utseendet på tobaksvarans kännetecken, eller

3. i andra fall om det är oskäligt.

Paragrafen motsvarar 14 a § tredje stycket tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2001/02:64 s. 27 f. och 56 f.

8 § *Tillverkare, partihandlare och importörer av tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare får inte sponsra ett evenemang eller en verksamhet dit allmänheten har tillträde eller som kan antas få gränsöverskridande effekt, om sponsringen kan antas medföra att avsättningen av tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare främjas.*

Bestämmelser om förbud mot sponsring av program i radio och tv samt om produktplacering i tv finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Paragrafen motsvarar 14 b § tobakslagen och 13 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2004/05:118 s. 38 f. och 60 f. samt prop. 2016/17:132 s. 45 f. och 90 f.

5 kap. Handel

Försäljning av tobaksvaror

Tillstånd

1 § *Endast den som har tillstånd får bedriva detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror.*

Tillstånd krävs inte för detalj- eller partihandlare som varken har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Ett tillstånd kan gälla för viss tid eller tills vidare. Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett försäljningsställe, ska tillståndet avse försäljningsstället.

Paragrafen är ny. Genom *första stycket* ersätts anmälningsplikten i 12 c § tobakslagen för försäljning av tobak till konsumenter, med en tillståndsplikt. Den omfattar både detalj- och partihandel med tobaksvaror. I 1 kap. 3 § definieras detaljhandel som försäljning till konsumenter och partihandel som annan försäljning än detaljhandel. Försäljning av tobaksvaror utan tillstånd är straffbart, se 10 kap. 1 §.

Av *andra stycket* följer att aktörer som saknar anknytning till Sverige är undantagna från kravet på tillståndsplikt. Med uttrycket fast driftställe för näringsverksamhet avses samma sak som i 2 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229), dvs. en stadigvarande plats för affärsverksamhet varifrån verksamheten helt eller delvis bedrivs, alternativt att någon som är verksam för en näringsverksamhet i Sverige har fått och regelmässigt använder fullmakt att ingå avtal för verksamhetens innehavare. Så länge detalj- eller partihandlaren har anknytning till Sverige omfattar tillståndsplikten all försäljning av tobaksvaror som sker i Sverige, oavsett om mottagaren befinner sig i Sverige eller utomlands, se även författningskommentaren till 5 kap. 5 §.

Paragrafens *tredje stycke* anger tillståndets räckvidd. Tillfälliga tillstånd kan avse exempelvis olika typer av festivaler eller andra evenemang. Tillståndsförfarandet är likadant oavsett om ansökan avser ett tidsbegränsat tillstånd eller ett tillstånd som gäller tills vidare och samma förutsättningar och krav gäller för den tillståndspliktiga verksamheten.

Någon möjlighet för kommunen att meddela ett tidsbegränsat tillstånd när ansökan avser ett tillstånd tills vidare finns inte, jfr 8 kap. 2 § andra stycket alkohollagen (2010:1622).

Med försäljningsställe avses enligt 1 kap. 3 § en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme för detaljhandel. Detaljhandlare som har flera försäljningsställen måste ansöka om tillstånd för vart och ett av dem. Ett tillstånd till partihandel eller till detaljhandel som inte sker från ett försäljningsställe, t.ex. vid internetförsäljning, är inte knutet till en fysisk plats utan avser verksamheten som sådan.

Övervägandena finns i avsnitt 8.1–3.

2 § Ett tillstånd får beviljas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

Paragrafen, som är ny, är utformad med 8 kap. 12 § första stycket alkohollagen (2010:1622) som förebild. Förarbeten till den bestämmelsen finns i prop. 1994/95:89 s. 102 f. och prop. 2009/10:125 s. 168.

Prövningen av lämpligheten ska avse sökandens personliga och ekonomiska förhållanden i vid mening. Det ankommer på sökanden att visa att lämplighetskravet är uppfyllt. Sökanden kan av kommunen åläggas att ge in utdrag från myndigheter som har etablerade rutiner för hantering av relevanta intyg eller handlingar. Vid prövningen av en ansökan om tillstånd för detaljhandel kan kommunen inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. En ansökan om tillstånd för partihandel får inte bifallas utan att Polismyndighetens och Tullverkets yttrande har inhämtats, se 5 kap. 4 §.

När det gäller en juridisk person måste lämplighetskraven även riktas mot den eller de fysiska personer som har ett betydande inflytande i rörelsen i egenskap av exempelvis verkställande direktör, styrelseledamot, bolagsdelägare eller aktieägare med betydande aktieinnehav. Även annan ekonomisk intressent bakom en rörelse kan komma att innefattas i prövningen (jfr prop. 1994/95:89 s. 102).

Som framgår av 5 kap. 7 § ska ändringar avseende uppgifter av betydelse för tillsynen anmälas till kommunen. Detta innebär bl.a. att betydande förändringar av ägarförhållandena måste anmälas. Kravet på skötsamhet och personlig lämplighet kvarstår även efter det att tillstånd meddelats. Om brister konstateras finns inte längre de förutsättningar som gäller för meddelande av tillstånd, vilket innebär att tillståndet kan återkallas, se 7 kap. 10 §.

Ansökningsförfarandet innefattar inte någon förprovning av försäljningsstället, förutom när ansökan avser en specialbutik för tobaksvaror, se definition i 1 kap. 3 §. Särskilda regler gäller för marknadsföring i sådana butiker, se 4 kap. 2 §. Sådana butiker omfattas inte heller av förbudet mot självbetjäning i 5 kap. 13 §. För att kommunen ska kunna bedöma att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i lagen måste sökanden visa att försäljningsstället uppfyller kriterierna för att kunna anses vara en specialbutik för tobaksvaror.

3 § *En ansökan om tillstånd ska vara skriftlig.*

Tillstånd för detaljhandel meddelas av den kommun där försäljningsstället är beläget. Om försäljningsställe saknas meddelas tillstånd av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Tillstånd för partihandel meddelas av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Paragrafen är ny. Enligt *första stycket* ska tillståndsansökningar vara skriftliga, se även 8 kap. 10 § första stycket alkohollagen (2010:1622).

Enligt *andra stycket* ska ansökan om tillstånd till detaljhandel prövas av den kommun där försäljningsstället är beläget. Med försäljningsställe avses enligt 1 kap. 3 § en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme för detaljhandel. Regleringen innebär att det kan vara nödvändigt för en näringsidkare som avser att bedriva såväl detalj- som partihandel med tobaksvaror att ansöka om tillstånd i olika kommuner. För de detaljhandlare som saknar fysiskt försäljningsställe, exempelvis vid försäljning av tobaksvaror via internet, ska ansökan i stället göras där företaget har sitt säte eller ett fast driftställe, se även kommentaren till 5 kap. 1 §.

Partihandlare ansöker enligt *tredje stycket* om tillstånd i den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, i den kommun där företaget har ett fast driftställe.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4 och 8.6.

4 § *Vid prövningen av en ansökan om tillstånd för detaljhandel får kommunen inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. En ansökan om tillstånd för partihandel får inte bifallas utan att Polismyndighetens och Tullverkets yttranden har inhämtats.*

Myndigheterna ska yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten och ska i sina yttranden redovisa de omständigheter som ligger till grund för deras bedömning i det enskilda fallet.

Paragrafen, som är ny, är delvis utformad med 8 kap. 11 § alkohollagen (2010:1622) som förebild. I paragrafen behandlas vilka yttranden som får eller måste inhämtas för att en ansökan om tillstånd ska kunna beviljas.

Det är enligt *första stycket första meningen* frivilligt för kommunen att inhämta ett yttrande från Polismyndigheten innan beslut fattas om ansökan om tillstånd för detaljhandel.

Innan kommunen beviljar tillstånd för partihandel ska kommunen enligt *första stycket andra meningen* inhämta yttrande från Polismyndigheten och Tullverket. Yttranden måste inte inhämtas om det är uppenbart att ansökan kommer att avslås av andra skäl, exempelvis att sökanden inte lämnar in ett egenkontrollprogram, se 5 kap. 7 §.

I *andra stycket* anges vad yttrandena ska innehålla. Yttranden från Polismyndigheten kan framför allt baseras på vad som förekommer i

belastnings- och misstankeregistren för den eller de personer som berörs av anmälan. De uppgifter som Tullverket kan grunda sitt yttrande på är framför allt uppgifter om transport- och tulltillägg, viten och uppgifter som relaterar till administrativa brister hos sökanden. Myndigheterna får i varje enskilt fall göra en bedömning av vilka uppgifter som bedöms kunna lämnas ut. Hos kommunen gäller sedan sekretess för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden i ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning, se avsnitt 18 och kommentaren i avsnitt 25.2.

De yttranden som inhämtas måste kommuniceras med sökanden i enlighet med 25 § förvaltningslagen (2017:900).

Övervägandena finns i avsnitt 8.6.

Gränsöverskridande distansförsäljning till Sverige

5 § *En näringsidkare som inte omfattas av tillståndsplikten i 1 § får inte bedriva gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till Sverige utan att först ha registrerat försäljningen hos Folkhälsomyndigheten och fått registreringen bekräftad. Bekräftelsen ska lämnas skyndsamt.*

Paragrafen som delvis motsvarar 12 c § första stycket tobakslagen är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. Se även kommentaren till 5 kap. 16 §. Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 48 f.

Bestämmelsen grundar sig på artikel 18 i tobaksproduktdirektivet. Gränsöverskridande distansförsäljning definieras i 1 kap. 3 §.

Detaljhandlare som säljer tobaksvaror till konsumenter i andra medlemsstater och som är etablerade i Sverige omfattas av kravet på tillstånd i 5 kap. 1 §. De aktörer som träffas av bestämmelsen i 5 kap. 5 § är således detaljhandlare som är etablerade i ett annat land och som säljer tobaksvaror till konsumenter i Sverige. Sådana aktörer har tidigare omfattats av anmälningsskyldigheten i 12 c § tobakslagen. Uttrycket registrering innebär ingen ändring i sak utan används enbart för att överensstämma med artikel 18.1 i direktivet. Det läggs också uttryckligen till att försäljning får påbörjas först när näringsidkaren har fått en bekräftelse på registreringen, se artikel 18.2 i direktivet. Till registreringen ska bifogas ett egenkontrollprogram, se 5 kap. 7 §.

I likhet med regleringen av gränsöverskridande distansförsäljning av e-cigarettor och påfyllningsbehållare ska registreringen ske hos Folkhälsomyndigheten. Folkhälsomyndigheten får en skyldighet att skyndsamt bekräfta registreringen.

Folkhälsomyndigheten utövar enligt 7 kap. 5 § tillsyn över att bestämmelsen följs. Att bedriva gränsöverskridande distansförsäljning utan att först ha registrerat försäljningen kan enligt 10 kap. 3 § vara straffbart.

Övervägandena finns i avsnitt 8.10.

Egenkontroll och uppgiftslämnande

6 § *Den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror eller gränsöverskridande distansförsäljning ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.*

Paragrafen motsvarar i sak 12 c § andra stycket tobakslagen. Förarbeten finns i prop. 2004/05:118 s. 46 f. och 58.

Som framgår av 5 kap. 7 § utgör egenkontrollprogrammet en förutsättning för att sökanden ska beviljas försäljningstillstånd. Kravet gäller för såväl detalj- som partihandlare. I 11 kap. 12 § finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogram.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5 och 8.10.

7 § Till ansökan om tillstånd enligt 3 § eller registrering enligt 5 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens prövning och tillsyn eller Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas.

Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

Paragrafen motsvarar delvis 12 c § tredje stycket tobakslagen. Förarbeten finns i prop. 2009/10:207 s. 15 f. och 35. Paragrafen är i huvudsak utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Första stycket motsvarar 12 c § tredje stycket första meningen tobakslagen men justeringar görs med anledning av att det införs ett tillståndskrav för försäljning av tobaksvaror. Bestämmelsen ändras också som en följd av att ansvaret för att ta emot registreringar om gränsöverskridande distansförsäljning flyttas från kommunen till Folkhälsomyndigheten. En ansökan eller registrering är inte komplett utan ett egenkontrollprogram och de övriga uppgifter som behövs för kommunens eller Folkhälsomyndighetens tillsyn. Vilka uppgifter som är nödvändiga att lämna bör tydligt framgå av ansöknings- eller registreringsblanketten.

Andra stycket motsvarar 12 c § tredje stycket andra meningen tobakslagen men justering görs som en följd av att ansvaret för att ta emot registreringar om gränsöverskridande distansförsäljning flyttas från kommunen till Folkhälsomyndigheten. Sådana förändringar i tillståndspliktig verksamhet som ska anmälas kan vara ägarförhållanden eller kontaktuppgifter till tillståndshavaren. En tillståndshavare måste givetvis också anmäla till kommunen om verksamheten läggs ner eller om avbrott sker i den, se även 7 kap. 10 §. Av 5 kap. 8 och 9 §§ framgår att kravet på tillstånd i vissa fall inte längre gäller om förändringar sker i verksamheten.

Övervägandena finns i avsnitt 8.6 och 8.10.

Tillstånd vid förändringar av verksamheten

8 § Om den som har försäljningstillstånd enligt denna lag har avlidit eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och om dödsboet eller förvaltaren vill fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Om den som har tillstånd till detaljhandel överlåter rörelsen får även lagret av tobaksvaror ingå i överlåtelsen om förvärvaren har tillstånd till detaljhandel.

Paragrafen, som är ny, är i huvudsak utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. Enligt *första stycket* måste dödsbon och förvaltare som vill fortsätta att bedriva tillståndspliktig detalj- eller partihandel anmäla detta till kommunen. Om en anmälan inte har kommit in inom två månader från dödsfallet eller beslutet om förvaltare upphör försäljningstillståndet att gälla automatiskt. Kommunen behöver således inte fatta ett beslut om återkallelse av tillstånd, jfr 7 kap. 10 §. Om en anmälan har kommit in måste kommunen pröva om verksamheten ska få bedrivas vidare utifrån förutsättningarna i 5 kap. 2 §, eller om försäljningstillståndet ska återkallas. Om dödsboet eller förvaltaren driver verksamheten vidare gäller samma krav för försäljningen som tidigare. Bestämmelsen i första stycket är utformad med 9 kap. 12 § alkohollagen (2010:1622) som förebild.

Genom bestämmelsen i *andra stycket* ges detaljhandlare en möjlighet att vid överlåtelse av rörelsen sälja sitt inestående lager av tobaksvaror till efterträdaren, under förutsättning att efterträdaren har tillstånd till detaljhandel med tobaksvaror. Försäljning av tobaksvaror till en annan näringsidkare är alltså i denna situation tillåten även om överlåtarens tillstånd endast innefattar försäljning till konsument. Bestämmelsen gäller endast vid överlåtelse av en rörelse. Försäljning som inte innefattar en överlåtelse av en rörelse, exempelvis försäljning av delar av ett inestående lager, omfattas inte av undantaget.

Ett motsvarande undantag behövs inte för partihandlare eftersom den som har tillstånd till sådan handel har rätt att sälja tobaksvaror till andra näringsidkare.

Övervägandena finns i avsnitt 8.8.

9 § *Ett försäljningstillstånd upphör att gälla om tillståndshavaren försätts i konkurs. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska en ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.*

Ett konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får trots denna lag sälja tobaksvaror till den som har försäljningstillstånd till handel med sådana varor. Detsamma gäller när en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillståndet har återkallats.

Paragrafen är ny. Om en innehavare av ett försäljningstillstånd försätts i konkurs upphör enligt *första stycket* tillståndet att gälla utan att kommunen behöver fatta ett beslut om återkallelse, jfr 7 kap. 10 §. Ett bolag i konkurs torde inte uppfylla det krav på ekonomisk vandel som är en förutsättning för tillstånd. Ett konkursbo som vill driva rörelsen vidare kan dock ansöka om nytt tillstånd. En sådan ansökan ska behandlas med förtur. En motsvarande bestämmelse finns i 9 kap. 12 § alkohollagen (2010:1622) som reglerar situationen att en innehavare av serveringstillstånd försätts i konkurs. I förarbetena till den bestämmelsen anges att en rimlig handläggningstid är längst en vecka, se prop. 1994/95:89 s. 109

Prop. 2017/18:156 och prop. 2000/01:97 s. 54 f. Motsvarande handläggningstid bör som utgångspunkt även gälla för nu aktuella fall. Bestämmelsen i 5 kap. 4 § om yttranden från Polismyndigheten och Tullverket gäller även vid vandelsprövningen av företrädaren för konkursboet, dvs. konkursförvaltaren. Vad gäller prövningen i övrigt bör utgångspunkten vara att en förordnad konkursförvaltare uppfyller vandelskraven för försäljningstillstånd.

Enligt *andra stycket första meningen* behöver inte konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten tillstånd för att få sälja tobaksvaror. Detta gäller dock bara om köparen har tillstånd till detalj- eller partihandel med sådana varor. Det är alltså fråga om försäljning till näringsidkare, inte konsumenter. Bestämmelsen möjliggör för dödsbon i vilka det inte har bedrivits tillståndspliktig verksamhet att sälja exempelvis en privat cigarrsamling som finns i boet.

En möjlighet till försäljning utan tillstånd finns enligt *andra stycket andra meningen* även när en verksamhet måste avvecklas på grund av att tillståndet har återkallats. Återkallelse kan ske som en sanktion vid misskötsamhet eller på egen begäran. En näringsidkare som avser att upphöra med detalj- eller partihandel måste enligt 5 kap. 7 § anmäla detta till kommunen som då har att återkalla tillståndet, se 7 kap. 10 §. När tillståndet är återkallat kan näringsidkaren sälja kvarvarande tobaksvaror till köpare som har tillstånd till detalj- eller partihandel. En motsvarande bestämmelse finns i 3 kap. 11 § alkohollagen.

Övervägandena finns i avsnitt 8.8

Partihandlares kontrollskyldighet

10 § *Den som bedriver partihandel med tobaksvaror får endast sälja sådana varor till den som har försäljningstillstånd. Säljaren ska förvissa sig om att köparen har sådant tillstånd.*

Paragrafen är ny och är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. Partihandlare får endast sälja tobaksvaror till köpare som har tillstånd till detalj- eller partihandel. Bestämmelsen är inte straffsanktionerad men vid överträdelse kan tillsynsmyndigheten vidta åtgärder enligt 7 kap. 9–11 §§. Partihandlaren har en skyldighet att kontrollera att köparen har tillstånd att sälja tobaksvarorna vidare. Partihandlaren bör inom ramen för egenkontrollen ha tydliga rutiner för hur detta krav ska uppfyllas. I allmänhet borde det räcka att partihandlaren begär en kopia av tillståndsbeslutet. Kravet innebär inte någon generell skyldighet att vid varje transaktionstillfälle kontrollera mottagarens rätt att sälja varorna vidare. Om en initial kontroll har gjorts av mottagarens tillstånd bör partihandlaren kunna förlita sig på detta, i vart fall om det är fråga om en mottagare som partihandlaren har regelbundna leveranser till. Om partihandlaren får kännedom om väsentligen ändrade förhållanden hos mottagaren, exempelvis ändrade ägarförhållanden, eller annars har anledning att ifrågasätta tillståndets giltighet bör en ny kontroll göras. En skyldighet att göra en förnyad kontroll bör också föreligga om partihandlaren endast vid enstaka tillfällen har sålt tobaksvaror till mottagaren eller om en lång tid har förflutit sedan den senaste kontrollen gjordes.

Information

11 § *Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter.*

Paragrafen, som är ny, är delvis utformad med 8 kap. 9 § alkohollagen (2010:1622) som förebild. Informationsskyldigheten kan fullgöras genom information på kommunens webbplats och genom kontakter mellan enskilda som överväger att ansöka om ett tillstånd och förvaltningen. Med ”anslutande föreskrifter” avses både föreskrifter som har meddelats med direkt eller indirekt stöd av lagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av restkompetensen eller rätten att meddela verkställighetsföreskrifter enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

Övervägandena finns i avsnitt 8.6.

12 § *En näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa denna lag och anslutande föreskrifter.*

Paragrafen motsvarar delvis 12 d § tobakslagen med den ändringen att informationsskyldigheten inte begränsas till de som tillhandahåller tobaksvaror till konsumenter, utan även partihandlare omfattas. För uttrycket ”anslutande föreskrifter”, se kommentaren till 5 kap. 11 §.

Förarbeten finns i prop. 2009/10:207 s. 16 f. och 35.

Övervägandena finns i avsnitt 8.7.

Förbud mot självbetjäning av tobaksvaror

13 § *Vid detaljhandel får tobaksvaror inte tillhandahållas så att kunden får tillgång till varorna innan de har betalats. Detta gäller dock inte specialbutiker för tobaksvaror.*

Paragrafen är ny. Det är inte tillåtet att förvara tobaksvaror på ett försäljningsställe, exempelvis i kylskåp eller kyldiskar för snus, så att kunden får tillgång till varorna innan betalning skett. Förbudet hindrar inte försäljning i varuautomater, så länge kunden inte får tillgång till varorna innan de har betalats. Förbudet mot självbetjäning innebär att det inte är möjligt att köpa tobaksvaror på kredit.

Självbetjäningförbudet gäller inte specialbutiker för tobak, se definition i 1 kap. 3 §.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Styckförsäljning av cigaretter, rulltobak och snus

14 § *En styckförpackning med*

- 1. cigaretter ska innehålla minst 20 cigaretter,*
- 2. rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram, och*
- 3. portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner.*

Cigaretter, rulltobak och portionsförpackat snus får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden i mindre mängd än vad som anges i första stycket.

Paragrafens *första stycke punkt 1* och *2* motsvarar med en språklig ändring 12 b § första och andra styckena tobakslagen.

Bestämmelsen i *första stycket punkt 3* är ny. Lössnus som inte är portionsförpackat omfattas inte av bestämmelsen.

Andra stycket motsvarar 12 b § tredje stycket tobakslagen men har anpassats utifrån den nya mängdregleringen för snus i första stycket.

Bemyndigandet i 12 b § fjärde stycket tobakslagen för regeringen att meddela föreskrifter om styckförpackningar för cigaretter och rulltobak har flyttats till 11 kap. 13 §.

Förarbeten finns i prop. 2004/05:118 s. 20 f. och 57 f. samt prop. 2015/16:82 s. 48 och 72.

Övervägandena finns i avsnitt 11.1.

Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Anmälan

15 § *En näringsidkare som har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige får inte bedriva detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske.*

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 20 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Uttrycket affärsverksamhet byts ut mot fast driftställe för näringsverksamhet, se även kommentaren till 5 kap. 1 §. Överträdelse av bestämmelsen kan föranleda straffansvar, se 10 kap. 4 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 60 f. och 94 f.

Övervägandena finns i avsnitt 17.

Gränsöverskridande distansförsäljning

16 § *En näringsidkare får inte bedriva gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare utan att först ha registrerat försäljningen hos Folkhälsomyndigheten och fått registreringen bekräftad. Bekräftelsen ska lämnas skyndsamt.*

Paragrafen, som med redaktionella ändringar motsvarar 21 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. Bestämmelsen grundar sig på artikel 18 och 20.6 i tobaksprodukt direktivet, se även kommentaren till 5 kap. 5 §. Överträdelse av bestämmelsen i första stycket kan föranleda straffansvar, se 10 kap. 4 § andra stycket.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 47 f. och 95.

Egenkontroll och uppgiftslämnande

17 § *Den som bedriver försäljning enligt 15 eller 16 § ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.*

Till anmälan om försäljning enligt 15 § eller registrering enligt 16 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens och Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

Paragrafen motsvarar med redaktionella ändringar 23 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Paragrafen är i huvudsak utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. I 11 kap. 12 § finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogram.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 60 f. och 96.

Åldersgräns

18 § *Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder.*

Om det finns särskild anledning att anta att varan eller produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut.

På försäljningsställen ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor eller produkter som avses i första stycket till den som inte har fyllt 18 år.

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 12 § tobakslagen och 17 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Paragrafen är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Förarbeten finns i prop. 1995/96:228 s. 17 f. och 25 f., prop. 2004/05:118 s. 20 f. och 57 samt prop. 2016/17:132 s. 59 f. och 93 f.

19 § *Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, via postorder, distansförsäljning eller på liknande sätt.*

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 12 a § tobakslagen och 18 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns prop. 2004/05:118 s. 20 f. och 57 samt prop. 2016/17:132 s. 59 f. och 94.

20 § *Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får föras in i landet endast av den som har fyllt 18 år.*

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 13 § tobakslagen och 19 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns prop. 1995/96:228 s. 17 f. och 26 samt prop. 2016/17:132 s. 59 f. och 94.

21 § *En näringsidkare som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning med tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare får inte lämna ut personuppgifter om konsumenten till tillverkaren av sådana varor och produkter eller till företag som ingår i samma koncern eller till andra tredje parter. Personuppgifter får inte heller användas eller överföras för andra ändamål än det aktuella köpet.*

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 12 e § tobakslagen och 22 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Paragrafen är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. En definition av gränsöverskridande distansförsäljning finns i 1 kap. 3 §, se även 5 kap. 5 och 16 §§.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 48 f. och 72 f. samt prop. 2016/17:132 s. 47 f. och 95 f.

6 kap. Rökfria miljöer

Tillämpningsområde

1 § *Med rökning avses vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel*

- 1. rökning av tobak,*
- 2. inhalering efter förångning eller annan upphettning av tobak,*
- 3. användning av elektroniska cigaretter,*
- 4. rökning av örtprodukter för rökning, och*
- 5. användning av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.*

Paragrafen, som är ny, anger på vilken typ av produkter som bestämmelserna om rökfria miljöer är tillämpliga. Till skillnad från regleringen i tobakslagen omfattas inte bara tobaksrökning utan även inhalering av tobak, rökning av örtprodukter för rökning och användning av e-cigarettor och njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Punkterna 1 och 2 omfattar användningen av produkter som innehåller tobak. Annan användning av tobak än genom rökning eller inhalering, exempelvis snusning, faller utanför bestämmelsernas tillämpningsområde. *Punkt 1* avser rökning av exempelvis cigaretter, cigarrer, cigariller, piptobak och tobak för vattenpipa. Definitioner av dessa produkter finns i artikel 2.10–2.13 i tobaksproduktdirektivet. *Punkt 2* avser exempelvis produkter som liknar e-cigarettor och som innehåller tobak men som vid användningen aldrig når förbränningspunkten utan endast värmer tobaken på elektronisk väg och på så sätt avger inhalerbara partiklar, så kallade ”heat-not-burn”-produkter.

Punkterna 3–5 omfattar användning av produkter som inte innehåller tobak. I 1 kap. 3 § finns definitioner av e-cigarettor och örtprodukter för rökning. E-cigarettor används för konsumtion av nikotinånga, dvs. någon förbränning sker inte. I uttrycket ”användning” innefattas inhalering men det kan inte uteslutas att det kan utvecklas produkter där nikotinången konsumeras på något annat sätt. Även användning av sådana produkter

omfattas av bestämmelserna om rökfria miljöer under förutsättning att produkten faller under definitionen av e-cigarett.

Vissa produkter liknar e-cigaretter men innehåller inte nikotin och är därför inte e-cigaretter i lagens mening, se 1 kap. 3 §. Sådana produkter utgör i stället sådana njutningsmedel som faller under punkt 5. Under den punkten faller även exempelvis användningen av vattenpipor där inhalering sker efter upphettning av så kallade rökstenar, dvs. en mineralmassa som har besprutats med nikotin eller annan substans. Punkterna 1 och 5 samt förbudet i 6 kap. 2 § 5 mot rökning i restauranger och på andra serveringsställen innebär i praktiken ett förbud mot vattenpipscaféer.

Som framgår av 1 kap. 4 § första stycket ska lagen inte tillämpas på produkter som är klassificerade som narkotika eller som hälsofarliga varor. Användning av sådana produkter omfattas således inte av rökförbudet i lagen även om de till användningssättet motsvarar rökning. Användning eller innehav av sådana produkter är straffrättsligt sanktionerat, se 1 § första stycket 6 narkotikastrafflagen (1968:64) och 4 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor. Det innebär att användning eller innehav av sådana produkter, oavsett om det sker i miljöer där det råder rökförbud, är en fråga för de brottsbekämpande myndigheterna.

I fråga om e-cigaretter ska lagen inte tillämpas på läkemedel eller medicintekniska produkter, se 1 kap. 4 § andra stycket och prop. 2016/17:132 s. 25–26. Om en e-cigarett också skulle anses vara ett läkemedel eller en medicinteknisk produkt, omfattas användningen av en sådan inte av rökförbudet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.5.

Rökförbud

2 § Rökning är förbjuden

1. i lokaler avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem,

2. i lokaler som är avsedda för hälso- och sjukvård,

3. i lokaler som är avsedda för gemensamt bruk i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård,

4. på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel och på motsvarande områden utomhus,

5. i restauranger och på andra serveringsställen,

6. i andra lokaler än sådana som avses i 1–5 när en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning som avses i 2 kap. 1–3 §§ ordningslagen (1993:1617) anordnas och i lokaler som är avsedda att användas av den som deltar i sammankomsten eller tillställningen,

7. i andra lokaler än sådana som avses i 1–6 om allmänheten har tillträde till lokalerna,

8. på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning,

9. på lekplatser som allmänheten har tillträde till, och

I paragrafen, som delvis motsvarar 2 § tobakslagen, regleras i vilka miljöer som det råder rökförbud. Med rökning jämställs enligt 6 kap. 1 § rökning och användning av vissa andra produkter, bl.a. e-cigarett och örtprodukter för rökning. I 6 kap. 4–7 §§ finns bestämmelser som medger vissa undantag från rökförbudet. Tillsyn över bestämmelserna om rökförbud utövas av kommunen, se 7 kap. 3 §.

Punkterna 1–3, 6 och 7 motsvarar 2 § 1–3, 6 och 7 tobakslagen. Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 21 f. och 50 f. samt prop. 1993/94:98 s. 11 f. och 26 f.

Punkterna 4 och 5 motsvarar delvis 2 § 4 respektive 5 tobakslagen. Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 25 och 51 f. respektive prop. 2003/04:65 s. 13 f. och 28 f.

I *punkt 4* utvidgas rökförbudet till att även omfatta områden utomhus. Områden där det råder rökförbud är sådana som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik. I tidigare förarbeten anges att med kollektivtrafik avses i tobakslagen trafik för personbefordran som tillhandahålls allmänheten mot ersättning. Som exempel nämns bussar, tåg, spårvagnar, flygplan och fartyg i linjetrafik, så kallade turistbussar och turistbåtar, bilar och bussar i färdtjänst samt taxi i allmänhet. Det saknar betydelse vem som är huvudman för trafikverksamheten, se prop. 1992/93:185 s. 52.

Det utvidgade rökförbudet omfattar således bl.a. perronger och hållplatser utomhus samt taxizoner. Även andra utomhusområden som är avsedda för resenärer, exempelvis biljettområden och gångbanor i anslutning till spårområdet omfattas av förbudet. Områden som resenärer inte behöver vistas i för att kunna använda kollektivtrafiken faller utanför regleringen.

I *punkt 5* tas undantaget från rökförbudet för uteserveringar bort. Rökning är alltså helt förbjuden i samtliga serveringsmiljöer oavsett om de är belägna inom- eller utomhus. Rökning är dock fortfarande tillåten i separata rum som avsatts särskilt för rökning, se 6 kap. 5 §. Någon möjlighet att tillåta rökning på en del av en uteservering finns inte, oavsett hur serveringsmiljön är utformad.

Punkt 8 saknar motsvarighet i tobakslagen. Det införs ett förbud mot rökning på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning, dvs. idrottsanläggningar. Att anläggningen huvudsakligen är avsedd för idrottsutövning innebär att den kan användas även för andra aktiviteter och arrangemang, t.ex. konserter och mässor, och ändå omfattas av rökförbudet. I de fall ett idrottsarrangemang anordnas, eller idrott annars utövas, på en plats som i andra fall har ett helt annat användningsområde omfattas platsen inte av rökförbudet. Exempelvis medför inte löpar- eller skidtävlingar i stadsmiljö att allmänna platser som vägar och torg omfattas av rökförbudet, även om delar av staden har hägnats in med anledning av idrottsarrangemanget. Tillämpningen av bestämmelsen förutsätter inte heller att ett idrottsarrangemang eller annan offentlig tillställning anordnas på platsen. Rökförbudet är alltså inte inskränkt till vissa händelser eller tider utan gäller ständigt. Rökförbudet gäller inte bara platser för själva idrottsutövandet utan även

platser som används för andra ändamål, exempelvis försäljning, under förutsättning att platserna ligger inom det inhägnade området.

Punkt 9 saknar motsvarighet i tobakslagen. Genom bestämmelsen införs rökförbud på lekplatser. Det saknar betydelse om det är ett offentligt organ eller en privat fysisk eller juridisk person som disponerar över eller äger lekplatsen. Förbudet gäller dock bara lekplatser som allmänheten har tillträde till. Med allmänheten avses varje person till skillnad från en särskild krets av personer. Lekplatser som är tillgängliga för en sluten krets av personer, exempelvis medlemmarna i en bostadsrättsförening, omfattas inte av rökförbudet. Tillgänglighetsbegränsningen måste dock vara tydlig, exempelvis genom att lekplatsen är inhägnad och låst eller att tillgänglighetsbegränsningen är tydligt markerad med skyltning.

I de fall en lekplats som allmänheten har tillgång till inte är tydligt avgränsad måste bedömningen av rökförbudets räckvidd göras i varje enskilt fall utifrån syftet med bestämmelsen. En plats som är inrättad för barns lek måste kunna användas av barn utan att de riskerar att besväras av t.ex. tobaksrök eller på annat sätt uppmärksammas på att någon röker.

Punkt 10 saknar motsvarighet i tobakslagen. Genom bestämmelsen införs ett förbud mot rökning vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som omfattas av rökförbud enligt paragrafens övriga punkter och som allmänheten har tillträde till. Entréer till lokaler och utrymmen som endast är tillgängliga för en begränsad krets personer, exempelvis de anställda på en arbetsplats, medlemmarna i en förening eller särskilt inbjudna, omfattas inte av rökförbudet. Personalgångar och varuintag kan vara sådana entréer som inte omfattas av rökförbudet.

Någon geografisk avgränsning av det område som omfattas av rökförbudet görs inte i lagen. I stället får rökförbudets räckvidd bedömas i det enskilda fallet utifrån syftet med bestämmelsen, framför allt skyddet av barn och andra känsliga personer. Det ska vara möjligt för t.ex. allergiker att ta sig in i och ut ur en lokal eller ett utrymme där det råder rökförbud utan att exponeras för tobaksrök eller rök eller utsläpp från andra produkter. I normalfallet bör rökförbudet därför gälla i vart fall inom ett par meters avstånd från entrén. Det rökfria området måste vara så pass stort att tobaksrök eller rök eller utsläpp från andra produkter inte kommer in i lokalerna eller utrymmena innanför entrén.

Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

3 § I hotell och andra inrättningar där tillfällig bostad yrkesmässigt upplåts, ska i ett visst antal av de rum eller liknande som upplåts rökning vara förbjuden. I fråga om sovkupeér och andra utrymmen som upplåts för tillfällig bostad på färdmedel i inrikes kollektivtrafik gäller i stället 2 § 4.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 4 § tobakslagen. I och med regleringen i 6 kap. 1 § utökas rökförbudet till att avse bruk av de produkter som nämns i den paragrafen.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 21 f. och 54.

Övervägandena finns i avsnitt 10.5.

4 § Bestämmelserna i 2 § gäller inte i fråga om bostäder och andra lokaler för boende som inte är tillfälligt.

Paragrafen motsvarar 5 § tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 21 f. och 55.

5 § Rökning är trots 2 § 2–4, 6 och 7 tillåten i delar av de lokaler eller andra utrymmen som avses där, om dessa delar särskilt avsatts för rökning. Detsamma gäller lokaler som avses i 2 § 1 och som är upplåtna enbart för personal.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 6 § första stycket tobakslagen. Paragrafen avser inomhusmiljöer. Det är således inte möjligt att tillåta rökning i delar av områden utomhus som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik, se även 6 kap. 2 § 4. Inte heller finns det möjlighet att tillåta rökning i delar av sådana idrottsanläggningar, lekplatser eller entréer som avses i 6 kap. 2 § 8–10.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 21 f. och 55.

Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

6 § Trots 2 § 5 får rökning tillåtas i restauranger och på andra serveringsställen i separata rum som särskilt avsatts för rökning. Rum där rökning tillåts får endast utgöra en mindre del av serveringsställets yta. Rummen ska vara belägna så att besökare inte måste passera genom dessa. Arbetstagare ska endast tillfälligtvis behöva vistas i rummen när rökning pågår. Servering eller annan liknande verksamhet får inte bedrivas i rummen när rökning pågår. Detta gäller dock inte sådan verksamhet som har direkt samband med rummens funktion. Mat eller dryck får inte föras med in i dessa rum.

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 6 § andra stycket tobakslagen. I 11 kap. 14 § finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om utformning och ventilation av rum som särskilt avsatts för rökning i restauranger och på andra serveringsställen.

Förarbeten finns i prop. 2003/04:65 s. 16 f. och 29 f.

7 § Avvikelse från 2 § 1–3, 6 och 7 och 3 § får göras om det finns särskilda skäl till det på grund av utrymmets eller områdets beskaffenhet eller användningssätt eller av omständigheterna i övrigt. Detsamma gäller för sådana färdmedel, lokaler och andra utrymmen som avses i 2 § 4.

Paragrafens första mening motsvarar delvis 6 § tredje stycket tobakslagen. Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 21 f. och 55 samt prop. 2003/04:65 s. 16 f. och 29 f.

Avvikelser från rökförbudet inom kollektivtrafiken (se 6 kap. 2 § 4) regleras i en ny andra mening. Det finns ingen möjlighet att göra

avvikelser från rökförbudet på områden utomhus som är avsedda att användas av resande inom kollektivtrafiken. Möjligheten till avvikelser från rökförbudet gäller inte heller sådana idrottsanläggningar, lekplatser eller entréer som avses i 6 kap. 2 § 8–10.

Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Ansvaret för att upprätthålla rökförbudet

8 § *Den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område utomhus som omfattas av någon av bestämmelserna i 2 § 1–9 eller 3 § ansvarar för att bestämmelserna följs.*

För områden som omfattas av 2 § 10 ansvarar i stället den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet innanför entrén.

Första stycket motsvarar med en språklig ändring huvudsakligen 7 § första stycket tobakslagen. Bestämmelsen ändras på så sätt att den även omfattar den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över områden utomhus som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik, uteserveringar, inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning och lekplatser som allmänheten har tillträde till, jfr 6 kap. 2 § 4, 5, 8 och 9. Exempelvis tomträttsshavare, hyresgäst eller annan nyttjanderättshavare kan vara en sådan person som på annan grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område utomhus. Ansvaret ligger på den som har praktiska möjligheter att se till att bestämmelserna om rökförbud följs.

Andra stycket är nytt och reglerar vem som ansvarar för att bestämmelserna om rökförbud följs vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som avses i 6 kap. 2 § 1–7 som allmänheten har tillträde till. När det gäller sådana entréer ska den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet innanför entrén ansvara för att rökförbudet vid entrén upprätthålls, oavsett om denne äger eller disponerar över området utanför entrén. Om utrymmet närmast innanför entrén inte angränsar till en lokal eller ett utrymme för vilket ansvar kan framställas enligt första stycket ska ansvaret ligga på den som äger eller på annat sätt disponerar över byggnaden. För en entré till exempelvis ett köpcentrum eller ett kontorskomplex som inrymmer flera olika affärsrörelser eller verksamheter torde sålunda ansvaret normalt ligga på fastighetsägaren. Vad gäller avgränsningen av det rökfria området vid entréer, se kommentaren till 6 kap. 2 § 10.

De områden som omfattas av andra stycket är entréer till lokaler och utrymmen. Eventuella entréer till rökfria områden utomhus omfattas inte.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 21 f. och 56.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

9 § *Den som är ansvarig enligt 8 § ska genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser. Om någon trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten, får denne avvisas.*

Prop. 2017/18:156 Paragrafens *första mening* är ny. I bestämmelsen fastslås innebörden av det ansvar som ligger på den som ska se till att bestämmelserna om rökförbud följs. Bestämmelsens lydelse överensstämmer i allt väsentligt med vad som uttalas i förarbetena till 7 § tobakslagen, se prop. 1992/93:185 s. 28 och 56. Bestämmelsen är inte avsedd att vare sig inskränka eller utvidga ansvaret beträffande de miljöer som tidigare varit rökfria. Till följd av utvidgningen av rökförbudet i 6 kap. 2 § innebär dock bestämmelsen ett utökat ansvar för den som ansvarar för sådana miljöer som nu blir rökfria. Att fler utomhusmiljöer blir rökfria innebär att befintliga askkoppar inom det nu rökfria området behöver tas bort. Detsamma gäller markerade områden där rökning tidigare varit tillåten.

Andra meningen motsvarar ordalydelsen i 7 § andra stycket tobakslagen. Till följd av utvidgningen av rökförbudet i 6 kap. 2 § och den nya bestämmelsen i 6 kap. 1 § blir dock bestämmelsen tillämplig i fler rökfria miljöer och på användning av fler typer av produkter.

Kraven på den som ansvarar för att rökförbudet upprätthålls i sådana rökfria utomhusmiljöer där det inte tydligt går att avgränsa det rökfria området kan inte vara alltför höga. Exempelvis torde det vara uteslutet att meddela ett tillsynsbeslut för att det inte är helt tydligt skyltat var rökning är förbjuden. Inte heller kan det ställas krav att den ansvarige på ett mer systematiskt sätt övervakar att rökförbudet upprätthålls, se även kommentarerna till 6 kap. 2 § och 7 kap. 3 §.

Övervägandena finns i avsnitt 10.3–4.

Rökfri arbetsmiljö

10 § *I andra fall än som avses i 2 och 3 §§ ansvarar arbetsgivaren för att en arbetstagare inte mot sin vilja utsätts för tobaksrök eller utsläpp från produkter som anges i 1 § 2–5 i den arbetslokal eller det liknande utrymme där arbetstagaren är verksam. Som arbetstagare räknas här personer som avses i 1 kap. 2 § första stycket och 3 § arbetsmiljölagen (1977:1160).*

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring i huvudsak 8 § tobakslagen. Paragrafen har därutöver gjorts tillämplig på utsläpp från sådana produkter som anges i 6 kap. 1 § 2–5. Det innebär att en arbetstagare inte mot sin vilja ska behöva utsättas för exempelvis ånga från e-cigarett.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 21 f. och 56 samt prop. 1993/94:98 s. 14 f. och 28.

Övervägandena finns i avsnitt 10.5.

7 kap. Tillsyn

Tillsynsansvar

1 § *Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 3 § 1, 2 och 4 och kommunens och Polismyndighetens tillsyn enligt 4 §.*

Den myndighet som regeringen bestämmer ansvarar dock för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 3 § 1 över bestämmelserna om identitets- och säkerhetsmärkning i 3 kap. 7 §.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 19 § första stycket 2 och 3 tobakslagen samt 24 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Till skillnad från tobakslagen så delas bestämmelsen om Folkhälsomyndighetens och Konsumentverkets tillsynsansvar upp i två paragrafer. I den nu aktuella paragrafen regleras myndigheternas ansvar för tillsynsvägledning. I 7 kap. 5 och 8 §§ regleras i vilka fall Folkhälsomyndigheten respektive Konsumentverket ansvarar för tillsyn, dvs. tillsyn direkt mot verksamheter.

Uttrycket ”central tillsyn” i tobakslagen och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare har i enlighet med regeringens skrivelse 2009/10:79 s. 14 f. ersatts med ”tillsynsvägledning”. Någon ändring i sak med anledning av detta är inte avsedd. Myndigheterna som ansvarar för tillsynsvägledning har även fortsättningsvis till uppgift att utvärdera, följa upp och samordna tillsynsverksamheten samt ge stöd och råd till andra tillsynsorgan.

Av *första stycket* framgår att Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 7 kap. 3 § över bestämmelserna om hälsovarningar och produktpresentation. Folkhälsomyndigheten ansvarar också för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn över förbudet mot att tillhandahålla e-cigaretter och påfyllningsbehållare samt vad gäller kommunens tillsyn över bestämmelserna om rökfria miljöer.

Vidare ansvarar Folkhälsomyndigheten för tillsynsvägledning när det gäller kommunens och Polismyndighetens tillsyn enligt 7 kap. 4 § över bestämmelserna om anmälan av nya tobaksvaror, försäljning av tobaksvaror, anmälan om försäljning av e-cigaretter och påfyllningsbehållare och egenkontroll vid försäljning av sådana produkter, i andra fall än vid gränsöverskridande distansförsäljning, och bestämmelserna om åldersgräns.

När det gäller tillsynsvägledning för kommunens tillsyn enligt 7 kap. 3 § 1 över förbudet i 3 kap. 7 § mot att tillhandahålla tobaksvaror som saknar identitets- och säkerhetsmärkning, pekas i *andra stycket* inte någon ansvarig myndighet ut. Avsikten är att detta ska regleras i förordning. Se även 7 kap. 6 §.

Av *tredje stycket* framgår att Konsumentverket ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn över bestämmelserna om marknadsföring av tobaksvaror. I förhållande till 19 § första stycket 3 tobakslagen förtydligas att det är Konsumentverket och inte Konsumentombudsmannen som ansvarar för tillsynsvägledning. Området för verkets tillsynsansvar justeras något i och med de ändrade bestämmelserna om tillåten marknadsföring på försäljningsställen.

Förarbeten finns i prop. 2004/05:118 s. 46 f. och 62, prop. 2015/16:82 s. 29, 31, 46 f., 55 f. och 78 samt prop. 2016/17:132 s. 62 f. och 97.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2, 13.5 och 13.7–9.

2 § *Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn enligt 3 och 4 §§. I tillsynen ingår att*

1. följa kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd, och

2. främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 19 a § andra stycket tobakslagen och 25 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Paragrafen är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. Området för länsstyrelsens tillsyn ändras något som en följd av de nya bestämmelserna om tillståndsplikt, begränsad marknadsföring, förbud mot självbetjäning, styckförsäljning av portionsförpackat snus, utökad rökförbud och om spårbarhet och säkerhetsmärkning.

Förarbeten finns i prop. 2004/05:118 s. 46 f. och 62 f. samt prop. 2016/17:132 s. 62 f. och 97.

Övervägandena finns i avsnitt 13.5 och 13.7–9.

3 § *Kommunen utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller*

1. hälsovarningar, produktpresentation och identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 1, 3, 4 och 7 §§ på försäljningsställen,

2. tillhandahållande av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 7–9 §§ och 3 kap. 2, 5 och 6 §§ på försäljningsställen,

3. marknadsföring enligt 4 kap. 1, 2 och 5–7 §§ när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsställen, och

4. rökfria miljöer som avses i 6 kap. 2 § och som inte är upplåtna enbart för personal samt lokaler som avses i 6 kap. 3 §.

Paragrafen motsvarar delvis 19 a § första stycket 2 tobakslagen och 26 § 1 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Med ”anslutande föreskrifter” avses såväl föreskrifter som har meddelats med direkt eller indirekt stöd av lagen som föreskrifter som har meddelats med stöd av restkompetensen eller rätten att meddela verkställighetsföreskrifter enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

Punkt 1 motsvarar 19 a § första stycket 2 b tobakslagen och 26 § 1 b lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Kommunen har enligt de bestämmelserna tillsynsansvar över att bestämmelserna om hälsovarningar på tobaksvaror och örtprodukter för rökning samt om produktpresentation av tobaksvaror, örtprodukter för rökning, e-cigarettor och påfyllningsbehållare följs.

Det läggs till i punkt 1 att kommunen har tillsynsansvar över bestämmelserna i 3 kap. 7 §, dvs. att styckförpackningar med tobaksvaror som saknar identitetsmärkning och säkerhetsmärkning inte tillhandahålls konsumenter eller detaljhandlare. Vidare utvidgas kommunens tillsynsansvar till att omfatta förbudet i 3 kap. 1 § mot att till detaljhandlare tillhandahålla tobaksvaror som saknar hälsovarningar.

Kommunens tillsynsansvar gäller på försäljningsställen. Försäljningsställen definieras i 1 kap. 3 § som en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme. Tillsynsansvaret för de bestämmelser som räknas upp i punkt 1 i andra fall än på försäljningsställen utövas enligt 7 kap. 5 § av

Folkhälsomyndigheten, med undantag för tillsynen över 3 kap. 7 § som Prop. 2017/18:156 utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Punkt 2 motsvarar 26 § 1 a lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Kommunen har således på försäljningsställen tillsynsansvar över att e-cigaretter och påfyllningsbehållare inte tillhandahålls konsumenter i de fall lagens bestämmelser om produktanmälan, innehåll och utformning, informationsblad, innehållsdeklaration, hälsovarningar eller rapporteringsskyldigheter inte har följts. Folkhälsomyndigheten har enligt 7 kap. 5 § tillsynsansvar över dessa bestämmelser i andra fall än på försäljningsställen.

Punkt 3 motsvarar i huvudsak 19 a § första stycket c tobakslagen. Innehållet i kommunens tillsynsansvar ändras dock i och med att infördes förbud mot kommersiella meddelanden inne på försäljningsställen. Kommunen har således tillsynsansvar på och i anslutning till försäljningsställen vad gäller bestämmelserna om förbud mot reklam och annan marknadsföring av tobaksvaror samt varukännetecken som används för tobaksvaror. I andra fall utövar Konsumentverket tillsyn över dessa bestämmelser, se 7 kap. 8 §.

Punkt 4 motsvarar 19 a § första stycket 2 a tobakslagen, dvs. kommunen ansvarar för tillsyn vad gäller bestämmelserna om rökfria miljöer som inte är upplåtna enbart för personal och om rökförbud på hotell och andra inrättningar för yrkesmässig upplåtelse av tillfälliga bostäder. Som en följd av att rökförbudet utökas till att omfatta flera produkter och andra miljöer (uteserveringar, utomhusområden avsedda för de som åker med kollektivtrafik, vissa idrottsplatser, lekplatser och entréer) utökas även kommunens tillsynsansvar. I tillsynen måste beaktas att vissa av de rökfria områdena är svåra att geografiskt avgränsa. Möjligheten att besluta om förbud och förelägganden gentemot den som enligt 6 kap. 9 § ansvarar för att bestämmelserna följs kan således vara mer begränsad än vad gäller rökfria inomhusmiljöer, se även kommentaren till 6 kap. 9 §.

Förarbeten finns i prop. 2004/05:118 s. 46 f. och 62 f., prop. 2009/10:207 s. 20 f. och 25 f. samt prop. 2016/17:132 s. 62 f. och 97 f.

Övervägandena finns i avsnitt 13.7–9.

4 § *Kommunen och Polismyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller*

1. tillhandahållande av nya tobaksvaror enligt 2 kap. 3 § på försäljningsställen,

2. försäljning av tobaksvaror, i andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, enligt 5 kap. 1, 6–10 och 12–14 §§,

3. anmälan om försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt egenkontroll, i andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, enligt 5 kap. 15 och 17 §§, och

4. åldersgräns enligt 5 kap. 18 och 19 §§.

Paragrafen motsvarar delvis 19 a § första stycket 3 tobakslagen och 26 § 2 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Bestämmelsen i *punkt 1* överförs i sak oförändrad från 19 a § första stycket 3 tobakslagen, dvs. kommunen och Polismyndigheten har ett

Prop. 2017/18:156 gemensamt tillsynsansvar över att nya tobaksvaror som inte har anmälts till Folkhälsomyndigheten inte tillhandahålls konsumenterna på den svenska marknaden.

Punkt 2 innebär en utökning av kommunens och Polismyndighetens tillsynsansvar jämfört med tobakslagen. Tillsynsansvaret ändras från att ha avsett de tidigare bestämmelserna om anmälningsplikt till att avse de nya bestämmelserna om tillståndsplikt för handel med tobaksvaror. Tillsynsansvaret utökas också till att avse partihandlare som omfattas av tillståndsplikt. Kommunen och Polismyndigheten ska alltså utöva tillsyn över att bestämmelserna om krav på tillstånd för detalj- och partihandel med tobaksvaror, egenkontroll, skyldighet att anmäla ändrade uppgifter, tillstånd vid förändringar i verksamheten, partihandlars skyldighet att endast sälja tobaksvaror till den som har försäljningstillstånd, att näringsidkare ger personalen information och stöd samt om förbud mot självbetjäning av tobaksvaror följs. Kommunen och Polismyndigheten ska även utöva tillsyn över bestämmelserna om styckförsäljning. Tillsynsansvaret utökas i denna del som en följd av att det regleras att även snus bara får säljas i vissa minsta styckförpackningar.

Den som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning ska även i fortsättningen registrera sådan försäljning och utöva egenkontroll, men registreringen ska ske till Folkhälsomyndigheten som också utövar tillsyn, se 7 kap. 5 §.

Punkt 3 motsvarar 26 § 2 b lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Folkhälsomyndigheten utövar tillsyn över bestämmelserna om registrering av försäljning av e-cigaretter och påfyllningsbehållare samt om egenkontroll i de fall det rör sig om gränsöverskridande distansförsäljning, se 7 kap. 5 §.

Punkt 4 motsvarar 19 a § första stycket 3 tobakslagen och 26 § 2 a lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Kommunens och Polismyndighetens tillsynsansvar över bestämmelserna om åldersgräns är således oförändrat.

Förarbeten finns i prop. 2009/10:207 s. 21 f. och 35 f., prop. 2015/16:82 s. 55 f. och 78 f. samt prop. 2016/17:132 s. 62 f. och 97 f.

Övervägandena finns i avsnitt 13.5 och 13.7.

5 § *Folkhälsomyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller*

1. produktkrav och rapporteringskyldighet, i andra fall än som avses i 4 §, enligt 2 kap. 1 § första och andra styckena och 2 kap. 2–11 §§,

2. hälsovarningar, produktpresentation och medföljande information, i andra fall än som avses i 3 §, enligt 3 kap. 1–6 §§,

3. registrering enligt 5 kap. 5 och 16 §§ vid gränsöverskridande distansförsäljning och egenkontroll enligt 5 kap. 6, 7 och 17 §§ vid sådan distansförsäljning, och

4. förbud mot sådan tillverkning eller införsel som avses enligt föreskrifter meddelade med stöd av 11 kap. 5 §.

Paragrafen motsvarar delvis 19 § första stycket 2 tobakslagen och 26 § 3 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Paragrafen är i huvudsak utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Till skillnad från tobakslagen så delas bestämmelsen om Folkhälsomyndighetens tillsynsansvar upp i två paragrafer. I 7 kap. 1 § första stycket anges i vilka fall myndigheten har ansvar för tillsynsvägledning. I den nu aktuella paragrafen anges i vilka fall Folkhälsomyndigheten har ansvar för att utöva tillsyn.

Punkt 1 motsvarar delvis 19 § första stycket 2 d–f tobakslagen samt delvis 26 § 3 a och b lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Tillsynsansvaret utökas inte men det förtydligas att vad gäller bestämmelserna om anmälan om nya tobaksvaror i 2 kap. 3 § så har myndigheten tillsynsansvar endast i de fall som kommunen och Polismyndigheten inte har tillsynsansvar.

Punkt 2 motsvarar 19 § första stycket 2 c tobakslagen och delvis 26 § 3 a lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Folkhälsomyndighetens tillsynsansvar utökas som en följd av att förbudet mot att tillhandahålla tobaksvaror vars förpackningar saknar hälsovarningar, även omfattar tillhandahållande till detaljhandlare. Myndighetens tillsynsansvar enligt denna punkt gäller inte på försäljningsställen. I de fallen har kommunen enligt 7 kap. 3 § tillsynsansvar.

Punkt 3 motsvarar 26 § 3 c lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Det läggs till att Folkhälsomyndigheten även utövar tillsyn över bestämmelserna om gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror i 5 kap. 5–7 §§. Tillsynen över bestämmelserna om egenkontroll i samband med handel som inte är gränsöverskridande distansförsäljning, utövas enligt 7 kap. 4 § av kommunen och Polismyndigheten.

Punkt 4 motsvarar 19 § första stycket 2 e vad gäller tillsyn över förbudet mot tillverkning eller införsel av vissa slag av tobaksvaror.

Förarbeten finns i prop. 2004/05:118 s. 46 f. och 62, prop. 2015/16:82 s. 29, 31, 46 f., 55 f. och 78 och prop. 2016/17:132 s. 62 f. och 97 f.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2 och 13.6.

6 § *Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller spårbarhet och säkerhetsmärkning, i andra fall än som avses i 3 §, enligt 3 kap. 7–11 §§.*

Paragrafen är ny. På försäljningsställen utövar kommunen tillsyn över att förbudet mot att tillhandahålla tobaksvaror som saknar identitets- och säkerhetsmärkning följs, se 7 kap. 3 § 1. Vad gäller tillsyn över den bestämmelsen vid handel som inte sker på försäljningsställen, samt övriga bestämmelser om spårbarhet och säkerhetsmärkning, pekas inte någon ansvarig myndighet ut i lagen. Avsikten är att detta ska regleras i förordning.

Övervägandena finns i avsnitt 13.9.

7 § *Arbetsmiljöverket utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller lokaler och andra utrymmen som avses i 6 kap. 2 § och som är upplåtna enbart för personal samt lokaler och andra utrymmen som avses i 6 kap. 10 §.*

Paragrafen motsvarar delvis 19 § första stycket 1 och 19 a § första stycket 1 tobakslagen. I paragrafen förtydligas Arbetsmiljöverkets

Prop. 2017/18:156 tillsynsansvar på så sätt att verkets centrala tillsynsansvar tagits bort. Som en följd av att rökförbudet utöver rökning av tobak även omfattar användningen av flera produkter, utökas verkets tillsynsansvar.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 41 f. och 58 f. samt prop. 1993/94:98 s. 14 f. och 30 f.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

8 § *Konsumentverket utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller marknadsföring, i andra fall än som avses i 3 §, enligt 4 kap. 1–8 §§.*

Vid Konsumentverkets tillsyn tillämpas bestämmelserna i marknadsföringslagen (2008:486).

En marknadsföringsåtgärd som strider mot 3 kap. 3 eller 4 § eller 4 kap. 1–8 §§ ska, vid tillämpningen av 5, 23 och 26 §§ marknadsföringslagen, anses vara otillbörlig mot konsumenter. En marknadsföringsåtgärd som strider mot 4 kap. 1 § 2 eller 3, 3 § första stycket 2, 4 § eller 5 § 2 eller 3 kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 29–36 §§ marknadsföringslagen.

Paragrafens första och andra stycken motsvarar delvis 19 § första stycket 3 och andra stycket tobakslagen samt 26 § 4 och 27 § första stycket lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Förarbeten till de bestämmelserna finns i prop. 2004/05:118 s. 46 f. och 62, prop. 2015/16:82 s. 46 f. och 78 samt prop. 2016/17:132 s. 62 f. och 97 f.

Till skillnad från tobakslagen så tydliggörs att det är Konsumentverket och inte Konsumentombudsmannen som har tillsynsansvar. I paragrafen förtydligas också i vilka situationer som verket har i uppgift att utöva tillsyn. Att verket även har ansvar för tillsynsvägledning följer av 7 kap. 1 § andra stycket.

Konsumentverkets tillsyn gäller i de fall kommunen inte har tillsynsansvar enligt 7 kap. 3 §, dvs. verket utövar tillsyn över att bestämmelserna följs vid sådan marknadsföring som inte sker på försäljningsställen. Verkets tillsynsansvar ändras i och med att det införs förbud mot i princip alla kommersiella meddelanden förutom i specialbutiker för tobaksvaror, se 4 kap. 2 §.

Tredje stycket motsvarar 15 § tobakslagen och 27 § andra stycket lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Förarbeten till de bestämmelserna finns i prop. 1992/93:185 s. 57, prop. 1995/96:160 s. 208 f. och 132 f., prop. 2001/02:64 s. 59, prop. 2001/02:162 s. 20 f. och 23, prop. 2002/03:87 s. 14 f., prop. 2004/05:118 s. 61 samt prop. 2016/17:132 s. 39 f. och 98 f.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2 och 13.7.

Befogenheter

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

9 § *En tillsynsmyndighet som anges i 2–7 §§ får i sin tillsynsverk-samhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att denna lag och anslutande föreskrifter ska följas.*

I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite. Vitet får inte omvandlas till fängelse.

Första stycket motsvarar i sak 20 § första och andra styckena tobakslagen. Med anledning av den i 5 kap. 1 § införda tillståndsplikten för försäljning av tobaksvaror har det i 7 kap. 10 och 11 §§ införts möjligheter för kommunen att i vissa fall meddela en tillståndshavare varning eller återkalla ett försäljningstillstånd.

I enlighet med vad som anges i 20 § andra stycket tobakslagen har även länsstyrelserna befogenhet att meddela förelägganden och förbud. Då länsstyrelserna utövar tillsyn över kommunernas verksamhet torde det vara mycket sällsynt att deras tillsyn utmynnar i ett beslut om föreläggande eller förbud. Däremot meddelar länsstyrelserna ofta tillsynsbeslut som kan utmynna i kritik. Ett sådant beslut är inte ett sådant beslut som avses i den nu aktuella bestämmelsen. Även Polismyndigheten har enligt 20 § tobakslagen möjlighet att meddela förelägganden och förbud. Det vanligaste torde dock vara att Polismyndigheten fattar polisiära beslut som en följd av den information som kommit fram i ett tillsyns-ärende. Sådana polisiära beslut är inte sådana beslut som avses i den nu aktuella bestämmelsen. Se även kommentaren till 9 kap. 1 §.

Genom tillägget ”och anslutande föreskrifter” tydliggörs att tillsynen omfattar efterlevnaden av såväl föreskrifter som meddelats med stöd av lagen som sådana föreskrifter som meddelats av en myndighet med stöd av bemyndigande i en av regeringen beslutad förordning. Se även Lagrådets yttrande i fråga om olovlig tobaksförsäljning, prop. 2009/10:207 s. 35 och 58.

Andra stycket motsvarar 20 § tredje stycket tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 41 f. och 59 f., prop. 2004/05:118 s. 63 samt prop. 2015/16:82 s. 80.

10 § *En kommun får återkalla ett försäljningstillstånd om*

- 1. tillståndet inte längre utnyttjas,*
- 2. tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande,*
- 3. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället, eller i anslutning till detta, eller annars inom den tillståndspliktiga verksamheten utan att tillståndshavaren har ingripit, eller*
- 4. tillståndshavaren har tilldelats varning utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.*

I paragrafen, som är ny, regleras i vilka situationer en kommun får återkalla ett försäljningstillstånd. Bestämmelsen är utformad med 9 kap. 17 och 18 §§ alkohollagen (2010:1622) som förebild.

Enligt *punkt 1* är en följd av att ett försäljningstillstånd inte längre utnyttjas att tillståndet får återkallas. Återkallelse kan ske både på kommunens initiativ och på tillståndshavarens egen begäran. En tillståndshavare har enligt 5 kap. 7 § en skyldighet att utan dröjsmål anmäla ändrade förhållanden till kommunen. Vid en begäran om att tillståndet ska upphöra gäller tillståndet till dess att kommunen har meddelat beslut om återkallelse.

Återkallelse med stöd av *punkt 2* kan aktualiseras om det uppstår sådana brister i tillståndshavarens personliga eller ekonomiska för-

Prop. 2017/18:156 hållanden att dessa, om förhållandena förelegat vid tillståndsprövningen, inneburit att sökanden inte skulle ha uppfyllt lämplighetskraven i 5 kap. 2 § för att få tillstånd. Avsikten är att varning ska ske i första hand, se kommentaren till 7 kap. 11 §. Det kan dock finnas tillfällen då återkallelse av försäljningstillståndet måste ske utan föregående varning. Det kan exempelvis röra sig om allvarlig ekonomisk misskötsamhet eller att tillståndshavaren gjort sig skyldig till brottslighet som innebär att denne inte längre är lämplig att utöva verksamheten.

Om det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället eller i anslutning till detta, och tillståndshavaren inte har ingripit kan grund för återkallelse finnas enligt *punkt 3*. Detsamma gäller om brottslighet förekommit inom verksamheten men inte på ett fysiskt försäljningsställe. En tillståndshavare är skyldig att ingripa mot brottsliga förfaranden inom såväl tillståndspliktig detalj- som partihandel. Den brottslighet som avses är sådan brottslighet som skulle innebära att tillståndshavaren själv hade ansetts olämplig vid tillståndsprövningen. Vilka åtgärder som tillståndshavaren måste vidta för att undvika att riskera återkallelse av försäljningstillståndet får avgöras i det enskilda fallet.

Återkallelse med stöd av *punkt 4* aktualiseras i situationer där kommunen tidigare meddelat tillståndshavaren en eller flera varningar utan att denne vidtagit rättelse.

Kommunen har bevisbördan för att förutsättningarna för återkallelse är uppfyllda. Vad gäller de krav som ska ställas på bevisningen bör vägledning kunna hämtas från den praxis som utarbetats i fråga om serveringsstillstånd enligt alkohollagen.

Övervägandena finns i avsnitt 8.9.

11 § *I stället för återkallelse enligt 10 § får kommunen meddela tillståndshavaren en varning, om varning kan anses vara en tillräckligt ingripande åtgärd.*

En varning får också meddelas tillståndshavare vid allvarliga eller upprepade överträdelse av det som gäller enligt denna lag eller anslutande föreskrifter.

Paragrafen är ny. Av *första stycket* framgår att kommunen i stället för återkallelse enligt 7 kap. 10 § får meddela tillståndshavaren en varning i vissa fall. Återkallelse av ett försäljningstillstånd är en mycket ingripande åtgärd och bör därför förekomma endast i de allvarligaste fallen. Utgångspunkten är därför att varning ska användas i första hand, se även kommentaren till 7 kap. 10 §. Syftet med en varning är att tillståndshavaren ska ges en möjlighet att rätta till de förhållanden som föranlett varningen. Samtidigt utgör varningen en administrativ sanktion som i förlängningen, om förhållandena som föranlett varningen inte rättas till, kan leda till att tillståndet återkallas, se 7 kap. 10 § 4. Varning är därför avsedd att utfärdas i allvarigare fall eller vid upprepade överträdelse.

Enligt *andra stycket* får en varning även meddelas tillståndshavare vid allvarliga eller upprepade överträdelse av lagens bestämmelser eller anslutande föreskrifter. Det kan vara överträdelse av bestämmelser som andra tillsynsmyndigheter än kommunen har tillsyn över. För att det ska

vara aktuellt att meddela varning ska det vara fråga om brister eller förhållanden som motiverar ett särskilt påtryckningsmedel.

Det tydliggörs att varning kan meddelas vid överträdelse av såväl föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, som sådana föreskrifter som meddelats av en myndighet med stöd av bemyndigande i en av regeringen beslutad förordning. Se även kommentaren till 7 kap. 9 §.

Övervägandena finns i avsnitt 8.9.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

12 § *En tillsynsmyndighet som anges i 3–7 §§ får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att bestämmelserna i denna lag och anslutande föreskrifter ska följas.*

Paragrafen motsvarar i huvudsak 31 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Som en följd av att rökförbudet utökas till att omfatta även bl.a. användning av e-cigaretter, utökas Arbetsmiljöverkets befogenheter vid tillsynen till att omfatta även sådana produkter. Det tydliggörs att tillsynen också omfattar efterlevnaden av föreskrifter som meddelats av en myndighet med stöd av bemyndigande i en av regeringen beslutad förordning, se även kommentaren till 7 kap. 9 §.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 71 och 99 f.

13 § *Vid allvarliga eller upprepade överträdelser av denna lag får kommunen förbjuda den som bedriver detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare att fortsätta försäljningen eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela varning. Kommunens beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.*

Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader.

Paragrafen motsvarar med språkliga och redaktionella ändringar 32 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Till skillnad från tobaksvaror finns inget krav på försäljningstillstånd för att få handla med e-cigaretter eller påfyllningsbehållare. Av detta skäl måste det fortfarande finnas en möjlighet att förbjuda försäljning i fall en näringsidkare inte följer lagens bestämmelser.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 71 och 100.

14 § *Om Folkhälsomyndigheten konstaterar eller har rimliga skäl att anta att en typ av eller specifika elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare kan utgöra en allvarlig risk för människors hälsa, trots att produkten uppfyller kraven i denna lag, får myndigheten förbjuda att produkterna tillhandahålls konsumenterna på marknaden. Om sådana produkter redan har tillhandahållits konsumenterna på marknaden, får Folkhälsomyndigheten förelägga tillverkaren, importören eller distributören av produkterna att dra tillbaka eller återkalla dessa.*

Folkhälsomyndigheten ska omedelbart underrätta Europeiska kommissionen och de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater om åtgärder som vidtagits enligt första stycket och översända annan relevant information.

Prop. 2017/18:156 *När Europeiska kommissionen har meddelat om den anser att en åtgärd enligt första stycket är motiverad ska Folkhälsomyndigheten besluta om åtgärden ska bestå.*

Paragrafen motsvarar 33 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 57 f. och 100 f.

15 § *Beslut om föreläggande eller förbud enligt 12 och 14 §§ får förenas med vite. Vitet får inte förvandlas till fängelse.*

Paragrafen motsvarar 34 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 57 f., 71 och 101.

Marknadskontroll

16 § *Folkhälsomyndigheten ska i fråga om sådana krav på innehåll och utformning som följer av 2 kap. 8 § utöva marknadskontroll av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som omfattas av denna lag.*

Bestämmelser om marknadskontroll finns i artiklarna 15.3 och 16–29 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 28 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 62 f. och 99.

Rätt till upplysningar och tillträde

17 § *En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för myndighetens tillsyn enligt denna lag.*

Paragrafen motsvarar 22 § tobakslagen och 35 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 41 f. och 59 f. samt prop. 2016/17:132 s. 68 f. och 101.

18 § *För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har en tillsynsmyndighet rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som berörs av denna lag eller anslutande föreskrifter och får där göra undersökningar och ta prover. För uttagna prover betalas inte ersättning.*

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 23 § första stycket tobakslagen och 36 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet att ersätta

en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov finns i 11 kap. 16 §.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 41 f. och 59 f. samt prop. 2016/17:132 s. 68 f. och 101.

19 § *Polismyndigheten ska på begäran av en annan tillsynsmyndighet lämna den hjälp som behövs vid tillämpningen av 18 §.*

En begäran enligt första stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

Paragrafen motsvarar delvis 23 b § tobakslagen och 39 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Den tidigare möjligheten för en tillsynsmyndighet att omhänderta tobaksvaror har tagits bort, se avsnitt 13.4. Som en följd av detta har möjligheten att begära hjälp från Polismyndigheten begränsats till de situationer som anges i 7 kap. 18 §, jfr 23 b § första stycket tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2009/10:207 s. 21 f. och 37 samt prop. 2016/17:132 s. 68 f. och 102.

Underrättelser

20 § *Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen.*

En kommun som har fattat beslut i ett ärende enligt denna lag ska skicka en kopia av beslutet till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och den länsstyrelse som berörs av beslutet.

Paragrafen motsvarar 23 a § tobakslagen och 30 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2009/10:207 s. 20 f. och 37 samt prop. 2016/17:132 s. 68 f. och 99.

21 § *Kommunerna ska underrätta Folkhälsomyndigheten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för Folkhälsomyndighetens tillsyn.*

Paragrafen är ny. Det som kommunen ska underrätta Folkhälsomyndigheten om kan exempelvis vara iakttagelser som kommunen gjort vid sin tillsyn på försäljningsställen eller vid tillsynen av rökfria miljöer, som är av intresse för Folkhälsomyndighetens tillsynsverksamhet. Det är kommunen som avgör vad Folkhälsomyndigheten bör underrättas om. Folkhälsomyndigheten kan vid behov ge kommunerna information om vilken typ av underrättelser som kan vara relevanta för myndighetens tillsyn. Underrättelseskyldigheten innebär inget särskilt krav på utredning från kommunens sida utan underrättelserna ska avse uppgifter som kommunen har tillgängliga på grund av sin egen tillstånds- eller tillsynsverksamhet enligt lagen om tobak och liknande produkter och som inte behöver efterforskas särskilt.

Kontrollköp

22 § I syfte att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare om skyldigheten att förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år, får kommunen genomföra kontrollköp. Vid ett sådant köp får kommunen endast anlita en person som har fyllt 18 år.

Ett kontrollköp får genomföras utan att näringsidkaren underrättas i förväg om kontrollköpet. Kommunen ska snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om kontrollköpet.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 22 a § tobakslagen och 37 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2013/14:56 s. 20 f. och 28 f. samt prop. 2016/17:132 s. 68 f. och 101 f.

23 § Vad som framkommit genom kontrollköp får inte utgöra grund för kommunen att meddela föreläggande, förbud, återkallelse eller varning enligt 9–13 §§.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 22 b § första stycket tobakslagen och 38 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Bestämmelsen har anpassats till de införda möjligheterna att återkalla ett försäljningstillstånd eller att meddela innehavaren av tillståndet en varning.

Förarbeten finns i prop. 2013/14:56 s. 20 f. och 29 samt prop. 2016/17:132 s. 68 f. och 102.

Tystnadsplikt

24 § Den som har tagit befattning med något ärende enligt denna lag får inte obehörigen röja eller på annat sätt utnyttja vad han eller hon då har fått veta om yrkeshemligheter eller affärsförhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 24 § tobakslagen och 40 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 46 f. och 59 f. samt prop. 2016/17:132 s. 72 och 103.

8 kap. Avgifter

Avgift för ansökan om försäljningstillstånd

1 § Kommunen får ta ut en avgift för prövningen av ansökan om försäljningstillstånd enligt 5 kap. 1 § enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

Paragrafen är ny. Kommunen har möjlighet att ta ut en avgift för sin prövning av ansökan om tillstånd för att få sälja tobaksvaror. Grunderna för avgiftsuttaget får bestämmas av kommunfullmäktige, jfr RÅ 1994 ref. 72, och ska följa de allmänna krav om självkostnadsprincipen som finns beträffande kommunala taxor, jfr RÅ 1986 ref. 30. En motsvarande bestämmelse finns i 8 kap. 10 § andra stycket alkohollagen (2010:1622).

Övervägandena finns i avsnitt 14.

Avgift för tillsyn

2 § *En kommun får ta ut avgifter för sin tillsyn av den som bedriver tillståndspliktig försäljning enligt 5 kap. 1 § och av den som bedriver anmälningspliktig försäljning enligt 5 kap. 15 §.*

Paragrafen motsvarar delvis 19 b § första stycket tobakslagen och 46 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Som en följd av att det införs tillståndsplikt för försäljning av tobaksvaror får kommunen möjlighet att ta ut avgifter för tillsynen över sådan försäljning. Kommunen har även fortsättningsvis möjlighet att ta ut avgifter för sin tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig försäljning med e-cigaretter eller påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2001/02:64 s. 47 f. och 60 samt prop. 2016/17:132 s. 70 f. och 105.

Övervägandena finns i avsnitt 14.

3 § *Folkhälsomyndigheten får ta ut avgifter för sin tillsyn över att tillverkare och importörer av tobaksvaror följer 2 kap. 1, 2 och 6 §§.*

Paragrafen motsvarar 19 b § andra stycket tobakslagen. Paragrafen är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag. Med tillverkare avses enligt artikel 2.37 i tobaksproduktdirektivet varje fysisk eller juridisk person som tillverkar en produkt eller som låter konstruera eller tillverka en produkt och saluför produkten i eget namn eller under eget varumärke. Med importör avses enligt artikel 2.39 ägaren till, eller en person som har rätt att förfoga över, tobaksvaror och relaterade produkter som har förts in till unionens territorium. Med import avses enligt artikel 2.38 införsel till unionens territorium av sådana produkter om inte produkterna placeras i ett suspensivt tullförfarande eller arrangemang vid införseln till unionen, samt deras frisläppande efter ett sådant suspensivt tullförfarande eller arrangemang.

I 11 kap. 17 § finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om avgifterna.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 61 f. och 79 f.

Avgift för produkthanmälan

4 § *Folkhälsomyndigheten får ta ut avgifter av tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare för att ta emot, lagra, hantera och analysera de uppgifter som enligt 2 kap. 7 § lämnas till myndigheten.*

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 47 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. I 11 kap. 18 § finns myndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om storleken på avgifterna.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 70 f. och 105.

9 kap. Överklagande

1 § Beslut enligt denna lag eller anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Första stycket motsvarar delvis 25 § första och andra styckena tobakslagen och 41 § första och andra styckena lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare men det tydliggörs vilka beslut som kan överklagas. Bestämmelsen innebär att alla beslut som en kommun, Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten, Arbetsmiljöverket eller en länsstyrelse fattar med stöd av lagen eller anslutande föreskrifter får överklagas. Dessa aktörer får inom ramen för sin tillsynsverksamhet fatta beslut om administrativa sanktioner i form av förelägganden eller förbud. Kommunerna och i vissa fall Folkhälsomyndigheten får också ta ut avgifter för sin tillsyn. Sådana avgiftsbeslut kan överklagas. Vidare fattar kommunerna beslut om tillstånd för försäljning av tobaksvaror och återkallelse av sådana tillstånd.

Även beslut rörande begäran från tillverkare och importörer att få tillgång till uppgifter i datalagringsanläggningen enligt 3 kap. 11 § kan överklagas. I lagen pekats inte ansvarig myndighet ut, detta kommer i stället att regleras på förordningsnivå. Även sådana beslut ska kunna överklagas med stöd av överklagandebestämmelsen i den nya lagen.

Länsstyrelsens tillsyn är inriktad mot kommunernas verksamhet och ofta fattar länsstyrelserna tillsynsbeslut där kritik kan uttalas mot kommunen. Frågan om ett sådant beslut ska anses vara överklagbart får avgöras i rättstillämpningen.

Polisiära beslut som fattas i samband med att Polismyndigheten utövar tillsyn kan inte överklagas särskilt enligt lagen om tobak och liknande produkter. Beslut om förverkande enligt 10 kap. 7 § överklagas enligt allmänna straffprocessuella regler.

Beslut av kommunalfullmäktige om grunderna för en kommuns rätt att ta ut avgift för prövningen av en ansökan om försäljningstillstånd (jfr 8 kap. 1 §) får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725).

Vid Konsumentverkets tillsyn tillämpas enligt 7 kap. 8 § andra stycket marknadsföringslagen (2008:486). Verkets beslut om förelägganden och vite i fråga om marknadsföring av tobaksvaror, e-cigaretter och påfyllningsbehållare överklagas enligt 51 § marknadsföringslagen till Patent- och marknadsdomstolen.

Bestämmelsen är utformad med 10 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622) som förebild. Genom tillägget ”eller anslutande föreskrifter” tydliggörs att även beslut som ovanstående myndigheter eller kommuner har fattat

med stöd av föreskrifter som har meddelats med stöd av restkompetensen eller rätten att meddela verkställighetsföreskrifter enligt 8 kap. 7 § regeringsformen, får överklagas. Se även kommentaren till 7 kap. 9 §.

Andra stycket motsvarar 25 § tredje stycket tobakslagen och 41 § tredje stycket lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 41 f. och s. 60, prop. 2009/10:207 s. 26 f. och 37 f. samt prop. 2016/17:132 s. 73 och 103.

Övervägandena finns i avsnitt 15.

10 kap. Straffbestämmelser och förverkande

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror utan tillstånd ska, om försäljningen inte är tillåten enligt 5 kap. 8 eller 9 §, dömas för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst två år.

Om ett brott som anges i första stycket har begåtts uppsåtligen och är grovt, ska dömas till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning eller har varit inriktad mot underåriga.

Paragrafen är ny. Av *första stycket* följer att brottsrubriceringen olovlig tobaksförsäljning numera förbehålls bedrivandet av tobaksförsäljning utan tillstånd. Som framgår av 5 kap. 1 § får detalj- och partihandel med tobaksvaror endast bedrivas av den som har tillstånd, att bedriva sådan handel utan tillstånd är straffbart. Detta gäller dock inte i fall när sådan handel får ske utan tillstånd, se 5 kap. 8 och 9 §§. I förhållande till vad som gäller enligt 27 § tobakslagen för försäljning av tobaksvaror utan fullgjord anmälningsplikt, höjs straffmaximum till fängelse i högst två år.

I *andra stycket* införs en särskild straffskala för det fall brottet är grovt. Bestämmelsen är utformad med 11 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622) som förebild. Förarbeten till den bestämmelsen finns i prop. 2000/01:97 s. 72 och prop. 2004/05:126 s. 34 f. Omständigheter som kan innebära att brottet bedöms som grovt är att den olovliga försäljningen omfattat en större mängd tobaksvaror, omsatt stora belopp eller att det varit fråga om mer avancerad affärsmässig verksamhet. Av betydelse är också om verksamheten har haft underåriga som målgrupp, exempelvis genom att underåriga har uppsökts och erbjudits att köpa tobaksvaror.

Övervägandena finns i avsnitt 16.

2 § Den som uppsåtligen i strid med förbudet i 3 kap. 1 § tredje stycket tillhandahåller tobaksvaror som saknar föreskrivna hälsovarningar, ska dömas för olovlig tobakshantering till böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut tobaksvaror i strid med 5 kap. 18 § första eller andra stycket.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar med språkliga ändringar 27 § första stycket tobakslagen vad gäller ansvar för den som tillhandahåller

Prop. 2017/18:156 tobaksvaror som saknar hälsovarningar. Brottsrubriceringen ändras från olovlig tobaksförsäljning till den nya brottsrubriceringen olovlig tobakshantering. Det straffbara området utvidgas på så sätt att det även omfattar den som tillhandahåller en detaljhandlare tobaksförpackningar som saknar föreskrivna hälsovarningar. Straffansvaret för den som säljer tobaksvaror i strid med ett meddelat försäljningsförbud tas bort eftersom anmälningsplikten ersätts med tillståndsplikt. Straffansvar för brott mot tillståndsplikten finns i 10 kap. 1 §.

Andra stycket motsvarar 27 § andra stycket tobakslagen. Straffansvaret för den som säljer tobaksvaror utan att ha anmält försäljningen tas bort eftersom anmälningsplikten, förutom vid gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror, ersätts med en tillståndsplikt. I 10 kap. 3 § finns bestämmelser om straffansvar för den som inte uppfyller registreringskyldigheten vid gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror.

Tredje stycket motsvarar 27 § tredje stycket tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 1995/96:228 s. 19 f. och 27 f., prop. 2004/05:118 s. 42 f. och 64 samt prop. 2009/10:207 s. 27 f. och 38.

Övervägandena finns i avsnitt 16.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot registreringskyldigheten i 5 kap. 5 § första stycket ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

Paragrafen motsvarar delvis 27 § andra och tredje styckena tobakslagen. Straffbestämmelsen avser de fall en näringsidkare bedriver gränsöverskridande distansförsäljning med tobaksvaror utan att ha registrerat försäljningen. Till skillnad från de fall då någon bedriver tillståndspliktig handel med tobaksvaror utan tillstånd, finns ingen särskild straffskala för grova brott (jfr 10 kap. 1 §).

Förarbeten finns i prop. 2009/10:207 s. 27 f. och 38.

Övervägandena finns i avsnitt 16.

4 § Den som uppsåtligen bryter mot 3 kap. 2 § tredje stycket eller 6 § tredje stycket, eller säljer elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare i strid med ett förbud som har meddelats enligt 7 kap. 13 §, ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 5 kap. 15 eller 16 §, eller säljer eller lämnar ut elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare i strid med 5 kap. 18 § första eller andra stycket.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

Paragrafen motsvarar 42 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 74 f. och 104 f.

5 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för den eller de gärningar som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 27 a § tobakslagen och 43 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 1995/96:228 s. 19 f. och 27 f. samt prop. 2016/17:132 s. 74 f. och 104.

6 § *Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och olovlig utförsel av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.*

Paragrafen motsvarar 28 § tobakslagen och 45 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 1995/96:228 s. 27 f. och prop. 2016/17:132 s. 105.

7 § *Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.*

Vad gäller förverkande av e-cigaretter och påfyllningsbehållare, motsvarar paragrafen 44 § lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Förarbeten till den paragrafen finns i prop. 2016/17:132 s. 74 f. och 104 f. Motsvarande bestämmelse saknas i tobakslagen.

I paragrafen införs en möjlighet att förverka även tobaksvaror. Ett förverkande förutsätter att den gärning som har begåtts är ett brott enligt de principer som 1 kap. 1 § brottsbalken ger uttryck för. Det är dock inte nödvändigt att gärningen har lett till lagföring. Ett förverkande kan alltså ske även om gärningsmannen inte har uppnått straffbarhetsåldern. Med utbyte av brott avses detsamma som i brottsbalken. Om ett förverkande framstår som alltför betungande mot bakgrund av brottet eller om ett förverkande annars är påfallande oskäligt bör förverkande kunna underlåtas eller jämkas till att avse endast en del av ett varuparti eller dess värde. Förverkande bör dock inte underlåtas eller jämkas om det rör sig om tobaksvaror som brister i föreskrivna krav i sådan mån att det krävs omfattande rättelseåtgärder för att få varorna förenliga med kraven. Konsumentskyddsintresset ska i sådana fall väga tyngre än skyddet mot alltför betungande förverkanden (jfr prop. 2016/17:132 s. 104).

Övervägandena finns i avsnitt 16.

11 kap. Bemyndiganden

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

Produktkrav och rapporteringsskyldighet

1 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om*

1. vilka cigaretter och vilken rulltobak som ska anses ha karakteristisk smak,

2. vilka tillsatser i tobaksvaror som ska förbjudas,

3. gränsvärden för skadliga ämnen som tobaksvaror får innehålla eller ge upphov till, och

Paragrafen motsvarar 18 § första stycket tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2001/02:162 s. 13 f. och 23 samt prop. 2015/16:82 s. 33 f. och 74 f.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om den uppgiftsskyldighet som anges i 2 kap. 2 §.

Paragrafen motsvarar 16 § tredje stycket tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 36 f. och 57 f., prop. 1993/94:98 s. 23 f. och 30 samt prop. 2015/16:82 s. 26 f. och 74.

Krav på anmälan av nya tobaksvaror

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur anmälan av nya tobaksvaror ska göras enligt 2 kap. 3 § första stycket, och vad den ska innehålla, och

2. den rapporteringsskyldighet som anges i 2 kap. 4 § första stycket.

Punkt 1 motsvarar 12 f § andra stycket tobakslagen. Punkt 2 motsvarar 18 d § andra stycket tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 55 f., 73 f. och 77 f.

Rapportering av marknadsföringskostnader för tobaksvaror

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om omfattningen av den rapporteringsskyldighet som anges i 2 kap. 5 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den rapporteringsskyldighet som anges i 2 kap. 6 §.

Första stycket motsvarar 18 b § andra stycket tobakslagen. Andra stycket motsvarar 18 c § andra stycket tobakslagen.

Förarbeten till bestämmelsen i första stycket finns i prop. 2004/05:118 s. 41 f. och 61. Förarbeten till bestämmelsen i andra stycket finns i prop. 2015/16:82 s. 30 f. och 76 f.

Förbud mot viss tillverkning och införsel

5 § Regeringen får, om det finns särskilda hälsoskäl, meddela föreskrifter om att vissa slag av tobaksvaror inte får tillverkas i eller föras in till Sverige för försäljning till konsumenter.

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 17 § tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 36 f. och 58.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur en anmälan enligt 2 kap. 7 § ska vara utformad och vad den ska innehålla,
2. produktinnehåll och utformning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 8 §,
3. fullgörandet av den rapporteringsskyldighet som anges i 2 kap. 9 §,
4. det system för informationsinsamling som anges i 2 kap. 10 § första stycket,
5. underrättelseskyldigheten enligt 2 kap. 11 § andra stycket,
6. vilka uppgifter informationsblad enligt 3 kap. 5 § ska innehålla och hur de ska utformas, och
7. innehållet i och utformningen av innehållsdeklarationen enligt 3 kap. 6 §.

Paragrafen motsvarar med redaktionella ändringar 48 § 1–4 och 6–8 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 27 f., 53 f. och 105.

Hälsovarningar

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur hälsovarningar enligt 3 kap. 1 och 2 §§ ska utformas.

Paragrafen motsvarar delvis 9 § tredje stycket tobakslagen och 48 § 5 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Bemyndigandet i 9 § tredje stycket tobakslagen avseende utformningen av uppgifter för att kunna identifiera platsen och tiden för en tobaksvaras tillverkning ersätts av bemyndigandet i 11 kap. 8 §.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 32 f. och 57, prop. 2015/16:82 s. 36 f. och 69 f. samt prop. 2016/17:132 s. 37 f. och 105.

Spårbarhet och säkerhetsmärkning

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformningen av den unika identitetsmärkningen och säkerhetsmärkningen enligt 3 kap. 7 §.

Paragrafen är ny. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformningen av den unika identitetsmärkningen och säkerhetsmärkningen som ingår i systemet för spårbarhet och säkerhetsmärkning som regleras i lagens tredje kapitel. Närmare bestämmelser om detta system finns i kommissionens genomförandeförordning om tekniska standarder för inrättandet och drift av ett system för spårning av tobaksvaror och i kommissionens genomförandebeslut om tekniska standarder för säkerhetsmärkning av tobaksvaror (ännu inte publicerade).

I artikel 15.1–15.4 och 16.1 i tobaksproduktdirektivet finns detaljerade bestämmelser bl.a. om vilka uppgifter som den unika identitetsmärkningen ska göra det möjligt att fastställa samt om hur säkerhetsmärkningen ska utformas. I kommissionens genomförandebeslut ges

Prop. 2017/18:156 medlemsstaterna viss valfrihet att bestämma bl.a. hur säkerhetsmärkningen ska utformas.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.

9 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om*

1. registreringskyldigheten och skyldigheten att upprätthålla register enligt 3 kap. 8 och 9 §§, och

2. tekniska standarder för inrättande och drift av ett system för spårning.

Bestämmelsen är ny. Bemyndigandet i *punkt 1* avser föreskrifter om näringsidkares skyldighet att registrera alla styckförpackningar av tobaksvaror samt att upprätthålla register över samtliga relevanta transaktioner av tobaksvaror. Bestämmelser om dessa skyldigheter finns i artikel 15.5 och 15.6 i direktivet.

Bemyndigandet i *punkt 2* ger möjlighet att vid behov anta föreskrifter som kompletterar kommissionens genomförandeförordning om tekniska standarder för inrättandet och drift av ett system för spårning av tobaksvaror (ännu inte publicerad).

Övervägandena finns i avsnitt 12.1 och 12.2.

Varu- och prislistor

10 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur varu- och prislistor enligt 4 kap. 2 § ska utformas och vilka uppgifter sådana listor ska få innehålla.*

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter om utformningen av och innehållet i sådana varu- och prislistor som utgör tillåten marknadsföring enligt 4 kap. 2 §.

Övervägandena finns i avsnitt 9.

Tidsfrister för beslut om försäljningstillstånd

11 § *Regeringen får meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om tillstånd för försäljning enligt 5 kap. 1 §.*

Paragrafen, som är ny, införs som en följd av tillståndsförfarandet för handel med tobaksvaror. Bestämmelsen är utformad med 8 kap. 10 § alkohollagen (2010:1622) som förebild, se även prop. 2008/09:187 s. 90 f. och prop. 2009/10:125 s. 168. Enligt artikel 13.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet) ska ansökningar om tillstånd behandlas så snart som möjligt inom en rimlig tidsfrist som ska fastställas och offentliggöras i förväg.

Övervägandena finns i avsnitt 8.6.

Egenkontrollprogram

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogram som anges i 5 kap. 6 och 17 §§.

Paragrafen motsvarar 48 § 9 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare men saknar motsvarighet i tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 60 f. och 105.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Utformningen av styckförpackningar för cigaretter och rulltobak

13 § Regeringen får, utöver de krav som följer av 5 kap. 14 §, meddela ytterligare föreskrifter om styckförpackningar för cigaretter och rulltobak.

Paragrafen motsvarar i sak 12 b § fjärde stycket tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 48 och 72.

Krav i fråga om ventilation av rum som särskilt avsatts för rökning

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformning och ventilation av sådana rum som enligt 6 kap. 6 § särskilt avsatts för rökning.

Paragrafen motsvarar i sak 6 a § tobakslagen.

Förarbeten finns i prop. 2003/04:65 s. 22 f. och 30.

Kontrollköp

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om genomförandet av kontrollköp enligt 7 kap. 22 §.

Paragrafen motsvarar 22 b § andra stycket tobakslagen och 48 § 11 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2013/14:56 s. 25 f. och 29 samt prop. 2016/17:132 s. 68 f. och 105.

Avgifter

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att ersätta en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov enligt 7 kap. 18 §.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 23 § andra stycket tobakslagen och 48 § 10 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 1992/93:185 s. 59 f. och prop. 2016/17:132 s. 68 f. och 105.

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om avgifter enligt 8 kap. 3 §.

Paragrafen motsvarar 19 b § tredje stycket tobakslagen med förtydligandet att bemyndigandet endast avser sådana avgifter som Folkhälsomyndigheten får ta ut.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 61 f. och 79 f.

18 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om storleken på de avgifter som anges i 8 kap. 4 §.*

Paragrafen motsvarar 48 § 12 lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Förarbeten finns i prop. 2016/17:132 s. 70 f. och 105.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2018 i fråga om 3 kap. 7 § och 11 kap. 8 §, den 20 maj 2019 i fråga om 3 kap. 8–11 §§ och 11 kap. 9 §, samt i övrigt den 1 januari 2019.

2. Genom lagen upphävs

a. tobakslagen (1993:581),

b. lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

3. När det gäller cigaretter och rulltobak tillämpas bestämmelsen i 3 kap. 7 § första gången för tid från och med den 20 maj 2019.

4. När det gäller andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 7–11 §§ och 11 kap. 9 § första gången för tid från och med den 20 maj 2024.

5. En detaljhandlare som före lagens ikraftträdande har anmält försäljning av tobaksvaror enligt 12 c § tobakslagen får fortsätta att bedriva sådan försäljning, om detaljhandlaren senast den 1 april 2019 ansöker om tillstånd till försäljning enligt den nya lagen. Försäljning får efter en sådan ansökan fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut. För försäljning som sker innan tillståndsmyndigheten har meddelat beslut i tillståndsfrågan ska bestämmelserna i tobakslagen gälla.

6. Partihandel med tobaksvaror får bedrivas utan tillstånd fram till den 1 april 2019. Har en ansökan om tillstånd till partihandel kommit in till tillståndsmyndigheten före detta datum, får verksamheten fortsätta till dess att beslut i tillståndsfrågan meddelats.

7. Styckförpackningar med portionsförpackat snus som har tillverkats före den 1 januari 2019 och som inte innehåller minst 20 portioner ska få fortsätta tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till och med den 30 juni 2019.

8. Cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak som vid ikraftträdandet har en marknadsandel om minst 3 procent i Europeiska unionen i en viss produktkategori får fortsätta att tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till den 20 maj 2020.

Den nya lagen om tobak och liknande produkter ska enligt punkt 1 träda i kraft den 1 januari 2019.

Särskilda datum för ikraftträdande gäller dock för bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning. Bestämmelsen i 3 kap. 7 § om att tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning samt tillhörande bemyndigande i 11 kap. 8 § ska träda i kraft den 1 september 2018. Övriga bestämmelser om spårbarhet och säkerhetsmärkning, dvs. 3 kap. 8–11 §§ och 11 kap. 9 §, ska träda i kraft den 20 maj 2019.

Därutöver ska enligt *punkt 3* och *4* vissa av bestämmelserna om spårbarhet och säkerhetsmärkning börja tillämpas först efter det att de träder ikraft. När det gäller cigaretter och rulltobak ska 3 kap. 7 § träda i kraft den 1 september 2018 men tillämpas första gången för tid från och med den 20 maj 2019. När det gäller andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak ska bestämmelserna i 3 kap. 7–11 §§ och bemyndigandet i 11 kap. 9 § tillämpas första gången från och med den 20 maj 2024. Se även artikel 15.13 och 16.3 i tobaksproduktdirektivet.

Övergångsbestämmelser finns i artikel 37 i kommissionens genomförandeförordning om tekniska standarder för inrättandet och drift av ett system för spårning av tobaksvaror och i artikel 9 i kommissionens genomförandebeslut om tekniska standarder för säkerhetsmärkning av tobaksvaror (ännu inte publicerade). I huvudsak får cigaretter och rulltobak som tillverkats i unionen eller importerats till unionen före den 20 maj 2019 och som inte har föreskrivna identitets- och säkerhetsmärknings, fortsätta vara i fri omsättning till den 20 maj 2020. Andra tobaksvaror som tillverkats i unionen eller importerats till unionen före den 20 maj 2024 och som inte har föreskrivna identitets- och säkerhetsmärknings, får fortsätta vara i fri omsättning till den 20 maj 2026.

Enligt *punkt 2* upphävs tobakslagen (1993:581) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Med anledning av de nya bestämmelserna i 5 kap. 1 § om tillståndsplikt för detalj- och partihandel med tobaksvaror införs övergångsbestämmelser i *punkterna 5* och *6*. Detaljhandel med tobaksvaror är enligt tobakslagen anmälningspliktig. Enligt *punkt 5* tillämpas under en övergångsperiod tobakslagens bestämmelser om försäljning. Det innebär bl.a. att försäljningsförbud kan meddelas vid överträdelser. Partihandel med tobaksvaror är inte anmälningspliktig enligt tobakslagen. Av detta skäl anges inte i *punkt 6* att tobakslagens bestämmelser om försäljning gäller under övergångsperioden.

I *punkt 7* införs en övergångsbestämmelse med anledning av att det i 5 kap. 14 § finns en reglering om minsta styckförpackningar med portionsförpackat snus.

Övergångsbestämmelsen i *punkt 8* motsvarar med en språklig ändring *punkt 4* i övergångsbestämmelserna till lagen (2016:353) om ändring i tobakslagen. Se även artikel 7.14 i tobaksproduktdirektivet.

Förarbeten finns i prop. 2015/16:82 s. 67 f. och 81.

Övervägandena finns i avsnitt 24.

25.2 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

30 kap. 20 § Sekretess gäller hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:1622) och hos kommun i ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning enligt lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende om tillstånd.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Genom ändringen i *första stycket* utvidgas bestämmelsens tillämpningsområde till att omfatta uppgifter som förekommer i kommunens verksamhet om tillståndspliktig tobaksförsäljning enligt lagen om tobak och liknande produkter. Kommunerna ansvarar enligt den lagen för att pröva ansökningar om tillstånd för att få bedriva detalj- eller partihandel med tobaksvaror. Tillstånd beviljas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten, se 5 kap. 2 §. Kommunen utövar enligt 7 kap. 4 § tillsyn över bestämmelserna om tillståndspliktig tobaksförsäljning och ska enligt 7 kap. 10 § återkalla ett försäljningstillstånd bl.a. om tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande. Sekretessen gäller hos kommunen i alla ärenden som rör tillståndspliktig tobaksförsäljning, dvs. både ärenden som rör ansökan om tillstånd och tillsynsärenden.

Paragrafen föreskriver ett rakt skaderekvisit, dvs. det råder en presumption för offentlighet. Konkreta uppgifter om en sökandes eller tillståndshavares ekonomi eller personliga vandel är uppgifter som normalt bör omfattas av sekretess. Däremot bör uppgifter om vem som är tillståndshavare, vad tillståndet avser och vilka eventuella villkor som föreskrivits för tillståndet normalt kunna lämnas ut, se även prop. 1994/95:89 s. 122 f.

Av paragrafens *andra stycke* framgår att sekretess enligt första stycket inte gäller beslut i ärende om tillstånd. Tillägget i första stycket innebär alltså att uppgifter om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden som förekommer i beslut om försäljningstillstånd enligt lagen om tobak och liknande produkter inte omfattas av sekretess. Det förhållandet att endast beslut är undantagna innebär att uppgifterna omfattas av sekretess tills de eventuellt kommer till uttryck i ett beslut. Bestämmelsen omfattar inte andra typer av beslut än sådana som fattas i tillståndsärenden. Det innebär att andra beslut som fattas inom ramen för myndigheternas tillsynsarbete, t.ex. beslut om förelägganden, omfattas av sekretess enligt första stycket i de delar de innehåller uppgifter om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Enligt *tredje stycket* gäller sekretessen för uppgift i allmän handling i högst femtio år.

Övervägandena finns i avsnitt 18.

Detta dokument är endast avsett som dokumentationshjälpmedel och institutionerna ansvarar inte för innehållet

► **B** **EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2014/40/EU**
 av den 3 april 2014
 om tillnärming av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation
 och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv
 2001/37/EG
 (Text av betydelse för EES)
 (EUT L 127, 29.4.2014, s. 1)

Ändrad genom:

		Officiella tidningen		
		nr	sida	datum
► M1	Kommissionens delegerade direktiv 2014/109/EU av den 10 oktober 2014	L 360	22	17.12.2014

Rättad genom:

► **C1** Rättelse, EUT L 150, 17.6.2015, s. 24 (2014/40/EU)

▼B

**EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV
2014/40/EU**

av den 3 april 2014

**om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar
om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och
relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG**

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 53.1, 62 och 114,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG ⁽⁴⁾ fastställer bestämmelser på unionsnivå om tobaksvaror. För att återspegla utvecklingen inom vetenskapen, på marknaden och på internationell nivå skulle väsentliga ändringar av det direktivet vara nödvändiga och det bör därför upphävas och ersättas med ett nytt direktiv.
- (2) I de rapporter om tillämpningen av direktiv 2001/37/EG som kommissionen lade fram 2005 och 2007 identifierade kommissionen områden inom vilka ytterligare åtgärder ansågs vara lämpliga för att den inre marknaden ska kunna fungera smidigt. Vetenskapliga kommittén för nya och nyligen identifierade hälsorisker tillhandahöll 2008 och 2010 vetenskapliga råd till kommissionen om rökfria tobaksvaror och tillsatser i tobak. Under 2010 genomfördes ett omfattande samråd med berörda parter, som följdes av riktade samråd med berörda parter och studier av externa konsulter. Medlemsstaterna rådfrågades under hela processen. Europaparlamentet och rådet har vid upprepade tillfällen uppmanat kommissionen att se över och uppdatera direktiv 2001/37/EG.

⁽¹⁾ EUT C 327, 12.11.2013, s. 65.

⁽²⁾ EUT C 280, 27.9.2013, s. 57.

⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 26 februari 2014 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 mars 2014.

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG av den 5 juni 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror (EGT L 194, 18.7.2001, s. 26).

▼B

- (3) På vissa av de områden som omfattas av direktiv 2001/37/EG är medlemsstaterna, på grund av rättsliga förpliktelser eller i praktiken, förhindrade att anpassa sin lagstiftning till ny utveckling. Detta gäller särskilt reglerna om märkning, som innebär att medlemsstaterna inte har fått öka hälsovarningarnas storlek, ändra deras placering på ett enskilt paket (nedan kallad *styckförpackning*) eller ersätta vilseledande varningar om utsläppsnivåerna av tjära, nikotin och kolmonoxid.
- (4) På andra områden finns det fortfarande stora skillnader mellan de olika medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter, vilket utgör hinder för att den inre marknaden fungerar smidigt. Med anledning av utvecklingen inom vetenskapen, på marknaden och på internationell nivå förväntas dessa skillnader öka. Detta gäller även elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare för elektroniska cigaretter (nedan kallade *påfyllningsbehållare*), örtprodukter för rökning, ingredienser och utsläpp från tobaksvaror, vissa aspekter rörande märkning och förpackning samt gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror.
- (5) Dessa hinder bör undanröjas och därför bör bestämmelserna om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter bli föremål för ytterligare tillnärmning.
- (6) Storleken på den inre marknaden för tobaksvaror och relaterade produkter, den allt mer vanligen förekommande företeelsen att tillverkare av tobaksvaror koncentrerar tillverkningen för hela unionen till endast ett fåtal anläggningar i unionen samt den betydande gränsöverskridande handel med tobaksvaror och relaterade produkter som blir följderna, gör att antagandet av verkningfullare lagstiftningsåtgärder snarare bör genomföras på unionsnivå än på nationell nivå, så att den inre marknaden kan fungera smidigt.
- (7) Lagstiftningsåtgärder på unionsnivå är också nödvändiga för att genomföra Världshälsoorganisationens (WHO) ramkonvention om tobakskontroll (nedan kallad *ramkonventionen*) från maj 2003, vars bestämmelser unionen och dess medlemsstater är bundna av. Ramkonventionens bestämmelser om reglering av tobaksvarors innehåll, reglering av information om tobaksvaror, förpackning och märkning av tobaksvaror, tobaksreklam, marknadsföring och sponsring och olaglig handel med tobaksvaror är av särskild betydelse. Vid ett antal konferenser antog parterna i ramkonventionen, inbegripet unionen och dess medlemsstater, i samförstånd en uppsättning riktlinjer för genomförandet av ramkonventionens bestämmelser.
- (8) I enlighet med artikel 114.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) bör utgångspunkten för lagstiftningsförslag vara en hög hälsoskyddsnivå och framförallt bör ny utveckling som grundas på vetenskapliga fakta särskilt beaktas. Tobaksvaror är inte vanliga varor och med hänsyn till tobakens särskilt skadliga verkningar på människors hälsa, bör hälsoskydd ges hög vikt, särskilt för att minska förekomsten av rökning bland ungdomar.

▼B

- (9) Det är nödvändigt att fastställa ett antal nya definitioner för att säkerställa att detta direktiv tillämpas på ett enhetligt sätt av medlemsstaterna. När olika skyldigheter enligt detta direktiv gäller för olika produktkategorier och den relevanta produkten omfattas av mer än en av de kategorierna (t.ex. pipa, rulltobak), bör de strängare skyldigheterna tillämpas.
- (10) I direktiv 2001/37/EG fastställs högsta tillåtna nivåer för halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid i cigaretter, vilka även bör tillämpas för cigaretter som exporteras från unionen. Dessa högsta tillåtna halter och detta synsätt är fortsatt giltiga.
- (11) Vid mätningen av halterna av tjära, nikotin och kolmonoxid från cigaretter (nedan kallade *utsläppsnivåer*) bör de internationellt erkända ISO-standarderna användas som referens. Kontrollprocessen bör vara skyddad mot påverkan från tobaksindustrin genom att oberoende laboratorier används, inbegripet statliga laboratorier. Medlemsstaterna bör kunna utnyttja laboratorier i andra av unionens medlemsstater. För andra utsläpp från tobaksvaror finns det inga internationellt överenskomna standarder eller undersökningar för att kvantifiera de högsta tröskelvärdena. Det pågående arbetet på internationell nivå för att utveckla sådana standarder eller undersökningar bör uppmuntras.
- (12) Vad gäller fastställandet av högsta utsläppsnivåer kan det vid ett senare tillfälle bli nödvändigt och lämpligt att minska utsläppsnivåerna för tjära, nikotin och kolmonoxid eller att fastställa högsta tröskelvärden för utsläpp från tobaksvaror, med hänsyn till deras toxicitet och beroendeframkallande egenskaper.
- (13) För att kunna utöva sina tillsynsuppgifter behöver medlemsstaterna och kommissionen omfattande information om ingredienserna i och utsläppen från tobaksvaror för att bedöma tobaksvarornas attraktionskraft, beroendeframkallande egenskaper och toxicitet samt hälsoriskerna i samband med konsumtion av dessa produkter. Därför bör den gällande skyldigheten att rapportera ingredienser och utsläpp skärpas. Ytterligare, utökade rapporteringsskyldigheter bör fastställas vad gäller tillsatser som tas upp på en prioritetsförteckning för bedömning av bland annat toxicitet, beroendeframkallande egenskaper och cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaper, även i förbränd form. Bördan av dessa utökade rapporteringsskyldigheter för små och medelstora företag bör i möjligaste mån begränsas. Sådana rapporteringsskyldigheter är förenliga med unionens skyldighet att säkerställa en hög hälsoskyddsnivå för människor.
- (14) För närvarande används olika rapporteringsformat och det gör det svårt för tillverkare och importörer att uppfylla sin rapporteringsskyldighet och det är betungande för medlemsstaterna och kommissionen att jämföra, analysera och dra slutsatser på grundval av

▼B

de uppgifter som mottas. Det bör därför finnas ett gemensamt obligatoriskt format för rapportering av ingredienser och utsläpp. Allmänheten bör tillförsäkras största möjliga öppenhet angående produktinformationen, samtidigt som tobaksvarutillverkarnas företagshemligheter beaktas på lämpligt sätt. Befintliga system för rapportering av ingredienser bör beaktas.

- (15) Avsaknaden av en harmoniserad inställning till regleringen av ingredienserna i tobaksvaror påverkar den inre marknads sätt att fungera smidigt och har en negativ inverkan på den fria rörligheten för varor inom unionen. Vissa medlemsstater har antagit lagar eller ingått bindande avtal med branschen, varigenom vissa ingredienser tillåts eller är förbjudna. Det har fått till följd att vissa ingredienser regleras i vissa medlemsstater, men inte i andra. Medlemsstaterna har också olika syn på tillsatser i filtret på cigaretter samt tillsatser som färgar tobaksröken. Utan en harmonisering kan det förväntas att hindren för att den inre marknaden ska fungera smidigt ökar under de kommande åren, med tanke på genomförandet av ramkonventionen och ramkonventionens relevanta riktlinjer i hela unionen och mot bakgrund av de erfarenheter som har gjorts i andra jurisdiktioner utanför unionen. Ramkonventionens riktlinjer om reglering av tobaksvarors innehåll och reglering av information om tobaksvaror syftar särskilt till att avlägsna ingredienser som gör produkterna mer välsmakande, ger intryck av att tobaksvarorna har hälsofördelar, är förknippade med energi och vitalitet eller har färgande egenskaper.
- (16) Sannolikheten för olikheter i regleringen ökar ytterligare genom farhågor beträffande tobaksvaror med en annan karakteristisk smak än tobak, vilket skulle kunna göra att människor lättare börjar konsumera tobak eller påverka konsumtionsmönster. Åtgärder som leder till omotiverade skillnader i behandlingen av olika typer av smaksatta cigaretter bör undvikas. Produkter med en karakteristisk smak med en större försäljningsvolym bör dock fasas ut under en längre period för att ge konsumenterna tillräckligt med tid för att gå över till andra produkter.
- (17) Förbudet mot tobaksvaror med karakteristisk smak utesluter inte användningen av enskilda tillsatser, men tvingar tillverkarna att minska mängden av tillsatsen eller kombinationen av tillsatser i sådan utsträckning att tillsatserna inte längre leder till en karakteristisk smak. Användningen av tillsatser som behövs för tillverkning av tobaksvaror, till exempel socker som ersättning för socker som går förlorat under torkningen, bör tillåtas, under förutsättning att de inte leder till en karakteristisk smak eller ökar varans toxicitet, beroendeframkallande egenskaper eller cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaper. En oberoende europeisk rådgivande panel bör bistå vid sådana beslut. Tillämpningen av detta direktiv bör inte göra åtskillnad mellan olika tobakssorter och inte heller hindra produktdifferentiering.

▼B

- (18) Vissa tillsatser används för att skapa intrycket att tobaksvaror har hälsofördelar, utgör en mindre hälsorisk eller ökar mental uppmärksamhet och fysisk prestation. Dessa tillsatser samt tillsatser som är har cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaper i oförbränd form bör förbjudas i syfte att säkerställa enhetliga regler i hela unionen och en hög skyddsnivå för folkhälsan. Tillsatser som förstärker de beroendeframkallande egenskaperna eller toxiciteten bör också förbjudas.
- (19) Eftersom detta direktiv främst är inriktat på ungdomar, bör andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak beviljas ett undantag från vissa krav för ingredienser, så länge det inte sker någon betydande förändring av omständigheterna när det gäller försäljningsvolymen eller ungdomars konsumtionsmönster.
- (20) Med tanke på det allmänna förbudet mot försäljning av tobak för användning i munnen i unionen, bör ansvaret för att reglera ingredienserna i tobak för användning i munnen, vilket kräver djupgående kunskap om särdragen för denna produkt och dess konsumtionsmönster, i enlighet med subsidiaritetsprincipen förbli hos Sverige där försäljning av denna produkt är tillåten i enlighet med artikel 151 i anslutningsakten för Österrike, Finland och Sverige.
- (21) I linje med syftena med detta direktiv, nämligen att underlätta att den inre marknaden för tobaksvaror och relaterade produkter fungerar smidigt, med utgångspunkt i en hög hälsoskyddsnivå, särskilt för ungdomar, och i linje med rådets rekommendation 2003/54/EG ⁽¹⁾, bör medlemsstaterna uppmuntras att förhindra försäljning av sådana produkter till barn och ungdomar, genom att vidta lämpliga åtgärder för att fastställa åldersgränser och se till att de följs.
- (22) Det finns fortfarande skillnader mellan olika nationella bestämmelser om märkning av tobaksvaror, särskilt avseende användningen av kombinerade hälsovarningar bestående av både bild och text, information om avvänjning och marknadsföring i och på styckförpackningar.
- (23) Sådana olikheter skulle kunna utgöra hinder för handeln och leda till att den inre marknaden för tobaksvaror inte fungerar smidigt och bör därför undanröjas. Det är även möjligt att konsumenter i vissa medlemsstater är bättre informerade om hälsoriskerna med tobaksvaror än konsumenter i andra medlemsstater. Utan ytterligare åtgärder på unionsnivå kommer de befintliga olikheterna antagligen att öka under de närmaste åren.

⁽¹⁾ Rådets rekommendation 2003/54/EG av den 2 december 2002 om förebyggande av rökning och om initiativ för en effektivare tobakskontroll (EUT L 22, 25.1.2003, s. 31).

▼B

- (24) En justering av bestämmelserna om märkning är också nödvändig för att anpassa reglerna som gäller på unionsnivå till den internationella utvecklingen. I ramkonventionens riktlinjer om förpackning och märkning av tobaksvaror uppmannas exempelvis till stora varningsbilder på förpackningens båda huvudytor, obligatorisk information om avvänjning och strikta regler för vilseledande information. Bestämmelserna om vilseledande information kommer att komplettera det allmänna förbudet mot vilseledande affärsmetoder som fastställs i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG ⁽¹⁾.

Medlemsstater som använder skattemärken eller nationella identifieringsmärken för skatteändamål på tobaksvarors förpackningar kan i vissa fall bli tvungna att se till att dessa skattemärken och identifieringsmärken flyttas så att bildvarningarna kan placeras högst upp på förpackningens huvudytor i enlighet med detta direktiv och ramkonventionens riktlinjer. Övergångsarrangemang bör införas, så att medlemsstaterna kan behålla skattemärken eller nationella identifieringsmärken för skatteändamål högst upp på styckförpackningarna under en viss period efter detta direktivs införlivande.

- (25) Bestämmelserna om märkning bör också anpassas till nya vetenskapliga rön. Att ange utsläppsnivåer för tjära, nikotin och kolmonoxid på styckförpackningar för cigaretter har exempelvis visat sig vara missledande, eftersom det leder konsumenterna att tro att vissa cigaretter är mindre skadliga än andra. Det finns också belägg för att stora kombinerade hälsovarningar bestående av en varningstext och ett tillhörande färgfoto är mer effektiva än varningar som endast består av text. Därför bör kombinerade hälsovarningar bli obligatoriska i hela unionen och täcka betydande och synliga delar av styckförpackningens yta. Minimistorlek bör fastställas för alla hälsovarningar för att säkerställa deras synlighet och effekt.

- (26) Tobaksvaror för rökning, annat än cigaretter och rulltobak, som framför allt används av äldre konsumenter och små befolkningsgrupper, bör även fortsättningsvis kunna beviljas ett undantag från vissa bestämmelser om märkning, så länge det inte sker någon betydande förändring av omständigheterna när det gäller försäljningsvolymen eller ungdomars konsumtionsmönster. Märkningen av dessa andra tobaksvaror bör följa särskilda regler. Hälsovarningarnas synlighet på rökfria tobaksvaror bör säkerställas. Hälsovarningarna bör därför placeras på de två huvudytorerna av

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) (EUT L 149, 11.6.2005, s. 22).

▼B

förpackningar med rökfria tobaksvaror. För tobak för vattenpipa, som ofta uppfattas som mindre skadlig än traditionella tobaksvaror för rökning, bör hela märkningssystemet tillämpas för att undvika att konsumenterna vilseleds.

- (27) Tobaksvaror eller deras förpackningar skulle kunna vilseleda konsumenter, särskilt ungdomar, om de skapar ett intryck av att dessa produkter är mindre skadliga. Detta är till exempel fallet om vissa ord eller andra inslag används, till exempel ord som "låg tjärhalt", "light", "ultralight", "mild", "naturlig", "ekologisk", "utan tillsatser", "utan smaktillsatser" eller "slim", eller vissa namn, bilder och figurativa eller icke figurativa symboler. Annan vilseledande information kan omfatta, men är inte begränsad till, material som läggs i förpackningen eller annat tilläggsmaterial, såsom självhäftande etiketter, klistermärken, skrapfält eller hylsor eller något som har anknytning till själva tobaksvarans form. Vissa förpackningar och tobaksvaror skulle också kunna vilseleda konsumenterna genom att de skapar föreställningar om fördelar i form av viktminskning, sexuell dragningskraft, social status, socialt liv eller egenskaper såsom kvinnlighet, manlighet eller elegans. På samma sätt skulle de enskilda cigarettens storlek och utseende kunna vilseleda konsumenterna genom att skapa ett intryck av att vara mindre skadliga. Varken styckförpackningar med tobaksvaror eller dessas ytterförpackningar bör innehålla tryckta kuponger, erbjudanden om rabatt, gratisutdelning, två varor till priset av en eller liknande erbjudanden som skulle kunna signalera ekonomiska fördelar för konsumenter och därmed locka dem att köpa tobaksvarorna i fråga.
- (28) För att säkerställa hälsovarningarnas integritet och synlighet samt maximera deras effekt bör bestämmelser införas om hälsovarningarnas dimensioner och om vissa aspekter av utformningen av styckförpackningar för tobaksvaror, däribland formen och öppningsmekanismen. När rätblocksform föreskrivs för styckförpackningar, bör rundade eller fasade kanter anses vara tillåtna, förutsatt att hälsovarningen täcker en yta som motsvarar ytan på en styckförpackning utan sådana kanter. Medlemsstaterna tillämpar olika bestämmelser om minsta antal cigaretter per styckförpackning. Dessa bestämmelser bör tillnärmas för att säkerställa de berörda produkternas fria rörlighet.
- (29) Betydande mängder av olagliga produkter, som inte uppfyller kraven i direktiv 2001/37/EG, släpps ut på marknaden och uppgifter tyder på att mängderna kan komma att öka. Sådana olagliga produkter undergräver den fria rörligheten för produkter som uppfyller kraven och det skydd som lagstiftningen om tobakskontroll ger. Dessutom är unionen skyldig enligt ramkonventionen att bekämpa olagliga tobaksvaror, inbegripet sådana som importerats olagligt till unionen, som en del av en övergripande unionspolitik för tobakskontroll. Därför bör det införas bestämmelser om att styckförpackningar med tobaksvaror ska märkas med en unik identitetsmärkning och säkerhetsmärkning och om att transporten av dem ska registreras, så att dessa produkter kan spåras i hela unionen och det blir möjligt att övervaka och lättare säkerställa

▼B

att de är förenliga med detta direktiv. Dessutom bör det fastställas bestämmelser om införande av en säkerhetsmärkning som underlättar kontrollen av huruvida tobaksvarorna är äkta eller inte.

- (30) Ett driftskompatibelt system för spårning och en säkerhetsmärkning bör utvecklas på unionsnivå. Systemet för spårning och säkerhetsmärkning bör under en inledande period endast omfatta cigarretter och rulltobak. Detta skulle ge tillverkare av andra tobaksvaror möjlighet att dra nytta av de erfarenheter som har gjorts innan systemet för spårning och säkerhetsmärkning blir tillämpligt på de övriga produkterna.
- (31) För att säkerställa oberoende och öppenhet för systemet för spårning bör tillverkare av tobaksvaror sluta avtal om datalagring med oberoende tredje parter. Kommissionen bör godkänna lämpligheten hos dessa tredje parter och en oberoende extern revisor bör övervaka deras verksamhet. Uppgifter från systemet för spårning bör hållas åtskilda från andra företagsrelaterade uppgifter och ständigt stå under kontroll av och vara tillgängliga för de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna och för kommissionen.
- (32) I rådets direktiv 89/622/EEG⁽¹⁾ förbjöds försäljning av vissa sorters tobak för användning i munnen i medlemsstaterna. Förbudet bekräftades i direktiv 2001/37/EG. Sverige har beviljats ett undantag från detta förbud genom artikel 151 i anslutningsakten för Österrike, Finland och Sverige. Förbudet mot försäljning av tobak för användning i munnen bör behållas för att förhindra att en beroendeframkallande produkt med skadliga hälsoeffekter införs i unionen (med undantag av Sverige). För andra rökfria tobaksvaror som inte tillverkas för massmarknaden anses strikta bestämmelser om märkning och vissa bestämmelser om deras ingredienser vara tillräckligt för att förhindra en marknadsexpansion utöver traditionellt bruk.
- (33) Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror skulle kunna underlätta tillgången till tobaksvaror som inte är förenliga med detta direktiv. Detta medför också ökad risk för att ungdomar skulle kunna få tillgång till tobaksvaror. Följaktligen riskerar lagstiftningen om tobakskontroll att undergrävas. Därför bör medlemsstaterna ges möjlighet att förbjuda gränsöverskridande distansförsäljning. I fall där gränsöverskridande distansförsäljning inte är förbjuden är gemensamma bestämmelser om registrering av återförsäljningsställen som bedriver sådan försäljning lämpliga för att detta direktiv ska bli verkningsfullt. Medlemsstaterna bör i

⁽¹⁾ Rådets direktiv 89/622/EEG av den 13 november 1989 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om märkning av tobaksvaror samt förbud för utsläppande på marknaden av vissa tobakstyper för användning i munnen (EGT L 359, 8.12.1989, s. 1).

▼B

enlighet med artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) samarbeta för att underlätta genomförandet av detta direktiv, särskilt vad avser de åtgärder som vidtas i fråga om gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror.

- (34) Alla tobaksvaror kan potentiellt orsaka dödsfall, sjuklighet och funktionsnedsättning. Tillverkningen, distributionen och konsumtionen av dem bör därför regleras. Av detta skäl är det viktigt att övervaka utvecklingen av nya tobaksvaror. Tillverkare och importörer bör vara skyldiga att anmäla nya tobaksvaror, utan att detta påverkar medlemsstaternas befogenhet att förbjuda eller att godkänna sådana nya produkter.
- (35) För att säkerställa lika konkurrensvillkor bör nya tobaksvaror som är tobaksvaror enligt definitionen i detta direktiv uppfylla kraven i detta direktiv.
- (36) Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare bör regleras genom detta direktiv, såvida de inte, på grund av sin presentation eller funktion omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG⁽¹⁾ eller rådets direktiv 93/42/EEG⁽²⁾. Det råder skillnader mellan olika medlemsstaters lagstiftning och praxis när det gäller dessa produkter, även i fråga om säkerhetskrav, vilket innebär att det krävs åtgärder på unionsnivå för att den inre marknaden ska kunna fungera smidigt. En hög folkhälso-skyddsnivå bör tas i beaktande vid regleringen av dessa produkter. För att ge medlemsstaterna möjlighet att utöva sina övervaknings- och kontrolluppgifter bör tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vara skyldiga att anmäla de relevanta produkterna innan de släpps ut på marknaden.
- (37) Medlemsstaterna bör säkerställa att elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare uppfyller kraven i detta direktiv. Om tillverkaren av den relevanta produkten inte är etablerad i unionen, bör importören av den produkten bära ansvaret för att dessa produkter överensstämmer med detta direktiv.
- (38) Vätska som innehåller nikotin bör endast tillåtas att släppas ut på marknaden enligt detta direktiv, om nikotinkoncentrationen inte överstiger 20 mg/ml. Denna koncentration ger en nikotindos som är jämförbar med den tillåtna nikotindosen från en standardcigaretten under den tid det tar att röka en sådan cigarett. För att begränsa de risker som är förknippade med nikotin bör maximistorlekar för påfyllningsbehållare, tankar och patroner fastställas.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel (EUT L 311, 28.11.2001, s. 67).

⁽²⁾ Rådets direktiv 93/42/EEG av den 14 juni 1993 om medicintekniska produkter (EGT L 169, 12.7.1993, s. 1).

▼B

- (39) Endast elektroniska cigaretter som avger nikotindoser på en jämn nivå bör tillåtas att släppas ut på marknaden enligt detta direktiv. Avgivande av nikotindoser på en jämn nivå under normala användningsförhållanden är nödvändigt av hälsoskydds-, säkerhets- och kvalitets-skäl, bland annat för att undvika risken att höga doser konsumeras oavsiktligt.
- (40) Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare skulle kunna ge upphov till hälsorisker i händerna på barn. Det är därför nödvändigt att säkerställa att dessa produkter är garantiförseglade och barnsäkra, inklusive att de har barnsäker märkning, förslutning och öppningsmekanism.
- (41) Mot bakgrund av att nikotin är ett giftigt ämne och med tanke på de potentiella hälso- och säkerhetsriskerna även för personer som produkten inte är avsedd för, bör vätska som innehåller nikotin enbart släppas ut på marknaden i elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som uppfyller vissa säkerhets- och kvalitetskrav. Det är viktigt att säkerställa att elektroniska cigaretter inte går sönder eller läcker vid användning och påfyllning.
- (42) För att människors hälsa och säkerhet ska skyddas bör det på dessa produkters märkning och förpackningar finnas tillräcklig och lämplig information om säker användning samt lämpliga hälsovarningar, utan några vilseledande beståndsdelar.
- (43) Skillnader mellan olika länders nationella rätt och praxis i fråga om reklam och sponsring rörande elektroniska cigaretter utgör ett hinder för den fria rörligheten för varor och friheten att tillhandahålla tjänster och skapar en avsevärd risk för snedvridning av konkurrensen. Utan ytterligare åtgärder på unionsnivå är det troligt att dessa skillnader kommer att öka de kommande åren, också med hänsyn till den växande marknaden för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Det är därför nödvändigt med en tillnärmning av nationella bestämmelser om reklam och sponsring av dessa produkter med gränsoverskridande verkan, med utgångspunkt i en hög skyddsnivå för folkhälsan. Elektroniska cigaretter kan utvecklas till en inkörsport till nikotinberoende och resultera i traditionell tobakskonsumtion, eftersom de efterliknar och normaliserar rökning. På grund av detta är det lämpligt att inta ett restriktivt förhållningssätt till reklam för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.
- (44) För att kunna utöva sina tillsynsuppgifter behöver kommissionen och medlemsstaterna omfattande information om marknadsutvecklingen vad gäller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Tillverkare och importörer av dessa produkter bör därför omfattas av skyldigheter att rapportera om försäljningsvolymer, olika konsumentgruppers preferenser samt försäljningsmetoder. Det bör säkerställas att denna information görs tillgänglig för allmänheten samtidigt som vederbörlighänsyn tas till behovet av skydd av företags hemligheter.

▼B

- (45) För att säkerställa lämplig marknadsövervakning från medlemsstaternas sida är det nödvändigt att tillverkare, importörer och distributörer använder ett lämpligt system för övervakning och registrering av misstänkta skadliga effekter och informerar behöriga myndigheter om dessa effekter, så att lämpliga åtgärder kan vidtas. Det är befogat att införa en skyddsklausul som skulle göra det möjligt för medlemsstaterna att vidta åtgärder för att bekämpa allvarliga hot mot folkhälsan.
- (46) Inom ramen för den framväxande marknaden för elektroniska cigaretter är det möjligt att specifika elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare eller en typ av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som släpps ut på marknaden skulle kunna ge upphov till en oförutsedd risk för människors hälsa, även om de är förenliga med detta direktiv. Det är därför lämpligt att fastställa ett förfarande för att hantera sådana risker, vilket bland annat bör innebära möjlighet för en medlemsstat att vidta provisoriska lämpliga åtgärder. Sådana provisoriska lämpliga åtgärder skulle kunna innebära förbud mot att specifika elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare eller en typ av elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare släpps ut på marknaden. I detta sammanhang bör kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter för att förbjuda att specifika elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare eller en typ av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare släpps ut på marknaden. Kommissionen bör ges befogenhet att göra detta om minst tre medlemsstater har förbjudit de berörda produkterna av vederbörligen motiverade skäl och det är nödvändigt att utvidga detta förbud till att gälla i alla medlemsstater för att den inre marknaden ska kunna fungera smidigt för produkter som är förenliga med detta direktiv men inte innebär samma hälsorisker. Kommissionen bör rapportera om de potentiella risker som är förknippade med påfyllningsbara elektroniska cigaretter senast den 20 maj 2016.
- (47) Detta direktiv harmoniserar inte alla aspekter av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Till exempel har medlemsstaterna fortfarande ansvaret för att anta regler om smaker. Det skulle kunna vara till nytta för medlemsstaterna att överväga att tillåta utsläppandet av smaksatta produkter på marknaden. De bör dock vara uppmärksamma på dessa produkters potentiella attraktionskraft för ungdomar och icke-rökare. Alla förbud av sådana smaksatta produkter måste motiveras och anmälas i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG ⁽¹⁾.
- (48) Detta direktiv harmoniserar dessutom inte bestämmelserna om rökfria miljöer eller om inhemska försäljningsarrangemang, inhemska reklam eller varumärkesutvidgning (*brand stretching*) och inför inte heller någon åldersgräns för elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare. Utformningen av eller reklamen för de produkterna bör emellertid under inga omständigheter främja tobakskonsumtion eller ge upphov till förväxling med tobaksvaror. Medlemsstaterna har rätt att reglera sådana frågor inom ramen för den egna jurisdiktionen och uppmuntras att göra detta.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37).

▼B

- (49) Regleringen av örtprodukter för rökning varierar mellan medlemsstaterna och dessa produkter uppfattas ofta som oskadliga eller mindre skadliga trots de hälsorisker som deras förbränning orsakar. I många fall känner konsumenterna inte till innehållet i dessa produkter. För att säkerställa att den inre marknaden fungerar smidigt och förbättra informationen till konsumenterna, bör gemensamma märkningsregler och rapportering om ingredienser för dessa produkter införas på unionsnivå.
- (50) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av detta direktiv bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter när det gäller upprättande och uppdatering av en prioritetsförteckning över tillsatser för utökad rapportering, fastställande och uppdatering av formatet för rapportering av ingredienser och för spridningen av den informationen, beslut om huruvida en tobaksvara har karakteristisk smak eller förhöjd grad av toxicitet, beroendeframkallande egenskaper eller cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaper, metoden för att avgöra om en tobaksvara har en karakteristisk smak, förfarandena för inrättande av och verksamheten för en självständig rådgivande panel för antagande av beslut beträffande tobaksvaror med karakteristiska smaker, den exakta placeringen för hälsovarningar när det gäller rulltobak i påsar, de tekniska specifikationerna för kombinerade hälsovarningars utformning, layout och form, de tekniska standarderna för upprättandet och driften av spårningssystemet, för att säkerställa kompatibiliteten av systemen för de unika identitetsmärkningarna och för säkerhetsmärkning samt upprättandet av ett gemensamt format för anmälan av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och de tekniska standarderna för påfyllningsmekanismer för dessa produkter. Dessa genomförandebefogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011⁽¹⁾.
- (51) I syfte att säkerställa att detta direktiv är fullt fungerande och anpassa det till den tekniska, vetenskapliga och internationella utvecklingen inom tobakstillverkning, -konsumtion och -reglering bör befogenheten att anta delegerade akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på att anta och anpassa högsta tillåtna utsläppsnivåer och mätmetoder för dessa, fastställa högsta tillåtna nivåer för tillsatser som skapar en karakteristisk smak eller som ökar toxicitet eller förstärker beroendeframkallande egenskaper, återkalla vissa undantag som beviljats för andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak, anpassa hälsovarningarna, upprätta och anpassa bildarkivet, fastställa de viktigaste delarna i de avtal om datalagring som ska ingås för spårningssystemet och utvidga åtgärder som antagits av medlemsstaterna eller hela unionen vad gäller specifika elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare eller en typ av elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare. Det är av särskild vikt att kommissionen genomför lämpliga samråd under det förberedande arbetet, inklusive på expertnivå. Kommissionen bör, då den

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

▼B

förbereder och utarbetar delegerade akter, se till att relevanta handlingar översänds samtidigt till Europaparlamentet och rådet och att detta sker så snabbt som möjligt och på lämpligt sätt.

- (52) Kommissionen bör övervaka utvecklingen vad gäller genomförandet och resultatet av detta direktiv och lägga fram en rapport senast den 21 maj 2021 och därefter vid behov, för att bedöma om det krävs ändringar av detta direktiv. I rapporten bör det ingå information om styckförpackningsytor för tobaksvaror som inte omfattas av detta direktiv, marknadsutvecklingen av nya tobaksvaror, marknadsutveckling som innebär en väsentlig förändring av omständigheter, marknadsutvecklingen av och konsumenters uppfattning i fråga om slimcigaretter, vattenpipstobak och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Kommissionen bör utarbeta en rapport om genomförbarheten, nyttan och verkan av ett europeiskt system för reglering av ingredienser i tobaksvaror, inbegripet genomförbarheten och nyttan av att upprätta en förteckning över ingredienser på unionsnivå som får användas eller förekomma i eller tillsättas i tobaksvaror (en så kallad *positivlista*). Vid utarbetandet av rapporten bör kommissionen bland annat utvärdera tillgängliga vetenskapliga rön om ingrediensernas toxiska och beroendeframkallande effekter.

- (53) Tobaksvaror och relaterade produkter som uppfyller kraven i detta direktiv bör dra fördel av varornas fria rörlighet. Mot bakgrund av de olika graderna av harmonisering som uppnås genom detta direktiv bör medlemsstaterna emellertid under vissa villkor behålla befogenheten att införa ytterligare krav i vissa avseenden för att skydda folkhälsan. Så är fallet när det gäller presentationen och förpackningen av tobaksvaror, bland annat färger, utöver hälsovarningar, för vilka detta direktiv tillhandahåller en första uppsättning gemensamma grundläggande regler. Därmed skulle medlemsstaterna exempelvis kunna införa bestämmelser om ytterligare standardisering av förpackningarna för tobaksvaror, förutsatt att dessa bestämmelser är förenliga med EUF-fördraget och skyldigheterna inom WTO samt inte påverkar den fulla tillämpningen av detta direktiv.
- (54) För att ta hänsyn till den eventuella framtida marknadsutvecklingen bör medlemsstaterna dessutom även få förbjuda en viss kategori tobaksvaror eller relaterade produkter med hänvisning till specifika förhållanden i den berörda medlemsstaten och under förutsättning att bestämmelserna är motiverade med hänsyn till

▼B

behovet av att skydda folkhälsan, med beaktande av den höga nivå av skydd som uppnås genom detta direktiv. Medlemsstaterna bör anmäla sådana strängare nationella bestämmelser till kommissionen.

- (55) En medlemsstat bör ha frihet att behålla eller införa nationell lagstiftning som gäller för alla produkter som släpps ut på dess nationella marknad i frågor som inte regleras i detta direktiv, förutsatt att den är förenlig med EUF-fördraget och inte äventyrar den fulla tillämpningen av detta direktiv. Följaktligen och på dessa villkor skulle en medlemsstat bland annat kunna reglera eller förbjuda föremål som används för tobaksvaror (inklusive vattenpipor) och för örtprodukter för rökning och dessutom reglera eller förbjuda produkter som till utseendet liknar någon sorts tobaksvara eller relaterade produkt. För nationella tekniska föreskrifter krävs förhandsanmälan enligt direktiv 98/34/EG.
- (56) Medlemsstaterna bör säkerställa att personuppgifter endast behandlas i enlighet med de regler och skyddsåtgärder som fastställs i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG ⁽¹⁾.
- (57) Detta direktiv påverkar inte tillämpningen av unionsrätt om användning och märkning av genetiskt modifierade organismer.
- (58) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen av den 28 september 2011 från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument ⁽²⁾, har medlemsstaterna åtagit sig att, i de fall detta är berättigat, låta anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i direktivet och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. När det gäller detta direktiv anser lagstiftaren det vara motiverat att sådana dokument översänds.
- (59) Skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheter och rättsprinciper som stadfästs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna förändras inte genom detta direktiv. Ett flertal grundläggande rättigheter påverkas av detta direktiv. Det är därför nödvändigt att säkerställa att de skyldigheter som åläggs tillverkare, importörer och distributörer av tobaksvaror och relaterade produkter inte bara garanterar en hög nivå av skydd för människors hälsa och konsumentskydd utan också värnar om alla andra grundläggande rättigheter och är proportionella med hänsyn till den inre marknadens sätt att fungera. Tillämpningen av detta direktiv bör ske i enlighet med unionsrätten och relevanta internationella åtaganden.
- (60) Eftersom målen för detta direktiv, nämligen att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av deras omfattning och verkningar kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31).

⁽²⁾ EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

▼B

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I
GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Syfte

Syftet med detta direktiv är att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar om

- a) ingredienser i och utsläpp från tobaksvaror och därmed sammanhängande rapporteringsskyldigheter, inklusive högsta tillåtna utsläppsnivåer av tjära, nikotin och kolmonoxid för cigaretter,
- b) vissa aspekter av märkning och förpackning av tobaksvaror, inbegripet de hälsovarningar som ska finnas på styckförpackningar med tobaksvaror och eventuella ytterförpackningar samt spårbarhet och säkerhetsmärkning som tillämpas på tobaksvaror för att säkerställa att de är förenliga med detta direktiv,
- c) förbudet mot utsläppande på marknaden av tobak för användning i munnen,
- d) gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror,
- e) skyldigheten att göra en anmälan om nya tobaksvaror, och
- f) utsläppandet på marknaden och märkning av vissa produkter som liknar tobaksvaror, nämligen elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt örterprodukter för rökning

för att underlätta att den inre marknaden för tobaksvaror och relaterade produkter fungerar smidigt, med utgångspunkt i en hög skydds nivå för folkhälsan, särskilt för ungdomar, och för att uppfylla unionens skyldigheter enligt WHO:s ramkonvention om tobakskontroll (nedan kallad *ramkonventionen*).

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

1. tobak: blad och andra naturliga, bearbetade eller obearbetade delar av tobaksväxter inklusive expanderad och rekonstituerad tobak,

▼B

2. piptobak: tobak som kan förbrukas via förbränning och uteslutande är avsedd för användning i pipa,
3. rulltobak: tobak som konsumenter eller återförsäljningsställen kan använda för att göra cigaretter,
4. tobaksvaror: produkter som kan förbrukas och som helt eller delvis består av tobak, även genetiskt modifierad sådan,
5. rökfri tobaksvara: en tobaksvara som inte konsumeras genom förbränning, bland annat tuggtobak, tobak för användning i näsan och tobak för användning i munnen,
6. tuggtobak: en rökfri tobaksvara uteslutande avsedd att tuggas,
7. tobak för användning i näsan: en rökfri tobaksvara som kan konsumeras via näsan,
8. tobak för användning i munnen: alla tobaksvaror för användning i munnen, utom sådana som är avsedda att inhaleras eller tuggas, som helt eller delvis är framställda av tobak, i pulver- eller partikelform eller i någon kombination av dessa former, särskilt sådana som tillhandahålls i portionspåsar eller porösa påsar,
9. tobaksvaror för rökning: andra tobaksvaror än en rökfri tobaksvara,
10. cigarett: en rulle av tobak som kan förbrukas via förbränning och som definieras närmare i artikel 3.1 i rådets direktiv 2011/64/EU ⁽¹⁾,
11. cigarr: en rulle av tobak som kan förbrukas via förbränning och som definieras närmare i artikel 4.1 i direktiv 2011/64/EU,
12. cigarill: en liten sorts cigarr som definieras närmare i artikel 8.1 i rådets direktiv 2007/74/EG ⁽²⁾,
13. tobak för vattenpipa: en tobaksvara som kan förbrukas genom en vattenpipa. Vid tillämpningen av detta direktiv ska tobak för vattenpipa anses vara en tobaksprodukt för rökning. Om en produkt kan användas både genom vattenpipor och som rulltobak, ska den anses vara rulltobak,
14. ny tobaksvara: en tobaksvara

⁽¹⁾ Rådets direktiv 2011/64/EU av den 21 juni 2011 om strukturen och skattesatserna för punktskatten på tobaksvaror (EUT L 176, 5.7.2011, s. 24).

⁽²⁾ Rådets direktiv 2007/74/EG av den 20 december 2007 om undantag från mervärdesskatt och punktskatt på varor som införs av resande från tredjeländer (EUT L 346, 29.12.2007, s. 6).

▼B

- a) som inte tillhör någon av kategorierna cigaretter, rulltobak, pip-tobak, tobak för vattenpipa, cigarrer, cigariller, tuggtobak, tobak för användning i näsan eller tobak för användning i munnen, och
 - b) som släpps ut på marknaden efter den 19 maj 2014,
15. örtprodukt för rökning: en produkt baserad på växter, örter eller frukter som inte innehåller tobak och kan förbrukas via förbränning,
 16. elektronisk cigarett: en produkt som kan användas för konsumtion av nikotinånga via ett munstycke, eller beståndsdel av den produkten, inbegripet en patron, en tank och anordningen utan patron eller tank. Elektroniska cigaretter kan vara avsedda för att användas endast en gång eller vara påfyllningsbara med hjälp av en påfyllningsbehållare och en tank, eller laddningsbara med engångspatroner,
 17. påfyllningsbehållare: en behållare som innehåller vätska som innehåller nikotin och som kan användas för att fylla på en elektronisk cigarett,
 18. ingrediens: tobak, en tillsats, samt varje ämne eller beståndsdel som återfinns i en färdig tobaksvara eller relaterad produkt, inbegripet papper, filter, tryckfärg, kapslar och bindemedel,
 19. nikotin: nikotinhaltiga alkaloider,
 20. tjära: det råa, icke vattenhaltiga, nikotinfria rökkondensatet,
 21. utsläpp: ämnen som avges när en tobaksvara eller relaterad produkt används som avsett, exempelvis ämnen i rök eller ämnen som avges under användningen av rökfria tobaksvaror,
 22. högsta tillåtna nivå eller högsta tillåtna utsläppsnivå: det högsta tillåtna innehållet eller utsläppet, inklusive noll, av ett ämne i en tobaksvara uttryckt i milligram,
 23. tillsats: ett annat ämne än tobak som har tillsatts en tobaksvara, en styckförpackning eller eventuell ytterförpackning,
 24. smaktillsats: en tillsats som tillför doft och/eller smak,
 25. karaktéristisk smak: en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak, till följd av en tillsats eller kombination av tillsatser, som kan inkludera men som inte begränsas till frukt, kryddor, örter, alkohol, karamell, mentol eller vanilj och som är märkbar före eller under användningen av en tobaksvara,
 26. beroendeframkallande egenskaper: ett ämnes farmakologiska potential att orsaka beroende, ett tillstånd som påverkar individens förmåga att kontrollera sitt beteende, vanligtvis genom att ge en belöning eller en befrielse från abstinensbesvär eller båda,

▼**B**

27. toxicitet: den utsträckning i vilken ett ämne kan orsaka skadliga effekter på den mänskliga organismen, inbegripet effekter som uppkommer med tiden, vanligen genom upprepad eller fortlöpande konsumtion eller exponering,
28. betydande förändring av omständigheterna: en ökning av försäljningsvolymen per produktkategori med minst 10 % i minst fem medlemsstater, konstaterad på grundval av försäljningsuppgifter som överförs i enlighet med artikel 5.6, eller en ökning av förekomsten av användning i gruppen av konsumenter under 25 år med minst fem procentenheter i minst fem medlemsstater för respektive produktkategori, konstaterad på grundval av vad som anges i den särskilda Eurobarometerrapporten 385 från maj 2012 eller likvärdiga studier; i vilket fall som helst ska en betydande förändring av omständigheterna inte anses ha förekommit om försäljningsvolymen för produktkategorin på återförsäljningsnivå inte överstiger 2,5 % av den totala försäljningen av tobaksvaror på unionsnivå,
29. ytterförpackning: varje förpackning i vilken tobak eller relaterade produkter släpps ut på marknaden och som innehåller en styckförpackning eller ett antal styckförpackningar, varvid transparenta omslag inte anses vara ytterförpackningar,
30. styckförpackning: den minsta enskilda förpackning för tobaksvaror eller relaterade produkter som släpps ut på marknaden,
31. påse: en styckförpackning med rulltobak, antingen i form av en rektangulär ficka med en flik som täcker öppningen eller i form av en flatbottnad påse,
32. hälsovarning: en varning om de negativa effekter som produkter har på människors hälsa eller andra oönskade följder av förbrukningen av dessa, inbegripet varningstexter, kombinerade hälsovarningar, allmänna varningar och informationstexter, i enlighet med detta direktiv,
33. kombinerad hälsovarning: en hälsovarning som består av en kombination av en varningstext och ett motsvarande fotografi eller en motsvarande illustration, i enlighet med detta direktiv,
34. gränsöverskridande distansförsäljning: distansförsäljning till konsumenter, där konsumenten vid tidpunkten för beställningen av produkten från ett återförsäljningsställe befinner sig i en annan medlemsstat än den medlemsstat eller det tredjeländ där det återförsäljningsstället är etablerat; ett återförsäljningsställe anses vara etablerat i en medlemsstat
 - a) om, i fråga om en fysisk person, denne har sin affärsverksamhet i den medlemsstaten,
 - b) om, i andra fall, återförsäljningsstället har sitt stadgeenliga säte eller huvudkontor eller sin affärsverksamhet, inklusive en filial, agentur eller annat verksamhetsställe, i den medlemsstaten,

▼B

35. konsument: en fysisk person som agerar i syften som ligger utanför dennes näringsverksamhet, affärsverksamhet, hantverk eller yrke,
36. system för ålderskontroll: ett datasystem som elektroniskt entydigt bekräftar konsumentens ålder i enlighet med nationella villkor,
37. tillverkare: varje fysisk eller juridisk person som tillverkar en produkt eller som låter konstruera eller tillverka en produkt och saluför produkten i eget namn eller under eget varumärke,
38. import av tobaksvaror eller relaterade produkter: införsel till unionens territorium av sådana produkter om inte produkterna placeras i ett suspensivt tullförfarande eller arrangemang vid införseln till unionen, samt deras frisläppande efter ett sådant suspensivt tullförfarande eller arrangemang,
39. importör av tobaksvaror eller relaterade produkter: ägaren till, eller en person som har rätt att förfoga över, tobaksvaror och relaterade produkter som har förts in till unionens territorium,
40. släppa ut på marknaden: tillhandahålla produkter – oberoende av tillverkningsort – till konsumenter i unionen, mot betalning eller ej, inbegripet genom distansförsäljning, varvid det vid gränsöverskridande distansförsäljning anses att produkten släpps ut på marknaden i den medlemsstat där konsumenten befinner sig,
41. återförsäljningsställe: varje affär där tobaksvaror släpps ut på marknaden, inbegripet av fysiska personer.

AVDELNING II

TOBAKSVAROR

KAPITEL I

Ingredienser och utsläpp

Artikel 3

Högsta utsläppsnivåer för tjära, nikotin och kolmonoxid samt andra ämnen

1. Utsläppsnivåerna frångigaretter som släpps ut på marknaden eller tillverkas i medlemsstaterna (nedan kallade *högsta utsläppsnivåer*) får inte vara större än
 - a) 10 mg tjära per cigarett,
 - b) 1 mg nikotin per cigarett,
 - c) 10 mg kolmonoxid per cigarett.

▼**B**

2. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 27 för att minska de högsta utsläppsnivåer som fastställs i punkt 1, om så krävs på grundval av internationellt överenskomna standarder.

3. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla varje högsta utsläppsnivå som de fastställer för andra utsläpp från cigaretter än de utsläpp som avses i punkt 1 och för utsläpp från andra tobaksvaror än cigaretter.

4. Kommissionen ska anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att i unionsrätten införliva standarder som parterna i ramkonventionen eller WHO enas om avseende högsta utsläppsnivåer för andra utsläpp från cigaretter än de utsläpp som avses i punkt 1 och för utsläpp från andra tobaksvaror än cigaretter.

Artikel 4

Mätmetoder

1. Utsläppen av tjära, nikotin och kolmonoxid från cigaretter ska mätas med hjälp av ISO-standard 4387 för tjära, ISO-standard 10315 för nikotin och ISO-standard 8454 för kolmonoxid.

Hur noggranna mätningarna av tjära, nikotin och kolmonoxid är ska fastställas i enlighet med ISO-standard 8243.

2. De mätningar som avses i punkt 1 ska verifieras av laboratorier som godkänns och övervakas av de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna.

Dessa laboratorier får inte direkt eller indirekt ägas eller kontrolleras av tobaksindustrin.

Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna en förteckning över godkända laboratorier, med uppgift om vilka kriterier som används för godkännande och vilka metoder för övervakning som tillämpas, och uppdatera den förteckningen vid varje ändring. Kommissionen ska offentliggöra dessa förteckningar över godkända laboratorier.

3. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att anpassa metoderna för att mäta utsläppen av tjära, nikotin och kolmonoxid, om så krävs på grundval av den vetenskapliga och tekniska utvecklingen eller internationellt överenskomna standarder.

4. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla alla mätmetoder de använder för andra utsläpp från cigaretter än de utsläpp som avses i punkt 3 och för utsläpp från andra tobaksvaror än cigaretter.

5. Kommissionen ska anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att i unionsrätten införliva standarder som parterna i ramkonventionen om tobaks kontroll eller WHO enas om avseende mätmetoder.

▼B

6. Medlemsstaterna får av tillverkare och importörer av tobaksvaror ta ut proportionella avgifter för verifikationen av de mätningar som avses i punkt 1 i denna artikel.

Artikel 5

Rapportering av ingredienser och utsläpp

1. Medlemsstaterna ska kräva att tillverkare och importörer av tobaksvaror till de behöriga myndigheterna lämnar in följande information efter märke och typ:

- a) En förteckning över alla ingredienser, och deras kvantitet, som används vid tillverkningen av tobaksvaror i fallande ordning efter vikt för varje ingrediens som ingår i tobaksvaran.
- b) De utsläppsnivåer som avses i artikel 3.1 och 3.4,
- c) Information om andra utsläpp och deras nivåer, om sådan är tillgänglig.

För produkter som redan har släppts ut på marknaden ska uppgifterna lämnas senast den 20 november 2016.

Tillverkare eller importörer ska också underrätta de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna om sammansättningen av en produkt ändras på så sätt att det påverkar de uppgifter som har lämnats enligt denna artikel.

För en ny eller ändrad tobaksvara ska de uppgifter som föreskrivs i denna artikel lämnas in innan de produkterna släpps ut på marknaden.

2. Den förteckning över ingredienser som avses i punkt 1 a ska åtföljas av ett meddelande som anger skälen till att dessa ingredienser ingår i de berörda tobaksvarorna. Den förteckningen ska också ange ingrediensernas status, inbegripet om de har registrerats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006⁽¹⁾ samt deras klassificering enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008⁽²⁾.

3. Förteckningen som avses i punkt 1 a ska även åtföljas av de relevanta toxikologiska uppgifterna om ingredienserna i förbränd eller oförbränd form efter vad som är lämpligt, särskilt beträffande deras effekter på konsumenternas hälsa och med beaktande av bland annat eventuella beroendeframkallande effekter.

(1) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG (EUT L 396, 30.12.2006, s. 1).

(2) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 (EUT L 353, 31.12.2008, s. 1).

▼B

För cigaretter och rulltobak ska dessutom ett tekniskt dokument med en allmän beskrivning av de använda tillsatserna och deras egenskaper lämnas in av tillverkaren eller importören.

Tillverkare och importörer ska ange de mätmetoder som används för annat än tjära, nikotin och kolmonoxid och för de utsläpp som avses i artikel 4.4. Medlemsstaterna får också föreskriva att tillverkare eller importörer ska utföra undersökningar som fastställs av de behöriga myndigheterna för att bedöma ingrediensernas effekter på hälsan, med beaktande av bland annat deras beroendeframkallande egenskaper och toxicitet.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att uppgifter som lämnas i enlighet med punkt 1 i den här artikeln och artikel 6.1 offentliggörs på en webbplats. Medlemsstaterna ska ta vederbörlig hänsyn till behovet av att skydda uppgifter som utgör företagshemligheter när de offentliggör de uppgifterna. Medlemsstaterna ska kräva att tillverkare och importörer, när de lämnar uppgifter i enlighet med punkterna 1 i den här artikeln och artikel 6 specificerar vilka uppgifter som de anser utgöra företagshemligheter.

5. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa och vid behov uppdatera formatet för inlämnande och offentliggörande av de uppgifter som avses i punkterna 1 och 6 i den här artikeln och artikel 6. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2.

6. Medlemsstaterna ska kräva att tillverkare och importörer lämnar in tillgängliga interna och externa marknadsundersökningar och studier av enskilda konsumentgruppers preferenser, däribland ungdomars och nuvarande rökare, när det gäller ingredienser och utsläpp, samt sammanfattningar av eventuella marknadsundersökningar som de utför i samband med lanseringen av nya produkter. Medlemsstaterna ska också kräva att tillverkare och importörer årligen rapporterar om sina försäljningsvolym per märke och typ, i styck eller kg, och per medlemsstat, med början från den 1 januari 2015. Medlemsstaterna ska tillhandahålla alla andra uppgifter om försäljningsvolym som de har tillgång till.

7. Alla uppgifter och upplysningar som ska lämnas till och av medlemsstaterna enligt den här artikeln och artikel 6 ska lämnas i elektronisk form. Medlemsstaterna ska lagra uppgifterna elektroniskt och säkerställa att kommissionen och andra medlemsstater har tillgång till de uppgifterna vid tillämpningen av detta direktiv. Medlemsstaterna och kommissionen ska se till att företagshemligheter och andra konfidentiella uppgifter behandlas konfidentiellt.

8. Medlemsstaterna får av tillverkare och importörer av tobaksvaror ta ut proportionella avgifter för att ta emot, lagra, hantera, analysera och offentliggöra de uppgifter som lämnas till dem enligt denna artikel.

▼B

Artikel 6

Prioritetsförteckning över tillsatser och utökade rapporteringsskyldigheter

1 Utöver de rapporteringsskyldigheter som fastställs i artikel 5 ska utökade rapporteringsskyldigheter tillämpas på vissa tillsatser i cigaretter och rulltobak som ingår i en prioritetsförteckning. Kommissionen ska anta genomförandeakter som fastställer och sedan uppdaterar en sådan prioritetsförteckning över tillsatser. Denna förteckning ska innehålla tillsatser

- a) för vilka det finns preliminära uppgifter, forskning eller bestämmelser inom andra jurisdiktioner som tyder på att de har någon av de egenskaper som anges i punkt 2 leden a–d i denna artikel,
- b) vilka hör till de vanligast använda tillsatserna utifrån vikt eller antal i enlighet med rapporteringen av ingredienser i enlighet med artikel 5.1 och 5.3.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2. En första förteckning över tillsatser ska antas senast den 20 maj 2016 och innehålla åtminstone 15 tillsatser.

2. Medlemsstaterna ska kräva att tillverkare och importörer av cigaretter och rulltobak, som innehåller en tillsats som införts i den prioritetsförteckning som anges i punkt 1, genomför omfattande analyser, där det för varje tillsats ska undersökas huruvida den

- a) bidrar till toxiciteten eller inverkar på de beroendeframkallande egenskaperna hos de berörda produkterna och huruvida detta leder till att toxiciteten eller de beroendeframkallande egenskaperna hos någon av de berörda produkterna i betydande eller mätbar utsträckning förstärks,
- b) resulterar i en karakteristisk smak,
- c) underlättar inhalering eller upptag av nikotin, eller
- d) leder till att det bildas ämnen som är cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska, i vilken kvantitet och huruvida detta leder till att de cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaperna hos någon av de berörda produkterna förstärks i betydande eller mätbar utsträckning.

3. De analyserna ska ta hänsyn till de berörda produkternas avsedda användning och i synnerhet undersöka de utsläpp som uppstår till följd av den förbränning där den berörda tillsatsen ingår. Analyserna ska även undersöka den tillsatsens samverkan med andra ingredienser som ingår i de berörda produkterna. Tillverkare eller importörer som använder samma tillsats i sina tobaksvaror kan genomföra en gemensam analys om de använder tillsatsen i fråga i en jämförbar produktsammansättning.

4. Tillverkarna eller importörerna ska fastställa en rapport på grundval av resultaten av dessa analyser. Den rapporten ska innehålla en sammanfattning och en övergripande översikt som sammanställer tillgänglig vetenskaplig litteratur om den berörda tillsatsen och som sammanfattar interna uppgifter om tillsatsens effekter.

▼**B**

Tillverkarna eller importörerna ska lämna dessa rapporter till kommissionen samt en kopia av dem till de behöriga myndigheterna i de medlemsstater där en tobaksvara som innehåller denna tillsats har släppts ut på marknaden senast 18 månader efter det att den berörda tillsatsen införts på den prioriteringsförteckning som anges i punkt 1. Kommissionen och de berörda medlemsstaterna får även begära kompletterande uppgifter från tillverkare eller importörer om den berörda tillsatsen. Dessa kompletterande uppgifter ska ingå i rapporten.

Kommissionen och de berörda medlemsstaterna får kräva att ett oberoende vetenskapligt organ gör en sakkunnigbedömning av dessa rapporter, särskilt vad gäller hur pass uttömmande de är, den metodik som använts och slutsatserna. De mottagna uppgifterna ska bistå kommissionen och medlemsstaterna när beslut ska fattas i enlighet med artikel 7. Medlemsstaterna och kommissionen får av tillverkarna och importörerna av tobaksvaror ta ut proportionella avgifter för sakkunnigbedömningarna.

5. Små och medelstora företag enligt definitionen i kommissionens rekommendation 2003/361/EG ⁽¹⁾ ska undantas från skyldigheterna enligt denna artikel, om det utarbetas en rapport om tillsatsen i fråga av en annan tillverkare eller importör.

Artikel 7

Reglering av ingredienser

1. Medlemsstaterna ska förbjuda att tobaksvaror med en karakteristisk smak släpps ut på marknaden.

Medlemsstaterna ska inte förbjuda användning av tillsatser som är nödvändiga vid tillverkning av tobaksvaror, t.ex. socker som ersättning för socker som går förlorat under torkningen, förutsatt att dessa tillsatser inte leder till en produkt med karakteristisk smak och inte i betydande eller mätbar omfattning förstärker tobaksvarans beroendeframkallande egenskaper, toxicitet eller cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaper.

Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla de åtgärder som vidtas enligt denna punkt.

2. Kommissionen ska på begäran av en medlemsstat eller får på eget initiativ genom genomförandeakter fastställa om en tobaksvara omfattas av punkt 1. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2.

3. Kommissionen ska anta genomförandeakter för att fastställa enhetliga regler beträffande förfarandena för att bestämma om en tobaksvara omfattas av punkt 1. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2.

⁽¹⁾ Kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (EUT L 124, 20.5.2003, s. 36).

▼B

4. En oberoende rådgivande panel ska inrättas på unionsnivå. Medlemsstaterna och kommissionen får samråda med denna panel innan de vidtar en åtgärd enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel. Kommissionen ska anta genomförandeakter för att fastställa förfaranden för inrättandet av denna panel och dess verksamhet.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2.

5. Om nivån eller koncentrationen av vissa tillsatser eller kombinationer av dessa har lett till förbud enligt punkt 1 i denna artikel i minst tre medlemsstater, ska kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 27 för att fastställa högsta nivåer av de tillsatser eller kombinationer av tillsatser som resulterar i den karakteristiska smaken.

6. Medlemsstaterna ska förbjuda att tobaksvaror som innehåller följande tillsatser släpps ut på marknaden:

- a) Vitaminer eller andra tillsatser som ger intryck av att en tobaksvara innebär en hälsofördel eller minskade hälsorisker.
- b) Koffein, taurin eller andra tillsatser eller stimulerande ämnen som är förknippade med energi och vitalitet.
- c) Tillsatser som färgar utsläpp.
- d) Tillsatser som underlättar inandning eller upptag av nikotin, när det gäller tobaksvaror för rökning.
- e) Tillsatser som är cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska i oförbränd form.

7. Medlemsstaterna ska förbjuda utsläppande på marknaden av tobaksvaror som innehåller smaktillsatser i någon av dess delar, såsom filter, papper, förpackningar, kapslar eller eventuella tekniska detaljer som möjliggör ändring av tobaksvarornas doft eller smak eller rökintensitet. Filter, papper och kapslar får inte innehålla tobak eller nikotin.

8. Medlemsstaterna ska se till att de bestämmelser och villkor som fastställs i förordning (EG) nr 1907/2006 om lämpligt tillämpas på tobaksvaror.

9. Medlemsstaterna ska på grundval av vetenskapliga rön förbjuda utsläppande på marknaden av tobaksvaror som innehåller tillsatser i en sådan mängd att den toxiska eller beroendeframkallande effekten eller de cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaperna i betydande eller mätbar omfattning ökar vid konsumtion.

Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla de åtgärder som de har vidtagit enligt denna punkt.

10. Kommissionen ska på begäran av en medlemsstat eller får på eget initiativ genom en genomförandeakt fastställa om en tobaksvara omfattas av punkt 9. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2 och baseras på de senaste vetenskapliga rönen.

▼B

11. Om en tillsats eller en viss kvantitet av en tillsats har visat sig öka den toxiska eller beroendeframkallande effekten av en tobaksvara och när detta har lett till förbud enligt punkt 9 i denna artikel i minst tre medlemsstater ska kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 27 för att fastställa högsta nivåer för dessa tillsatser. I så fall ska den högsta nivån fastställas till den lägsta av de högsta nivåer som har lett till ett av de nationella förbud som avses i den här punkten.

12. Andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak ska vara undantagna från de förbud som fastställs i punkterna 1 och 7. Kommissionen ska anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att upphäva detta undantag för en viss produktkategori, om det i en rapport som har lämnats av kommissionen har fastställts en betydande förändring av omständigheterna.

13. Medlemsstaterna och kommissionen får ta ut proportionella avgifter av tillverkare och importörer av tobaksvaror för bedömning av om en tobaksvara har en karakteristisk smak, om förbjudna tillsatser eller smakämnen används och om en tobaksvara innehåller tillsatser i kvantiteter som i betydande och mätbar omfattning ökar den toxiska eller beroendeframkallande effekten eller de cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaperna hos den berörda tobaksvaran.

14. När det gäller tobaksvaror med en viss karakteristisk smak vilkas försäljningsvolym i hela unionen utgör minst 3 % i en viss produktkategori, ska bestämmelserna i denna artikel gälla från och med 20 maj 2020.

15. Denna artikel är inte tillämplig på tobak för användning i munnen.

KAPITEL II

Märkning och förpackning

Artikel 8

Allmänna bestämmelser

1. Varje styckförpackning för en tobaksvara och eventuella ytterförpackningar ska förses med de hälsovarningar som anges i detta kapitel på det eller de officiella språken i den medlemsstat där varan släpps ut på marknaden.

2. Hälsovarningar ska täcka hela den yta som reserverats för dem på styckförpackningen eller ytterförpackningen och de får inte kommenteras, omformuleras eller hänvisas till i någon form.

3. Medlemsstaterna ska se till att hälsovarningarna på en styckförpackning och eventuella ytterförpackningar är tryckta så att de inte kan avlägsnas eller utplånas och att de är fullt synliga, vilket också innebär att de inte får vara helt eller delvis dolda eller brytas av skattemärken,

▼B

prismärkning, säkerhetsmärkning, omslag, fodral, lådor eller andra ordningar när tobaksvaror släpps ut på marknaden. På styckförpackningar av andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak i påsar, får hälsovarningarna sättas fast med hjälp av klistermärken, förutsatt att sådana klistermärken inte går att avlägsna. Hälsovarningarna ska förbli intakta när styckförpackningen öppnas utom när det gäller förpackningar med vikbart lock (*flip-top*) där hälsovarningarna får brytas när förpackningen öppnas, men endast på ett sätt som säkerställer den grafiska fullständigheten och synligheten hos text, fotografier och avvärningsinformation.

4. Hälsovarningarna får inte på något sätt dölja eller bryta skattemärken, prismärkning, spåringsmärkning eller säkerhetsmärkning på styckförpackningar.

5. Dimensionerna på hälsovarningarna som anges i artiklarna 9, 10, 11 och 12 ska beräknas i förhållande till den berörda ytan när förpackningen är stängd.

6. Hälsovarningar ska vara omgivna av en svart ram med en bredd på 1 mm innanför den yta som är reserverad för varningen, med undantag av varningar i enlighet med artikel 11.

7. När en hälsovarning anpassas i enlighet med artiklarna 9.5, 10.3 och 12.3, ska kommissionen säkerställa att den är faktabaserad eller att medlemsstaterna kan välja mellan två varningar, av vilka en är faktabaserad.

8. Bilder av styckförpackningar och eventuella ytterförpackningar som riktar sig till konsumenter i unionen ska uppfylla bestämmelserna i detta kapitel.

Artikel 9

Allmänna varningar och informationstexter på tobaksvaror för rökning

1. Varje styckförpackning och eventuell ytterförpackning för tobaksvaror för rökning ska vara försedd med en av följande allmänna varningar:

Rökning dödar – Sluta nu

eller

Rökning dödar

Medlemsstaterna ska fastställa vilken av de allmänna varningar som avses i första stycket som ska användas.

2. Varje styckförpackning och eventuell ytterförpackning för tobaksvaror för rökning ska vara försedd med följande informationstext:

Tobaksrök innehåller över 70 cancerframkallande ämnen

▼B

3. När det gäller cigarettpaket och rulltobak i rätblocksformade förpackningar ska den allmänna varningen återges på den nedre delen av en av styckförpackningarnas sidoytor och informationstexten ska återges på den nedre delen av den andra sidoytan. Dessa hälsovarningar ska ha en bredd av minst 20 mm.

När det gäller förpackningar i form av en ask med fällbart lock vars sidoyta delas i två delar när förpackningen öppnas, ska den allmänna varningen och informationstexten finnas sin helhet på den större delen av dessa delade ytor. Den allmänna varningen ska också framträda på insidan av den övre yta som är synlig när förpackningen är öppen.

De laterala sidytorna av denna sorts förpackning ska ha en höjd av minst 16 mm.

När det gäller rulltobak som marknadsförs i påsar, ska den allmänna varningen och informationstexten finnas på de ytor där hälsovarningarnas fulla synlighet säkerställs. När det gäller rulltobak i cylindrerformade förpackningar, ska den allmänna varningen finnas på lockets ytersida och informationstexten på lockets innersida.

Både den allmänna varningen och informationstexten ska täcka 50 % av de ytor på vilka de trycks.

4. Den allmänna varning och informationstext som avses i punkterna 1 och 2 ska vara

a) tryckta med typsnittet Helvetica med fet stil i svart på vit bakgrund; för att ta hänsyn till språkrav får medlemsstaterna bestämma storleken på typsnittet, förutsatt att den typsnittsstorlek som fastställs i nationell rätt säkerställer att den relevanta texten täcker största möjliga andel av den yta som har reserverats för dessa hälsovarningar, och

b) i centrum på den reserverade ytan, och på rätblocksformade förpackningar och eventuella ytterförpackningar ska de vara parallella med styckförpackningens eller ytterförpackningens sidokant.

5. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att anpassa ordalydelsen i den informationstext som fastställs i punkt 2 till utvecklingen på marknaden och inom vetenskapen.

6. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa den exakta placeringen av den allmänna varningen och informationstexten på rulltobak som marknadsförs i påsar, med beaktande av påsarnas olika former.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2.

▼**B**

Artikel 10

Kombinerade hälsovarningar för tobaksvaror för rökning

1. Varje styckförpackning och eventuell ytterförpackning för tobaksvaror för rökning ska vara försedd med kombinerade hälsovarningar. De kombinerade hälsovarningarna ska

- a) innehålla en av de varningstexter som förtecknas i bilaga I och ett motsvarande färgfoto från bildarkivet i bilaga II,
- b) innehålla rökavvänjningsinformation, såsom telefonnummer, e-postadresser eller adresser till webbplatser med avsikten att informera konsumenter om stödprogram för personer som vill sluta röka,
- c) täcka 65 % av både den yttre framsidan och baksidan av styckförpackningen och eventuell ytterförpackning. Cylinderformade förpackningar ska uppvisa två kombinerade hälsovarningar på samma avstånd från varandra, och varje hälsovarning ska täcka 65 % av respektive halva av den rundade ytan,
- d) visa samma varningstext och motsvarande färgfoto på båda sidor av styckförpackningen och eventuell ytterförpackning,
- e) återges på den övre kanten av en styckförpackning och eventuell ytterförpackning och placeras på samma led som all annan information på denna yta av förpackningen; tillfälliga undantag från skyldigheten om den kombinerade hälsovarningens placering får tillämpas i medlemsstater där skattemärken eller nationella identifieringsmärken för skatteändamål fortfarande är obligatoriska, på följande sätt:
 - i) I de fall där skattemärket eller det nationella identifieringsmärket för skatteändamål sätts fast vid den övre kanten av en styckförpackning gjord av kartongmaterial, får den kombinerade hälsovarningen som ska återges på den bakre ytan placeras direkt nedanför skattemärket eller det nationella identifieringsmärket.
 - ii) Om en styckförpackning är gjord av mjukt material, får medlemsstaterna tillåta att en rektangulär yta reserveras för skattemärket eller det nationella identifieringsmärket för skatteändamål med en höjd på högst 13 mm mellan paketets övre kant och ytan och den övre änden av de kombinerade hälsovarningarna.

De undantag som avses i leden i och ii ska tillämpas i tre år från och med den 20 maj 2016; märkesnamn eller logotyper får inte placeras ovanför hälsovarningarna,

▼**C1**

- f) reproduceras i enlighet med de format och proportioner och den layout och utformning som fastställs av kommissionen i enlighet med punkt 4, och

▼**B**

g) i fråga om styckförpackningar av cigaretter, ha följande dimensioner:

i) Höjd: minst 44 mm.

ii) Bredd: minst 52 mm.

2. De kombinerade hälsovarningarna delas upp i tre uppsättningar på det sätt som framgår av bilaga II och varje uppsättning ska användas ett givet år och ska alternera på årsbasis. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje kombinerad hälsovarning som kan användas under ett givet år i så hög utsträckning som möjligt visas i samma antal på varje varumärke för tobaksvaror.

3. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 27 för att

a) anpassa de varningstexter som förtecknas i bilaga I till utvecklingen på marknaden och inom vetenskapen,

b) fastställa och anpassa det bildarkiv som avses i punkt 1 a med hänsyn till utvecklingen på marknaden och inom vetenskapen.

4. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa tekniska specifikationer, layout, utformning och form för de kombinerade hälsovarningarna, med beaktande av de olika förpackningsformerna.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2.

Artikel 11

Märkning av andra tobaksvaror för rökning än cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa

1. Medlemsstaterna får beträffande andra tobaksvaror för rökning än cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa medge undantag från skyldigheten att förse dem med informationstexten i artikel 9.2 och de kombinerade hälsovarningar som anges i artikel 10. I detta fall ska varje styckförpackning och eventuell ytterförpackning av dessa varor utöver den allmänna varning som anges i artikel 9.1 vara försedd med en av de varningstexter som anges i bilaga I. I den allmänna varning som anges i artikel 9.1 ska en hänvisning till den rökavvänningsinformation som avses i artikel 10.1 b ingå.

Den allmänna varningen ska återges på den mest synliga ytan av styckförpackningen och av eventuell ytterförpackning.

Medlemsstaterna ska se till att varje hälsovarning i så hög utsträckning som möjligt visas i samma antal på varje märke av dessa produkter. Varningstexterna ska återges på den näst mest synliga ytan av styckförpackningen och eventuell ytterförpackning.

För styckförpackningar med fällbart lock är den näst mest synliga ytan den yta som blir synlig när förpackningen är öppen.

▼B

2. Den allmänna varning som avses i punkt 1 ska täcka 30 % av den relevanta ytan på styckförpackningen och eventuell ytterförpackning. Denna procentandel ska ökas till 32 % för medlemsstater med två officiella språk och till 35 % för medlemsstater med mer än två officiella språk.

3. Den varningstext som avses i punkt 1 ska täcka 40 % av den relevanta ytan på styckförpackningen och eventuell ytterförpackning. Denna procentandel ska ökas till 45 % för medlemsstater med två officiella språk och till 50 % för medlemsstater med mer än två officiella språk.

4. Om de hälsovarningar som avses i punkt 1 ska återges på en yta som är större än 150 cm², ska varningarna täcka en yta på 45 cm². Denna yta ska utökas till 48 cm² för medlemsstater med två officiella språk och 52,5 cm² för medlemsstater med mer än två officiella språk.

5. De hälsovarningar som avses i punkt 1 ska uppfylla kraven i artikel 9.4. Texten med hälsovarningarna ska vara parallell med huvudtexten på den yta som reserverats för dessa varningar.

Hälsovarningarna ska omges av en svart ram med en bredd på minst 3 mm och högst 4 mm. Denna ram ska återges utanför den yta som är reserverad för hälsovarningarna.

6. Kommissionen ska anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att upphäva möjligheten att bevilja undantag för en viss kategori av de produkter som avses i punkt 1, om det föreligger en betydande förändring av omständigheterna enligt en rapport från kommissionen gällande den berörda produktkategorin.

Artikel 12

Märkning av rökfria tobaksvaror

1. Varje styckförpackning och eventuell ytterförpackning för rökfria tobaksvaror ska vara försedd med följande hälsovarning:

Denna tobaksvara skadar hälsan och är beroendeframkallande

2. Den hälsovarning som fastställs i punkt 1 ska uppfylla kraven i artikel 9.4. Texten med hälsovarningarna ska vara parallell med huvudtexten på den yta som reserverats för dessa varningar.

Dessutom ska den

a) återges på de två största ytorna på styckförpackningen och eventuella ytterförpackningar,

b) täcka 30 % av ytorna på styckförpackningen och eventuell ytterförpackning. Denna procentandel ska ökas till 32 % för medlemsstater med två officiella språk och till 35 % för medlemsstater med mer än två officiella språk.

▼**B**

3. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att anpassa ordalydelsen i den hälsovarning som fastställs i punkt 1 till den vetenskapliga utvecklingen.

Artikel 13

Produktpresentation

1. Märkningen av styckförpackningar och eventuella ytterförpackningar eller själva tobaksvaran får inte innehålla någon beståndsdel eller något inslag som

- a) marknadsför en tobaksvara eller uppmuntrar till konsumtion av en sådan genom att skapa en felaktig uppfattning om varans egenskaper, hälsoeffekter, risker eller utsläpp; etiketter får inte innehålla någon information om innehållet av nikotin, tjära eller kolmonoxid i tobaksvaran,
- b) antyder att en viss tobaksvara är mindre skadlig än andra eller syftar till att minska effekten av något skadligt ämne i rök eller har vitaliserande, energigivande, läkande, förnygrande, naturliga, ekologiska egenskaper eller andra hälsomässiga eller livsstilsmissiga fördelar,
- c) hänvisar till smak, doft, eventuella smaktillsatser eller andra tillsatser eller avsaknaden därav,
- d) liknar ett livsmedel eller en kosmetisk produkt,
- e) antyder att en viss tobaksvara har förbättrad biologisk nedbrytbarhet eller andra miljöfördelar.

2. Styckförpackningarna och eventuell ytterförpackning får inte antyda ekonomiska fördelar genom att innehålla tryckta kuponger, erbjudanden om rabatt, gratisutdelning, två varor till priset av en eller liknande erbjudanden.

3. De beståndsdelar och inslag som är förbjudna enligt punkterna 1 och 2 kan omfatta men är inte begränsade till texter, symboler, namn, varumärken, figurativa eller icke figurativa tecken.

Artikel 14

Styckförpackningars utseende och innehåll

1. Styckförpackningar med cigaretter ska vara rätblocksformade. Styckförpackningar med rulltobak ska vara rätblocksformade eller cylinderformade eller ha formen av en påse. En styckförpackning med cigaretter ska innehålla minst 20 cigaretter. En styckförpackning med rulltobak ska innehålla tobak som inte väger mindre än 30 gram.

2. En styckförpackning med cigaretter kan bestå av kartong eller mjukt material och får inte ha en öppning som kan stängas på nytt eller återförslutas efter att den har öppnats för första gången, annat än ett vikbart lock (*flip-top*) och ett fällbart lock som är festsatt på en ask. När det gäller förpackningar med vikbart lock (*flip-top*) och ett fällbart lock, får locket endast vara fästat baktill på styckförpackningen.

▼B

Artikel 15

Spårbarhet

1. Medlemsstaterna ska se till att alla styckförpackningar med tobaksvaror förses med en unik identitetsmärkning. För att säkerställa den unika identitetsmärkningens integritet, ska den tryckas eller anbringas på så sätt att den inte kan avlägsnas eller utplånas och inte på något sätt döjs eller bryts, inbegripet genom skattemärken eller prismärkning eller när styckförpackningen öppnas. För tobaksvaror som tillverkas utanför unionen gäller de skyldigheter som fastställs i denna artikel endast de tobaksvaror som är avsedda för eller släpps ut på unionsmarknaden.
2. Den unika identitetsmärkningen ska göra det möjligt att fastställa
 - a) datum och plats för tillverkningen,
 - b) tillverkningsanläggningen,
 - c) vilken maskin som har använts för tillverkningen av tobaksvarorna,
 - d) produktionsskiftet eller tillverkningstillfället,
 - e) produktbeskrivningen,
 - f) den avsedda återförsäljningsmarknaden,
 - g) den avsedda leveransvägen,
 - h) i tillämpliga fall, importören till unionen,
 - i) den faktiska leveransvägen från tillverkning till det första återförsäljningsstället, inklusive alla lageranläggningar som har använts samt leveransdatum, leveransens destination, avreseplats och mottagare,
 - j) identiteten på alla köpare från tillverkning till det första återförsäljningsstället, och
 - k) faktura, beställningsnummer och betalningsuppgifter från alla köpare från tillverkning till det första återförsäljningsstället.
3. Uppgifterna i leden a, b, c, d, e, f, g och i tillämpliga fall h i punkt 2 ska ingå i den unika identitetsmärkningen.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa att de uppgifter som omnämns i leden i, j och k i punkt 2 är elektroniskt tillgängliga genom en koppling till den unika identitetsmärkningen.
5. Medlemsstaterna ska se till att alla ekonomiska aktörer som är inblandade i handel med tobaksvaror, från tillverkaren till den sista ekonomiska aktören före det första återförsäljningsstället, registrerar alla styckförpackningar när de kommer i deras besittning, alla mellanliggande led och när styckförpackningarna slutligen lämnar deras besittning. Denna skyldighet får uppfyllas genom märkning och registrering av aggregerad förpackning, så som limpor, kartonger för limpor eller lastpallar, under förutsättning att spårning av styckförpackningar fortfarande är möjlig.

▼B

6. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla fysiska och juridiska personer som deltar i leveranskedjan för tobaksvaror upprätthåller fullständiga och korrekta register över samtliga relevanta transaktioner.

7. Medlemsstaterna ska se till att tillverkarna av tobaksvaror tillhandahåller alla ekonomiska aktörer som är inblandade i handel med tobaksvaror, från tillverkaren till den sista ekonomiska aktören före det första återförsäljningsstället, inbegripet importörer, lageranläggningar och transportföretag, den utrustning som är nödvändig för att registrera tobaksvaror som köps, säljs, lagras, transporteras eller hanteras på annat sätt. Den utrustningen ska kunna läsa och överföra de registrerade uppgifterna elektroniskt till en datalagringsanläggning i enlighet med punkt 8.

8. Medlemsstaterna ska se till att tillverkare och importörer av tobaksvaror sluter avtal om datalagring med en oberoende tredje part, som ska vara värd för datalagringsanläggningen för alla relevanta uppgifter. Datalagringsanläggningen ska vara fysiskt belägen på unionens territorium. Avtalet och den tredje partens lämplighet, särskilt dennes oberoende och tekniska kapacitet, samt avtalet för datalagring, ska godkännas av kommissionen.

Den tredje partens verksamhet ska övervakas av en extern revisor, som ska föreslås och betalas av tobakstillverkaren och godkännas av kommissionen. Den externa revisorn ska lämna in en årsrapport till de behöriga myndigheterna och kommissionen, med en bedömning av framför allt eventuella oegentligheter i fråga om tillgång.

Medlemsstaterna ska säkerställa att kommissionen, behöriga myndigheter i medlemsstaterna och den externa revisorn har full tillgång till datalagringsanläggningarna. I vederbörligen motiverade fall får kommissionen eller medlemsstaterna bevilja tillverkare eller importörer tillgång till de lagrade uppgifterna, förutsatt att kommersiellt känsliga uppgifter på ett adekvat sätt förblir skyddade i enlighet med relevant unionsrätt och nationell rätt.

9. Registrerade uppgifter ska inte ändras eller raderas av någon ekonomisk aktör inblandad i handeln med tobaksvaror.

10. Medlemsstaterna ska säkerställa att personuppgifter endast behandlas i enlighet med de regler och skyddsåtgärder som fastställs i direktiv 95/46/EG.

11. Kommissionen ska genom genomförandeakter

- a) fastställa tekniska standarder för inrättande och drift av det system för spårning som anges i denna artikel, inbegripet märkningen med en unik identitetsmärkning, registreringen, överföringen, behandlingen, lagringen av uppgifter och tillgången till lagrade uppgifter,
- b) fastställa tekniska standarder för att se till att de system som används för den unika identitetsmärkningen och tillhörande funktioner är fullt förenliga med varandra i hela unionen.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2.

▼B

12. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att definiera centrala delar av det datalagringsavtal som avses i punkt 8 i den här artikeln, såsom varaktighet, förnybarhet, nödvändig sakkunskap eller konfidentialitet inbegripet regelbunden övervakning och utvärdering av dessa avtal.

13. Punkterna 1–10 ska tillämpas på cigaretter och rulltobak från och med den 20 maj 2019 och på andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak från och med den 20 maj 2024.

Artikel 16

Säkerhetsmärkning

1. Utöver den unika identitetsmärkning som avses i artikel 15 ska medlemsstaterna kräva att alla styckförpackningar med tobaksvaror som släpps ut på marknaden är försedda med en säkerhetsmärkning, som inte kan manipuleras och som består av en synlig och en osynlig del. Säkerhetsmärkningen ska vara tryckt eller fastsatt, inte kunna avlägsnas eller utplånas och får inte på något sätt döljas eller brytas, inbegripet genom skattemärken, prismärkning eller andra inslag som krävs enligt lagstiftning.

Medlemsstater som föreskriver skattemärken eller nationella identifieringsmärken för skatteändamål får tillåta att de utnyttjas för säkerhetsmärkningen förutsatt att skattemärkena eller de nationella identifieringsmärkena uppfyller alla tekniska standarder och funktioner som föreskrivs i denna artikel.

2. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa tekniska standarder för säkerhetsmärkningen och dess eventuella alternering, samt anpassa dem till utvecklingen på marknaden och inom vetenskap och teknik.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2.

3. Punkt 1 ska tillämpas på cigaretter och rulltobak från och med den 20 maj 2019 och på andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak från och med den 20 maj 2024.

KAPITEL III

Tobak för användning i munnen, gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror och nya tobaksvaror

Artikel 17

Tobak för användning i munnen

Medlemsstaterna ska förbjuda utsläppandet på marknaden av tobak för användning i munnen utan att det påverkar tillämpningen av artikel 151 i anslutningsakten för Österrike, Finland och Sverige.

▼B

Artikel 18

Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror

1. Medlemsstaterna får förbjuda gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till konsumenter. Medlemsstaterna ska samarbeta för att förebygga sådan försäljning. Återförsäljningsställen som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror får inte leverera sådana produkter till konsumenter i medlemsstater där sådan försäljning har förbjudits. Medlemsstater som inte förbjuder sådan försäljning ska kräva att återförsäljningsställen som avser att bedriva gränsöverskridande försäljning till konsumenter i unionen registrerar sig hos behöriga myndigheter i den medlemsstat där återförsäljningsstället är etablerat och i den medlemsstat där de faktiska eller potentiella konsumenterna befinner sig. Återförsäljningsställen som är etablerade utanför unionen ska vara skyldiga att registrera sig hos behöriga myndigheter i den medlemsstat där de faktiska eller potentiella konsumenterna befinner sig. Alla återförsäljningsställen som avser att bedriva gränsöverskridande distansförsäljning ska lämna in minst följande uppgifter till de behöriga myndigheterna när de registrerar sig:
 - a) Namn eller företagsnamn och permanent adress för det verksamhetsställe varifrån tobaksvarorna kommer att tillhandahållas.
 - b) Startdatum för den verksamhet som innebär erbjudande av gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till konsumenter, genom användning av informationssamhällets tjänster, enligt definitionen i artikel 1.2 i direktiv 98/34/EG.
 - c) Adress till webbplatsen eller webbplatserna som används för ändamålet och alla relevanta uppgifter för att kunna identifiera webbplatsen.
2. De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna ska säkerställa att konsumenterna har tillgång till förteckningen över alla återförsäljningsställen som är registrerade hos dem. När den förteckningen görs tillgänglig ska medlemsstaterna se till att de regler och skyddsåtgärder som fastställs i direktiv 95/46/EG följs. Återförsäljningsställen får släppa ut tobaksvaror på marknaden via gränsöverskridande distansförsäljning först när de erhållit bekräftelse på sin registrering hos den relevanta behöriga myndigheten.
3. Den medlemsstat som är destinationsland för tobaksvaror som sålts via gränsöverskridande distansförsäljning får kräva att det tillhandahållande återförsäljningsstället utser en fysisk person som ska ansvara för att kontrollera att tobaksvarorna, innan de når konsumenten, är förenliga med de nationella bestämmelser som har antagits i enlighet med detta direktiv i den medlemsstat som är destinationsland, om en sådan kontroll är nödvändig för att säkerställa och lättare kontrollera att bestämmelserna följs.
4. Återförsäljningsställen som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning ska använda ett ålderkontrollsystem, som vid tidpunkten för försäljningen kontrollerar att köparen uppfyller det krav på lägsta ålder som föreskrivs enligt den nationella rätten i den medlemsstat som är destinationsland. Återförsäljningsstället eller den fysiska person som utsetts enligt punkt 3 ska tillhandahålla de behöriga myndigheterna i den medlemsstaten en beskrivning av ålderkontrollsystemets detaljer och funktion.

▼B

5. Återförsäljningsställen ska endast behandla personuppgifter om konsumenten i enlighet med direktiv 95/46/EG och dessa uppgifter får inte lämnas ut till tillverkaren av tobaksvaror eller till företag som ingår i samma koncern eller till andra tredje parter. Personuppgifter får inte användas eller överföras för andra ändamål än det aktuella köpet. Detta gäller också om återförsäljningsstället utgör en del av tillverkaren av tobaksvaror.

Artikel 19

Anmälan av nya tobaksvaror

1. Medlemsstaterna ska kräva att tillverkare och importörer av nya tobaksvaror gör en anmälan till de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna om en sådan produkt som de avser att släppa ut på den berörda nationella marknaden. Anmälan ska lämnas i elektroniskt format sex månader innan varan är avsedd att släppas ut på marknaden. Den ska åtföljas av en detaljerad beskrivning av den berörda nya tobaksvaran liksom bruksanvisningar och uppgifter om ingredienser och utsläpp enligt artikel 5. Tillverkare och importörer som gör en anmälan om en ny tobaksvara ska också förse de behöriga myndigheterna med

a) tillgängliga vetenskapliga studier av den nya tobaksvarans toxicitet, beroendeframkallande egenskaper och attraktionskraft, särskilt när det gäller dess ingredienser och utsläpp,

b) tillgängliga studier med sammanfattningar och kommentarer och marknadsundersökningar av preferenserna hos olika konsumentgrupper, däribland ungdomar och nuvarande rökare,

c) annan tillgänglig och relevant information, inklusive en analys av riskerna och fördelarna med varan, de förväntade effekterna vad gäller avbrytande av konsumtionen av tobak, de förväntade effekterna vad gäller påbörjande av konsumtionen av tobak och förväntade konsumentreaktioner.

2. Medlemsstaterna ska kräva att tillverkare och importörer av nya tobaksvaror till sina behöriga myndigheter överlämnar alla nya eller uppdaterade uppgifter om de studier, undersökningar och annan information som avses i punkt 1 a–c. Medlemsstaterna får kräva att tillverkare eller importörer av nya tobaksvaror utför ytterligare undersökningar eller lämnar ytterligare information. Medlemsstaterna ska göra alla uppgifter som tagits emot enligt denna artikel tillgängliga för kommissionen.

3. Medlemsstaterna får införa ett system för godkännande av nya tobaksvaror. Medlemsstaterna får ta ut en proportionell avgift av tillverkare och importörer för det godkännandet.

4. Nya tobaksvaror som släpps ut på marknaden ska uppfylla kraven i detta direktiv. Vilka bestämmelser i detta direktiv som tillämpas på de nya tobaksvarorna beror på om dessa produkter omfattas av definitionen av en rökfri tobaksvara eller tobaksvara för rökning.

▼B

AVDELNING III

**ELEKTRONISKA CIGARETTER OCH ÖRTPRODUKTER FÖR
RÖKNING**

Artikel 20

Elektroniska cigaretter

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare endast släpps ut på marknaden om de är förenliga med detta direktiv och all annan relevant unionslagstiftning.

Detta direktiv är inte tillämpligt på elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som omfattas av kravet på ett godkännande enligt direktiv 2001/83/EG eller kraven som anges i direktiv 93/42/EEG.

2. Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska till de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna göra en anmälan om alla sådana produkter som de avser att släppa ut på marknaden. Anmälan ska lämnas i elektroniskt format sex månader innan produkten är avsedd att släppas ut på marknaden. För elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som släppts ut på marknaden före den 20 maj 2016 ska anmälan lämnas inom sex månader efter det datumet. En ny anmälan ska lämnas in för varje väsentlig ändring av produkten.

Anmälan ska, beroende på om produkten är en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare, innehålla följande uppgifter:

- a) Tillverkarens namn och kontaktuppgifter, en ansvarig juridisk eller fysisk person inom unionen och i tillämpliga fall importören till unionen.
- b) En förteckning över alla ingredienser som ingår i produkten och de utsläpp som sker till följd av användningen av produkten, uppdelad på varumärke och sort, med uppgift om kvantiteter.
- c) Toxikologiska uppgifter avseende produktens ingredienser och utsläpp, även vid upphettning, särskilt beträffande deras effekter på konsumenternas hälsa vid inandning och med beaktande av bland annat eventuella beroendeframkallande effekter.
- d) Information om nikotindoser och nikotinupptag vid konsumtion under förhållanden som är normala eller som rimligen kan förutses.
- e) En beskrivning av produktens beståndsdelar som i förekommande fall inbegriper den elektroniska cigarettens eller påfyllningsbehållarens öppnings- och påfyllningsmekanism.
- f) En beskrivning av tillverkningsprocessen, inklusive om den omfattar serietillverkning, och en försäkran om att tillverkningsprocessen är förenlig med kraven i denna artikel.

▼B

- g) En försäkran om att tillverkaren och importören tar fullt ansvar för produktens kvalitet och säkerhet när den släpps ut på marknaden och används under förhållanden som är normala eller som rimligen kan förutses.

Om medlemsstaterna anser att de uppgifter som lämnats in är ofullständiga har de rätt att begära att uppgifterna kompletteras.

Medlemsstaterna får ta ut proportionella avgifter av tillverkarna och importörerna för att ta emot, lagra, hantera, och analysera de uppgifter som lämnats till dem.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att

- a) vätskor som innehåller nikotin endast släpps ut på marknaden i ändamålsenliga påfyllningsbehållare som inte överstiger 10 ml, i elektroniska engångscigaretter eller i engångspatroner och att patronerna eller tankarna inte överstiger 2 ml,
- b) vätskan som innehåller nikotin inte innehåller mer nikotin än 20 mg/ml,
- c) vätskan som innehåller nikotin inte innehåller sådana tillsatser som förtecknas i artikel 7.6,
- d) endast ingredienser med hög renhet används vid framställningen av vätskan som innehåller nikotin. Endast spår av andra ämnen än de ingredienser som avses i punkt 2 andra stycket led b i denna artikel får förekomma upp till detektionsgränsen om det tekniskt sett inte går att undvika dessa spår under tillverkningen,
- e) med undantag för nikotin används endast ingredienser som inte utgör en risk för människors hälsa i uppvärmd eller ouppvärmd form i vätskan som innehåller nikotin,
- f) elektroniska cigaretter avger nikotindoser på en jämn nivå under normala användningsförhållanden,
- g) elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare är barn- och manipulationssäkra, är skyddade mot skador och läckage och har en mekanism som säkerställer påfyllning utan läckage.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att:

- a) styckförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare innehåller en bipacksedel med
- i) bruks- och förvaringsanvisning för produkten med omnämmande om att produkten inte rekommenderas för ungdomar och icke-rökare,
- ii) kontraindikationer,
- iii) varningar för specifika riskgrupper,
- iv) eventuella skadliga effekter,

▼B

- v) beroendeframkallande egenskaper och toxicitet, och
 - vi) kontaktuppgifter till tillverkaren eller importören och en juridisk eller fysisk kontaktperson inom unionen.
- b) styckförpackningar och eventuella ytterförpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare
- i. innehåller en förteckning över alla ingredienser som ingår i produkten i fallande viktordning samt uppgift om innehåll av nikotin i produkten och fördelningen per dos, satsnumret och en rekommendation om att förvara produkten utom räckhåll för barn,
 - ii. utan att det påverkar tillämpningen av led i i det här ledet, inte innehåller sådana beståndsdelar eller inslag som avses i artikel 13 med undantag för artikel 13.1 a och c vad gäller uppgifter om nikotininnehåll och smaktillsatser, och
 - iii. innehåller en av följande hälsovarningar:

Denna produkt innehåller nikotin som är ett mycket beroendeframkallande ämne. Den rekommenderas inte för icke-rökare.

eller

Denna produkt innehåller nikotin som är ett mycket beroendeframkallande ämne.

Medlemsstaterna ska fastställa vilken av dessa hälsovarningar som ska användas,
- c. hälsovarningar uppfyller de krav som anges i artikel 12.2.
5. Medlemsstaterna ska se till att
- a) kommersiella meddelanden inom informationssamhällets tjänster, i pressen och andra tryckta publikationer, vars syfte eller direkta eller indirekta effekt är att främja elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare är förbjudna, med undantag för publikationer avsedda utslutande för personer som är yrkesverksamma inom handeln med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och för publikationer som trycks och publiceras i tredjeländer, när dessa publikationer inte huvudsakligen är avsedda för unionsmarknaden,
 - b) kommersiella meddelanden i radion, vars syfte eller direkta eller indirekta effekt är att främja elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, är förbjudna,
 - c) alla former av offentliga eller privata bidrag till radioprogram, i syfte att direkt eller indirekt främja elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, är förbjudna,

▼B

d) alla former av offentliga eller privata bidrag till något evenemang, någon verksamhet eller enskild person, som har som syfte eller direkt eller indirekt effekt att främja elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och involverar eller äger rum i flera medlemsstater eller på annat sätt har gränsöverskridande effekter, är förbjudna,

e) audiovisuella kommersiella meddelanden på vilka Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU (*) är tillämpligt är förbjudna för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

6. Artikel 18 i detta direktiv är tillämpligt på gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

7. Medlemsstaterna ska kräva att tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare årligen för de behöriga myndigheterna lägger fram

i) fullständiga uppgifter om försäljningsvolym, uppdelade på varumärke och produktsort,

ii) uppgifter om preferenserna hos olika konsumentgrupper, inbegripet unga människor, icke-rökare och de viktigaste typerna av nuvarande konsumenter,

iii) det sätt på vilket produkterna säljs, och

iv) sammanfattningar av och kommentarer till eventuella marknadsundersökningar om ovanstående, med en översättning till engelska.

Medlemsstaterna ska övervaka marknadsutvecklingen för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, inbegripet eventuella belägg för att användningen av dem fungerar som inkörsport till nikotinberoende och slutligen traditionell tobakskonsumtion för unga människor och icke-rökare.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att de uppgifter som mottas enligt punkt 2 offentliggörs på en webbplats. Medlemsstaterna ska vederbörligen ta hänsyn till behovet av att skydda företagshemligheter när de offentliggör de uppgifterna.

Medlemsstaterna ska på begäran göra all information som mottas enligt denna artikel tillgänglig för kommissionen och för andra medlemsstater. Medlemsstaterna och kommissionen ska säkerställa att företagshemligheter och andra konfidentiella uppgifter behandlas konfidentiellt.

9. Medlemsstaterna ska kräva att tillverkare, importörer och distributörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare upprättar och upprätthåller ett system för att samla in information om alla misstänkta skadliga effekter som dessa produkter har på människors hälsa.

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster) (EUT L 95, 15.4.2010, s. 1).

▼B

Om någon av dessa ekonomiska aktörer skulle anse eller ha skäl att förmoda att de elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som aktören har i sin besittning, och som är avsedda att släppas ut på marknaden eller släpps ut på marknaden, inte är säkra eller av god kvalitet eller på annat sätt inte är förenliga med detta direktiv, ska den ekonomiska aktören omedelbart vidta de korrigerande åtgärder som är nödvändiga för att den berörda produkten ska bli förenlig med detta direktiv, dra tillbaka eller återkalla den, beroende på vad som är tillämpligt. I sådana fall ska den ekonomiska aktören också vara skyldig att omedelbart underrätta marknadsövervakningsmyndigheterna i de medlemsstater där produkten görs tillgänglig eller är avsedd att göras tillgänglig, och ge detaljerade uppgifter, särskilt om risker för människors hälsa och säkerhet och eventuella korrigerande åtgärder som har vidtagits samt om resultaten av dessa korrigerande åtgärder.

Medlemsstaterna får också begära ytterligare information av de ekonomiska aktörerna, exempelvis om säkerhets- och kvalitetsaspekter eller eventuella skadliga effekter av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare.

10. Kommissionen ska till Europaparlamentet och rådet överlämna en rapport om potentiella risker för folkhälsan i samband med användningen av påfyllningsbara elektroniska cigaretter senast den 20 maj 2016 och därefter vid behov.

11. När det gäller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som är förenliga med kraven i denna artikel får en behörig myndighet, om den konstaterar eller har rimliga skäl att tro att specifika elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare eller en typ av elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare kan utgöra en allvarlig risk för människors hälsa, vidta lämpliga provisoriska åtgärder. Den ska omedelbart underrätta kommissionen och de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater om de åtgärder som vidtagits och ska översända eventuella underlag. Kommissionen ska så snart som möjligt efter det att den har mottagit de uppgifterna avgöra huruvida den provisoriska åtgärden är berättigad. Kommissionen ska underrätta den berörda medlemsstaten om sina slutsatser för att göra det möjligt för medlemsstaten att vidta lämpliga uppföljningsåtgärder.

När utsläppandet på marknaden av en specifik elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare eller en typ av elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare genom tillämpning av första stycket i denna punkt, har förbjudits på vederbörligen motiverade grunder av minst tre medlemsstater ska kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att utvidga ett sådant förbud till att omfatta alla medlemsstater, om ett en sådan utvidgning är motiverad och proportionell.

12. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 27 för att anpassa lydelsen för hälsovarningen i punkt 4 b i den här artikeln. När kommissionen anpassar en hälsovarning ska den se till att den är faktabaserad.

13. Kommissionen ska genom genomförandeakter anta ett gemensamt format för anmälan enligt punkt 2 och de tekniska standarderna för påfyllningsmekanismen i punkt 3 g.

▼B

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 25.2.

Artikel 21

Örtprodukter för rökning

1. Varje styckförpackning och eventuell ytterförpackning med örtprodukter för rökning ska vara försedd med följande hälsovarning:

Att röka denna produkt skadar din hälsa.

2. Denna hälsovarning ska tryckas på fram- och baksidans yttre yta på styckförpackningen och på eventuell ytterförpackning.

3. Hälsovarningen ska uppfylla kraven i artikel 9.4. Den ska täcka 30 % av området av den motsvarande ytan på styckförpackningen och på eventuell ytterförpackning. Denna procentandel ska ökas till 32 % för medlemsstater med två officiella språk och till 35 % för medlemsstater med mer än två officiella språk.

4. Styckförpackningar och eventuella ytterförpackningar av örtprodukter för rökning får inte innehålla några delar eller inslag som anges i artikel 13.1 a, b och d eller något påstående om att produkten saknar tillsatser eller smaktillsatser.

Artikel 22

Rapportering av ingredienser i örtprodukter för rökning

1. Medlemsstaterna ska kräva att tillverkare och importörer av örtprodukter för rökning till sina behöriga myndigheter lämnar in en förteckning över alla ingredienser som används vid tillverkningen av sådana produkter, uppdelad på varumärke och sort, med uppgift om kvantiteter. Tillverkare eller importörer ska också underrätta de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna när en produkts sammansättning ändras på så sätt att det påverkar de uppgifter som lämnats enligt denna artikel. De uppgifter som föreskrivs i denna artikel ska lämnas in innan en ny eller modifierad örtprodukt för rökning släpps ut på marknaden.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att de uppgifter som lämnas i enlighet med punkt 1 offentliggörs på en webbplats. Medlemsstaterna ska ta vederbörlig hänsyn till behovet av att skydda uppgifter som utgör företagshemligheter när de gör de uppgifterna tillgängliga för allmänheten. De ekonomiska aktörerna ska ange exakt vilka uppgifter som de anser utgör en företagshemlighet.

▼**B**

AVDELNING IV
SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 23

Samarbete och genomförande

1. Medlemsstaterna ska se till att tillverkare och importörer av tobaksvaror och relaterade produkter förser de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna och kommissionen med fullständiga och riktiga uppgifter som krävs enligt detta direktiv och inom de tidsfrister som anges i direktivet. Skyldigheten att tillhandahålla de uppgifter som krävs faller i första hand på tillverkaren om denne är etablerad i unionen. Det är i första hand importören som ska vara skyldig att tillhandahålla de uppgifter som krävs om tillverkaren är etablerad i ett tredjeland och importören är etablerad i unionen. Om såväl tillverkaren som importören är etablerade i ett tredjeland ska de gemensamt vara skyldiga att tillhandahålla de uppgifter som krävs.

2. Medlemsstaterna ska se till att tobaksvaror och relaterade produkter som inte uppfyller kraven i detta direktiv, inbegripet de genomförandeakter och delegerade akter som föreskrivs i direktivet, inte släpps ut på marknaden. Medlemsstaterna ska se till att tobaksvaror och relaterade produkter inte släpps ut på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som anges i detta direktiv inte är uppfyllda.

3. Medlemsstaterna ska föreskriva sanktioner som är tillämpliga på överträdelse av nationella bestämmelser som har antagits i enlighet med detta direktiv och ska vidta de åtgärder som krävs för att se till att dessa sanktioner verkställs. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Ekonomiska administrativa sanktioner som kan införas vid avsiktliga överträdelse får vara sådana att de uppväger den ekonomiska fördel som eftersträvs genom överträdelsen.

4. Behöriga myndigheter i medlemsstaterna ska samarbeta med varandra och med kommissionen för att se till att detta direktiv tillämpas och verkställs korrekt och ska till varandra översända all information som krävs för en enhetlig tillämpning av detta direktiv.

Artikel 24

Fri rörlighet

1. Medlemsstaterna får inte av skäl som rör de frågor som regleras genom detta direktiv, och med förbehåll för vad som föreskrivs i punkterna 2 och 3 i denna artikel, förbjuda eller begränsa utsläppande på marknaden av tobaksvaror eller relaterade produkter som uppfyller kraven i detta direktiv.

2. Detta direktiv ska inte påverka medlemsstaternas rätt att behålla eller införa ytterligare krav, tillämpliga på alla produkter som släpps ut på marknaden, när det gäller standardiseringen av förpackningen av tobaksvaror om detta är motiverat av folkhälsoskäl, med beaktande av den höga skyddsnivå för folkhälsan som uppnås genom detta direktiv. Sådana åtgärder ska vara proportionella och får inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller medföra en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Dessa åtgärder ska anmälas till kommissionen tillsammans med skälen för att behålla eller införa dem.

▼B

3. En medlemsstat får även förbjuda en viss tobakskategori eller relaterade produkter med hänvisning till specifika förhållanden i denna medlemsstat och under förutsättning att bestämmelserna är motiverade med hänsyn till behovet av att skydda folkhälsan, med beaktande av den höga skyddsnivå för folkhälsan som uppnås genom detta direktiv. Sådana nationella bestämmelser ska anmälas till kommissionen tillsammans med skälen för att införa dem. Kommissionen ska inom sex månader efter att ha mottagit anmälan enligt denna punkt godkänna eller underkänna de nationella bestämmelserna efter att, med beaktande av den höga skyddsnivå för folkhälsan som uppnås genom detta direktiv, ha kontrollerat om dessa bestämmelser är motiverade, nödvändiga och står i proportion till sitt syfte och om de utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innebär en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Om kommissionen inte fattar något beslut inom denna period på sex månader ska de nationella bestämmelserna anses vara godkända.

Artikel 25

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.
3. Om kommitténs yttrande ska inhämtas genom skriftligt förfarande, ska det förfarandet avslutas utan resultat om, inom tidsfristen för att avge yttrandet, kommitténs ordförande så beslutar eller en enkel majoritet av kommittéledamöterna så begär.
4. Om kommittén inte avger något yttrande, ska kommissionen inte anta utkastet till genomförandeakt och artikel 5.4 tredje stycket i förordning (EU) nr 182/2011 ska tillämpas.

Artikel 26

Behöriga myndigheter

Medlemsstaterna ska utse de behöriga myndigheter som ska ansvara för genomförandet och verkställandet av de skyldigheter som föreskrivs i detta direktiv inom tre månader från den 20 maj 2016. Medlemsstaterna ska utan dröjsmål informera kommissionen om dessa behöriga myndigheters identitet. Kommissionen ska offentliggöra den informationen i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 27

Utövande av delegeringen

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 3.2, 3.4, 4.3, 4.5, 7.5, 7.11, 7.12, 9.5, 10.3, 11.6, 12.3, 15.12, 20.11 och

▼B

20.12 ska ges till kommissionen för en period av fem år från den 19 maj 2014. Kommissionen ska utarbeta en rapport om delegeringen av befogenhet senast nio månader före utgången av perioden av fem år. Delegeringen av befogenhet ska genom tyst medgivande förlängas med perioder av samma längd, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig en sådan förlängning senast tre månader före utgången av perioden i fråga.

3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 3.2, 3.4, 4.3, 4.5, 7.5, 7.11, 7.12, 9.5, 10.3, 11.6, 12.3, 15.12, 20.11 och 20.12 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.

5. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 3.2, 3.4, 4.3, 4.5, 7.5, 7.11, 7.12, 9.5, 10.3, 11.6, 12.3, 15.12, 20.11 och 20.12 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period av två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 28

Rapportering

1. Senast fem år efter den 20 maj 2016, och därefter vid behov, ska kommissionen överlämna en rapport till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om tillämpningen av detta direktiv.

Vid utarbetandet av rapporten ska kommissionen biträdas av vetenskapliga och tekniska experter för att få tillgång till alla nödvändiga uppgifter.

2. I rapporten ska kommissionen särskilt ange vilka inslag i direktivet som bör ses över eller ändras med hänsyn till ny vetenskaplig och teknisk utveckling, inbegripet utvecklingen av internationellt överenskomna regler och standarder för tobaksvaror och relaterade produkter. Kommissionen ska ägna särskild uppmärksamhet åt

a) de erfarenheter som gjorts med avseende på utformningen av förpackningsytor som inte omfattas av det här direktivet med beaktande av den nationella, internationella, rättsliga, ekonomiska och vetenskapliga utvecklingen,

▼B

- b) marknadsutvecklingen för nya tobaksvaror, med bland annat hänsyn till anmälningar som den mottagit i enlighet med artikel 19,
- c) marknadsutveckling som utgör en betydande förändring av omständigheterna,
- d) genomförbarheten, nyttan och de möjliga verkningarna av ett europeiskt system för regleringen av ingredienserna i tobaksvaror, inbegripet upprättandet av en förteckning på unionsnivå över ingredienser som får användas eller förekomma i eller tillsättas tobaksvaror, med beaktande av bland annat den information som samlats in i enlighet med artiklarna 5 och 6,
- e) marknadsutvecklingen för cigaretter med en diameter som är mindre än 7,5 mm och konsumenternas uppfattning om dessa cigaretters skadlighet samt deras vilseledande karaktär,
- f) genomförbarheten, nyttan och de möjliga verkningarna av en unionsdatabas som innehåller insamlade uppgifter om ingredienser i och utsläpp från tobaksvaror, i enlighet med artiklarna 5 och 6,
- g) marknadsutvecklingen för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare bland annat med avseende på den information som samlats in i enlighet med artikel 20, däribland om antalet ungdomar och icke-rökare som börjar konsumera dessa produkter liksom dessa produkters inverkan på ansträngningar att avbryta konsumtionen samt de åtgärder som medlemsstaterna har vidtagit vad gäller smaker,
- h) marknadsutvecklingen och konsumenternas preferenser ifråga om vattentobak med särskild inriktning på smaker.

Medlemsstaterna ska bistå kommissionen och förse den med all den tillgängliga information som krävs för att genomföra utvärderingen och utarbeta rapporten.

3. Rapporten ska följas upp med förslag till ändring av detta direktiv som kommissionen bedömer nödvändiga i syfte att anpassa det, i den omfattning som är nödvändig för att den inre marknaden ska fungera smidigt, till utvecklingen på området för tobaksvaror och relaterade produkter, och för att beakta ny utveckling som grundar sig på vetenskapliga fakta och vetenskaplig utveckling som gäller internationellt överenskomna standarder för tobaksvaror och relaterade produkter.

Artikel 29

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 20 maj 2016. De ska genast överlämna texterna till dessa bestämmelser till kommissionen.

Medlemsstaterna ska tillämpa dessa bestämmelser från och med den 20 maj 2016, utan att artiklarna 7.14, 10.1 e, 15.13 och 16.3 påverkas.

▼B

2. När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska även innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till det direktiv som upphävs genom det här direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska medlemsstaterna själva utfärda.
3. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 30

Övergångsbestämmelse

Medlemsstaterna får tillåta att följande produkter, som inte uppfyller kraven i detta direktiv, släpps ut på marknaden till och med den 20 maj 2017:

- a) Tobaksvaror som tillverkats eller övergått till fri omsättning och som är märkta i enlighet med direktiv 2001/37/EG före den 20 maj 2016.
- b) Elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som tillverkas eller övergår till fri omsättning före den 20 november 2016.
- c) Örtprodukter för rökning som tillverkas eller övergår till fri omsättning före den 20 maj 2016.

Artikel 31

Upphävande

Direktiv 2001/37/EG ska upphöra att gälla med verkan från och med den 20 maj 2016 utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter när det gäller tidsfristen för införlivande med nationell rätt av det direktivet.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga III till det här direktivet.

Artikel 32

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 33

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

▼**B**

BILAGA 1

FÖRTECKNING ÖVER VARNINGSTEXTER

(som avses i artiklarna 10 och 11.1)

1. Rökning är orsaken till 9 av 10 fall av lungcancer
2. Rökning orsakar mun- och halscancer
3. Rökning skadar lungorna
4. Rökning orsakar hjärtinfarkt
5. Rökning orsakar stroke och funktionsnedsättningar
6. Rökning ger förträngningar i blodkärlen
7. Rökning ökar risken för blindhet
8. Rökning skadar tänderna och tandköttet
9. Rökning kan döda ditt ofödda barn
10. Rök skadar dina barn, din familj och dina vänner
11. Barn till rökare röker oftare själva
12. Sluta röka nu – lev vidare för dina nära och kära
13. Rökning minskar fruktsamheten
14. Rökning ökar risken för impotens

▼MI

BILAGA II

Bildarkiv (med kombinerade hälsovarningar)

(som avses i artikel 10.1)

Uppsättning 1

▼ M1

Uppsättning 2

▼MI

Uppsättning 3

▼ M1

BILAGA III

JÄMFÖRELSETABELL

Direktiv 2001/37/EG	Detta direktiv
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
Artikel 3.1	Artikel 3.1
Artikel 3.2 och 3.3	—
Artikel 4.1	Artikel 4.1
Artikel 4.2	Artikel 4.2
Artikel 4.3–4.5	—
Artikel 5.1	—
Artikel 5.2 a	Artikel 9.1
Artikel 5.2 b	Artikel 10.1 a och 10.2, Artikel 11.1
Artikel 5.3	Artikel 10.1
Artikel 5.4	Artikel 12
Artikel 5.5 första stycket	Artikel 9.3 femte stycket, Artikel 11.2 och 11.3 Artikel 12.2 b
Artikel 5.5 andra stycket	Artikel 11.4
Artikel 5.6 a	Artikel 9.4 a
Artikel 5.6 b	—
Artikel 5.6 c	Artikel 9.4 b
Artikel 5.6 d	Artikel 8.6 och artikel 11.5 andra stycket
Artikel 5.6 e	Artikel 8.1
Artikel 5.7	Artikel 8.3 och 8.4
Artikel 5.8	—
Artikel 5.9 första stycket	Artikel 15.1 och 15.2
Artikel 5.9 andra stycket	Artikel 15.11
Artikel 6.1 första stycket	Artikel 5.1 första stycket
Artikel 6.1 andra stycket	Artikel 5.2 och 5.3
Artikel 6.1 tredje stycket	—
Artikel 6.2	Artikel 5.4
Artikel 6.3 och 6.4	—
Artikel 7	Artikel 13.1 b
Artikel 8	Artikel 17
Artikel 9.1	Artikel 4.3
Artikel 9.2	Artikel 10.2 och 10.3 a
Artikel 9.3	Artikel 16.2

▼B

Direktiv 2001/37/EG	Detta direktiv
Artikel 10.1	Artikel 25.1
Artikel 10.2 och 10.3	Artikel 25.2
Artikel 11 första och andra styckena	Artikel 11 tredje stycket
Artikel 11 fjärde stycket	Artikel 28.1 första och andra styckena
Artikel 28.2 första stycket	Artikel 28.3
Artikel 12	—
Artikel 13.1	Artikel 24.1
Artikel 13.2	Artikel 24.2
Artikel 13.3	—
Artikel 14.1 första stycket	Artikel 29.1 första stycket
Artikel 14.1 andra stycket	Artikel 29.2
Artikel 14.2 och 14.3	Artikel 30 a
Artikel 14.4	Artikel 29.3
Artikel 15	Artikel 31
Artikel 16	Artikel 32
Artikel 17	Artikel 33
Bilaga I (Förteckning över kompletterande varningstexter)	Bilaga I (Förteckning över varningstexter)
Bilaga II (Tidsfrister för införlivande och genomförande av de upphävda direktiven)	—
Bilaga III (Jämförelsetabell)	Bilaga III (Jämförelsetabell)

Sammanfattning av SOU 2016:14 En översyn av tobakslagen – Nya steg mot ett minskat tobaksbruk

Prop. 2017/18:156
Bilaga 2

I betänkandet lämnar utredningen ett antal förslag som syftar till att minska bruket av tobak och till att motverka illegal handel med tobak. Förslagen innefattar i huvudsak en tillståndsplikt för försäljning av tobak, en utvidgning av rökförbudet till att omfatta fler miljöer och fler produkter, ett förbud mot exponering av tobaksvaror i butiker och vissa förändringar i regleringen av snus samt i tillsynsorganisationen. Utredningen lämnar vidare förslag till genomförande av tobaksproduktdirektivets (2014/40/EU) regler om spårbarhet och märkning. Därutöver har utredningen gjort en systematisk, språklig och redaktionell översyn av tobakslagen (1993:581). Som ett resultat av den översynen föreslår utredningen en ny, strukturellt omarbetad tobakslag.

I betänkandet redovisar utredningen också en analys och bedömning av om det finns skäl att införa krav på neutrala tobaksförpackningar i Sverige samt om det krävs nationella åtgärder för att genomföra WHO:s protokoll om eliminering av illegal handel med tobaksvaror.

Tillståndsplikt

Utredningen föreslår att detaljhandel och partihandel med tobaksvaror ska få bedrivas endast av den som har tillstånd för sådan handel. Tillstånd ska endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med tobakslagens krav. Den som ansöker om tillstånd ska visa att det för verksamheten finns ett lämpligt egenkontrollprogram. Tillståndsansökningar ska prövas av kommunerna. Innan beslut i tillståndsfrågan fattas ska Polismyndigheten – och om ansökan avser partihandel också Tullverket – yttra sig över sökandens lämplighet.

Tillstånd till detaljhandel med tobak ska avse ett särskilt försäljningsställe medan tillstånd för partihandel ska gälla verksamheten.

Utredningen föreslår att den som bedriver partihandel med tobaksvaror får leverera sådana varor endast till den som har tillstånd att bedriva partihandel eller detaljhandel med sådana varor och att säljaren ska förvissa sig om att köparen har sådant tillstånd. Tobaksvaror som till följd av felaktig märkning inte får tillhandahållas konsumenterna ska inte heller få tillhandahållas detaljhandlare.

Utredningen föreslår att den nuvarande möjligheten för kommunen att meddela en näringsidkare försäljningsförbud ska tas bort. I stället ska kommunen ha möjlighet att meddela en tillståndshavare en varning om denne inte längre uppfyller kraven för tillståndet, eller följer de bestämmelser som gäller för tobaksförsäljning. Om en varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd ska kommunen kunna återkalla tillståndet.

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror utan att ha tillstånd till parti- eller detaljhandel med tobaksvaror ska dömas för

olovlig tobaksförsäljning. De övriga gärningar som i dag är straffbelagda som olovlig tobaksförsäljning enligt tobakslagen ska i stället rubriceras som olovlig tobakshandling. Utredningen föreslår att straffskalan för olovlig tobaksförsäljning ska höjas till fängelse i högst två år eller, om brottet är att bedöma som grovt, fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Utredningen föreslår vidare en ny förverkandebestämmelse som innebär att tobaksvaror som varit föremål för brott enligt tobakslagen eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Ett utvidgat rökförbud

Utredningen föreslår att det nuvarande rökförbudet i tobakslagen ska utvidgas och omfatta även vissa allmänna platser utomhus, nämligen uteserveringar, entréer till lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till, områden utomhus som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik, inhägnade platser huvudsakligen avsedda för idrottsutövning, och lekplatser som allmänheten har tillträde till.

Utredningen föreslår vidare att rökförbudet, utöver tobaksrökning, ska omfatta användningen av bl.a. örtprodukter för rökning, elektroniska cigaretter – både med och utan nikotinnehåll – och vissa andra njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över ett område utomhus som omfattas av rökförbud ska ansvara för att rökförbudet upprätthålls. När det gäller entréer till lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till ska dock den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet ansvara för att rökförbudet vid sådana entréer upprätthålls.

Den som ansvarar för att rökförbudet upprätthålls ska genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser. Möjligheten att enligt tobakslagen avvisa någon som trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten ska gälla även för de föreslagna rökfria utomhusmiljöerna.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om rökförbud ska samlas i den nya tobakslagen och att det i dag straffsanktionerade rökförbudet i ordningslagen (1993:1617) ska upphävas.

Exponeringsförbud

Utredningen föreslår att det ska vara förbjudet att förvara tobaksvaror och deras förpackningar synliga för kunder på försäljningsställen. Även övriga kommersiella meddelanden som marknadsför tobaksvaror på försäljningsställen ska vara förbjudna (exponeringsförbud). Tobaksvaror som säljs till konsumenter ska inte heller få tillhandahållas på så sätt att kunden får tillgång till varorna innan betalning skett (självetjäning).

Varu- och prislistor inne på försäljningsställen ska vara tillåtna under förutsättning att sådana listor är neutralt utformade och finns på det ställe i

butiken där tobaksvaror saluförs. Listorna ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av försäljningsstället.

Specialbutiker för tobaksvaror, dvs. butiker som endast säljer tobaksvaror och tillbehör till sådana varor, ska vara undantagna från exponeringsförbudet och förbudet mot självbetjäning. Det ska framgå av försäljningstillståndet att ett försäljningsställe är en sådan specialbutik. Kommersiella meddelanden inne i specialbutiker ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av försäljningsstället.

Spårbarhet och märkning

För att genomföra tobaksproduktdirektivets regler om spårbarhet och märkning, föreslår utredningen att styckförpackningar med tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning. Tillverkare och importörer ska ansvara för att förpackningar förses med sådana märkningar. Tobaksvaror som saknar sådana märkningar ska inte i näringsverksamhet få tillhandahållas konsumenter eller detaljhandlare.

Vidare föreslår utredningen att näringsidkare som deltar i handel med tobaksvaror, med undantag för de som bedriver detaljhandel, ska registrera alla styckförpackningar när de kommer i respektive lämnar deras besittning samt alla mellanliggande led. Den nödvändiga utrustningen för att registrera tobaksvarorna ska tillhandahållas av tobakstillverkarna.

Näringsidkare som deltar i leveranskedjan för tobaksvaror ska upprätthålla register över samtliga relevanta transaktioner.

Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska lagra relevanta uppgifter hos en oberoende tredje part, vars verksamhet ska övervakas av en extern revisor. Såväl den tredje parten som revisorn ska godkännas av Europeiska kommissionen och tobakstillverkarna ska stå för kostnaderna för datalagringen.

Den närmare utformningen av systemen och av märkningarna ska anpassas till de tekniska standarder för inrättande och driften av systemet för spårning och identitetsmärkning samt för säkerhetsmärkning som Europeiska kommissionen fastställer genom genomförandeakter. Utredningen föreslår att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, ska få meddela närmare föreskrifter om identitets- och säkerhetsmärkningarnas utformning, liksom om tekniska standarder för inrättande och drift av ett system för spårning, registerföringen och registreringskyldigheten, innefattande datalagringen av relevanta uppgifter.

En ändamålsenlig reglering av snus

Utredningen föreslår att snus och tuggtobak inte längre ska jämföras med livsmedel i livsmedelslagen (2006:804). Det innebär bl.a. att snus inte längre kommer att omfattas av livsmedelslagens produktkrav. Utredningen bedömer att Folkhälsomyndigheten kan och bör meddela föreskrifter om vilka tillsatser i snus som ska förbjudas och om gränsvärden för skadliga ämnen som snus får innehålla eller ge upphov till. Sådana föreskrifter bör innehålla förbud mot tillsatser i snus som ger intryck av att snus innebär en hälsofördel eller minskade hälsorisker, är förknippat med energi och vitalitet, samt är cancerframkallande, mutagena eller

reproduktionstoxiska och har tillförts varan i en sådan mängd att den toxiska eller beroendeframkallande effekten eller de cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaperna i betydande eller mätbar omfattning ökar vid konsumtion.

Snus omfattas inte av tobaksproduktdirektivets förbud mot karakteristisk smak för vissa tobaksvaror. Enligt utredningens uppfattning finns det sakliga skäl för att reglera smaksättningen av snus. Med hänsyn till framför allt de praktiska svårigheterna med en sådan reglering har utredningen emellertid bedömt att smakreglering av snus för närvarande inte bör införas. Däremot föreslår utredningen en åtgärd som kan förväntas få en motsvarande effekt, nämligen ett förbud mot att på förpackningar till snus och på själva varan hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Utredningen föreslår också att det på motsvarande sätt som för cigaretter ska finnas en minimireglering för hur lite snus en förpackning ska få innehålla. En styckförpackning med portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner. Snus ska inte få tillhandahållas konsumenter i mindre mängd.

Några tillsynsfrågor m.m.

Utredningen föreslår att Polismyndigheten och kommunerna ska ha ett likvärdigt tillsynsansvar enligt tobakslagen, liksom att Folkhälsomyndighetens och Konsumentombudsmannens omedelbara tillsynsansvar ska tydliggöras i lagen. Vidare föreslås att Arbetsmiljöverkets centrala tillsynsansvar enligt tobakslagen, som i dag bara fyller en formell funktion, ska upphävas. Utredningen lämnar också förslag till sekretessreglering i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för sådana uppgifter som förekommer hos en tillstånds- eller tillsynsmyndighet.

Utredningen föreslår att tillsynsmyndigheternas nuvarande möjlighet att i vissa fall besluta om omhändertagande av tobaksvaror ska upphävas. Därutöver föreslår utredningen bl.a. nya regler om underrättelseskyldighet för kommunerna samt en skyldighet för Folkhälsomyndigheten att föra ett centralt register för tillsyn, uppföljning och utvärdering av tobakslagens tillämpning samt framställning av statistik.

Neutrala tobaksförpackningar

Utredningen bedömer att tobakskonsumtionen i Sverige kan förväntas minska om det införs ett krav på att tobak måste säljas i neutrala förpackningar. En sådan reglering är därför tobakspolitiskt motiverad. Utredningen bedömer att ett krav på neutrala tobaksförpackningar bör kunna anses förenligt med Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna, varumärkesrätten, mönsterrätten, WTO-rätten, EU-rätten och regeringsformen. Utredningen bedömer dock att ett sådant krav inte skulle vara förenligt med tryckfrihetsförordningens nuvarande bestämmelser. Ett krav på neutrala tobaksförpackningar kan följaktligen införas endast om det i denna grundlag införs ett undantag som möjliggör ett sådant krav. För närvarande bör ett krav på neutrala tobaksförpackningar därför inte införas.

Utredningen bedömer att genomförandet i svensk rätt av WHO:s protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror inte kräver några andra författningsändringar än de som följer av förslagen om spårbarhet och märkning av tobaksvaror.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utredningen föreslår att den nya tobakslagen ska träda i kraft den 1 januari 2018, då den nuvarande tobakslagen (1993:581) ska upphöra att gälla. Reglerna om spårbarhet och märkning föreslås emellertid gälla tidigast fr.o.m. den 20 maj 2019. Utredningen föreslår vissa övergångsbestämmelser som bl.a. innebär att försäljning av tobaksvaror, som anmäls till kommunen enligt i dag gällande regler, under vissa förutsättningar får fortgå till dess att tillståndsmyndigheten fattas beslut i tillståndsfrågan. Vidare föreslås att partihandel under en övergångsperiod ska få bedrivas utan tillstånd. Snus som i fråga om märkning eller mängd inte uppfyller de föreslagna reglerna – men som har tillverkats före lagens ikraftträdande – ska under en övergångsperiod få säljas även efter ikraftträdandet.

Konsekvenser

Det föreslagna tillståndsförfarandet för tobaksförsäljning kommer att medföra ökade hanteringskostnader för kommunerna. Dessa kostnader bedöms kunna finansieras fullt ut genom ansökningsavgifter. Tillämpningen av reglerna om spårbarhet och märkning förutsätter att vissa kompletterande rättsakter antas av Europeiska kommissionen. Utredningen bedömer att det i dagsläget inte är möjligt att med någon grad av säkerhet redovisa vilka konsekvenser dessa regler kan komma att få för tillsynsmyndigheterna, primärt Folkhälsomyndigheten, men det finns anledning att följa upp frågan. Övriga förslag bedöms endast få marginella konsekvenser för tillsynsmyndigheterna. Något behov av resurstillskott bedöms därför inte föreligga.

Utredningen bedömer att det nya tillståndskravet för detalj- och partihandlare, i vart fall initialt, kan komma att generera en något ökad mängd överklaganden. Även den föreslagna möjligheten för tillsynsmyndigheterna att återkalla meddelade försäljningstillstånd kan förväntas leda till en viss ökning av antalet överklaganden. Det saknas dock anledning att anta annat än att antalet överklaganden på längre sikt kommer att ligga på en förhållandevis låg nivå. Det föreslagna tillståndsförfarandet bör sålunda inte leda till annat än en mindre ökning av arbetsbelastningen i förvaltningsdomstolarna. Den ökningen bedöms kunna hanteras inom ramen för förvaltningsdomstolarnas nuvarande verksamhet utan särskilda resurstillskott.

Utredningen bedömer att förslagen om tillståndsplikt och exponeringsförbud kommer att medföra omställningskostnader för handeln. Kostnaderna kan dock inte förväntas bli så stora att de i praktiken inne-

Prop. 2017/18:156 bär en begränsning av möjligheterna att bedriva tobaksförsäljning.
Bilaga 2 Utredningen bedömer vidare att det är ofrånkomligt att de nya kraven i fråga om snus kommer att medföra omställningskostnader för tillverkarna då en anpassning av en del av produktutbudet på marknaden måste ske.

Förslag till tobakslag (2017:000)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och exponering för tobaksrök.

2 § Denna lag gäller tobak. Lagen innehåller även bestämmelser om

1. produkter som är baserade på växter, örter eller frukter som inte innehåller tobak och kan förbrukas via förbränning (örtprodukter för rökning) samt

2. användningen av elektroniska cigaretter och njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

3 § I denna lag finns bestämmelser om

- ingredienser och utsläpp (2 kap.),
- märkning och förpackning (3 kap.),
- marknadsföring (4 kap.),
- handel m.m. (5 kap.),
- rökfria miljöer (6 kap.),
- tillsyn (7 kap.),
- överklagande (8 kap.),
- straffbestämmelser och förverkande (9 kap.),
- register (10 kap.), och
- bemyndiganden (11 kap.).

4 § Lagen ska inte tillämpas på rökbara produkter som är klassificerade som narkotika enligt narkotikastrafflagen (1968:64) eller som hälsofarliga varor enligt lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

2 kap. Ingredienser och utsläpp

1 § Tillverkare och importörer av tobaksvaror eller örtprodukter för rökning ska till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter av dessa ingredienser i tobaksvaror och örtprodukter för rökning.

Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska till Folkhälsomyndigheten även lämna uppgifter om ingrediensernas effekter på hälsan och genomföra analyser av tillsatser i cigaretter och rulltobak samt lämna uppgifter om resultatet av analyserna till Folkhälsomyndigheten.

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som följer av första och andra stycket eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § inte har uppfyllts.

2 § Cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak och tobaksvaror som innehåller tillsatser som har förbjudits med stöd av 11 kap. 3 § får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden.

Tobaksvaror som inte uppfyller de föreskrifter om tillåtna gränsvärden eller mätning och övervakning av sådana gränsvärden som har meddelats med stöd av 11 kap. 3 § får inte tillverkas eller tillhandahållas konsumenterna på marknaden. Sådana varor får inte heller föras ut till ett land utanför Europeiska unionen.

3 kap. Märkning och förpackning

Hälsovarningar

1 § Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenterna på marknaden ska förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förenade med bruk av tobak och örtprodukter för rökning samt om rökavvänjning (hälsovarningar).

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning saknar hälsovarningar eller dessa är uppenbart oriktiga, får varan eller produkten inte tillhandahållas konsumenterna och, när det gäller tobaksvaror, detaljhandlarna på marknaden.

Produktpresentation

2 § Märkningen på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och på själva tobaksvaran får inte

1. antyda att en viss tobaksvara eller örtprodukt för rökning är mindre skadlig än andra sådana varor eller produkter,
2. innehålla information om halten av nikotin, tjära eller kolmonoxid i tobaksvaror eller örtprodukter för rökning, eller
3. likna ett livsmedel eller kosmetisk produkt.

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror eller på själva tobaksvaran får inte heller

1. antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar, eller
2. hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Spårbarhet och säkerhetsmärkning

3 § Styckförpackningar till tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning.

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till tobaksvaror förses med sådan märkning.

Tobaksvaror får inte i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenterna och detaljhandlarna på marknaden, om sådan märkning saknas.

4 § Näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror, med undantag för de som bedriver detaljhandel, ska registrera alla styckförpackningar när de kommer i respektive lämnar deras besittning samt alla mellanliggande led. Registrerade uppgifter får inte ändras eller raderas.

Tillverkare av tobaksvaror ska tillhandahålla de näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror den utrustning som är nödvändig för att registrera tobaksvaror som köps, säljs, lagras, transporteras eller hanteras på annat sätt.

5 § Näringsidkare som deltar i leveranskedjan för tobaksvaror ska upprätthålla register över samtliga relevanta transaktioner.

6 § Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska sluta avtal om data-lagring med en oberoende tredje part, som ska vara värd för datalagringsanläggningen för alla relevanta uppgifter. Datalagringsanläggningen ska vara fysiskt belägen på Europeiska unionens territorium. Avtalet och den tredje partens lämplighet ska godkännas av Europeiska kommissionen.

Den tredje partens verksamhet ska övervakas av en extern revisor, som ska föreslås och betalas av tobakstillverkaren och godkännas av Europeiska kommissionen. Den externa revisorn ska varje år lämna in en rapport till Folkhälsomyndigheten och Europeiska kommissionen.

7 § Europeiska kommissionen, Folkhälsomyndigheten, behöriga myndigheter i andra medlemsstater och den externa revisorn ska ha full tillgång till datalagringsanläggningarna. Europeiska kommissionen och Folkhälsomyndigheten får, när det är motiverat, bevilja tillverkare och importörer tillgång till de lagrade uppgifterna.

4 kap. Marknadsföring

Reklam och annan marknadsföring

1 § En näringsidkare som marknadsför tobaksvaror till konsumenter får inte använda kommersiella annonser i

1. periodiska skrifter eller andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig,
2. ljudradio- eller tv-program eller tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696), eller
3. andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig.

2 § Även annan marknadsföring av tobaksvaror till konsumenter än som avses i 1 § är förbjuden. Detta gäller dock inte

1. i tryckta skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig eller i överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig,
2. marknadsföring som endast består i att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning,
3. neutrala varu- och prislistor inne på försäljningsställen som finns där tobaksvaror saluförs, eller
4. kommersiella meddelanden inne i specialbutiker för tobaksvaror som inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak.

Varu- och prislistor samt kommersiella meddelanden ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av försäljningsstället.

Varukännetecken

3 § En näringsidkare som marknadsför antingen en annan vara än en tobaksvara eller en tjänst till konsumenter får inte använda ett varukännetecken som helt eller delvis används för en tobaksvara eller enligt gällande bestämmelser om varumärken är registrerat eller inarbetat för en sådan vara, om marknadsföringen sker i kommersiella annonser i

1. periodiska skrifter eller i andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig,

2. ljudradio- eller tv-program eller i tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696), eller

3. andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig.

4 § Om en näringsidkare använder ett sådant varukännetecken som avses i 3 § vid marknadsföring till konsumenter på något annat sätt än som där sägs, ska näringsidkaren iaktta den måttfullhet som är betingad av att kännetecknet också kan förknippas med tobaksvaran.

5 § Bestämmelserna i 3 och 4 §§ tillämpas inte

1. i fråga om ett varukännetecken som i endast begränsad omfattning förekommer vid marknadsföring av tobaksvaror,

2. i fråga om ett varukännetecken som framträder i en form som tydligt skiljer sig från utseendet på tobaksvarans kännetecken, eller

3. i andra fall om det är oskäligt.

Sponsring

6 § Tillverkare, partihandlare och importörer av tobaksvaror får inte sponsra ett evenemang eller en verksamhet dit allmänheten har tillträde eller som kan antas få gränsöverskridande effekt, om sponsringen kan antas medföra att avsättningen av tobaksvaror främjas.

Bestämmelser om förbud mot sponsring av program i radio och tv samt om produktplacering i tv finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Sanktioner enligt marknadsföringslagen

7 § En marknadsföringsåtgärd som strider mot 1–6 §§ eller 3 kap. 2 § ska vid tillämpningen av 5, 23 och 26 §§ marknadsföringslagen (2008:486) anses vara otillbörlig mot konsumenter. En marknadsföringsåtgärd som strider mot 1 § 2 eller 3 eller 3 § 2 eller 3 kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 29–36 §§ marknadsföringslagen.

Rapportering av marknadsföringskostnader m.m.

8 § Tillverkare, partihandlare och importörer av tobaksvaror ska till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om de kostnader som de har haft för reklam, annan marknadsföring och sponsring för sådana varor.

9 § Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in marknadsundersökningar, studier, rapporter om försäljningsvolymerna och i förekommande fall sådana samman-

fattningar av marknadsundersökningar som utförs i samband med lanse-
ringen av nya tobaksprodukter.

Prop. 2017/18:156
Bilaga 3

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om de
rapporteringskyldigheter som följer av första stycket eller som har
meddelats med stöd av 11 kap. 7 § andra stycket inte har uppfyllts.

5 kap. Handel m.m.

Försäljningstillstånd och egenkontroll

1 § Endast den som har tillstånd för försäljning av tobaksvaror till konsu-
menter (detaljhandel) eller annan försäljning av tobakvaror (partihandel)
får bedriva sådan försäljning.

Tillstånd till detaljhandel ska avse en viss lokal eller ett annat av-
gränsat utrymme (försäljningsställe) och kan gälla för viss tid eller tills
vidare.

Tillstånd meddelas för detaljhandel av den kommun där försäljnings-
stället är beläget. För partihandel meddelas tillstånd av den kommun där
det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget
saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast
driftställe för näringsverksamhet. Om ansökan avser en person, meddelas
tillstånd till partihandel av den kommun där personen har sitt hemvist.

2 § Ett försäljningstillstånd får beviljas endast den som visar att han eller
hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och
omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att
verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i
denna lag.

3 § Den som bedriver tillståndspliktig försäljning med tobaksvaror ska
utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för
att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

4 § Den som bedriver partihandel med tobaksvaror får leverera sådana
varor endast till den som har försäljningstillstånd. Säljaren ska förvissa
sig om att köparen har sådant tillstånd.

5 § En ansökan om försäljningstillstånd ska vara skriftlig.

Till ansökan enligt första stycket ska näringsidkaren foga egen-
kontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens
tillsyn. Om uppgifterna ändras ska det anmälas till kommunen utan dröjs-
mål.

Kommunen får ta ut en ansökningsavgift enligt de grunder som be-
slutas av kommunfullmäktige.

6 § En ansökan om försäljningstillstånd får inte bifallas utan att Polis-
myndighetens yttrande har inhämtats. Om ansökan avser partihandel får
den inte heller bifallas utan att Tullverkets yttrande har inhämtats.

Myndigheterna ska i sina yttranden redovisa de omständigheter som
ligger till grund för bedömningen i det enskilda fallet och särskilt yttra
sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten.

På begäran av kommunen ska Skatteverket och Kronofogdemyndigheten lämna de uppgifter som kommunen behöver för sin tillståndsprovning.

7 § Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt tobakslagen och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

8 § En näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa denna lag och anslutande föreskrifter.

Åldersgräns

9 § Tobaksvaror får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut tobaksvaror ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder.

Om det finns särskild anledning att anta att en tobaksvara är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år får varan inte lämnas ut.

På de försäljningsställen där det bedrivs detaljhandel med tobaksvaror ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor till den som inte har fyllt 18 år.

10 § Tobaksvaror som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, via postorder eller liknande.

11 § Tobaksvaror får föras in i landet endast av den som har fyllt 18 år.

Förbud mot självbetjäning

12 § Tobaksvaror som säljs till konsumenter får inte tillhandahållas så att kunden får tillgång till varorna innan betalning erlagts.

Förbudet i första stycket omfattar inte specialbutiker för tobaksvaror.

Styckförsäljning

13 § En styckförpackning med cigaretter ska innehålla minst 20 cigaretter.

En styckförpackning med rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram.

En styckförpackning med portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner.

Cigaretter, rulltobak och snus får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden i mindre mängd än vad som framgår av första–tredje styckena.

Anmälan av nya tobaksvaror

14 § Tillverkare och importörer ska till Folkhälsomyndigheten anmäla nya tobaksvaror som de avser att tillhandahålla konsumenter på den svenska marknaden.

En ny tobaksvara som inte har anmälts enligt första stycket får inte tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden.

15 § Tillverkare och importörer av sådana nya tobaksvaror som har anmälts enligt 14 § ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in alla nya eller uppdaterade uppgifter om de studier, undersökningar och annan information som ska redovisas i eller i samband med anmälan.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som följer av paragrafen eller föreskrifter meddelade med stöd av 11 kap. 10 § inte har uppfyllts.

Gränsöverskridande distansförsäljning

16 § En näringsidkare som via distansförsäljning tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter i ett annat land än det land där näringsidkaren har sitt säte eller sin affärsverksamhet får inte lämna ut personuppgifter om konsumenten till tillverkaren av tobaksvaror eller till företag som ingår i samma koncern eller till andra tredje parter. Personuppgifter får inte heller användas eller överföras för andra ändamål än det aktuella köpet.

Undantag från tillståndskravet i vissa fall

17 § Om den som har fått försäljningstillstånd enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Försätts den som fått försäljningstillstånd i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

18 § Överlåts rörelse där det ingår verksamhet som kräver tillstånd till detaljhandel enligt 1 § får överlåtaren sälja sitt lager av tobaksvaror till efterträdaren, om denne har tillstånd till detaljhandel med sådana varor.

Konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får trots bestämmelserna i denna lag sälja tobaksvaror till den som har försäljningstillstånd till handel med sådana varor. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillståndet har återkallats.

6 kap. Rökfria miljöer

1 § Rökning är förbjuden

1. i lokaler som är avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem,

2. i lokaler som är avsedda för hälso- och sjukvård,

3. i lokaler som är avsedda för gemensamt bruk i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård,

4. på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel och på motsvarande områden utomhus,

5. i restauranger och på andra serveringsställen,

6. i andra lokaler än sådana som avses i 1–5 när en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning som avses i 2 kap. 1–3 §§ ordningslagen (1993:1617) anordnas och i lokaler som är avsedda att användas av den som deltar i sammankomsten eller tillställningen,

7. i andra lokaler än sådana som avses i 1–6 om allmänheten har tillträde till lokalerna,

8. på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning,

9. på lekplatser som allmänheten har tillträde till, samt

10. vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som avses i 1–7 som allmänheten har tillträde till.

2 § I hotell och andra inrättningar där tillfällig bostad yrkesmässigt upplåts, ska i ett visst antal av de rum eller liknande som upplåts rökning vara förbjuden. I fråga om sovkupéer och andra utrymmen som upplåts för tillfällig bostad på färdmedel i inrikes kollektivtrafik gäller i stället 1 § 4.

3 § Bestämmelserna i 1 § gäller inte i fråga om bostäder och andra lokaler för boende som inte är tillfälligt.

4 § Rökning är trots bestämmelserna i 1 § 2–4, 6 och 7 tillåten i delar av de lokaler eller andra utrymmen som avses där, om dessa delar särskilt avsatts för rökning. Detsamma gäller lokaler som avses i 1 § 1 och som är upplåtna enbart för personal.

Trots bestämmelsen i 1 § 5 får rökning tillåtas i restauranger och på andra serveringsställen i separata rum som särskilt avsatts för rökning. Rum där rökning tillåts får endast utgöra en mindre del av serveringsställets yta. Rummen ska vara belägna så att besökare inte måste passera genom dessa. Arbetstagare ska endast tillfälligtvis behöva vistas i rummen, när rökning pågår. Servering eller annan liknande verksamhet får inte bedrivas i rummen när rökning pågår. Detta gäller dock inte sådan verksamhet som har direkt samband med rummens funktion. Mat eller dryck får inte föras med in i dessa rum.

Avvikelse från 1 § 1–3, 6 och 7 samt 2 § får göras om det finns särskilda skäl till det på grund av utrymmets eller områdets beskaffenhet eller användningssätt eller av omständigheterna i övrigt. Detsamma

gäller för sådana färdmedel, lokaler och andra utrymmen som avses i 1 § 4.

Prop. 2017/18:156
Bilaga 3

5 § Den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område utomhus som omfattas av någon av bestämmelserna i 1 § 1–9 och 2 § ansvarar för att bestämmelserna följs.

För områden som omfattas av bestämmelsen i 1 § 10 ansvarar i stället den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet innanför entrén.

Den ansvarige ska genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser.

Om någon trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten, får denne avvisas.

6 § I andra fall än som avses i 1 och 2 §§ ansvarar arbetsgivaren för att en arbetstagare inte mot sin vilja utsätts för tobaksrök eller utsläpp från produkter som anges i 7 § i den arbetslokal eller det liknande utrymme där arbetstagaren är verksam. Som arbetstagare räknas här personer som avses i 1 kap. 2 § första stycket och 3 § arbetsmiljölagen (1977:1160).

7 § Med rökning ska, vid tillämpningen av 1–5 §§, jämföras rökning av örtprodukter för rökning samt inhalering efter förångning eller annan upphettning av tobak, elektroniska cigaretter och njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

7 kap. Tillsyn

Tillsynsansvarig myndighet

1 § Den centrala tillsynen över att denna lag och anslutande föreskrifter följs utövas av

1. Folkhälsomyndigheten när det gäller kommunens och Polismyndighetens omedelbara tillsyn enligt 2 § första stycket 2 a, c och d,
2. Konsumentombudsmannen när det gäller kommunens och Polismyndighetens omedelbara tillsyn enligt 2 § första stycket 2 b.

2 § Den omedelbara tillsynen över att denna lag och anslutande föreskrifter följs utövas av

1. Arbetsmiljöverket när det gäller lokaler och andra utrymmen som avses i 6 kap. 1 § och som är upplåtna enbart för personal samt lokaler och andra utrymmen på vilka 6 kap. 6 § ska tillämpas,
2. kommunen och Polismyndigheten när det gäller
 - a) bestämmelserna om hälsovarningar, produktpresentation samt spårbarhet och säkerhetsmärkning i 3 kap. 1–3 §§ på försäljningsställen,
 - b) bestämmelserna om marknadsföring m.m. i 4 kap. 1–5 §§ när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsställen, och
 - c) bestämmelserna om handel m.m. enligt 5 kap. 1–10, 12–15, 17 och 18 §§,

d) rökfria miljöer som avses i 6 kap. 1 § och som inte är upplåtna enbart för personal samt lokaler som avses i 6 kap. 2 §,

3. Folkhälsomyndigheten när det gäller

a) ingredienser och utsläpp m.m. enligt 2 kap. 1 och 2 §§ och föreskrifter meddelande med stöd av 11 kap. 2 §,

b) hälsovarningar och produktpresentation enligt 3 kap. 1 och 2 §§ i andra fall än som avses i 2 a,

c) spårbarhet och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 3 i andra fall än som avses i 2 a samt 3 kap. 4–7 §§,

d) uppgifter om kostnader för marknadsföring enligt 4 kap. 8 §, och

e) uppgifter som ska lämnas in enligt 4 kap. 9 § samt 5 kap. 14 och 15 §,

4. Konsumentombudsmannen när det gäller marknadsföring enligt 4 kap. 1–5 §§ i andra fall än som avses i 2 b samt 4 kap. 6 §.

Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn enligt första stycket 2. Länsstyrelsen ska

1. följa kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd, och

2. främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.

3 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att tillsynsuppgifter som kommunen har enligt denna lag ska ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att avgöra ärenden enligt 4–6 §§.

Befogenheter vid tillsyn

4 § En tillsynsmyndighet som anges i 2 § får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att bestämmelserna i denna lag eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen ska följas.

I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite. Vitet får inte förvandlas till fängelse.

Vid Konsumentombudsmannens tillsyn tillämpas i stället bestämmelserna i marknadsföringslagen (2008:486).

5 § En kommun ska återkalla ett försäljningstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,

2. tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande,

3. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället, eller i anslutning till detta, eller annars inom den tillståndspliktiga affärsverksamheten utan att tillståndshavaren har ingripit, eller

4. tillståndshavaren har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

6 § I stället för återkallelse enligt 5 § kan tillståndshavaren meddelas varning, om varning kan anses vara en tillräckligt ingripande åtgärd. Varning kan också meddelas vid allvarliga eller upprepade överträdelse

av bestämmelserna i denna lag eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen.

Prop. 2017/18:156
Bilaga 3

7 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för myndighetens tillsyn enligt denna lag.

8 § I syfte att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut tobaksvaror om skyldigheten att förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 5 kap. 9 §, får kommunen genomföra kontrollköp. Vid ett sådant köp får kommunen endast anlita en person som har fyllt 18 år.

Ett kontrollköp får genomföras utan att näringsidkaren underrättas i förväg om kontrollköpet. Kommunen ska snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om kontrollköpet.

9 § Vad som framkommit genom kontrollköp får inte utgöra grund för kommunen att meddela förelägganden, förbud, återkallelse eller varning enligt 4–6 §§.

10 § För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har en tillsynsmyndighet rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som berörs av denna lag eller anslutande föreskrifter och får där göra undersökningar och ta prover. För uttagna prov betalas inte ersättning.

11 § Polismyndigheten ska på begäran av en annan tillsynsmyndighet lämna den hjälp som behövs vid tillämpningen av 10 §.

En begäran enligt första stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

12 § Den som har tagit befattning med något ärende enligt denna lag får inte obehörigen röja eller på annat sätt utnyttja vad han eller hon därvid har fått veta om yrkeshemligheter eller affärsförhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Underrättelser

13 § Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen.

En kommun som har fattat beslut i ett ärende enligt denna lag ska skicka en kopia av beslutet till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och den länsstyrelse som berörs av beslutet.

Kommunerna ska underrätta Folkhälsomyndigheten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för Folkhälsomyndighetens tillsyn.

14 § En kommun får ta ut avgift för sin tillsyn av den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror.

15 § Folkhälsomyndigheten får ta ut avgifter för sin tillsyn över 2 kap. och 4 kap. 9 § av tillverkare och importörer av tobaksvaror.

8 kap. Överklagande

1 § Beslut som en kommun har fattat enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut som Folkhälsomyndigheten har meddelat med stöd av 7 kap. 4 § eller som Arbetsmiljöverket meddelat får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Beslut om föreskrifter enligt 11 kap. 4 och 5 § som en myndighet har meddelat med stöd av ett bemyndigande får överklagas hos regeringen av tillverkare av tobaksvaror och importörer av tobaksvaror som är avsedda att tillhandahållas konsumenterna på marknaden.

9 kap. Straffbestämmelser och förverkande

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror utan tillstånd döms, om försäljningen inte är tillåten enligt 5 kap. 18 §, för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning eller har varit inriktad mot ungdomar.

2 § Den som uppsåtligen i strid med förbudet i 3 kap. 1 § tredje stycket tillhandahåller tobaksvaror som saknar föreskriven hälsovarning, döms för olovlig tobakshantering till böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 5 kap. 9 § första eller andra stycket.

Är gärningen att anse som ringa döms inte till ansvar.

3 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

4 § Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och olovlig utförsel av tobaksvaror finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

5 § Tobaksvaror som varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

10 kap. Register

1 § Folkhälsomyndigheten ska för de ändamål som anges i 2 § föra ett centralt register med hjälp av automatiserad behandling.

2 § Registret får användas för tillsyn, uppföljning och utvärdering av lagens tillämpning samt framställning av statistik.

3 § Registret får innehålla uppgifter om dem som har tillstånd eller bedriver verksamhet enligt denna lag.

I registret får behandlas uppgifter om

1. namn eller firma, person-, samordnings-, registrerings- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer, och

2. den verksamhet som tillståndet avser, och

I registret får även behandlas sådana uppgifter som tillverkare och importörer enligt denna lag är skyldiga att rapportera till Folkhälsomyndigheten.

11 kap. Bemyndiganden

Förbud mot viss tillverkning och införsel

1 § Regeringen får, om det finns särskilda hälsoskäl, föreskriva att vissa slag av tobaksvaror inte får tillverkas i eller föras in till Sverige för försäljning till konsumenter.

Krav i fråga om ingredienser och utsläpp

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om de skyldigheter som anges i 2 kap. 1 §.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka cigaretter och vilken rulltobak som ska anses ha karakteristisk smak,

2. vilka tillsatser i tobaksvaror som ska förbjudas,

3. gränsvärden för skadliga ämnen som tobaksvaror får innehålla eller ge upphov till, samt

4. mätning och övervakning av sådana gränsvärden.

Hälsovarningar

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur hälsovarningar enligt 3 kap. 1 § ska utformas.

Spårbarhet och säkerhetsmärkning

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om

1. utformningen av den unika identitetsmärkningen och säkerhetsmärkningen enligt 3 kap. 3 §,

2. registreringsskyldigheten och skyldigheten att föra register enligt 3 kap. 4 och 5 §§,
3. det datalagringsavtal som avses i 3 kap. 6 §, och
4. tekniska standarder för inrättande och drift av ett system för spårning.

Varu- och prislistor

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur varu- och prislistor enligt 4 kap. 2 § ska utformas och vilka uppgifter sådana listor ska få innehålla.

Rapportering av marknadsföringskostnader m.m.

7 § Regeringen får meddela föreskrifter om rapporteringsskyldigheten enligt 4 kap. 8 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om rapporteringsskyldigheten enligt 4 kap. 9 §.

Utformningen av styckförpackningar för cigaretter och rulltobak

8 § Regeringen får, utöver de krav som följer av 3 kap. och 5 kap. 13 §, meddela ytterligare föreskrifter om styckförpackningar för cigaretter och rulltobak.

Tidsfrister för beslut om försäljningstillstånd

9 § Regeringen får meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om tillstånd för försäljning enligt 5 kap. 1 §.

Krav på anmälan av nya tobaksvaror, m.m.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om

1. när och hur anmälan av nya tobaksvaror enligt 5 kap. 14 § första stycket ska göras, och vad den ska innehålla, och
2. när och hur sådan information som avses i 5 kap. 15 § första stycket ska rapporteras.

Krav i fråga om ventilation av rum som särskilt avsatts för rökning

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om utformning och ventilation av sådana rum som enligt 6 kap. 4 § andra stycket särskilt avsatts för rökning.

Kontrollköp

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om genomförandet av kontrollköp enligt 7 kap. 8 §.

Avgifter

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att ersätta en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning enligt 7 kap. 10 § och undersökning av prov.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om avgifter enligt 7 kap. 15 §.

Inhämtande av registeruppgifter

15 § Regeringen får föreskriva att uppgifter till det register som avses i 10 kap. 1 § får hämtas från register som förs av statlig eller kommunal myndighet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018, utom 3 kap. 3–7 §§ och 11 kap. 5 § som träder i kraft den 20 maj 2019.

2. Genom lagen upphävs tobakslagen (1993:581).

3. Om det i lag eller annan författning hänvisas till bestämmelser i tobakslagen (1993:581) som har ersatts genom bestämmelser i denna lag, ska i stället de nya bestämmelserna tillämpas.

4. Föreskrifter som har meddelats med stöd av tobakslagen (1993:581) och som gäller när denna lag träder i kraft ska anses meddelade enligt denna lag.

5. En näringsidkare som före lagens ikraftträdande har anmält försäljning av tobaksvaror enligt 12 c § tobakslagen (1993:581) får fortsätta att bedriva sådan försäljning, om näringsidkaren senast den 1 april 2018 ansöker om tillstånd till försäljning enligt den nya lagen. Försäljning får efter en sådan ansökan fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut. För försäljning som sker innan tillståndsmyndigheten har meddelat beslut i tillståndsfrågan ska bestämmelserna i tobakslagen (1993:581) tillämpas.

6. Partihandel med tobaksvaror får bedrivas utan tillstånd fram till den 1 april 2018. Har en ansökan om tillstånd till partihandel inkommit till tillståndsmyndigheten före det datumet, får verksamheten fortsätta till dess att beslut i tillståndsfrågan meddelats.

7. Snus som har tillverkats före den 1 januari 2018 och där märkningen på förpackningen hänvisar till smak, doft eller tillsatser ska få fortsätta tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till och med den 30 juni 2018. Detsamma gäller styckförpackningar med portionsförpackat snus som inte innehåller minst 20 portionspåsar.

8. Cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak som vid ikraftträdandet har en marknadsandel om minst tre procent i Europeiska unionen för en viss produktkategori ska inte förbjudas före den 20 maj 2020.

9. Bestämmelserna i 3 kap. 3–7 §§ och 11 kap. 5 § ska inte tillämpas på andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak före den 20 maj 2024

Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

Härigenom föreskrivs i fråga om ordningslagen (1993:1617) att 4 kap. 6 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

6 §

Det är förbjudet att

1. utan tillstånd av trafikföretaget inom dess område eller på dess färdmedel medföra egendom som är av farlig beskaffenhet eller som kan orsaka avsevärd olägenhet 6 §

2. röka inom ett trafikföretags område som är beläget inomhus eller under jord och på andra färdmedel än som ingår i taxitrafik,

3. förorena eller skräpa ned på färdmedel eller inom trafikföretagets område, eller

4. skaffa sig tillträde till område innanför ingångsspärren till tunnelbana utan att kunna uppvisa giltigt färdbevis.

2. förorena eller skräpa ned på färdmedel eller inom trafikföretagets område, eller

3. skaffa sig tillträde till område innanför ingångsspärren till tunnelbana utan att kunna uppvisa giltigt färdbevis.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

Härigenom föreskrivs i fråga om i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m. att 3 kap. 4 och 7 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §¹

Frihet från skatt ska under de förutsättningar som anges i 1 § samt med de begränsningar som framgår av 7 och 8 §§ medges en resande för import av

1. 200 cigaretter eller 100 cigariller eller 50 cigarrer eller 250 gram röktnobak eller en proportionell blandning av dessa tobaksvaror,
2. en liter spritdryck eller två liter starkvin,
3. fyra liter vin, och
4. sexton liter starköl.

Bestämmelser om hinder för den som inte fyllt 20 år att föra in spritdrycker, vin och starköl i landet finns i 4 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622). En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § tobakslagen (1993:581).

Bestämmelser om hinder för den som inte fyllt 20 år att föra in spritdrycker, vin och starköl i landet finns i 4 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622). En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 5 kap. 11 § tobakslagen (2017:000).

I denna lag förstås med
spritdryck: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 22 volymprocent,
starkvin: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 15 volymprocent men inte 22 volymprocent samt mousserande vin,
vin: annat vin än starkvin samt annan alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 3,5 men inte 15 volymprocent och som inte är starköl,
starköl: öl med en alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent.

7 §²

Frihet från skatt enligt detta kapitel ska medges en besättningsman på ett fartyg eller ett luftfartyg som kommer från tredje land endast för besättningsmannens personliga bagage, när detta tillfälligt förs in eller återinförs efter en tillfällig utförelse, samt för 100 cigaretter eller 20 cigarrer eller 20 cigariller eller 100 gram röktnobak eller en proportionell blandning av dessa tobaksvaror, om bagaget och varorna förs in när besättningsmannen reser i samband med sitt arbete

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in

¹ Senaste lydelse 2010:1627.

² Senaste lydelse 2008:1413.

tobaksvaror i landet finns i 13 § tobaksvaror i landet finns i 5 kap.
tobakslagen (1993:581). 11 § tobakslagen (2017:000).

Begränsningen av rätten till frihet från skatt enligt första stycket gäller inte om besättningsmannen

1. inför varorna i samband med att han slutar sin anställning hos rederiet eller flygföretaget eller hos annan som driver rörelse ombord, eller

2. gör ett uppehåll i tjänstgöringen ombord för semester eller annan ledighet och ledigheten avses vara minst 15 dagar, eller

3. är bosatt i Sverige och har vistats utomlands minst 15 dagar.

Begränsningen av rätten till frihet från skatt enligt första stycket gäller endast personal som utför arbete som sammanhänger med transportmedlets gång eller med servicen ombord. Till service ombord på transportmedlet hänförs förutom sedvanliga tjänster som servering, upppassning och städning även sådana tjänster som lämnas av frisörer, butikspersonal, underhållningsartister och andra jämförbara personalgrupper.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Prop. 2017/18:156
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen att 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,

2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),

3. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),

4. injektionssprutor och kanyler,

5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karatepinnar, blydagggar, spikkclubbor och liknande,

7. kulturföremål som avses i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,

8. hundar och katter för annat ändamål än handel,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622),

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),

10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,

11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

14. varor som ska beskattas enligt lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter,

15. sprängämnesprekursorer enligt artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 98/2013 om saluföring och användning av

¹ Senaste lydelse 2014:1497.

Prop. 2017/18:156 sprängämnesprekursorer och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnes-
Bilaga 3 prekursorer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter

Prop. 2017/18:156
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter att 2 kap. 13 a och 16 a §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

13 a §¹

Skatten på varan ska efterges om Tullverket har beslutat om skatt på

1. en sådan beskattad alkoholvara som avses i 7 a § lagen (1994:1564) om alkoholskatt och den som kan antas göra anspråk på varan om omhändertagandet skulle upphävas enligt 15 § saknar rätt enligt 4 kap. 4 § eller 6 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622) att föra in varan,

2. en sådan beskattad tobaksvara som avses i 8 a § lagen (1994:1563) om tobaksskatt och den som kan antas göra anspråk på varan om omhändertagandet skulle upphävas enligt 15 § är under 18 år, eller

3. en sådan beskattad tobaksvara som avses i 8 a § lagen om tobaksskatt och det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 11 § tobakslagen (1993:581) eller 4 § lagen om tobaksskatt.

3. en sådan beskattad tobaksvara som avses i 8 a § lagen om tobaksskatt och det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 3 kap. 1 § tredje stycket tobakslagen (2017:000) eller 4 § lagen om tobaksskatt.

16 a §²

Om omhändertagandet av en tobaksvara upphävs men det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 11 § tobakslagen (1993:581) eller 4 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, ska beslut fattas om att varan inte ska lämnas ut.

Om omhändertagandet av en tobaksvara upphävs men det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 3 kap. 1 § tredje stycket tobakslagen (2017:000) eller 4 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, ska beslut fattas om att varan inte ska lämnas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Senaste lydelse 2013:1076.

² Senaste lydelse 2013:1076.

Förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:804)

Härigenom föreskrivs i fråga om livsmedelslagen (2006:804) att 3 § ska ha följande lydelse.

3 §

Lagen gäller alla stadier av produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan för livsmedel.

Med livsmedel jämställs i lagen
1. vatten, från och med den punkt där det tas in i vattenverken till den punkt där värdena *skall* iakttas enligt artikel 6 i rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten, ändrat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1882/2003, och
2. *snus och tuggtobak.*

Med livsmedel jämställs i lagen vatten, från och med den punkt där det tas in i vattenverken till den punkt där värdena *ska* iakttas enligt artikel 6 i rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten, ändrat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1882/2003.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Prop. 2017/18:156
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om marknadsföringslagen (2008:486) att 1 och 29 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag har till syfte att främja konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenterna och näringsidkarna.

Bestämmelser om marknadsföring finns bl.a. i

- lagen (1992:1672) om paketresor,
- tobakslagen (1993:581), – tobakslagen (2017:000),
- sjölagen (1994:1009),
- lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,
- lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet,
- lagen (1996:1118) om marknadsföring av kristallglas,
- lagen (1999:268) om betalningsöverföringar inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
- lagen (1999:158) om investerarskydd,
- lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informations-samhällets tjänster,
- lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,
- prisinformationslagen (2004:347),
- lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler,
- försäkringsavtalslagen (2005:104),
- lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,
- lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet,
- lagen (2010:510) om lufttransporter,
- radio- och tv-lagen (2010:696),
- alkohollagen (2010:1622),
- konsumentkreditlagen (2010:1846),
- lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt,
- lagen (2013:1054) om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring,
- lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar, och
- lagen (2015:671) om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden.

¹ Senaste lydelse 2015:672.

En näringsidkare får åläggas att betala en särskild avgift (marknadsstörmingsavgift) om näringsidkaren, eller någon som handlar på näringsidkarens vägnar, uppsåtligen eller av oaktsamhethar brutit mot

- 7 §,
- 8 § och någon av bestämmelserna i 9, 10, 12–17 §§,
- 18 §,
- 20 §, eller
- någon av bestämmelserna i bilaga I till direktiv 2005/29/EG.

Detsamma gäller om en näringsidkare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot någon av bestämmelserna i

- 14 § första stycket 2 eller 3 – 4 kap. 1 § 2 eller 3 eller 3 § 2 eller 14 a § första stycket 2 eller 3 eller 3 tobakslagen (2017:000), tobakslagen (1993:581),
- 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622),
- 8 kap. 7 § första stycket, 8, 9 eller 14 § första eller andra stycket samt 15 kap. 4 § radio- och tv-lagen (2010:696),
- 11 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti eller 8 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet när det gäller ett erbjudande som inte är riktat bara till andra än konsumenter.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller också en näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet väsentligt har bidragit till överträdelsen.

Avgiften tillfaller staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Senaste lydelse 2010:1632.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Prop. 2017/18:156
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att 30 kap. 20 § samt rubriken närmast före paragrafen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Alkohol

Alkohol och tobak

30 kap.

20 §¹

Sekretess gäller hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:1622) för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:1622) *eller tobakslagen (2017:000)* för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende om tillstånd.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Senaste lydelse 2010:1633.

Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och tv-lagen (2010:696) att 8 kap. 13 § och 15 kap. 5 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

13 §¹

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker och tobaksvaror finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 14 § tobakslagen (1993:581).

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker och tobaksvaror finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 4 kap. 1 och 2 §§ tobakslagen (2017:000).

15 kap.

5 §²

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker och tobaksvaror finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 14 § tobakslagen (1993:581).

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker och tobaksvaror finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 4 kap. 1 och 2 §§ tobakslagen (2017:000).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Senaste lydelse 2010:1635.

² Senaste lydelse 2010:1635.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter

Prop. 2017/18:156
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter att 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

En enskild person som har förvärvat och som själv, för sitt eller sin familjs personliga bruk, till Sverige för in cigaretter från Bulgarien, Kroatien, Lettland, Litauen, Rumänien eller Ungern ska, om inte annat följer av 2 §, betala skatt med 1 krona och 51 öre per cigarett.

Cigaretter med en längd, exklusive filter eller munstycke, som överstiger 8 centimeter men inte 11 centimeter anses som två cigaretter. Är cigaretten längre anses varje påbörjad ytterligare längd av 3 centimeter som en cigarett.

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § tobakslagen (1993:581).

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 5 kap. 11 § tobakslagen (2017:000).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

Remissinstanser till SOU 2016:14

Ordinarie remissinstanser

Riksdagens ombudsmän (JO), Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps), Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Malmö, Justitiekanslern (JK), Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Kommerskollegium, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Folkhälsomyndigheten, Barnombudsmannen (BO), Tullverket, Skatteverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Kemikalieinspektionen, Konkurrensverket, Patent- och registreringsverket (PRV), Regelrådet, Livsmedelsverket, Arbetsmiljöverket, Elsäkerhetsverket, Datainspektionen, Dalarnas läns landsting, Jönköpings läns landsting, Kalmar läns landsting, Stockholms läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Arvidsjaurs kommun, Botkyrka kommun, Boxholms kommun, Gnesta kommun, Gnosjö kommun, Gotlands kommun, Gullspångs kommun, Gävle kommun, Götene kommun, Hagfors kommun, Högsby kommun, Jönköpings kommun, Kungälv kommun, Lidköpings kommun, Lysekils kommun, Malmö kommun, Mullsjö kommun, Pajala kommun, Skinnskattebergs kommun, Sollefteå kommun, Solna kommun, Sunne kommun, Svedala kommun, Sävsjö kommun, Tomelilla kommun, Uddevalla kommun, Ulricehamns kommun, Varbergs kommun, Västerviks kommun, Älvkarleby kommun, Astma- och allergiförbundet, A Non Smoking Generation, British American Tobacco Sweden, Cancerfonden, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), EMAB, Företagarna, Hotell- och restaurangfacket (HRF), IOGT/NTO, Institutet för tobakstudier (ITS), Japan Tobacco Sweden, Konsumentföreningen Stockholm, Landsorganisationen i Sverige (LO), Livsmedelsarbetareförbundet (LIVS), Livsmedelsföretagen, Livsmedelshandlarna, Näringslivets regelnämnd (NNR), OKQ8, Philip Morris International Sweden, Reitan Convenience Sweden AB, Riksidrottsförbundet, Riksförbundet Visir, Smart Ungdom, Skruf Snus AB, Statoil Fuel & Retail AB, Stockholms Handelskammare, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), Sveriges Farmaceuter, Sveriges Hotell och restaurangföretagare, Sveriges Tandläkarförbund, Svensk Bensinhandel, Svensk Handel, Svensk Servicehandel & Fast Food, Svensk sjuksköterskeförening, Svenska Föreningen för immaterialrätt (SFIR), Svenska Industrins IP Förening (SIPF), Svenska Läkaresällskapet, Svenska snustillverkarföreningen, Svenska tobaksleverantörsföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Sveriges Läkarförbund, Swedish Match AB, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Tobaksfakta, Unga allergiker, Visita, Vårdförbundet, Svenska journalistförbundet, Utgivarna, Svensk dagligvaruhandel, Vendingföreningen, Sveriges

Instanser utom remisslistan som inkom med yttrande (35)

Svenska Infobyte AB. Internationella företagarföreningen i Sverige (IFS). Svensk Industriförening (Sinf). Regionala Cancercentrum i Samverkan. The American Chamber of Commerce in Sweden. The European Communities Trade Mark Association ('ECTA'). Södertälje kommun. Trond Reimers (miljö- och hälsoskyddsinspektör). Sveriges Marknadsförbund. Privab Grossisterna AB. Yvonne Wiklund & Maria Nilsson (Västerbottens läns landsting). Gotlandssnus AB. Dagligvaruleverantörers Förbund (DLF). Sprit- och Vinleverantörsförening (SVL). Näringslivets delegation för Marknadsrätt. Regionalgrupp Väst Tobacco Endgame/Rökfritt Sverige 2025. Nätverket mot cancer. Landstinget Sörmland. Luleå gymnasieby. The Institute for Security and Development Policy (ISDP). Fiedler & Lundgren Unionen-Klubben. Sveriges tandhygienistförening. Sinclair Davidson (Professor at RMIT University). The Nuance Group. Business Action to Stop Counterfeiting and Piracy (BASCAP). Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor (KSAN). Snuskommissionen. International Trademark Association (INTA). Trans-Atlantic Business Council m fl (ECAT, NAM, NFTC, TABC, USCIB). Property Rights Alliance. Hjärt-lungfonden. Läkare mot tobak. Vape Sweden. Livsklubben på Fiedler & Lundgren.

Kompletterande promemoria till SOU 2016:14

Tobaksdirektivsutredningen har i sitt slutbetänkande En översyn av tobakslagen – Nya steg mot ett minskat tobaksbruk (SOU 2016:14) föreslagit att tobakslagen (1993:581) ska ersättas med en ny tobakslag. Förslaget bereds för närvarande inom Socialdepartementet. I slutbetänkandet lämnas bl.a. förslag på bestämmelser om överklagande. Under beredningen av förslagen har det framkommit att alla förvaltningsbeslut som fattas med stöd av den nya tobakslagen bör kunna överklagas. I samband med beredningen av de förslag som utredningen lämnade i SOU 2016:14 pågår ett arbete med att i den nya tobakslagen infoga bestämmelserna i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som föreslås i prop. 2016/17:132. Några sakliga ändringar är inte avsedda att ske i den regleringen. Vad gäller överklagandebestämelsen bör den dock ändras så att alla förvaltningsbeslut som fattas rörande elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare också kan överklagas. I denna promemoria lämnas förslag på en reglering där det förtydligas att alla förvaltningsbeslut som fattas med stöd av den nya tobakslagen och anslutande föreskrifter får överklagas.

Följande kompletterande författningsförslag lämnas härmed. Kursiverad text är de ändringar som föreslås i förhållande till utredningens förslag

8 kap. 1 § § Beslut som en kommun, *Folkhälsomyndigheten*, *Polismyndigheten*, *Arbetsmiljöverket* eller *en länsstyrelse* har fattat enligt denna lag eller anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Tydligare överklagandebestämmelser

Förslag: Beslut som en kommun, *Folkhälsomyndigheten*, *Polismyndigheten*, *Arbetsmiljöverket* eller *en länsstyrelse* har fattat enligt tobakslagen eller anslutande föreskrifter ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Skälen för förslaget

Behovet av en tydligare överklagandebestämmelse

Tobaksdirektivsutredningen föreslår att det i den nya tobakslagen ska föras in en bestämmelse om vilka myndigheter som utövar den omedelbara tillsynen över lagen och anslutande föreskrifter, se 7 kap. 2 § den föreslagna lagen. Arbetsmiljöverket, kommunerna, Polismyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Konsumentombudsmannen och länsstyrelsernas ska ansvara för tillsynen över olika bestämmelser i lagen. Kommunerna och Polismyndigheten föreslås få ett likvärdigt tillsynsansvar över samma bestämmelser. Det föreslås också att en tillsynsmyndighet som anges i 7 kap. 2 §, med undantag för Konsumentombudsmannen, ska få meddela de förelägganden och förbud som behövs för att bestämmelserna i lagen eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen ska följas, se 7 kap. 4 §. Det föreslås vidare att tillsynsmyndigheten i sådana beslut får sätta ut vite. Vid Konsumentombudsmannens tillsyn tillämpas i stället bestämmelserna i marknadsföringslagen (2008:486).

I 8 kap. 1 § lämnas förslag på överklagandebestämmelse som utgår ifrån 25 § tobakslagen (1993:581). Förslaget innebär att beslut som har fattats av en kommun ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut som Folkhälsomyndigheten har meddelat med stöd av 7 kap. 4 §, dvs. förelägganden och förbud, och beslut som Arbetsmiljöverket har meddelat ska också få överklagas. Någon ändring i förhållande till vad som gäller i dag är inte avsedd (utöver att överklagandemöjligheten beträffande beslut om omhändertagande av tobaksvaror tas bort), se slutbetänkandet s. 500 f.

Lagrådet har i yttrande i fråga om genomförande av tobaksprodukt-direktivets bestämmelser om e-cigaretter, prop. 2016/17:132 s.189 f., uttalat att det bör övervägas om inte förvaltningslagens bestämmelser om överklagande bör gälla alla beslut som fattas med stöd av den föreslagna lagen. Yttrandet avser förslaget till lag om elektroniska cigaretter och på-

yllningsbehållare. Eftersom överklagandebestämmelsen i den lagen är utformad på samma sätt som 25 § tobakslagen har yttrandet relevans även vid utformningen av överklagandebestämmelserna i den nu föreslagna tobakslagen. Enligt Lagrådet ligger det nära till hands att uppfatta den föreslagna regleringen som att beslut av Polismyndigheten, andra beslut av Folkhälsomyndigheten än förelägganden och förbud, och beslut av länsstyrelserna inte är överklagbara. Lagrådet anser att det under alla förhållanden särskilt bör motiveras varför avsteg i något fall ska göras från denna ordning.

Även *Förvaltningsrätten i Malmö* har i sitt yttrande över SOU 2016:14 synpunkter på utformningen av överklagandebestämmelsen. Förvaltningsrätten anser att Polismyndighetens beslut om förelägganden och förbud bör kunna överklagas i samma ordning som kommunens motsvarande beslut.

Mot bakgrund av detta finns det behov av att överväga en annan överklagandebestämmelse än den som utredningen har föreslagit. Eftersom avsikten är att bestämmelserna i den föreslagna lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska arbetas in i den nya tobakslagen, bör även överklagandebestämmelsen i den lagen ses över.

Överklagande av Polismyndighetens och länsstyrelsernas beslut avseende tobak och örtprodukter för rökning

I 25 § nuvarande tobakslag räknas inte Polismyndighetens eller länsstyrelsernas beslut upp bland de beslut som kan överklagas, trots att myndigheterna har befogenhet att meddela förelägganden och förbud, se 19 a och 20 §§.

Polismyndighetens tillsynsansvar infördes genom prop. 2009/10:207. Genom ändringen fick Polismyndigheten befogenhet att i sin tillsynsverksamhet meddela förelägganden och förbud. Något resonemang om sådana beslut ska vara överklagbara eller inte förs inte i propositionen. Länsstyrelserna har som tillsynsmyndighet haft motsvarande befogenhet sedan den nuvarande tobakslagens tillkomst. Något resonemang om överklagbarhet av de beslut som länsstyrelsen kan fatta i sin tillsynsverksamhet saknas i förarbetena till den lagen, se prop. 1992/93:185 s. 41 f. och s. 60. Frågan om vilka beslut enligt tobakslagen som är överklagbara synes inte heller ha varit föremål för prövning i domstol.

Det kan inledningsvis ifrågasättas om Polismyndigheten och länsstyrelserna ska ha befogenhet att meddela förelägganden och beslut inom ramen för sin tillsynsverksamhet enligt den föreslagna lagen. Det torde vara ovanligt att Polismyndigheten fattar sådana beslut med stöd av tobakslagen. De beslut som Polismyndigheten fattar vilar vanligtvis på de befogenheter myndigheten har inom ramen för sin brottsbekämpande verksamhet. Det är ändå av vikt att myndigheten har sådana befogenheter i tobakslagen, särskilt för att tydliggöra att myndigheten har ett likvärdigt ansvar som kommunerna när det gäller tillsynen enligt tobakslagen. Vad gäller länsstyrelserna har de tillsynsansvar över samma frågor som kommunerna och Polismyndigheten men inom länet. Även om det är ovanligt att länsstyrelserna utnyttjar möjligheten att fatta beslut om förelägganden eller förbud bör länsstyrelsens befogenheter motsvara dem som kommunerna och Polismyndigheten har på lokal nivå.

Beslut om föreläggande och förbud kan ha betydande rättsverkningar för den enskilde. Av detta skäl bör det vara tydligt i lagen att sådana beslut kan överklagas, oavsett vilken tillsynsmyndighet som fattat beslutet. De enda beslut som Polismyndigheten och länsstyrelserna kan fatta med stöd av den föreslagna tobakslagen är just beslut om förelägganden och beslut inom ramen för respektive myndighets tillsynsverksamhet. För att skapa en flexibel laglösning bör dock inte överklagandemöjligheterna begränsas till dessa beslut. Det bör därför i överklagandebestämmelsen framgå att samtliga beslut som har fattats av Polismyndigheten eller en länsstyrelse enligt tobakslagen eller anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det kan inte uteslutas att Polismyndigheten i samband med ett tillsynsärende enligt den föreslagna lagen även fattar polisiära beslut. Sådana beslut ska inte anses fattade enligt den föreslagna lagen eller anslutande föreskrifter och kan följaktligen inte överklagas särskilt. Beslut om exempelvis förverkande får i stället överklagas enligt allmänna straffprocessuella regler.

I nuvarande tobakslag och i utredningens förslag framgår inte tydligt om det endast är beslut som har fattats med stöd av den föreslagna lagen som ska kunna överklagas eller om även beslut som har meddelats med stöd av ett bemyndigande av regeringen i en förordning ska omfattas av överklagandebestämmelsen. Rimligtvis bör samtliga beslut som uppfyller förvaltningslagens krav på att vara överklagbara, kunna överklagas enligt den nu föreslagna lagen. Detta bör förtydligas i bestämmelsen på så sätt att även beslut som fattats med stöd av anslutande föreskrifter omfattas (jfr Lagrådets yttrande i fråga om en ny alkohollag, prop. 2009/10:125 s. 263, och Lagrådets yttrande i fråga om olovlig tobaksförsäljning, prop. 2009/10:207 s. 58. Se även 10 kap. 1 § alkohollagen [2010:1622]).

Överklagande av Folkhälsomyndighetens beslut avseende tobaksvaror och örtprodukter för ökning

I förslaget till ny tobakslag anges också att beslut som Folkhälsomyndigheten har meddelat med stöd av 7 kap. 4, dvs. förelägganden och förbud, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Eftersom det i lagförslaget också anges att alla beslut som en kommun eller Arbetsmiljöverket har meddelat får överklagas, kan det uppfattas som att inte andra beslut av Folkhälsomyndigheten är överklagbara (se även Lagrådets yttrande). Folkhälsomyndigheten kan även fatta beslut om att ta ut avgift för sin tillsyn, se 7 kap. 15 § den föreslagna lagen. Någon anledning att undanta sådana beslut från överklagandemöjligheterna finns inte. Det är inte heller lämpligt att låsa fast regleringen vid vissa beslut. Rimligtvis bör alla beslut som en myndighet fattar med stöd av tobakslagen och som innebär rättsverkningar för den enskilde, vara överklagbara enligt den föreslagna tobakslagen. Det bör därför i överklagandebestämmelsen framgå att samtliga beslut som fattas av Folkhälsomyndigheten med stöd av den föreslagna lagen eller anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Särskilt om e-cigarettor och påfyllningsbehållare

Regeringen föreslår i prop. 2016/17:132 en ny lag om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. I huvudsak utgör lagen ett genomförande

av artikel 20 i tobaksproduktdirektivet³² men lagen innehåller även bl.a. bestämmelser om anmälan om försäljning och åldersgräns som inte är bestämmelser som omfattas av direktivet. Avsikten är att propositionen ska beslutas av riksdagen den 17 maj 2017.

De myndigheter som utövar tillsyn enligt den föreslagna lagen är Folkhälsomyndigheten, länsstyrelserna, kommunerna, Polismyndigheten och Konsumentverket, se 24–26 §§ den föreslagna lagen. Kommunerna, Polismyndigheten och Folkhälsomyndigheten får enligt 31 § i sin tillsynsverksamhet som avser den omedelbara tillsynen meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att lagen eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen ska följas. Folkhälsomyndigheten får även enligt 33 § i vissa fall förbjuda att en typ av eller specifika elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare tillhandahålls konsumenter och får fatta beslut om förelägganden att dra tillbaka eller återkalla produkterna.

I 41 § den föreslagna lagen anges att beslut som en kommun har fattat enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut som Folkhälsomyndigheten har meddelat med stöd av 31 eller 33 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vidare anges att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Lagrådet och Kammarrätten i Stockholm hade synpunkter på överklagandebestämmelsen. Regeringen konstaterade dock i propositionen att det saknades beredningsunderlag för att i det lagstiftningsärendet överväga en annan ordning än den föreslagna, se a. prop. s. 73.

Samma överväganden som gjorts ovan vad gäller överklaganden av beslut som rör tobaksvaror och örtprodukter för rökning är aktuella även vad gäller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Även sådana beslut som avser elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska kunna överklagas i samma ordning som beslut rörande tobaksvaror och örtprodukter för rökning.

Konsekvenser

Förslaget innebär att det i lagtexten uttryckligen anges att samtliga beslut som en kommun, Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten, Arbetsmiljöverket eller en länsstyrelse fattar med stöd av lagen eller anlutande föreskrifter ska kunna överklagas. Något uttryckligt överklagandeförbud har inte funnits tidigare. Så vitt är känt har frågan om vilka beslut enligt nuvarande tobakslag som får överklagas aldrig prövats i domstol. Majoriteten av de beslut som fattas med stöd av nuvarande tobakslag torde vara beslut som fattas av kommunerna och i viss utsträckning Folkhälsomyndigheten inom ramen för tillsynsverksamheten. Att sådana beslut får överklagas framgår tydligt av nuvarande reglering. Det förefaller vara mycket ovanligt att Polismyndigheten eller länsstyrelserna

³² Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG.

fattar beslut om förelägganden eller förbud i sin tillsynsverksamhet. Konsekvenserna för kommuner, tillsynsansvariga myndigheter och domstolarna bedöms därför vara ytterst små. Förslaget bedöms dock stärka rättssäkerheten för de näringsidkare och enskilda personer som träffas av det aktuella beslutet.

Prop. 2017/18:156
Bilaga 5

Författningskommentar

8 kap. 1 § *Beslut som en kommun, Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten, Arbetsmiljöverket eller en länsstyrelse har fattat enligt denna lag eller anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av beslut. Bestämmelsen är delvis utformad med 10 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622) som förebild. Första stycket motsvarar delvis 25 § första och andra styckena nuvarande tobakslag och 41 § första och andra styckena den föreslagna lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, men med den ändringen att det uttryckligen anges i paragrafen att samtliga beslut som fattats av en kommun, Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten, Arbetsmiljöverket eller en länsstyrelse får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Genom tillägget ”eller anslutande föreskrifter” tydliggörs att även beslut som ovanstående myndigheter eller kommuner har fattat med stöd av föreskrifter som regeringen har gett bemyndigande till i förordning, får överklagas. Andra stycket motsvarar 25 § tredje stycket nuvarande tobakslag och 41 § tredje stycket den föreslagna lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Beslut som kan fattas med stöd av den föreslagna tobakslagen och anslutande föreskrifter är förelägganden och förbud som kommunerna, Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten, Arbetsmiljöverket och länsstyrelserna meddelar i sin tillsynsverksamhet. Därutöver får kommunerna och i vissa fall Folkhälsomyndigheten ta ut avgifter för sin tillsyn. Vidare fattar kommunerna i enlighet med bestämmelserna i 5 och 7 kap. den föreslagna lagen beslut om tillstånd för försäljning av tobaksvaror och återkallelse av sådana tillstånd. Polisiära beslut som fattas i samband med att Polismyndigheten utövar tillsyn kan inte överklagas särskilt enligt den föreslagna lagen.

Konsumentombudsmannens beslut om förelägganden och vite i fråga om marknadsföring av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare överklagas enligt 51 § marknadsföringslagen (2008:486) till Patent- och marknadsdomstolen (se 7 kap. 4 § tredje stycket utredningens förslag till ny tobakslag och 27 § första stycket den föreslagna lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare).

Övervägandena finns i avsnitt 2.

Remissinstanser till kompletterande promemoria till SOU 2016:14

Förvaltningsrätten i Malmö, Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten, Domstolsverket, Länsstyrelsen i Dalarna, Länsstyrelsen i Kronoberg, Länsstyrelsen i Norrbotten, Länsstyrelsen i Stockholm, Länsstyrelsen i Södermanland, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Länsstyrelsen i Kalmar, Länsstyrelsen i Skåne, Länsstyrelsen i Västernorrland

ÖVERSÄTTNING

PROTOKOLL

för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror

Ingress

PARTERNA I DETTA PROTOKOLL,

SOM BEAKTAR att Världshälsoförsamlingen vid sitt femtiosjätte möte den 21 maj 2003 med konsensus antog WHO:s ramkonvention om tobakskontroll, som trädde i kraft den 27 februari 2005,

SOM ERKÄNNER att WHO:s ramkonvention om tobakskontroll är en av de Förenta nationernas konventioner som ratificerats snabbast och ett grundläggande verktyg för att uppnå Världshälsoorganisationens mål,

SOM ERINRAR om ingressen till stadgan för Världshälsoorganisationen, i vilken förklaras att åtnjutande av bästa uppnåeliga hälsa är en grundläggande rättighet för varje människa, oavsett ras, religion, politisk uppfattning, ekonomiska eller sociala förhållanden,

SOM ÄVEN ÄR FAST BESLUTNA att ge prioritet åt sin rätt att skydda folkhälsan,

SOM ÄR DJUPT OROADE över att den olagliga handeln med tobaksvaror bidrar till att sprida den epidemiska utbredningen av tobakskonsumtionen, som är ett globalt problem med allvarliga konsekvenser för folkhälsan och som kräver att effektiva, lämpliga och omfattande åtgärder vidtas på nationell och internationell nivå,

SOM VIDARE ERKÄNNER att olaglig handel med tobaksvaror undergräver pris- och skatteåtgärder som är utformade för att stärka tobakskontrollen och därigenom gör tobaksvaror mer tillgängliga och prismässigt överkomliga,

SOM ÄR ALLVARLIGT OROADE över de negativa effekter som mer tillgängliga och överkomliga tobaksvaror som är föremål för olaglig handel har på människors hälsa och välmående, särskilt för unga, fattiga och andra sårbara grupper,

SOM ÄR ALLVARLIGT OROADE över de oproportionerligt stora ekonomiska och sociala konsekvenserna av den olagliga handeln med tobaksvaror i utvecklingsländer och länder med övergångsekonomier,

SOM ÄR MEDVETNA om behovet av att utveckla vetenskaplig, teknisk och institutionell kapacitet att planera och genomföra lämpliga åtgärder på nationell, regional och internationell nivå för att eliminera alla former av olaglig handel med tobaksvaror,

SOM ERKÄNNER att tillgången till resurser och relevant teknik är av stor betydelse för att öka parternas förmåga, särskilt i utvecklingsländer och länder med övergångsekonomier, att eliminera alla former av olaglig handel med tobaksvaror,

SOM ÄVEN ERKÄNNER att även om frizoner har etablerats för att underlätta den lagliga handeln, har de använts för att underlätta globaliseringen av den olagliga handeln med tobaksvaror, både för olaglig transitering av smugglade varor och för tillverkning av olagliga tobaksvaror,

SOM ÄVEN ERKÄNNER att olaglig handel med tobaksvaror undergräver parternas ekonomier och påverkar deras stabilitet och säkerhet negativt,

SOM ÄVEN ÄR MEDVETNA om att olaglig handel med tobaksvaror genererar finansiella vinster som används för att finansiera gränsöverskridande brottslig verksamhet, vilket strider mot regeringarnas mål,

SOM ERKÄNNER att den olagliga handeln med tobaksvaror undergräver hälsomål, innebär en ytterligare påfrestning för hälsovårdssystemen och medför intäktsförluster för parternas ekonomier,

SOM ERINRAR om artikel 5.3 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll, i vilken parterna enas om att när de fastställer och genomför sin folkhälsopolitik i fråga om tobakskontroll ska de, i enlighet med nationell lagstiftning, agera för att skydda denna politik från påverkan av kommersiella och andra intressen inom tobaksindustrin,

SOM BETONAR behovet av att vara vaksam på varje åtgärd från tobaksindustrins sida för att underminera eller förvanska insatser för att bekämpa olaglig handel med tobaksvaror och behovet av att hålla sig informerad om sådana aktiviteter hos tobaksindustrin som kan få negativa återverkningar för insatser för att bekämpa olaglig handel med tobaksvaror,

SOM ERINRAR om artikel 6.2 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll, som uppmanar parterna att förbjuda eller begränsa, beroende på vilket som är lämpligt, internationella resandes inköp och/eller import av tobaksvaror som är befriade från skatter och tullar,

SOM DESSUTOM ERKÄNNER att tobak och tobaksvaror som är föremål för internationell transitering och omlastning skapar möjligheter till olaglig handel,

SOM BEAKTAR att effektiva åtgärder för att förhindra och bekämpa olaglig handel med tobaksvaror kräver ett heltäckande, internationellt angreppssätt till och ett nära samarbete om alla aspekter av olaglig handel, inbegripet i förekommande fall olaglig handel med tobak, tobaksvaror och tillverkningsutrustning,

SOM ERINRAR OM OCH BETONAR vikten av andra relevanta internationella överenskommelser såsom Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, Förenta nationernas konvention mot korruption och Förenta nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen samt skyldigheten för parterna i dessa konventioner att där så är lämpligt tillämpa de relevanta bestämmelserna i dessa konventioner på olaglig handel med tobak, tobaksvaror och tillverkningsutrustning, och som uppmanar de parter som ännu inte har blivit parter i de konventionerna att överväga att bli det,

SOM ERKÄNNER behovet att bygga upp ett ökat samarbete mellan sekretariatet för WHO:s ramkonvention om tobakskontroll och Förenta nationernas drog- och brottsbekämpningsbyrå, Världstullorganisationen och andra organ, enligt vad som är lämpligt,

SOM ERINRAR om artikel 15 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll, i vilken parterna bland annat erkänner att eliminering av alla former av olaglig handel med tobaksvaror, inbegripet smuggling och olaglig framställning, utgör fundamentala delar av tobakskontrollen,

SOM BEAKTAR att detta protokoll inte avser att behandla frågor som rör immateriella rättigheter, och

SOM ÄR ÖVERTYGADE om att en komplettering av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll i form av ett omfattande protokoll kommer att vara en kraftfull och effektiv metod för att motverka den olagliga handeln med tobaksvaror och dess allvarliga konsekvenser,

HAR KOMMIT ÖVERENS OM FÖLJANDE.

DEL I

INLEDNING

Artikel 1

Definitioner

1. *förmedling*: att agera som en agent för andra, såsom vid förhandling om kontrakt, inköp eller försäljning mot arvode eller provision.
2. *cigarett*: en rulle av skuren tobak som är avsedd att rökas och som är omsluten av cigarettpapper. Detta omfattar inte specifika regionala produkter såsom bidis, ang hoon eller andra liknande produkter som kan omslutas med papper eller blad. Vid tillämpningen av artikel 8 omfattar *cigarett* också finskuren rulltobak som används för att göra en cigarett.
3. *konfiskering*, som i förekommande fall omfattar förverkande: bestående berövande av egendom efter beslut av domstol eller annan behörig myndighet.

4. *kontrollerad leverans*: metoden att tillåta att en olaglig eller misstänkt försändelse förs ut ur, genom eller in i en eller flera staters territorium med de behöriga myndigheternas vetskap och under deras övervakning i avsikt att man ska kunna utreda brott och identifiera personer som är delaktiga i brottet.
5. *frizon*: del av en parts territorium inom vilken införda varor, vad importtullar och skatter beträffar, generellt anses befinna sig utanför tullområdet.
6. *olaglig handel*: varje handlande eller beteende som är förbjudet i lag och som avser framställning, frakt, mottagande, innehav, distribution, försäljning eller inköp, inbegripet varje handlande eller beteende som är avsett att underlätta sådana aktiviteter.
7. *licens*: tillstånd från en behörig myndighet efter ingivande av erforderlig ansökan eller annan dokumentation till den behöriga myndigheten.
8.
 - a) *tillverkningsutrustning*: maskiner som är utformade eller anpassade för att användas för tillverkning av tobaksvaror och är en integrerad del av tillverkningsprocessen (¹).
 - b) *varje del av denna*, i samband med tillverkningsutrustning: varje identifierbar del som är unik för den tillverkningsprocess som används vid tillverkningen av tobaksvaror.
9. *part*: om inte annat framgår av sammanhanget, en part i detta protokoll.
10. *personuppgifter*: all information som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person.
11. *regional organisation för ekonomisk integration*: en organisation som består av flera självständiga stater och till vilken dessa medlemsstater har överfört behörighet i ett antal frågor, inbegripet behörigheten att fatta bindande beslut för sina medlemsstater i dessa frågor (²).
12. *leveranskedja* omfattar tillverkning av tobaksvaror och tillverkningsutrustning samt import eller export av tobaksvaror och tillverkningsutrustning och kan i lämpliga fall utsträckas till att även omfatta en eller flera av följande verksamheter om en part beslutar detta:
 - a) Detaljhandel med tobaksvaror.
 - b) Odling av tobak, med undantag för småskaliga odlare, jordbrukare och producenter.
 - c) Transport av kommersiella kvantiteter tobaksvaror eller tillverkningsutrustning, och
 - d) Grossisthandel, förmedling, lagring eller distribution av tobak och tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.
13. *tobaksvaror*: produkter som helt eller delvis är framställda med tobaksblad som råvara och som är avsedda att rökas, sugas på, tuggas eller snusas.
14. *följa och spåra varor*: systematisk övervakning och rekonstruktion utförd av behöriga myndigheter eller varje annan person som agerar på deras vägnar av den väg eller den rörelse föremål tagit genom leveranskedjan, enligt vad som anges i artikel 8.

Artikel 2

Förhållandet mellan detta protokoll och andra överenskommelser och rättsliga instrument

1. De bestämmelser i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll som gäller dess protokoll ska vara tillämpliga på detta protokoll.

(¹) Parterna får för detta ändamål i tillämpliga fall införa en hänvisning till Världstullorganisationens harmoniserade system för beskrivning och kodifiering av varor och tjänster.

(²) I tillämpliga fall avses med *nationella* eller *inhemska* också en hänvisning till regionala organisationer för ekonomisk integration.

2. Parter som har ingått den typ av överenskommelser som anges i artikel 2 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll ska meddela sådana överenskommelser till partsmötet genom konventionens sekretariat.

3. Ingenting i detta protokoll ska påverka en parts rättigheter och skyldigheter i enlighet med någon annan internationell konvention, något annat fördrag eller någon annan internationell överenskommelse som är i kraft för den parten och som denna anser ha större förutsättningar att uppnå målet att eliminera olaglig handel med tobaksvaror.

4. Ingenting i detta protokoll ska påverka andra rättigheter och skyldigheter och annat ansvar som innehas av parterna enligt internationell rätt, inbegripet Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet.

Artikel 3

Syfte

Syftet med detta protokoll är att eliminera alla former av olaglig handel med tobaksvaror i enlighet med villkoren i artikel 15 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll.

DEL II

ALLMÄNNA SKYLDIGHETER

Artikel 4

Allmänna skyldigheter

1. Utöver bestämmelserna i artikel 5 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll ska parterna
 - a) anta och genomföra verkningfulla åtgärder för att kontrollera eller reglera leveranskedjan för varor som omfattas av detta protokoll i syfte att förebygga, avskräcka från, upptäcka, utreda och lagföra olaglig handel med sådana varor och de ska samarbeta med varandra för detta ändamål,
 - b) vidta alla nödvändiga åtgärder i enlighet med sin nationella lagstiftning för att öka effektiviteten hos sina behöriga myndigheter och enheter, inbegripet tull- och polismyndigheter, som är ansvariga för att förebygga, avskräcka från, upptäcka, utreda, lagföra och eliminera alla former av olaglig handel med varor som omfattas av detta protokoll,
 - c) anta verkningfulla åtgärder för att underlätta eller erhålla tekniskt och finansiellt stöd, kapacitetsutbyggnad och internationellt samarbete i syfte att uppnå målen för detta protokoll samt säkerställa att information som ska utbytas enligt detta protokoll är tillgänglig för de behöriga myndigheterna och att utbytet av sådan information sker på ett säkert sätt,
 - d) nära samarbeta med varandra, i överensstämmelse med sin nationella lagstiftning och sina administrativa system, för att öka effektiviteten av brottsbekämpande åtgärder som vidtas för att bekämpa de rättsstridiga handlanden, inbegripet straffbelagda gärningar, som fastställs i enlighet med artikel 14 i detta protokoll,
 - e) samarbeta och kommunicera, där så är lämpligt, med relevanta regionala och internationella mellanstatliga organisationer när det gäller ett säkert (!) utbyte av information som omfattas av detta protokoll i syfte att främja ett effektivt genomförande av protokollet, och
 - f) inom ramen för de medel och resurser de förfogar över, samarbeta för att uppbringa finansiella resurser för ett effektivt genomförande av detta protokoll genom bilaterala och multilaterala finansieringsmekanismer.
2. Parterna ska, när de fullgör sina skyldigheter enligt detta protokoll, säkerställa största möjliga öppenhet när det gäller sitt eventuella samröre med tobaksindustrin.

(!) Ett säkert informationsutbyte mellan två parter står emot avlyssning och manipulation (förfalskning). Information som utbyts mellan två parter kan med andra ord inte läsas eller ändras av en tredje part.

Artikel 5

Skydd av personuppgifter

Parterna ska när de genomför detta protokoll skydda enskilda personers personuppgifter, oberoende av deras nationalitet eller hemvist, i enlighet med nationell lagstiftning och med beaktande av internationella standarder för skydd av personuppgifter.

DEL III

KONTROLL AV LEVERANSKEDJAN

Artikel 6

Licens, likvärdigt godkännande eller kontrollsystem

1. För att uppnå målen för WHO:s ramkonvention om tobakskontroll och i syfte att eliminera olaglig handel med tobaksvaror och tillverkningsutrustning ska varje part förbjuda varje fysisk eller juridisk person från att bedriva följande verksamheter om detta inte sker enligt en licens eller ett likvärdigt godkännande (nedan kallade *licens*) som beviljats, eller enligt ett kontrollsystem som tillämpas, av en behörig myndighet i enlighet med nationell lagstiftning:

a) Tillverkning av tobaksvaror och tillverkningsutrustning.

b) Import eller export av tobaksvaror och tillverkningsutrustning.

2. Varje part ska sträva efter att bevilja licens till varje fysisk eller juridisk person som bedriver följande verksamheter, i den mån det anses lämpligt och om dessa verksamheter inte är förbjudna enligt nationell lagstiftning:

a) Detaljhandel med tobaksvaror.

b) Odling av tobak, med undantag för småskaliga odlare, jordbrukare och producenter.

c) Transport av kommersiella kvantiteter tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.

d) Grossisthandel, förmedling, lagring eller distribution av tobak och tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.

3. För att säkerställa ett effektivt licensieringssystem ska varje part

a) inrätta eller utse en eller flera behöriga myndigheter som ska utfärda, förnya, tillfälligt avbryta, återkalla och/eller dra in licenser att bedriva de verksamheter som anges i punkt 1, med förbehåll för bestämmelserna i detta protokoll och i enlighet med sin nationella lagstiftning,

b) kräva att varje licensansökan innehåller all erforderlig information om sökanden, vilken i tillämpliga fall bör omfatta

i) om sökanden är en fysisk person, information om dennes identitet, inbegripet fullständigt namn, firmanamn, bolagsregistreringsnummer (om sådant finns), tillämpliga skatteregistreringsnummer (om sådana finns) och all annan information som möjliggör identifiering,

ii) om sökanden är en juridisk person, information om dess identitet, inbegripet fullständigt juridiskt namn, firmanamn, bolagsregistreringsnummer, datum och plats för bolagets bildande, huvudkontorets plats och huvudsaklig verksamhetsplats, tillämpliga skatteregistreringsnummer, kopior av bolagsordning eller likvärdiga handlingar, uppgift om dess dotterbolag, namn på dess direktörer och på dess rättsliga företrädare och all annan information som möjliggör identifiering,

iii) exakta uppgifter om var tillverkningsenhet(er), lager och produktionskapacitet för den verksamhet som sökanden bedriver är belägna,

- iv) närmare uppgifter om de tobaksvaror och den tillverkningsutrustning som omfattas av ansökan, såsom produktbeskrivning, namn, registrerat varumärke om sådant finns, design, märke, modell eller fabrikat och tillverkningsutrustningens serienummer,
 - v) beskrivning av var tillverkningsutrustning kommer att installeras och användas,
 - vi) dokumentation eller en förklaring angående eventuella kriminalregister,
 - vii) fullständig identifiering av de bankkonton som är avsedda att användas för de relevanta transaktionerna och andra relevanta betalningsuppgifter, och
 - viii) en beskrivning av den avsedda användningen och den avsedda försäljningsmarknaden för tobaksvarorna, där särskilt uppmärksamhet läggs vid att se till att produktionen eller utbudet av tobaksvaran står i proportion till den efterfrågan som rimligen kan förväntas,
- c) övervaka och samla in, i förekommande fall, de avgifter som kan tas ut och överväga att använda dem för en effektiv förvaltning och tillämpning av licenssystemet eller för folkhälsan eller någon annan därtill knuten verksamhet i enlighet med nationell lagstiftning,
- d) vidta lämpliga åtgärder för att förebygga, upptäcka och utreda varje oegentligt eller bedrägligt förfarande i samband med driften av licenssystemet,
- e) vid behov vidta åtgärder såsom regelbunden översyn, förnyelse, inspektion eller revision av licenser,
- f) vid behov fastställa en tidsram för när licenser löper ut och för förnyad ansökan eller uppdatering av informationen i ansökan,
- g) ålägga varje fysisk eller juridisk person som innehar en licens att informera den behöriga myndigheten på förhand om förändringar i lokaliseringen av deras verksamhet eller väsentliga ändringar av information som är relevant för de verksamheter som omfattas av licensen,
- h) ålägga varje fysisk eller juridisk person som innehar en licens att informera den behöriga myndigheten om förvärv eller bortskaflande av tillverkningsutrustning, så att myndigheten kan vidta lämpliga åtgärder, och
- i) säkerställa att förstöring av sådan tillverkningsutrustning eller varje del av denna äger rum under överinseende av den behöriga myndigheten.
4. Varje part ska se till att licenser inte får tilldelas och/eller överföras utan att den information som anges i punkt 3 har tagits emot från den föreslagna licensinnehavaren och utan förhandsgodkännande av den behöriga myndigheten.
5. Fem år efter det att detta protokoll har trätt i kraft ska partsmötet vid sitt nästa möte se till att evidensbaserad forskning utförs för att fastställa om det finns någon produktionsfaktor som är av avgörande betydelse för tillverkningen av tobaksvaror och som är identifierbar och kan bli föremål för en effektiv kontrollmekanism. Partsmötet ska på grundval av denna forskning överväga lämpliga åtgärder.

Artikel 7

Tillbörlig aktsamhet

1. Varje part ska i överensstämmelse med sin nationella lagstiftning och med målen för WHO:s ramkonvention om tobakskontroll kräva att alla fysiska och juridiska personer som är aktiva i leveranskedjan för tobak, tobaksvaror och tillverkningsutrustning
- a) visar tillbörlig aktsamhet före inledandet och under loppet av en affärsförbindelse,

- b) övervakar försäljningen till sina kunder för att se till att kvantiteterna står i proportion till efterfrågan för sådana varor inom deras avsedda försäljningsmarknad eller användning, och
- c) rapporterar till de behöriga myndigheterna om varje bevis för att kunden bedriver verksamheter i strid med dess skyldigheter enligt detta protokoll.
2. Tillbörlig aktsamhet i enlighet med punkt 1 ska, enligt vad som är tillämpligt och i överensstämmelse med partens nationella lagstiftning och målen för WHO:s ramkonvention om tobakskontroll, omfatta bland annat krav på identifiering av kunder, såsom genom att erhålla och uppdatera information om följande:
- a) Information genom vilken det fastställs att den fysiska eller juridiska personen innehar en licens i enlighet med artikel 6.
- b) Om kunden är en fysisk person, information om dennes identitet, inbegripet fullständigt namn, firmanamn, bolagsregistreringsnummer (om sådant finns), tillämpliga skatteregistreringsnummer (om sådana finns) och kontroll av hans eller hennes officiella identifiering.
- c) Om kunden är en juridisk person, information om dess identitet, inbegripet fullständigt namn, firmanamn, bolagsregistreringsnummer, datum och plats för bolagets bildande, huvudkontorets plats och huvudsaklig verksamhetsplats, tillämpliga skatteregistreringsnummer, kopior av bolagsordning eller likvärdiga handlingar, uppgift om dess dotterbolag, namn på dess direktörer och på dess rättsliga företrädare och kontroll av dess officiella identifiering.
- d) En beskrivning av den avsedda användningen och den avsedda försäljningsmarknaden för tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.
- e) En beskrivning av var tillverkningsutrustning kommer att installeras och användas.
3. Tillbörlig aktsamhet i enlighet med punkt 1 kan omfatta krav på krav på identifiering av kunder, såsom genom att erhålla och uppdatera information om följande:
- a) Dokumentation eller en förklaring angående eventuella kriminalregister.
- b) Identifiering av de bankkonton som är avsedda att användas vid transaktioner.
4. Varje part ska på grundval av den information som rapporteras enligt punkt 1 c vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att skyldigheterna enligt detta protokoll iakttas, vilket kan omfatta att blockera en kund inom partens jurisdiktion, såsom detta definieras i nationell lagstiftning.

Artikel 8

Följa och spåra varor

1. För att ytterligare säkra leveranskedjan och bistå i utredningar av olaglig handel med tobaksvaror är parterna eniga om att inom fem år från ikraftträdandet av detta protokoll inrätta ett globalt system för att följa och spåra varor, som består av nationella och/eller regionala system för att följa och spåra varor och en global samlingspunkt för informationsutbyte belägen hos sekretariatet för WHO:s ramkonvention om tobakskontroll, vilken är tillgänglig för alla parter och ger dem möjlighet att göra förfrågningar och ta emot relevant information.
2. Varje part ska i enlighet med denna artikel inrätta ett system för att följa och spåra varor, som kontrolleras av parten, för alla tobaksvaror som tillverkas på eller importeras till dess territorium, med beaktande av partens egna nationella eller regionala särskilda behov och bästa tillgängliga praxis.
3. För att möjliggöra att varor följs och spåras på ett verkkningsfullt sätt ska varje part kräva att en unik, säker och icke-borttagbar identifieringsmärkning (nedan kallade *unik identifieringsmärkning*), såsom koder eller stämplar, anbringas på eller utgör en del av alla paket och förpackningar och alla former av yttre förpackning för cigaretter inom en period av fem år och för andra tobaksvaror inom en period av tio år från den dag då detta protokoll trädde i kraft för den parten.

4.1 För det ändamål som avses i punkt 3 ska varje part, som en del av det globala systemet för att följa och spåra varor, kräva att följande information görs tillgänglig, antingen direkt eller genom en länk, för att hjälpa parterna att bestämma tobaksvarornas ursprung och i förekommande fall diversionspunkten och att övervaka och kontrollera tobaksvarornas rörelse och deras rättsliga status:

- a) Tillverkningsdatum och tillverkningsort.
- b) Tillverkningsanläggning.
- c) Den maskin som använts för tillverkning av tobaksvaror.
- d) Produktionsskift eller tillverkningstillfälle.
- e) Namn, faktura, beställningsnummer och betalningsuppgifter från den första kund som inte är anknuten till tillverkaren.
- f) Den avsedda marknaden för detaljhandelsförsäljning.
- g) Produktbeskrivning.
- h) Eventuell lagring och försändelse.
- i) Identiteten på varje känd senare köpare.
- j) Den avsedda leveransvägen, leveransdatumet, destinationen, avreseplatsen och mottagaren.

4.2 Den information som anges i leden a, b och g och i tillämpliga fall f, ska utgöra en del av den unika identifieringsmärknings.

4.3 Om den information som anges i led f inte finns tillgänglig vid tidpunkten för märkningen ska parterna kräva att denna information tas med i enlighet med artikel 15.2 a i WHO:s ramkonvention om tobaks kontroll.

5. Varje part ska inom de tidsfrister som anges i denna artikel kräva att den information som anges i punkt 4 dokumenteras vid tidpunkten för produktionen eller vid tidpunkten för någon tillverkarens första sändning eller vid tidpunkten för import till partens territorium.

6. Varje part ska se till att den information som dokumenterats enligt punkt 5 är tillgänglig för den parten genom en länk med den unika identifieringsmärkning som krävs enligt punkterna 3 och 4.

7. Varje part ska se till att den information som dokumenterats enligt punkt 5 samt den unika identifieringsmärkning som gör denna information tillgänglig i enlighet med punkt 6 upptas i ett format som fastställts eller godkänts av den parten och dess behöriga myndigheter.

8. Varje part ska se till att den information som dokumenterats enligt punkt 5 på begäran är tillgänglig för den globala samlingspunkten för informationsutbyte, med förbehåll för punkt 9, genom ett elektroniskt säkert gränssnitt med dess nationella och/eller regionala centrala punkt. Den globala samlingspunkten för informationsutbyte ska sammanställa en förteckning över parternas behöriga myndigheter och ställa denna till alla parter förfogande.

9. Varje part eller dess behöriga myndighet ska

- a) ha tillgång till den information som anges i punkt 4 i god tid genom att göra en förfrågan till den globala samlingspunkten för informationsutbyte,
- b) efterfråga sådan information endast om det är nödvändigt för att upptäcka eller utreda olaglig handel med tobaksvaror,
- c) inte utan skäl undanhålla information,
- d) besvara förfrågningar om information i samband med punkt 4 i enlighet med sin nationella lagstiftning, och
- e) i enlighet med vad som gemensamt överenskommit skydda information som utväxlats och behandla den som konfidentiell.

10. Varje part ska kräva att det tillämpliga systemet för att följa och spåra varor ytterligare utvecklas och utvidgas så att det tillämpas fram till dess att alla tullar och relevanta skatter har tagits ut och, i förekommande fall, andra skyldigheter har fullgjorts vid platsen för tillverkning, import eller frisläppande från tull- eller punktskattekontroll.
11. Parterna ska samarbeta med varandra och med behöriga internationella organisationer, enligt gemensam överenskommelse, när det gäller att dela ut och utveckla bästa praxis för system för att följa och spåra varor, inbegripet
- a) underlättande av utveckling, överföring och förvärv av förbättrad teknik för att följa och spåra varor, inklusive kunskaper, färdigheter, kapacitet och sakkunskap,
 - b) stöd till program för utbildning och kapacitetsuppbyggnad för parter som anger ett sådant behov, och
 - c) vidareutveckling av tekniken för att märka och skanna paket och förpackningar av tobaksvaror för att göra den information som anges i punkt 4 tillgänglig.
12. Skyldigheter som ålagts en part får inte utföras av eller delegeras till tobaksindustrin.
13. Varje part ska se till att dess behöriga myndigheter när de deltar i ordningen för att följa och spåra varor samverkar med tobaksindustrin och företrädare för tobaksindustrins intressen endast i den utsträckning det är absolut nödvändigt för att genomföra denna artikel.
14. Varje part får kräva att tobaksindustrin ska stå för kostnader som har samband med partens skyldigheter enligt denna artikel.

Artikel 9

Registerföring

1. Varje part ska vid behov kräva att alla fysiska och juridiska personer som är verksamma inom leveranskedjan av tobak, tobaksvaror och tillverkningsutrustning för fullständiga och korrekta register över alla relevanta transaktioner. Sådana register måste möjliggöra en fullständig redovisning av de material som använts vid produktionen av tobaksvarorna.
2. Varje part ska vid behov kräva att personer som beviljats licens i enlighet med artikel 6 på begäran ska lämna följande information till de behöriga myndigheterna:
- a) Allmän information om marknadsvolymer, trender, prognoser och annan relevant information.
 - b) Information om de kvantiteter tobaksvaror och tillverkningsutrustning som licensinnehavaren har i sin besittning, i sitt förvar eller under sin kontroll i lager, i skatteupplägg eller tullager enligt uppskovsförfaranden vid transitering eller omlastning eller punktskatteuppskov från och med dagen för förfrågan.
3. Vad gäller tobaksvaror och tillverkningsutrustning som säljs eller tillverkas på en parts territorium för export, eller som är föremål för transitering eller omlastning under punktskatteuppskov på partens territorium, ska varje part beroende på vad som är tillämpligt kräva att personer som beviljats licens i enlighet med artikel 6 på begäran lämnar följande information till de behöriga myndigheterna i avgångslandet (elektroniskt om sådan infrastruktur finns) vid den tidpunkt då varorna eller utrustningen lämnar deras kontroll:
- a) Datum för avsändande från den sista platsen för fysisk kontroll över varorna.
 - b) Närmare uppgifter om de transporterade varorna (inbegripet märke, mängd, lager).
 - c) Avsedd transportväg och destination.
 - d) Identiteten på den eller de fysiska eller juridiska personer som varorna sänds till.
 - e) Transportsätt, inbegripet transportörens identitet.

- f) Förväntat ankomstdatum för sändningen vid den avsedda destinationen.
 - g) Avsedd marknad för detaljhandelsförsäljning eller användning.
4. Om det är möjligt ska varje part, i enlighet med sin nationella lagstiftning, kräva att detaljhandlare och tobaksodlare, med undantag för traditionella odlare som arbetar på icke-kommersiell grund, för fullständiga och korrekta register över alla relevanta transaktioner som de företar.
5. Vid tillämpningen av punkt 1 ska varje part anta effektiva lagstiftningsåtgärder, exekutiva, administrativa eller andra åtgärder för att kräva att alla register
- a) bevaras i minst fyra år,
 - b) hålls tillgängliga för de behöriga myndigheterna, och
 - c) förs i det format som krävs av de behöriga myndigheterna.
6. Varje part ska där så är lämpligt och med förbehåll för nationell lagstiftning inrätta ett system för att med andra parter utbyta uppgifter som finns i alla register som förs i enlighet med denna artikel.
7. Parterna ska sträva efter att samarbeta med varandra och med behöriga internationella organisationer för att gradvis dela och utveckla förbättrade system för registerföring.

Artikel 10

Säkerhetsåtgärder och förebyggande åtgärder

1. Varje part ska där så är lämpligt och i överensstämmelse med sin nationella lagstiftning och med målen för WHO:s ramkonvention om tobakskontroll kräva att alla fysiska och juridiska personer som omfattas av artikel 6 vidtar de åtgärder som krävs för att förebygga att tobaksvaror avleds till olagliga handelskanaler, bland annat att
- a) rapportera till de behöriga myndigheterna om
 - i) gränsöverskridande överföringar av kontanter till belopp som fastställts i nationell lagstiftning eller gränsöverskridande betalningar in natura, och
 - ii) alla "misstänkta transaktioner", och
 - b) tillhandahålla tobaksvaror och tillverkningsutrustning endast i sådana mängder som står i proportion till efterfrågan på sådana varor på den avsedda marknaden för detaljhandelsförsäljning eller användning.
2. Varje part ska där så är lämpligt och i överensstämmelse med sin nationella lagstiftning och med målen för WHO:s ramkonvention om tobakskontroll kräva att betalningar för transaktioner som genomförs av fysiska eller juridiska personer som omfattas av artikel 6 endast får tillåtas i den valuta och till de belopp som anges på fakturan och endast med lagliga betalningssätt från finansinstitut som är belägna på territoriet för den avsedda marknaden och att betalningar inte får ske genom några andra alternativa överföringssystem.
3. En part får kräva att betalningar som utförs av fysiska eller juridiska personer som omfattas av artikel 6 för material som använts för tillverkning av tobaksvaror inom dess jurisdiktion endast får tillåtas i den valuta och till de belopp som anges på fakturan och endast med lagliga betalningssätt från finansinstitut som är belägna på territoriet för den avsedda marknaden och att betalningar inte får ske genom några andra alternativa överföringssystem.
4. Varje part ska se till att överträdelse av kraven i denna artikel är föremål för lämpliga straffrättsliga, civilrättsliga eller administrativa förfaranden och effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, som i förekommande fall omfattar att tillfälligt avbryta eller dra in en licens.

Artikel 11

Försäljning via internet, telekommunikationer och annan framväxande teknik

1. Varje part ska kräva att alla fysiska och juridiska personer som genomför transaktioner som avser försäljning av tobaksvaror via internet, telekommunikationer eller annan framväxande teknik ska iaktta alla relevanta skyldigheter i detta protokoll.
2. Varje part ska överväga att förbjuda detaljhandelsförsäljning av tobaksvaror via internet, telekommunikationer eller annan framväxande teknik.

Artikel 12

Frizoner och internationell transitering

1. Varje part ska inom tre år från den dag då detta protokoll trädde i kraft för den parten genomföra effektiva kontroller av all tillverkning av och alla transaktioner med tobak och tobaksvaror i frizoner, med användning av alla relevanta åtgärder som anges i detta protokoll.
2. Det ska dessutom vara förbjudet att sammanblanda tobaksvaror med icke-tobaksvaror i en och samma container eller liknande transportenhet vid tidpunkten för bortförandet från frizoner.
3. Varje part ska i enlighet med nationell lagstiftning anta och tillämpa kontroll- och verifieringsåtgärder på internationell transitering och omlastning inom dess territorium av tobaksvaror och tillverkningsutrustning i överensstämmelse med bestämmelserna i detta protokoll, i syfte att förebygga olaglig handel med sådana varor.

Artikel 13

Tullfri försäljning

1. Varje part ska genomföra effektiva åtgärder för att alla relevanta bestämmelser i detta protokoll ska omfatta all tullfri försäljning, med beaktande av artikel 6 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll.
2. Senast fem år efter det att detta protokoll har trätt i kraft ska partsmötet vid sitt nästa möte se till att evidensbaserad forskning utförs för att fastställa omfattningen av olaglig handel med tobaksvaror i form av tullfri försäljning av sådana varor. Partsmötet ska på grundval av denna forskning överväga lämpliga åtgärder.

DEL IV

ÖVERTRÄDELSE

Artikel 14

Rättsstridigt handlande, inbegripet straffbelagda gärningar

1. Varje part ska, i enlighet med grundprinciperna i sin nationella lagstiftning, vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning fastställa att följande handlanden är rättsstridiga:
 - a) Tillverkning, grossisthandel, förmedling, försäljning, transport, distribution, lagring, försändelse, import eller export av tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning som sker i strid med bestämmelserna i detta protokoll.

- b) i) Tillverkning, grossisthandel, förmedling, försäljning, transport, distribution, lagring, försändelse, import eller export av tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning utan betalning av tillämpliga tullar, skatter och andra avgifter eller utan anbringande av tillämpliga skattemärken, unika identifieringsmärkningsmärken eller andra erforderliga märken eller etiketter.
 - ii) All annan smuggling eller försök till smuggling av tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning som inte omfattas av led b i.
- c) i) Alla andra former av olaglig tillverkning av tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning eller tobaksförpackningar som är försedda med falska skattemärken, unika identifieringsmärkningsmärken eller andra erforderliga märken eller etiketter.
 - ii) Grossisthandel, förmedling, försäljning, transport, distribution, lagring, försändelse, import eller export av olagligen tillverkad tobak, olagliga tobaksvaror, varor som är försedda med falska skattemärken och/eller andra erforderliga märken eller etiketter, eller olaglig tillverkningsutrustning.
- d) Att blanda tobaksvaror med icke-tobaksvaror under leveranskedjans lopp i syfte att förtäcka eller dölja tobaksvaror.
- e) Att sammanblanda tobaksvaror med icke-tobaksvaror i strid med artikel 12.2 i detta protokoll.
- f) Att använda internet, telekommunikationer eller annan framväxande teknik för försäljning av tobaksvaror i strid med detta protokoll.
- g) Att en person som innehar licens i enlighet med artikel 6 erhåller tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning från en person som bör ha licens i enlighet med artikel 6 men inte har det.
- h) Att hindra en offentlig tjänsteman eller en bemyndigad tjänsteman i utövandet av dennes uppgifter som avser att förebygga, avskräcka från, upptäcka, utreda eller eliminera olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.
 - i) i) Att lämna förklaringar som är falska, vilseledande eller ofullständiga eller att underlåta att lämna begärd information till en offentlig tjänsteman eller en bemyndigad tjänsteman vid utövandet av dennes uppgifter som avser att förebygga, avskräcka från, upptäcka, utreda eller eliminera olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning, om detta inte strider mot rätten att inte kompromettera sig själv.
 - ii) Att lämna felaktiga deklarerationer på officiella formulär angående beskrivning, kvantitet eller värde av tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning eller annan information som anges i protokollet för att
 - a) undandra sig att betala tillämpliga tullar, skatter och andra avgifter, eller
 - b) föregripa kontrollåtgärder för att förebygga, avskräcka från, upptäcka, utreda eller eliminera olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.
 - iii) Att underlåta att skapa eller föra register som omfattas av detta protokoll eller att föra falska register.
- j) Tvätt av vinning av det rättsstridiga handlande som straffbeläggs enligt punkt 2.

2. Varje part ska med förbehåll för de grundläggande principerna i sin nationella lagstiftning fastställa vilka av de rättsstridiga handlingar som anges i punkt 1, eller vilka andra handlingar som rör olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning i strid med bestämmelserna i detta protokoll, som ska vara straffbelagda gärningar och de ska anta de lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som krävs för att ge verkan åt detta fastställande.

3. Varje part ska meddela sekretariatet för detta protokoll vilka av de rättsstridiga handlingar som anges i punkterna 1 och 2 som parten har fastställt vara en straffbelagd gärning i enlighet med punkt 2 och ska förse sekretariatet med kopior av den lagstiftning, eller en beskrivning av den, som ger verkan åt punkt 2 och av senare ändringar av denna lagstiftning.

4. För att stärka det internationella samarbetet när det gäller att bekämpa de straffbelagda gärningar som avser olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning, uppmantras parterna att se över sin nationella lagstiftning om penningtvätt, ömsesidig rättslig hjälp och utlämning, med beaktande av relevanta konventioner som de är parter i, för att säkerställa att lagstiftningen medger ett effektivt genomförande av bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 15

Juridiska personers ansvarighet

1. Varje part ska i överensstämmelse med sina rättsliga principer anta nödvändiga åtgärder för att fastställa juridiska personers ansvar för det rättsstridiga handlande, inbegripet gärningar som straffbeläggs i enlighet med artikel 14 i detta protokoll.
2. Med förbehåll för varje parts rättsliga principer kan juridiska personers ansvar vara straffrättsligt, civilrättsligt eller administrativt.
3. Denna ansvarighet ska inte påverka ansvaret för de fysiska personer som har utfört det rättsstridiga handlandet eller begått den gärning som straffbeläggs i enlighet med nationell lag eller annan författning och artikel 14 i detta protokoll.

Artikel 16

Lagföring och sanktioner

1. Varje part ska i enlighet med nationell lagstiftning anta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att fysiska och juridiska personer som hålls ansvariga för det rättsstridiga handlande, inbegripet gärningar som straffbeläggs i enlighet med artikel 14 i detta protokoll, är föremål för effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga eller icke-straffrättsliga sanktioner, inbegripet penningssanktioner.
2. Varje part ska sträva efter att se till att skönsmässiga befogenheter enligt dess nationella lagstiftning vid lagföring av personer för det rättsstridiga handlande, inbegripet gärningar som straffbeläggs i enlighet med artikel 14, utövas på ett sådant sätt att de brottsbekämpande åtgärderna avseende sådant rättsstridigt handlande, inbegripet straffbelagda gärningar, blir så effektiva som möjligt och med vederbörlig hänsyn tagen till behovet av att avskräcka från sådant rättsstridigt handlande, inbegripet straffbelagda gärningar.
3. Ingenting i detta protokoll ska påverka principen om att beskrivningen av det rättsstridiga handlandet, inbegripet gärningar som straffbeläggs i enlighet med detta protokoll, och av tillämpliga rättsliga försvar eller andra rättsprinciper som kontrollerar ett handlandes lagenlighet uteslutande regleras av en parts nationella lagstiftning och att sådant rättsstridigt handlande, inbegripet straffbelagda gärningar, ska lagföras och bestraffas i enlighet med denna lagstiftning.

Artikel 17

Ersättning för beslag

Parterna bör i enlighet med sin nationella lagstiftning överväga att anta de lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som är nödvändiga för att bemyndiga behöriga myndigheter att ta ut ett belopp som står i proportion till förlorade skatter och tullar från producenten, tillverkaren, distributören, importören eller exportören av tobak, tobaksvaror och/eller tillverkningsutrustning som beslagtogs.

Artikel 18

Bortskaffande eller förstöring

All tobak, alla tobaksvaror och all tillverkningsutrustning som konfiskerats ska förstöras med användning av miljövänliga metoder i största möjliga utsträckning, eller bortskaffas i enlighet med nationell lagstiftning.

Artikel 19

Särskilda utredningsmetoder

1. Om det är tillåtet enligt grundprinciperna i dess nationella rättsordning ska varje part, inom ramen för sina möjligheter och enligt de villkor som föreskrivs i dess nationella lagstiftning, vidta nödvändiga åtgärder för att tillåta ändamålsenlig användning av kontrollerade leveranser och, när det bedöms vara lämpligt, användning av andra särskilda utredningsmetoder såsom elektronisk övervakning eller annan slags övervakning och operationer under täckmantel, av dess behöriga myndigheter inom dess territorium, i syfte att effektivt bekämpa olaglig handel med tobak, tobaksvaror och tillverkningsutrustning.

2. I syfte att utreda de gärningar som straffbeläggs i enlighet med artikel 14, uppmuntras parterna att om så är nödvändigt ingå lämpliga bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser om användning av de metoder som avses i punkt 1 i internationellt samarbete.

3. I avsikt att undvika avtal eller överenskommelse enligt punkt 2 ska beslut om att tillämpa sådana särskilda utredningsmetoder på det internationella planet grundas på varje särskilt fall och kan, om så erfordras, avse ekonomiska överenskommelser och samförståndslösningar beträffande berörda parter utövande av domsrätt.

4. Parterna erkänner vikten av, och behovet av, internationellt samarbete och bistånd på detta område och ska samarbeta med varandra och med internationella organisationer när det gäller att utveckla kapacitet att uppnå målen i denna artikel.

DEL V

INTERNATIONELLT SAMARBETE

Artikel 20

Allmänt informationsutbyte

1. I syfte att uppnå målen för detta protokoll ska parterna som en del av rapporteringsinstrumentet enligt WHO:s ramkonvention om tobakskontroll rapportera relevant information, med förbehåll för nationell lagstiftning och där så är lämpligt, om bland annat följande:

- a) Sammanställda uppgifter om beslag av tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning, mängd, värdet av beslagtagna varor, varubeskrivningar, tillverkningsdatum och -orter samt undandragna skatter.
- b) Import, export, transitering, beskattad och skattefri försäljning eller produktionsvärde av tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.
- c) Trender, metoder för förtäckande och tillvägagångssätt som används vid olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.
- d) Annan relevant information enligt överenskommelse mellan parterna.

2. Parterna ska samarbeta med varandra och med behöriga internationella organisationer för att bygga upp parternas kapacitet att samlas in och utbyta information.

3. Parterna ska betrakta denna information som konfidentiell och endast för parternas bruk, om inte den överförande parten förklarar annat.

Artikel 21

Informationsutbyte om tillämpning

1. Parterna ska med förbehåll för nationell lagstiftning eller gällande internationella fördrag där så är lämpligt utbyta följande information, på eget initiativ eller på begäran av en part som vederbörligen motiverar att informationen är nödvändig för att upptäcka eller utreda olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning:
- a) Register över licenser för de berörda fysiska och juridiska personerna.
 - b) Information om identifiering, övervakning och lagföring av fysiska eller juridiska personer som ägnar sig åt olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.
 - c) Register över utredningar och lagföringar.
 - d) Register över betalningar för import, export eller skattefri försäljning av tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.
 - e) Närmare uppgifter om beslag av tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning (inbegripet ärendehänvisning i förekommande fall, mängd, värdet av beslagtagna varor, varubeskrivningar, inblandade enheter samt tillverkningsdatum och -orter) och tillvägagångssätt (inbegripet transportmedel, förtäckande, färdvägar och upptäckande).
2. Information som mottagits från parter enligt denna artikel ska uteslutande användas för att uppfylla målen för detta protokoll. Parterna får ange att denna information inte får vidarebefordras utan medgivande från den part som lämnade informationen.

Artikel 22

Informationsutbyte: konfidentialitet och skydd av uppgifter

1. Parterna ska utse de behöriga myndigheter till vilka uppgifter som avses i artiklarna 20, 21 och 24 ska lämnas och meddela parterna vilka myndigheter som utsetts genom konventionens sekretariat.
2. Utbyte av information enligt detta protokoll ska ske med förbehåll för nationell lagstiftning om konfidentialitet och privatliv. Parterna ska enligt ömsesidig överenskommelse skydda all konfidentiell information som utbyts.

Artikel 23

Bistånd och samarbete: utbildning, tekniskt bistånd och samarbete i vetenskapliga, tekniska eller administrativa frågor

1. Parterna ska enligt ömsesidig överenskommelse samarbeta med varandra och/eller genom behöriga internationella och regionala organisationer med att tillhandahålla utbildning, tekniskt bistånd och samarbete i vetenskapliga, tekniska eller administrativa frågor för att uppnå målen för detta protokoll. Detta samarbete kan omfatta överförandet av expertis och lämplig teknik på områdena informationsinsamling, brottsbekämpning, följande och spårande av varor, informationshantering, skydd av personuppgifter, förbud, elektronisk övervakning, kriminalteknisk analys, ömsesidig rättslig hjälp och utlämning.

2. Parterna får vid behov ingå bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser för att främja utbildning, tekniskt bistånd och samarbete i vetenskapliga, tekniska eller administrativa frågor, med beaktande av behoven för parter som är utvecklingsländer och parter som är länder med övergångsekonomier.
3. Parterna ska vid behov samarbeta med att utveckla och efterforska möjligheterna att identifiera det exakta geografiska ursprunget för tobak och tobaksvaror som beslagtogs.

Artikel 24

Bistånd och samarbete: utredning och lagföring av gärningar

1. Parterna ska i enlighet med sin nationella lagstiftning vidta alla nödvändiga åtgärder för att vid behov stärka samarbetet genom multilaterala, regionala eller bilaterala överenskommelser för att förebygga, upptäcka, utreda, lagföra och bestraffa fysiska eller juridiska personer som ägnar sig åt olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning.
2. Varje part ska se till att administrativa myndigheter, regleringsmyndigheter, brottsbekämpande myndigheter och andra myndigheter som arbetar med att bekämpa olaglig handel med tobak, tobaksvaror eller tillverkningsutrustning (inbegripet rättsliga myndigheter, om detta är tillåtet enligt nationell lagstiftning) samarbetar och utbyter relevant information på nationell och internationell nivå inom de villkor som föreskrivs i dess nationella lagstiftning.

Artikel 25

Skydd av suveränitet

1. Parterna ska fullgöra sina skyldigheter enligt detta protokoll på ett sätt som är förenligt med principerna om jämlikhet mellan stater, om staters territoriella integritet samt om icke-inblandning i andra staters interna angelägenheter.
2. Ingenting i detta protokoll ska berättiga en part att på en annan stats territorium utöva jurisdiktion och utföra funktioner som är förbehållna myndigheterna i denna stat enligt dess nationella lagstiftning.

Artikel 26

Jurisdiktion

1. Varje part ska vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa sin domsrätt över brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14
 - a) när brottet har förövats inom den partens territorium, eller
 - b) när brottet har förövats ombord på ett fartyg som för den partens flagg eller ombord på ett luftfartyg som var registrerat enligt den partens lagar när brottet förövades.
2. Med förbehåll för artikel 25 kan en part också fastställa sin domsrätt över ett sådant brott
 - a) när brottet har förövats mot den parten,
 - b) när brottet har förövats av en medborgare i den parten eller av en statslös person med hemvist inom dess territorium, eller
 - c) när brottet är ett brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14 och har förövats utanför partens territorium i avsikt att där begå ett brott som straffbeläggs enligt artikel 14 inom dess territorium.

3. För de syften som avses i artikel 30 ska varje part vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa sin domsrätt över brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14, när den misstänkta gärningsmannen befinner sig inom dess territorium och parten inte utlämnar personen av det enda skälet att denne är en av dess medborgare.
4. Varje part kan också vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa sin domsrätt över brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14, när den misstänkta gärningsmannen befinner sig inom dess territorium och parten inte utlämnar denne.
5. Om en part som utövar sin domsrätt med stöd av punkt 1 eller 2 har blivit varskodd eller på annat sätt har fått kännedom om att en eller flera andra parter genomför utredning eller lagföring eller vidtar rättsliga åtgärder rörande samma gärning, ska dessa parter behöriga myndigheter samråda om så är lämpligt för att samordna sina åtgärder.
6. Utan att det påverkar allmänna folkrättsliga grundsatser utesluter detta protokoll inte utövandet av straffrättslig domsrätt som en part har fastställt i enlighet med sin nationella lagstiftning.

Artikel 27

Samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter

1. Varje part ska på ett sätt som är förenligt med deras respektive rättsordning och förvaltningsssystem vidta effektiva åtgärder
 - a) för att förbättra och, när så behövs, upprätta kommunikationsvägar mellan sina behöriga myndigheter och andra organ och enheter för att främja ett säkert och snabbt informationsutbyte om alla aspekter av brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14,
 - b) för att säkerställa ett verkningsfullt samarbete mellan de behöriga myndigheterna, andra organ, tullmyndigheter, polismyndigheter och andra brottsbekämpande myndigheter,
 - c) för att samarbeta med andra parter vid utredning av enskilda ärenden som rör brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14 rörande
 - i) identitet, vistelseort och verksamhet beträffande personer som misstänks vara delaktiga i sådana brott eller beträffande vistelseort för andra berörda personer,
 - ii) hur vinning eller egendom som härrör från sådana brott förflyttas, och
 - iii) hur egendom, utrustning eller andra hjälpmedel som har använts eller avses komma till användning vid förövandet av sådana brott förflyttas,
 - d) för att, där så är lämpligt, tillhandahålla erforderliga föremål eller mängder av ämnen för analys- eller utredningsändamål,
 - e) för att underlätta effektiv samordning mellan sina behöriga myndigheter och andra organ och enheter samt främja utbyte av personal och andra sakkunniga, däri inbegripet, med beaktande av bilaterala avtal och överenskommelser mellan de berörda parterna, utplacering av sambandsmän,
 - f) för att utbyta information med andra parter om särskilda medel och metoder som fysiska eller juridiska personer använt för att begå sådana brott, inbegripet, i förekommande fall, rutter och transportmedel och användning av falska identiteter, förändrade eller förfälskade dokument eller andra sätt för att dölja sin verksamhet, och
 - g) för att utbyta upplysningar och på lämpligt sätt samordna förvaltningsåtgärder och andra vidtagna åtgärder som syftar till tidig identifiering av brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14.

2. För att ge verkan åt detta protokoll ska parterna överväga att ingå bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser om direkt samarbete mellan sina brottsbekämpande myndigheter och, om sådana avtal eller överenskommelser redan finns, anpassa dem i enlighet med detta. I avsaknad av sådana avtal eller överenskommelser mellan de berörda parterna får de betrakta detta protokoll som grund för ömsesidigt brottsbekämpande samarbete med avseende på brott som omfattas av detta protokoll. När så är lämpligt ska parterna till fullo utnyttja avtal eller överenskommelser, däribland med internationella och regionala organisationer, för att förbättra samarbetet mellan sina brottsbekämpande myndigheter.

3. Parterna ska sträva efter att inom ramen för sina möjligheter samarbeta för att bekämpa gränsöverskridande olaglig handel med tobaksvaror som har bedrivits med hjälp av moderna tekniska hjälpmedel.

Artikel 28

Ömsesidig administrativ hjälp

Parterna ska på ett sätt som är förenligt med deras respektive rättsordning och förvaltningsystem, på begäran eller på eget initiativ, lämna information till varandra för att säkerställa en korrekt tillämpning av tullagstiftning och annan lagstiftning som är relevant för att förebygga, upptäcka, utreda, lagföra och bekämpa olaglig handel med tobak, tobaksvaror och tillverkningsutrustning. Parterna ska betrakta denna information som konfidentiell och för begränsad användning, om inte den överförande parten förklarar annat. Sådan information kan omfatta

- a) nya tulltekniker och brottsbekämpningstekniker som bevisats vara effektiva,
- b) nya trender, medel eller metoder för att ägna sig åt olaglig handel med tobak, tobaksvaror och tillverkningsutrustning,
- c) varor som man vet är föremål för olaglig handel med tobak, tobaksvaror och tillverkningsutrustning, och närmare uppgifter rörande beskrivning, förpackning, transport och lagring samt metoder som används avseende dessa varor,
- d) fysiska eller juridiska personer som man vet har begått eller varit delaktiga i ett brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14, och
- e) andra uppgifter som kan vara till hjälp för utsedda organ vid riskbedömningar för kontrolländamål och andra brottsbekämpande ändamål.

Artikel 29

Ömsesidig rättslig hjälp

1. Parterna ska i största möjliga utsträckning lämna varandra ömsesidig rättslig hjälp vid brottsutredningar, lagföring och rättsliga förfaranden avseende brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14 i detta protokoll.

2. Ömsesidig rättslig hjälp ska i största möjliga utsträckning lämnas i enlighet med den anmodade partens tillämpliga lagar, fördrag, avtal och överenskommelser avseende utredning, lagföring och rättsliga förfaranden i fråga om brott för vilka juridiska personer kan ställas till ansvar med stöd av artikel 15 i detta protokoll i den begärande parten.

3. Ömsesidig rättslig hjälp som ska lämnas enligt denna artikel kan begäras i något av följande syften:

- a) Upptagande av vittnesmål eller andra utsagor.
- b) Delgivning av rättegångshandlingar.
- c) Verkställande av husrannsakan, beslag och frysning.

- d) Undersökning av föremål och platser.
- e) Tillhandahållande av information, bevismaterial och sakkunnigutlåtanden.
- f) Tillhandahållande av handlingar och uppteckningar i original eller i bestyrkt kopia, inbegripet officiella handlingar, bankhandlingar, finansiella handlingar, företagshandlingar och andra handlingar som rör ekonomiska förhållanden eller affärsförhållanden.
- g) Identifiering eller spårande av vinning av brott, egendom, hjälpmedel eller andra föremål för bevisändamål.
- h) Underlättande av att personer deltar frivilligt i den begärande parten.
- i) Varje slag av rättslig hjälp som inte är oförenlig med den anmodade partens nationella lagstiftning.
4. Denna artikel ska inte inverka på åtaganden i annat bilateralt eller multilateralt avtal som helt eller delvis gäller eller kommer att gälla ömsesidig rättslig hjälp.
5. Punkterna 6–24 ska på ömsesidig grund tillämpas på framställningar som görs enligt denna artikel, om inte de berörda parterna är bundna av ett särskilt fördrag eller mellanstatligt avtal om ömsesidig rättslig hjälp. Om parterna är bundna av ett särskilt fördrag eller mellanstatligt avtal om ömsesidig rättslig hjälp ska motsvarande bestämmelser i det fördraget eller mellanstatliga avtalet tillämpas, såvida inte parterna kommer överens om att punkterna 6–24 ska tillämpas i stället. Parterna uppmantras starkt att tillämpa dessa punkter om samarbetet därigenom underlättas.
6. Parterna ska utse en centralmyndighet som ska ha ansvar och behörighet att ta emot framställningar om ömsesidig rättslig hjälp och att antingen verkställa dem eller överlämna dem till sina respektive behöriga myndigheter för verkställighet. Om det i en part finns en region eller ett territorium med ett särskilt system för ömsesidig rättslig hjälp, får parten utse en annan centralmyndighet som ska ha samma funktion för ifrågasvarande region eller territorium. Centralmyndigheterna ska se till att mottagna framställningar verkställs eller överlämnas för verkställighet på ett riktigt sätt och utan dröjsmål. När centralmyndigheten överlämnar en framställning till en behörig myndighet för verkställighet, ska den befrämja att den snabbt och riktigt verkställs av den behöriga myndigheten. Varje part ska underrätta chefen för konventionens sekretariat om vilken centralmyndighet som har utsetts för detta ändamål vid tidpunkten för ratifikation, godtagande, godkännande, formell bekräftelse av eller anslutning till detta protokoll. Framställningar om ömsesidig rättslig hjälp och därtill anknutna meddelanden ska överlämnas till de centralmyndigheter som utsetts av parterna. Detta krav ska dock inte inskränka en parts rätt att kräva att sådana framställningar och meddelanden ska överlämnas på diplomatisk väg och, om ärendet är bråskande och om parterna samtycker, via lämpliga internationella organisationer där så är möjligt.
7. Framställningar ska göras skriftligen eller, om så är möjligt, på annat sätt som möjliggör framställning av ett skriftligt meddelande, på ett språk som godtas av den anmodade parten, och på sätt som tillåter denna part att konstatera att dokumentet är äkta. Varje part ska underrätta chefen för konventionens sekretariat om det eller de språk som den godtar vid tidpunkten för ratifikation, godtagande, godkännande, formell bekräftelse av eller anslutning till detta protokoll. I bråskande fall och när parterna är överens därom, får framställningar göras muntligen med efterföljande skriftlig bekräftelse.
8. En framställning om ömsesidig rättslig hjälp ska innehålla följande:
- Uppgift om den myndighet som gör framställningen.
 - Föremålet för och arten av den brottsutredning, den lagföring eller det rättsliga förfarande som framställningen avser samt namnet på den myndighet som handlägger brottsutredningen, lagföringen eller det rättsliga förfarandet jämte upplysningar om vilka uppgifter denna myndighet har.
 - En sammanställning av de omständigheter som är av betydelse i ärendet utom i de fall framställningen gäller delgivning av rättegångshandlingar.
 - Uppgift om vilket slag av biträde som begärs samt huruvida den begärande parten önskar att ett särskilt förfarande ska tillämpas.
 - Uppgift om samtliga berörda personers identitet, adress och nationalitet, där så är möjligt.
 - Uppgift om det ändamål för vilket bevismaterial, upplysningar eller åtgärder begärs.
 - Uppgift om de bestämmelser i nationell lagstiftning som är relevanta för brottet och straffet för detta brott.

9. Den anmodade parten får begära ytterligare uppgifter om så är nödvändigt för att kunna verkställa den begärda åtgärden i enlighet med sin nationella lagstiftning eller när det kan underlätta verkställigheten.
10. De åtgärder som framställningen avser ska verkställas enligt den anmodade partens nationella lagstiftning och, i den mån detta inte strider mot denna lagstiftning och där så är möjligt, med tillämpning av de förfaranden som anges i framställningen.
11. Den begärande parten får inte utan föregående samtycke av den anmodade parten överföra eller använda uppgifter eller bevisning som har lämnats av den anmodade parten i andra brottsutredningar, annan lagföring eller andra rättegångar än de som anges i framställningen. Ingenting i denna punkt hindrar att den begärande parten i sina förfaranden röjer uppgifter eller bevisning som bevisar den anklagades oskuld. I så fall ska den begärande parten meddela den anmodade parten före röjandet av uppgifterna eller bevisningen och, på begäran, samråda med den anmodade parten. Om det i undantagsfall inte är möjligt att lämna sådant förhandsmeddelande, ska den begärande parten utan dröjsmål meddela den anmodade parten att röjande har skett.
12. Den begärande parten får kräva att den anmodade parten iakttar sekretess beträffande framställningen och dess innehåll utom i den omfattning som är nödvändig för att verkställa de begärda åtgärderna. Om den anmodade parten inte kan efterkomma en begäran om sekretess, ska den genast meddela den begärande parten.
13. När en person befinner sig inom en parts territorium och denne ska höras som vittne eller sakkunnig av de rättsliga myndigheterna i en annan part, får, när så är möjligt och förenligt med grundsatserna i nationell lagstiftning, den förstnämnda parten, på begäran av den sistnämnda parten, ge sitt samtycke till att förhandlingen sker genom videokonferens om det inte är möjligt eller önskvärt att vederbörande person uppträder personligen inom den begärande partens territorium. Parter kan komma överens om att förhör ska utföras av en rättslig myndighet i den begärande parten i närvaro av en rättslig myndighet från den anmodade parten.
14. En framställning om ömsesidig rättslig hjälp får avslås om
- framställningen inte gjorts i enlighet med denna artikel,
 - den anmodade parten anser att verkställandet av de begärda åtgärderna sannolikt skulle inkräkta på dess suveränitet, säkerhet, allmänna rättsprinciper (*ordre public*) eller andra väsentliga intressen,
 - den anmodade partens myndigheter enligt nationell lagstiftning skulle vara förhindrade att vidta den begärda åtgärden i fråga om ett liknande brott om brottet varit föremål för utredning, lagföring eller annat rättsligt förfarande enligt deras egen domsrätt,
 - framställningen berör ett brott för vilket straffmaximum i den anmodade parten är mindre än fängelse eller andra former av frihetsberövande i två år eller om lämnande av rättslig hjälp enligt den anmodade partens bedömning skulle medföra en oproportionerligt stor börda för dess resurser i förhållande till brottets allvar, eller om
 - bifall till framställningen skulle strida mot den anmodade partens lagstiftning rörande ömsesidig rättslig hjälp.
15. Ett avslag på en framställning om ömsesidig rättslig hjälp ska motiveras.
16. En part får inte vägra att lämna ömsesidig rättslig hjälp enligt denna artikel med hänvisning till banksekretess.
17. En part får inte avslå en begäran om ömsesidig rättslig hjälp av det enda skälet att brottet också bedöms omfatta skattefrågor.
18. En part får vägra att lämna ömsesidig rättslig hjälp enligt denna artikel med hänvisning till att dubbel straffbarhet inte föreligger. Den anmodade parten får dock när den finner det lämpligt lämna hjälp i den omfattning den efter eget skön beslutar, oberoende av huruvida handlandet skulle utgöra ett brott enligt den anmodade partens nationella lagstiftning.
19. Den anmodade parten ska snarast verkställa en framställning om ömsesidig rättslig hjälp och ska, i största möjliga mån, beakta de tidsfrister som angivits av den begärande parten och för vilka skäl har angivits, helst i framställningen. Den anmodade parten ska tillmötesgå skäliga förfrågningar från den begärande partens sida om hur långt man kommit i handläggningen av framställningen. Den begärande parten ska genast meddela den anmodade parten om när den begärda hjälpen inte längre är påkallad.

20. Ömsesidig rättslig hjälp får uppskjutas av den anmodade parten om verkställandet skulle hindra en pågående brottsutredning, lagföring eller annat rättsligt förfarande.
21. Innan den anmodade parten avslår en framställning med stöd av punkt 14 eller uppskjuter dess verkställighet med stöd av punkt 20, ska den samråda med den begärande parten för att avgöra om hjälpen kan lämnas i sådan tid och på sådana villkor som den anser vara påkallade. Om den begärande parten godtar hjälp på dessa villkor, ska den följa villkoren.
22. Den anmodade parten ska stå för ordinarie kostnader som är förenade med verkställigheten av de begärda åtgärderna, om inte de berörda parterna kommer överens om annat. Om verkställigheten medför eller kommer att medföra stora eller extraordinära kostnader, ska parterna i samråd fastställa vilka villkor som ska gälla för verkställigheten och hur kostnaderna ska fördelas.
23. Den anmodade parten
- ska vid en framställning lämna den begärande parten kopior av offentliga handlingar, dokument eller uppgifter som den har i sin besittning, vilka enligt dess nationella lagstiftning är tillgängliga för allmänheten, och
 - kan, enligt egen bedömning, helt, delvis eller med sådana förbehåll som den anser vara lämpliga, lämna den begärande parten kopior av offentliga handlingar, dokument eller uppgifter som den har i sin besittning, vilka enligt dess lagstiftning inte är tillgängliga för allmänheten.
24. Parterna ska om så behövs överväga att sluta bilaterala och multilaterala avtal eller överenskommelser som skulle gagna, förverkliga eller stärka bestämmelserna i denna artikel.

Artikel 30

Utlämning

- Denna artikel ska tillämpas på brott som straffbeläggs i enlighet med artikel 14 i detta protokoll när
 - den som begärs utlämnad befinner sig inom den anmodade partens territorium,
 - det brott för vilket utlämning begärs är straffbelagt enligt både den begärande och den anmodade partens nationella lagstiftning, och
 - det för brottet är föreskrivet ett maximalt fängelsestraff eller annan form av frihetsberövande på minst fyra år eller ett strängare straff eller en kortare period som överenskommit av de berörda parterna i enlighet med bilaterala eller multilaterala fördrag eller andra internationella avtal.
- Varje brott på vilket denna artikel är tillämplig ska betraktas som utlämningsbart brott i varje utlämningsavtal som redan gäller mellan parter. Parterna förbinder sig att ta med dessa brott som utlämningsbara brott i varje utlämningsavtal som kan komma att slutas mellan dem.
- Om en part, som för utlämning ställer som villkor att det ska finnas ett utlämningsavtal, mottar en begäran om utlämning från en annan part med vilken den inte har slutit ett sådant avtal, får den betrakta detta protokoll som rättslig grund för utlämning i fråga om varje brott på vilket denna artikel är tillämplig.
- Parter, som för utlämning inte ställer som villkor att det ska finnas ett utlämningsavtal, ska betrakta sådana brott som avses i den här artikeln som utlämningsbara brott mellan dem.
- För utlämning ska gälla de villkor som föreskrivs i den anmodade partens lagstiftning eller tillämpliga utlämningsavtal, däri bland annat inbegripet villkor avseende krav på lägsta straff för utlämning och de grunder som får åberopas av den anmodade parten för att vägra utlämning.

6. Parterna ska, med hänsynstagande till sin nationella lagstiftning, sträva efter att underlätta utlämningsförfaranden och förenkla de bevisrättsliga krav som gäller för brott på vilka denna artikel är tillämplig.
7. Om en part inom vars territorium en misstänkt befinner sig inte utlämnar vederbörande för ett brott som täcks av den här artikeln endast av det skälet att denne är medborgare i denna stat, ska den, efter framställning av den begärande parten, vara skyldig att utan oskäligt dröjsmål hänskjuta saken till sina behöriga myndigheter för lagföring. Dessa myndigheter ska fatta beslut och vidta åtgärder på samma sätt som vid andra brott av liknande art i enlighet med den partens nationella lagstiftning. Parterna ska samarbeta, särskilt i fråga om processuella och bevisrättsliga aspekter, för att säkerställa lagföringens effektivitet.
8. När en part enligt sin nationella lagstiftning endast kan utlämna eller på annat sätt överlämna en av sina medborgare på villkor att denne återbördas till parten i fråga för att avtjäna det straff som denne ådömts i den rättegång eller de rättsliga förfaranden för vilka utlämningen eller överlämnandet av denne begärdes och parten i fråga och den begärande parten är införstådda med detta alternativ och de andra villkor som de bedömer som lämpliga, ska sådan villkorlig utlämning eller sådant villkorligt överlämnande vara tillräckligt för att uppfylla villkoren i punkt 7.
9. Om utlämning som begärs för att verkställa en ådömd påföljd vägras på grund av att den person som begärs utlämnad är medborgare i den anmodade parten, ska denna part, om dess lagstiftning tillåter det och det står i överensstämmelse med de krav den lagstiftningen uppställer, på framställning av den begärande parten överväga att låta verkställa den påföljd som har ådömts eller återstående del därav enligt den begärande partens lagstiftning.
10. Varje person mot vilken rättsliga åtgärder vidtas i samband med brott på vilka denna artikel är tillämplig ska garanteras rättvis behandling i alla faser av lagföringen, däribland att åtnjuta alla de rättigheter och garantier som tillerkänns personer i den parts nationella lagstiftning inom vars territorium personen befinner sig.
11. Ingenting i detta protokoll ska tolkas som att det skulle innebära en skyldighet att utlämna, om den anmodade parten har grundad anledning att anta att framställningen har gjorts i syfte att åtala eller straffa en person på grund av personens kön, ras, trosuppfattning, nationalitet, etniska ursprung eller politiska uppfattning eller att bifall till framställningen skulle kunna vara till förfång för personen på någon av dessa grunder.
12. En part får inte avslå en begäran om utlämning av det enda skälet att brottet också bedöms omfatta skattefrågor.
13. Innan den anmodade parten avslår en begäran om utlämning, ska den, där så är lämpligt, samråda med den begärande parten för att ge den tillfälle att ange sin inställning och lämna upplysningar om anklagelserna.
14. Parterna ska sträva efter att sluta bilaterala och multilaterala avtal och överenskommelser för att möjliggöra utlämning eller effektivisera utlämningsförfarandet. Om parterna är bundna av ett befintligt fördrag eller en mellanstatlig överenskommelse ska motsvarande bestämmelser i det fördraget eller den mellanstatliga överenskommelsen tillämpas, såvida inte parterna kommer överens om att punkterna 1–13 ska tillämpas i stället.

Artikel 31

Åtgärder för att säkerställa utlämning

1. Med förbehåll för bestämmelserna i sin nationella lagstiftning och i utlämningsavtal som den har ingått, kan den anmodade parten, om den finner att omständigheterna så kräver och om ärendet är brådskande, på framställning från den begärande parten ta en person som har begärts utlämnad och som uppehåller sig inom dess territorium i förvar eller vidta andra lämpliga åtgärder för att säkerställa personens närvaro vid utlämningsförfarandet.
2. Åtgärder som vidtas i enlighet med punkt 1 ska i överensstämmelse med nationell lagstiftning på lämpligt sätt och utan dröjsmål meddelas den begärande parten.

3. Varje person mot vilken åtgärder vidtas i enlighet med punkt 1 ska ha rätt att
 - a) utan dröjsmål kommunicera med den närmaste lämpliga företrädaren för den stat som personen är medborgare i eller, om personen är statslös, den stat inom vars territorium personen är stadigvarande bosatt, och
 - b) få besök av en företrädare för den staten.

DEL VI

RAPPORTERING

Artikel 32

Rapportering och utbyte av information

1. Varje part ska till partsmötet, via konventionens sekretariat, lämna periodiska rapporter om hur parten genomfört detta protokoll.
 2. Rapporternas format och innehåll ska beslutas av partsmötet. Dessa rapporter ska utgöra en del av det regelbundna rapporteringsinstrumentet enligt WHO:s ramkonvention om tobaks kontroll.
 3. Innehållet i de periodiska rapporter som avses i punkt 1 ska beslutas med beaktande av bland annat följande:
 - a) Information om lagstiftningsåtgärder, exekutiva, administrativa eller andra åtgärder som vidtagits för att genomföra detta protokoll.
 - b) I förekommande fall information om svårigheter eller hinder som parten har mött vid genomförandet av detta protokoll och om de åtgärder som vidtagits för att överkomma dessa hinder.
 - c) I förekommande fall information om finansiellt och tekniskt stöd som lämnats eller mottagits för aktiviteter som avser eliminering av olaglig handel med tobaksvaror.
 - d) Den information som anges i artikel 20.
- Om relevanta uppgifter redan har samlats in som en del av partskonferensens rapporteringsmekanism, ska partsmötet inte samla in samma uppgifter.
4. Partsmötet ska i enlighet med artiklarna 33 och 36 överväga arrangemang för att på begäran hjälpa de parter som är utvecklingsländer eller länder med övergångsekonomier att uppfylla sina skyldigheter enligt denna artikel.
 5. Rapportering av information enligt de artiklarna ska ske med förbehåll för nationell lagstiftning om konfidentialitet och privatliv. Parterna ska enligt ömsesidig överenskommelse skydda all konfidentiell information som rapporteras eller utbyts.

DEL VII

INSTITUTIONELLA DISPOSITIONER OCH FINANSIELLA RESURSER

Artikel 33

Partsmötet

1. Ett partsmöte inrättas härmed. Partsmötets första möte ska sammankallas av konventionens sekretariat omedelbart före eller omedelbart efter nästa regelbundna möte med partskonferensen som följer på detta protokolls ikraftträdande.

2. Därefter ska partsmötets regelbundna möten sammankallas av konventionens sekretariat, omedelbart före eller omedelbart efter partskonferensens regelbundna möten.
3. Partsmötet kan hålla extraordinarie möten när mötet finner det nödvändigt, eller på någon av parternas skriftliga begäran, under förutsättning att denna begäran, inom sex månader från det att konventionens sekretariat underrättat parterna om den, stöds av minst en tredjedel av parterna.
4. Arbetsordningen och de finansiella reglerna för partskonferensen för WHO:s ramkonvention om tobakskontroll ska gälla i tillämpliga delar för partsmötet om inte partsmötet beslutar annat.
5. Partsmötet ska regelbundet granska protokollets tillämpning och fatta de beslut som krävs för att främja ett effektivt genomförande av det.
6. Partsmötet ska besluta om omfattningen och mekanismen för de frivilligt fastställda bidragen från parterna i detta protokoll för protokollets funktion samt om andra möjliga resurser för dess genomförande.
7. Vid varje ordinarie möte ska partsmötet anta en budget och en arbetsplan för räkenskapsperioden fram till nästa ordinarie möte, vilka inte ska vara samma som budgeten och arbetsplanen för WHO:s ramkonvention om tobakskontroll.

Artikel 34

Sekretariat

1. Konventionens sekretariat ska vara sekretariat för detta protokoll.
2. Konventionens sekretariats funktioner i dess roll som sekretariat för detta protokoll ska vara följande:
 - a) Organisera partsmötets och varje underorgans möten samt möten i arbetsgrupper och andra organ som inrättats av partsmötet och tillhandahålla de tjänster som behövs.
 - b) Ta emot, analysera och vidarebefordra, samt vid behov lämna feedback till berörda parter och till partsmötet på rapporter som det mottar enligt detta protokoll och underlätta informationsutbyte mellan parterna.
 - c) På begäran stödja parterna, särskilt de parter som är utvecklingsländer och länder med övergångsekonomier, med att sammanställa, inge och utbyta den information som krävs enligt bestämmelserna i detta protokoll och med att ge bistånd när det gäller att identifiera tillgängliga resurser för att underlätta genomförandet av skyldigheterna enligt detta protokoll.
 - d) Upprätta rapporter om sin verksamhet enligt detta protokoll under ledning av partsmötet och överlämna dem till partsmötet.
 - e) Under ledning av partsmötet säkerställa den samordning som krävs med behöriga internationella och regionala mellanstatliga organisationer och andra organ.
 - f) Under ledning av partsmötet vidta de administrativa eller avtalsmässiga dispositioner som kan krävas för ett effektivt fullgörande av dess funktioner som sekretariat för detta protokoll.
 - g) Ta emot och granska ansökningar från mellanstatliga och icke-statliga organisationer som önskar akkrediteras som observatörer vid partsmötet, och samtidigt säkerställa att dessa inte har anknytning till tobaksindustrin, samt lägga fram de granskade ansökningarna för partsmötet för övervägande.
 - h) Utföra andra sekretariatsfunktioner som anges i detta protokoll samt övriga funktioner som kan komma att beslutas av partsmötet.

Artikel 35

Förhållandet mellan partsmötet och mellanstatliga organisationer

För att tillhandahålla tekniskt och finansiellt samarbete som krävs för att uppnå målet för detta protokoll kan partsmötet begära samarbete av behöriga internationella och regionala mellanstatliga organisationer, inbegripet finansierings- och utvecklingsinstitutioner.

Artikel 36

Finansiella resurser

1. Parterna erkänner de finansiella resursernas viktiga roll för att uppnå målet för detta protokoll och bekräftar vikten av artikel 26 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll för uppnåendet av konventionens mål.
2. Varje part ska finansiellt stödja sin nationella verksamhet med syfte att uppnå målet för detta protokoll, i överensstämmelse med nationella planer, prioriteringar och program.
3. Parterna ska där så är lämpligt främja utnyttjandet av bilaterala, regionala, subregionala och andra multilaterala kanaler för att tillhandahålla medel för att stärka kapaciteten för parter som är utvecklingsländer eller länder med övergångsekonomier att uppnå målen för detta protokoll.
4. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 18 uppmantras parterna att, med förbehåll för nationell lagstiftning och politik och där så är lämpligt, använda all konfiskerad vinning av brott som härrör från olaglig handel med tobak, tobaksvaror och tillverkningsutrustning för att uppnå de mål som anges i detta protokoll.
5. De parter som är företrädare i relevanta regionala och internationella mellanstatliga organisationer och i finansierings- och utvecklingsinstitutioner ska uppmantra dessa organ att finansiellt stödja parter som är utvecklingsländer eller länder med övergångsekonomier för att hjälpa dem att uppfylla sina skyldigheter enligt detta protokoll, utan att detta begränsar rätten att delta i dessa organisationer.
6. Parterna är eniga om följande:
 - a) För att hjälpa parterna att uppfylla sina skyldigheter enligt detta protokoll bör alla relevanta potentiella och existerande resurser som är tillgängliga för aktiviteter som har avseende på målet för detta protokoll mobiliseras och användas till förmån för alla parter, i synnerhet parter som är utvecklingsländer eller länder med övergångsekonomier.
 - b) Konventionens sekretariat ska på begäran ge råd till parter som är utvecklingsländer eller länder med övergångsekonomier om tillgängliga finansieringsmöjligheter för att hjälpa dem att uppfylla sina skyldigheter enligt detta protokoll.
7. Parterna får kräva att tobaksindustrin ska stå för kostnader som har samband med en parts skyldighet att uppnå målen för detta protokoll, med iakttagande av artikel 5.3 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll.
8. Parterna ska, med förbehåll för sin nationella lagstiftning, sträva efter att göra genomförandet av detta protokoll självfinansierande, inbegripet genom uttag av skatter och andra former av avgifter på tobaksvaror.

DEL VIII

TVISTLÖSNING

Artikel 37

Tvistlösning

Lösning av tvister mellan parterna beträffande tolkningen eller tillämpningen av detta protokoll regleras av artikel 27 i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll.

DEL IX

PROTOKOLLETS VIDARE UTVECKLING

Artikel 38

Ändringar i detta protokoll

1. Varje part får föreslå ändringar i detta protokoll.
2. Ändringar i detta protokoll ska övervägas och antas av partsmötet. Texten till en föreslagen ändring i detta protokoll ska tillställas parterna av konventionens sekretariat minst sex månader före det möte då ändringen föreslås bli antagen. Konventionens sekretariat ska också meddela föreslagna ändringar till signatärerna till detta protokoll och för kännedom till depositarien.
3. Parterna ska göra alla ansträngningar för att nå konsensus om varje föreslagen ändring i detta protokoll. Om alla ansträngningar att nå konsensus har misslyckats, och ingen överenskommelse har kommit till stånd, ska ändringen som en sista utväg antas med tre fjärdedels majoritet av de parter som är närvarande och röstar vid mötet. Vid tillämpningen av denna artikel avses med *parter som är närvarande och röstar* alla parter som är närvarande och röstar för eller emot förslaget. Varje antagen ändring ska av konventionens sekretariat meddelas depositarien, som ska vidarebefordra den till alla parter för godtagande.
4. Instrument om godtagande av en ändring ska deponeras hos depositarien. En ändring som antagits i enlighet med punkt 3 i träder i kraft för de parter som godtagit den nittio dagar efter den dag depositarien mottog ett instrument om godtagande från minst två tredjedelar av parterna.
5. Ändringen träder i kraft för varje annan part nittio dagar efter den dag då denna part hos depositarien deponerade ett instrument om godtagande av ändringen.

Artikel 39

Antagande av och ändringar i bilagor till detta protokoll

1. Varje part får lägga fram förslag om en bilaga till detta protokoll och får föreslå ändringar i bilagor till detta protokoll.
2. Bilagor ska endast innehålla förteckningar, formulär och annat beskrivande material som rör procedurfrågor eller vetenskapliga, tekniska eller administrativa frågor.
3. Bilagor till detta protokoll och ändringar av dem ska föreslås, antas och träda i kraft i enlighet med det förfarande som anges i artikel 38.

DEL X

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 40

Reservationer

Inga reservationer får göras mot detta protokoll.

Artikel 41

Frånträde

1. En part kan när som helst efter två år från den dag då detta protokoll trädde i kraft för den parten frånträda protokollet genom en skriftlig underrättelse till depositarien.
2. Varje sådant frånträde träder i kraft ett år efter den dag då depositarien mottog underrättelsen om frånträde, eller den senare dag som kan anges i underrättelsen om frånträde.
3. Varje part som frånträder WHO:s ramkonvention om tobakskontroll ska anses även ha frånträtt detta protokoll, med verkan från och med den dag då den frånträdde WHO:s ramkonvention om tobakskontroll.

Artikel 42

Rösträtt

1. Varje part i detta protokoll ska ha en röst, utom i de fall som föreskrivs i punkt 2.
2. Regionala organisationer för ekonomisk integration ska i frågor inom sitt kompetensområde ha rätt till lika många röster som det antal av deras medlemsstater som är parter i konventionen. En sådan organisation får inte utöva sin rösträtt om någon av dess medlemsstater utövar sin rösträtt och vice versa.

Artikel 43

Undertecknande

Detta protokoll ska vara öppet för undertecknande för alla parter i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll vid Världshälsorganisationens högkvarter i Genève från och med den 10 januari 2013 till och med den 11 januari 2013 och därefter vid Förenta nationernas högkvarter i New York till och med den 9 januari 2014.

Artikel 44

Ratifikation, godtagande, godkännande, formell bekräftelse eller anslutning

1. Detta protokoll ska vara föremål för ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning av stater och formell bekräftelse eller anslutning av regionala organisationer för ekonomisk integration som är parter i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll. Det ska vara öppet för anslutning från och med dagen efter den dag det stängs för undertecknande. Instrument om ratifikation, godtagande, godkännande, formell bekräftelse eller anslutning ska deponeras hos depositarien.
2. En regional organisation för ekonomisk integration som blir part utan att någon av dess medlemsstater är part ska vara bunden av alla skyldigheter enligt detta protokoll. I det fall en eller flera medlemsstater i en sådan organisation är parter ska organisationen och dess medlemsstater besluta om sina respektive förpliktelser vad gäller fullgörandet av deras skyldigheter enligt detta protokoll. I sådana fall ska organisationen och medlemsstaterna inte ha rätt att samtidigt utöva sina rättigheter enligt detta protokoll.
3. Regionala organisationer för ekonomisk integration ska i sina instrument om formell bekräftelse eller instrument om anslutning ange omfattningen av sin behörighet på områden som regleras i detta protokoll. Organisationerna ska också informera depositarien, som i sin tur ska informera parterna, om varje väsentlig ändring av omfattningen av behörigheten.

Artikel 45

Ikraftträdande

1. Detta protokoll träder i kraft den nittionde dagen efter den dag det fyrtonde instrumentet om ratifikation, godtagande, godkännande, formell bekräftelse eller anslutning deponerades hos depositarien.
2. För varje part i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll som ratificerar, godtar, godkänner eller formellt bekräftar detta protokoll eller ansluter sig till det efter det att de villkor för ikraftträdande som anges i punkt 1 har uppfyllts, träder detta protokoll i kraft den nittionde dagen efter den dag då den deponerade sitt instrument för ratifikation, godtagande, godkännande, anslutning eller formell bekräftelse.
3. Vid tillämpningen av denna artikel ska instrument som deponerats av en regional organisation för ekonomisk integration inte räknas utöver dem som deponerats av medlemsstater i organisationen.

Artikel 46

Depositarie

Förenta nationernas generalsekreterare ska vara depositarie för detta protokoll.

Artikel 47

Autentiska texter

Originalen till detta protokoll, vars arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter är lika giltiga, ska deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Jämförelsetabell: Lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter/Tobakslagen (1993:369) och lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Prop. 2017/18:156
Bilaga 8

Lagen om tobak och liknande produkter	Tobakslagen (TL) och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (LoEP)
---------------------------------------	---

1 kap.

1 §	1 § TL delvis
2 §	1 och 1 a §§ TL delvis och 1 § LoEP delvis
3 §	1 a § TL delvis och 2 § LoEP delvis
4 §	1 b § TL, 3 och 4 §§ LoEP

2 kap.

1 §	18 § andra och tredje styckena och 18 a § TL
2 §	16 § första, andra och fjärde styckena TL
3 §	12 f § första och tredje styckena TL
4 §	18 d § första och tredje styckena TL
5 §	18 b § första stycket TL
6 §	18 c § första och tredje styckena TL
7 §	5 § LoEP delvis
8 §	6 § LoEP
9 §	14 § LoEP
10 §	15 § LoEP
11 §	16 § LoEP delvis

3 kap.

1 §	9 § första stycket, 10 § och 11 § TL delvis
2 §	10 § LoEP
3 §	9 a § TL
4 §	9 § LoEP
5 §	7 § LoEP
6 §	8 § LoEP
7 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
8 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
9 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
10 §	Saknar motsvarighet i TL och

11 §

4 kap.

1 §

2 §

3 §

4 §

5 §

6 §

7 §

8 §

5 kap.

1 §

2 §

3 §

4 §

5 §

6 §

7 §

8 §

9 §

10 §

11 §

12 §

13 §

14 §

15 §

16 §

17 §

18 §

19 §

20 §

21 §

6 kap.

1 §

2 §

3 §

LoEP

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

14 § första stycket TL

14 § andra och tredje styckena TL
delvis

12 § LoEP

11 § LoEP

14 a § första stycket TL

14 a § andra stycket TL

14 a § tredje stycket TL

14 b § TL och 13 § LoEP

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

12 c § första stycket TL delvis

12 c § andra stycket TL delvis

12 c § tredje stycket TL delvis

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

12 d § TL delvis

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

12 b § första–tredje styckena TL
delvis

20 § LoEP delvis

21 § LoEP

23 § LoEP

12 § TL och 17 § LoEP

12 a § TL och 18 § LoEP

13 § TL och 19 § LoEP

12 e § TL och 22 § första stycket
LoEP

Saknar motsvarighet i TL och
LoEP

2 § TL delvis

4 § TL

4 §	5 § TL
5 §	6 § första stycket TL
6 §	6 § andra stycket TL
7 §	6 § tredje stycket TL
8 §	7 § första stycket TL delvis
9 §	7 § andra stycket TL delvis
10 §	8 § TL delvis
7 kap.	
1 §	19 § första stycket 2 och 3 TL delvis samt 24 § LoEP delvis
2 §	19 a § andra stycket TL och 25 § LoEP
3 §	19 a § första stycket 2 TL delvis och 26 § 1 LoEP delvis
4 §	19 a § första stycket 3 TL delvis och 26 § 2 LoEP delvis
5 §	19 § första stycket 2 TL delvis och 26 § 3 LoEP delvis
6 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
7 §	19 § första stycket 1 delvis och 19 a § första stycket 1 TL delvis
8 §	19 § första stycket 3 delvis, 19 § andra stycket delvis och 15 § TL samt 26 § 4 delvis och 27 § LoEP
9 §	20 § TL
10 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
11 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
12 §	31 § LoEP delvis
13 §	32 § LoEP
14 §	33 § LoEP
15 §	34 § LoEP
16 §	28 § LoEP
17 §	22 § TL och 35 § LoEP
18 §	23 § första stycket TL och 36 § LoEP
19 §	23 b § TL delvis och 39 § LoEP
20 §	23 a § TL och 30 § LoEP
21 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
22 §	22 a § TL och 37 § LoEP
23 §	22 b § första stycket TL och 38 § LoEP
24 §	24 § TL och 40 § LoEP
8 kap.	
1 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
2 §	19 b § första stycket TL delvis och 46 § LoEP

Prop. 2017/18:156	3 §	19 b § andra stycket TL
Bilaga 8	4 §	47 § LoEP
	9 kap.	
	1 §	25 § TL delvis och 41 § LoEP delvis
	10 kap.	
	1 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
	2 §	27 § TL delvis
	3 §	27 § andra och tredje styckena TL delvis
	4 §	42 § LoEP
	5 §	27 a § TL och 43 § LoEP
	6 §	28 § TL och 45 § LoEP
	7 §	44 § LoEP
	11 kap.	
	1 §	18 § första stycket TL
	2 §	16 § tredje stycket TL
	3 §	12 f § andra stycket och 18 d § andra stycket TL
	4 §	18 b § andra stycket och 18 c § andra stycket TL
	5 §	17 § TL
	6 §	48 § 1–4 och 6–8 LoEP
	7 §	9 § tredje stycket TL delvis och 48 § 5 LoEP
	8 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
	9 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
	10 §	Saknar motsvarighet i TL och LoEP
	11 §	48 § 9 LoEP
	12 §	12 b § fjärde stycket TL
	13 §	6 a § TL
	14 §	22 b § andra stycket TL och 48 § 11 LoEP
	15 §	23 § andra stycket TL och 48 § 10 LoEP
	16 §	19 b § tredje stycket TL
	17 §	48 § 12 LoEP

Jämförelsetabell: Tobakslagen
(1993:369)/Lagen (2018:000) om tobak och
liknande produkter

Prop. 2017/18:156
Bilaga 9

Tobakslagen	Lagen om tobak och liknande produkter
1 §	1 kap. 1 § delvis och 1 kap. 2 § andra stycket delvis
1 a §	1 kap. 2 § första stycket delvis och 1 kap. 3 § 3
1 b §	1 kap. 4 § första stycket
2 §	6 kap. 2 §
4 §	6 kap. 3 §
5 §	6 kap. 4 §
6 § första stycket	6 kap. 5 §
6 § andra stycket	6 kap. 6 §
6 § tredje stycket	6 kap. 7 §
6 a §	11 kap 13 §
7 § första stycket	6 kap. 8 § första stycket
7 § andra stycket	6 kap. 9 §
8 §	6 kap. 10 §
9 § första stycket	3 kap. 1 § första stycket
9 § andra stycket	Saknar motsvarighet
9 § tredje stycket	11 kap. 7 § delvis
9 a §	3 kap. 3 §
10 §	3 kap. 1 § andra stycket
11 §	3 kap. 1 § tredje stycket delvis
12 §	5 kap. 18 §
12 a §	5 kap. 19 §
12 b § första–tredje styckena	5 kap. 14 §
12 b § fjärde stycket	11 kap. 12 §
12 c § första stycket	5 kap. 5 § första stycket delvis
12 c § andra stycket	5 kap. 6 § delvis
12 c § tredje stycket	5 kap. 7 § delvis
12 d §	5 kap. 12 §
12 e §	5 kap. 21 §
12 f § första och tredje styckena	2 kap. 3 §
12 f § andra stycket	11 kap. 3 § 1
13 §	5 kap. 20 §
14 § första stycket	4 kap. 1 §
14 § andra och tredje styckena	4 kap. 2 § delvis
14 a § första stycket	4 kap. 5 §
14 a § andra stycket	4 kap. 6 §
14 a § tredje stycket	4 kap. 7 §
14 b §	4 kap. 8 §
15 §	7 kap. 8 § tredje stycket
16 § första, andra och fjärde styckena	2 kap. 2 §

Prop. 2017/18:156	16 § tredje stycket	11 kap. 2 §
Bilaga 9	17 §	11 kap. 5 §
	18 § första stycket	11 kap. 1 §
	18 § andra och tredje styckena	2 kap. 1 § första och andra styckena
	18 a §	2 kap. 1 § tredje stycket
	18 b § första stycket	2 kap. 5 §
	18 b § andra stycket	11 kap. 4 § första stycket
	18 c § första och tredje stycket	2 kap. 6 §
	18 c § andra stycket	11 kap. 4 § andra stycket
	18 d § första och tredje styckena	2 kap. 4 §
	18 d § andra stycket	11 kap. 3 § 2
	19 § första stycket 1	7 kap. 7 § delvis
	19 § första stycket 2	7 kap. 1 § första stycket delvis och 7 kap. 5 § delvis
	19 § första stycket 3	7 kap. 8 § första och andra styckena
	19 a § första stycket 1	7 kap. 7 §
	19 a § första stycket 2	7 kap. 3 §
	19 a § första stycket 3	7 kap. 4 §
	19 a § andra stycket	7 kap. 2 §
	19 b § första stycket	8 kap. 2 § delvis
	19 b § andra stycket	8 kap. 3 §
	19 b § tredje stycket	11 kap. 16 §
	19 c §	Saknar motsvarighet
	20 §	7 kap. 9 §
	20 a §	7 kap. 11 § delvis
	21 §	Saknar motsvarighet
	22 §	7 kap. 17 §
	22 a §	7 kap. 22 §
	22 b § första stycket	7 kap. 23 §
	22 b § andra stycket	11 kap. 14 §
	23 § första stycket	7 kap. 18 §
	23 § andra stycket	11 kap. 15 §
	23 a §	7 kap. 20 § första och andra styckena
	23 b §	7 kap. 19 § delvis
	24 §	7 kap. 24 §
	25 §	9 kap. 1 § delvis
	26 §	Saknar motsvarighet
	27 §	10 kap. 2 § delvis och 10 kap. 3 §
	27 a §	10 kap. 5 §
	28 §	10 kap. 6 §

Jämförelsetabell: Lagen (2017:425) om
elektroniska cigaretter och
påfyllningsbehållare/Lagen (2018:000) om
tobak och liknande produkter

Prop. 2017/18:156
Bilaga 10

Lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare	Lagen om tobak och liknande produkter
1 §	1 kap. 2 § delvis
2 §	1 kap. 3 § 1 och 2
3 § första stycket	1 kap. 4 § första och andra styckena
3 § andra stycket	Saknar motsvarighet
4 §	1 kap. 4 § tredje stycket
5 §	2 kap. 7 §
6 §	2 kap. 8 §
7 §	3 kap. 5 §
8 §	3 kap. 6 §
9 §	3 kap. 4 §
10 §	3 kap. 2 §
11 §	4 kap. 3 §
12 §	4 kap. 4 §
13 §	4 kap. 8 §
14 §	2 kap. 9 §
15 §	2 kap. 10 §
16 §	2 kap. 11 §
17 §	5 kap. 18 §
18 §	5 kap. 19 §
19 §	5 kap. 20 §
20 §	5 kap. 15 §
21 §	5 kap. 16 §
22 §	5 kap. 21 §
23 §	5 kap. 17 §
24 §	7 kap. 1 § första stycket delvis
25 §	7 kap. 2 §
26 § 1	7 kap. 3 §
26 § 2	7 kap. 4 §
26 § 3	7 kap. 5 §
26 § 4	7 kap. 8 § första stycket
27 §	7 kap. 8 § andra och tredje styckena
28 §	7 kap. 16 §
29 §	Saknar motsvarighet
30 §	7 kap. 20 §
31 §	7 kap. 12 §
32 §	7 kap. 13 §
33 §	7 kap. 14 §
34 §	7 kap. 15 §

Prop. 2017/18:156	35 §	7 kap. 17 §
Bilaga 10	36 §	7 kap. 18 §
	37 §	7 kap. 22 §
	38 §	7 kap. 23 §
	39 §	7 kap. 19 §
	40 §	7 kap. 24 §
	41 §	9 kap. 1 § delvis
	42 §	10 kap. 4 §
	43 §	10 kap. 5 §
	44 §	10 kap. 7 §
	45 §	10 kap. 6 §
	46 §	8 kap. 2 §
	47 §	8 kap. 4 §
	48 § 1–4 och 6–8	11 kap. 6 §
	48 § 5	11 kap. 7 §
	48 § 9	11 kap. 11 §
	48 § 10	11 kap. 15 §
	48 § 11	1 kap. 14 §
	48 § 12	11 kap. 17 §

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om tobak och liknande produkter

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Syfte och innehåll

1 § Denna lag syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter.

2 § Denna lag innehåller bestämmelser om tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och om användningen av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

I lagen finns bestämmelser om

- produktkrav och rapporteringsskyldigheter (2 kap.),
- märkning och förpackning (3 kap.),
- marknadsföring (4 kap.),
- handel (5 kap.),
- rökfria miljöer (6 kap.),
- tillsyn (7 kap.),
- avgifter (8 kap.),
- överklagande (9 kap.),
- straffbestämmelser och förverkande (10 kap.), och
- bemyndiganden (11 kap.).

Uttryck i lagen

3 § I denna lag avses med

1. *elektronisk cigarett*: produkt som kan användas för konsumtion av nikotinånga via ett munstycke, eller beståndsdel av den produkten, inbegripet en patron, en tank och anordningen utan patron eller tank,

2. *påfyllningsbehållare*: behållare som innehåller vätska som innehåller nikotin och som kan användas för att fylla på en elektronisk cigarett,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG, i den ursprungliga lydelsen. Se även Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

3. *örtprodukter för rökning*: produkter som är baserade på växter, örter eller frukter som inte innehåller tobak och som kan förbrukas via förbränning,

4. *detaljhandel*: försäljning till konsumenter,

5. *partihandel*: annan försäljning än detaljhandel,

6. *försäljningsställe*: en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme,

7. *specialbutik för tobaksvaror*: försäljningsställe där det enbart säljs tobaksvaror och tillhör till sådana varor, och

8. *gränsöverskridande distansförsäljning*: distansförsäljning till konsumenter, där konsumenten vid tidpunkten för beställningen av produkten från ett återförsäljningsställe befinner sig i en annan medlemsstat än den medlemsstat eller det tredjeland där det återförsäljningsstället är etablerat.

Förhållande till andra lagar

4 § Lagen ska inte tillämpas på produkter som är klassificerade som narkotika enligt narkotikastrafflagen (1968:64) eller som hälsofarliga varor enligt lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

I fråga om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska lagen inte tillämpas på läkemedel eller medicintekniska produkter som omfattas av läkemedelslagen (2015:315) eller lagen (1993:584) om medicintekniska produkter.

I fråga om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare gäller även produktsäkerhetslagen (2004:451).

2 kap. Produktkrav och rapporteringsskyldigheter

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

Innehåll och gränsvärden

1 § Cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak och tobaksvaror som innehåller tillsatser som har förbjudits enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Tobaksvaror som inte uppfyller de föreskrifter om tillåtna gränsvärden eller mätning och övervakning av sådana gränsvärden som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § får inte tillverkas eller tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Varor som avses i andra stycket får inte föras ut till ett land utanför Europeiska unionen.

Rapportering av ingredienser

2 § Tillverkare och importörer av tobaksvaror eller örtprodukter för rökning ska till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter av dessa ingredienser i tobaksvaror och i örtprodukter för rökning.

Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska till Folkhälsomyndigheten även lämna uppgifter om ingrediensernas effekter på hälsan och genomföra analyser av tillsatser i cigaretter och rulltobak samt lämna uppgifter om resultatet av analyserna till Folkhälsomyndigheten.

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som följer av första och andra styckena eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § inte har uppfyllts.

Anmälan av nya tobaksvaror

3 § Tillverkare och importörer ska till Folkhälsomyndigheten anmäla nya tobaksvaror som de avser att tillhandahålla konsumenterna på den svenska marknaden.

En ny tobaksvara som inte har anmälts i enlighet med första stycket eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 3 § får inte tillhandahållas konsumenterna på den svenska marknaden.

4 § Tillverkare och importörer av sådana nya tobaksvaror som har anmälts enligt 3 § ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in alla nya eller uppdaterade uppgifter om de studier, undersökningar och annan information som ska redovisas i eller i samband med anmälan.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som följer av första stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 3 § inte har uppfyllts.

Rapportering av marknadsföringskostnader

5 § Tillverkare, parthandlare och importörer av tobaksvaror ska till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om de kostnader som de har haft för reklam, annan marknadsföring och sponsring för sådana varor.

6 § Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in marknadsundersökningar, studier, rapporter om försäljningsvolymerna och i förekommande fall sådana sammanfattningar av marknadsundersökningar som utförs i samband med lanseringen av nya tobaksvaror.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som följer av första stycket eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 4 § andra stycket inte har uppfyllts.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Produktanmälan

7 § Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare ska till Folkhälsomyndigheten anmäla alla sådana produkter som de avser att tillhandahålla konsumenterna på den svenska marknaden. En ny anmälan ska lämnas in för varje väsentlig ändring av produkten. Anmälan ska lämnas in senast sex månader innan produkten är avsedd att tillhandahållas konsumenterna på marknaden. Anmälan ska även göras när produkten återkallas från marknaden.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenterna på den svenska marknaden om en anmälan enligt första stycket inte har gjorts. Detsamma gäller om anmälan inte uppfyller de

föreskrifter om hur anmälan ska vara utformad och vad den ska innehålla som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 1.

Innehåll och utformning

8 § Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska uppfylla de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 2.

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att produkterna uppfyller de krav som följer av första stycket.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som inte uppfyller de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 2 får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

Rapportering av försäljningsvolym

9 § Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in

1. fullständiga uppgifter om försäljningsvolym, uppdelade på varumärke och produktsort,

2. uppgifter om preferenserna hos olika konsumentgrupper, inbegripet unga människor, icke-rökare och de viktigaste typerna av nuvarande konsumenter,

3. uppgifter om det sätt på vilket produkterna säljs, och

4. sammanfattningar av och kommentarer till eventuella marknadsundersökningar om sådana uppgifter som anges i 1–3, med en översättning till engelska.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som följer av första stycket inte har uppfyllts. Detsamma gäller om rapporteringen inte uppfyller de föreskrifter om rapporteringsskyldigheten som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 3.

Produktkontroll

10 § Tillverkare, importörer och distributörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska upprätta och upprätthålla ett system för att samla in information om alla misstänkta skadliga effekter som dessa produkter har på människors hälsa.

Information enligt första stycket ska på begäran lämnas till Folkhälsomyndigheten.

11 § Om en tillverkare, importör eller distributör av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare anser, eller har skäl att anta, att en sådan produkt inte är säker eller av god kvalitet eller att den på annat sätt inte är förenlig med denna lag, ska denne omedelbart

1. vidta de korrigerande åtgärder som är nödvändiga för att den berörda produkten ska bli förenlig med denna lag,

2. dra tillbaka produkten, eller

3. återkalla produkten.

När en åtgärd enligt första stycket vidtas, ska Folkhälsomyndigheten omedelbart underrättas om produktens brister, vilken åtgärd som vidtagits och resultaten av åtgärden.

Prop. 2017/18:156
Bilaga 11

3 kap. Märkning och förpackning

Hälsovarningar

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

1 § Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenter på marknaden ska förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förenade med bruk av tobak och örtprodukter för rökning samt om rökavvänjning (hälsovarningar).

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning saknar hälsovarningar, får varan eller produkten inte tillhandahållas konsumenter eller, när det gäller tobaksvaror, detaljhandlare på marknaden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller de föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

2 § Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med hälsovarningar.

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att förpackningar till sådana produkter förses med hälsovarningar.

Om en förpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar hälsovarningar, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om hälsovarningarna inte uppfyller de föreskrifter om utformningen av varningarna som har meddelats med stöd av 11 kap. 7 §.

Produktpresentation och medföljande information

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

3 § Märkningen på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och på själva tobaksvaran får inte

1. antyda att en viss tobaksvara eller örtprodukt för rökning är mindre skadlig än andra sådana varor eller produkter,
2. innehålla information om halten av nikotin, tjära eller kolmonoxid i tobaksvaror eller örtprodukter för rökning, eller
3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror eller på själva tobaksvaran får inte heller

1. antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar, eller
2. hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Förbudet mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser gäller dock inte snus.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

4 § Märkningen på elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare eller på sådana produkters förpackningar får inte

1. antyda att en viss elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare är mindre skadlig än andra sådana produkter,
2. innehålla information om halten av tjära eller kolmonoxid i produkten,
3. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt,
4. antyda att en viss produkt har miljöfördelar, eller
5. hänvisa till doft eller tillsatser, utom när det gäller smaktillsatser.

Styckförpackningar och eventuell ytterförpackning till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte antyda ekonomiska fördelar genom att innehålla tryckta kuponger, erbjudanden om rabatt, gratisutdelning, två varor till priset av en eller liknande erbjudanden.

5 § Styckförpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska innehålla ett informationsblad.

Tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ansvarar för att styckförpackningar till sådana produkter innehåller ett informationsblad.

Om en styckförpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar informationsblad, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om informationsbladet inte har det innehåll och den utformning som följer av de föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 6.

6 § Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med en innehållsdeklaration.

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare förses med en innehållsdeklaration.

Om en förpackning till en elektronisk cigarett eller en påfyllningsbehållare saknar innehållsdeklaration, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Detsamma gäller om innehållsdeklarationen inte uppfyller de föreskrifter om innehåll och utformning som har meddelats med stöd av 11 kap. 6 § 7.

Spårbarhet och säkerhetsmärkning av tobaksvaror

7 § Styckförpackningar till tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning.

Tillverkare och importörer ansvarar för att styckförpackningar till tobaksvaror förses med sådan märkning.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenter eller detaljhandlare på marknaden, om sådan märkning saknas.

8 § En näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror, med undantag för näringsidkare som bedriver detaljhandel, ska registrera alla

styckförpackningar när de kommer i respektive lämnar dennes besittning samt registrera alla mellanliggande led. Registrerade uppgifter får inte ändras eller raderas.

Tillverkare av tobaksvaror ska tillhandahålla de näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror den utrustning som är nödvändig för att registrera tobaksvaror som köps, säljs, lagras, transporteras eller hanteras på annat sätt.

9 § En näringsidkare som deltar i leveranskedjan för tobaksvaror ska upprätthålla register över samtliga relevanta transaktioner.

10 § Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska sluta avtal om data-lagring med en oberoende tredje part, som ska vara värd för datalagringsanläggningen för alla relevanta uppgifter. Datalagringsanläggningen ska vara fysiskt belägen på Europeiska unionens territorium. Avtalet och den tredje partens lämplighet ska godkännas av Europeiska kommissionen.

Den tredje partens verksamhet ska övervakas av en extern revisor, som ska föreslås och betalas av tillverkaren av tobaksvaror och godkännas av Europeiska kommissionen. Den externa revisorn ska varje år lämna in en rapport till Europeiska kommissionen och den myndighet som regeringen bestämmer.

11 § Europeiska kommissionen, den myndighet som regeringen bestämmer, behöriga myndigheter i andra medlemsstater och den externa revisorn ska ha full tillgång till datalagringsanläggningarna. Europeiska kommissionen och den myndighet som regeringen bestämmer får, när det är motiverat, bevilja tillverkare och importörer tillgång till de lagrade uppgifterna.

4 kap. Marknadsföring

Reklam och annan marknadsföring

Tobaksvaror

1 § En näringsidkare som marknadsför tobaksvaror till konsumenter får inte använda kommersiella annonser i

1. periodiska skrifter eller andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig,
2. ljudradio- eller tv-program eller tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696), eller
3. andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig.

2 § Även annan marknadsföring av tobaksvaror till konsumenter än som avses i 1 § är förbjuden. Detta gäller dock inte

1. i tryckta skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig eller i överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig,
2. marknadsföring som endast består i att tillhandahålla tobaksvaror för försäljning,

3. marknadsföring inne på försäljningsställen som består i uppvisande av tobaksförpackningar,

4. varu- och prislistor där tobaksvaror tillhandahålls för försäljning, eller

5. kommersiella meddelanden inne i specialbutiker för tobaksvaror.

Sådan marknadsföring som avses i 3–5 får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak.

Tobaksförpackningar, varu- och prislistor och andra kommersiella meddelanden ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av ett försäljningsställe.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

3 § En näringsidkare får inte marknadsföra elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare till konsumenter

1. inom informationssamhällets tjänster, eller

2. i ljudradiosändningar, tv-sändningar eller beställ-tv som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696).

Förbudet i första stycket gäller dock inte

1. marknadsföring som endast består i att tillhandahålla elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare för försäljning, eller

2. marknadsföring i överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig, med undantag för marknadsföring genom kommersiella annonser.

4 § En näringsidkare som marknadsför elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare till konsumenter får inte använda kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig.

Varukännetecken som används för tobaksvaror

5 § En näringsidkare som marknadsför antingen en annan vara än en tobaksvara eller en tjänst till konsumenter får inte använda ett varukännetecken som helt eller delvis används för en tobaksvara eller enligt gällande bestämmelser om varumärken är registrerat eller inarbetat för en sådan vara, om marknadsföringen sker i kommersiella annonser i

1. periodiska skrifter eller i andra jämförbara skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig,

2. ljudradio- eller tv-program eller i tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen (2010:696), eller

3. andra överföringar eller tekniska upptagningar på vilka yttrandefrihetsgrundlagen är tillämplig.

6 § Om en näringsidkare använder ett sådant varukännetecken som avses i 5 § vid marknadsföring till konsumenter på något annat sätt än som sägs där, ska näringsidkaren iakta den måttfullhet som är betingad av att kännetecknet också kan förknippas med tobaksvaran.

7 § Bestämmelserna i 5 och 6 §§ tillämpas inte

1. i fråga om ett varukännetecken som i endast begränsad omfattning förekommer vid marknadsföring av tobaksvaror,

2. i fråga om ett varukännetecken som framträder i en form som tydligt skiljer sig från utseendet på tobaksvarans kännetecken, eller

3. i andra fall om det är oskäligt.

Prop. 2017/18:156
Bilaga 11

Sponsring

8 § Tillverkare, partihandlare och importörer av tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare får inte sponsra ett evenemang eller en verksamhet dit allmänheten har tillträde eller som kan antas få gränsöverskridande effekt, om sponsringen kan antas medföra att avsättningen av tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare främjas.

Bestämmelser om förbud mot sponsring av program i radio och tv samt om produktplacering i tv finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

5 kap. Handel

Försäljning av tobaksvaror

Tillstånd

1 § Endast den som har tillstånd får bedriva detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror.

Tillstånd krävs inte för detalj- eller partihandlare som varken har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Tillståndet kan gälla för viss tid eller tills vidare. Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett försäljningsställe, ska tillståndet avse försäljningsstället.

Tillståndsprövning

2 § Ett tillstånd enligt 1 § får beviljas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

3 § En ansökan om tillstånd enligt 1 § ska vara skriftlig.

Tillstånd för detaljhandel meddelas av den kommun där försäljningsstället är beläget. Om försäljningsställe saknas meddelas tillstånd av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe för näringsverksamhet.

Tillstånd för partihandel meddelas av den kommun där det företag som vill bedriva sådan handel har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe för näringsverksamhet.

4 § Vid prövningen av en ansökan om tillstånd för detaljhandel får kommunen inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. En ansökan om tillstånd för partihandel får inte bifallas utan att Polismyndighetens och Tullverkets yttranden har inhämtats.

Myndigheterna ska yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten och ska i sina yttranden redovisa de omständigheter som ligger till grund för deras bedömning i det enskilda fallet.

Gränsöverskridande distansförsäljning

5 § En näringsidkare som inte omfattas av tillståndsplikten i 1 § får inte bedriva gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till Sverige utan att först ha registrerat försäljningen hos Folkhälsomyndigheten och fått en bekräftelse på registreringen.

Folkhälsomyndigheten ska skyndsamt efter en sådan registrering bekräfta denna.

Egenkontroll

6 § Den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror eller gränsöverskridande distansförsäljning ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

7 § Till ansökan respektive registreringen enligt 3 eller 5 § ska sökanden respektive detaljhandlaren bifoga egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens prövning och tillsyn respektive för Folkhälsomyndighetens tillsyn.

Anmälan av ändrade uppgifter

8 § Om de uppgifter som enligt 7 § lämnats vid ansökan eller registrering ändras, ska det anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten utan dröjsmål.

Tillstånd vid förändringar av verksamheten

9 § Om den som har försäljningstillstånd enligt denna lag har avlidit eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och om dödsboet eller förvaltaren vill fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Överlåts en rörelse där det ingår verksamhet som kräver tillstånd till detaljhandel får överlåtaren sälja sitt lager av tobaksvaror till efterträdaren, om efterträdaren har tillstånd till detaljhandel med sådana varor.

10 § Ett försäljningstillstånd upphör att gälla om tillståndshavaren försätts i konkurs. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska en ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Ett konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får trots denna lag sälja tobaksvaror till den som har försäljningstillstånd till handel med sådana varor. Detsamma gäller när en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillståndet har återkallats.

11 § Bestämmelser om återkallelse av försäljningstillstånd finns i 7 kap. 10 §.

Partihandlares kontrollskyldighet

12 § Den som bedriver partihandel med tobaksvaror får endast leverera sådana varor till den som har försäljningstillstånd. Säljaren ska förvissa sig om att köparen har sådant tillstånd.

Information

13 § Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter.

14 § En näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa denna lag och anslutande föreskrifter.

Förbud mot självbetjäning av tobaksvaror

15 § Vid detaljhandel får tobaksvaror inte tillhandahållas så att kunden får tillgång till varorna innan de har betalats. Detta gäller dock inte specialbutiker för tobaksvaror.

Styckförsäljning av cigaretter, rulltobak och snus

16 § En styckförpackning med

1. cigaretter ska innehålla minst 20 cigaretter,
2. rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram, och
3. portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner.

Cigaretter, rulltobak och portionsförpackat snus får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden i mindre mängd än vad som anges i första stycket.

Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

17 § En näringsidkare som har sitt säte eller sin affärsverksamhet i Sverige får inte bedriva detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske.

18 § En näringsidkare får inte bedriva gränsöverskridande distansförsäljning av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare till eller från Sverige utan att först ha registrerat försäljningen hos Folkhälsomyndigheten och fått en bekräftelse på registreringen.

Folkhälsomyndigheten ska skyndsamt efter en sådan registrering bekräfta denna.

19 § Den som bedriver försäljning enligt 17 eller 18 § ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till anmälan respektive registreringen enligt 17 eller 18 § ska näringsidkaren bifoga egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens och Folkhälsomyndighetens tillsyn. Om uppgifterna ändras, ska det anmälas till kommunen och Folkhälsomyndigheten utan dröjsmål.

Åldersgräns

20 § Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder.

Om det finns särskild anledning att anta att en tobaksvara, elektronisk cigarett eller påfyllningsbehållare är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får varan eller produkten inte lämnas ut.

På de försäljningsställen där det bedrivs detaljhandel med tobaksvaror och på varje försäljningsställe för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor eller produkter till den som inte har fyllt 18 år.

21 § Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, via postorder, distansförsäljning eller på liknande sätt.

22 § Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får föras in i landet endast av den som har fyllt 18 år.

Behandling av personuppgifter vid gränsöverskridande distansförsäljning

23 § En näringsidkare som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning med tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare får inte lämna ut personuppgifter om konsumenten till tillverkaren av sådana produkter eller till företag som ingår i samma koncern eller till andra tredje parter. Personuppgifter får inte heller användas eller överföras för andra ändamål än det aktuella köpet.

6 kap. Rökfria miljöer

Tillämpningsområde

1 § Med rökning avses vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel

1. rökning av tobak,
2. inhalering efter förångning eller annan upphettning av tobak,
3. användning av elektroniska cigaretter,
4. rökning av örtprodukter för rökning, och
5. användning av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Rökförbud

2 § Rökning är förbjuden

1. i lokaler avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem,
2. i lokaler som är avsedda för hälso- och sjukvård,
3. i lokaler som är avsedda för gemensamt bruk i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård,
4. på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel och på motsvarande områden utomhus,
5. i restauranger och på andra serveringsställen,
6. i andra lokaler än sådana som avses i 1–5 när en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning som avses i 2 kap. 1–3 §§ ordningslagen (1993:1617) anordnas och i lokaler som är avsedda att användas av den som deltar i sammankomsten eller tillställningen,
7. i andra lokaler än sådana som avses i 1–6 om allmänheten har tillträde till lokalerna,
8. på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning,
9. på lekplatser som allmänheten har tillträde till, och
10. vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som avses i 1–7 som allmänheten har tillträde till.

3 § I hotell och andra inrättningar där tillfällig bostad yrkesmässigt upplåts, ska i ett visst antal av de rum eller liknande som upplåts rökning vara förbjuden. I fråga om sovkupeér och andra utrymmen som upplåts för tillfällig bostad på färdmedel i inrikes kollektivtrafik gäller i stället 2 § 4.

Undantag från rökförbudet

4 § Bestämmelserna i 2 § gäller inte i fråga om bostäder och andra lokaler för boende som inte är tillfälligt.

5 § Rökning är trots 2 § 2–4, 6 och 7 tillåten i delar av de lokaler eller andra utrymmen som avses där, om dessa delar särskilt avsatts för rökning. Detsamma gäller lokaler som avses i 2 § 1 och som är upplåtta enbart för personal.

6 § Trots 2 § 5 får rökning tillåtas i restauranger och på andra serveringsställen i separata rum som särskilt avsatts för rökning. Rum där rökning tillåts får endast utgöra en mindre del av serveringsställets yta. Rummen ska vara belägna så att besökare inte måste passera genom dessa. Arbetstagare ska endast tillfälligtvis behöva vistas i rummen när rökning pågår. Servering eller annan liknande verksamhet får inte bedrivas i rummen när rökning pågår. Detta gäller dock inte sådan verksamhet som har direkt samband med rummens funktion. Mat eller dryck får inte föras med in i dessa rum.

7 § Avvikelse från 2 § 1–3, 6 och 7 och 3 § får göras om det finns särskilda skäl till det på grund av utrymmets eller området beskaffenhet eller användningssätt eller av omständigheterna i övrigt. Detsamma gäller för sådana färdmedel, lokaler och andra utrymmen som avses i 2 § 4.

Ansvar för att upprätthålla rökförbudet

8 § Den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område utomhus som omfattas av någon av bestämmelserna i 2 § 1–9 eller 3 § ansvarar för att bestämmelserna följs.

För områden som omfattas av 2 § 10 ansvarar i stället den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet innanför entrén.

9 § Den som är ansvarig enligt 8 § ska genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser. Om någon trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten, får denne avvisas.

Rökfri arbetsmiljö

10 § I andra fall än som avses i 2 och 3 §§ ansvarar arbetsgivaren för att en arbetstagare inte mot sin vilja utsätts för tobaksrök eller utsläpp från produkter som anges i 1 § 2–5 i den arbetslokal eller det liknande utrymme där arbetstagaren är verksam. Som arbetstagare räknas här personer som avses i 1 kap. 2 § första stycket och 3 § arbetsmiljölagen (1977:1160).

7 kap. Tillsyn

Tillsynsansvariga myndigheter

1 § Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 3 § 1, 2 och 4, med undantag för vad som anges i andra stycket, och kommunens och Polismyndighetens tillsyn enligt 4 §.

Den myndighet som regeringen bestämmer ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 3 § 1 över bestämmelserna om identitets- och säkerhetsmärkning i 3 kap. 7 §.

Konsumentverket ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller kommunens tillsyn enligt 3 § 3.

2 § Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn enligt 3 och 4 §§. Länsstyrelsen ska

1. följa kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd, och

2. främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.

3 § Kommunen utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. hälsovarningar, produktpresentation och identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 1, 3, 4 och 7 §§ på försäljningsställen,

2. förbudet mot att tillhandahålla elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 7–9 §§ och 3 kap. 2, 5 och 6 §§ på försäljningsställen,

3. marknadsföring enligt 4 kap. 1, 2, 5–7 §§ när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsställen,

4. rökfria miljöer som avses i 6 kap. 2 § och som inte är upplåtna enbart för personal samt lokaler som avses i 6 kap. 3 §.

4 § Kommunen och Polismyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. förbudet mot att tillhandahålla nya tobaksvaror enligt 2 kap. 3 § på försäljningsställen,

2. försäljning av tobaksvaror enligt 5 kap. 1, 6, 8–10, 12 och 14–16 §§ i andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning,

3. anmälan om försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt egenkontroll enligt 5 kap. 17 och 19 §§ i andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, och

4. åldersgräns enligt 5 kap. 20 och 21 §§.

5 § Folkhälsomyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. produktkrav och rapporteringsskyldigheter enligt 2 kap. 1 § första och andra styckena och 2 kap. 2–11 §§, i andra fall än som avses i 4 §,

2. hälsovarningar, produktpresentation och medföljande information enligt 3 kap. 1–6 §§ i andra fall än som avses i 3 §,

3. registrering enligt 5 kap. 5 och 18 §§ och egenkontroll enligt 5 kap. 6 och 19 §§ när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, och

4. förbudet mot viss tillverkning eller införsel enligt föreskrifter meddelade med stöd av 11 kap. 5 §.

6 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller spårbarhet och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 7 §, i andra fall än som avses i 3 §, och 3 kap. 8–11 §§.

7 § Arbetsmiljöverket utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller lokaler och andra utrymmen som avses i 6 kap. 2 § och som är upplåtta enbart för personal samt lokaler och andra utrymmen som avses i 6 kap. 10 §.

8 § Konsumentverket utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller marknadsföring enligt 4 kap. 1–7 §§, i andra fall än som avses i 3 §, och 4 kap. 8 §.

Vid Konsumentverkets tillsyn tillämpas bestämmelserna i marknadsföringslagen (2008:486).

En marknadsföringsåtgärd som strider mot 3 kap. 3 eller 4 § eller 4 kap. 1–8 §§ ska, vid tillämpningen av 5, 23 och 26 §§ marknads-

föringslagen, anses vara otillbörlig mot konsumenter. En marknadsföringsåtgärd som strider mot 4 kap. 1 § 2 eller 3, 3 § första stycket 2, 4 § eller 5 § 2 eller 3 kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 29–36 §§ marknadsföringslagen.

Befogenheter vid tillsyn

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

9 § En tillsynsmyndighet som anges i 2–7 §§ får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att denna lag eller anslutande föreskrifter ska följas.

I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite. Vitet får inte omvandlas till fängelse.

10 § En kommun får återkalla ett försäljningstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande,
3. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället, eller i anslutning till detta, eller annars inom den tillståndspliktiga affärsverksamheten utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
4. tillståndshavaren har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

11 § I stället för återkallelse enligt 10 § får kommunen meddela tillståndshavaren en varning, om varning kan anses vara en tillräckligt ingripande åtgärd.

En varning får också meddelas tillståndshavare vid allvarliga eller upprepade överträdelser av denna lag eller anslutande föreskrifter.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

12 § En tillsynsmyndighet som anges i 3–7 §§ får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att bestämmelserna i denna lag eller anslutande föreskrifter ska följas.

13 § Vid allvarliga eller upprepade överträdelser av denna lag får kommunen förbjuda den som bedriver detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare att fortsätta försäljningen eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela en varning. Kommunens beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader.

14 § Om Folkhälsomyndigheten konstaterar eller har rimliga skäl att anta att en typ av eller specifika elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare kan utgöra en allvarlig risk för människors hälsa, trots att produkten uppfyller kraven i denna lag, får myndigheten förbjuda att produkterna tillhandahålls konsumenter på marknaden. Om sådana produkter redan har tillhandahållits konsumenter på marknaden, får Folkhälso-

myndigheten förelägga tillverkaren, importören eller distributören av produkterna att dra tillbaka eller återkalla dessa.

Folkhälsomyndigheten ska omedelbart underrätta Europeiska kommissionen och de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater om åtgärder som vidtagits enligt första stycket och översända annan relevant information.

När Europeiska kommissionen har meddelat om den anser att en åtgärd enligt första stycket är motiverad ska Folkhälsomyndigheten besluta om åtgärden ska bestå.

15 § Beslut om föreläggande eller förbud enligt 12 och 14 §§ får förenas med vite. Vitet får inte förvandlas till fängelse.

Marknadskontroll

16 § Folkhälsomyndigheten ska i fråga om sådana krav på innehåll och utformning som följer av 2 kap. 8 § utöva marknadskontroll av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som omfattas av denna lag.

Bestämmelser om marknadskontroll finns i artiklarna 15.3 och 16–29 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93.

Rätt till upplysningar och tillträde

17 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för myndighetens tillsyn enligt denna lag.

18 § För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har en tillsynsmyndighet rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som berörs av denna lag eller anslutande föreskrifter och får där göra undersökningar och ta prover. För uttagna prover betalas inte ersättning.

19 § Polismyndigheten ska på begäran av en annan tillsynsmyndighet lämna den hjälp som behövs vid tillämpningen av 18 §.

En begäran enligt första stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Underrättelser

20 § Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen.

En kommun som har fattat beslut i ett ärende enligt denna lag ska skicka en kopia av beslutet till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och den länsstyrelse som berörs av beslutet.

21 § Kommunerna ska underrätta Folkhälsomyndigheten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för Folkhälsomyndighetens tillsyn.

Kontrollköp

22 § I syfte att ge underlag för en dialog mellan kommunen och den som lämnar ut tobaksvaror, elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare om skyldigheten att förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år, får kommunen genomföra kontrollköp. Vid ett sådant köp får kommunen endast anlita en person som har fyllt 18 år.

Ett kontrollköp får genomföras utan att näringsidkaren underrättas i förväg om kontrollköpet. Kommunen ska snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om kontrollköpet.

23 § Vad som framkommit genom kontrollköp får inte utgöra grund för kommunen att meddela förelägganden, förbud, återkallelse eller varning enligt 9–13 §§.

Tystnadsplikt

24 § Den som har tagit befattning med något ärende enligt denna lag får inte obehörigen röja eller på annat sätt utnyttja vad han eller hon då har fått veta om yrkeshemligheter eller affärsförhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

8 kap. Avgifter

Avgift för ansökan om försäljningstillstånd

1 § Kommunen får ta ut en avgift för prövningen av ansökan om försäljningstillstånd enligt 5 kap. 1 § enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

Avgift för tillsyn

2 § En kommun får ta ut avgifter för sin tillsyn av den som bedriver tillståndspliktig försäljning enligt 5 kap. 1 § och av den som bedriver anmälningspliktig försäljning enligt 5 kap. 17 §.

3 § Folkhälsomyndigheten får ta ut avgifter för sin tillsyn över 2 kap. 1, 2 och 6 §§ av tillverkare och importörer av tobaksvaror.

Avgift för produkthanmälan

4 § Folkhälsomyndigheten får ta ut avgifter av tillverkare och importörer av elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare för att ta emot, lagra, hantera och analysera de uppgifter som enligt 2 kap. 7 § lämnas till myndigheten.

9 kap. Överklagande

Prop. 2017/18:156

Bilaga 11

1 § Beslut enligt denna lag eller anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

10 kap. Straffbestämmelser och förverkande

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror utan tillstånd ska, om försäljningen inte är tillåten enligt 5 kap. 9 eller 10 §, dömas för *olovlig tobaksförsäljning* till böter eller fängelse i högst två år.

Om ett brott som anges i första stycket har begåtts uppsåtligen och är grovt, ska dömas till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning eller har varit inriktad mot underåriga.

2 § Den som uppsåtligen i strid med förbudet i 3 kap. 1 § tredje stycket tillhandahåller tobaksvaror som saknar föreskrivna hälsovarningar, ska dömas för *olovlig tobakshantering* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut tobaksvaror i strid med 5 kap. 20 § första eller andra stycket.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 5 kap. 5 § första stycket ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

4 § Den som uppsåtligen bryter mot 3 kap. 2 § tredje stycket eller 6 § tredje stycket, eller säljer elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare i strid med ett förbud som har meddelats enligt 7 kap. 13 §, ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 5 kap. 17 § eller 18 § första stycket, eller säljer eller lämnar ut elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare i strid med 5 kap. 20 § första eller andra stycket.

Om gärningen är ringa, ska den inte medföra ansvar.

5 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för den eller de gärningar som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

6 § Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och olovlig utförsel av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

7 § Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

11 kap. Bemyndiganden

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

Produktkrav och rapporteringsskyldigheter

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka cigaretter och vilken rulltobak som ska anses ha karakteristisk smak,
2. vilka tillsatser i tobaksvaror som ska förbjudas,
3. gränsvärden för skadliga ämnen som tobaksvaror får innehålla eller ge upphov till, och
4. mätning och övervakning av sådana gränsvärden.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om den uppgiftsskyldighet som anges i 2 kap. 2 §.

Krav på anmälan av nya tobaksvaror

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur anmälan av nya tobaksvaror enligt 2 kap. 3 § första stycket ska göras, och vad den ska innehålla, och
2. rapporteringsskyldigheten enligt 2 kap. 4 § första stycket.

Rapportering av marknadsföringskostnader för tobaksvaror

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om omfattningen av den rapporteringsskyldighet som anges i 2 kap. 5 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om rapporteringsskyldigheten enligt 2 kap. 6 §.

Förbud mot viss tillverkning och införsel

5 § Regeringen får, om det finns särskilda hälsoskäl, meddela föreskrifter om att vissa slag av tobaksvaror inte får tillverkas i eller föras in till Sverige för försäljning till konsumenter.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur en anmälan enligt 2 kap. 7 § ska vara utformad och vad den ska innehålla,
2. produktinnehåll och utformning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 8 §,
3. fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt 2 kap. 9 §,
4. det system för informationsinsamling som anges i 2 kap. 10 § första stycket,
5. underrättelseskyldigheten enligt 2 kap. 11 § andra stycket.
6. vilka uppgifter informationsblad enligt 3 kap. 5 § ska innehålla och hur de ska utformas, och

7. innehållet i och utformningen av innehållsdeklarationen enligt 3 kap. 6 §.

Prop. 2017/18:156
Bilaga 11

Hälsovarningar

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur hälsovarningar enligt 3 kap. 1 och 2 §§ ska utformas.

Spårbarhet och säkerhetsmärkning

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. utformningen av den unika identitetsmärkningen och säkerhetsmärkningen enligt 3 kap. 7 §,
2. registreringskyldigheten och skyldigheten att föra register enligt 3 kap. 8 och 9 §§, och
3. tekniska standarder för inrättande och drift av ett system för spårning.

Varu- och prislister

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur varu- och prislister enligt 4 kap. 2 § ska utformas och vilka uppgifter sådana listor ska få innehålla.

Tidsfrister för beslut om försäljningstillstånd

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om tillstånd för försäljning enligt 5 kap. 1 §.

Egenkontrollprogram

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogrammen som anges i 5 kap. 6 och 19 §§.

Utformningen av styckförpackningar för cigaretter och rulltobak

12 § Regeringen får, utöver de krav som följer av 3 kap. och 5 kap. 16 §, meddela ytterligare föreskrifter om styckförpackningar för cigaretter och rulltobak.

Krav i fråga om ventilation av rum som särskilt avsatts för rökning

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformning och ventilation av sådana rum som enligt 6 kap. 6 § särskilt avsatts för rökning.

Kontrollköp

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om genomförandet av kontrollköp enligt 7 kap. 22 §.

Avgifter

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en skyldighet att ersätta en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov enligt 7 kap. 18 §.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om avgifter enligt 8 kap. 3 §.

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om storleken på de avgifter som anges i 8 kap. 4 §.

1. Denna lag träder i kraft den 20 maj 2019 i fråga om 3 kap. 7–11 §§ och 11 kap. 8 § och i övrigt den 1 januari 2019.

2. Genom lagen upphävs

a. tobakslagen (1993:581),

b. lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

3. Vad gäller andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 7–11 §§ och 11 kap. 8 § för tid från och med den 20 maj 2024.

4. En detaljhandlare som före lagens ikraftträdande har anmält försäljning av tobaksvaror enligt 12 c § tobakslagen får fortsätta att bedriva sådan försäljning, om detaljhandlaren senast den 1 april 2019 ansöker om tillstånd till försäljning enligt den nya lagen. Försäljning får efter en sådan ansökan fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut. För försäljning som sker innan tillståndsmyndigheten har meddelat beslut i tillståndsfrågan ska bestämmelserna i tobakslagen gälla.

5. Partihandel med tobaksvaror får bedrivas utan tillstånd fram till den 1 april 2019. Har en ansökan om tillstånd till partihandel kommit in till tillståndsmyndigheten före det datumet, får verksamheten fortsätta till dess att beslut i tillståndsfrågan meddelats.

6. Styckförpackningar med portionsförpackat snus som har tillverkats före den 1 januari 2019 och som inte innehåller minst 20 portioner ska få fortsätta tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till och med den 30 juni 2019.

7. Cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak som vid ikraftträdandet har en marknadsandel om minst 3 procent i Europeiska unionen i en viss produktkategori får fortsätta att tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till den 20 maj 2020.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 och 7 §§ lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m. ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

4 §¹

Frihet från skatt ska under de förutsättningar som anges i 1 § samt med de begränsningar som framgår av 7 och 8 §§ medges en resande för import av

1. 200 cigaretter eller 100 cigariller eller 50 cigarrer eller 250 gram röktaobak eller en proportionell blandning av dessa tobaksvaror,
2. en liter spritdryck eller två liter starkvin,
3. fyra liter vin, och
4. sexton liter starköl.

Bestämmelser om hinder för den som inte fyllt 20 år att föra in spritdrycker, vin och starköl i landet finns i 4 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622). En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § *tobakslagen* (1993:581).

Bestämmelser om hinder för den som inte fyllt 20 år att föra in spritdrycker, vin och starköl i landet finns i 4 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622). En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 5 kap. 22 § *lagen* (2018:000) om tobak och liknande produkter.

I denna lag förstås med
spritdryck: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 22 volymprocent,
starkvin: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 15 volymprocent men inte 22 volymprocent samt mousserande vin,
vin: annat vin än starkvin samt annan alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 3,5 men inte 15 volymprocent och som inte är starköl,
starköl: öl med en alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent.

7 §²

Frihet från skatt enligt detta kapitel ska medges en besättningsman på ett fartyg eller ett luftfartyg som kommer från *tredje land* endast för besättningsmannens personliga bagage, när detta tillfälligt förs in eller återinförs efter en tillfällig utförsel, samt för 100

Frihet från skatt enligt detta kapitel ska medges en besättningsman på ett fartyg eller ett luftfartyg som kommer från *tredjeland* endast för besättningsmannens personliga bagage, när detta tillfälligt förs in eller återinförs efter en tillfällig utförsel, samt för 100

¹ Senaste lydelse 2010:1627.

² Senaste lydelse 2008:1413.

cigaretter eller 20 cigarrer eller 20 cigariller eller 100 gram röktnobak eller en proportionell blandning av dessa tobaksvaror, om bagaget och varorna förs in när besättningsmannen reser i samband med sitt arbete.

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § *tobakslagen (1993:581)*.

Begränsningen av rätten till frihet från skatt enligt första stycket gäller inte om besättningsmannen

1. inför varorna i samband med att han slutar sin anställning hos rederiet eller flygföretaget eller hos annan som driver rörelse ombord, eller

2. gör ett uppehåll i tjänstgöringen ombord för semester eller annan ledighet och ledigheten avses vara minst 15 dagar, eller

3. är bosatt i Sverige och har vistats utomlands minst 15 dagar.

Begränsningen av rätten till frihet från skatt enligt första stycket gäller endast personal som utför arbete som sammanhänger med transportmedlets gång eller med servicen ombord. Till service ombord på transportmedlet hänförs förutom sedvanliga tjänster som servering, upppassning och städning även sådana tjänster som lämnas av frisörer, butikspersonal, underhållningsartister och andra jämförbara personalgrupper.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

cigaretter eller 20 cigarrer eller 20 cigariller eller 100 gram röktnobak eller en proportionell blandning av dessa tobaksvaror, om bagaget och varorna förs in när besättningsmannen reser i samband med sitt arbete.

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 5 kap. 22 § *lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter*.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Prop. 2017/18:156
Bilaga 11

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,

2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),

3. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),

4. injektionssprutor och kanyler,

5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karatepinnar, blydagggar, spikklubbor och liknande,

7. kulturföremål som avses i 5 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,

8. hundar och katter för annat ändamål än handel,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), samt tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581) och 19 § lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), samt tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 5 kap. 22 § lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter,

10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,

11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

¹ Senaste lydelse 2017:626.

Prop. 2017/18:156
Bilaga 11

14. varor som ska beskattas enligt lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter,

15. sprängämnesprekursorer enligt artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 98/2013 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer.

16. explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter

Prop. 2017/18:156
Bilaga 11

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 13 a och 16 a §§ lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 13 a §²

Skatten på varan ska efterges om Tullverket har beslutat om skatt på

1. en sådan beskattad alkoholvara som avses i 7 a § lagen (1994:1564) om alkoholskatt och den som kan antas göra anspråk på varan om omhändertagandet skulle upphävas enligt 15 § saknar rätt enligt 4 kap. 4 § eller 6 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622) att föra in varan,

2. en sådan beskattad tobaksvara som avses i 8 a § lagen (1994:1563) om tobaksskatt och den som kan antas göra anspråk på varan om omhändertagandet skulle upphävas enligt 15 § är under 18 år, eller

3. en sådan beskattad tobaksvara som avses i 8 a § lagen om tobaksskatt och det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 11 § *tobakslagen (1993:581)* eller 4 § lagen om tobaksskatt.

3. en sådan beskattad tobaksvara som avses i 8 a § lagen om tobaksskatt och det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 3 kap. 1 § *tredje stycket lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter* eller 4 § lagen om tobaksskatt.

16 a §³

Om omhändertagandet av en tobaksvara upphävs men det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 11 § *tobakslagen (1993:581)* eller 4 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, ska beslut fattas om att varan inte ska lämnas ut.

Om omhändertagandet av en tobaksvara upphävs men det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och en sådan försäljning uppenbart skulle strida mot 3 kap 1 § *tredje stycket lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter* eller 4 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, ska beslut fattas om att varan inte ska lämnas ut.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2006:1510.

² Senaste lydelse 2013:1076.

³ Senaste lydelse 2013:1076.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Härigenom föreskrivs att 1 och 29 §§ marknadsföringslagen (2008:486) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag har till syfte att främja konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare.

Bestämmelser om marknadsföring finns bl.a. i

- lagen (1992:1672) om paketresor,
- *tobakslagen (1993:581)*,
- lotterilagen (1994:1000),
- sjölagen (1994:1009),
- lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,
- lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet,
- lagen (1996:1118) om marknadsföring av kristallglas,
- lagen (1999:158) om investerarskydd,
- lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster,
- lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
- lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,
- prisinformationslagen (2004:347),
- lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler,
- försäkringsavtalslagen (2005:104),
- lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,
- lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet,
- lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- lagen (2010:510) om lufttransporter,
- radio- och tv-lagen (2010:696),
- alkohollagen (2010:1622),
- konsumentkreditlagen (2010:1846),
- lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt,
- lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
- lagen (2013:1054) om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsning,
- lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar,
- lagen (2015:671) om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden,
- lagen (2015:953) om kollektivtrafikresenärers rättigheter,
- lagen (2016:415) om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner,

¹ Senaste lydelse 2017:1309.

- lagen (2016:915) om krav på installationer för alternativa drivmedel, och
– lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.
– lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §²

En näringsidkare får åläggas att betala en särskild avgift (marknadsstörningsavgift) om näringsidkaren, eller någon som handlar på näringsidkarens vägnar, uppsåtligen eller av oaktsamhet har brutit mot

- 7 §,
- 8 § och någon av bestämmelserna i 9, 10, 12–17 §§,
- 18 §,
- 20 §, eller
- någon av bestämmelserna i bilaga I till direktiv 2005/29/EG.

Detsamma gäller om en näringsidkare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot någon av bestämmelserna i

– 14 § första stycket 2 eller 3
eller 14 a § första stycket 2 eller 3
tobakslagen (1993:581),

- 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622),
- 8 kap. 7 § första stycket, 8, 9 eller 14 § första eller andra stycket samt 15 kap. 4 § radio- och tv-lagen (2010:696),

– 11 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti eller 8 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet när det gäller ett erbjudande som inte är riktat bara till andra än konsumenter,

– 11 § första stycket 2 eller 12 § lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

– 11 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti eller 8 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet när det gäller ett erbjudande som inte är riktat bara till andra än konsumenter,

– 4 kap. 1 § 2 eller 3, 3 § första stycket 2, 4 § eller 5 § 2 eller 3 lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller också en näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet väsentligt har bidragit till överträdelsen.

Avgiften tillfaller staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

² Senaste lydelse 2017:427.

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 20 § och rubriken närmast före 30 kap. 20 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Alkohol

Alkohol och tobak

**30 kap.
20 §¹**

Sekretess gäller hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:1622) för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:1622) *och hos kommun i ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning enligt lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter* för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende om tillstånd.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:1633.

Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 2 §, 7 kap. 2 §, 8 kap. 13 § och 15 kap. 5 och 9 §§ radio- och tv-lagen (2010:696) ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt lagrådsremiss En Föreslagen lydelse
omreglerad spelmarknad*

6 kap.

2 §¹

Leverantörer av medietjänster får på de villkor som anges i 3 och 4 §§ sända filmer, tv-serier, sportprogram och program med lätt underhållning där det förekommer produktplacering.

Första stycket gäller dock inte program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år och inte heller program där det förekommer produktplacering av

1. alkoholdrycker och tobaksvaror,
2. andra produkter som kommer från företag vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker eller tobaksvaror,
3. receptbelagda läkemedel och sådan medicinsk behandling som bara är tillgänglig efter ordination,
4. modersmjölksersättning,

5. sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, eller

5. sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter, eller
6. spelprodukter från ett företag som inte har nödvändig licens enligt spellagen (2018:000).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

2 §²

Program i tv-sändningar, sökbar text-tv eller i beställ-tv får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och

Program i tv-sändningar, sökbar text-tv eller i beställ-tv får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

¹ Senaste lydelse 2017:428.

² Senaste lydelse 2017:428.

8 kap.
13 §³

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622), i 14 § tobakslagen (1993:581) samt i 11 och 12 §§ lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

15 kap.
5 §⁴

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622), i 14 § tobakslagen (1993:581) samt i 11 och 12 §§ lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622) och i 4 kap. 1–4 §§ lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

9 §⁵

Program i ljudradiosändning får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Program i ljudradiosändning får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet är att tillverka eller sälja alkoholdrycker, tobaksvaror eller sådana elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som avses i lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

³ Senaste lydelse 2017:428.

⁴ Senaste lydelse 2017:428.

⁵ Senaste lydelse 2017:428.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

En enskild person som har förvärvat och som själv, för sitt eller sin familjs personliga bruk, till Sverige för in cigaretter från Bulgarien, Kroatien, Lettland, Litauen, Rumänien eller Ungern ska, om inte annat följer av 2 §, betala skatt med 1 krona och 51 öre per cigarett.

Cigaretter med en längd, exklusive filter eller munstycke, som överstiger 8 centimeter men inte 11 centimeter anses som två cigaretter. Är cigaretten längre anses varje påbörjad ytterligare längd av 3 centimeter som en cigarett.

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 13 § *tobakslagen (1993:581)*.

En bestämmelse om förbud för den som inte fyllt 18 år att föra in tobaksvaror i landet finns i 5 kap. 22 § *lagen (2018:000) om tobak och liknande produkter*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-02-22

Närvarande: F.d. justitieråden Gustaf Sandström och Christer Silfverberg samt justitierådet Anders Eka

Lag om tobak och liknande produkter

Enligt en lagrådsremiss den 25 januari 2018 har regeringen (Socialdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om tobak och liknande produkter,
2. lag om ändring i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen,
4. lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter,
5. lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486),
6. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
7. lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696),
8. lag om ändring i lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Zandra Milton, biträdd av kanslirådet Andreas Johansson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om tobak och liknande produkter

Allmänt

I lagförslaget förekommer ordet rapporteringsskyldighet i olika former. Ibland används ordet i singular och ibland i plural. Enhetlighet bör eftersträvas och förslagsvis kan obestämd form singular användas genomgående. Som ett exempel kan rubriken till 2 kap. nämnas, där rapporteringsskyldigheter bör ändras till rapporteringsskyldighet.

Ett uttryck som ofta används i lagtexten är ”lag eller anslutande föreskrifter”. På vissa ställen – exempelvis i 5 kap. 2 § och 7 kap. 13 § – saknas dock ledet ”eller anslutande föreskrifter”. Det framgår inte om skillnaderna är avsedda. En genomgång av om utformningen av lagtexten i detta avseende är konsekvent genomförd bör göras i den fortsatta beredningen.

I många bestämmelser i 2 och 3 kap. anges att varor och produkter inte får tillverkas eller tillhandahållas om inte föreskrifter som har meddelats ”med stöd av” någon av bestämmelserna i 11 kap. har uppfyllts. En stor del av de föreskrifter som avses där torde emellertid vara sådana som kan meddelas utan stöd av bemyndigande från riksdagen eftersom de utgör verkställighetsföreskrifter eller faller under regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Regleringssättet leder till oklarheter eftersom bestämmelserna om produktkrav, märkning m.m. i 2 och 3 kap. enbart hänvisar till föreskrifter som har meddelats ”med stöd av” någon bestämmelse i 11 kap. Vad betyder det för tillämpningen om de meddelade föreskrifterna inte har krävt något sådant stöd? Frågeställningen bör uppmärksammas i den fortsatta beredningen.

1 kap. 3 §

Det är missvisande att det i lagen förekommer termer och uttryck som har en annan allmänspråklig innebörd är den innebörd som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU (tobaksprodukt-direktivet). Med en direktivkonform blir definitionen i direktivet utslagsgivande. Mot den bakgrunden bör termerna ny tobaksvara (som inte omfattar t.ex. cigaretter), tillverkare och importör definieras med utgångspunkt i de definitioner som ges i direktivet (artikel 2.14, 2.37 och 2.39).

I punkt 6 bör förtydligas att med försäljningsställe avses en lokal eller ett avgränsat utrymme för detaljhandel.

I punkt 8 återges den definition av uttrycket ”gränsöverskridande distansförsäljning” som finns i artikel 2.34 i direktivet. Därmed kommer uttrycket, enligt ordalydelsen, att avse också förhållanden som ligger utanför svensk jurisdiktion. Texten bör därför justeras så att den täcker det som är relevant för svensk del men inte mer än så. Detta torde uppnås om punkt 8 formuleras enligt följande.

8. gränsöverskridande distansförsäljning: försäljning där, vid tidpunkten för beställningen av varan eller produkten, konsumenten finns i Sverige och återförsäljningsstället i ett annat land, eller där återförsäljningsstället finns i Sverige och konsumenten i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen.

De avslutande orden – i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen – ger anledning till följande kommentarer.

Regleringen i lagen grundas till stor del på innehållet i tobaksproduktdirektivet. Genom orden ”Text av betydelse för EES” i direktivet markeras att direktivet kan komma att gälla för de EES-länder som inte tillhör EU (EFTA-länderna Norge, Island och Liechtenstein). Detta förutsätter att direktivet efter ett särskilt förfarande tas in i bilaga till EES-avtalet, se prop. 1991/92:170 om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Frågor som aktualiseras i detta sammanhang – och då inte bara beträffande de nämnda EFTA-länderna utan också för andra länder (närmast Schweiz) som ingår bilaterala avtal med EU – har uppmärksammas i Lagrådets yttrande i prop. 2015/16:5 (s.1381), i prop.

Vid föredragningen har uppgetts att tobaksproduktdirektivet inte tillförts EES-avtalet men att ett arbete med den inriktningen pågår. Kravet enligt punkt 8 att konsumenten ska finnas i en medlemsstat inom Europeiska unionen kan därför komma att behöva justeras. Alternativt kan beskrivningen av var konsumenten ska finnas redan nu knytas till tillämpningsområdet för direktivet. Även i andra fall där hänvisning sker till unionsrättsliga förhållanden – som t.ex. i 3 kap. 10 § där det ställs krav på att vissa datalagringsanläggningar ska vara fysiskt belägna på Europeiska unionens territorium – kan det behövas särskilda överväganden.

2 kap. 1 §

Närmast före 1 § finns rubriken Innehåll och gränsvärden. En alternativ rubrik, som bättre speglar vad som regleras i paragrafen, är Smaker, tillsatser och gränsvärden.

3 kap. 8 §

I den svenska versionen av artikel 15.5 i direktivet finns uttrycket ”alla mellanliggande led” och det återkommer här i paragrafens första stycke. Vid föredragningen har uppgetts att uttrycket är avsett att innefatta exempelvis ompackningar, något som enligt Lagrådets mening bättre framgår av den engelska versionen (all intermediate movements). Lagtexten skulle vinna i klarhet om stycket formuleras enligt följande.

En näringsidkare som deltar i handeln med tobaksvaror utan att bedriva detaljhandel ska se till att alla åtgärder med styckförpackningar som kommer i dennes besittning, liksom de åtgärder som vidtas med förpackningarna under den tid besittningen pågår och när besittningen upphör, blir föremål för registrering. Registrerade uppgifter får inte ändras eller raderas.

3 kap. 11 §

Den bestämmelse i direktivet (artikel 15.8 tredje stycket) som andra meningen i paragrafen grundar sig på riktar sig till både Europeiska kommissionen och medlemsstaterna. Bestämmelsen ska bara genomföras i den senare delen. Däremot kan det finnas anledning att upplysa om att även kommissionen har motsvarande befogenhet.

Lämpligen kan paragrafen delas upp i två stycken där det andra stycket ges följande lydelse.

Den myndighet som regeringen bestämmer får, när det är motiverat, besluta att tillverkare och importörer ska ha tillgång till de lagrade uppgifterna. Även Europeiska kommissionen kan fatta ett sådant beslut.

5 kap. 1 och 17 §§

Av 1 § framgår att tillstånd att bedriva detalj- eller partihandel med tobaksvaror krävs för den som har säte eller fast driftställe för närings-

verksamhet i Sverige. Enligt författningskommentaren avses med begreppet fast driftställe för näringsverksamhet detsamma som i 2 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Enligt 17 § får en näringsidkare som har sitt säte eller sin affärsverksamhet i Sverige inte bedriva detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske.

I båda fallen används alltså säte som en av anknätningspunkterna till Sverige. Den andra anknätningspunkten är däremot inte densamma. För tillstånd för handel med tobaksvaror gäller fast driftställe i Sverige medan anmälningsplikten för försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare förutsätter affärsverksamhet i Sverige.

I artikel 18 i direktivet används begreppet återförsäljningsställe vid gränsöverskridande distansförsäljning. Uttrycket preciseras i definitionen av gränsöverskridande distansförsäljning i artikel 2.34. Ett återförsäljningsställe anses vara etablerat i en medlemsstat om, i fråga om en fysisk person, denne har sin affärsverksamhet i den medlemsstaten eller, i andra fall, om återförsäljningsstället har sitt stadgeenliga säte eller huvudkontor eller sin affärsverksamhet, inklusive en filial, agentur, eller annat verksamhetsställe, i den medlemsstaten.

Enligt Lagrådet bör den anknätning som fordras till Sverige vara densamma oavsett om det är fråga om tillståndsskyldighet för handel med tobaksvaror eller om anmälningskyldighet för handel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. I lagtexten bör därför samma anknätningspunkter till Sverige användas i båda dessa fall.

5 kap. 5 §

De två styckena i paragrafen kan lämpligen, utan ändringar i sak, föras samman till ett stycke. Paragrafen kan formuleras enligt följande.

En näringsidkare som inte omfattas av tillståndsplikten i 1 § får inte bedriva gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksvaror till Sverige utan att först ha registrerat försäljningen hos Folkhälsomyndigheten och fått registreringen bekräftad. Bekräftelsen ska lämnas skyndsamt.

5 kap. 7 och 8 §§

Bestämmelsen i 7 § kan med fördel föras samman med den följande paragrafen (jfr 5 kap. 19 § andra stycket) och formuleras enligt följande.

Till ansökan om tillstånd enligt 3 § eller registrering enligt 5 § ska fogas egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens prövning och tillsyn eller Folkhälsomyndighetens tillsyn. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

En sammanföring av paragraferna till en paragraf föranleder ändrade hänvisningar i 19 §, i olika paragrafer i 7, 8 och 10 kap. och i lagförslag 2, 3 och 8.

Den nya 7 § kan tillsammans med 6 § om skyldigheten att utöva egenkontroll föregås av rubriken Egenkontroll och uppgiftslämnande.

5 kap. 9 §

I andra stycket regleras den situationen att en näringsidkare som har tillstånd att bedriva detaljhandel med tobaksvaror överlåter en rörelse som innehåller ett lager med tobaksvaror. Avsikten med regleringen är att överlåtaren inte inför en sådan överlåtelse ska behöva söka ett särskilt tillstånd till partihandel i det fallet att förvärvaren har tillstånd till detaljhandel med tobaksvaror. Andra stycket bör kunna omformuleras enligt följande.

Lager av tobaksvaror får ingå i en rörelse som överlåts av den som har tillstånd till detaljhandel om också förvärvaren har sådant tillstånd.

5 kap. 11 §

Bestämmelsen framstår som överflödigt och bör kunna utgå.

5 kap. 12 §

Ordet leverera bör ersättas med sälja. Om avsikten är att leverera ska ta sikte på det fysiska överlämnandet bör detta utvecklas närmare.

5 kap. 18 §

Den gränsöverskridande distansförsäljning som avses i paragrafen svarar mot definitionen i 1 kap 3 §. Orden ”till eller från Sverige” bör därför utgå.

5 kap. 19 §

Bestämmelsen i andra stycket bör, i konsekvens med vad som föreslagits under 5 kap. 7 och 8 §§, formuleras enligt följande.

Till anmälan om försäljning enligt 17 § eller registrering enligt 18 § ska fogas egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens eller Folkhälsomyndighetens tillsyn. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

5 kap. 20 §

Lagtexten bör kunna förenklas enligt följande.

Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder.

Om det finns särskild anledning att anta att varan eller produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut.

På försäljningsställen ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor eller produkter som avses i första stycket till den som inte har fyllt 18 år.

5 kap. 23 §

I första meningen bör orden ”varor och” infogas före ”produkter”.

6 kap. 2 §

Remissförslaget innebär att det nuvarande rökförbudet ska utvidgas till att gälla även uteserveringar, områden utomhus avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik, inhägnade platser utomhus som huvudsakligen är avsedda för idrottsutövning, lekplatser som allmänheten har tillträde till samt entréer till rökfria lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till.

I likhet med vad som gäller för det nuvarande rökförbudet föreslås inte några straffrättsliga sanktioner kopplade till förbudet. I stället ska även fortsättningsvis den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område utomhus som omfattas av ett rökförbud ansvara för att bestämmelserna följs. När det gäller förbudet vid entréer till lokaler och andra utrymmen är det i stället den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet innanför entrén som har detta ansvar. Den som är ansvarig ska genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser. Om någon trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten, får denne avvisas.

Ordningen att den som äger eller på annan grund disponerar över ett utrymme eller område åläggs ansvar att se till att rökförbudet följs gäller som nämnts redan i dag och har alltså godtagits. För att skyldigheter av detta slag ska kunna föreskrivas måste det emellertid vara möjligt för den ansvarige att i rimlig grad få klart för sig var gränserna går för det rökförbud som ska upprätthållas. Detta gäller särskilt som den ansvarige inom ramen för den tillsyn som utövas enligt lagen kan bli föremål för olika förelägganden och också drabbas av viten om föreläggandena inte följs.

Förslaget om utvidgat rökförbud tar i vissa fall sikte på områden som inte har preciserats på det sätt som är fallet för dagens förbud. Det gäller särskilt i fråga om lekplatser som allmänheten har tillträde till samt entréer till rökfria lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till. I remissen har denna problematik uppmärksamats (avsnitt 10.3). Där framhålls bl.a. att det i vissa fall inte ens på objektiva grunder är möjligt att göra en avgränsning av det rökfria området. Liknande uttalanden om avgränsningssvårigheterna görs på andra ställen. Det sägs också att oklarheter av detta slag bör kunna beaktas när det gäller de krav som

inom ramen för tillsynen kan ställas på den ansvarige. Detta har dock inte påverkat den föreslagna lagregleringen i fråga om det ansvar som ska åläggas ägare och andra.

Prop. 2017/18:156
Bilaga 12

De problem som i detta avseende kan uppstå framträder med särskild tydlighet när det gäller ansvaret för att upprätthålla rökförbudet vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till. Ett viktigt skäl till förslaget i denna del torde vara att få bort rökningen från entréer till bl.a. restauranger och krogar. Det rör sig här om miljöer där många personer kan samlas och där det inte är ovanligt att dessa också är berusade. Sådana miljöer är ofta stökiga. Att i sådana fall upprätthålla rökförbudet för den som driver verksamheten kan många gånger vara en svår och riskfylld uppgift, inte minst i ljuset av att gränserna för förbudets närmare omfattning i regel torde vara oklara.

När det gäller rökförbud vid entréer tillkommer följande.

Som har framgått bygger regleringen av ansvaret på att det är den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område som ska se till att förbudet följs. När det gäller upprätthållandet av ett rökförbud vid entréer är förhållandena i regel annorlunda. Här handlar det inte sällan om områden som den ansvarige inte disponerar över. Det torde i stället många gånger vara fråga om trottoarer och gator. Men det kan också vara privat mark som ägs av någon annan.

Det framstår från principiella utgångspunkter som mycket tveksamt att på det sätt som föreslås ålägga enskilda ett ansvar för att upprätthålla lagregler på platser som de inte äger eller på annan grund disponerar över. Ansvaret för att ordningen upprätthålls på allmänt tillgängliga platser är i grunden en uppgift för polisen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker Lagrådet förslaget till rökförbud vid entréer till lokaler och andra utrymmen i den utformning som förslaget nu har fått.

Rubriken närmast före 7 kap. 1 §

Rubriken Tillsynsansvar bör vara tillräcklig.

7 kap. 2 §

I syfte att tydliggöra att länsstyrelsernas tillsyn inte endast omfattar det som räknas upp i punkterna 1 och 2 bör lagtexten omformuleras enligt följande.

Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn enligt 3 och 4 §§. I tillsynen ingår att

1. följa kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd, och
2. främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.

Placeringen av uttrycket ”i andra fall än ...” i punkterna 1 och 2 leder till att det blir i viss mån oklart vad ”4 §” respektive ”3 §” syftar på. Med en annan placering kan den avsedda innebörden komma bättre fram. Gör den ändringen och vissa andra justeringar skulle paragrafen kunna formuleras enligt följande.

Folkhälsomyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. produktkrav och rapporteringsskyldighet, i andra fall än som avses i 4 §, enligt 2 kap.,
2. hälsovarningar, produktpresentation och medföljande information, i andra fall än som avses i 3 §, enligt 3 kap. 1–6 §§,
3. registrering enligt 5 kap. 5 och 18 §§ vid gränsöverskridande distansförsäljning och egenkontroll enligt 5 kap. 6 och 19 §§ vid sådan distansförsäljning, och
4. förbud mot sådan tillverkning eller införsel som avses enligt föreskrifter meddelade med stöd av 11 kap. 5 §.

I 7 kap. används också på andra ställen motsvarande uttryck (i andra fall än ...). I den fortsatta beredningen bör övervägas om det av tydlighetsskäl finns behov av ytterligare omformuleringar.

7 kap. 13 §

Enligt paragrafen får kommunen vid allvarliga eller upprepade överträdelser av lagen förbjuda den som bedriver detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare att fortsätta försäljningen eller, om ett förbud anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela varning. Kommunens beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

I remissen föreslås inte några uttryckliga bestämmelser om omedelbar verkställbarhet av andra överklagbara beslut. Det ligger därför nära till hands att dra slutsatsen att dessa beslut inte får verkställas förrän klagotiden gått ut. Det framgår inte om detta är avsikten eller om frågan om när beslutet får verkställas ska prövas enligt de allmänna bestämmelserna i 35 § förvaltningslagen (2017:900) om när beslut får verkställas. Det bör klargöras vad som förutsätts gälla i detta avseende.

8 kap. 3 §

Paragrafen skulle vinna i tydlighet om den omformuleras på följande sätt.

Folkhälsomyndigheten får ta ut avgifter för sin tillsyn över att tillverkare och importörer av tobaksvaror följer 2 kap. 1, 2 och 6 §§.

9 kap. 1 §

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande av beslut.

Lagrådet föreslår att det i författningskommentaren för tydlighetens skull anges att ett beslut av kommunalfullmäktige om grunderna för en kommuns rätt att ta ut avgift för prövningen av en ansökan om försäljningstillstånd (jfr 8 kap. 1 §) får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725).

Prop. 2017/18:156
Bilaga 12

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 2018

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Wallström, Y Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Regnér, Andersson, Hellmark Knutsson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Linde, Skog, Ekström, Eneroth

Föredragande: statsrådet Strandhäll

Regeringen beslutar proposition 2017/18:156 Ny lag om tobak och liknande produkter